

**T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**ŞURÂ-YI ÜMMET GAZETESİNİN
(1-169) SAYILARININ SİSTEMATİK İNDEKSİ-
İNCELEMESİ - SEÇİLMİŞ YAZILARIN ÇEVİRİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ali YILDIZ**

**Hazırlayan
Alper YEŞİL**

İstanbul – 2005

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
1.ŞURÂ-YI ÜMMET GAZETESİNİN	
İNCELENMESİ.....	2
1.1.GİRİŞ.....	2
1.2.OSMANLI'DA BASIN.....	3
1.3.İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ.....	6
1.4.JÖN TÜRK BASINI.....	10
1.5. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN NEŞRE BAŞLAMASI...	
1.6. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN YAYIN PERİYODU	11
VE SAYFA SAYISI.....	12
1.7. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN BASIM VE	
DAĞITIM MERKEZLERİ.....	12
1.8. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN ŞEKİL	
ÖZELLİKLERİ, FİYATI VE SERLEVHALARI...	13
1.9. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN MUHTEVASI.....	14
1.10. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN YAZAR KADROSU...	28
1.11.TABLolar.....	39
2.YAZAR ADLARINA GÖRE FİHRİST.....	72
3. KONULARINA GÖRE FİHRİST.....	311
4.ŞURA-YI ÜMMETTEN SEÇİLMİŞ YAZILAR.....	679
4.1. DİL VE EDEBİYAT YAZILARI	
4.1.1 Edebiyat ile İlgili Makaleler	
<i>Erbab-ı Kalemin Vazifesi-İmzasız</i>	683
<i>Milli ve Siyasi Şarkılar-İmzasız</i>	686
<i>Kısm-ı Edebi-Ha.Sin</i>	689
<i>Bugünkü Edebiyat ve Üdebamız-Ha. Sin</i>	692

<i>Musahabe-i Edebiye , Parnasyenler 1-Ali Nusret</i>	694
<i>Musahabe-i Edebiye , Parnasyenler 2-Ali Nusret</i>	700
<i>Musahabe-i Edebiye , Edebiyat-ı Etfal 2-Ali Nusret</i>	706

4.1.2 Edebi Eserler

A)BİYOĞRAFI

<i>Gazi Osman Paşa-İmzasız</i>	712
--------------------------------	-----

B)HATIRA

<i>Ye's- İmzasız</i>	717
<i>Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 1- Ali Suavi</i>	721
<i>Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 2- Ali Suavi</i>	723
<i>Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 3- Ali Suavi</i>	725
<i>Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 4- Ali Suavi</i>	727
<i>Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 5- Ali Suavi</i>	729

C) MEKTUP

<i>Mektub-ı Mahsusi – İmzasız</i>	731
<i>Şura-yı Ümmet – İmzasız</i>	733
<i>Mekatip, Zaptiye Hapishanesi – İmzasız</i>	740
<i>Farmasonlar – Hiram Mim</i>	743
<i>Anadolu Mektupları – İmzasız</i>	746
<i>Anadolu Mektupları – Ha. Sin.</i>	748
<i>İngiltere'nin Türk Düşmanlığı – İmzasız</i>	752
<i>Veraset-i saltanat-ı Seniye Hakkında Ziya Paşa'nın</i>	
<i>İki Mektubu – Ziya</i>	755
<i>Veraset-i saltanat-ı Seniye Hakkında Ziya Paşa'nın</i>	
<i>İkinci Mektubu – Ziya</i>	762
<i>Gorki'nin Rus Zabitanına Bir Mektubu – İmzasız</i>	769
<i>Haniye'den : Mektup – İmzasız</i>	772
<i>Amerika'da Bir Ermeni Vatandaşımızdan</i>	
<i>Gelen Mektup – Sin. Mim.</i>	773

D) ŞİİR

<i>Hayat-ı Meyyite – Ha. Sin</i>	775
<i>İstanbul'dan – İmzasız</i>	777
<i>Kısm-ı Edebi , Gurbette - İmzasız</i>	778

<i>Girit Muhacirini – İmzasız</i>	779
<i>Karban-ı Adem – Ha. Sin.</i>	781
<i>Beyaz ve Siyah – İmzasız</i>	782
<i>Askerin Şarkısı – İmzasız</i>	784
<i>Kısm- Edebi – İmzasız</i>	786
<i>Millet Şarkları – İmzasız</i>	787
<i>Mithad Paşa – İmzasız</i>	788
E) RÖPORTAJ	
<i>Kamil Paşa İle Mülakat – İmzasız</i>	790
F) HİKAYE	
<i>Abdülhamit- i Sani 'ye İthaf :Kanun-ı Evvelin Dördüncü</i>	
<i>Gecesinde Bir Hatıra Viktor Hügo 'dan Mütercem – İmzasız</i>	793
G) NUTUK	
<i>Sami Paşazade Sezai Bey 'in Nutku – İmzasız</i>	795
4.1.3. Tercüme Edebi Eserler	
A) ROMAN TEFRIKASI	
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	797
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	801
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	804
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	807
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	813
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	816
<i>Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes</i>	819
4.2. SOSYAL HAYAT	
<i>İttihat ve Teavün – İmzasız</i>	822
<i>Aceze-i Nisvan – İmzasız</i>	824
<i>İhtilal – İmzasız</i>	826
<i>Avrupa 'da Türkler – İmzasız</i>	830
<i>Türkler 'de Tenakus-ı Zürriyet – İki Asker</i>	835
<i>Cidal-i Müfid – Sadeddin Vedat</i>	837
4.3. EĞİTİM	
<i>Seyahat-ı İlmiye – İmzasız</i>	841
<i>Nur ve Zulmet – Lam.</i>	844
4.4. PSİKOLOJİ	

<i>Spiritizmaya Dair Salih Zeki Bey'e Açık Mektup -İmzasız</i>	847
4.5. TARİH	
<i>Şipka Şenlikleri-Dal</i>	851
<i>Paris Kongresi-Gülhane Hatt-ı Hümayunu-Sin.Sezai</i>	858
<i>Saltanat ve Hilafet-i Osmaniye-İmzasız</i>	862
4.6.SİYASET	
4.6.1. İç Siyaset	
<i>Erbab-ı Kalemin Vazifesi-İmzasız</i>	866
<i>Makale-i Mahsusa, Kader-Lam. Elif</i>	868
<i>İstanbul'da Almanlar ve Ruslar-İmzasız</i>	871
<i>Casusluk- İmzasız</i>	874
<i>Sultan Abdülhamit'e Hitap-İmzasız</i>	879
<i>Yasak-İmzasız</i>	883
<i>Kütüb-i Diniye ve Fenniye-i İslamiye Tahrib</i>	
<i>Ediliyor-İmzasız</i>	886
<i>Abdülhamit'e Atılan Bomba-İmzasız</i>	888
<i>Abdülhamit'in Şüreka-yı Cinayati-İmzasız</i>	891
<i>Hükümet-i Hamidiye'nin Son Madalyası-İmzasız</i>	894
<i>Maraz-ı Şahane-İmzasız</i>	895
<i>Matbuat-ı İslamiye -İmzasız</i>	898
<i>Şaki Hangisi?- İmzasız</i>	902
<i>Tebdil-i Hükümet ve Matbuat-İmzasız</i>	906
<i>İttihat ve Terakki Fırkası-İmzasız</i>	910
<i>İttihat-ı Anâsır-İmzasız</i>	916
<i>Şeriat İsteriz-İmzasız</i>	919
<i>Hilafet ve Yemen-İmzasız</i>	923
4.7.HABER	
<i>Dağa Adam Kaldırmak-İmzasız</i>	925
<i>Müthiş Bir Facia-İmzasız</i>	926
<i>Temenni-i Hamidi-İmzasız</i>	927
<i>Komiteciler Ne Yapıyor?-İmzasız</i>	929
<i>Şuunat-İmzasız</i>	931
4.8.AZINLIKLAR	
<i>Şark Hristiyanları Lehide Nümayiş-Hiram. Mim</i>	933

<i>Ecnebler Bizim İçin Ne Diyorlar?-İmzasız</i>	935
4.9.MÜZİK	
<i>Musahabe-i Musukiye , Rauf Yekta Bey'e Cevap-İmzasız</i>	936
4.10.NEKROLOJİ	
<i>Bir Celladın Vefatı-İmzasız</i>	942
4.11.İLANLAR	
4.11.1. Kitap İlanları	
<i>Deccal-İmzasız</i>	943
4.11.2. Muhtelif İlanlar	
<i>Büyük Balo-İmzasız</i>	944
4.12.REKLAM	
<i>Sen Beno Birası -İmzasız</i>	945
KAYNAKÇA	
EKLER	

ÖZET

Bu tezde 1902-1909 yıllarında yayınlanan Şurâ-yı Ümmet gazetesinin 1-169. sayıları incelenmiştir. Tezin birinci bölümünde, gazeteciliğin tarihi gelişimiyle birlikte Şurâ-yı Ümmet'in bu tarihçe içindeki yerinden, şekil ve muhteva özelliklerinden, son olarak da yazar kadrosundan bahsettik. Şurâ-yı Ümmet'le ilgili bilgilere ulaşmada kolaylık sağlayacağını düşündüğümüz iki tabloya da yine bu bölümde yer verdik.

İkinci bölümde; "Yazar Adlarına Göre Fihrist"te gazetede ki tüm yazıları yazarlarının isimleri altında gruptandırdık. Bunu yaparken yazarları alfabetik sırayla yerleştirdik. Yazarı belli olmayan yazıları ise fihristin sonundaki "İmzasız" bölümünde gösterdik.

"Konulara Göre Fihrist" adını taşıyan üçüncü bölümde listelediğimiz yazıları, ilintili olduğu her bir konu başlığının altında gösterdik.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde ise Şurâ-yı Ümmet'ten seçtiğimiz yazıların transkripsiyonlarına yer verdik. Özellikle edebiyatla ilgili yazıları tercih ettiğimiz bu bölümdeki yazıları sıralarken, konulara göre düzenlediğimiz fihristin sırasına riayet ettik.

Tezin son bölümünü ise çalışmamız esnasında faydalandığımız kaynakları gösteren ayrıntılı bir bibliyografyaya ayırdık.

ABSTRACT

In this thesis, Şurâ-yı Ümmet newspapers, which are published in 1902-1909, of which volumes are 170-220,140-1/140-122, are examined. In the first part of our thesis, we studied the historical evolution of journalism, the place and role of Şurâ-yı Ümmet in this process, form and content properties of it and finally its contributors, In the first part of the thesis we included two tables, to help people get information about Şurâ-yı Ümmet.

In the second part, entitled as "Index of Contributors" we classified all the articles under the names of the contributors. We arranged the names of the contributors alphabetically. The anonymous articles were classified as "unsigned" and put at the end of the index.

In the third part, entitled as "Index of Subject Matters", we classified the articles under the name of topics.

In the fourth part we included the transcriptions of the articles we chose. We preferred articles about literature and we arranged the articles according to the index of subject matters.

In the last part we prepared a detailed bibliography showing the resources which we used while preparing the thesis.

ÖNSÖZ

Gazete , Batılılaşma tarihimiz içerisinde atılmış en geç fakat en önemli adımlardan biridir. Çünkü Batılılaşmanın sadece askerî ve bürokratik alanlarda kalmayıp halka inmesinde gazete büyük bir rol oynamıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar , 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi adlı eserinde bu hususa şöyle işaret eder : “2.Mahmut devrinden beri az çok ehemmiyet verilen ilk tahsili gazete tamamlar. Kitleye okuma zevkini o aşılır.”¹

“Yurt ve dünya olaylarını haber veren , çeşitli konulardaki yazılarıyla okuyucularını aydınlatan , büyük sayfalar biçiminde belirli aralıklarla çıkarılan yayın organı.”² diye kısaca tanımlanan gazetenin kültür ve edebiyat tarihimizde büyük bir yeri vardır.

Gazete bize sadece günlük hadiseleri veren bir yayın organı değildir. Gazeteler yayımlandığı dönemde sağlıktan spora , siyasetten ekonomiye , edebiyattan tarihe , güzel sanatlardan felsefeye ve daha birçok sahaya ait bilgileri ihtivâ etmekle kalmaz aynı zamanda devrinin panoramasını da verirler.

Gazete , Yeni Türk Edebiyatı araştırmaları için de vazgeçilmez bir kaynaktır. Çünkü 1839 Gülhane Hatt-ı Hümayûnu'nun ilanından sonra memlekette oluşan edebiyatta isim yapmış Şinasi'den Namık Kemal'e , Ziya Paşa'dan Ali Suavi'ye , Ebüzziya Tevfik'ten Ahmet Mithat Efendi'ye kadar hemen herkes işe gazetecilikle başlamıştır. Ve birçok edebiyatçı sadece gazete muharrirliği yapmakla kalmamış aynı zamanda gazetelerin kurucuları da olmuşlardır.

¹ Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar , *19. Asır Türk Edebiyat Tarihi*, İstanbul 1988 , s.250

² İbrahim Alaattin Gövsa , *Dil ve Genel Kültür Ansiklopedisi* , Milliyet yay., c.2 , s. 747

Tanzimat'tan II.Meşrutiyet'e kadar ki dönemde bir romanın ilk çıktığı tarihi bize en sağlıklı biçimde verebilecek olan kaynak gazetedir. Yine bir eserin kaç baskı yaptığını , devrinde gördüğü rağbeti , eser hakkında devrinde yazılmış tenkit ve değerlendirmeleri çoğu zaman gazete sayesinde öğreniriz. Edebiyatımıza yeni türlerin girmesini ve bu türlerin zaman içindeki gelişme seyrini de yine gazetelerden takip etmek mümkündür.

“Batıdan yapılan felsefî tercümelemler(kitap veya makale halinde) henüz tam bir envanteri yapılmamıştır. Devrin fikir hayatı ise geniş bir perspektif için , monografilerin tamamlanmasından sonraki terkibi beklemektedir. Bu bakımdan “Batılılaşma Devri Fikir Hayatı” arşiv vesikaları ve periyodikler dahil bütün yayınlar bilininceye kadar deneme olarak ve monografilerin verdiği imkanlarla sınırlı kalacaktır.”³ Bu yüzden , biz de devrin hem fikir hayatının iyi bilinebilmesi hem de iyi bir edebiyat tarihinin yazılmasına basamak olması için çalışmamızı süreli yayınların –özellikle gazete- taramasına ayırdık.

Tezimizin konusu , “Şurâ-yı Ümmet Gazetesi'nin (1902 –1907) 1-169. sayılarının incelenmesi , sistematik indeksi ve seçilmiş yazıların çevirisi”dir. Şurâ-yı Ümmet Gazetesi üzerine şimdiye kadar yapılmış bir çalışmaya rastlamadık. Bu anlamda bu çalışmamız Şurâ-yı Ümmet Gazetesi üzerine yapılmış ilk çalışma olma özelliğine sahiptir. (İttihat ve Terakki'nin diğer gazeteleriyle ilgili de henüz müstakil bir çalışma olmadığını belirtmek gerekir.) Çalışmamızda gazetedeiki tüm yazıları , haberleri , ilanları vb. inceledik. Seçilmiş çevirilerde ise ağırlığı edebiyatla ilgili makale , şiir gibi ürünlere verdik.

Çalışmamıza başlamadan önce gazetenin nüshalarını hangi kütüphanelerde bulabileceğimizi araştırdık. Taksim'deki Atatürk Kitaplığı'nda , Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde bir çok nüshaları inceleme fırsatımız oldu.(Her iki kitaplıkta da gazete kataloglarında gazete nüshalarının tam olmadığını gördük.) Fakat koleksiyonun büyük bir çoğunluğunu elinde bulunduran özel koleksiyoncu Faruk Ilık'dan temin etme olanağı bulduk. Buna rağmen 11 sayıya ulaşamadık.

³ Orhan Okay , ‘Batılılaşma Devri Fikir Hayatı Üzerine Bir Deneme’, *Osmanlı Medeniyeti Tarih*, c. 1 , s.194

Tezimiz “Önsöz” den sonra 4 ana bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm “Giriş”, 2. Bölüm “Yazar Adlarına Göre Fihrist”ten oluşur. 3. Bölüm “Konularına Göre Fihrist” bölümüdür. 4. Bölüm “Şurâ-yı Ümmet’ten Seçilmiş Yazılar” dan oluşmaktadır.

Bu çalışmamız sırasında her türlü yardımı esirgemeyen değerli hocam Yard. Doç.Dr. Ali Yıldız’a teşekkürü bir borç bilirim.

1. ŞURÂ-YI ÜMMET GAZETESİ'NİN İNCELENMESİ

1. 1. GİRİŞ

Gazeteler hem kitle iletişim aracı olarak “bilgi”nin dolaşımında hem de kültür hayatının devamında , çeşitliliğinde önemli rol oynar. Vülgarize yahut bilimsel içerikleriyle , toplumun değişmesinde ve dönüşmesinde her zaman dikkate değer bir araçtır. Aynı zamanda yayınladıkları devir hakkında bilgi edinmek için önemli bir kaynaktır. Her ne kadar hemen hepsi tarafsız haber iddiasıyla yayın hayatına atılsa da çeşitli ideolojik belirtileri , işaretleri sayfalar arasında gözlemek her zaman mümkündür. Özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren gazete artık , Karl Kraus’un deyişiyle “Tanrı’nın her an her yerde oluşu”⁴ özelliğini kendi bünyesinde taşıdığına inanmış görünür. Hem güncel haberler hem de sanat e edebiyat sayfaları ile topluma yansıtan bir ayna niteliğine bürünür. Kuşkusuz haberdar olmak diğer deyişle enformasyon , insani bir ihtiyaçtır. İşte gazete , bu ihtiyaçtan doğmuştur.

Bilindiği gibi “gazete” İtalyanca bir kelimedir. Bir zamanlar İtalya’da küçük bir para birimi olan “Gazetta”dan gelmektedir. XVIII.yüzyılda Venedik’te sadece haber veren bir yayının ücreti bir “Gazetta” olduğundan , zamanla bu para biriminin adı, gazete yerine geçmiştir. Tarihte bilinen ve günümüzde bir gazetenin en temel misyonunu taşıyan , yani haber veren ilk yayın, eski Roma’da karşımıza çıkıyor. M.Ö. 50’li yıllarda çıkartılan ve tamamen resmi özellik taşıyan “Acta Diurna”adlı bu ilk gazete , kimi zaman taşlara kimi zaman çeşitli metallere kazılan haberlerden oluşurdu. Bu türden haberler kimi zaman da günümüzdeki billboardlara benzeyen ve büyük geniş tahta tabelalara yazılırdı. Bu tabelalar herkesin görebileceği , şehrin ortasında bir yere konurdu. Acta Diurna’da önceleri yalnızca devleti ilgilendiren , senato ile ilgili haberler yer alırdı. Zamanla içerik genişledi ve önemli evlilikler , ölümler , çeşitli duyurular Acta Diurna’da yer aldı. Sonraki yıllarda senatörler tarafından Acta Diurna’ya sansür uygulandı. İmparatorluk tahtı Konstantinapol’a taşındıktan sonra Acta Diurna tarihe karıştı. Onun bilinen en yakın takipçisi M.S. 713 yılında Çin’in Pekin şehrinde elle yazılarak çoğaltılan ve tek sayfalık bir broşür niteliği taşıyan gazeteydi. Günümüzdekilerin başlangıcı olarak bilinen ilk gazete ise Almanya’da 1615’te yayınlanmaya başlayan “Frankfurter Journal”dir.

⁴ Karl Kraus, Deyişler , Karşı Deyişler, Telos Yayınları, İst. 1991

1. 2. OSMANLI'DA BASIN

Osmanlı Devletinde ilk gazeteler azınlıklar tarafından veya İstanbul'daki sefarethanelerinde basılmıştır. İstanbul'da Fransız sefarethanesi tarafından 1795 yılında Fransızca olarak "Bulletin des Nouvelles" adlı bir gazete yayınladı Daha sonra aynı sefarethane Napolyon Bonapart, Mısır'ı işgal ettiğinde "Courier d'Egypte" gazetesini 27 Ağustos 1798'de çıkardı. Aynı sene ekim ayında "Decade Egyptienne" ve birkaç ay sonra da 3. bir gazete olarak "Journal Officiel" gazeteleri bu yayım zincirine eklendi. Bunlar Osmanlı ülkesinde çıkan ilk gazetelerdir.⁵ Daha sonra 1825-1835 tarihlerinde Mısır valiliğinde bulunan Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın desteğiyle 1829 tarihinde Vakayi-i Mısıriyye adıyla ilk Türk gazetesi matbuatta yerini aldı. Fakat bu gazete 57x82 yarım ebadında, çift sütun üzerine tertip edilmiş büyük boy bir kitaba benziyordu. Bu yüzden gazetecilik tarihinde bir ilk olarak da görülmemiştir. 7 yıl çıkan gazete Mısır- Osmanlı muhabereleleri sırasında çok sayıda basılarak Anadolu içlerine kadar dağıtılmıştır.

Bu ilk hareket Osmanlı devlet adamlarını da gazete çıkarma hususunda teşvik etmiş olmalı ki 25 temmuz 1831'de tamamen devlet tarafından finanse edilen resmi ilk Türk gazetesi "Takvim-i Vekayi" yayım hayatına girmiştir. "Takvim-i Vekayi", genel olarak padişah fermanlarının yayınlandığı, resmi duyuruların yapıldığı ve devlet törenlerinden bahseden bir nevi fermanlar mecmuası hüviyetindeydi. Hatta günlük hadiselere bile çok az yer veriyordu. Takvim-i Vekayi'yi İngiliz William Churcil'in çıkardığı "Cerîde-i Havadis" ve onu da oğlu Alfred Churcil'in devam ettirdiği "Ruzname-i Cerîde-i Havadis" izledi. Önceleri fazla ilgi görmeyen "Cerîde-i Havadis" özellikle Kırım Savaşı sırasında ve sonrasında halk tarafından rağbet görmüş ve tirajını da arttırmıştır. Çıkan her gazete bir öncekini daha da geliştirdi. Ve 1860'lara gelindiğinde İbrahim Şinasi Efendi ile Çapanzade Agah Efendi'nin birlikte çıkardıkları "Tercümân-ı Ahvâl" matbuatta yerini aldı. Gazete ilk sayısında bir övgü gazetesi değil, tartışma ve düşünce gazetesi olmayı amaçladığını belirtir.⁶ "Tercümân-ı Ahvâl" , sadece siyasî ve sosyal olaylara yer vermemiştir. Edebiyata da geniş yer ayıran gazetede roman ve tiyatro tefrikaları da yayınlanmıştır.

⁵ Fuat Süreyya Oral, *Türk Basın Tarihi*, İstanbul , 1968 , s.58

⁶ Orhan Koloğlu, 'Osmanlı Basını: İçeriği ve Rejimi', *T.C.T.A.*,c.1, s.77.

“19. asrın ikinci yarısına gelindiğinde , çoğu edebiyatçı Türk aydınının temel uğraşı gazetecilik ve mecmuacılıktır. Memleketin günübirlik politikasına doğrudan müdahale ya da katılma isteği, sosyal ve siyasi meselelere c z mler getirme arzusu gazeteciliğin cazibesini arttıran temel etkidir. Oyle ki Tanzimat devrinde cıkan 61 gazetenin 43’u politika ile uğraşır.⁷ Tanzimat’ın ilk nesli olan Şinasi , Ziya Paşa ve Namık Kemal gazeteyi fikirlerini yaymak, toplumu siyasi ve politik gelişmelerden haberdar etmek ve Batı medeniyetini halka anlatmak için bir araç olarak kullanmışlardır. “Gazetelerin en büyük vazifesi halkımıza kavâid-i siyasiye ve terakkiyat-ı medeniyyeye müteallik malumat vermektir.”⁸ diyen Namık Kemal bunu açık bir Şekilde ifade eder.

Gazete , sadece yeni fikirlerin memlekete girmesine hizmet etmemiş aynı zamanda yeni bir edebî dil de oluşturmuştur. “Türk basınının asıl büyük hamlesi Şüphesiz gazeteyle olmuştur. Çünkü gazetenin kitap gibi uzun bir süre içinde satılmaya tahammülü olmadığından ve cıktığı gün tükenmesi gerektiğinden halkın kolaylıkla anlayabileceği bir dille yazılması zaruri olmuştur.”⁹ Eski edebiyatımızda Yahya Kemal’in “Resimsizlik Ve Nesirsizlik” makalesinde de işaret ettiği gibi nesir yoktu. Tamamen nazma ayrılan eski edebiyatımızda nesir , çoğunlukla ilmî ve din  eserlerin kullanım alanına giriyordu. Edebi sahada nesirle verilen örneklerin sayısındaki azlık da bunu göstermektedir.

Gazete , memlekette yeni bir nesrin ilk habercilerindendir. Namık Kemal de Tasvîr-i Efkâr’da cıkan bir yazısında gazetenin bu fonksiyonuna işaret ederek “Bugün Osmanlıların bir lisân-ı edeb si varsa gazeteler sayesinde. Gazeteler , vatani bir meclis-i  lfet haline getirmiştir.”der. 1860’tan sonra Tercümân-ı Ahvâl’i takip eden birçok gazete cıkmaya başladı :

1863’te Bab-ı seraskeri yönetiminde ilk Türk ordu gazetesi “Ceride-i Askeriye”,

1865’te Hasan Fehmi Paşa tarafından memlekette ilk defa iktisadi-ticari meseleleri ele alan “Takvim-i Ticaret”,

1866’da Eğribozlu Mehmet Arif tarafından ilk resimli gazete “Ayine-i Vatan”,

1867’de Filip Efendi tarafından Ali Suavi’nin genel yayın koordinat rl ğunde halka hitaben cıkan “Muhbir”,

1868’de bilim ve teknik haberleri veren “Terakki”,

⁷ Nesrin T. Karaca , *Celal Sahir Erozan*, Milli Eğitim Bakanlığı yay. , s. 15

⁸ Namık Kemal , *İbret* , nu: 1 , s.1

⁹ Orhan Okay , ‘Batılılaşma Devri Fikir Hayatı  zerine Bir Deneme’ ,*Osmanlı Medeniyeti Tarihi*, c.1, s.194

1869'da Kapı Kethüdası Cemil Efendi'nin oğlu Türk mizahının babası sayılan Ali Bey tarafından "Basiret",

1870'de Namık Kemal'in başyazarlığını yaptığı "İbret",

1870'de Teodor Kasap tarafından ilk Türk mizah gazetesi "Diyojen" ve daha birçok gazete yayın hayatına girdi. 1860-1894 tarihleri arasında faaliyette bulunan gazetelerin hepsi İstanbul'da çıkmıyordu. Özellikle Yeni Osmanlılar'ın Avrupa'ya kaçmasından sonra Paris ve Londra gibi birçok Avrupa şehirlerinde de Türk gazeteleri çıkmaya başladı.¹⁰

1876'da II. Abdülhamit'in tahta geçmesiyle basın ve yayın hayatında da birçok değişiklik olmuştur. Sultan II. Abdülhamit, saltanatının ilk yıllarında tarihe 93 harbi olarak geçen 1877-1878 Osmanlı- Rus harbiyle karşılaşmıştır. 13 Şubat 1878'de II. Abdülhamit meclisi feshetmişti. Daha sonra Ali Suavi'nin de karıştığı ve tarihe "Çırağan Baskını" olarak geçen olayın ardından 23 ihtilalcinin ölümüyle sonuçlanan darbe girişimi, II. Abdülhamit'in hafiye teşkilatını kurmasına neden oldu. Bu teşkilatın kurulmasında ve buna paralel olarak söz konusu dönemde uygulanan sansürün kaynağını hem II. Abdülhamit'in evhamlı kişiliğinde hem de onun kurduğu yeni okullarda Batı'dan gelen düşüncelerle devrim yapma ihtirasına kapılan aydınlarda aramak gerekir.

1. 3. İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ

II. Abdülhamit döneminde Batı'dan gelen yeni düşüncelerle devletin kötü gidişine çare arayan aydınların bir kısmı tarafından İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin temelleri oluşur. "Jön Türk hareketinin değişik muhalefet unsurlarını uzun süre çatısı altında barındıran bu örgütün temelleri 2 Haziran 1889 tarihinde dört Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane öğrencisi tarafından atıldı. İbrahim Temo'nun öncülüğünde Abdullah Cevdet, İshak Sükuti ve Mehmet Reşit İttihad-i Osmani adında bir cemiyetin kurulması için görüş birliğine vardılar. Ve daha sonra bu okul ve diğer Osmanlı eğitim müesseselerindeki çok sayıda öğrencinin katılımıyla örgütün üye adedini hızla arttırdılar."¹¹ Kendilerine örgütlenme biçimi olarak İtalya'daki devrimci Carbonari Cemiyet'ini ve Rus milislerinin örgütlenme modellerini temel aldılar. Öğrenciler teşkilatlanmalarını hücre biçiminde yaptılar. Bu dönemde yapılan faaliyetler,

¹⁰ Selahattin Çitçi, *İkdam Gazetesinin Sistematik İndeksi 1894-1904*, İst. Üni., Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000

¹¹ M. Şükrü Hanioğlu, "İttihat ve Terakki Cemiyeti", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.23, s.476.

yurtdışında basılan gizli gazetelerin geçmiş sayılarının okutulması, Namık Kemal ve arkadaşlarının eserlerinin el yazısıyla çoğaltılarak dağıtılmasının ötesine gitmedi.

1894 yılında ilk kapsamlı soruşturmaya uğradılar. 9 öğrenci okuldan uzaklaştırıldı. Ancak bu cezalar , faaliyetleri bir öğrenci olayı olarak değerlendiren II.Abdülhamit tarafından affedildi. 1889 yılından beri Fransa’da bulunan Ahmet Rıza uzun süren uğraşlar sonucunda Cemiyet’in amaç , örgütlenme ve takip edeceği siyaset konularında görüşlerinin kabul edilmesini istedi. Ve Cemiyet’in isminin “İttihad-ı Osmani”den Auguste Comte’un ünlü sloganı “ordre et progrès”nin tercümesi olan “nizam ve terakki”ye çevrilmesini istedi. Diğer üyelerin ittihat kelimesinin kalması konusundaki ısrarları sonucu cemiyetin yeni ismi “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti” olarak kabul edildi. Bundan sonra Cemiyet 1895 yılında bir nizamname hazırladı. Nizamnamedeki fikirlerin bir çoğu Ahmet Rıza’nın düşünceleriyle paralellik arz eder. Bu da Ahmet Rıza’nın Cemiyet içindeki konumunun ne denli önemli olduğunu gösterir.

Cemiyet 1Aralık 1895’te Paris’te “Meşveret” gazetesini ve 7 Aralık’ta “Mevhâret supplément français”yi resmi yayın organı olarak neşre başladı. 1896 yılı ocak ayında da Paris şubesi Cemiyet’in merkez şubesi haline geldi. Aynı dönemde Cemiyet , İstanbul’da birçok bürokrat ve subayın katılımını sağlayarak nüfuzunu arttırıyordu. Bu arada yurtdışına kaçarak Fransa ve İngiltere’de temaslarda bulunan bir diğer önemli Cemiyet üyesi Mizancı Murat , 1895 Aralık ayı sonunda Kahire’ye gider ve orada Cemiyet’in faaliyetlerine hız katar. 1896 yılına gelindiğinde Cemiyet’in şu şehirlerde faaliyette bulunduğunu görürüz : Paris , Cenevre , İstanbul , Kahire , Edirne , Ankara , Beyrut , Hama , Humus , Şam , Girit , Kastamonu , Limni , Mersin , Rodos , Selanik , İzmir , Trabzon , Trablus , Bosna-Hersek , Kıbrıs , Romanya , Bulgaristan , Köstence , Filibe , Lom , Ruscuk , Varna , Vidin gibi.

Yine bu dönemde Cemiyet içinde fikir ayrılıklarının arttığı görülür. Üyelerin bazıları Ahmet Rıza’nın ihtilal karşıtı siyasetine itiraz ettiler. Fikir ayrılıklarının temelinde , yönetim değişikliğinin ihtilalle mi yoksa ıslahatla mı olacağı vardır. Bu olaylardan hareketle Murat Bey 1896 temmuzunda Cemiyet’in yönetimini Ahmet Rıza’dan almak amacıyla Avrupa’ya geri döndü. Bu tarihte Cemiyet’in çıkardığı iki gazetenin yayıncıları Mizancı Murat ve Ahmet Rıza arasında çıkan görüş ayrılığı sonucunda Cemiyet’in esas gazetesi hüviyetine kavuşan Mizancı Murat’ın gazetesi oldu.

20 Temmuz 1897’de , Osmanlı hükümetiyle İttihat ve Terakki Cemiyet’i anlaştı. Buna göre padişah gerekli reformları yapacak ve genel af ilan edilecek ; Cemiyet de bunlar gerçekleşinceye kadar her türlü neşriyat ve örgütsel faaliyeti durduracaktı. Gelişmeler üzerine Murat Bey de İstanbul’a dönmeye razı olmuştu. Fakat hükümetin verdiği sözleri tutmayışı neticesinde Ahmet Rıza’nın Cemiyet içindeki saygınlığı arttı. 23 Eylül 1897’de “Meşveret” İttihat ve Terakki Cemiyeti organı olarak yeniden yayınlamaya başladı. Ve Cemiyet’in Cenevre şubesinin İttihat ve Terakki ile Jön Türk hareketi üzerindeki tekeline tanımadığını ilan etti. Cenevre merkezi de 1 Aralık 1897’de “Osmanlı” gazetesini yayınlamaya ve örgütsel faaliyete yeniden başladı. Kısa bir süre sonra Ahmet Rıza İshak Sükuti idaresindeki Cenevre heyetiyle anlaşarak “Meşveret”i tatil etti. Buna karşılık Cenevre , Ahmet Rıza’yı Paris teşkilatının sorumlusu ve “Mechvéret supplément français’ nin editörü olarak tanıdı.

1902’deki kongreye kadar Cemiyet içinde birçok olay meydana gelir. Cemiyet’in 4-9 Şubat 1902’de Paris’te yaptığı kongrede, Osmanlı Devleti’nin kurtarılabilmesi için yabancı ülkelerden yardım talep edilmesini isteyenler ve buna karşı çıkanlar iki ana grubu oluşturdu. Yabancı müdahalesine taraftar olanların başını Prens Sabahattin ve İsmail Kemal çekmekteydi. Müdahaleye karşı çıkan grupta ise Ahmet Rıza ve taraftarları vardı. Kongreden sonra Prens Sabahattin ve İsmail Kemal, “Osmanlı Hürriyetperveran Cemiyeti” adında ve İngiliz desteği ile darbe yapmayı amaçlayan bir örgüt kurdular. “Osmanlı” gazetesini de bu yeni örgütün yayın organı olarak neşre başladılar.

Bütün bu hadiseler sonucunda Ahmet Rıza ve destekçileri, Türkçe gazetelerini tatil ederek “Şurâ-yı Ümmet” adında yeni bir yayın organını , “Mechverét supplément français” ve “Kürdistan” gazetelerine ilaveten yayınlama kararı aldı.

1906 yılına geldiğinde Cemiyet’in diğer bir önemli ismi Bahattin Şakir, Avrupa’ya firar ederek JönTürk hareketi üzerinde yeni bir dönem başlattı. Bütün Jön Türkleri tek bir çatı altında toplamak için girişimlerde bulundu. Fakat Prens Sabahattin ile olan müzakerelerin başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra , birleşmeyi Ahmet Rıza ile icraatçıları arasında uygulamaya çalıştı. 1906 yılı başında birleşen grup , “Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti” adıyla örgütlendi ve faaliyetlerini yürütme üzere idari şubeler kurdu. Cemiyet’in yeni nizamnamesi 1906’da Kahire’de basıldı.

“Şurâ-yı Ümmet” gazetesi ise 1906 ağustosundan itibaren “hükümet-i meşruta ve ıslahat-ı umumiye taraftarlarının vasıta-i neşriyatıdır” cümlesi yerine , “Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti vasıta-i neşriyatıdır” ibaresini koydu. Yayın politikasını yeniden düzenleyerek (Aralık 1906) bir yayın planı dahilinde neşredilen ilk Jön Türk gazetesi olma özelliğini kazandı.

Osmanlı Hürriyet Cemiyetiyle , Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti arasında sonuçsuz kalan ilk birleşme teşebbüslerinin ardından Selanikli Nazım olarak bilinen Dr. Nazım , söz konusu ittifakı gerçekleştirmek için Atina’ya gönderildi. 1907 temmuzunda Selanik’e ulaştı. İlk temaslardan sonra Paris merkezinin kabulüyle de 27 Eylül 1907’de iki cemiyetin birleşmesine ait belge imzalandı. Buna göre yeni cemiyet , “Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti” ismini taşıyacak , merkezi Paris’te olacaktı. Bu ittifak Cemiyet’in ihtilalcilik boyutunu büsbütün kuvvetlendirdi ve bilhassa askeri kadro içindeki örgütlenmenin hız kazanmasına sebep oldu. Bundan sonra da Cemiyet giderek gücünü arttırdı. II.Meşrutiyet’in ilanıyla faaliyetlerini meclis üzerinden yürütmeye başladılar. 1918’e kadar Türk siyasi hayatına yön verdiler. Son kongrelerini 1 Kasım 1918 tarihinde yaparak 5 Kasım 1918’de yeni bir fırkanın kurulması kararlaştırıldı. 11 Kasım 1918’de kurulan “Teceddüt Fırkası” İttihat ve Terakki’nin yerini aldı. 21 Aralık 1918’de meclisin feshiyle iktidardaki gücünü tamamen kaybetti. 5 Mayıs 1919 tarihli Meclis-i Vükela kararı ile Teceddüt Fırkası kapatıldı.

1922’den sonra İttihatçılar muhalefet cephesine katılmalarına rağmen ciddi sayılabilecek bir girişim gerçekleştirememişlerdir. Fakat yeni rejimin önde gelen pek çok isminin İttihatçı kadro içinde yer almış olması ve bunların bir kısmının İttihatçılık’la yeni rejim taraftarlığı arasında kararsız bir durumda kalması ciddi bir sorun oluşturmuştur. Bu da tercihini İttihatçılık yönünde kullanan ve daima potansiyel suçlular olarak görülen eski İttihat ve Terakki mensuplarının tasfiyesinin en önemli sebebini teşkil etmiştir. Ayrıca Atatürk’e yapılan suikast girişiminde bazı İttihatçıların da adının geçmesi bu Cemiyet üyelerinin tamamen siyasi bir tasfiyeye uğratılmasına sebep olmuştur.

İttihat ve Terakki’nin yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasi geçmişinde tartışılmaz bir etkisi olduğu açıktır. Öte yandan bu Cemiyet’in çok uluslu bir devletin şartları

içinde doğmuş ve yine böylesine bir çerçevede faaliyette bulunmuş bir örgüt olduğunu da gözardı etmemek gerekir.¹²

1. 4. JÖN TÜRK BASINI

İşte bu örgüte , yani İttihat ve Terakki'ye mensup aydınların çıkarttıkları gazete ve dergileri “Jön Türk Basını” adı altında toplayabiliriz. Jön Türk basını üzerine yapılmış çalışmalardan önde gelenleri : Şerif Mardin'in *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908* adlı eseri ve Muammer Göçmen'in doktora tezi olan *İsviçre'de Jön Türk Basını ve Türk Siyasal Hayatına Etkileri* adlı eserlerdir. Bunun yanında birçok araştırmacının İttihat ve Terakki üzerine eserleri içinde küçük başlıklar altında Jön Türk basınının önemli gazetelerinden (Meşveret , Osmanlı , Şurâ-yı Ümmet , Mizan vb) alıntılar yaptıkları ve kısaca gazeteler hakkında bilgi verdikleri görülür.

Basın tarihimizin en önemli olmakla birlikte en az incelenen dönemi Jön Türk basını dönemidir. Bu zamana kadar yapılan araştırmalarda İttihat ve Terakki ile bağlantılı çıkan gazete ve dergilerin sayısı konusunda tam bir ittifak yoktur.(19 Mart 1941 tarihli Akşam Gazetesi'nde Selim Nüzhet Gerçek “Jön Türk Gazeteleri” konulu makalesinde bu yayınların dökümünü şöyle verir : Türkçe çıkanlar 74 , Arapça çıkanlar 3 , Fransızca çıkanlar 11'dir) Bu yayınlarla ilgili yakın tarihli bir makalede 152 sayısı verilmektedir.¹³ Bu 152 gazetenin çoğunun ömrü az olmuştur. Meşveret , Osmanlı , Şurâ-yı Ümmet , Kanun-ı Esasi , Mizan , İctihad bu gazeteler içinde uzun ömürlü olanlardır. Büyük bir kısmı birkaç sayı çıkıp kapanmıştır. Bunun sebebi , gazeteciliği samimi olarak yapanların yanında , sırf para sızdırmak için bir veya iki sayı çıkarıp gazetesini kapatan fırsatçı kişilerin hırslarıdır¹⁴

1. 5. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN NEŞRE BAŞLAMASI

1902'deki kongreye kadar Cemiyet içinde birçok olay meydana gelir. Cemiyet'in 4-9 Şubat 1902'de Paris'te yaptığı kongrede, Osmanlı Devleti'nin kurtarılabilmesi için yabancı ülkelerden yardım talep edilmesini isteyenler ve buna karşı çıkanlar iki ana grubu oluşturdu.

¹² Hanioglu, a.g.m, s.476-484

¹³ Muammer Göçmen, 'Jön Türk Basını', *Türkler Ansiklopedisi*, c. 14, s. 665-680.

¹⁴ Göçmen, a.g.m, s. 670

Yabancı müdahalesine taraftar olanların başını Prens Sabahattin ve İsmail Kemal çekmekteydi. Müdahaleye karşı çıkan grupta ise Ahmet Rıza ve taraftarları vardı. Kongreden sonra Prens Sabahattin ve İsmail Kemal, “Osmanlı Hürriyetperveran Cemiyeti” adında ve İngiliz desteği ile darbe yapmayı amaçlayan bir örgüt kurdular. “Osmanlı” gazetesini de bu yeni örgütün yayın organı olarak neşre başladılar.

Bütün bu hadiseler sonucunda Ahmet Rıza ve destekçileri, Türkçe gazetelerini tatil ederek “Şurâ-yı Ümmet” adında yeni bir yayın organını , “Mechverét supplément français” ve “Kürdistan” gazetelerine ilaveten yayınlama kararı aldı. Gazetenin ilk sayısında “İhtar” başlıklı ilanda “İstirdad , İntikam ve Sancak gazetelerinin yerine bundan sonra “Şurâ-yı Ümmet” neşredilecektir.” ibaresi kullanılır.

Jurnalciliğin en üst seviyeye çıktığı bu yıllarda, az sayıdaki dürüst aydınlardan Ahmet Rıza tarafından, 10 Nisan 1902 tarihinde yayın hayatına başlatılan “Şurâ-yı Ümmet” , II. Abdülhamit ve II.Meşrutiyet’in ilk yıllarını görmüş büyük ve köklü bir gazetedir. “Şurâ-yı Ümmet” gazetesinde imtiyaz sahibi Dr. Bahaeddin Şakir , Müdürü Mustafa Asım , Sermuharriri Sami Paşazade Sezai olarak verilmiştir. Gazetenin ilk sayıları Mısır ve Paris’te daha sonra ise İstanbul’da yayınlanmıştır.

Gazetenin 1-139. sayıları “on beş günlük” , 140-191. sayıları “günlük” , 192-200. sayıları ise “haftalık” olarak yayınlanmışlar. Daha sonraki sayıların “süresi belirsizdir.” Gazetenin çıkış periyodu Tablo 2’de ayrıntılı şekilde verilmiştir.

1. 6. ŞURÂ-YI ÜMMET’İN YAYIN PERİYODU VE SAYFA SAYISI

Şurâ-yı Ümmet’in yayın hayatına girip , neşriyata başlamasını yukarıda izah etmiştik. Gazete iki defa kesintiye uğramıştır. Kesintilerin toplamı yaklaşık 1yıl 6 aydır.Bu ara vermelerin sebebi sansür değildir. Bu ara verişlerden 1908’deki bir yıllık ara (1 Eylül 1907 - 6 Ekim 1908) vermenin sebebi gazetenin II.Meşrutiyetin ilanıyla amacına ulaştığını düşünmesidir.Daha sonra verilen yaklaşık altı aylık aranın (13 Nisan 1909 --31 Ekim 1909) sebebi ise 13 Nisan 1909’da meydana 31 Mart hadisesidir. 31 Mart hadisesinde Şurâ-yı

Ümmet gazetesinin matbaası da basılmış ve zarar verilmiştir.Bunu üzerine gazete yayını durdurmuştur.

Bütün zorluklara rağmen gazete varlığını sürdürmüş ve ilerleyen zamanlarda da sayfa sayısını artırarak hacmini genişletmiştir. 1-123 arası 4 sayfa , 123-179 arası 8 sayfa,179-191'arası 4 sayfa,191-220 arası 16 sayfa,140/1-140/122 numaralı sayılar 8 sayfa olarak çıkmıştır. Gazetenin toplam sayfa sayısı 2408'dir.

1. 7. BASIM VE DAĞITIM MERKEZLERİ

Tespit edebildiğimiz sayılarda belli bir matbaa veya idarehane adına rastlamadık. Yalnız 95. nüshaya kadar “Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252 Kahire/Mısır” ile “Redaction du Mechveret 4 place Monge 4 Paris” adresleri verilir.120-121.(Ortak baskı) sayıya kadarki nüshalarında ise “Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris” adresi görülür.123. nüshadan 220'e ve 140-1...140-122 numaralı nüshaya kadar da matbaa ve idarehane olarak : “Nur-ı Osmaniye'de Şeref Sokağı” adresi verilir.

1-116. sayılar arası gazetenin basım yeri olarak “Mısır'da tab' olunmuştur.” ibaresi verilmiştir. Sonraki sayılarda bu ibareye rastlamayız. Buradan da Şurâ-yı Ümmet'in Paris , Kahire ve İstanbul üçgeninde bir basım ağı kurduğunu anlıyoruz.İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin imparatorluğun da sınırlarını aşan haber ağının bu konuda etken olduğu kanaatindeyiz.

1. 8. ŞURÂ-YI ÜMMET GAZETESİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ , FİYATI VE SERLEVHALARI

Şurâ-yı Ümmet gazetesi 29*41 cm. ebadlarında büyük boy bir gazetedir. Kağıt kalitesi iyi değildir ve saman kağıda baskıdır. Kalın ve ta'lik şekilde yazılan “Şurâ-yı Ümmet” logosu altında üç ana sütuna bölünen bir şekil düzeni vardır.¹⁵ Logonun çevresinde ise –zaman zaman değişmekle birlikte- alt başlık , idarehane adresleri , fiyatı , günün tarihi ve nüsha numarası mevcuttur.

Gazetenin yazı başlıkları da genellikle ta'lik , yer yer de sülüs ve kûfî şekilde yazılmıştır. Matbu bir baskı olduğu için son derece anlaşılır ve okunaklıdır. Renksiz bir

¹⁵ 123. nüsha ile birlikte zaman zaman 5 sütun aralığına bölüdüğü de görülür.

baskıya sahip olan Şurâ-yı Ümmet'in en dikkat çekici özelliği sadeliğidir. Bazı figüratif veya taş baskı desenleri saymazsak gazeteye şekilden ziyade yazının hakim olduğu görülür.

Zaman zaman “Karilerimize” başlığı altında yayın politikalarını anlattıkları yazılarda amaçlarının halkı aydınlatmak olduğu ve maddi bir kaygı içinde olmadıklarını belirtirler. Neşriyatın kaliteli fiyatın ise ucuz olduğu konusu üzerinde dururlar. Bununla birlikte –Tablo 3’te de görüleceği üzere- fiyat konusunda değişikliğe gidildiği zamanlar olmuştur. Nüshası 10(1-191 sayılar arası) ile 30(192-220 sayılar arası) paradan satılan Şurâ-yı Ümmet , abonelik yoluyla da okuyucularına ulaşmaktaydı. 100. sayıya kadar senelik aboneliği 45 kuruş olarak verilir. 121. sayıya kadar da fiyatın 10 franka çekildiği görülüyor. Daha sonraki baskılarında ise senelik aboneliğe 180, altı aylık aboneliğe ise 95 kuruş bedel biçiliyor. Anlaşılan gazete , hem sayfa sayfa hem de bütün halinde satışa sunulmuştur. Ayrıca 123. sayıdan itibaren ilan-reklam vermek isteyenler içinde ayrıntılı bir fiyat çizelgesi ortaya konur: “ Satırı : birinci sahifede 10 , havadis sırasında 5 , yedinci sahifede 2 , sekizinci sahifede 1 kuruştur. İskonto için ayrıca tarife mevcuttur.”

Şurâ-yı Ümmet logosunun çevresinde alt başlıklar da vardır. İlerleyen zamanlarda alt başlık bölümünde değişiklikler olmuştur. “Hükümet-i meşruta ve ıslahat-ı umumiye taraftarlarının vasıta-i neşriyatıdır.” Daha sonra “Menafi-i Umumiye-i Osmaniyeye hadim...” , “Cemiyetin ve gazetenin umumi idaresi için Paris’te Meşveret idaresi” , “İstibdadın pay-i tahribi altında ...menafi-i kâmilere Selanik Askeri...” , “Umum Rumeli’ye bir hatıra-i şükrandır.” gibi alt başlıklarla çıkmıştır. Ayrıca gazete logosunun etrafında hemen her sayıda gördüğümüz ibarelerden biri de “Eş-Şûrâ” suresinin 38. ayetinde yer alan “ve emrühüm şûrâ beynehüm”(Onların işleri de kendi aralarında bir istişare iledir.) cümlesidir.

1. 9. ŞURÂ-YI ÜMMET’İN MUHTEVASI

Şurâ-yı Ümmet , siyasetten ekonomiye , sosyal meselelerden edebiyata kadar uzanan bir çizgide yayın politikası geliştirmiştir. Aşağıda gazetenin yayın hayatına giriş yaptığı yazısını aynen alıyoruz. Bu yazıda, Şurâ-yı Ümmet’in muhtevasıyla alakalı bazı ip uçlarına rastlıyoruz :

“Devlet-i Aliyye-i Osmaniyе’nin istiklâl-i siyasî ve tamami-i mülkiyesini her türlü müdahale-i ecnebiyeden masun bulundurmak ve iade-i şevketine çalışmak.

İdare-i keyfiye ve müstebidenin bir hükümet-i meşrutaya inkılâbına ve 7 Zilhicce 1293 tarihli Kanun-ı Esasi ahkâmının tatbik ve icrasına çalışmak.

Ümmetin hukukunu müdafaa ve temin ve hükümetin ahvaline ıslah etmek gibi vazifeler hep Osmanlıların hamiyet ve gayretinden beklenildiği ve necat ve saadet yalnız Osmanlılıkta arandığı cihetle efkâr-ı umumiye bu yolda tenvire çalışmak.

Osmanlı anasır-ı muhtelifesi arasında ihtisat-ı vatan-perveraneden mütevellit bir ittihad-ı samimî vücade getirmek, Müslim ve gayrı Müslim teb'a-yı Osmaniye'nin siyaseten tevhid-i efkârına çalışmak .

Hükümet başında bulunanları ihtiyacat ve terakkiyât-ı zamânenen haberdar ve ifâ –yı vazifeye davet ve icbar etmek.

Bir taraftan memâlik-i Osmaniye'den her her ferdin ve her kavmin refah ve saadeti ıslahat-ı umumiye ile kaim ve kabul olacağını ahaliye anlatmak ve diğer taraftan Ümmet-i Osmaniye'nin asrımızda en müterakkî milletlerle hem-mertebe olmak istidadından mahrum bulunmadığını enzâr-ı ecanip ve ağyarda ispata çalışmak.

Saray zıندانlarında hapse mahkûm ve her türlü niam-ı maarif ve medeniyeden mahrum olan aile-i saltanat efradını bu hal-ı esaretten kurtarmaya , müktesebat-ı ilmiyeden hissedar etmeye ve Hanedan-ı Osmanî'nin makam-ı hilafet ve saltanatta –mülk ve millete nafi olacak surette- bekasını takviyeye çalışmak.”¹⁶

Şurâ-yı Ümmet”in son sayısının çıktığı 29 Nisan 1326(1909) tarihine kadar yukarıda ayrıntılı olarak verilen yayın politikasına uygun hareket etmiştir.1906'dan sonra ise Cemiyet'in programlarına uygun bir yayın politikası izlemiştir. Bu yüzden siyasi nitelikli yazıların oranı fazladır. Program , JönTürklerin amaçlarını ilan ettikleri 1895 yılı sonbaharından beri fikirlerini önemli noktalarda değiştirdiklerini gösterir. 1895 programının sonunda yer alan yabancı devletlerin müdahalesi konusu şimdi başta geliyordu.Aynı yıl ifade edilen reformların “imparatorluğun bütününe” yayılması zorunluluğu daha kesin bir şekilde bir “Osmanlılık” ideali şeklini alıyordu. Birinci belgenin tonunda Osmanlı İmparatorluğu’nu meydana getiren değişik ırk , din ve dil gruplarının kolayca bir bayrak altında birleşebileceği hissi egemendi. Şimdiyse bu işin sanıldığı kadar kolay olmadığı ve bu sonucu elde etmek için hazırlığa ve enerjilere yön veren bir çalışmaya ihtiyaç olduğu anlaşılıyordu.¹⁷

Şurâ-yı Ümmet”in daha sonraki yazılarında ortaya çıkacak iki ana konudan bu programda bahsedilmediği dikkat çeker. Bu mevzulardan ilki ; o dönemde sıkça tartışılan

¹⁶ Şurâ-yı Ümmet , 10 Nisan 1902, nu:1, s.2

¹⁷ Mardin, a.g.e, s.252.

“Osmanlı İmparatorluğu’nun dağılmasını engelleyecek uygulamalar ve içerdeki azınlıkları birbirine bağlayacak çözümler”. İkincisi ise ; “izlenecek yol ve teoriler”dir.

Abdülhamit devri gazetelerinde gördüğümüz üzere , milletin kendini kendi enerjisiyle ayağa kaldırmak teması “Şurâ-yı Ümmet”te de vardı. Hatta bu durum Türkçe “Meşveret” gazetesinin birinci sayısındaki makalelerden beri Jön Türk yayınlarının değişmez unsuru olagelmmişti. Jön Türkler ancak geleceğe doğru bakmakla ümmetin üzerindeki hareketsizliği kaldırabileceklerine inanıyorlardı. Bu fikir yeni olduğu kadar da önemliydi. Çünkü Şurâ-yı Ümmet’e kadarki yayınlarda “imparatorluğun kopan parçalarını nasıl birleştireceğiz” tezi hakimken , “geleceğin ihtiyaçlarını anlamaya çalışan bir düşünce”, bu tezin yerini alıyordu. Osmanlı ileride Batı’nın sosyo-ekonomik güdümüne girecekti. Bu durumu engelleyebilmek için de : “Hariçte ve hemen cihan-ı medeniyetin her köşesine serpilmiş biz gençler , sayımızın yettiği , istidadımızın icap ettirdiği derce ve tarzda bir meslek-i ciddi intihab ederek çalışmalıyız , hep söz ile hep ataletle , yalnızca ah vah ile gençliğimizi öldürmekle hiçbir zaman layıkı veçhile ifa-yı vazife ibraz-ı hizmet etmiş olamayız.”¹⁸ Tezi öneriliyordu. Yani “Cihan-ı insaniyeti işgal eden mesailin en mühimleriyle alakadar olan Osmanlılar”¹⁹ çok çalışmalıydı. Çalışma ile kastedilen sanayi ve ticaretti. Zaten gazetede geçen pek çok makalede de konuyla ilgili düşünceler verilmekteydi. Ticarete olan bu ilginin temelinde : “Alem-i iktisat nokta-inazarından , hayat bir metaya teşbih edilirse onun kıymeti , değeri sa’yıdır. Bir ferdin hayatı sa’yın derece-i mebzuliyet ve nef’iyle mütenasip bir saadete makrun olmak pek tabiidir. Bir çapacı bir makinist kadar müreffeh , fahur yaşayamaz. Bir tüccar katibi bir müellif ve siyasi kadar manen ve maddeten mesut olamaz.”²⁰ fikri yatmaktaydı. Bir başka yazıda da ifade edildiği üzere: “Ticaret milletlerin cismaniyetidir. Türk tacirleri rub’u asırlık rukud-u müteeffeni tamir ve tarika-ı ticaretle de muhtaç olduğumuz münakale-i medeniyeyi husule getirebilmek için neler okuyorlar , neler öğreniyorlar?(...) Hamiyetli memurlarımız , memleketimiz eşraf ve ayanı , şimdi hükümetin gasp ve tahribi hafile yapamadıkları şeylerden fukaranın mesaibini ve ammenin müşkülâtını tahfif eden ne gibi şeyleri o zamanda derhal yapmaya başlayacaklardır? Nerelere küçük ve hususi dekovil hatları , nerelere Beynelahali binacıklar yapılabilecek? Göllerimizde küçük vapurlar , köylerimizde omnibüsler işletmek üzere ne mütalaat ve tasavvuratta bulunuyorlar? Hele

¹⁸ ‘İstikbal Hazırlıkları :Meslek’ ,*Şurâ-yı Ümmet*, 24 Nisan 1902, s.3

¹⁹ ‘İfade’ , *Şurâ-yı Ümmet*, 16 Ekim 1902, s.2

²⁰ ‘Sanayi ve Ticarete Dair’ , *Şurâ-yı Ümmet*, 16 Ekim 1902, s.2.

hepsinden... mübrem olarak bu kadar işsizler veya istihkaksızlar devletin bilmeceburiye icra-yı ıslahata ve adalete(başlamasını lüzumlu kılmıyor mu?)²¹ deniyordu.

Peki ama ticaretle ilgili yazılara bu kadar önem verilmesinin sebebi neydi? Bunun cevabı Avrupa basınında her gün çıkan haberleri okuyan “Şurâ-yı Ümmet” aydınlarının duydukları kaygı idi. Zira iktisadi baskılara gün geçtikçe boyun eğen Osmanlı , bir Fransız bankere olan borcu yüzünden Midilli adasını kaybetme eşiğine gelmişti. “Şurâ-yı Ümmet”e göre Türklerin her şeyi devletten beklemeleri sonucu ülke bu duruma girmişti. Gazeteye göre: Türklerin tembelliğinin kusurunu İslam dinine yüklemek mümkün değildi.²² Çünkü , Türkiye’de yerleşen İslam düşüncesi tipi ve özellikle mistisizmin ve uzantısı tarikatların etkisi sonucunda bireyin iradesini kısıtlayıcı bazı davranışların yerleşmesine neden olmuştu.²³ Anlaşıyor ki gazetenin dine değil ama tarikatlara karşı tavrı vardı. Pek çok yazıda bu durumu fark edilir. Bu durumun bir başka göstergesi de , “Şurâ-yı Ümmet” gibi toplumun her kesimine hitap etmeyi amaçlayan bir gazetede , din ve ulemeden hiç kimsenin yazısına rastlayamamış olmamızdır. Bununla beraber gazete logosunun altında Şurâ suresinin 38. ayetine atıf vardır.(“Onların işleri de kendi aralarında bir istişare iledir.”) Bu da Osmanlıda her ne türden olursa olsun yeni bir fikri topluma empoze etmek isteyen aydınların vizyonlarında bir olgu olarak “din”den daima istifade ettiklerini yahut ona kayıtsız kalamadıklarını gösterir.

“Şurâ-yı Ümmet”, ıslahatçı Osmanlıların enerjilerini de bazı belirli noktalarda toplamayı planlıyordu. İç ve dış siyaset , iktisadi faaliyetler , eğitim-dil-kültür gibi konular yazıların genelini oluşturuyordu. Bütün bu konuları toplayan ortak ideal ise “Osmanlılık” ideolojisiydi. Özde bütün Osmanlıların kuvvetlerini birleştirmeleri gerektiği fikriydi. Ayrıca dışarıdan gelebilecek her türlü müdahaleciliğin reddiydi.

“Şurâ-yı Ümmet”e göre , her ne vakit bir yabancı devlet Osmanlıların işine müdahale etse , imparatorluğun bir parçası elden gitmişti. Zaten Batı devletlerinin dış ilişkileri “hiyel ü riya”ya dayanıyordu.²⁴ Oysa Samipaşazade Sezai Bey’e göre İmparatorluğun kurtuluşu, “ittihat ve ittifak ile vatan-ı müşterekemizde bir hükümet-i meşruta tesis”²⁵ etmekle

²¹ ‘Üç Yıldız, İstikbalde’, *Şurâ-yı Ümmet*, 7 Haziran 1902, s.3.

²² ‘Kader’, *Şurâ-yı Ümmet*, 9 Mayıs 1902, s.2.

²³ a g.m., *Şurâ-yı Ümmet*

²⁴ ‘Müdahale-i Ecnebiye’ *Şurâ-yı Ümmet*, 10 nisan 1902, s.1

²⁵ (Sezai), ‘Akvam-ı Osmaniye’, *Şurâ-yı Ümmet*, 17 Nisan 1904, s.1-2.

olacaktı.Osmanlıyı oluşturan milletlerin sayısı ne olursa olsun , “vatanları bir”di.²⁶ Sezai Bey’in fikirleri şöyle sonlanıyor :

“Bir semada doğmuş , bir iklimde büyümüş , bir havada yaşamış , ruhları , kalpleri ne Rusya teskin eder ne İngiltere tesliye eder. Gene onların çaresaz-ı alamı , melaz-ı ızdırabı sine-i vatandır.”²⁷ Anlaşılacağı üzere gazetenin yayın politikasında bu ideali ihmal eden hükümete yoğun bir eleştiri geliyordu. Hatta hükümet yanlısı bazı gazetelerde “Osmanlı” kelimesi yerine “Müslüman , İslamlar” kelimelerinin kullanılmasını acemilik sayıyorlardı.²⁸

Böylesi siyasi polemiklerin mecrası olan “Şurâ-yı Ümmet”te devrine göre cesaret isteyen konularda da yazılar çıkıyordu. Bunlardan birisi de “Masonluk” idi. Gerçektende “Şurâ-yı Ümmet masonluk konusuna dokunan ilk Jön Türk gazetesidir. Akasya isimindeki mason dergisinde Jön Türklerin yaptıkları çalışmaları destekleyen bir yazının çıkması üzerine “Şurâ-yı Ümmet”te çıkan makalede Avrupa masonlarından ve hürriyet uğrunda çalışmalarından övgüyle söz edilmektedir. Selanik’te faaliyette olan Jön Türklerin masonlarla olan yakın temasları bilinmektedir. 1903 yılında çıkan “Şurâ-yı Ümmet” makalesi Paris Jön Türklerinin de o zaman masonlarla temas kurduklarına mı işaret etmektedir? Bunu şimdilik bilmeye imkan yoktur , fakat “Şurâ-yı Ümmet”in böyle bir makaleyi basmış olmasından artık laikliğini ilan etmekten korkmadığını anlıyoruz”²⁹

Gazetelerin genel misyonlarında halka inmek , onu bilinçlendirmek de vardır. “Şurâ-yı Ümmet” bu rehberlik rolünü kendisine şiar edinmiş bir yayın organıdır. Çünkü eğitim konulu pek çok makale ile karşılaşırız. Bunların bir kısmı yine siyasi amaç güden yazılardır. Ancak eğitim-öğretim konulu , Batı’nın eğitim politikalarını anlatan ve bizdeki yanlışları eleştiren yazılara da rastlarız :

“İşte ulûm ve maârifin açtığı zihinler, tevsî ettiği fikirler, kuvvetlendirdiği muhâkemeler sâyesindedir ki sâkinân-ı garbı, hâkimiyet-i memleketi, refâh ve saâdet-i cem’iyeti kendi yed-i iktidârlarına almış, hükümdârlarını başlarına hâkim olmak mevkiinden, işlerine hâdim olmak menzilesine indirmiştir.”³⁰ gibi düşüncelerin yer aldığı makaleler,

²⁶ a.g.m., *Şurâ-yı Ümmet*

²⁷ a.g.m., *Şurâ-yı Ümmet*

²⁸ ‘Zaaf ve Cehil Nümuneleri’, *Şurâ-yı Ümmet*, 1Aralık 1902, s.3.

²⁹ Mardin, a.g.e., s.263-264.

³⁰ ‘L., Nur ve Zulmet, *Şurâ-yı Ümmet*, nu:21, s.2

eğitimli insanlar sayesinde siyasi iktidarların yönetim şeklini değiştirebileceklerini anlatıyor. Bu sayede daha mutlu bir toplum yapısının oluşacağı öngörülüyor. Zira gerçek ıslahatın – belki reformun- aydın kadroların başa gelmesiyle hayata geçeceğini savunuyorlar. Bu fikir gazetesinin Abdülhamit yönetiminden duyduğu rahatsızlığında dışa vurma aracıdır.Yine aynı yazıda :

“Cebâbire-i hükümdârânın ulûma olan tazyıkları da pek tabîdir. Zîrâ bilcümle inkılâbât-ı ictimâiye, akl-ı cem’iyetin envâr-ı ulûm ile izdivâcından doğar. En vâsi manâsıyla medeniyet-i garbiye-i hâzıra vücûdunu on beşinci asırda zuhûryâfte olan devr-i intibâh ve ıslâh-ı Nasrâniyet ile, Bakon ve Dekart’ın açtığı tarîk-ı teceddüdâta ve alelhusûs İngiltere’de doğup Fransa’da büyüyen ve tab’an mücâhid bu milletin gayretiyle dünyâya dağılan on sekizinci asır efkâr ve felsefe-i hürriyetperverânesine medyündür.

On dokuzuncu asrın nısf-ı evvelini teşkîl eden şanlı kısmı, ulûm ve maârifin ne kadar serbestî-i efkâr ve hürriyet-i siyâsiyeye hıdmet eyleyip cem’iyetlerin şekl-i kadîm-i siyâsîlerini ne derecelerde tağyîr ve taslîbe yaradığını daha vâzıh irâe eder. 1830 târih-i mîlâdisine doğru Almanya dâhilindeki devletlerin kavânîn-i esâsiye ilânıyla serbest teşkîlâtta bulunmalarına, Fransa inkılâb-ı kebîrinden istifâza ile ol zamânlar efkâr-ı hürriyetperverâne ocağı kesilen Alman dârülfünûnları sebep olmuştur. Rusya’daki 61 teşkîlât-ı ahrârânesiyle, karîben muvaffakiyetleri muhtemel kavî ihtilâlcî fırkalarını vücûda getiren, tedrîsâtı muntazam ve oldukça mükemmel jimnaz ve dârülfünûnlarıdır. Ne hâcet memleketimizde bile en çok ahrâr yetiştiren menâbi-i mektebler ve bilhâssa ulûm-ı tabîiye ile mütevaggıl tıbbiye mektepleri değil midir.”³¹denilerek maarife verilen önem detaylandırılır.

Muallim Cevdet ‘in “ Terbiye-i Etfal” başlığı altındaki yazı dizisi buna iyi bir örnektir. Birinci yazı dizisinde bizdeki eğitim anlayışıyla Batı’daki (Cenevre) eğitim anlayışlarının mukayesesini yapar :

“Cenevre’de mektep çocukları -boy bos; hayât fişkıran sîmâlar- İstanbul mektepleri, dört duvar arası lamba karşısında çürümek -on on beş senelik kabir azâbı gençlerimiz yâhûd solgun demetler- bir ân evvel ölüme yaklaşmak. Oturduğum “bulvar”ın sağ tarafında, ikâmetgâhımdan bir dâire ile ayrılmış “Tatbîkât Mekteb-i İbtidâisi” vardır. Usûl-i talîm ve terbiye dersleriyle iştigâl eden sınıf-ı mahsûs şâkirdânına burada amelî dersler verirler.

³¹ a.g.m., *şurâ-yı Ümmet*

İstanbul'da, taşralarda bulunan, ve sonra burada kız ve erkek çocukları gören her sâhib-i merâk derin bir tefekküre düşecektir. Nedir bu çocuklardaki boy bos, tarâvet ve ismet-i hayât!

İşte şimdi bu mektebin karşısındaki çayırdaki oynayan masûmlara bakın: Çâlâk, yüzlerinden hemen hemen kan fişkırarak, şen ve şâtır oynuyorlar. Yalnız bura mı ya: Şehrin ibtidâî, tâlî bütün mekâtib talebesi böyle. Bir kerre de bizim bilhâssa İstanbul'da oyun nedir, terbiye-i bedeniye nasıl olur? bilmeyen zavâllı kız ve erkek yavruları düşünüyorum: Sabâhtan akşama kadar dört duvar arasında mahbûs -gezinmelerine müsâade edilen yer tozlu bir, sâha-oynasalar tekdîr, koşsalar tevkîf, hele müsâaraa etseler izinsiz cezâsı!- akşam olur mektebden çıkarlar. Müfrit bir taab-ı dimâğ ile bitkin bir hâlde sürüklenerek evlerine giderler bir sâat ya geçer ya geçmez akşam yemeğine. Yemekten belki de yarım sâat mürûruna meydân kalmadan lamba karşısında geceleyen dörde beşe kadar kitâb üstünde göz gezdirmek, sekiz sâat olsun uyumak bahtiyârlığını bulamayarak sabâhleyin erken kalkmak, yine ders başına.

Dâimâ oturak hayâtı, dâimâ kan tüketen bir ömr-i heder; zavâllı gençlerimiz, solgun demetler gibi, bet beniz kalmamış, bir sene değil, üç sene değil; bu kabir azâbı yedi yaşından başlar 23-25 yaşına kadar sürer.

Yaşamak için yerim diyen hekîm herhâlde bizim mekteblilerimizi görmemiş. Bizim yavrularımıza “çabucak ölmek, tükenmek için” tahsîl ettirilir: Kuvvetlenmek, şâhbâz olmak için değil.

Kânûn; adam öldürene -tehevvüren ise- on beş sene kürek cezâsı veriyor. Amden ise idâm hükmünü vermekte tereddüd etmiyor. Hayf ki mekteblerimizde için için, sinsi bir “dest-i kâtil”in bîçâre analarımızı, babalarımızı yanî yarınki bünyân-ı cem’iyeti ezip parçaladığını hesâba katmamış; havsala-i tahammülüne sığmayan o fâidesiz derslerin bînsâf latmeleriyle verem olmuş gençlerimize “ecel-i mev’ûduyla gitti” deniyor. Düşünmek istenilmiyor ki bizde mektebler makberedir, mezârdır; sağlam giren çürük çıkar. Orada az çok evvelden mevcûd hayât, muhakkak memâta doğru yaklaşır;

Orada hayât artmaz, her gün bir parça akar, tükenir; bizde tahsîl yolunda olanlar şübhesiz “ecl-i kazâ” ile kurbân gitmişlerdir.”³²Yazar muallimler konusunda da mukayeseler yapar.” Bizde bir yılda yanî dokuz ayda kaç ders, ne kadar bahis, kaç mühim mesele verilmesi lâzım geldiğini düşünen ve bilen, hesâb eden; o yolda devâm eden kaç muallime ve muallim var? Varsa elleri altından yetişen yavrular şâyân-ı tebrîktir. Buralarda ise her ders adediyle, verilecek mebâhis numara ile, hattâ aylarıyla, mevsimleriyle birer birer evvelden tayîn edilmiştir.

³² Muallim Cevdet, ‘Terbiye-i Etfal’, *Şurâ-yı Ümmet*, n:209, s.4-5

Bir muallime veyâ muallim yerine öbürüsü gelse yine aynı muayyen program karşısındadır. Bizde muallim ve muallime değişince her şey alt üst olur? Yemîn etsem başım ağrımaz: İskolastik devresindeyiz. İsviçre’de ders, kitâbdan değil musâhabeden başlar -usûl-i talîmi ayrıca bilmeyen en büyük mekteplerden de çıksa ders veremez- bizde bir sâatte kaç çocuk okutabilirler? -İsviçre’de İngiliz usûlü terbiye-i bedeniye: yüzmek, atmak, koşmak- şâhbâz gençler -hayât-ı mübârezesinde bu çelik vücûdlar hangi fabrikadan çıkıyor? İstanbul’da mektebli gençlerimiz -“yeşil yurt” çocukları-

Bizde öyle mi? Muallim, muallime değişince dersin mikdârı, mâhiyeti de, tarz-ı talîmi de hepsi değişir. Binlerle mekteplerimizde değişmeyen bir hüviyet-i menhûse-i tadrîs varsa o da “Muallim, muallime söylesin, şâkird âtıl kalsın” meâlîni tecessüm ettiren usûl-i kadîmedir. Yemîn etsek başımız ağrımaz.”³³

Diğer yazılarında Muallim Cevdet , bizdeki eğitim anlayışıyla Batı’daki eğitim anlayışını örneklerle anlatıyor. Bizde de olması gerekenleri ifade ediyor. Bugün , eğitim gündemimizde bulunan birçok meseleyi o tarihlerde dile getirmiş olması dikkate değer bir unsurdur. Yazar özellikle çocuk terbiyesi yanında, tarih şuuru , ahlaki terbiye,(bu konu “Şurâ-yı Ümmet”te birçok yazıda değişik örnekler altında vurgulanıyor.) maziye değer vermeme, kitaplar, analık mektepleri, çocuk bahçeleri gibi mevzulardan bahsetmektedir. Yazılarındaki fikirlerinden Muallim Cevdet’in eğitim-öğretim konusunda ufkunun çok geniş olduğunu anlıyoruz.

Bir başka “Şurâ-yı Ümmet” yazarı Celal Korkmazof da “ Avrupa’da Tahsil” başlığı altında yazılar yayınlamıştır. Bu yazılarında Batı’da eğitimin hangi aşamalardan geçerek bu günlere geldiğini ve şu an hali hazırdaki durumunu yansıtmıştır. Cenab Şehabettin de “Diploma Tarlaları” adlı yazısında eğitimin o günkü durumunu anlatmakta ve bunun böyle gitmeyeceğinden bahsetmektedir. “Bayram geçti, işte yarın bütün mektepler açılıyor. Makine-i maârif yine işlemeğe başlayacak. Acabâ yine eski programlar mahfûz kalacak mı? Dimâğ-ı şübbân yine on beş on altı çeşit kitâblardan mürekkeb bir hamûle-i mahlûta altında ezilecek mi? Genç fikirler yine ders nâmıyla cendere altına mı konulacak? Yine şâkirdân ömürlerinde hiçbir zamân lüzûm ve ihtiyâc hissetmeyecekleri malûmâtı hâfızalarına yöneltmeğe mecbûr edilecekler mi? Onlara mektebden çıktuktan sonra dâhil olacakları tarîk-ı maîşette biraz işlerine yarayacak şeyler talîmine bu sene dahi bed’ olunmayacak mı? Evlâd-ı vatan müsâraa-i ictimâiyede birer nokta-i istinâd, birer silâh-ı müdâfaa gibi istihdâm edebilecekleri istihzârât-

³³ Cevdet, a.g.m.

ı fikriye ve tehyât-ı bedeniye hâlâ mekteplerde istihsâl edemeyecekler mi? Elhâsıl mektepler birer diploma tarlası ve talebe birer program rencberi olmakta devâm mı edecekler?”³⁴

Öğrencilerin meslek sahibi olmak, kendilerini geliştirmek için okumadıklarını kendilerine devlet kapısında bir iş bulmak maksadıyla diploma sahibi olduklarını anlatıyor. Bu yazıda dikkat çeken bir husus da Ahmet Rıza'nın Bursa Maarif Müdürü iken neden istifa edip Fransa'ya gittiğini açıklamasıdır. “Fahrü'l-ahrâr Ahmed Rızâ Bey'in idâre-i sâbıkaya karşı yirmi iki sene [...] ettiği ilk eser-i isyânın sebebini bilir misiniz? Usûl-i tadrîsimiz!.. O zamân Ahmed Rızâ Bey Hudâvendigâr vilâyeti maârif müdürü idi; talîm ve tadrîs nâmıyla genç dimâğlara teklîf edilen zulmü görünce bunu dâire-i maârifin cehl ü gafletine hamlederek bir lâyiha-i ıslâhât ile îcâbât-ı fenniyeye muvâfık program hâzırlayarak maârif nâzırına gönderdi ve ihtârına kulak asan olmadığını anlayınca daha uzun müddet zulme âlet olmağı istemedi. Bilistifâ Avrupa'ya çekildi. Ahmed Rızâ Bey'in programı o zamân kabûl edilmiş olsa idi belki bugün bir başka maârifimiz olurdu.”³⁵

Genel hatlarıyla yayın felsefesini diğer gazeteler gibi habere dayandıran “Şurâ-yı Ümmet” , ilk çıktığı andan beri iç ve dış kaynaklı haberlere yer verir. Özellikle “şuun , şuunat , şuun-ı dahiliye , şuun-ı hariciye” başlıkları altında vilayat , matbuat , telgraf , son havadisler , dahiliye , havadis-i muhtelif bölümleriyle de ses getiren haberler veriyordu. Başta İstanbul olmak üzere hemen hemen bütün Osmanlı vilayetlerinden bilgi aktarılıyor ve yorumlarda bulunuluyordu. Tabii ki havadislerin içerik olarak siyasi özellikler gösterdiğini belirtmeliyiz. Zaman zaman yerel havadislerin olduğu “zabitan” başlıklı haberlerde de polisiye olaylara yer veriliyordu.(hırsızlık , yangın , cinayet , kavga , deprem vb) Haberlerin dağılımında iç haberlerin , dış haberlere göre daha ağırlıkta olduğu görülür. Yabancı basından muhabirler vasıtasıyla mektup , telgraf veya tercüme yoluyla havadisler iletiliyordu. Geniş bir coğrafyada iyi bir haber ağı kuran “Şurâ-yı Ümmet” , devrinin önde gelen haber kaynağı olarak kabul ediliyordu. Meclis'in tekrar faaliyete geçmesiyle birlikte günü gününe meclisle ilgili haberler “Meclis-i Mebusan” başlığı altında veriliyordu. Kanun tekliflerinden , çıkan kavgalara kadar her şey anlatılıyordu.

³⁴ Cenap Şehabettin, 'Diploma Tarlaları', *Şurâ-yı Ümmet*, nu:210, s.5-6

³⁵ Şehabettin, a.g.m., *Şurâ-yı Ümmet*

Siyasi nitelikteki yazılar gazetede, “Siyasiyat , Siyaset-i Dahiliye , Siyaset-i Hariciye” başlıkları altında verilmiştir. Devrin edebiyat dünyasında yer alan Cenab Şehabettin , Samipaşazade Sezai , Halit Ziya Uşaklıgil’in gazetede yazılarının içeriğinin siyaset ve sosyal hayat olduğu görülür. Bunda dönemin siyasi hareketliliğinin payı vardır.Gazetenin çıktığı dönemde Osmanlı’nın başında II. Abdülhamit vardır. Uygulamış olduğu siyaset , döneminde bir çok eleştiri almıştır. “Şurâ-yı Ümmet”te hakim olan muhalif kadrolar sebebiyle Abdülhamit’i , hükümeti, eleştirmeye yönelik yazı ve haberlerde halkın çektiği sıkıntılar , hükümetin beceriksizliği , dış siyasette izlenen politikalara ağır tenkitler yazılmıştır. Kimi zaman Abdülhamit’in şahsına da hücum edilmiştir. Yer yer deccal , deli , katil vb. sıfatları kullanmaktan çekinmemişlerdir :

“La’net sana ey kanlı Hamîd! Ey bu felâket!
Meydânına âteş savuran, yangına bâdî
Deccâl-i mesâib, yıkıl ey burc-ı denâet!
Ey milletin ikbâline bin zulm ile nâzır!”³⁶

1. 9. 1. Dil ve Edebiyat

A- Edebi Tenkit

“Şurâ-yı Ümmet”te çıkan edebi tenkit ve polemik yazıları 6 adettir. Bu makalelerde vezinler , eski ve yeni edebiyat , edebiyatçıların vazifesi konu edilmektedir.

B- Dil

Gazetede şiirle olduğu kadar dille alakalı yazılara da rastlarız. Tesbit edebildiğimiz bu konuda 8 yazı vardır. Bunların ağırlıklı kısmı “Tasfiye-i Lisana Dair” başlığı altında verilir. Bu makalelerde lügatın önemi , dil bilgisi kitabının gerekliliği , dilde tasfiyenin sadeleştirmekle olacağı, bunun da Arapça ve Farsça kelimeler yerine Türkçe kullanarak sağlanacağı vurgulanır. Ayrıca bazı yazılarda , dile yerleşen Fransızca ve Rumca kelimelerin korunmasının lüzumu belirtiliyor. Bu yazılarda dilini iyi kullanan ve koruyan milletlerin geliştiği vurgulanır. Esasen “Şurâ-yı Ümmet”in dil üzerine fazlaca eğilmesinde edebi bir kaygıdan daha çok siyasi mesajları daha sade verebilmenin amaçlandığı görülür :

³⁶ Ömer Feyzi, ‘11 Nisan Top Seleri’, *Şurâ-yı Ümmet*, nu:218, s.6-7

“Cemiyet-i insaniyenin düğünü itlak olunan Fransa ihtilâl-i azîmini erbâb-ı fikr ve kalem vücuda getirdi. Asrımızda birkaç millet şiir ve kalem yüzünden nail-i necat oldular : Üçüncü Napolyon’u kahreden silahların en mühimi Hugo’nun kalemidir. Kuşot’un , Betofin’in feryatları Macaristan’ın ahvâl-i siyasiyesini pek çok ıslâh etti ; İtalya ittihadında Garibaldi , Kavor , kadar şâir Mazzini’nin de medhali vardır. Bunlar âsâr-ı fikriye ve kalemiyenin bir millet üzerindeki tesîrini beyanlara , anlayanlara malûmdur.”³⁷

D- Edebiyat

“Şurâ-yı Ümmet”te edebiyat ile ilgili yazılar çoğunlukla “Kısm-ı Edebi , Musahabe-i Edebiye ve Makale-i Mahsusa” başlıkları altında verilir. Gazetede edebiyatla alakalı 13 yazı vardır. Bu makalelerin konuları : edebiyatta vatanperverlik , askerlik , edebiyatın dünü bugünü ve yarını , katiplik , edebiyatçıların görevi , parnasyen akımı , çocuk edebiyatıdır. Yazıların çoğunlu Ali Nusret’e aittir. Dönemin ünlü kalemlerinin gazetede edebi yazıları yoktur.

a- Edebi Eserler

Şiir : “Şurâ-yı Ümmet”te 220 (140-1/140-120) sayı boyunca toplam 29 şiir yer almaktadır. Bu 29 şiir dönemin meşhur şairlerinden ziyade , Filibeli Muhammet Nizami , Eyüpzade Ömer Fevzi , E.Cevdeti , Ahmet Kemal gibi edebiyat tarihine geçmemiş şairlerin eserleridir. 218. sayıya kadar ki yayınlanmış olan 16 şiirin teması şöyledir : hürriyet, vatan hasreti, ölüm, halkın çekiği, sıkıntılar, zulüm , karamsarlık. Bu temalar istibdat döneminin kasvetli havasının insanlar üzerindeki göstergesi olarak yorumlanabilir. 218-220. sayılar arasında çıkan 11 şiirin teması ise para , hayat , hüzn , acıma olarak karşımıza çıkar. Yalnız bir şiirde meşrutiyet’in yarattığı sevinç dile getirilir.

“Şurâ-yı Ümmet” kadrosu , şiirin halkı etkilemede nasıl başarılı olduğunu biliyordu. Bu yüzden şiirin edebi değeri kadar “mesaj verme” aracı gibi de kullanılabilceğine dikkat çekiyorlardı :

“Vatanımız pek büyük şairler yetiştirdi. Bunların eş’arı milletin sermaye-i irfânı , medâr-ı iftihârdır. Bugün bile memâlik-i Osmaniye’de mimardan , mühendisten , kimyagerden ziyâde şair mevcûttur. Hayfâ ki hiçbirinin millete arzu ettiğimiz yolda nâfi eseri görülüyor. Herkes kudret-i fitriyesinden , ilim ve hünerinden memleketini , hem-nevini

³⁷ ‘Erbab- Kalemin Vazifesi’, *Şurâ-yı Ümmet*, nu:1, s.4

müstefid eylemeğe mecbûr olduğu gibi şairin de vatana karşı bir vazifesi olmak lazım gelir. O vazife bugün beyazı , yarın siyahı teşbihât-ı şairâne ile tarîf etmekten veya hiçbir maksad-ı celî ve ulvîyi nazar-ı ihtimâma almayarak halkı güldürüp ağlatmaktan ibaret değildir , sanırız.”³⁸ Bu düşüncelerin yansımalarını gazetede çıkan şiirlerde görebiliriz:

“İntizâra kalmadı bak iktidar
Gûşe-i vahdette oldum ihtiyar.
İntizârım hep vatan ikbâlidir.
Kaldı bir düşman elinde târ-mâr.

Bu vatanda gördüğüm her gün benim
Ah ve feryat ile hâl-i ihtizâr.
Makber-i ecdâdı gûş et inliyor.
Çıkmakta her bir kemikten ah ve zâr.
Meşhed-i ecdâd dinle! Söylüyorum.
Cisim ve candan eyledik de biz nisâr.
Bu memâlik , bu denizler hep bütün
Ruhumuzdan , cismimizden yâdigâr.”³⁹

Mektup : “Şurâ-yı Ümmet” gazetesinde bir çok mektup yayınlanmıştır. Genellikle mektuplar şu başlıklar altında verilmiştir : Fransa’dan mektup , Bulgaristan’dan mektup , Girit’ten mektup , Mekatib , Şehir Mektubu , Mektub-ı Mahsus , Mektub-ı Mahsusa , Mektub-ı Mahsusi , Mektubat ve Mektub-ı Harbiye. Bu mektupların çoğunluğunu içeriğine bakıldığında siyasi ve haber verme amaçlı olduğu görülür. İmparatorluğun dört bir yanına yayılmış olan İttihat ve Terakki Cemiyeti mensupları tarafından merkez-i umumiyyeye gönderilen bu mektuplar , halkı aydınlatıyordu. Kimi zaman da dünyada olup bitenlerin perde arkasını açıklamak maksadıyla kullanıyorlardı. Gazetede edebi tür olarak sayılabilecek mektuplar arasında Ahmet Rıza’nın “Şehir Mektubu” başlığı altındaki yazıları sayılabilir. Bu mektuplardan bir kısmının içeriğinin siyasi olduğunu da söylemeliyiz.

³⁸ ‘Milli ve Siyasi Şarkılar’, Şurâ-yı Ümmet, nu:18, s.1-2

³⁹ Şurâ-yı Ümmet, nu:36, s.3

Tercüme roman : Gazetenin tüm sayıları boyunca 3 romanın tercümesi tefrika halinde yayınlanmıştır. Bu romanlar şunlardır : Şarl Loran'ın “Kartal Yavrusu” , Viktor Hügo'nun “Doksanüç” ve Katol Mendes'in “Bir Sergüzeşt-i Hunin”i. Tefrika edilen bu eserlerin içeriği dünya tarihinde dönüm noktası olmuş Fransız ve Rus ihtilalleridir.

Şurâ-yı Ümmet'te yukarıdaki türlerin dışında az olmakla beraber biyografi , hatıra , hikaye , seyahat , nutuk , röportaj türlerinden örneklere de rastlanmaktadır.

1. 10. ŞURÂ-YI ÜMMET'İN YAZAR KADROSU

1. Abdülhak Hamit Tahran
2. Ahmet Ferit Tek
3. Ahmet Mithat Efendi
4. Ahmet Rasim
5. Ahmet Refik Altınay
6. Ahmet Rıza
7. Ali Nusret
8. Dr. Bahaeddin Şakir
9. Cenab Şehabeddin
10. Halit Ziya Uşaklıgil
11. Hüseyin Cahit Yalçın
12. İsmail Hakkı Babanzade
13. Mahmut Kemal İnal İbnülemin
14. Mehmet Emin Yurdakul
15. Muallim Cevdet
16. Dr. Nazım
17. Necip Asım Yazıksız
18. Rıza Tevfik Bölükbaşı
19. Sami Paşazade Sezai

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN (1852-1937) : 2 Ocak 1852'de İstanbul'da doğdu. Hekimbaşı Abdülhak Molla'nın torunu, tanınmış tarihçi ve Tahran Büyükelçisi Hayrullah Bey'in oğlu. Kısa süre Rumelihisar Rüşdiyesi'ne devam etti. Yanyalı Tahsin Hoca ile Edremitli Bahaeddin Efendi'den özel dersler aldı. 1862'de 10 yaşındayken ağabeyi ile birlikte Paris'e babasının yanına gitti. Bir süre Paris'te eğitim gördükten sonra 1864'te İstanbul'a döndü. Yaşının küçüklüğüne rağmen Bab-ı Ali'de tercüme odasına katip olarak girdi. Bir yıl sonra Tahran Büyükelçiliği'ne atanan babasıyla birlikte İran'a gitti. Farsça öğrendi. Babasının 1867'de ölümü üzerine İstanbul'a döndü. Maliye Mühimme Kalemi'ne girdi. Şûra-yı Devlet ve Sadaret kalemleri'nde çalıştı. 1871'de Fatma Hanım'la evlendi. 1876'da Paris Büyükelçiliği İkinci Katipliği'ne atandı. 1878'de görevden alındı, iki yıl açıkta kaldı. 1881'de Gürcistan'da Poti, 1882'de Yunanistan'da Golos konsolosluklarına, 1883'te Bombay Başkonsolosluğu'na atandı. 1895'te Lahey'e elçi olarak gönderildi. Bir yıl sonra Brüksel elçiliğine getirildi. 1912'de görevden alınca İstanbul'a döndü. Meclis-i Âyan üyeliğine getirildi.

İstanbul'un 1920'de işgal edilmesi üzerine Viyana'ya gitti. Ankara Hükümeti yurda dönmesini sağladı. 1928'de İstanbul Milletvekili seçildi ve ölünceye kadar milletvekili olarak kaldı. 12 Nisan 1937'de İstanbul'da öldü. Mezarı Zincirlikuyu'da. Şiire 1870'lerde başladı. Ebüzziya Tevfik, Recaizade Mahmut Ekrem, Samipaşazade Sezai, Namık Kemal gibi Tanzimat döneminin yeni edebiyatçıları arasında yer aldı. Yurtdışı görevleri nedeniyle Batı edebiyatçılarını yakından tanıdı, onların etkisinde kaldı. Şiirlerine günlük yaşamı, doğa ve insan ilişkilerini konu aldı. Lirik, epik ve felsefi şiirler yazdı. Manzum tiyatro oyunları da kaleme aldı. Ancak bunlar sahnelenmekten çok okunması amacıyla yazılmış oyunlardı. Yaşadığı dönemde Türk edebiyatının en büyük şairi sayıldı ve "Şair-i Âzam" ya da "Dahi-i Âzam" unvanı verildi.

AHMET FERİT TEK (1877-1971) : Ahmet Ferit Tek, 1877 yılında Bursa'da doğdu. İstanbullu bir aileye mensuptur. Babası Maliye muhasebecilerinden Mustafa Reşit Bey, büyük babası, kadı Asım Efendidir. Asker olmak isteyen Ahmet Ferit Tek, Kuleli Askeri Lisesine girdi. Daha sonra Harbiye'ye girerek oradan teğmen rütbesi ile mezun oldu. Bilahare talebeler arasında başlayan meşrutiyetçi cereyanlara karışan Tek, Trablusgarp'a sürüldü. Trablus'tan, Yusuf Akçura ile birlikte bir kayığa binerek Tunus'a, oradan da Paris'e kaçtı. Burada Siyasal Bilgiler Fakültesine girerek mezun oldu. "Şura-yı Ümmet" Gazetesinde yazılar yazdı.

1903-1908 tarihleri arasında Kazan'a gitti. Daha sonra Mısır'a yerleşti. Bu arada Kahire'de yayınlanan "Türk" Gazetesinde yazılar yazdı. 1908'de İstanbul'a geldi. Devlette

görev aldı. Siyasal Bilgiler Fakültesinde tarih profesörlüğü yaptı. Milli Meşrutiyet Fırkası adlı milliyetçi bir parti kurdu. Partinin programında şu fikirler yer alıyordu. "Türkler yüzyıllardır İmparatorluğun hudutlarında çarpıştı. Kendi illerini ihmal etmek zorunda kaldılar. Türk illerinin kalbi Anadolu bakımsızdır. Türklerin de kendi milli kaderlerini düşünmesi saati çalmıştır". Şair Mehmet Emir Yurdakul, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçora ve birkaç arkadaşı ile 25 Mart 1912'de Türk Ocağını kurdu. Kurucu Başkan Mehmet Emin Yurdakul'dan sonra, idare kurulu toplantısında Ahmet Ferit Tek, Türk Ocağı Başkanlığına getirildi. "İfham" Gazetesini çıkardı. Ateşli yazılar yazdı. İstanbul milletvekili oldu. Maliye Bakanlığında bulundu. Lozan müzakerelerinde iştirak etti. İçişleri bakanı oldu. 1925 yılından sonra tamamen Dışişleri hizmetline girdi. Ferit Bey'e 1925-1932 yılları arasında Londra'da, 1932-1939 yılları arasında Varşova'da, 1939-1943 yılları arasında Tokyo'da büyükelçilik vazifesinde bulundu. 25 Kasım 1971'de öldü.

AHMET MİTHAD EFENDİ (1844-1912) : 1844'te İstanbul'da doğan Ahmet Mithat Efendi, küçük yaşta babasını kaybedince bir süre ağabeyinin gözetiminde öğrenimini sürdürdü. Orta öğrenimini Tophane ve Niş'te tamamladı. Bu arada Fransız dilini öğrendi. Daha sonra Tuna ilinde devlet hizmetine girdi ve Tuna valisi Mithat Paşadan ilgi gördü. Onunla birlikte Bağdat'a gitti. Burada vilayet adına Zevra gazetesinin yayınlanmasında görev aldı. Öğrenciler için, ilk kitapları olan Hace-i Evvel ile Kıssadan Hisse'yi (1870) burada çıkardı. 1871'de İstanbul'a döndü. Evinde küçük bir basımevi kurarak yayıncılık ve gazeteciliği sürdürdü. Dağarcık adlı dergiyi çıkardı. Darwin üzerine yazdığı bir yazı nedeniyle Rodos'a sürgün edildi. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü. Takvim-i Vekayi gazetesini yöneticiliği ile Matbaa-i Amire Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Daha sonra Tercüman-ı Hakikat gazetesinin çıkmasını sağladı (1877-1912). 28 Aralık 1912'de vefat etti.

AHMET RASİM (1865-1932) : 1865'te İstanbul'da doğan Ahmet Rasim, Ahmet Mithat'ın yönlendirmesiyle basın hayatına atıldı; makale, sohbet, şiir ve çevirilerini çeşitli dergi ve gazetelerde yayımladı. Cumhuriyet döneminde İleri, Vakit, Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde yazdı. Ders kitapları ve çevirileri dışında 140 kadar yapıtı vardır. Roman ve öykülerinde İstanbul hayatına dair ilginç betimlemelere rastlanır. Liselerde okutulmak üzere yazdığı Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi (1910-1912; bu dört ciltlik yapıt 1966'da yeni harflerle Meydan gazetesinde yayımlandı), "faide" başlığı altında ve dipnotlarıyla önemlidir. Şehir Mektupları'nda (4 cilt, 1910-1911) II. Abdülhamit döneminin İstanbul'unu büyük bir gözlem yeteneği, sade ve kıvrak bir üslupla anlatır. En büyük özelliği, yazılarını bir sohbet

havası içinde yazması ve okurunu daha ilk cümleden kucaklamasıdır. Çeşitli yazınsal akımların dışında kalarak kendine özgü bir üslup ve ironiyle ortaya koyduğu yapıtlar geniş bir kitle tarafından zevkle okunan Ahmet Rasim altmış kadar da şarkı bestelemiştir. Gazeteci, tarihçi, yazar Ahmet Rasim 21 Eylül 1932'de Heybeliada'daki evinde öldü.

AHMET REFİK ALTINAY (1880-1937) : 1880'de İstanbul'da doğan Altınay 1898'de Harp Okulu'nu bitirdi. Emekliye ayrıldığı 1912'ye kadar askeri okullarda öğretmenlik yaptı, Tercüman-ı Hakikat, Millet gazetelerinde başyazılar yazdı. Geniş bir okuyucu kitlesine hitap eden Lale Devri, Köprülüler, Tarihi Simalar, Kadınlar Saltanatı gibi popüler tarih yapıtlarını İkdam gazetesinde tefrika etti. Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası'nda bilimsel makaleler yayımladı. 1914'te Birinci Dünya Savaşı başlayınca yeniden orduya çağrıldı, 1918'den 1933'teki üniversite reformuna kadar Darülfünun'da tarih dersleri verdi.

İttihatçı olduğu için, devlet ona her zaman soğuk bakıyordu. Türk Tarih Tezi'ni desteklemediği için Cumhuriyete de yaranamadı. İlk defa Hazine-i Evrak'a (arşiv) girerek Osmanlı belgelerini inceleyen Altınay, 1915'ten başlayarak, değerli belgeler içeren Memalik-i Osmaniye'de Demirbaş Şarl (1916), İstanbul Hayatı (1917-1932, 4 cilt), Türkiye'de Mülteciler Meselesi (1926) gibi yapıtlarını yayımladı. Birçoğu bestelenmiş olan şiirlerini Gönül (1932) adlı kitapta topladı. Halka tarihi sevdiren adam, tarihçi Ahmet Refik Altınay 10 Ekim 1937'de İstanbul'da öldü.

AHMET RIZA (1859-1933) : Devlet memuru, profesyonel ihtilalci, mebus, sürgündeki Jön Türkler'in en ünlüsü. Bursa'da Maarif Müdürü. 1889'da Paris'e kaçmıştır. Burada Meşveret'i yayınlamış, yurt dışındaki Jön Türkler'i örgütlemiştir. İstanbul mebusu (1908 ve 1912) ve Mebusan Meclis Başkanı. Meşrutî rejimin ilk zamanlarında hayli etkili olmuşsa da, İttihatçı arkadaşları ve devrin tutuculuğuyla bağdaşamayacak kadar kültürlü ve kozmopolitti. Daha pasif bir görev olan Ayan Meclisi üyeliğine alınmış (1912)m ve burada İttihatçı siyasetin en başta gelen eleştirmenlerinden biri olmuştur. Mütareke döneminde siyasal ve diplomatik destek sağlamak amacıyla Fransızlara başvurmuştur.

ALİ NUSRET (1874-1913) : Yazar, 1874 yılında Yenişehir'de doğmuştur. Cenap Şehabettin'in küçük kardeşidir. İstihkam subaylığı yapmıştır. İstanbul Erkek Muallim Mektebi ve İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Meşrutîyet'te askerlikten emekli oldu. 1913 yılında vefat etmiştir.

DR. BAHAEDDİN ŞAKİR (1877-1922) : Doktor, İttihat ve Terakki Cemiyeti iç gurubunun önemli kişilerinden. Devrimci çalışmaları nedeniyle Erzincan'a sürülmüş (1891) ,Mısır ve Parise kaçmıştır. Ahmet Rıza ile çalışmış, Şurâ-yı Ümmet'i çıkarmıştır. Devrimden sonra ne mebus ne de nazır olmuş, Cemiyet'in iç örgütünde çalışmıştır. Merkez komitesi üyesi (1912-1918), Teşkilat-ı Mahsusa'nın siyasi bölümü şefi (1914). Savaştan sonra Berlin'e kaçmıştır. Bakü konferansına katılmış (1920) Ermeniler tarafından öldürülmüştür.(1922)

CENAB ŞEHABEDDİN (1870-1934) : Manastır'da doğdu. 1889'da askeri tıbbiyeyi yüzbaşı olarak bitirdikten sonra Paris'e gönderildi. Burada kaldığı dört yıl içinde şiir ve edebiyatla uğraştı. Döndükten sonra Servet-i Fünun topluluğuna katıldı. 1908'den sonra politikayla uğraşmaya başladı. Çok çeşitli gazetelerde yazıları çıkıyordu. 1914'de İstanbul Üniversitesi Batı Edebiyatı profesörlüğüne tayin edildi. İktidardaki İttihat ve Terakki Partisi'nden önemli bir kişisel fayda sağlayamayınca 1917'den sonra mualefet yapmaya ve Hürriyet ve İtilaf Partisi'ni tutmaya başladı. Kurtuluş Savaşı sırasında, Milli Mücadele'yi zaman zaman öven zaman zaman yeren yazılarıyla tepki çekti. Cumhuriyet'in ilanından sonra politikayla uğraşmayı bırakarak yalnızca edebiyatla ilgilenmeye başladı.

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL (1866 - 1945) : Halit Ziya'nın ailesi, Uşak'ta halıcılıkla uğraşırken, İzmir'e göçerek "Uşşakizadeler" diye anılmaya başlayan zengin bir ailedir. Bu aile, işleri çok gelişince İstanbul'a da bir şube açtı ve bu şubeyi sermayesiyle birlikte oğul Hacı Halil Efendi'ye verdi. Halit Ziya, Hacı Halil Efendi'nin üçüncü çocuğu olarak 1866'da İstanbul'da doğdu. İstanbul'da Askeri Rüştiye'ye giden Halit Ziya, babasının işleri kötü gitmeye başlayınca, annesiyle birlikte İzmir'e dedesinin yanına gönderildi. Öğrenimini İzmir Rüşdiyesi'nde sürdürdü (1878). Bu arada babasının işlerini düzene koyup İzmir'e gelişi ve yeni bir işyeri açışıyla sığıntı olma düşüncesini de zihninden atan Halit Ziya, ikinci bir okula hazırlık için Frenk Mahallesi'nin Alioti bölümündeki Auguste de Jaba adlı avukatın emrine verildi.

Halit Ziya, babasının kâtibi olarak işe başladı, bu iş edebiyat merakıyla pek bağdaşmadığından yeni iş tavsiyelerini dikkate aldı, ancak İstanbul'da hariciyeci olmak için yaptığı başvuru sonuçsuz kaldı. İzmir'e dönüşünde rüştiye öğretmenliğine başladı ve akabinde Osmanlı Bankası'na girdi. İstanbul'da Reji Genel Müdürlüğü'nün başkâtiplik teklifini kabul ederek İzmir'den ayrıldı (1893). Reji'deki çalışma günlerinde Servet-i Fünun'a da katılarak edebi faaliyetlerini yoğunlaştıran Halit Ziya, Meşrutiyet'ten sonra bir süre Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde Batı Edebiyatı okuttu. Sonra Mabeyn Başkâtibi oldu (1909). Buradan

ayrıldıktan sonra memuriyete dönmeyen ve tüm zamanlarını edebiyata veren Halit Ziya, 23 Mayıs 1945 tarihinde İstanbul'da öldü.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN (1874-1957) : Balıkesir'de doğdu. Mülkiye'yi bitirdikten sonra idadilerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1896'da Servt-i Fünun topluluğuna girdi ve bu tarihten itibaren başlayarak makale,roman, hikaye, tenkit yazıları yayınladı. Servet-i Fünun dağıldıktan sonra ikinci Meşrutiyet'e kadar yazı hayatından çekildi. 1908 tarihinde Tanin gazetesini kurdu. Artık bir gazeteci ve politikacı olmuştu. Birinci ve ikinci meclise İstanbul mebusu olarak girdi. Mütarekeden sonra Maltaya sürüldü. Sürgünden dönüşünde Tanin'i yeniden çıkardı. Ancak hükümete karşı yazdığı şiddetli eleştiri yazıları nedeniyle bu kez Çorum'a sürüldü. Atatürk'ün ölümünden sonra tekrar politikaya girerek İstanbul mebusu oldu. Ölene kadar politikadan ayrılmadı. 1950'den sonra yine hükümeti eleştiren yazıları nedeniyle kısa bir süre için hapse girdi.

İSMAİL HAKKI (BABANZADE) (1876-19139) : Müderris, gazeteci. Bağdat'ta doğmuştur, tanınmış bir Kürt ailesine mensuptur Zihni Paşa'nın oğludur. Galatasaray ve Mülkiyede öğrenim görmüştür. Sonraları Mülkiye'de hukuk dersleri vermiştir. Bismark'ın biyografisini kaleme almıştır. Devrimden sonra 1908 ve 1912'de Bağdat'tan mebus seçilmiştir. Hakkı Paşa kabinesinde Maarif Nazırı, Tanin'in siyaset yazarı. İttihatçı çevrelerde ileri gelen ve etkili bir kişi olmakla birlikte Cemiyet'in iç grubuna girmemiştir.

MAHMUD KEMAL İNAL (İBNÜLEMİN) (1870-1957) : 1870 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Mühürdar Mehmed Emin Paşa'dır. Şehzade Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra bir süre Mülkiye ve Hukuk Mekteplerine devam etmiş, rahatsızlığı sebebiyle buraları bitiremeden ayrılmış, özel hocalar ile medrese derslerine devam ederek kendini yetiştirmiştir. Vilâyât-ı Mümtâze Kalemî'nde başladığı memuriyet hayatında daha sonra Sadâret Mektûbî Kalemî müdürü olmuştur. 1909 senesinde Sultan II.Abdülhamit'in hallinden sonra resmî jurnalleri kontrol edecek komisyona seçilmiş, Yıldız evrâkının tasnifinde bulunmuştur.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Eyâlât-ı Mümtâze Müdürlüğü kaldırılınca Müdevvenât-ı Kanûniyye Müdürlüğü'ne getirilmiştir. 1921 yılında Takvîm-i Vekâyi'in idaresi kendisine verilmiş, 1922'de Dîvân-ı Hümâyûn Beylikçiliği'ne yükselmiştir. Ancak İstanbul Hükümeti yıkılınca Bâb-ı Âlî'deki görevi sona ermiştir. 1923'de Târîh-i Osmânî Encümeni azalığına seçilmiş, Mayıs 1924'de Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni'nin başına getirilmiştir. İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın başmemur ünvanıyla başkanlığında tasnif

başlamış ve Mayıs 1926 senesine kadar devam etmiştir. Bugün Osmanlı Arşivi'nde İbnülemin'in kendi adıyla zikredilen katalog 29 ciltten oluşmaktadır ve orijinal haliyle araştırmaya açıktır. Hazîne-i Evrâk 1927'de Başvekâlet Osmanlı Arşivi'ne devredilince Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Heyeti lağvedilmiş, İbnülemin'in buradaki görevi de sona ermiştir. Aynı yıl kurucularından olduğu Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi Müdürlüğü'ne tayin edilmiş, 1935'de emekli oluncaya kadar bu görevde kalmıştır. İbnülemin Mahmud Kemal İnal, bu görevlerin yanı sıra Kütüphaneler Tasnif İşleri İlmî Müşâvirliği ile İslâm Ansiklopedisi Müşâvirliklerinde de bulunmuştur. 1934'de Londra'da yapılan Milletlerarası Antropoloji ve Etnoloji Kongresi'ne 1937'de New York'ta bir ilmî cemiyete ve 1938 yılında Kopenhag'da toplanan bir kongreye aza seçilmiştir. İbnülemin hayatı boyunca birçok nişan almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır : Alman İmparatoru II. Wilhelm'den 2. rütbe "Aigle rouge", Avusturya İmparatoru Karl'dan 2. rütbe Franz Josef, İran Şahı Ahmed Şah'tan 2. rütbe Şîr ü Hurşid. 1953 yılında, hayatı boyunca topladığı kitap, yazı ve levha koleksiyonunu ve yirmi dosya kadar tutan vesikalarını İstanbul Üniversitesi'ne bağışlamıştır. 1957'de İstanbul'da ölen İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Merkez Efendi Mezarlığı'na gömülmüştür.

MEHMET EMİN YURDAKUL (1869-1944) : Türkçü düşünür M.Emin Yurdakul İstanbul'da doğdu. Babası Salih Reis, Anası Emine Katundur. Mütevazı bir ailenin çocuğudur. "Saray Mektebi" adlı sıbyan okulundan sonra, Beşiktaş Askeri Rüştiyesine girdi. Siyasal Bilgiler Fakültesine girmişse de bitirmeden ayrılmış, Babiali Sadaret Kalemine katip olara işe başladı. 1893'te Rüşmüat Evrak Müdürü oldu. Bu arada, Selanik'te "Asır, gazetesinde" "Cenge Doğru" şiiri yayınlanır. Bu şiir kendisine büyük ün kazandırır. Daha sonra Erzurum'da, Hicaz'da Sivas'ta valilik yaptı. İstifa ederek İstanbul'a geldi.

Arkadaşlarıyla "Türk Yurdu" Dergisini çıkardı. Ve 1912 yılında Türk Ocağını kurdu. Ocağın ilk kurucu genel başkanı oldu. Bilahare Erzurum valiliğine getirildi. Musul'dan milletvekili seçildi. Milli Mücadeleye katıldı. Ankara'ya geldi. Şarkikarahisar, Urfa, İstanbul Milletvekillerinde bulundu, Milli Şair Unvanı verildi. Ocak 1944'te İstanbul'da öldü.

MUALLİM CEVDET (1883-1935) : Büyük babası Sait Efendi, Niş'te bir tekkenin şeyhi idi. Babası Mehmet Sait Efendi ise, askerdi. Mehmet Cevdet, 7 Mayıs 1883 tarihinde Bolu'da dünyaya geldi.. 1900 yılında İstanbul'a gelerek Hukuk Mektebine girdi. Bu mektebe bir yıl devam etti. Darü'l-muallimine girmeğe karar verdi. 1901 yılında İstanbul Darü'l-Muallimini'nin (Erkek Yüksek Öğretmen Okulu) imtihanlarına girdi. İstanbul Darü'l-

Muallimini'ne kaydolmakla beraber, Hukuk Mektebini de bırakmamıştı. Büyük bir gayret sarf ederek, iki mektebi de bir arada yürütmeğe; iki buçuk sene süre ile muvaffak oldu. Fakat babası hastalanmıştı ve onun, evin yükünü bir an evvel omuzlaması gerekiyordu. Hukuk Mektebini bırakmak, bütün enerjisini Darü'l Muallimini bitirmeğe sarf etmek zorunda kaldı. İlk muallimlik hizmetini Darüşşafaka'da alan Muallim Mehmet Cevdet, kısa süre sonra istifa etmek zorunda kaldı. Resmi mekteplere nisbetle daha az maaş veren, Burhan-ı Terakki ve Şemsü'l Mekatip gibi hususi mekteplerde muallimlikler buldu.

1909 yılında senelerden beri arzu ettiği Avrupa gezisine çıktı. 1910 senesi sonlarında İstanbul'a dönerek, dostlarının yardımıyla İstanbul Darü'l-Muallimini'nde vekil muallim olarak vazife aldı. Aynı yıl içinde asli muallimliğe terfi ettirildi. Bu tarihten itibaren birçok eğitim faaliyet ve etkinliklerinde bulundu.

DR. NÂZİM (1870-1926) : Doktor, nâzır. Perde arkasındaki İttihatçıların beklide en etkilisi. “Selanikli Nâzım” olarak da bilinir. Cemiyet'in İstanbul'daki ilk üyelerinden (1889). Tıbbiyeye girmiş, öğrenimini Paris'te tamamlamış, burada Ahmet Rıza'yla birlikte çalışmıştır. 1907'de İttihat ve Terakki'nin daveti üzerine Selanik'e dönmüş, Cemiyet'in Paris ve Selanik kolları arasında bağlantı sağlamıştır. Anadolu'da İttihatçı propagandası yapmıştır. Meşrutiyet'in ilanından sonra perde arkasında çalışmayı tercih etmiş, Selanik Belediye Hastanesi baştabibi olarak kalmıştır. Merkez Komitesi'nin sürekli üyesi 1911'e kadar Cemiyet'in genel sekreterliğini yapmıştır. 1918'de (Ağustos-Ekim) Maarif Nazırı olarak kabineye girmiştir. 1926'da Mustafa Kemal'e karşı hazırlanan komployla ilgisi olduğu gerekçesiyle asılmıştır.

NECİP ASIM (YAZIKSIZ) (1861-1935) : Yazar , dilci. 1861 yılında Kilis'te doğdu. Yüksek öğrenimini Harbiye Mektebi'nde tamamladı(1880). Uzun yıllar bitirdiği okulda Türkçe ve Fransızca Darülfünun'da Türk dili ve tarihi dersleri verdi. III. Dönemde Erzurum'dan milletvekili seçilerek parlamentoya girdi. 1890'dan sonra İkdam , Musavver , Malumat , Servet-i Fünun dergi ve gazetelerinde dil konularındaki Türkçe'nin gelişme yollarını araştırır. Özellikle Arapça ve Farsça tamlamalardan kurtulmak gerektiğini belirtiyordu. 1908'den sonra , kitaplarının yanı sıra Türk Yurdu , Bilgi , Edebiyat Fakültesi Mecmuası , Milli Tetebbular vb. dergilerde çıkan dil ve tarih konularındaki araştırmalarıyla “Türkoloji”nin öncüleri arasında kabul edilir.

RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI (1869-1949) : 1869 yılında Edirne'de doğdu. İlköğrenimini İstanbul'da bir Musevî okulunda tamamladı. Galatasaray Lisesi ve Mülkiye Mektebi'nde okudu. Tıbbiye Mektebi'ni bitirdi. Hekimlik yaptı. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı. Edirne Mebusu seçildi. İttihatçılarla anlaşamadı, partiden ayrıldı. Bakanlık ve meclis başkanlığı yaptı. Sevr antlaşmasını imzalayan delegeler arasında yer aldığı için 'yüzellilikler'le birlikte yurtdışına sürgün edildi. Yirmi yıl kadar Hicaz, Amerika ve Ürdün'de yaşadı. 1939'da yurda döndü. Önce aruz, sonra heceyle yazdı. Âşık ve Tekke şiiri geleneğinden yararlandı. Felsefeye ilgisi, eğitim sistemimizde felsefenin yer alması çabaları, Darülfünûn'da felsefe hocası olması nedeniyle "Feylesof Rıza Tevfik" olarak anılmıştır. 1949 yılında öldü.

SAMİ PAŞAZADE SEZÂİ (1860 - 1936) : 1860'ta İstanbul'da doğdu. Devrin ileri gelen isimlerinden Sami Paşa'nın oğludur. Özel öğrenim gördü. 20 yaşına kadar resmi bir görev almayıp, edebiyat konusundaki bilgilerini artırmayı tercih etti. 1880'de Evkaf Nezareti Mektubi Kalemi'ne memur oldu. Babasının ölümünden sonra da Londra Elçiliği İkinci Kâtipliği'ne atanan Sezâî, orada kaldığı 4 yıl boyunca İngiliz ve Fransız Edebiyatlarını yakından izledi. Elçilikteki görevinden İstifa ederek İstanbul'a döndüğünde İstişare Odası'na memur oldu. 7 yıl süren bu ikinci dönem memuriyetinde (1885-1901) sanatını olgunlaştırdı.

Sergüzeşt adlı romanı yüzünden göz hapsine alındığını düşünerek bundan kurtulmak için Paris'e gitti ve Meşrutiyet'in ilanına kadar da orada kaldı (1908). Bu dönem içinde Şurâ-yı Ümmet gazetesinin baş yazarlığını yaptı. İstanbul'a döndüğünde Madrid Elçisi olarak görevlendirildi. Birinci Dünya Savaşı başlayınca Madrid'ten İsviçre'ye geçti, savaşın sonuna kadar burada kaldı. Mütareke devrinde emekli olarak İstanbul'a döndü (1921). Son yıllarında kendisine, Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla "Hidamat-ı vataniyye tertibinden" maaş bağlandı (1927) ve 26 Nisan 1936 tarihinde İstanbul'da öldü.

1. 11. TABLOLAR

Tablo 1 JÖN TÜRKLERE AİT GAZETELER⁴⁰

Sıra No	Gazetenin Adı	Naşirin Adı	Çıktığı Yer	Dili
1	Abdülhamid	Ali Fuad	Londra	Türkçe
2	Ahali	AliFehmi/M.Sabri	Filiba	Türkçe
		Kardeşler		
3	Akbaba	Ahmet Tevfik	Lefkoşa	Türkçe
4	Anadolu	Adanalı Süleyman Vahid	Kahire	Türkçe
5	Arnavutluk	Derviş Hima/Drita	Roma/Cenevre	Türkçe /
		Cemiyeti		Arnavutça
6	Balkan	Mustafa Ragıb	Ruscuk	Türkçe

⁴⁰ Göçmen, 'Türk Basını', *Türkler Ansiklopedisi*, c.14, s.670-673.

7	Balkan	Ahmet Zeki/E.Ruhi	Filibe	Türkçe
		Balkan		
8	Basiretü'ş-Şark	Ahmet Reşid	Kahire	Türkçe
9	Beberuhi	Ali Fahri	Cenevre	Türkçe
10	Bedraka-i Selamet	Hilmi	Filibe	Türkçe
11	Le Croissant	Halil Ganem	Paris	Fransızca
12	Le Courier Des Balkans		Sofya	Fransızca
13	Curcuna	M.Ali Hafi Cihanzade	Kahire	Türkçe
14	Cüret	Hilmi Hakkı	Paris/ Cenevre	Türkçe
15	Davul(Daoul)	Ali Nuri	***	Fransızca
16	Dikkat	Menizade Yusuf Ali Bey	Sofya	Türkçe
17	Dobruca	***	Köstence	Türkçe / Romence
18	Dobruca	Kırmızade Ali Rıza	Köstence	Türkçe / Romence
19	Doğrusöz	Ahmet Kemal Ünal	Kahire	Türkçe
20	Doğruyol	UBeydullah Efendi	Filibe	Türkçe
21	Chicago Sergisi	UBeydullah Efendi	Kahire	Türkçe
22	Doğruyol	UBeydullah Efendi	Kahire	Türkçe
23	Doğruyol	Ebülmukbil Kemel Bey	Köstence	Türkçe
24	Dolap	Abdulhalim Memduh	Folkestone	Türkçe
25	Efkar-ı Umumiye	Mustafa Ragıb	Ruşçuk	Türkçe / Bulgarca
26	El-Basira	Necib Melhame	Tunus	Arapça
27	El-Eyyam	***	LondraNewyor k	Arapça
28	El-Katib	***	Kahire	Arapça
29	Emel	Moralı Hasan Fehmi	Kahire	Türkçe
30	Emel	Müstecib Hacı Fazıl Bey	Köstence	Türkçe/ Arapça
31	Emniyet	EminTevfik Selanikli	Filibe	Türkçe
		Hilmi		
32	Enin-i Mazlum	Ahrar-ı Osmaniye adına	Kahire	Türkçe
33	Es-Sadaka	***	***	Arapça
34	Ezan	Tunalı Hilmi	Cenevre	Türkçe
35	El-Farik	Ali Ulvi	Kahire	Arapça
36	Feryad	Hocazade Osman Enveri	Lefkoşa	Türkçe

37	Feryad	Mustafa Ragıp	Sofya	Türkçe/ Bulgarca
38	Feryad	Ahmet Tevfik	Kahire	Türkçe
39	Frei Osmanische Post	***	Viyana	Almanca
40	Gayret	Hocazade Ali Rıza Paşa	Filibe	Türkçe
41	Gencine-i Hayal	Hilmi Hakkı	Paris	Türkçe
42	Girit	Tunalı Hilmi	Cenevre	Türkçe
43	Hak	Bahriye Yüzbaşı Rıza	Kahire	Türkçe
44	Hakayık-1 Şark	Ahmel Kemal Akunal	Kahire	Türkçe/ Fransızca
45	Hakikat	Tarsusizde Münif	Cenevre	Türkçe
46	Hakk-1 Sarih	Salih Cemal	Kahire	Türkçe
47	Hamidiye	Selim Faris	Londra	Türkçe
48	Hamiyet	Hocazade A.Rıza Paşa	Filibe	Türkçe
49	Hareket	İbrahim Temo	Bükreş	Türkçe
50	Haksöz	Mehmet Niyazi	Silistre	Türkçe
51	Hatıra	Ethem Ruhi Balkan	Trablusgarb	Türkçe
52	Havadır	Hoca Kadri	Kahire	Türkçe / Arapça
53	Hayal	İsmail Şefik	Paris	Türkçe
54	Hayal	Ali Şefkati	Londra	Türkçe
55	Hilafet	Pircivan Efendi	Londra	Türkçe Arapça
56	Hilal	Pehlivanoğlu Ahmet	Filibe	Türkçe
57	Hilal	Halil Ganem	Paris	Türkçe
58	Hizmet	Tevfik Nevzat Emrullah Efendi	/ Cenevre	Türkçe
59	Hürriyet	Selim Faris	Londra	Türkçe
60	Islah	Ahmet Zeki Bey	Ruscuk	Türkçe
61	Islahat	***	Pire	Türkçe
62	İcma-yı Ümmet	Ahmet Kemal Akunal	Atina	Türkçe
63	İctihad	Abdullah Cevdet	Kahire/ Cenevre	Türkçe / Fransızca
64	İncili Çavuş	Köprülüzade Galip	Ressam Paris	Türkçe / Romence
65	İntibah	Ali Muzaffer / Efendi	Zahrab Kahire	Türkçe

66	İntibah	Şekip Bey	Paris	Türkçe
67	İntikam	Ali Fahri	Cenevre	Türkçe
68	İslamiyet	Hasan Rıza	Pire	Türkçe
69	İstikbal	Ali Şefkati	Cenevre/Napol i	Türkçe
70	İstirdat	Osmanlı İstirdat Cemiyeti	Cenevre	Türkçe
71	İttifak	Yusuf Ali Bey	Sofya	Türkçe
72	İttihad	Cemiyet-i Çerakise	Kahire	Türkçe
73	İttihad-ı Osmani	***	Cenevre	Türkçe
74	La Jeune Turquie	Emir Arslan / Halil Ganem	Paris	Türkçe
75	La Justice	Leon Fehim	Kahire	Fransızca
76	Kanun-Esasi	Rodoslu Salih Cemal	Kahire	Türkçe
77	Kıbrıs	Kufizade Asaf Bey	Lefkoşa	Türkçe
78	Kokonoz	Ahmet Tevfik Efendi	Lefkoşa	Türkçe
79	Kukumav	Hayreddin Kaptan	Kahire	Türkçe
80	Kürdistan	Bedirhanpaşazade Abdurrahman	Cenevre/ Kahire / Londra	Türkçe / Kürtçe
81	Laklak	Mehmet Fazlı	Kahire	Türkçe
82	Lavara	Avram Galanti	Kahire	Ladino
83	Liberal Ottoman	Lütfi Bey	Paris	Türkçe / Fransızca
84	Mecra-i Efkar	Hocazade Ali Rıza Paşa	Filibbe	Türkçe
85	Mecra-i Efkar	İsmail Kemal	Filibbe/ Rusçuk	Türkçe / Bulgarca
86	Meşveret	Ahmet Rıza	Cenevre/Paris/ Brüksel	Türkçe
87	Mechveret	Ahmet Rıza	Paris	Fransızca
88	Mecmua-i Kemal	Ali Kemal	Kahire	Türkçe
89	Menfada	Jön Türk Sürgünleri	Trablusgarb	Türkçe
90	Merhale	Jön Türk Sürgünleri	Trablugarb	Türkçe
91	Meşrutiyet	Abdulhalim Memduh	***	Türkçe
92	Metanet	Kudsizade Nuri	Girit/Kandiye	Türkçe
93	Mirat-ı Zaman	Ahmet Tevfik	Lefkoşa	Türkçe

94	Mizan	Mizancı Murat Bey	Kahire/Cenvre	Türkçe
95	Mizan-ı Adalet	Leon Fehim	Kahire	Türkçe
96	Moniteur Ottoman	İsmail Kemal / Dr. Lütfi	Paris	Fransızca
97	Musavver Deccal	Jön Türk Sürgünleri	Trablusgarb	Türkçe
98	Muvazene	Ali Fehmi	Cenevre/ Varna / Filibe	Türkçe
99	Müdafaa-i Hukuk	A.Zaki Bey/ Rusçuk Yaranı Cemiyeti	Ruscuk	Türkçe
100	Nasihah	Hayreddin Kaptan	İkenderiye	Türkçe
101	Neyyir-i Hakikat	Mahmut Soydan	Manastır	Türkçe
102	Osmanlı	Abdullah Cevdet/İshak Sükuti	Kahire/ Cenevre/Londra/ Folkestone	Türkçe/Fransızca/ Almanca/Arapça
103	Osmanlı	Tarsusizade Münif	Kahire	Türkçe
104	Osmanlı	Vatan Kütüphanesi	Atina	Türkçe
105	Pinti	***	Kahire	Türkçe
106	Rağbet	Filibeli Hafız Ahmet	Filibe	Türkçe
107	Saadet	Ahmet Emin	Lefkoşa	Türkçe
108	Sada	UBeydullah Efendi	Paris/Filibe	Türkçe
109	Sada-yı Millet	İbrahim Temo/ Şefik Kadri	Köstence	Türkçe/ Ulahça
110	Sada-yı Millet	Leon Fehim	Kahire	Türkçe
111	Sadakat	İbrahim Hakkı	Manchester	Türkçe
112	Sadakat	***	Romanya	Türkçe
113	Sancak	Ahmet Saib Bey	Kahire	Türkçe
114	Sanska Bosna	***	Saraybosna	***
115	Sebat	İskender/ A. Zeki Bey	Ruscuk	Türkçe
116	Selamet	İsmail Kemal Bey	Folkestone/ Atina/ Brüksel	Türkçe/Rumca/ Arnavutça
117	Serbest Bulgaristan	Necib Nadir Bey	Sofya	Türkçe
118	Seyf-i Hakikat	İhsan Adli/Nüzhet Bey	Pire	Türkçe
119	Şafak	Şafak Cemiyeti	Kahire	Türkçe

120	Şark	Ebulmukbil Kemal Bey	Bükreş	Türkçe
121	Şark	Yörükoğlu İsmail Bey	Sofya	Türkçe/Bulgarca
122	Şark-ı Musavver	Ahmet Kami Bey	Kahire	Türkçe
123	Şark ve Garb	İbrahim Bey	Paris	Türkçe
124	Şura-yı Osmani	Mustafa Nuri/Reşit Rıza	Kahire	Türkçe/Arapça
125	Şurâ-yı Ümmet	A.Rıza/S.Paşazade Sezai	Kahire/Paris	Türkçe
126	Table	***	Brüksel	Türkçe
127	Takib-i İstiklal	Abdülkerim Hadi	Kahire	Türkçe
128	Tarla	Yusuf Ali Turabi	Sofya	Türkçe
129	Teessüf	Hilmi Hakkı	Paris	Türkçe
130	Temaşa-ı Efkar	Süleyman Fehmi	İslimye	Türkçe
131	Temaşa-ı Esrar	Süleyman Fehmi	İslimye	Türkçe
132	Terakki	Prens Sabahaddin Bey	Kahire/Paris	Türkçe
133	Terceme	Kenan	Palermo	Türkçe
134	Tokmak	Ali Fahri	Cenevre	Türkçe
135	Tuna	Tahir Lütfi	Ruscuk	Türkçe
136	La Contemporain	Turquie Georgiadis	Paris	Fransızca
137	Türk	Fevzi ve Celal Beyler	Kahire	Türkçe
138	Uhuvvet	Hacı Mehmet Şevki	Ruscuk	Türkçe
139	Vatan	R. Murat	Atina	Türkçe
140	Vatan	Dr. Çerkes Kemal	Cenevre	Türkçe
141	Yeni Fikir	***	İskenderiye	Türkçe
142	Yeni Zaman	Osmanlı Kıraathanesi	Lefkoşa	Türkçe
143	Yıldırım	Rafet Bey	Pire	Türkçe
144	Yıldız	Tarsusizade Münif	Kahire	Türkçe
145	Le Yıldız	Georgiadis	Paris	Türkçe/ Fransızca
146	Zaman	Tüccarbaşı Hacı Derviş Efendi	Lefkoşa	Türkçe
147	Zuhuri	Kemal Sadettin Mazlum	Kahire	Türkçe
148	Asr-ı Hamidi	İranlı Muhsin	Kahire	Arapça
149	Ez-Zumar	Şahin el-Hazin	İskenderiye	Arapça
150	El-Fevza	İranlı Muhsin	Kahire	Arapça

151	Es-Siham	Corc İshak Bared	Kahire	Arapça
152	Er-Rakib	***	Kahire	Arapça

Tablo 2

SAYI	SAYFA	ÇIKIŞ TARİHİ (HİCRİ)	MİLADİ TARİH	DÜŞÜNCELER
1	4	1 Muharremülharam 1320	10 Nisan 1902	15 Günde Bir
2	4	15 Muharremülharam1320	24 Nisan 1902	15 Günde Bir
3	4	1 Sefer 1320	9 Mayıs 1902	15 Günde Bir
4	4	15 Sefer 1320	23 Mayıs 1902	15 Günde Bir
5	4	1 Rebî-ül-evvel 1320	7 Haziran 1902	15 Günde Bir
6	4	15 Rebî-ül-evvel 1320	21 Haziran 1902	15 Günde Bir
7	4	1 Rebî-ül-âhir 1320	7 Temmuz 1902	15 Günde Bir
8	4	15 Rebî-ül-âhir 1320	12 Temmuz 1902	15 Günde Bir
9	4	1 Cemâzi-yel-evvel 1320	7 Ağustos 1902	15 Günde Bir
10	4	15 Cemâzi-yel-evvel 1320	20 Ağustos 1902	15 Günde Bir
11	4	1 Cemâzi-yel-âhir 1320	4 Eylül 1902	15 Günde Bir
12	4	15 Cemâzi-yel-âhir 1320	18 Eylül 1902	15 Günde Bir
13	4	1 Receb-ül ferd 1320	3 Ekim 1902	15 Günde Bir
14	4	15 Receb-ül ferd 1320	18 Ekim 1902	15 Günde Bir
15	4	1 Şaban 1320	2 Kasım 1902	15 Günde Bir
16	4	15 Şaban 1320	16 Kasım 1902	15 Günde Bir
17	4	1 Ramazan 1320	1 Aralık 1902	15 Günde Bir
18	4	15 Ramazan 1320	15 Aralık 1902	15 Günde Bir
19	4	1 Şevvâl 1320	31 Aralık 1902	15 Günde Bir
20	4	15 Şevvâl 1320	14 Ocak 1903	15 Günde Bir
21	4	1 Zi'l-ka-de 1320	29 Ocak 1903	15 Günde Bir
22-23	8	1 Zi-l-hicce 1320	28 Şubat 1903	(Aylık) Ortak Baskı
24	4	15 Zi-l-hicce 1320	14 Mart 1903	15 Günde Bir

25	4	1 Muharrem 1321	30 Mart 1903	15 Günde Bir
26	4	15 Muharrem 1321	13 Nisan 1903	15 Günde Bir
27	4	1 Safer 1321	29 Nisan 1903	15 Günde Bir
28	4	15 Safer 1321	13 Mayıs 1903	15 Günde Bir
29	4	1 Rebî-ül-evvel 1321	28 Mayıs 1903	15 Günde Bir
30	4	15 Rebî-ül-evvel 1321	11 Haziran 1903	15 Günde Bir
31	4	1 Rebî-ül-âhır 1321	27 Haziran 1903	15 Günde Bir
32	4	15 Rebî-ül-âhır 1321	11 Temmuz 1903	15 Günde Bir
33	4	1 Cemâzi-yel-evvel 1321	26 Temmuz 1903	15 Günde Bir
34	4	15 Cemâzi-yel-evvel	9 Ağustos 1903	15 Günde Bir
35	4	1 Cemâzi-yel-âhır 1321	24 Ağustos 1903	15 Günde Bir
36	4	15 Cemâzi-yel-âhır 1321	7 Eylül 1903	15 Günde Bir
37	4	1 Recep 1321	23 Eylül 1903	15 Günde Bir
38	4	15 Recep 1321	6 Ekim 1903	15 Günde Bir
39	4	1 Şaban 1321	22 Ekim 1903	15 Günde Bir
40	4	15 Şaban 1321	5 Kasım 1903	15 Günde Bir
41	4	1 Ramazan 1321	20 Kasım 1903	15 Günde Bir
42	4	15 Ramazan 1321	5 Aralık 1903	15 Günde Bir
43	4	1 Şevvâl 1321	7 Aralık 1903	15 Günde Bir
44	4	15 Şevvâl 1321	21 Aralık 1903	15 Günde Bir
45	4	1 Zi-l-ka'de 1321	19 Ocak 1904	15 Günde Bir
46	4	15 Zi-l-ka'de 1321	2 Şubat 1904	15 Günde Bir
47	4	1 Zi-l-hicce 1321	18 Şubat 1904	15 Günde Bir
48	4	15 Zi-l-hicce 1321	3 Mart 1904	15 Günde Bir
49	4	1 Muharrem 1322	18 Mart 1904	15 Günde Bir
50	4	15 Muharrem 1322	1 Nisan 1904	15 Günde Bir
51	4	1 Safer 1322	17 Nisan 1904	15 Günde Bir
52	4	15 Safer 1322	1 Mayıs 1904	15 Günde Bir
53	4	1 Rebî-ül-evvel 1322	17 Mayıs 1904	15 Günde Bir
54	4	15 Rebî-ül-evvel 1322	31 Mayıs 1904	15 Günde Bir
55	4	1 Cemâzi-yel-evvel 1322	15 Temmuz 1904	15 Günde Bir
56	4	15 Cemâzi-yel-evvel 1322	29 Temmuz 1904	15 Günde Bir
57	4	1 Cemâzi-yel-âhır 1322	13 Ağustos 1904	15 Günde Bir
58	4	15 Cemâzi-yel-âhır 1322	27 Ağustos 1904	15 Günde Bir
59	4	1 Recep 1322	11 Eylül 1904	15 Günde Bir
60	4	15 Recep 1322	20 Eylül 1904	15 Günde Bir
61	4	1 Şaban 1322	15 Ekim 1904	15 Günde Bir
62	4	15 Şaban 1322	24 Ekim 1904	15 Günde Bir

63	4	1 Ramazan 1322	9 Kasım 1904	15 Günde Bir
64	4	15 Ramazan 1322	23 Kasım1904	15 Günde Bir
65	4	1 Şevval 1322	9 Aralık 1904	15 Günde Bir
66	4	15 Şevvâl 1322	22 Aralık 1904	15 Günde Bir
67	4	1 Zi-l-ka'de 1322	7 Ocak 1904	15 Günde Bir
68	4	1 Zi-l-hicce 1322	6 Şubat 1905	15 Günde Bir
69	4	15 Zi-l-hicce 1322	19 Şubat 1905	15 Günde Bir
70	4	1 Muharrem 1323	7 Mart 1905	15 Günde Bir
71	4	15 Muharrem 1323	21 Mart 1905	15 Günde Bir
72	4	1 Sefer 1323	6 Nisan 1905	15 Günde Bir
73	4	15 Sefer 1323	20 Nisan 1905	15 Günde Bir
74	4	1 Rebî-ül-evvel 1323	6 Mayıs 1905	15 Günde Bir
75	4	15 Rebî-ül-evvel 1323	20 Mayıs 1905	15 Günde Bir
76	4	1 Rebî-ül-âhır 1323	4 Haziran 1905	15 Günde Bir
77	4	15 Rebî-ül-âhır 1323	18 Haziran 1905	15 Günde Bir
78	4	1 Cemâzi-yel-evvel 1323	4 Temmuz 1905	15 Günde Bir
79	4	15 Cemâzi-yel-evvel 1323	18 Temmuz 1905	15 Günde Bir
80	4	15 Cemâzi-yel-âhır 1323	16 Ağustos 1905	Aylık
81	4	1 Recep 1323	31 Ağustos 1905	15 Günde Bir
82	4	15 Recep 1323	14 Eylül 1905	15 Günde Bir
83	4	1 Şaban 1323	30 Eylül 1905	15 Günde Bir
84	4	15 Şaban 1323	14 Ekim 1905	15 Günde Bir
85	4	1 Ramazan 1323	29 Ekim 1905	15 Günde Bir
86	4	15 Ramazan 1323	12 Kasım1905	15 Günde Bir
87	4	15 Zi-l-hicce 1323	19 Şubat 1906	15 Günde Bir
88	4	1 Muharremü'l haram 1324	24 Şubat 1906	15 Günde Bir
89	4	15Muharremü'l haram 1324	10 Mart 1906	15 Günde Bir
90	4	1 Seferü'l hayr 1324	24 Mart 1906	15 Günde Bir
91	4	15 Seferü'l âhır 1324	9 Nisan 1906	15 Günde Bir
92	4	1 Rebî-ül-evvel 1324	25 Nisan 1906	15 Günde Bir
93	4	15 Rebî-ül-evvel 1324	9 Nisan 1906	15 Günde Bir
94	4	1 Rebî-ül-âhır 1324	24 Mayıs 1906	15 Günde Bir
95	4	1 Cemâzi-yel-evvel 1324	23 Haziran 1906	Aylık
96-97	4	10 Cemâzi-yel-âhır 1324	1 Ağustos 1906	Aylık (Ortak Baskı)
98	4	25 Cemâzi-yel-âhır 1324	15 Ağustos 1906	15 Günde Bir
99	4	10 Recep 1324	31 Ağustos 1906	15 Günde Bir

100	4	26 Recep 1324	15 Eylül 1906	15 Günde Bir
101	4	12 Şaban 1324	1 Ekim 1906	15 Günde Bir
102	4	26 Şaban 1324	15 Ekim 1906	15 Günde Bir
103	4	14 Ramazan 1324	1 Kasım 1906	15 Günde Bir
104	4	13 Şevval 1324	30 Kasım 1906	Günlük
105	4	14 Şevval 1324	1 Aralık 1906	15 Günde Bir
106	4	28 Şevval 1324	15 Aralık 1906	15 Günde Bir
107	4	16 Zi-l-ka'de 1324	1 Ocak 1907	Aylık
108	4	14 Zi-l-hicce 1324	30 Ocak 1907	15 Günde Bir
109	4	3 Muharrem 1325	15 Şubat 1907	15 Günde Bir
110				Eksik Nüsha
111	4	30 Muharrem 1325	15 Mart 1907	15 Günde Bir
112	4	17 Safer 1325	1 Nisan 1907	15 Günde Bir
113	4			Eksik Nüsha
114	4	18 Rebî-ül-evvel 1325	1 Mayıs 1907	Aylık
114(ek)	8	19 Rebî-ül-âhır 1325	1 Haziran 1907	15 Günde Bir
115	4	19 Rebî-ül-âhır 1325	1 Haziran 1907	15 Günde Bir
116	16	4 Cemâzi-yel-evvel 1325	15 Haziran 1907	15 Günde Bir
117	4	20 Cemâzi-yel-evvel 1325	1 Temmuz 1907	15 Günde Bir
118	4	3 Cemâzi-yel-âhır 1325	15 Temmuz 1907	5 Günlük
119	4	13 Cemâzi-yel-âhır 1325	25 Temmuz 1907	46 Günlük
120-121 122	6	23 Recep 1325	1 Eylül 1907	Eksik Nüsha (1 Yıl Ara Verilmiştir.)
123	8	14 Muharrem 1327	6 Şubat 1909	Günlük
124	8	15 Muharrem 1327	7 Şubat 1909	Günlük
125	8	16 Muharrem 1327	8 Şubat 1909	Günlük
126	8	17 Muharrem 1327	9 Şubat 1909	Günlük
127	8	18 Muharrem 1327	10 Şubat 1909	Günlük
128	8	19 Muharrem 1327	11 Şubat 1909	Günlük
129	8	20 Muharrem 1327	12 Şubat 1909	Günlük
130	8	21 Muharrem 1327	13 Şubat 1909	Günlük
131	8	22 Muharrem 1327	14 Şubat 1909	Günlük
132	8	23 Muharrem 1327	15 Şubat 1909	Günlük
133	8	24 Muharrem 1327	16 Şubat 1909	Günlük
134	8	25 Muharrem 1327	17 Şubat 1909	Günlük
135	8	26 Muharrem 1327	18 Şubat 1909	Günlük
136	8	27 Muharrem 1327	19 Şubat 1909	Günlük

137	8	28 Muharrem 1327	20 Şubat 1909	Günlük
138	8	29 Muharrem 1327	21 Şubat 1909	Günlük
139	8	30 Muharrem 1327	22 Şubat 1909	Günlük
140	8	1 Safer 1327	23 Şubat 1909	Günlük
141	8	2 Sefer 1327	24 Şubat 1909	Günlük
142	8	3 Sefer 1327	25 Şubat 1909	Günlük
143	8	4 Sefer 1327	26Şubat 1909	Günlük
144	8	5 Sefer 1327	27Şubat 1909	Günlük
145	8	6 Sefer 1327	28Şubat 1909	Günlük
146	8	7 Sefer 1327	29 Şubat 1909	Günlük
147	8	8 Sefer 1327	1 Mart 1909	Günlük
148	8	9 Sefer 1327	2 Mart 1909	Günlük
149	8	10 Sefer 1327	3 Mart 1909	Günlük
150	8	11 Sefer 1327	4Mart 1909	Günlük
151	8	12 Sefer 1327	5 Mart 1909	Günlük
152	8	13 Sefer 1327	6 Mart 1909	Günlük
153	8	14 Sefer 1327	7 Mart 1909	Günlük
154	8	15 Sefer 1327	8 Mart 1909	Günlük
155	8	16 Sefer 1327	9 Mart 1909	Günlük
156	8	17 Sefer 1327	10 Mart 1909	Günlük
157	8	18 Sefer 1327	11 Mart 1909	Günlük
158	8	19 Sefer 1327	12 Mart 1909	Günlük
159	8	20 Sefer 1327	13 Mart 1909	Günlük
160	8	21 Sefer 1327	14 Mart 1909	Günlük
161	8	22 Sefer 1327	15 Mart 1909	Günlük
162	8	23 Sefer 1327	16 Mart 1909	Günlük
163	8	24 Sefer 1327	17 Mart 1909	Günlük
164	8	25 Sefer 1327	18 Mart 1909	Günlük
165	8	26 Sefer 1327	19 Mart 1909	Günlük
166	8	27 Sefer 1327	20 Mart 1909	Günlük
167	8	28 Sefer 1327	21 Mart 1909	Günlük
168	8	29 Sefer 1327	22Mart 1909	Günlük
169	8	1 Rebî-ül-evvel 1327	23 Mart 1909	Günlük
170	8	2 Rebî-ül-evvel 1327	24 Mart 1909	Günlük
171	8	3 Rebî-ül-evvel 1327	25 Mart 1909	Günlük
172	8	4 Rebî-ül-evvel 1327	26 Mart 1909	Günlük
173	8	5 Rebî-ül-evvel 1327	27 Mart 1909	Günlük
174	8	6 Rebî-ül-evvel 1327	28 Mart 1909	Günlük
175	8	7 Rebî-ül-evvel 1327	29 Mart 1909	Günlük
176	8	8 Rebî-ül-evvel 1327	30 Mart 1909	Günlük
177	8	9 Rebî-ül-evvel 1327	31 Mart 1909	Günlük
178	8	10 Rebî-ül-evvel 1327	1 Nisan 1909	Günlük
179	4	11 Rebî-ül-evvel 1327	2 Nisan 1909	Günlük
180	4	12 Rebî-ül-evvel 1327	3 Nisan 1909	Günlük
181	4	13 Rebî-ül-evvel 1327	4 Nisan 1909	Günlük
182	4	14 Rebî-ül-evvel 1327	5 Nisan 1909	Günlük
183	4	15 Rebî-ül-evvel 1327	6 Nisan 1909	Günlük
184	4	16 Rebî-ül-evvel 1327	7 Nisan 1909	Günlük
185	4	17 Rebî-ül-evvel 1327	8 Nisan 1909	Günlük
186	4	18 Rebî-ül-evvel 1327	9 Nisan 1909	Günlük

187	4	19 Rebî-ül-evvel 1327	10 Nisan 1909	Günlük
188	4	20 Rebî-ül-evvel 1327	11 Nisan 1909	Günlük
189	4	21 Rebî-ül-evvel 1327	12 Nisan 1909	Günlük
190	4	22 Rebî-ül-evvel 1327	13 Nisan 1909	Günlük
191				Eksik Nüsha (5 Ay Ara verilmiştir)
192	16	5 Şevvâl 1327	31 Ekim 1909	Haftalık
193	16	10 Şevvâl 1327	5 Kasım 1909	Haftalık
194	16	Metinde tarih okunamadı.		
195	16	5 Zi-l-ka'de 1327	19 Kasım 1909	Haftalık
196	16	12 Zi-l-ka'de 1327	26 Kasım 1909	Haftalık
197	16	19 Zi-l-ka'de 1327	3 Aralık 1909	Haftalık
198	16	26 Zi-l-ka'de 1327	10 Aralık 1909	Haftalık
199	16	2 Zi-l-hicce 1327	16 Aralık 1909	Haftalık
200	16	10 Zi-l-hicce 1327	24 Aralık 1909	Haftalık
201	16	17 Zi-l-hicce 1327	31 Aralık 1909	Haftalık
202	16	24 Zi-l-hicce 1327	7 Ocak 1910	Haftalık
203	16	30 Zi-l-hicce 1327	14 Ocak 1910	Haftalık
204	16	8 Muharrem 1328	22 Ocak 1910	Haftalık
205	16	15 Muharrem 1328	28 Ocak 1910	Haftalık
206	16	22 Muharrem 1328	4 Şubat 1910	Haftalık
207	16	29 Muharrem 1328	11 Şubat 1910	Haftalık
208	16	6 Sefer 1328	17 Şubat 1910	Haftalık
209	16	13 Sefer 1328	23 Şubat 1910	Haftalık
210	16	21 Sefer 1328	4 Mart 1910	Haftalık
211	16	28 Sefer 1328	11 Mart 1910	Haftalık
212	16	6 Rebî-ül-evvel 1328	18 Mart 1910	Haftalık
213	16	13 Rebî-ül-evvel 1328	25 Mart 1910	Haftalık
214	16	20 Rebî-ül-evvel 1328	1 Nisan 1910	Haftalık
215	16	27 Rebî-ül-evvel 1328	8 Nisan 1910	Haftalık
216	16	4 Rebî-ül-âhır 1328	16 Nisan 1910	Haftalık
217	16	11 Rebî-ül-âhır 1328	23 Nisan 1910	Haftalık
218	16	18 Rebî-ül-âhır 1328	30 Nisan 1910	Haftalık
219	16	25 Rebî-ül-âhır 1328	7 Mayıs 1910	Haftalık
220	16	3 Cemâzi-yel-evvel 1328	14 Mayıs 1910	Haftalık
140-1	8	10 Ramazan 1326	6 Ekim 1908	Günlük*
140-2	8	11 Ramazan 1326	7 Ekim 1908	Günlük
140-3	8	12 Ramazan 1326	8 Ekim 1908	Günlük
140-4	8	13 Ramazan 1326	9 Ekim 1908	Günlük
140-5	8	14 Ramazan 1326	10 Ekim 1908	Günlük
140-6	8	15 Ramazan 1326	11 Ekim 1908	Günlük
140-7	8	16 Ramazan 1326	12 Ekim 1908	Günlük
140-8	8	17 Ramazan 1326	13 Ekim 1908	Günlük
140-9	8	18 Ramazan 1326	14 Ekim 1908	Günlük

* 122.sayı ile 123. sayı arasında çıkan gazeteler 140-1/140-122 şeklinde numaralandırılmıştır.

140-10	8	19 Ramazan 1326	15 Ekim 1908	Günlük
140-11	8	20 Ramazan 1326	16 Ekim 1908	Günlük
140-12	8	21 Ramazan 1326	17 Ekim 1908	Günlük
140-13	8	22 Ramazan 1326	18 Ekim 1908	Günlük
140-14	8	23 Ramazan 1326	19 Ekim 1908	Günlük
140-15	8	24 Ramazan 1326	20 Ekim 1908	Günlük
140-16	8	25 Ramazan 1326	21 Ekim 1908	Günlük
140-17	8	26 Ramazan 1326	22 Ekim 1908	Günlük
140-18	8	27 Ramazan 1326	23 Ekim 1908	Günlük
140-19	8	28 Ramazan 1326	24 Ekim 1908	Günlük
140-20	8	29 Ramazan 1326	25 Ekim 1908	Günlük
140-21	8	30 Ramazan 1326	26 Ekim 1908	Günlük
140-22	8	2 Şevvâl 1326	27 Ekim 1908	Günlük
140-23	8	3 Şevvâl 1326	28 Ekim 1908	Günlük
140-24	8	4 Şevvâl 1326	29 Ekim 1908	Günlük
140-25	8	5 Şevvâl 1326	30 Ekim 1908	Günlük
140-26	8	6 Şevvâl 1326	31 Ekim 1908	Günlük
140-27	8	7 Şevvâl 1326	1 Kasım 1908	Günlük
140-28	8	8 Şevvâl 1326	2 Kasım 1908	Günlük
140-29	8	9 Şevvâl 1326	3 Kasım 1908	Günlük
140-30	8	10 Şevvâl 1326	4 Kasım 1908	Günlük
140-31	8	11 Şevvâl 1326	5 Kasım 1908	Günlük
140-32	8	12 Şevvâl 1326	6 Kasım 1908	Günlük
140-33	8	13 Şevvâl 1326	7 Kasım 1908	Günlük
140-34	8	14 Şevvâl 1326	8 Kasım 1908	Günlük
140-35	8	15 Şevvâl 1326	9 Kasım 1908	Günlük
140-36	8	16 Şevvâl 1326	10 Kasım 1908	Günlük
140-37	8	17 Şevvâl 1326	11 Kasım 1908	Günlük
140-38	8	18 Şevvâl 1326	12 Kasım 1908	Günlük
140-39	8	19 Şevvâl 1326	13 Kasım 1908	Günlük
140-40	8	20 Şevvâl 1326	14 Kasım 1908	Günlük
140-41	8	21 Şevvâl 1326	15 Kasım 1908	Günlük
140-42	8	22 Şevvâl 1326	16 Kasım 1908	Günlük
140-43	8	23 Şevvâl 1326	17 Kasım 1908	Günlük
140-44	8	24 Şevvâl 1326	18 Kasım 1908	Günlük
140-45	8	25 Şevvâl 1326	19 Kasım 1908	Günlük
140-46	8	26 Şevvâl 1326	20 Kasım 1908	Günlük
140-47	8	27 Şevvâl 1326	21 Kasım 1908	Günlük

140-48	8	28 Şevvâl 1326	22 Kasım 1908	Günlük
140-49	8	29 Şevvâl 1326	23 Kasım 1908	Günlük
140-50	8	30 Şevvâl 1326	24 Kasım 1908	Günlük
140-51	8	1 Zi-l-ka'de 1326	25 Kasım 1908	Günlük
140-52	8	2 Zi-l-ka'de 1326	26 Kasım 1908	Günlük
140-53	8	3 Zi-l-ka'de 1326	27 Kasım 1908	Günlük
140-54	8	4 Zi-l-ka'de 1326	28 Kasım 1908	Günlük
140-55				Eksik Nüsha
140-56	8	6 Zi-l-ka'de 1326	30 Kasım 1908	Günlük
140-57	8	7 Zi-l-ka'de 1326	1 Aralık 1908	Günlük
140-58	8	8 Zi-l-ka'de 1326	2 Aralık 1908	Günlük
140-59	8	9 Zi-l-ka'de 1326	3 Aralık 1908	Günlük
140-60	8	10 Zi-l-ka'de 1326	4 Aralık 1908	Günlük
140-61	8	11 Zi-l-ka'de 1326	5 Aralık 1908	Günlük
140-62	8	12 Zi-l-ka'de 1326	6 Aralık 1908	Günlük
140-63	8	13 Zi-l-ka'de 1326	7 Aralık 1908	Günlük
140-64	8	14 Zi-l-ka'de 1326	8 Aralık 1908	Günlük
140-65	8	15 Zi-l-ka'de 1326	9 Aralık 1908	Günlük
140-66	8	16 Zi-l-ka'de 1326	10 Aralık 1908	Günlük
140-67	8	17 Zi-l-ka'de 1326	11 Aralık 1908	Günlük
140-68	8	18 Zi-l-ka'de 1326	12 Aralık 1908	Günlük
140-69	8	19 Zi-l-ka'de 1326	13 Aralık 1908	Günlük
140-70	8	20 Zi-l-ka'de 1326	14 Aralık 1908	Günlük
140-71	8	21 Zi-l-ka'de 1326	15 Aralık 1908	Günlük
140-72	8	22 Zi-l-ka'de 1326	16 Aralık 1908	Günlük
140-73	8	23 Zi-l-ka'de 1326	17 Aralık 1908	Günlük
140-74	8	24 Zi-l-ka'de 1326	18 Aralık 1908	Günlük
140-75	8	25 Zi-l-ka'de 1326	19 Aralık 1908	Günlük
140-76	8	26 Zi-l-ka'de 1326	20 Aralık 1908	Günlük
140-77	8	27 Zi-l-ka'de 1326	21 Aralık 1908	Günlük
140-78	8	28 Zi-l-ka'de 1326	22 Aralık 1908	Günlük
140-79	8	29 Zi-l-ka'de 1326	23 Aralık 1908	Günlük
140-80	8	30 Zi-l-ka'de 1326	24 Aralık 1908	Günlük
140-81	8	1 Zi-l-hicce 1326	25 Aralık 1908	Günlük
140-82	8	2 Zi-l-hicce 1326	26 Aralık 1908	Günlük
140-83	8	3 Zi-l-hicce 1326	27 Aralık 1908	Günlük
140-84	8	4 Zi-l-hicce 1326	28 Aralık 1908	Günlük
140-85	8	5 Zi-l-hicce 1326	29 Aralık 1908	Günlük
140-86	8	6 Zi-l-hicce 1326	30 Aralık 1908	Günlük
140-87	8	7 Zi-l-hicce 1326	31 Aralık 1908	Günlük
140-88	8	8 Zi-l-hicce 1326	1 Ocak 1909	Günlük
140-89	8	9 Zi-l-hicce 1326	2 Ocak 1909	Günlük

140-90	8	10 Zi-l-hicce 1326	3 Ocak 1909	Günlük
140-91				Eksik Nüsha
140-92				Eksik Nüsha
140-93	8	13 Zi-l-hicce 1326	6 Ocak 1909	Günlük
140-94				Eksik Nüsha
140-95				Eksik Nüsha
140-96				Eksik Nüsha
140-97	8	17 Zi-l-hicce 1326	10 Ocak 1909	Günlük
140-98	8	18 Zi-l-hicce 1326	11 Ocak 1909	Günlük
140-99	8	19 Zi-l-hicce 1326	12 Ocak 1909	Günlük
140-100	8	20 Zi-l-hicce 1326	13 Ocak 1909	Günlük
140-101	8	21 Zi-l-hicce 1326	14 Ocak 1909	Günlük
140-102	8	22 Zi-l-hicce 1326	15 Ocak 1909	Günlük
140-103	8	23 Zi-l-hicce 1326	16 Ocak 1909	Günlük
140-104	8	24 Zi-l-hicce 1326	17 Ocak 1909	Günlük
140-105	8	25 Zi-l-hicce 1326	18 Ocak 1909	Günlük
140-106	8	26 Zi-l-hicce 1326	19 Ocak 1909	Günlük
140-107	8	27 Zi-l-hicce 1326	20 Ocak 1909	Günlük
140-108	8	28 Zi-l-hicce 1326	21 Ocak 1909	Günlük
140-109	8	29 Zi-l-hicce 1326	22 Ocak 1909	Günlük
140-110	8	30 Zi-l-hicce 1326	23 Ocak 1909	Günlük
140-111	8	1 Muharrem 1327	24 Ocak 1909	Günlük
140-112	8	2 Muharrem 1327	25 Ocak 1909	Günlük
140-113	8	3 Muharrem 1327	26 Ocak 1909	Günlük
140-114	8	4 Muharrem 1327	27 Ocak 1909	Günlük
140-115	8	5 Muharrem 1327	28 Ocak 1909	Günlük
140-116	8	6 Muharrem 1327	29 Ocak 1909	Günlük
140-117	8	7 Muharrem 1327	30 Ocak 1909	Günlük
140-118	8	8 Muharrem 1327	31 Ocak 1909	Günlük
140-119	8	10 Muharrem 1327	1 Şubat 1909	Günlük
140-120				Eksik Nüsha
140-121	8	12 Muharrem 1327	3 Şubat 1909	Günlük
140-122	8	13 Muharrem 1327	4 Şubat 1909	Günlük

Tablo 3

SAYI	FİYAT	MATBAA VE İDAREHANE
1	Senelik abonelik 45 kuruş	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'1 posta 252 Kahire/Mısır
2	Senelik abonelik 45 kuruş	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'1 posta 252 Kahire/Mısır
3	Senelik abonelik 45 kuruş	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'1 posta 252 Kahire/Mısır
4	Senelik abonelik 45 kuruş	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'1 posta 252 Kahire/Mısır

	kuruş	Kahire/Mısır
80	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
81	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
82	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
83	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
84	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
85	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
86	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
87	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
88	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
89	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
90	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
91	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
92	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
93	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
94	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
95	Senelik abonelik 45	Mısır şubesi müdüriyeti sanduku'l posta 252
	kuruş	Kahire/Mısır
96	Senelik abonelik 45	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	kuruş	Bonaparte, Paris
97	Senelik abonelik 45	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	kuruş	Bonaparte, Paris
98	Senelik abonelik 45	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	kuruş	Bonaparte, Paris
99	Senelik abonelik 45	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	kuruş	Bonaparte, Paris
100	Senelik abonelik 45	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	kuruş	Bonaparte, Paris
101	Senelik abonelik 10	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	frank	Bonaparte, Paris
102	Senelik abonelik 10	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	frank	Bonaparte, Paris
103	Senelik abonelik 10	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue
	frank	Bonaparte, Paris

104	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
105	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
106	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
107	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
108	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
109	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
110		Eksik Nüsha
111	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
112	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
113		Eksik Nüsha
114	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
115	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
116	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
117	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
118	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
119	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
120	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
121	Senelik abonelik 10 frank	Comité Ottoman d' Union et de Progrés 25 Bue Bonaparte, Paris
122		Eksik Nüsha
123	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-ı Osmaniye'de Şeref Sokağı
124	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-ı Osmaniye'de Şeref Sokağı
125	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-ı Osmaniye'de Şeref Sokağı

126	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
127	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
128	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
129	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
130	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
131	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
132	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
133	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
134	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
135	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
136	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
137	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
138	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

139	abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140	abonelik 95 kuruş. Nüshası 10 paradır Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
141	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
142	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
143	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
144	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
145	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
146	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
147	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
148	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
149	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
150	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
151	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
152	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
153	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
154	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı

155	abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
156	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
157	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
158	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
159	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
160	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
161	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
162	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
163	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
164	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
165	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
166	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
167	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
168	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
169	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
170	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
171	Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

172	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
173	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
174	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
175	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
176	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
177	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
178	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
179	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
180	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
181	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
182	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
183	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
184	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
185	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
186	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
187	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı

188	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
189	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
190	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
191		Eksik Nüsha
192	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
193	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
194	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
195	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
196	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
197	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
198	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
199	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
200	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
201	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

202	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
203	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
204	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
205	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
206	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
207	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
208	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
209	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
210	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
211	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
212	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
213	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
214	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
215	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

216	abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
217	abonelik 95 kuruş. Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
218	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
219	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
220	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/1	Nüshası 30 para Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/2	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/3	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/4	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/5	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/6	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/7	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/8	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/9	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/10	Senelik abonelik 180	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

140/11	kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/12	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/13	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/14	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/15	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/16	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/17	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/18	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/19	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/20	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/21	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/22	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/23	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/24	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/25	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/26	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

140/27	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/28	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/29	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/30	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/31	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/32	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/33	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/34	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/35	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/36	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/37	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/38	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/39	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/40	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/41	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/42	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/43	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

140/44	abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/45	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/46	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/47	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/48	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/49	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/50	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/51	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/52	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/53	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/54	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/55		Eksik Nüsha
140/56	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/57	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/58	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/59	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/60	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

140/61	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/62	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/63	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/64	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/65	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/66	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/67	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/68	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/69	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/70	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/71	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/72	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/73	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/74	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/75	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/76	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/77	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

140/78	abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/79	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/80	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/81	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/82	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/83	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/84	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/85	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/86	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/87	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/88	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/89	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/90	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/91		Eksik Nüsha
140/92		Eksik Nüsha
140/93	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/94		Eksik Nüsha
140/95		Eksik Nüsha
140/96		Eksik Nüsha

140/97	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/98	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/99	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/100	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/101	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/102	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/103	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/104	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/105	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/106	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/107	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/108	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/109	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/110	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/111	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/112	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı
140/113	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık	Nur-1 Osmaniye’de Şeref Sokağı

140/114	abonelik 95 kuruş. Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/115	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/116	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/117	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/118	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/119	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/120		Eksik Nüsha
140/121	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı
140/122	Senelik abonelik 180 kuruş. 6 aylık abonelik 95 kuruş.	Nur-1 Osmaniye'de Şeref Sokağı

2. BÖLÜM

YAZAR ADLARINA GÖRE FİHRİST

A

ABİDİN

Muharrerât [İç Haber] N. 134, tarih 25 Muharrem
1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.7.

AHMET CEMİL

Muharrerât [İç Siyaset] N. 157, tarih 18 Sefer 1327
Perşembe, 26 Şubat 1324, s.6.

ABDÜLHAK HAMİT

Hürriyet Neşidesi [Şiir] N. 160, tarih 21 Sefer 1327
Pazar 1 Mart 1324, s.1.

AHMET KEMAL

Midhad Paşa [Şiir] N. 96-97, tarih 1 Ağustos
1906, s.4.

AHMET RIZA

Ne Yapmalı? [İç Siyaset] N. 99, tarih 31 Ağustos 1906, s.2

AHMET SAİB

Küçük Mektuplar [Siyasi Mektup] N. 87, tarih 15 Zi-l hicce 1323 Cuma, 9 Şubat 1906, s.2.

Biz ve Onlar [Dış Siyaset] N. 94, tarih 1 Rebî-ul-âhır 1324 Perşembe, 24 Mayıs 1906, s.2

Rusya İçin Tehlike Nedir? [Uluslararası ilişkiler] N. 89, tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 10 Mart 1906, s.1.

ALİ [Hafız]

Muharrerât [İç Haber] N. 140, tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.6.

ALİ HAYDAR

Musahâbe-yi Askeriye [askerî] N. 168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.2.

ALİ KORKUD

Hariciyenin Islâhı [İç Siyaset] N. 138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.2

Hariciyenin Islâhı [İç Siyaset] N. 138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.2.

Hariciyenin Islâhı [İç Siyaset] N. 156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324, s.2.

ALİ MUHLİS

Muharrerât [Sosyal Hayat] N. 144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.7.

ALİ NUSRET

Musahabe-yi Tarihiye [Tarih] N. 157 tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.5.

Musahâbe-yi Edebiye (Edebiyat-ı [Edebiyat] N. 143, tarih 4 Sefer 1327 Etfâl 2) Perşembe, 12 Şubat 1324, s.5

Musahâbe-i Edebiye [Dil] N. 129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.

ALİ RIZA

Meclis-i Mebûsân [İç Haber] N. 132, tarih 23 Muharrem 1327, 1 Şubat Pazar 1324, s.2.

ALİ SUAVİ

Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 140, tarih 1 Sefer 1327, Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hal ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 145, tarih 6 sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.5.

Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 157, tarih 18 Seferi 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.5.
Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti	[Hatıra]	N. 131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sânî 1324, s.5.

ARİF HİKMET

Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N. 132, tarih 23 Muharrem 1327, 1 Şubat Pazar 1324, s.2.
------------------	------------	---

ASKER

Ordu, Erkân-ı Harb	[Askerî]	N. 151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.1.
--------------------	----------	--

AYIN

Medeniyet Kargaları	[Dış Siyaset]	N. 98, tarih 15 Ağustos 1906, s.1.
---------------------	---------------	---------------------------------------

AYIN. HAKKI

Şurâ-yı Ümmet Müdüriyet-i [Siyasi Mektup] N. 26, (İstanbul'dan) tarih 15
Aliyesine Muharrem 1321 Pazartesi, 13
Nisan 1903, s.1.

AYIN NUN

Musahâbe-yi Edebiye [Edebiyat] N. 166, tarih 27 Sefer 1327
Cumartesi, 7 Mart 1325, s.6.

B

BAHADDİN

Sipritismaya Dâir [Sosyal Hayat] N. 166, tarih 27 Sefer 1327
Cumartesi, 7 Mart 1325, s.7.

BAHADDİN ŞAKİR [Doktor]

Bir Mesele-i Şâibe ve Tıbbı-ı [İç Siyaset] N. 104, tarih 30 Teşrin-i sâni
Kanuni 1906, s.2.

Kârîin-i Kirâmdan İ'tizâr [İç siyaset] N. 114 (ek) tarih 1 Haziran
1907, s.1.

BAHAÜDDİN VEDAT [Doktor]

Makale-i Tibbiye [Sosyal Hayat] N. 133, tarih 24 Muharrem
1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.8.

BALKAN

Bulgaristan Havadisi [İç Haber] N. 123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-î sâni 1324, s.7.

BEDÎ NURİ

Avrupa'da Teşkilât-ı Belediye [İç Siyaset] N. 158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.2

Avrupa'da Teşkilât-ı Belediye [İç Siyaset] N. 159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324, s.1.

Avrupa'da Teşkilât-ı Belediye [İç Siyaset] (İtalya) N. 161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325 s.2.

Avrupa Hükümetinde Teşkilât-ı Belediye [İç Siyaset] N. 166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.1.

Avrupa'da Teşkilât-ı Belediye [Dış siyaset] (İspanya ve Portekiz) N. 164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.2.

BİR GİRİT MUHACİRİ

İskenderiye'den [Dış Haber] N. 49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.4.

BİR OSMANLI

Mısır Fevkâlâde Komiseri Ahmet Muhtar Paşa'ya [İç Siyaset] N. 96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.5.

Mekâtib [Sosyal Mektup] N. 114, tarih 1 Mayıs 1907, s.3.

BİR ZÂBİT

Silah Arkadaşlarıma [Askeri] N. 116, tarih 15 Haziran 1907, s.1.

C

CELAL [Reis-i Sâni]

“Başlıksız” [Muhtelif İlan] N. 130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

“Başlıksız” [Muhtelif İlan] N. 131, 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni, 1324, s.8.

CEMÂLETTİN

Muharrerât [İç Haber] N. 167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.5.

CENAB ŞEHABETTİN

Memurların Neşriyatı [İç siyaset] N. 128, tarih 19 muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

D

DAL

Îâde-yi Fevzâyîn Mukavelenâmesi	[Dış Siyaset]	N. 62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi 24 Ekim Teşin-i evvel 1904, s.2.
Devlet-i Aliyye ve Bulgaristan (4 Temmuz 1903)	[Dış Siyaset]	N. 33, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 26 temmuz 1903, s.2.
Seferberlik	[Dış Siyaset]	N. 2, tarih 15 Zi'l-hicce 1320 Cumartesi, 14 Mart 1903, s.2.
Viyana Mülakâtı	[Dış siyaset]	N. 21, 1 Zi-l ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.1.
Midilli Vak'ası	[Dış Siyaset]	N. 18, tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.1.
Transvel Harbine Dâir Mütâlaât	[Dış Siyaset]	N. 9, tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.2.
İttifak-ı Müselles ve Müsennâ	[Dış Siyaset]	N. 5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.2.
Rumeli ve Arnavutlar	[İç Siyaset]	N. 29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs

		1903, s.2.
15 Mayıs 903 Selanik İhtilâli	[İç siyaset]	N. 29 tarih 1 Rebûl-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs 1903, s.3.
Şipka Şenlikleri	[İç Siyaset]	N. 14, tarih 15 Receb-ül-ferd 1320 Cumartesi, 18 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1902, s.1.
İcmâl-i Siyasi	[İç Siyaset]	N. 12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.1.
Boğazlar	[İç Siyaset]	N. 13, tarih 1 Receb-ül-ferd 1320 Cuma 3 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1902, s.1.
Rumeli	[İç Siyaset]	N. 20, tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903, s.2.
Ermenilere Dâir	[İç Siyaset]	N. 3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.2.
Kosot	[Biyografi]	N. 14, tarih 15 Receb-ül-ferd 1320 Cumartesi, 18 ekim 1902, sk.3.
Vergi-yi Şâhsî	[Ekonomi]	N. 40, tarih 15 Şaban 1321 Perşembe, 25 Kasım 1903, s.2.
İmtiyazât-ı	[Ekonomi]	N. 98, tarih 15 Ağustos 1906,

Ecnebiye (Kapitülasyon)

s.2.

Murâkabe-i Ecnebiye

[Azınlıklar]

N. 27, tarih 1 Safer 1321
Çarşamba, 29 Nisan 1903,
s.2.

DİKRAN ELMASYON

Ermenistan, İttihada Doğru

[Azınlıklar]

N. 108, tarih 30 Kânûn-ı sâni
1906, s.1.

E

ELİF FE

İcmâl-i Siyasi (Dahili)

[İç Haber]

N. 100, tarih 15 Eylül 1906,
s.3.

ELİF NUN

Muharrerât

[İç Siyaset]

N. 156, tarih 17 Sefer 1327
Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.6.

ELİF RE.

Siyasiyât [Dış Siyaset] N. 123, tarih 14 Muharrem
1327 Cuma, 12 Kânûn-i sâni
1324, s.1.

Siyasiyât [Uluslararası
İlişkiler] N. 131, tarih 22 Muharrem
1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı
sâni 1324, s.3.

EMİN SEMİH

Telgraflar [Dış haber] N. 144, tarih 5 Sefer 1327
Cuma, 13 Şubat 1324, s.1.

EMİNE SEMİYE

Mâziye Ait [İç Siyaset] N. 128, tarih 19 Muharrem
1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı
sâni 1324, s.8.

EYALET ENCÜMENİ

Ahrâr-ı İran'ın Teşekkürâtı [Teşekkür] N. 128, tarih 19 muharrem
1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı
sâni 1324, s.5.

F

FÂİK

Muharrerât [İç Siyaset] N. 149, tarih 10 Sefer 1327
Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.7.

FE

İştiâl [İç siyaset] N. 81, tarih 1 Recep 1323
Perşembe, 31 Ağustos 1905,
s.3.

FE. AYIN

Cülûs-ı Hürriyet [İç Siyaset] N. 105, tarih 1 Kânûn-ı evvel
1906, s.3.

FERİT REBİ

Altmış Para Etmez [İç Haber] N. 125, tarih 16 Muharrem
1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.

FUAD [Yazıcıoğlu]

Muharrerât [İç Haber] N. 145, tarih 6 Sefer 1327
Cumartesi 14 Şubat 1324, s.7.

G

GÂLİB [Miralay]

Jandarma Tensikâtı [Askerî] N. 147, tarih 8 Sefer 1327
Pazartesi 16 Şubat 1324, s.2.

H

HA. MİM

Zaif Zabıta [Sosyal Hayat] N. 147, tarih 8 Sefer Pazartesi
16 Şubat 1324, s.8.

HA. SİN

Kârbân-ı Adem [Şiir] N. 42, tarih 15 Ramazan 1321
Cuma, 21 Kasım 1903, s.3.

HA SİN

(Kısm-ı Edebi), Gurbetde [Şiir] N. 37, tarih 1 Recep 1321
Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.3.

Hayat-ı Meyyite [Şiir] N. 35, tarih 1 Cemâziyel âhir
1321 Pazartesi, 24 Ağustos
1903, s.4.

HA. SİN

Anadolu Mektupları	[Mektup]	N. 37, tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.4.
Bugünkü Edebiyat ve Üdebamız	[Edebiyat]	N. 36, tarih 15 Cemazi-yel âhir 1321 Pazartesi 7 Eylül 1903, s.3.
Kısm-ı Edebî	[Dil]	N. 43, tarih 1 Şevval 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.3.
(Kısm-ı Edebi) 44. Nüşadan Mâ'bad-I Hitâm	[Edebiyat]	N. 46, tarih 15 Zi'l-kâ'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.4.

HABİB [Bolu Mebusu]

Beyân-ı Hakikât	[İç Siyaset]	N. 124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sânî 1324, s.8.
-----------------	--------------	---

HÂKİ

Muktebesât	[Sosyal Hayat]	N. 163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.7.
------------	----------------	--

HALİL

Kâmil Paşa'ya Adem-i Niçin İtimad Rey Verdim?	[İç Haber]	N. 138, tarih 29 muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat
--	------------	--

1324, s.1.

Muharrerât [İç Haber] N. 133, tarih 24 Muharrem
1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324,
s.6.

HEYET-İ MERKEZİYE

İhtâr [Gazete İlanı] N. 98, tarih 15 Ağustos 1906,
s.1.

HORASANİ

Mektûb-ı Mahsus [İç Siyaset] N. 143, tarih 4 Sefer 1327
Perşembe 12 Şubat 1324, s.1.

Kâmil Paşa Makam-ı İktidarda [İç Siyaset] N. 133, tarih 24 muharrem
Kalmalı mı? 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324,
s.2.

HULUSÎ

Şurâ-yı Ümmet Gazetesi [İç Siyaset] N. 130, tarih 21 Muharrem
Müdüriyet-i Aliyesine 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni
1324, s.7.

HÜSEYİN ÂKİF

İlânât [Gazete İlân] N. 157, tarih 18 Sefer 1327
Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.

HÜSEYİN CAHİT

Mektûbât [İç Siyaset] N. 143, tarih 4 Sefer 1327
Perşembe, 12 Şubat 1324, s.6.

HÜSEYİN HAMİ

Şuûn-u Dahiliye [İç Haber] N. 163, tarih 24 Sefer 1327
Çarşamba, 4 Mart 1325, s.2.

HÜSEYİN HİLMİ

Muharrerât [İç Haber] N. 132, tarih 23 Muharrem
1327, Pazar, 1 Şubat 1324,
s.8.

HÜSNÜ

Muharrerât [İç Siyaset] N. 138. tarih 29 Muharrem
1327 Cumartesi, 7 Şubat
1324, s.5.

Muharrerât [İç Haber] N. 140, tarih 1 Safer 1327
Pazartesi, 9 şubat 1324, s.6.

İ

İBNÜ-L- BİLÂD

Fas Konferansından [Uluslararası İlişkiler] N. 88, tarih 1 Muharrem ü'l haram 1326 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.2.

İBRAHİM UŞŞAKİ

Zonguldak Şirketinden Bizim Taleblerimiz [İç Siyaset] N. 165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.2.

Zonguldak Şirketinin Maddiyatı [İç Siyaset] N. 163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 mart 1325, s.7.

Zonguldak Şirketi Meselesi [İç Siyaset] N. 162, tarih 23 sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.2.

İKİ ASKER

Türklerde Tenâkus-ı Zürriyet [Sosyal Hayat] N. 86, tarih 15 Ramazan 1323 Pazar, 12 Kasım 1905, s.4.

İRFAN

Kavaninin Tefsir-i Resmîyesi (Musahebe-yi Kanuniyye) [Ekonomi] N. 130 tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.

İSMAİL HAKKI

Muharrerât [İç Haber] N. 146, tarih 7 Sefer 1327

Pazar, 15 Şubat 1324, s.6.

İSMAİL MÜŞTAK

Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N. 139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.1.
Yemen Hakkında	[İç siyaset]	N. 132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.1.
Adalet-i İctimaiye	[Sosyal Hayat]	N. 157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.1.
Gençlerimiz ve Noksanlarımız	[Sosyal Hayat]	N. 146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.1.
Osmanlı ve Ecnebi Gençler	[Sosyal Hayat]	N. 125, tarih 16 muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

K

KAF

Mantık ile Hâl Olunacak Bir Mesele	[İç Siyaset]	N. 158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.1.
---------------------------------------	--------------	--

KÂMİL

Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N. 132, tarih 23 Muhrram 1327, 1 Şubat Pazar 1324, s.2.
------------------	------------	--

Bir Sergüzeşt-i Hûniye [Askeri] N. 161, tarih 22 sefer 1327
Pazartesi, 2 Mart 1325, s.2.

KATOL MENDES

Bir Sergüzeşt-i Hûnin [Hikaye] N. 123, tarih 14 Muharrem
1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni
1324, s.7.

Bir Sergüzeşt-i Hunin [Hikaye] N. 124, tarih 15 Muharrem
1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni
1324, s.6.

Bir Sergüzeşt-i Hunin [Hikaye] N. 125, tarih 16 Muharrem
1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.4.

Bir Sergüzeşt-i Hunin [Hikaye] N. 126, tarih 17 Muharrem
1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni
1324, s.4.

Bir Sergüzeşt-i Hunin [Hikaye] N. 128, tarih 19 Muharrem
1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni
1324, s.4.

Bir Sergüzeşt-i Hunin [Hikaye] N. 130, tarih 21 Muharrem
1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni
1324, s.4.

Bir Sergüzeşt-i Hunin [Hikaye] N. 131, tarih 22 Muharrem
1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı
sânî 1324, s.4.

KAZAN MUHBİRİ

Muktetifât [Dış Haber] N. 99, tarih 31 Ağustos 1906,
s.4.

KEF

Heykel-i Nisyân [Şiir] N. 45, tarih 1 Zi'l-ka'de 1321
Salı, 19 Ocak 1904, s.4.

KÖYLÜ

Vilayât [İç Haber] N. 127, tarih 18 Muharrem
1327 Salı, 27 Kânûn-ı sânî
1324, s.7.

L

LAM

Makale-i Mahsusa (Kader) [İç Siyaset] N. 3, tarih 1 sefer 1320 Cuma
9 mayıs 1902, s.2.

Mesele-i Şarkıyeye dair (1)	[Dış Siyaset]	N. 17, tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.1.
Şark Meselesine Dâir (3)	[Dış Siyaset]	N. 19, tarih, 1 Şevval 1320 Çarşamba, 31 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1902, s.1.
Nur ve Zulmet	[Eğitim]	N.i 21, tarih 1 Zi-l ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.2.
Umum-ı Âlem-i İslamiyeti İkaz	[Dinî]	N. 78, tarih 1 Cemaziye'l evvel 1324 Salı, 4 Temmuz 1905, s.3.
Mektup (Berlin'den)	[Siyasi Mektup]	N. 81, tarih 1 Recep 1323 Perşembe, 31 Ağustos 1905, s.2.
Rusya İhtilaline Dâir	[Dış Siyaset]	N. 82, tarih 15 Recep 1323 Perşembe, 14 Eylül 1905, s.2.

M

MAHMUT ESAT

Muharrerat	[İç Haber]	N. 133, tarih 24, Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.6.
------------	------------	---

MAHMUT SÂDİK

- İnkılab ve Netâyicine Dâir [İç Siyaset] N. 166 tarih 27 Sefer 1327
Cumartesi, 7 mart 1325, s.1.
- Sevâhilin Muhafazası Tevcid-i [Askerî] N. 168, tarih 29 Sefer 1327
Vezâif Pazartesi, 9 Mart 1325, s.1.
- Artık Şaşkınlığı Bırakalım [İç Siyaset] N. 169, tarih 1 Rebî-ül-evvel
1327 Salı, 10 Mart 1325, s.1

MEHMET ALİ

- Muharrerât [İç Haber] N. 131, tarih 22 Muharrem
1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı
sânî 1324, s.6.
- Muharrerât [İç Haber] N. 143, tarih 4 Sefer 1327
Perşembe, 12 Şubat 1324, s.6.

MEHMET ARİF

- Muharrerât [İç Siyaset] N. 153, tarih 14 Sefer 1327
Pazar 22 Şubat 1324, s.7.

MEHMET CEMAL

Muharrerât [İç Siyaset] N. 149, tarih 10 Sefer 1327
Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.7.

MEHMET CEVAT

Muharrerât [Askerî] N. 139, tarih 30 Muharrem
1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.7.

MİM

Hukuk İçin Mücadele [Sosyal Hayat] N. 13, tarih 1 Receb-ül ferd
1320 Cuma 3 Ekim 1902, s.2.

Şark Meselesine Dair [Dış Siyaset] N. 22, 23 tarih 1 Zi'l-hicce
1320 Cumartesi, 28 şubat
1903, s.4.

Hukuk İçin Mücadele (3) [Sosyal Hayat] N. 30, tarih 15 Rebî-ül-evvel
1321 Perşembe, 11 Hazirn
1903, s.1.

MİM [Hiram]

Şark Hristiyanları lehinde [Azınlıklar] N. 44, tarih 15 Şevval 1321
Nümâyiş Pazar, 21 Aralık 1903, s.4.

MİM HA.

Muharrerât [Sosyal Hayat] N. 159, tarih 10 Sefer 1327
Cumartesi, 28 Şubat 1324,
s.6.

MİM. MİM.

Lisan Bahsi [Dil] N. 47, tarih 1 Zi'-hicce 1325

Perşembe, 18 şubat 1904, s.4.

MİM. SAD

Siyasiyât [Uluslararası İlişkiler] N. 133, tarih 24 Muharrem
1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324,
s.1.

Siyasiyât [Uluslararası ilişkiler] N. 130, tarih 21 Muharrem
1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni
1324, s.2.

Siyasiyât [Dış Siyaset] N. 129, tarih 20 Muharrem
1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı
sâni 1324, s.1.

Siyasiyât [Uluslararası N. 126, tarih 17 muharrem

İlişkiler] 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı
sânî 1324, s.1.

İcmâl-i Hariciye [Uluslararası İlişkiler] N. 126, tarih 15 Muharrem
1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı
sânî 1324, s.1.

MUHAMMED BİN HURŞİD

Muharrerât [İç Haber] N. 146, tarih 7 Sefer 1327,
Pazar 15 Şubat 1324, s.6.

MUHİDDİN

Muharrerât [İç Siyaset] N. 135, tarih 26 Muharrem
1327 Çarşamba, 4 Şubat
1324, s.6.

MUSTAFA FAHRETTİN

Muharrerât [İç Haber] N. 150, tarih 11 Sefer 1327
Çarşamba, 19 Şubat 1324,
s.5.

MUSTAFA REMZİ

Muharrerât [İç Haber] N. 150, tarih 11 Sefer 1327
Çarşamba, 19 şubat 1324, s.5.

MUSTAFA REŞİT

Muharrerât [İç Haber] N. 150, tarih 11 Sefer 1327
Çarşamba 19 Şubat 1324, s.5.

N

NACİ SAİD

Muharrerat [Muhtelif İlan] N. 124, tarih 15 Muharrem
1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı
sânî 1324, s.8.

NÂZİM

Muharrerât [İç Haber] N. 132, tarih 23 Muharrem
1327, Pazar 1 Şubat 1324, s.8.

NİYAZİ

Şuûn-ı Dahiliye [İç Haber] N. 163, tarih 24 Sefer 1327
Çarşamba, 4 Mart 1325, s.2.

O

ONUR

Telgraflar [Dış Haber] N. 136, tarih 27 muharrem
1327 Perşembe, 5 Şubat 1324,
s.2.

Muharrerât [İç Haber] N. 132, tarih 23 Muharrem
1327, Pazar 1 şubat 1324, s.8.

Muharrerât [İç Haber] N. 152, tarih 13 Sefer 1327
Cumartesi, 21 Şubat 1324,
s.5.

OSMAN KAHRAMAN

Muharrerât [İç Siyaset] N. 163, tarih 24 Sefer 1327
Çarşamba 4 Mart 1325, s.7.

Ö

ÖMER [İmamzâde]

Muharrerât [İç Siyaset] N. 161, tarih 22 Sefer 1327
Pazartesi, 2 Mart 1325, s.7.

R

RAİF

Manyasızâde Refik Bey [Nekroloji] N. 152, tarih 13 Sefer 1327
Cumartesi, 21 Şubate 1324,
s.1.

RE

İcmâl-i Dâhili [Ekonomi] N. 12, tarih 15 Cemâzi-yel-
âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül

1902, s.2.

REFET MUBİD

Muharrerât [Ekonomi] N. 126, tarih 17 muharrem
1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı
sânî 1324, s.6.

RIZA [Hafız]

Muharrerât [İç Siyaset] N. 149, tarih 10 Sefer 1327
Çarşamba, 18 şubat 1324, s.7.

RÜŞDÜ [Hafızâde]

Muharrerât [İç Siyaset] N. 158, tarih 19 Sefer 1327
Cuma 27 Şubat 1324, s.6.

S

SABAHATTİN

Beyânnâme'dir. [Azınlıklar] N. 84, tarih 15 Şaban 1329
Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.7.

SADETTİN VEDAT [DOKTOR]

Cidal-i Müfid [Sosyal Hayat] N. 146, tarih 7 Sefer 1327
Pazar, 15 şubat 1324, s.7.

SALİH MÜŞİR

Meclis-i Mebusan [İç Haber] N. 127, tarih 18 Muharrem
1327 Salı, 27 Kanûn-ı sâni
1324, s.2.

SAMIHA ŞÜKRÜ

Muktebesat [İç Haber] N. 168, tarih 29 Sefer 1327
Pazartesi, 9 Mart 1325, s.6.

SEYFETTİN

Muharrerât [İç Haber] N. 148, tarih 9 Sefer 1327
Salı, 17 Şubat 1324, s.5.

SİN

Goluchwsky'nin Nutku Üzerine [Dış Siyaset] N. 6, 15 Rebî-ül-evvel, 1320
Cumartesi, 21 Haziran 1902,
s.1.

Bir Tavsiye [Dış Siyaset] N. 15, tarih 1 Şaban 1320
Pazar (Teşrin-i sâni) 2 Kasım
1902, s.1.

SİN. KÂİZ

Nasıl Zabıta Olunuyor? [Askerî] N. 159, tarih 20 Sefer 1327
Cumartesi, 28 şubat 1324, s.2.

SİN. MİM

Amerika'da Bir Ermeni [İç Siyaset] N. 102, tarih 15 Teşrîn-i evvel
Vatandaşın Gelen Mektup 1906, s.4.

SİN SEZAYİ

Şehr-Emîni Rıdvan [İç Siyaset] N. 93, tarih 15 Rebî-ül-evvel
Paşa'nın Katli 1324 Çarşamba, 9 Nisan
1906, s.1.

Rusya'da İhtilâl Hâlâ Niçin [Dış Siyaset] N. 87, tarih 15 Zi'l-hicce
Muvaffık Olamıyor? 1323 Cuma 9 Şubat 1906, s.1

Paris Kongresi-Gülhâne Hattı- [Dış Siyaset] N. 92, Rebî-ül-evvel 1324,
Hümâyunu Çarşamba 25 nisan 1906, s.1.

Fas [Uluslararası İlişkiler] N. 88, tarih 1 Muharremü'l
haram 1324 Cumartesi, 24
Şubat 1906, s1.

SİN SİN

(Kısm-1 Edebi), Küçük Hikaye [Hikaye] N. 47, tarih 1 Zi'l-hicce 1321
Perşembe, 18 Şubat 1904, s.2.

Kısm-1 Edebî [Bildiri] N. 35, tarih 1 Cemazi'yel ahir

1321 Pazartesi, 24 Ağustos
1903, s.3.

(Kısm-ı Edebi) Menfâ-yı İhtiyarî [Edebiyat]

N. 36, tarih 15 Cemazi-yel
âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül
1903, s.3.

SİN. VAV [Doktor]

Size Ey Sevgili Millet size Ey [İç siyaset]
Kâri

N. 116, tarih 15 Haziran
1907, s.3.

OSMANLI İTTİHAD VE TERAKKİ CEMİYETİ'NİN SULTANAHMET MERKEZİ EFRADI

Manyasızâde Refik Bey'in Cenaze [İç Haber]
Alayı

N. 153, tarih 14 sefer 1327
Pazar, 22 şubat 1324, s.1

Ş

ŞARL LORAN

Kartal Yavrusu [Tercüme
Eserler]

N. 137, tarih 28 Muharrem
1327 Cuma, 6 Şubat 1324,
s.4.

Kartal Yavrusu [Tercüme
Eserler]

N. 138, tarih 29 Muharrem
1327 Cumartesi, 7 Şubat

1324, s.4.

Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 142, tarih 3 Sefer 1327
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 145, tarih 6 sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, S.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 148, tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.4.

Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 149, tarih 10 sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi,21 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 154, tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 157, tarih 18 sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.4.

Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 mart 1325, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1329, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 156, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.4.

Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 166, tarih 27 Sefer 1325 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.4.
Kartal Yavrusu	[Tercüme Eserler]	N. 169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 mart 1325, s.4.

ŞİN KÂMİL

Muktebesat	[Sosyal Hayat]	N. 149, tarih 10 sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.5.
------------	----------------	--

ŞÜKRÜ [Ulemadan]

Muharrerât	[İç Haber]	N. 133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.6.
------------	------------	--

T

TAHSİN NURİ

Ney Vilig	[Dış Siyaset]	N. 142, tarih 3 Sefer 1327
-----------	---------------	----------------------------

Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.5.

TÜRKOĞLU

Kabristan [İç Siyaset] N. 101, tarih 1 Teşrîn-i evvel
1906, s.3.

V

VELİÜDDİN RÂFET

“Başlıksız” [İç Siyaset] N. 130, tarih 21 Muharrem
1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni
1324, s.7

VİCDANÎ

Telgraflar [Dış haber] N. 127, tarih 18 Muharrem
1327 Salı, 27 Kanûn-ı sâni
1324, s.1.

Telgraflar [Dış Haber] N. 154, tarih 15 Sefer 1327
Pazartesi, 23 Şubat 1324, s.1.

VİCDANÎ

Elbise-yi Askeriye [Askerî] N. 167, tarih 28 Seferi 1327
Pazar, 8 Mart 1325, s.1.

Mühim bir İstatistik [Askerî] N. 142, tarih 3 seferi 1327

Çarşamba, 11, Şubate 1324,
s.1.

Makedonya Meselesi	[Dış Siyaset]	N. 129, tarih 20 muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni, 1324, s.3.
Makale-yi Mahsusî	[Dış Siyaset]	N. 124, tarih 15 muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Yeni Pazar Sancağı	[İç Siyaset]	N. 164, tarih 25 Sefer 1327, Perşembe, 5 Mart 1325, s.1.
Yol Hatırası	[İç Siyaset]	N. 161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.1.
Mektub-ı Mahsus	[İç Siyaset]	N. 152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.3.
Milletvekillerimiz	[İç Siyaset]	N. 139, tarih 30 muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.2.
Mektub-ı Mahsus	[İç Siyaset]	N. 152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.3.

Milletvekillerimiz [İç Siyaset] N. 139, tarih 30 muharrem
1327 Pazar, 8 şubat 1324, s.2.

Ordu ve Meclis-i Mebusan [İç Siyaset] N. 132 tarih 23 muharrem
1327 Pazar, 1 şubat 1324, s.6.

Y

YE. İZZET

Muharrerât [Askerî] N. 139, tarih 30 Muharrem
1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.7.

Z

ZİYA

Verâset-i Saltanat-ı Seniye [Mektup] N. 59, tarih 1 Recep 1322
Hakkında Ziya Paşa'nın İki Pazar 11 Eylül 1904, s.2.
Mektubu

ZİYA PAŞA

Verâset-i Saltanât-ı Seniye [İç Siyaset] N. 66, tarih 15 Şevval 1322
Hakkında Ziya Paşa'nın İkinci Perşembe, 22 Kânûn-ı evvel
Mektubu (Aralık) 1904, s.3.

İMZASIZ

Müdâhale-i Ecnebiye [Dış Siyaset] N.1,tarih 1 Muharremülharam

1320, 10 Nisan 1902, s.1.

İfade-i Mahsusa	[Bildiri]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.1.
Neşriyat-ı Cedide	[Dergi İlânı]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.4, n.1.
Mekatib İstanbul'dan	[İç Siyaset]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.4.
Erbab-ı Kalemin Vazifesi	[İç Siyaset]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.4.
Hakk-ı Hürriyet	[İç Siyaset]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.3.
Kanun-ı Esasi'nin Muhtacına	[İç Siyaset]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.2.
Hâl-i Hazır	[İç Siyaset]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.2.
Paristen	[Mektup]	N.1 tarih 1 Muharremülharam

1320, 10 Nisan 1902, s.4.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.1 tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902, s.4.
İstikbal Hazırlıkları	[Eğitim- Öğretim]	N.2, tarih 15 Muharremülharam 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902.
Erbab-ı Kalemin Vazifeleri	[Dil ve Edebiyat]	N.2, tarih 15 Muharremülharam 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.4.
Yarelerimiz (1)	[Dış Siyaset]	N.2, tarih 15 Muharremülharam 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.2.
(Siyasi) Trablusgarb'a Dair	[Dış Siyaset]	N.2, tarih 15 Muharremülharam 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.2, tarih 15 Muharemülharam 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.4.
Trablusgarb'a Dair	[İç Siyaset]	N.3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.3.
Rumeli Elden Gidiyor	[İç Siyaset]	N.3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.1.

Mektûb-ı Mahsusi	[Siyasi Mektup]	N.3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.
Şuûnât	[Dış Haber]	N.3, tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.
Siyasi	[Dış Siyaset]	N.4, tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.2.
Arnavutluğa Dair (Don Kişot)	[Dış Siyaset]	N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.2.
Mektûb-ı Mahsûsa (Cenevre'den)	[Azınlıklar]	N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.3.
Milletin Hakları	[Sosyal Hayat]	N.4, tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.1.
İttihad ve Teavün	[İç Siyaset]	N.4, tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.1.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.4, tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.3.
Bulgaristan'dan	[İç Siyaset]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
İcmâl	[İç Siyaset]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.3.
İslahata Dair	[İç Siyaset]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
İlân	[Kitap İlânı]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
Şuûnât (İstanbul , Bulgaristan)	[Haber]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
Bir Rica	[İç Siyaset]	N.5, 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.1.
Milletimiz Ne Yapıyor	[Sosyal Hayat]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel

		1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.3.
İstanbul'dan	[Haber]	N.5, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.6, 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.4.
İki Ferman-ı Âlî	[İç Siyaset]	N.6, 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.1.
İcmâl	[İç Siyaset]	N.6, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.3.
İstikbâlde	[İç Siyaset]	N.6, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.4.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.6, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.4.
Bulgaristan'da Nüfuz-ı Osmanî	[Dış Siyaset]	N.7, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.1.
Osmanlı Donanması	[Askerî]	N.7, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902,

		s.2.
Taaccüb ve Teessüf	[İç Siyaset]	N.7, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.3.
İstikbalde	[Sosyal Hayat]	N.7, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.2.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.7, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.4.
Şuûnat	[İç Haber]	N.7, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.4.
Hıyanet-i Azmî	[İç Siyaset]	N.8, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.1.
Maârife Dâir	[Eğitim ve Öğretim]	N.8, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazatesi, 12 Temmuz 1902, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.8, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.4.
Bulgaristan	[Dış Haber]	N.8, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz

		1902, s.2.
Şuûnat	[İç Haber]	N.8, 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.4.
Şâyan-ı Dikkat Bir Misâl-i Fesâd	[Dış Haber]	N.8, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.3.
Balkanlarda Mezhep Münâzaâtı	[Dış Siyaset]	N.9, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.3.
Girit	[Sosyal Hayat]	N.9, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.9, tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.4.
Şuûnat	[Haber]	N.9, tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.4.
İngiltere'den	[Siyasi Mektup]	N.10, tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.4.

İstanbul'da Almanlar ve Ruslar	[İç Siyaset]	N.10, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.2.
Memûrînin İstirahatı	[İç Siyaset]	N.10, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.10, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1320, 20 Ağustos 1902, s.4.
Ermeni Kongresi	[Azınlıklar]	N.10, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.1.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.10, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.4.
Yine Osmanlı Donanması	[Askerî]	N.11, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.1.
Muvaffakiyât-ı Meşkûre-i Padişahî	[İç Siyaset]	N.11, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.2.
Rütbe ve Nişan	[Askerî]	N.11, tarih 1 1 Cemâzi-yel- âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.3.

Mukni' Cevaplar	[Sosyal Hayat]	N.11, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.4.
Bir Misâl	[Ekonomi]	N.11, tarih 1 Cemâziyel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.11, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 perşembe, 4 Eylül 1902, s.4.
Şuunât	[Haber]	N.11, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.4.
Zaaf ve Cehl Numuneleri	[İç Siyaset]	N.12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.3.
Vatandan	[Sosyal Hayat]	N.12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.2.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.4.
İhtar ve İ'tizâr	[Bildiri]	N.12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.4.

Şuûnat	[Basın-Yayın]	N.12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.12, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.13, tarih 1 Receb-ül ferd 1320 Cuma, 3 Ekim 1902, s.4.
Şuûnat	[Haber]	N.13, tarih 1 Receb-ül ferd 1320 Cuma, 3 Ekim 1902, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.14, tarih 11 Receb-ül ferd 1320 Cumartesi, 18 Ekim 1902, s.4.
Şuûnat	[Haber]	N.14, tarih 15 Receb-ül ferd 1320 Cumartesi, 18 Ekim 1902, s.4.
Abdülhamit Devrinde İslamiyet	[Dinî]	N.15, tarih 1 Şaban 1320 Pazar, 2 Kasım 1902, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.15, tarih 1 Şaban 1320 Pazar, 2 Kasım 1902, s.4.

Şuûnât	[Haber]	N.15, tarih 1 Şaban 1320 Pazar, 2 Kasım 1902, s.3.
Sanâyi ve Ticarete Dâir	[Ekonomi]	N.16, tarih 15 Şaban 1320 Pazar, 16 Kasım 1902, s.2.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.16, tarih 15 Şaban 1320 Pazar, 16 Kasım 1902, s.4.
Şam'dan	[Siyasi Mektup]	N.16, tarih 15 Şaban 1320 Pazar, 16 Kasım 1902, s.4.
Hicret ve Hurûc	[Sosyal Hayat]	N.16, tarih 15 Şaban 1320 Pazar, Teşrîn-i Sâni (Kasım) 1902, s.1.
Şuûnât	[Haber]	N.16, tarih 15 Şaban 1320 Pazar, 16 Kasım 1902, s.3.
Zaaf ve Cehl Numuneleri (2)	[İç Siyaset]	N.17, tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.3.
Seyahat-i İlmiye	[Eğitim ve Öğretim]	N.17, tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.3.
İntibâh	[Azınlıklar]	N.17, tarih 1 Ramazan 1320

		Pazartesi, 1 (Kânûn-ı evvel) Aralık 1902, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.17, tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.4.
Şuûnat	[Haber]	N.17, tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.18, tarih 15 Ramazan Pazartesi 1320, 15 Aralık 1902, s.4.
Hidiv Meselesi	[İç Siyaset]	N.18, tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.1.
Milli ve Siyasi Şarkılar	[Sosyal Hayat]	N.18, tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.2.
Dahil-i Memâlik-i Osmaniye'de Rüşvet	[Sosyal Hayat]	N.18, tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.3.
Küçük Himmetler	[Sosyal Hayat]	N.18, tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.18, tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.4.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.19, tarih 1 Şevvâl 1320 Çarşamba, 31 Aralık 1902, s.4.
Dahili-i Memalik-i Osmaniye'de Rüşvet	[Sosyal Hayat]	N.19, tarih 1 Şevvâl 1320 Çarşamba, 31 Aralık 1902, s.3.
Gazi Osman Paşa	[Biyografi]	N.19, tarih 1 Şevvâl 1320 Çarşamba, 31 Aralık 1902, s.2.
Şuûnat	[İç Haber]	N.19, tarih 1 Şevvâl 1320 Çarşamba, 31 Aralık 1902, s.4.
Damat Mahmut Paşa Hazretlerine	[Siyasi Mektup]	N.20, tarih 15 Şevvâl 1320 Çarşamba, 14 Ocak (Kanun-ı Sâni) 1903, s.1.
Casusluk	[İç Siyaset]	N.20, tarih 15 Şevvâl 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.20, tarih 15 Şevvâl 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903, s.4.
Tekaüd	[Askerî]	N.20, tarih 15 Şevvâl 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903, s.4.

Sırbıye	[Dış Haber]	N.20, tarih 15 Şevvâl 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903, s.3.
Hükkâm-ı Osmaniyeye	[Dış Haber]	N.20, tarih 1 Zi'l-ka-de 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903, s.4.
Rusya Ceride-yi Resmîyesi	[Azınlıklar]	N.21, tarih 1 Zi'l-ka-de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.4.
Ziyâ-ı Azim	[Nekroloji]	N.21, 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe, 29 (Kanun-i Sâni) Ocak 1903, s.1.
Hicaz Demiryolu Vergisi	[İç Siyaset]	N.21, 1 Zi-l-ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.21, tarih 1 Zi-l-ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.4.
“Makedonya Islahatı” Hakkında Bazı Mütâlaât	[İç Siyaset]	N.21, tarih 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.21, tarih 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.4.

Şuûnat	[Dış Haber]	N.21, tarih 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe, 29 Ocak 1903, s.4.
Şuunat-ı Hariciye	[Dış Haber]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.8.
Sami Paşazâde Sezayi Bey'in Nutku	[İç Haber]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.2.
Ahmet Rıza Bey'in Nutku	[İç Haber]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.2.
Damat Mahmut Paşa	[İç Siyaset]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.1.
Tebdil-i Sadâret	[İç Siyaset]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.6.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.8.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce

		1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.8.
Zabtiye Hapishanesi	[Sosyal Hayat]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.5.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.22, 23, tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.8.
Şûunat-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.22, 23 tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat 1903, s.7.
Rusya - Avusturya Devletleri'nin Notası	[Uluslararası İlişkiler]	N.24, tarih 15 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 14 Mart 1903, s.3.
Ermeni ve Makedonya Konferansı	[Azınlıklar]	N.24, tarih 15 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 14 Mart 1903, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.24, tarih 15 Zi-l-hicce 1320, 14 Mart Cumartesi 1903, s.4.
Şuûnât	[Haber]	N.24, tarih 15 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 14 Mart 1903, s.4.

Rumeli Islahatı	[Dış Siyaset]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903, s.1.
18 Şubat 1318 tarihli Rusya Ceride-yi Resmîyesinde Neşr Olunan Tebligat	[Dış Siyaset]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903, s.4.
İfade	[Teşekkür]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903, s.1.
Zaptiye Hapishanesi	[Sosyal Hayat]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903, s.4.
Abdülhamit'in Hâl'i	[İç Siyaset]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903, s.2.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321, Pazartesi 30 Mart 1903, s.4.
Şûnat	[Dış Haber]	N.25, tarih 1 Muharrem 1321, Pazartesi 30 Mart 1903, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.26, tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan

		1903, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[Siyasi Mektup]	N.26, tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.2.
Mekatib (Brüksel'den)	[Siyasi Mektup]	N.26, tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.4.
Şuunât	[İç Haber]	N.26, tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.4.
Farmasonlar	[Siyasi Mektup]	N.27, tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903, s.3.
Tekâüd	[Askerî]	N.27, tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.27, tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903, s.4.
Abdülhamid-i Evvel ve Abdülhamid-i Sâni	[İç Siyaset]	N.27, tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903, s.1.
Şuunât-ı Hariciye	[Dış Haber]	N.27, tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903,

		s.4.
Şûunât-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.27, tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903, s.4.
Arnavut İsyanı	[İç Siyaset]	N.28, tarih 15 Safer 1321 Çarşamba, 13 Mayıs 1903, s.2.
Sadrazam ve Avrupa Matbuâtı	[İç Siyaset]	N.28, tarih 15 Safer 1321 Çarşamba, 13 Mayıs 1903, s.4.
Şarbina'nın Vefatı	[Dış Siyaset]	N.28, tarih 15 Safer 1321 Çarşamba, 13 Mayıs 1903, s.3.
Şûunât	[Haber]	N.28, tarih 15 Safer 1321 Çarşamba, 13 Mayıs 1903,s.4.
Efkâr-ı Umumiye	[Sosyal Hayat]	N.28, tarih 15 Safer 1321 Çarşamba, 13 Mayıs1903, s.1.
Telgraf Havadisi	[İç Haber]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.
Yunanla İttifak	[Dış Siyaset]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.2.

Çin'den İbret Alalım	[Eğitim ve Öğretim]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.3.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.
Padişahın Sulhperverliği	[İç Siyaset]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.1.
İstitrad	[İç Haber]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.
Şûunât	[Haber]	N.29, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.
Ecnebler İçinde Top Oynuyor	[Dış Siyaset]	N.30, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 11 Haziran 1903, s.1.
Memâlik-i Osmaniye'de A'şar	[Ekonomi]	N.30, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 11 Haziran 1903, s.2.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.30, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 11 Haziran 1903, s.4.
Şûunât	[Haber]	N.30, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 11 Haziran 1903, s.4.
Rumeli'de Yapılması İcâb Eden Şeyler	[İç Siyaset]	N.31, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.1.
Devlet-i Aliyye'de Demiryolları	[İç Siyaset]	N.31, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.2.
Şûunât	[Nekroloji]	N.31, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.31, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.4.
Neşriyyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.31, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.4.
Şapur Sâid Paşa	[İç Siyaset]	N.31, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27

Haziran1903, s.3.

Zat-ı Şâhane ve Hassa-yı Ordu-yı Hümayun	[İç Siyaset]	N.31, t1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.3.
Mısır ve Mısırlılar	[Dış Siyaset]	N.32, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.1.
Belgrad Selle-yi Siyaseti	[Dış Siyaset]	N.32, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.2.
Teessüf-i Azim	[Nekroloji]	N.32, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.32, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.4.
Bir Me'murun Hasbihâli	[Sosyal Mektup]	N.32, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.3.
Mektuplarımızı Islah ve Teksir Edelim	[Sosyal Hayat]	N.32, tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.3.

Şûunât (Nümune Tarlaları)	[İç Haber]	N.32, tarih 15 Rebû-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.4.
Sultan Abdülhamid'e Hitâb	[İç Siyaset]	N.33, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.1.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.33, 1 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.4.
Anadolu Mektupları	[Edebî Mektup]	N.33, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.37, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.4.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.33, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.3.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel-

		evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.4.
Halil Ganem	[Biyografi]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.1.
Îrâd Olunan Nutuk	[İç Haber]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.2.
Avrupa-yi Osmanî	[İç Siyaset]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.2.
Şûunât	[İç Siyaset]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.4.
Telgraf Havadisleri	[İç Haber]	N.34, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1321 Pazar, 9 Ağustos 1903, s.4.
Avrupa Matbuatı Niçin Türkler Aleyhinde ve Bulgarlar Lehindedir?	[Dış Siyaset]	N.35, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 24 Ağustos 1903, s.1.
Bahriye Nazırı Hasan	[Nekroloji]	N.35, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir

Paşa'nın Vefatı

1321 Pazartesi 24, 1903, s.2.

İhtâr

[Gazete İlanı]

N.35, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir
1321 Pazartesi, 24 Ağustos
1903, s.4.

Neşriyyat-ı Cedide

[Kitap İlanı]

N.35, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir
1321 Pazartesi, 24 Ağustos
1903, s.4.

Şurâ-yı Ümmet Muharirin-i [Şiir]
Güzidesine (İstanbul'dan)

N.35, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir
1321 Pazartesi, 24 Ağustos
1903, s.3.

Şundan Bundan

[İç Haber]

N.35, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir
1321 Pazartesi, 24
Ağustos1903, s.4.

Makedonya

[Dış Siyaset]

N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-
âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül
1903, s.1.

Meşrutiyet-i İdarenin Ezhâr-ı [İç Siyaset]
Cihet-i Lüzumunu İsbat
Beyanındadır

N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-
âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül
1903, s.1.

İhtâr

[Gazete İlanı]

N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-
âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül

		1903, s.4.
Neşriyyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.4.
(İstanbul'dan)	[Şiir]	N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.3.
Muayenehânelerin Lüzumu	[Sosyal Hayat]	N:36, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.4.
Mekatib (Londra'dan)	[Siyasi Mektup]	N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.2.
İsimsiz	[Dış Haber]	N.36, tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.4.
Karadeniz Boğazı'nda Donanması	Rusya [Dış Siyaset]	N.37, tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.1.
Ne Yapmalı?	[İç Siyaset]	N.37, tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.1.
Husûl-ı İnkılabda Ebeveyn	[Sosyal Hayat]	N.37, tarih 1 Recep 1321

Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.2.

Şuûnât	[İç Haber]	N.37, tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.4.
Neşriyyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.37, tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.4.
Nişancılık	[Askeri]	N.38, tarih 15 Recep Salı 1321, 6 Ekim 1903, s.3.
Muharebe Olacak mı?	[Dış Siyaset]	N.38, tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1903, s.1.
Girit'in Yunanistan'a İltihakı	[Uluslararası İlişkiler]	N.38, tarih 15 Recep Salı, 6 Ekim 1903, s.1.
Şurâ-yı Ümmet	[Gazete İlanı]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.38, tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Ekim 1903, s.4.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.38, tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Ekim 1903, s.4.
Rumeli'den Aldığımız Mektuplar	[Sosyal Mektup]	N.38, tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Ekim 1903, s.4.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.38, tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Ekim 1903, s.3.
Namus u Haysiyet-i Askeriye	[Dış Siyaset]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.1.
Siyasî Muâhezeler	[Uluslararası İlişkiler]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.2.
Meclis-i Meşveret	[İç Siyaset]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 2 Ekim 1903, s.3.
Neşriyyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.4.
Girit Muhacirini	[Şiir]	N.39, tarih 1 Şaban 1903 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.

(Mektup) Londra'dan	[Siyasi Mektup]	N.39, tarih 1 Şaban 1903 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.4.
(Kısm-ı Edebi) Lisân	[Dil ve Edebiyat]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 2 Ekim 1903, s.3.
Neşriyat	[Sosyal Hayat]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 (Teşrin-i evvel) Ekim 1903, s.1.
Şuûnat-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.39, tarih 1 Şaban 1903 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.4.
Şuûnât-ı Hariciye	[Dış Haber]	N.39, tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.4.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.40, tarih 15 Şaban 1321 Perşembe, 25 Kasım 1903, s.4.
Sultan Abdülhamid-i Saniye Hitab	[İç Siyaset]	N.40, tarih 15 Şaban 1321 Perşembe, 25 (Teşrin-i Sani) Kasım 1903, s.1.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.40, tarih 15 Şaban 1321 Perşembe, 25 Kasım 1321, s.4.

Nifak Neticeleri	[Dış Siyaset]	N.40, tarih 15 Şaban 1321 Perşembe, 25 Kasım 1903, s.1.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.40, tarih 15 Şaban 1321 Parşembe, 25 Kasım 1903, s.4.
(Kısm-ı Edebi) Abdülhamit-i Sâniye Hitap (Viktor Hugo'dan tercüme)	[Hikaye]	N.40, 15 Şaban 1321 Perşembe, 25 Kasım 1903, s.3.
Bolonya Ormanında Bir Rum ile Muhavere	[Röportaj]	N.41, tarih 1 Ramazan 1321 Cuma, 7 Kasım 1903, s.3.
Millet-i Osmaniyyeye	[Tarih]	N.41, tarih 1 Ramazan 1321 Cuma, 7 Teşrin-i Sani (Kasım) 1903, s.1.
Ermeni ve Makedonya Metini	[Azınlıklar]	N.41, tarih 1 Ramazan 1321 Cuma, 7 Kasım1903, s.1.
Şuûnât	[Dış Haber]	N.41, tarih 1 Ramazan 1321 Cuma, 7 Kasım 1903, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321

Cuma, 21 Kasım 1903, s.4.

Aceze-i Nisvân	[Sosyal Hayat]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Kasım 1903, s.2.
Avrupa	[İç Siyaset]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Teşrîn-i Sâni (Kasım) 1903, s.1.
Selanik'ten	[Siyasi Mektup]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Kasım 1903, s.2.
(Kısm-ı Edebi) Gece Yarılarında	[Şiir]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Kasım 1903, s.3.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Kasım 1903, s.4.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.42, tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Kasım 1903, s.3.
Şuûnât	[Haber]	N.43, tarih 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.4.
Selanik'ten	[Siyasi Mektup]	N.43, tarih 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Kanun-u evvel Aralık 1903, s.2.

Serhoşluk Rezâleti	[Sosyal Mektuplar]	N.43, tarih 1 Şevvâl Pazar, 7 Aralık 1903, s.2.
Beyaz ve Siyah	[Şiir]	N.43, tarih 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.3.
Telgraf Havadisleri	[Uluslararası İlişkiler]	N.43, 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.4.
Yasak	[İç Siyaset]	N.43, 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Kanun-u evvel Aralık 1903. s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.43, 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.4.
Osmanlı Postahanelerine Verilen Talimat	[İç Haber]	N.43, tarih 1 Şevvâl 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.4.
Ağlamayan Çocuğa Meme Verilmez	[Sosyal Hayat]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.2.
İngiltere’de Türk Düşmanlığı	[Siyasi Mektup]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.2.

Mütenevvia	[İç Siyaset]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.4.
Cinnet	[İç Siyaset]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Kânûn-ı Evvel (Aralık) 1903, s.1.
On Üçüncü'den	[İç Siyaset]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.4.
Havadis	[Dış Haber]	N.44, tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.4.
Abdülhamit - Devlet-i Aliyye	[İç Siyaset]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı 19 Kânûn-ı Sâni (Ocak) 1904, s.1.
Sahrada Bir Gece	[Şiir]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.4.
Neşriyyat-ı Cedid	[Kitap İlanı]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.4.

Mesuliyet-i Kâzibe	[Dış Siyaset]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.2.
Meşher-i Hatırat	[Hatıra]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı,19 Ocak 1904, s.4.
Vatandaşlık	[Sosyal Mektup]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.2.
Bulgaristan'dan Mektup	[Siyasi Mektup]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı 19 Ocak 1904, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321, 19 Ocak 1904, s.4.
Mütenevvia	[İç Haber]	N.45, tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.46, tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.46, tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.4.

Hâlimiz	[Dış Siyaset]	N.46, tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.2.
Aksâ-yı Şark	[Uluslararası İlişkiler]	N.46, tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.1.
Donanma-yı Hümâyun'un Tezyîdi	[Siyasi Mektup]	N.46, tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.2.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.46, tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.3.
Abdülhamit'in Parası	[İç Siyaset]	N.47, tarih 1 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 18 Şubat 1904, s.1.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.47, tarih 1 1 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 18 Şubat 1904, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.4.
Iyd-ı Adhâ	[Sosyal Hayat]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.1.
Mekâtib (Beyoğlu'ndan)	[Siyasi Mektup]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321

		Perşembe, 3 Mart 1904, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.4.
Bulgar Hazırlığı	[Dış Siyaset]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.2.
Muharebe	[Uluslararası İlişkiler]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.1.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.48, tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.4.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322, 18 Mart Cuma 1904, s.4.
Kitab-ı Diniye ve Fenniye-i İslamiye Tahrib Ediliyor	[İç Siyaset]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.3.
Fırsatdan İstifâde	[İç Siyaset]	N.49., tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.1.
(Kısm-ı Edebi) Nevâdürü'l Âsâr'dan	[Şiir]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.2.

Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.4.
İfade-yi Mahsusa	[Bildiri]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.1.
Osmanlı Mülkünde Hâkimiyet-i Ecnebiye	[Azınlıklar]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.3.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.49, tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.4.
Londra'dan	[Siyasi Mektup]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.3.
Trablusgarp'tan	[Siyasi Mektup]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.2.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 nisan 1904, s.4.

Ye's	[Hatıra]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.1.
Matbuât	[Kitap İlanı]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.4.
Mekâtib (İstanbul'dan)	[Siyasi Mektup]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.2.
Şundan Bundan	[Haber]	N.50, tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.4.
Bulgar Ordusu'nun Ahiresi	Tensîkat-ı [Askeri]	N.51, tarih 1 Safer 1322 Pazar, 17 Nisan 1904, s.2.
Akvâm-ı Osmaniye	[Sosyal Hayat]	N.51, tarih 1 Safer 1322 Pazar, 17 Nisan 1904, s.1.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.51, tarih 1 Safer 1322 Pazar, 17 Nisan 1904, s.4.
Mekâtib (New York'tan)	[Seyahat]	N.51, tarih 1 Safer 1322 Pazar, 17 Nisan 1904, s.2.

Şundan Bundan	[Haber]	N.51, tarih 1 Safer 1322 Pazar, 17 Nisan 1904, s.3.
(Mekâtib) Hubbu'l Vatan Mine-l İmân ve Japonya - Rus Sefiri	[Dış Siyaset]	N.52, tarih 15 Safer 1322 Pazar, 1 Mayıs 1904, s.3.
Tekrar	[Bildiri]	N.52, tarih 15 Safer 1322 Pazar, 1 Mayıs 1904, s.1.
Bulgar İmâretiyle İttifâk	[Dış Siyaset]	N.52, tarih 15 Safer 1322 Pazar, 1 Mayıs 1904, s.3.
Hükümet-i Mutlaka'nın Mazereti	[Dış Siyaset]	N.52, tarih 15 Safer 1322 Pazar, 1 Mayıs 1904, s.3.
Trablusgarp Elden Gidiyor	[Dış Siyaset]	N.52, tarih 15 Safer 1322 Pazar, 1 Mayıs 1904, s.4.
İsim Meselesi	[İç Siyaset]	N.52, tarih 15 Safer 1322 Pazar, 1 Mayıs 1904, s.1.
(Kısm-ı Edebi) Askerin Şarkısı	[Şiir]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs 1904, s.3.

Matbûat	[Kitap İlanı]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322, 17 Mayıs 1904,s.4.
İntizâr	[Siyasi Mektup]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs1904, s.2.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322, 17 Mayıs 1904, s.4.
Rumeli Islahatında İslam	[İç Siyaset]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs 1904, s.4.
Matbuât	[Sosyal Hayat]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs 1904, s.1.
Neşriyat-ı Cedide	[Dergi İlânı]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs 1904, s.4.
İzmir Vak'ası	[İç Haber]	N.53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs 1904, s.4.
Ahvâl-i Harbiye	[Askerî]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904, s.2.

Tan Gazetesi'nde İstanbul'dan Yirmi Yedi Nisan Tarihiyle Yazılmış Şu Meâlde Bir Mektup Görüldü	[Ekonomi]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904, s.4.
Avusturya Hariciye Nâzırı Kont Goluchwsky'ın Nutkundan Balkanlara Ait Kısmı	[Dış Siyaset]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904.
Kont Goluchwsky'ın Nutku	[Dış Siyaset]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904, s.1.
Kısm-ı Edebi	[Şiir]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904, s.4.
Millet Şarkıları	[Şiir]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904, s.4.
Ahvâl-i Bahriyye	[Askeri]	N.54, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 31 Mayıs 1904, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.55, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 15 Temmuz 1904, s.4.
İhtilâl	[Sosyal Hayat]	N.55, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 15 Temmuz 1904, s.2.
Mesele-yi Mısıriyenin Mebde-i Müntehâsı	[Tarih]	N.55, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 15

Temmuz 1904, s.1.

Sultan Murat'ın Kızı	[İç Siyaset]	N.55, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 15 Temmuz 1904, s.3.
Matbuât	[Kitap İlanı]	N.55, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 15 Temmuz 1904, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Dergi İlanı]	N.55, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 15 Temmuz 1904, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Dergi İlanı]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma,29 Temmuz 1904, s.4.
Çarın ve Abdülhamit'in Anarşistleri	[İç Siyaset]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 29 Temmuz 1904, s.1.
Midhad Paşa (Kısm-ı Edebi)	[Şiir]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 29 Temmuz 1904, s.4.
Matbuât	[Kitap İlanı]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 29 Temmuz 1904, s.4.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 29 Temmuz 1904, s.4.
Mektup (İstanbul'dan)	[Siyasi Mektup]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma,29 Temmuz 1904, s.3.
Londra'da İngiliz ve Ermeni Konferansı	[Azınlıklar]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 29 Temmuz 1904, s.2.
İstanbul'dan	[İç Haber]	N.56, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1322 Cuma, 25 Temmuz 1904, s.1.
Japon ve Rus Orduları	[Uluslararası İlişkiler]	N.57, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi, 13 Ağustos 1904, s.3.
Ermeni Meselesi	[Azınlıklar]	N.57, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi, 13 Ağustos 1904, s.1.
Sükûtun Mazereti	[İç Siyaset]	N.57, tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi, 13 Ağustos 1904, s.2.
Hanedân-ı Saltanât Tehlikede	[İç Siyaset]	N.58, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1322 Cumartesi, 27 Ağustos 1904, s.1.

Menâfi'-yi Osmâniye Nokta-i Nazarından Avrupa'nın Hâl-i Hazîri	[Dış Siyaset]	N.58, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1322 Cumartesi, 27 Ağustos 1904, s.1.
Şurâ-yı Ümmet	[Bildiri]	N.58, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1322 Cumartesi, 27 Ağustos 1904, s.4.
İhtar	[Gazete İlanı]	N.58, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1322 Cumartesi, 27 Ağustos 1904, s.4.
Girid'in Bugünkü Hali	[İç Siyaset]	N.58, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1322 Cumartesi, 27 Ağustos 1904, s.2.
Havâdis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.58, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1322 Cumartesi, 27 Ağustos 1904, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.59, tarih 1 Recep 1322 Pazar, 11 Eylül 1904, s.4.
Yevm-i Meş'ûm	[İç Siyaset]	N.59, tarih 1 Recep 1322 Pazar, 11 Eylül 1904, s.1.
Mektup (İstanbul'dan)	[Siyasi Mektup]	N.59, tarih 1 Recep 1322 Pazar, 11 Eylül 1904, s.1.

Şundan Bundan	[İç Haber]	N.59, tarih 1 Recep 1322 Pazar, 11 Eylül 1904, s.4.
Mekâtib (İstanbul'dan)	[İç Haber]	N.60, tarih 15 Recep 1322 Pazar, 20 Eylül 1904, s.2.
Sultan Murat Han-ı Hâmis Hazretlerinin Vefâtı	[Nekroloji]	N.60, tarih 15 Recep 1322 Pazar, 20 Eylül 1904, s.1.
Diğer Mektup	[İç Haber]	N.60, tarih 15 Recep 1322 Pazar, 20 Eylül 1904, s.3.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.60, tarih 15 Recep 1322 Pazar, 20 Eylül 1904, s.3.
Havadis-i Dâhiliye	[İç Haber]	N.60, tarih 15 Recep 1322 Pazar, 20 Eylül 1904, s.3.
Ebu'l- Hüda	[İç Siyaset]	N.61, tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi, 15 Ekim 1904, s.2.
Yine Neşriyat	[Sosyal Hayat]	N.61, tarih 1 Şaban 1322, Pazartesi, 15 Teşrîn-i evvel

(Ekim) 1904, s.1.

İhtâr	[Gazete İlanı]	N.61, tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi, 15 Ekim 1904, s.4.
Prens Jorjun Seyahâtinde Adem-i Muvaffakiyeti	[Dış Siyaset]	N.61, tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi, 15 Ekim 1904, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.61, tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi, 15 Ekim 1904, s.4.
Şundan Bundan	[Haber]	N.61, tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi, 15 Ekim 1904, s.3.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904, s.3.
Donanma-yı Hümâyun	[Askeri]	N.62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904, s.4.
İhtar	[Gazete İlanı]	N.62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904, s.4.

Şundan Bundan	[İç Haber]	N.62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904, s.4.
Me'yus Olmalı mı?	[İç Siyaset]	N.62, tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1904, s.1.
Trablusgarb	[Dış Siyaset]	N.63, tarih 1 Ramazan 1322 Çarşamba, 9 Kasım 1904, s.3.
Ferik Nâzım Paşa	[Askeri]	N.63, tarih 1 Ramazan 1322 Çarşamba, 9 Kasım 1904, s.2.
Hanedân-ı Saltanât	[İç Siyaset]	N.63, tarih 1 Ramazan 1322 Çarşamba, 9 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1904, s.1.
Muhârebe	[Dış Siyaset]	N.64, tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1904, s.1.
Liyovyanâğ Muharebesi ve Rus Ordusu	[Uluslararası İlişkiler]	N.64, tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.4.
Bir Celladın Vefatı	[Nekroloji]	N.64, tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım1904,

		s.3.
Basiret-i Siyasiye	[İç Siyaset]	N.64, tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.2.
İzhar'ü'l Hak'ül Tenvir-i Halk	[İç Siyaset]	N.64, tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.2.
Abdülhamit'in Yeni Bir Tedbiri	[İç Siyaset]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.3.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.4.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.4.
İhtar	[Gazete İlanı]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.4.
Avrupa'da Türkler	[Sosyal Hayat]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.2.
Parasızlık	[Sosyal Hayat]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.1.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.65, tarih 1 Şevval 1322 Çarşamba, 9 Aralık 1904, s.4.
İbret	[Dış Siyaset]	N.66, tarih 15 Şevvâl 1322 Perşembe, 22 Aralık 1904,

		s.4.
Ecnebilere Merâm Anlatmanın Lüzumu	[Azınlıklar]	N.66, tarih 15 Şevvâl 1322 Perşembe, 22 Aralık 1904, s.4.
Hamidîler	[İç Siyaset]	N.66, tarih 15 Şevvâl 1322 Perşembe, 22 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1904, s.1.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.67, 1 Zi-l-ka'de 1322 Cumartesi, 7 Ocak 1904, s.4.
Aksâ-yı Şark	[Uluslararası İlişkiler]	N.67, tarih 1 Zi-l-ka'de 1322 Cumartesi, 7 Ocak 1904, s.2.
Gaye-yi Hayâl	[Sosyal Hayat]	N.67, tarih 1 Zi-l-ka'de 1322 Cumartesi, 7 (Kânûn-ı sâni) Ocak 1904, s.1.
Şundan Bundan	[Dış Haber]	N.67, tarih 1 Zi-l-ka'de 1322 Cumartesi, 7 Ocak 1904, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.4.
Makedonya	[Uluslararası İlişkiler]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.3.

Rusya'da Hareket-i Fikriye	[Dış Siyaset]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.1.
Şâyan-ı İmtisal Bir Fiil	[Dış Siyaset]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.2.
Sebeb-i Tehir	[Gazete İlanı]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.1.
İntibâh	[İç Siyaset]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.4.
Şundan Bundan	[Dış Haber]	N.68, tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.4.
Ahmet Sâib Bey'in Mevkufiyeti	[İç Siyaset]	N.69, tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar, 19 Şubat 1905, s.1.
Hicaz Hattı	[İç Siyaset]	N.69, tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar, 19 Şubat 1905, s.3.
Deccal	[Kitap İlanı]	N. 69, tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar, Şubat 1905, s.4.

Okuyun İbret Alın	[Siyasi Mektup]	N.69, tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar, 19 Şubat 1905, s.2.
Port-Artur'un Sükûtu	[Uluslararası İlişkiler]	N.69, tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar, 19 Şubat 1905, s.1.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.69, tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar, Şubat 1905, s.4.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.3.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.4.
Deccal	[Kitap İlanı]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.1.
Hicaz Hattı	[İç Siyaset]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.3.

Rumeli'de Muharebe Tedârikâtı	[İç Siyaset]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.1.
Mektup	[İç Haber]	N.70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı, 7 Mart 1905, s.4.
Gorki'nin Rus Zabitanına Bir Mektubu	[Siyasi Mektup]	N.71, tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.3.
Rusya'da Fikr-i Asker	[Uluslararası İlişkiler]	N.71, tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.1.
Bizde Kanun Var mı?	[Sosyal Hayat]	N.71, tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.2.
Hicaz Hattı	[İç Siyaset]	N.71, tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.3.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.71, tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.4.
Okuyun İbret Alın	[Sosyal Hayat]	N.72, tarih 1 Sefer 1323 Perşembe, 6 Nisan 1905, s.2.

Hicaz Hattı	[İç Siyaset]	N.72, tarih 1 Sefer 1323 Perşembe, 6 Nisan 1905, s.4.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.72, tarih 1 Sefer 1323 Perşembe, 6 Nisan 1905, s.3.
Muhârebe	[Uluslararası İlişkiler]	N.72, tarih 1 Sefer 1323 Perşembe, 6 Nisan 1905, s.1.
Mekâtib	[İç Haber]	N.72, tarih 1 Sefer 1323 Perşembe, 6 Nisan 1905, s.3
İkdam Gazetesi	[Sosyal Hayat]	N.73, tarih 15 Sefer 1323 Perşembe, 20 Nisan 1905, s.1.
Girid İsyanı (1)	[İç Siyaset]	N.73, tarih 15 Sefer 1323 Perşembe, 20 Nisan 1905, s.2.
Şundan Bundan	[Dış Haber]	N.73, tarih 15 Sefer 1323 Perşembe, 20 Nisan 1905, s.4.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.73, tarih 15 Sefer 1323 Perşembe, 20 Nisan 1905, s.3.

Şundan Bundan	[Dış Haber]	N.74, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.4.
Okuyun İbret Alın	[İç Haber]	N.74, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.2.
Mektup	[İç Haber]	N.74, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.3.
Memâlik-i Osmaniye'de Asayiş	[Sosyal Hayat]	N.74, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.1.
Girid İsyanı 2	[İç Siyaset]	N.74, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.2.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.74, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.3.
Teessüf-i Azim	[Nekroloji]	N.75, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 20 Mayıs 1905, s.1.
Parasızlığa Çare	[Sosyal Hayat]	N.75, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 20 Mayıs 1905, s.2.

Girid İsyanı 3	[İç Siyaset]	N.75, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 20 Mayıs 1905, s.4.
Küstahlık	[İç Siyaset]	N.75, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 20 Mayıs 1905, s.1.
Balkanlarda İttifâk-ı Müselles	[Dış Siyaset]	N.76, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.1.
Teşekkür	[Teşekkür]	N.76, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.4.
Mektup	[Sosyal Mektup]	N.76, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.3.
Vazife-yi Şahsiye	[İç Siyaset]	N.76, tarih Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.2.
Girid İsyanı 4	[İç Siyaset]	N.76, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.4.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.76, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.4.

Amiral Toğo	[Biyografi]	N.77, tarih 15 Rebî-ul-âhır 1323 Pazar, 18 Haziran 1905, s.1.
Hayden	[Reklam]	N.77, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1924, s.8.
Girid İsyanı Ma'bad	Makalesinden [İç Siyaset]	N.77, tarih 15 Rebî-ul-âhır 1323 Pazar, 18 Haziran 1905, s.2.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.77, tarih 15 Rebî-ul-âhır 1323 Pazar, 18 Haziran 1905, s.4.
Yemen	[Dış Siyaset]	N.78, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1323 Salı, 4 Temmuz 1905, s.1.
Asr-ı Hamid-i Sâni'de Bahriye-i Osmaniye	Ticaret-i [Ekonomi]	N.78, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1323 Salı, 4 Temmuz 1905, s.2.
Şundan Bundan	[Dış Haber]	N.78, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1905 Salı, s.4.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.78, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1323 Salı, 4 Temmuz 1905, s.4.

Aile-yi Saltanât	[İç Siyaset]	N.79, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1323 Salı, 18 Temmuz 1905, s.1.
Arap İsyanı	[İç Siyaset]	N.79, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1323 Salı, 18 Temmuz 1905, s.2.
Şundan Bundan	[İç Haber]	N.79, tarih 15 Cemâzi-yel- evvel 1323 Salı, 18 Temmuz 1905, s.3.
Kaynaz - Potemkin Zırhlısı	[İç Siyaset]	N.80, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1323 Çarşamba, 16 Ağustos 1905, s.2.
Abdülhamit'e Atılan Bomba	[İç Siyaset]	N.80, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1323 Çarşamba, 1 Ağustos 1905, s.1.
Teessüf-i Azim	[Nekroloji]	N.80, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1323 Çarşamba, 16 Ağustos 1905, s.4.
Hilafet ve Yemen	[Dış Siyaset]	N.80, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1323 Çarşamba, 16 Ağustos 1905, s.3.
Şundan Bundan	[Haber]	N.80, tarih 15 Cemâzi-yel- âhir 1323 Çarşamba, 16 Ağustos 1905, s.3.

Şundan Bundan	[Dış Haber]	N.81, tarih 1 Recep 1323 Perşembe, 31 Ağustos 1905, s.3.
Kim Hükümet Ediyor?	[İç Siyaset]	N.81, tarih 1 Recep 1323 Perşembe, 31 Ağustos 1905, s.1.
Havadis	[Dış Haber]	N.81, tarih 1 Recep 1323 Perşembe, 31 Ağustos 1905, s.4.
Abdülhamit Ahlâkıyûndan!	[İç Siyaset]	N.82, tarih 15 Recep 1323 Perşembe, 14 Eylül 1905, s.1.
Mektup (Anadolu'dan)	[Siyasi Mektup]	N.82, tarih 15 Recep 1323 Perşembe, 14 Eylül 1905, s.4.
Seyr ü Hareket	[Sosyal Hayat]	N.82, tarih 15 Recep 1323 Perşembe, 14 Eylül 1905, s.4.
Japonya'da Gayret-i Milliye	[Dış Siyaset]	N.83, tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi, 30 Eylül 1905, s.1.
Teessüf	[Nekroloji]	N.83, tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi, 30 Eylül 1905, s.2.
Abdülhamit'in Şürekâ-yı Cinâyâtı	[İç Siyaset]	N.83, tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi, 30 Eylül 1905, s.1.

Şuûnat (Trablus)	[Dış Haber]	N.83, tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi, 30 Eylül 1905, s.2.
Hicaz Hattı 2(Şam Komisyonu)	[Dış Haber]	N.83, tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi, 30 Eylül 1905, s.3.
Yemen İhtilali	[İç Siyaset]	N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi, 14 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1905, s.1.
Hükümet-i Hamidiye'nin Son Madalyası	[İç Siyaset]	N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.2.
İstanbul Gazetelerini Okurken	[İç Siyaset]	N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.2.
Anadolu Mektubu	[İç Siyaset]	N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.3.
Hicaz Hattı	[İç Siyaset]	N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.3.
Şuûnât	[İç Haber]	N.84, tarih 15 Şaban 1323

Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.3.

(3) Güzergâh	[İç Haber]	N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi, 14 Ekim 1905, s.4.
Rusya - Japonya Müsâlahası	[Uluslararası İlişkiler]	N.85, tarih 1 Ramazan 1323, 29 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1905, s.1.
Mekâtib	[Siyasi Mektup]	N.85, tarih 1 Ramazan 1323, 29 Ekim 1905, s.3.
Başlıksız	[Gazete İlanı]	N.85, tarih 1 Ramazan 1323, 29 Ekim 1905, s.4.
Müfsidler	[İç Siyaset]	N.85, tarih 1 Ramazan 1323, 29 Ekim 1905, s.2.
İstanbul Gazetelerini Okurken	[İç Siyaset]	N.85, tarih 1 Ramazan 1323, 29 Ekim 1905, s.2.
Hicaz Hattı	[İç Haber]	N.85, tarih 1 Ramazan 1323, 29 Ekim 1905, s.4.
Fe'tebirû yâ Ulu'l-ebâr	[İç Siyaset]	N.86, tarih 15 Ramazan 1323 Pazar, 12 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1905, s.1.

Hicaz Hattı	[İç Siyaset]	N.86, tarih 15 Ramazan 1323 Pazar, 12 Kasım 1905, s.4.
Karadağ ve Çin'de Millet Meclisi	[Dış Siyaset]	N.86, tarih 15 Ramazan 1323 Pazar, 12 Kasım 1905, s.4.
İstanbul Gazetelerini Okurken	[İç Siyaset]	N.86, tarih 15 Ramazan 1323 Pazar, 12 Kasım 1905, s.2.
Mekâtib	[İç Haber]	N.87, tarih 15 Zi-l-hicce 1323 Cuma, 9 Şubat 1906, s.4.
Her Şeyin Yeri Var	[Sosyal Hayat]	N.87, tarih 15 Zi-l-hicce 1323 Cuma, 19 Şubat 1906, s.3.
Fi'l-ü Âmel	[Sosyal Hayat]	N.87, tarih 15 Zi-l-hicce 1323 Cuma, 9 Şubat 1906, s.2.
İran'da Meşrutiyet-i İdare	[Dış Haber]	N.87, tarih 15 Zi-l-hicce Cuma, 9 Şubat 1906, s.3.
Birinci ve İkinci Ordularımız	[Askeri]	N.88, tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.4.
Küçük Zabitan Mektebi	[Askeri]	N.88, tarih 1 Muharremü'l

		haram 1324 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.3.
Telgraf	[Dış Haber]	N.88, tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.3.
Dördüncü Ordu	[Askeri]	N.89, tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 10 Mart 1906, s.3.
Şuûnât	[İç Haber]	N.89, tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 10 Mart 1906, s.3.
Mekatib	[Siyasi Mektup]	N.88, tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.4.
Küçüklerden Başlamalı	[Uluslararası İlişkiler]	N.88, tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.3.
Bir Teşebbüs-i Hâin-âne	[Makale]	N.89, tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 10 Mart 1906, s.1.
Mekatib	[İç Haber]	N.89, tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 10 Mart 1906, s.4.
Tevcîhat	[Makale]	N.90, tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi, 26 Mart 1906,

		s.4.
Arnavutluk'ta Hükümetin Sû-i İdaresi [Makale]		N.90, tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi, 24 Mart 1906, s.3.
Bir Korkulu Rü'ya [Makale]		N.90, tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi, 26 Mart 1906, s.2.
İnneme'l Mü'minune İhvetun [Makale]		N.90, tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi, 26 Mart 1906, s.1.
Mekâtib [İç Haber]		N.90, tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi, 26 Mart 1906, s.4.
Tebdil-i Verâset Mesâilesi [Dış Haber]		N.90, tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi, 26 Mart 1906, s.4.
Tatarlar'da Terakki [Makale]		N.91, tarih 15 Seferü'l âhir 1324 Pazartesi, 9 Nisan 1906, s.2.
Dünyada Mevkimiz [Makale]		N.91, tarih 25 Seferü'l âhir 1324 Pazartesi, 9 Nisan 1906, s.1.
Şehr-i Emîni Rıdvan Paşa'nın Katli [İç Haber]		N.91, tarih 15 Seferü'l âhir 1324 Pazartesi, 9 Nisan 1906, s.2.

Mekâtib	[İç Haber]	N.91, tarih 15 Seferü'l âhir 1324 Pazartesi, 9 Nisan 1906, s.3.
Mekâtib	[İç Haber]	N.92, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 25 Nisan 1906, s.2.
Bir Kıyas	[İç Siyaset]	N.92, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 25 Nisan 1906, s.2.
Şuûnât	[Dış Haber]	N.92, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 25 Nisan 1906, s.4.
Kassam İdaresi –Eytâm Sandıkları – Emval-i Yetim	[Sosyal Hayat]	N.93, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 9 Nisan 1906, s.3.
Osmanlı Ordusunda Kabiliyet-i İntizam	[Askeri]	N.93, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 9 Nisan 1906, s.2.
Mektup (İzmir'den)	[İç Haber]	N.93, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 9 Nisan 1906, s.4.
Şuûnât	[Dış Haber]	N.93, tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba, 9 Nisan 1906, s.4.

Girid Müslümanları	[İç Siyaset]	N.94, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1324 Perşembe, 24 Mayıs 1906, s.1.
Islah-ı Ahvâle Bir Çare	[İç Siyaset]	N.94, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1324 Perşembe 24 Mayıs 1906, s.1.
Bulgaristan'da Çıkan Tuna Gazetesinden	[Dış Haber]	N.94, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1324 Perşembe, 24 Mayıs 1906, s.4.
Mekâtib	[İç Haber]	N.94, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1324 Perşembe, 24 Mayıs 1906, s.3.
Şuûnât	[İç Haber]	N.94, tarih 1 Rebî-ül-âhır 1324 Perşembe, 24 Mayıs 1906, s.4.
Teşkilât-ı Neşriyâtın Lüzum- ı Fâidesi	[Sosyal Hayat]	N.95, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1324 Cumartesi, 23 Haziran 1906, s.2.
Mekâtib	[Siyasi Mektup]	N.95, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1324 Cumartesi, 23 Haziran 1906, s.3.

Şurâ-yı Ümmet	[Gazete İlanı]	N.94, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel Cumartesi 1324, 23 Haziran 1906, s.3.
Hükümet-i Hamidiye Memleketi Nereye Götürüyor?	[İç Siyaset]	N.95, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1324 Cumartesi, 23 Haziran 1906, s.1.
Şuûnât	[Dış Haber]	N.95, tarih 1 Cemâzi-yel- evvel 1324 Cumartesi, 23 Haziran 1906, s.4.
İcmâl-i Siyasî	[Dış Haber]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.7.
Tebşîr: Sultan Abdülhamit Hastadır.	[İç Siyaset]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.1.
Erzurum'dan	[İç Siyaset]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.6.
Çar ve Duma	[Uluslararası İlişkiler]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.1.
Hristiyanlardan Asker Almaya Dâir	[Sosyal Hayat]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.3.

Acem – Türk İhtilafı	[Dış Siyaset]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.2.
Düvel-i Hamiye'nin Girid Hakkındaki Beyannâmesi	[Dış Siyaset]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.5.
Alber Sorel	[Nekroloji]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.4.
Şûrâ-yı Ümmet	[Gazete İlanı]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.7.
Bulgaristan'dan	[İç Haber]	N.96-97, tarih 1 Ağustos 1906, s.6.
Haniye'den Mektup	[İç Haber]	N.98, tarih 15 Ağustos 1906, s.4.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.98, tarih 15 Ağustos 1906, s.4.
Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti	[Bildiri]	N.98, tarih 15 Ağustos 1906, s.1.

Şuûnât	[İç Haber]	N.98, tarih 15 Ağustos 1906, s.4.
Bağdat Demiryolu	[Dış Haber]	N.98, tarih 15 Ağustos 1906, s.4.
Osmanlı	[Gazete İlanı]	N.99, tarih 31 Ağustos 1906, s.1.
Maraz-ı Şahâne	[İç Siyaset]	N.99, tarih 31 Ağustos 1906, s.1.
Mekatib (İstanbul'dan)	[İç Haber]	N.99, tarih 31 Ağustos 1906, s.3.
Bir Kitab-ı İbret	[İç Siyaset]	N.100, tarih 15 Eylül 1906, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.100, tarih 15 Eylül 1906, s.4.
Maraz-ı Şahâne	[İç Siyaset]	N.100, tarih 15 Eylül 1906, s.2.

Abdülhamit'in Hastalığı (Veraset-i Saltanât)	[İç Siyaset]	N.100, tarih 15 Eylül 1906, s.1.
Neşriyât-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.
Hanya	[İç Haber]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.
Teessüf-i Azîm	[Nekroloji]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.
Teessüf	[Nekroloji]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.
Bu Herifler Kimdir?	[İç Siyaset]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.2.
Maraz-ı Şâhane	[İç Siyaset]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.2.
Osmanlı Türkî ve İttihad Cemiyeti Heyet-i Merkeziyesinin Teşkilat-ı Dahiliyesi	[Bildiri]	N.101, 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.

Kim Hükümet Ediyor?	[İç Siyaset]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.
İcmâl-i Siyasî (Dahili)	[İç Haber]	N.101, tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.
Teessüf	[Nekroloji]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.
Saltanat u Hilafet-i Osmaniye	[Tarih]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.
Artık Yeter	[İç Siyaset]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.
Mühimmat-ı Harbiye Siparişi	[Askerî]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.
Yarın	[İç Siyaset]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.2.

Mekatib	[İç Haber]	N.102, tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.
(Mekatib) İstanbul'dan Mevk-i Mühimden	Ve Bir [İç Haber]	N.103, tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.3.
Mülkümüzde Memuriyete İnhimâkin Mezahir-i Çâre-yi Selamet	[İç Siyaset]	N.103, tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.2.
Otuz Sene Ertesi "2"	[İç Siyaset]	N.103, tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.1.
İcmâl-i Siyasi	[İç Haber]	N.103, tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Tezyid-i Rüsûm	[Ekonomi]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Rusya Türkleri	[Dış Siyaset]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.1.
İran	[Dış Siyaset]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.3.

Maraz-ı Şahâne	[İç Siyaset]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Mekatib	[İç Haber]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Erzurum'da İhtilâl	[İç Haber]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Alman Müstemlekeleri	[İç Haber]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Asâr-ı Tevfik	[İç Haber]	N.104, tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Mektûb-ı Harbiye	[Askeri]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
Tebrik	[Gazete İlanı]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
Mekatib	[İç Haber]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.3.
Bir Kitab-ı İbret "2"	[İç Siyaset]	N.105, 1 Kânûn-ı evvel 1906,

s.1.

Buhran	[İç Siyaset]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
El-Ehram	[İç Haber]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
Sırp ve Karadağ İktilafi	[Dış Haber]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
Bir İhsâ'-yî İhtilâl	[Dış Haber]	N.105, tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
Şurâ-yî Ümmet	[İç Haber]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
Suret-i Dest-i Hatt-ı Humâyûn	[İç Haber]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
Şurâ-yî Ümmet	[İç Siyaset]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.3.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.

Bir Numûne-i İmtisâl	[Dış Siyaset]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.1.
Matbuât-ı İslamiye	[Dış Siyaset]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.3.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
Makedonya'da Buhran-ı İktisadi	[Dış Haber]	N.106, tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
Neşriyat-ı Cedide	[Kitap İlanı]	N.107, tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906, s.4.
Komiteciler Ne Yapıyor?	[Dış Haber]	N.107, 1 Kânûn-ı Sâni 1906, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.107, 1 Kânûn-ı Sâni 1906, s.4.
İfade-yi Kat'ıye	[İç Siyaset]	N.107, tarih 1 Kânûn-ı Sâni 1906, s.1.
Mücadele-yi İktizâyâ	[Uluslararası]	N.107, tarih 1 Kânûn-ı Sâni

	İlişkiler]	1906, s.1.
Ecnebler Bizim İçin Ne Diyor?	[Azınlıklar]	N.107, tarih 1 Kânûn-ı Sâni 1906, s.2.
Gazi Muhtar Paşa Hazretleri'nin Mısır'daki Meşguliyet-i Devletleri	[İç Haber]	N.107, tarih 1 Kânûn-ı Sâni 1906, s.4.
Başlıksız	[İç Haber]	N.108, tarih 30 Kânûn-ı Sâni 1906, s.3.
Rumlardan İbret Alalım	[Azınlıklar]	N.108, tarih 30 Kânûn-ı Sâni 1906, s.1.
Mekatib	[İç Haber]	N.108, tarih 30 Kânûn-ı Sâni 1906, s.4.
Başlıksız	[Dış Haber]	N.108, tarih 30 Kânûn-ı Sâni 1906, s.2.
İlan	[Muhtelif İlan]	N.108, tarih 30 Kânûn-ı Sâni 1906, s.4.
Vefat: 29 Şevval 1324, Aç Müslümanlar	[Dış Haber]	N.108, tarih 30 Kânûn-ı Sâni 1906, s.4.

Kâmil Paşa	[İç Siyaset]	N.109, tarih 15 Şubat 1907, s.1.
Mısır Vatanperverleri	[Dış Siyaset]	N.109, tarih 15 Şubat 1907, s.2.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.109, tarih 15 Şubat 1907, s.4.
Matbuat-ı İslamiye	[İç Siyaset]	N.109, tarih 15 Şubat 1907, s.1.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.109, tarih 15 Şubat 1907, s.4.
Telgraf	[İç Haber]	N.109, tarih 15 Şubat 1907, s.4.
Konsolosluklara Verilen Layihanın Suretidir	[İç Haber]	N.111, tarih 15 Mart 1907, s.2.
Bir Kitâb-ı İbret (2)	[İç Siyaset]	N.111, tarih 15 Mart 1907, s.1.

Paris'te Türkî İttihad Cemiyeti [Dış Haber] Heyet-i Merkeziyesine		N.111, tarih 15 Mart 1907, s.3.
Ecnebler Bizim İçin Ne Diyor?	[Azınlıklar]	N.111, tarih 15 Mart 1907, s.4.
Girit'ten	[İç Haber]	N.111, tarih 15 Mart 1907, s.4.
İlan	[Kitap İlanı]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.4.
Hükümet Basiret Demektir	[Uluslararası İlişkiler]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.1.
Şâki Hangisi?	[İç Siyaset]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.1.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.1.
İmza	[Askeri]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.4.

Yine Haklı Bir Kıyam	[Askeri]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.4.
Açlıktan Ölen İki Bin Türk Askeri	[İç Haber]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.1.
Bir Kitâb-ı İbret (4)	[İç Siyaset]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.1.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.114 (ek), tarih 1 Haziran 1907, s.8.
Tolérance Musulmane	[Kitap İlanı]	N.114 (ek), tarih 1 Haziran 1907, s.8.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.114 (ek), tarih 1 Haziran 1907, s.8.
Haşiye	[Siyasi Mektup]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.2.
Mektup	[Siyasi Mektup]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.2.
Mektup	[Siyasi Mektup]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.3.

Türkiye’de Meclis-i Mebusân	[Kitap İlanı]	N.114 (ek), tarih 1 Haziran 1907, s.8.
İlan	[Kitap İlanı]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.4.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.4.
Kavâim-i İslâmiye	[Dergi İlanı]	N.114 (ek), tarih 1 Haziran 1907, s.8.
Neşriyyât-ı Cedide	[Dergi İlanı]	N.114 (ek), tarih 1 Haziran 1907, s.8.
Matbuat-ı Ecnebiye	[İç Haber]	N.114, tarih 1 Mayıs 1907, s.4.
Neşriyyât-ı Cedide	[Dergi İlanı]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.4.
Hamidilik	[İç Siyaset]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.1.

Sadâ-yı Girid	[İç Siyaset]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.4.
Mekatib	[İç Haber]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.2.
Teessüf	[Nekroloji]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.2.
Teşekkür	[Teşekkür]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.2.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.4.
Tolérance Musulmane	[Kitap İlanı]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.4.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.4.
Türkiye’de Meclis’i Mebusan	[Kitap İlanı]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.4.
Temennî-yi Hamidî	[Dış Haber]	N.115, tarih 1 Haziran 1907, s.2.

İstanbul Muhabirimizden	[İç Haber]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.4.
Neşriyât-ı Cedide	[Dergi İlanı]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.8.
Makedonya Meselesi Ne Bulgarların İsteddiği Gibi Ne de Teytofi'nin Düşündüğü Gibi	[Uluslararası İlişkiler]	N.112, tarih 1 Nisan 1907, s.3.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.8.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.8.
Türkiye’de Meclis-i Mebusân	[Kitap İlanı]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.8.
“Başlıksız”	[İç Siyaset]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.1.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.116 (ek), tarih 15 Haziran

1907, s.8.

Suriye Mektupları “2”	[İç Haber]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.6.
“Başlıksız”	[Tarih]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.4.
5000 Askerin Şehâdeti	[İç Haber]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.8.
Fas’ta Fransa Askeri	[Dış Haber]	N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.5.
Sultan Hamid Ne Yaptı?	[İç Siyaset]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.2.
Son Havadis	[İç Siyaset]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.3.
Mâzi ve Osmanlılar	[İç Siyaset]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.3.
Kârilerimize	[Bildiri]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.1.

Bulgaristan Prensi	[Dış Siyaset]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.1.
Yemen Meselesi	[İç Siyaset]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.4.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.117, tarih 1 Temmuz 1907, s.4.
Laklak	[Dergi İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.
Islahat Risalesi	[Kitap İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.
Tolerance Musulmane	[Kitap İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.
Kavaim-i İslam	[Kitap İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.
Türkiye’de Meclis-i Mebusan	[Kitap İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.

İngiltere Tarihi	[Kitap İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.
Figaro Gazetesi, Reşid Paşa	[İç Siyaset]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.2.
Hayyealelfelah	[Kitap İlanı]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.
Telgraf	[İç Haber]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.1.
Müslümanların Nazar-ı Dikkatine	[İç Haber]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.1.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.3.
Mektup	[İç Haber]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.3.
İbret Alalım	[Dış Haber]	N.118, tarih 15 Temmuz 1907, s.2.
“Başlıksız”	[Dış Haber]	N.119, tarih 20 Temmuz

1907, s.2.

Kavaim-i İslâm	[Kitap İlanı]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.4.
“Başlıksız”	[Teşekkür]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.2.
Türkiye’de Meclis’i Mebusan	[Kitap İlanı]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.4.
Hayyealelfelah	[Kitap İlanı]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.4.
Suriye Mektupları (3)	[Siyasi Mektup]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.2.
“Başlıksız”	[Dış Haber]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.4.
Dinleyiniz!	[İç Haber]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.1.
İstanbul’da Bomba	[İç Haber]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.1.

“Başlıksız”	[İç Haber]	N.119, tarih 20 Temmuz 1907, s.2.
Mekâtib	[İç Haber]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.3.
Havadis-i Dahiliye	[İç Haber]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.4.
Yevm-i Meş’ûm	[İç Siyaset]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.6.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Siyaset]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.3.
Yemen Meselesi	[İç Siyaset]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.1.
Fas Meselesi	[Dış Siyaset]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.5.
Cezayir Hatıratı	[Dış Siyaset]	N.120-121, tarih 1 Eylül

1907, s.6.

Silah Arkadaşları “2”	[Askeri]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.1.
Trablusgarb Valisi	[İç Haber]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[İç Haber]	N.120-121, tarih 1 Eylül 1907, s.6.
Hayden	[Reklam]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
İngiliz	[Reklam]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
İlanât	[Reklam]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Şu’ûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem

		1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Vilayât	[İç Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Muharrerât	[İç Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Mualla Bir Manzara	[İç Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Kar'ilerimize	[Gazete İlanı]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
İcmâl-i Dahili	[İç Siyaset]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Tevcihât	[İç Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.123, tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

Telgraflar	[Dış Haber]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Maliye Yahut Mermer Pusulası	[Tiyatro İlanı]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Asâr-ı Cedide	[Dergi İlanı]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
İlanât	[Reklam]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Matbuât	[Dış Haber]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Vilayât	[İç Haber]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Mektubat	[İç Haber]	N.124, tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Son Haberler	[İç Haber]	N.124, tarih 15 Muharrem

		1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.5.
İlânât	[Reklam]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Memleketimizde Türkiyât-ı Sanayi	[Ekonomi]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Meclis-i Mebusân (Ruznâme-yi Müzakerat)	[İç Siyaset]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.
Â'yan	[İç Siyaset]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Şurâ-yı Ümmet	[Gazetenin Açıklamaları]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Re'y-i Siyasi Hakkı	[İç Siyaset]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Hediye-yi Şitaiye	[Muhtelif İlan]	N.125, tarih 16 Muharrem

		1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Hasköy Ermeni Anâs Yetimhanesi	[İç Haber]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Vilayât	[İç Haber]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Teşekkür	[Teşekkür]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
İranlıların Protestosu	[Dış Haber]	N.125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
İlanât	[Kitap İlanı]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şurâ-yı Ümmet	[Kitap İlanı]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
İhtiras ve Mesâibi	[Kitap İlanı]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı

		sânî 1324, s.8.
Bin İki Yüz Hadis-i Şerif	[Kitap İlanı]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Rûz-ı Vürud	[Kitap İlanı]	N.126, tarih 17 Muharrem 1127 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Sükut Yahut Ceza-yi Nakdi	[Kitap İlanı]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Tasfiye-yi Rûteb-i Askeriye	[Askeri]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Müntehab-ı Siyasîler	[İç Siyaset]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1124, s.8.
Kilise Münakaşası	[İç Haber]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Meclis-i Mebusan	[İç Haber]	N.126, tarih 17 Muharrem

		1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.
Satılık Araba Atı	[Muhtelif İlan]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Fevkalade Konser	[Muhtelif İlan]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı Esasi 1324, s.3.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Matbuât	[Dış Haber]	N.126, tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Matbuât	[Dış Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni

		1324, s.5.
Müdhiş Bir Faciâ	[İç Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Meclis-i Mebusân Encümenleri	[İç Siyaset]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
A'yân	[İç Siyaset]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şurâ-yı Ümmet	[Kitap İlanı]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Sükut Yahut Ceza-yı Nakdi	[Kitap İlanı]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Rûz-ı Vürud	[Kitap İlanı]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Bin İki Yüz Hadis-i Şerif	[Kitap İlanı]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

Dağa Adam Kaldırmak	[İç Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Rüsum Sirkati	[İç Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Ormanlara Dair	[İç Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
İlanât	[Muhtelif İlan]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Satılık Araba Atı	[Muhtelif İlan]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Son Haberler	[İç Haber]	N.127, tarih 18 Muharrem 1327 Salı, Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.128 tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

İlânât	[Muhtelif İlan]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Satılık Araba Atı	[Muhtelif İlan]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.128, 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
Vilayât	[İç Haber]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Mektub-ı Mahsus	[Siyasi Mektup]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.
Türkiye ve Rusya'nın Teklifi	[Dış Siyaset]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.5.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

Anadolu'ya Bir Heyet-i Mahsusa- yı İslahiye İzamı ve Kuvâ-yı Hükümet Arasındaki Münasebet	[İç Siyaset]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sânî 1324, s.1.
Bin İki Yüz Hadis-i Şerif	[Kitap İlanı]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sânî 1324, s.8.
Sükut Yahud Cezâ-yı Nakdî	[Kitap İlanı]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sânî 1324, s.8.
Rûz-ı Vird	[Kitap İlanı]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sânî 1324, s.8.
Muharrerat	[İç Haber]	N.128, tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sânî 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Muhtelif İlan]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sânî 1327, s.8.
“Başlıksız”	[Muhtelif İlan]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sânî 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sânî 1324, s.2.

Şuûn-ı Hariciye	[Dış Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Matbuât	[Dış Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
A'yân	[İç Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Zabıta Vukuâtı	[İç Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

Havadis-i Muhtelif	[İç Haber]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Meclis'de ve Kabinede Ahenksizlik	[İç Siyaset]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Tebdil-i Kelâm mı Darbe-i İstibdad mı?	[İç Siyaset]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
İlanât	[Reklam]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Tashih	[Tashih İlanı]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Hukuku'l Şuârâ	[Kitap İlanı]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şurâ-yı Ümmet	[Kitap İlanı]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe, 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

“Başlıksız”	[İç Haber]	N.129, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Hediye-i Şitaiye	[İç Haber]	N.129, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
“Başlıksız”	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Vilayât	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Nafe’ Nezâreti Programı	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Şurâ-yı Ümmet	[Gazete İlanı]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

Zabıta Vukuatı	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Sırat-ı Müstâkim	[Dergi İlanı]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Avcı Taburlarının Hareketi	[Askeri]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Meclis-i Mebusan	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
A’yân	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
Meşrutiyet-i İdareye Mühim Bir Darbe	[İç Siyaset]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni

		1324, s.1.
Harbiye Nâzırı Nazım Paşa'nın Tercüme-yi Hâlinden	[İç Siyaset]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Tebdil-i Hükümet ve Matbuat	[İç Siyaset]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
“Başlıksız”	[İç Siyaset]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.130, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma, 30 Kânûn-ı sâni 1924, s.8.
Dahiliye Nazırı Paşa ile Mülakat	[Röportaj]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Avrupa'da Tahsil	[Eğitim- Öğretim]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti	[Bildiri]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Şurâ-yı Ümmet	[Kitap İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
İlanât	[Kitap İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Sükût Yahut Cezâ-yı Milliyet	[Kitap İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Rûz-ı Vird	[Kitap İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

Millet Hakikate Vâkîf Olsun	[İç Siyaset]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Yusuf İzzeddin Efendi İclas Edilecekmiş?	[İç Siyaset]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Sadrazamın Diğer Tasnîâtı	[İç Siyaset]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Avcı Taburları	[İç Siyaset]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.
Satılık Araba Atı	[Muhtelif İlan]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Tiyatro	[Tiyatro İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
İstişâre	[Dergi İlanı]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

Son Haberler	[Dış Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Son Müstehberât	[İç Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Adliye Nâzırının İstifanâmesi	[İç Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Tebdil-i Hükümete Karşı Matbuat	[İç Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
Vilayât	[İç Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Zabıta Vukuâtı	[İç Haber]	N.131, tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.1.

İlânât	[Gazete İlanı]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.8.
Sadrazamın Tebdil-i Hükümet İcraatına Karşı Matbuât	[İç Siyaset]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 1 Şubat Pazar 1324, s.5.
Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti	[Bildiri]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.1.
Kâmil Paşa İstibdadı	[İç Siyaset]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.4.
Meşrutiyet ve Kâmil Paşa	[İç Siyaset]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[Muhtelif İlan]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.6.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.1.
Borsa	[İktisat]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.8.

Şurâ-yı Ümmet	[İç Haber]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.6.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.6.
Zabıta Vukuâtı	[İç Haber]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.7.
Vilayât	[İç Haber]	N.132, tarih 23 Muharrem 1327 Pazar, 1 Şubat 1324, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.1.
İran'a Dâir	[Dış Haber]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.5.
Nâzır Kime Karşı Mes'uldür?	[İç Siyaset]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.1.
Osmanlı Tarihinde Mühim Bir Kuvvet	[İç Siyaset]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.3.

İkdâm Acaba Sıkılacak mı?	[İç Siyaset]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.3.
Kâmil Paşa'nın Darbe-yi İstibdad-ı Sû-i Kasdına Karşı Matbuat	[İç Siyaset]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 şubat 1324, s.3.
Tababet-i Hazire	[Dergi İlanı]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Dergi İlanı]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N:133, tarih 23 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.133, tarih 2 Muharrem 1327, 2 Şubat 1324 Pazartesi, s.4.
Şurâ-yı Ümmet	[Muhtelif İlan]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327, 2 Şubat 1324 Pazartesi, s.4.
Mecelle Dersleri	[Muhtelif İlan]	N.133, tarih 24 Muharrem

		1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.8.
İşçiler Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.133, tarih 24 muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.6.
Meclis-i Mebusan'a Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.7.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.8.
Son Haberler	[İç Haber]	N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.1.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.1.
İran Ahvâli	[Dış Siyaset]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327, 3 Şubat 1324, s.8.

Mesire Perisi	[Kitap İlanı]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
İngiltere Dostluğu	[İç Haber]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1924, s.1.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.1.
Meclis-i Mebusan’a Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.7.
“Başlıksız”	[Dergi İlanı]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.

Tabâbet-i Hazire	[Dergi İlanı]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Sırât-ı Müstakim	[Dergi İlanı]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti	[Muhtelif İlan]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.2.
Şurâ-yı Ümmet	[Muhtelif İlan]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.2.
Kızlar Mektebi	[Muhtelif İlan]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Satılık Araba Atı	[Muhtelif İlan]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Kabine Sükûtinun Tesiri	[İç Siyaset]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.1.
Halâ Milleti Aldatmak İstiyorlar	[İç Siyaset]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.3.

Kâmil Paşa'nın Sükûtu ve Avrupa'da Hüsni Tesiri	[İç Siyaset]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.4.
Gerçek İlânât Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.1.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.8.
Şurâ-yı Ümmet	[Gazete İlanı]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.3.
Dahili Telgraflar	[Dış Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.5.
Matbuat	[Dış Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat

		1324, s.8.
Meclis-i Mebusan	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.2.
Siyasiyât	[İç Siyaset]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.1.
Borsa	[İktisat]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.8.
Zabitan Muaşatı ve Bütçe	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.2.
Tebdil-i Vükelâ Hakkında	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.3.
Kamil Paşa'nın Sükûtu	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.4.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.4.
Kâmil Paşa ile Mülakat	[Röportaj]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.3.

İlanât	[Kitap İlanı]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.8.
Küçük İlanât Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.8.
Mektûb-ı Mahsûs	[Uluslararası İlişkiler]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.1.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.7.
Meclis-i Mebûsana Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.135, tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.2.
İviy	[Tiyatro İlanı]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324,

		s.8.
Umum Memâlik-i Osmaniye Acentası	[Reklam]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.1.
Şuûn	[İç Haber]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.4.
İlanât	[Muhtelif İlan]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.8.
Vukuatı Zabıta	[İç Haber]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Kitap İlanı]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.2.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.8.
İttihat ve Terakki Fırkası	[İç Siyaset]	N.136, tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat 1324,

		s.1.
Umum Memâlik-i Osmaniye Acentası	[Reklam]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Reklam]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.3.
Muharrerat	[İç Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.6.
Küçük İlânât Gazetesi	[Gazete İlânı]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.1.
Vilayât	[İç Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324,

		s.7.
Vukuat-ı Zabıta	[İç Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.2.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.3.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.1.
Matbuât	[İç Siyaset]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.6.
Anadolu Hey'et-i Teftişiyesi	[İç Siyaset]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.5.
Hüsn-i İdare	[İç Siyaset]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.2.

“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Yeni Kitaplar	[Kitap İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Hilmi Paşa Kabinesinin Programı ve Anadolu Hey’et-i Islahiyesi	[İç Siyaset]	n.137, tarih 28 Muharrem 1327 Cuma, 6 Şubat 1324, s.1.
Pate Ferik	[Tiyatro İlanı]	n.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
İlanât	[Dergi İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Mekteb-i Harbiye’den	[Muhtelif İlan]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Büyük Balo	[Muhtelif İlan]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.

Karasu Madenleri Anonim Şirketi	[Muhtelif İlan]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Büyük Balo	[Muhtelif İlan]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Satılık Araba Atı	[Muhtelif İlan]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Zabıtamız	[Askeri]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.6.
Vilayât	[İç Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1924, s.6.
Vukuât-ı Zabtiye	[İç Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.7.
Meclis-i Mebûsan'a Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.7.

Tevcihât	[İç Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.7.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Sen Beno Birası	[Reklam]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Kar’ilerimize	[Gazete İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.1.
Gerçek İlanât Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.1.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.138, tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem

		1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.3.
Dahilî Haberler	[İç Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.5.
Vilayât	[İç Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.5.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Hariciye	[Dış Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Küçük İlanât Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Karasu Madenleri Anonim Şirketi	[Muhtelif İlan]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.

İlânât	[Muhtelif İlan]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Anadolu Hey’et-i Teftişiyesi	[İç Siyaset]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.7.
Hukuk-ı Harb	[Kitap İlanı]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.139, tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324, s.8.
Emraz-ı İctimaiyemiz	[Sosyal Hayat]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.1.
Anadolu Heyet-i Teftişiyesi	[İç Siyaset]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.7.

Mithad Paşa'nın Son Seneleri	[Kitap İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Hive	[Kitap İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Müsebbib	[Kitap İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlan]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Dergi İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Küçük İlânât Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Mekteb-i Harbiye'den İlân	[Muhtelif İlan]	N.140, tarih 1 Safer 1327

		Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Muhtelif İlan]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Ahâli-yi Kirâma	[Muhtelif İlan]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.1.
Zayî Akçe	[Muhtelif İlan]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Umum Memalik-i Acentesi	Osmaniye [Reklam]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsan	[İç Haber]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.2.

Vilayât	[İç Haber]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.6.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.7.
Meclis-i Mebûsana Verilen Arz-ı Haller	[İç Haber]	N.140, tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.1.
Şuûn-ı Hariciye	[Dış Haber]	N.140, tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.7.
Kanun-i Esasi Ta'dili	[İç Siyaset]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.3.
İlân	[Kitap İlanı]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.1.

Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.7.
Vukuat-ı Zabita	[İç Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.7.
Muharrerât	[İç Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.7.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.1.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.1.
Dahili Telgraflar	[Dış Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.4.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.141, tarih 2 Sefer 1327 Salı, 10 Şubat 1324, s.8.

Borsa	[İktisat]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
Hürriyet-i Hakikiyenin Vasiyetnâmesi	[Kitap İlanı]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Kitap İlanı]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
Küçük İlanât Gazetesi	[Gazete İlanı]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Reklam]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.2.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.1.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.2.

Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.3.
Ahâli-yi Kirâma	[Muhtelif İlan]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlan]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.8.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.6.
Muharrerât	[İç Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.6.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.1.
Matbuât	[Dış Haber]	N.142, tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.7.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.2.
Venüs	[Reklam]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324,

Metin Matbaası	[Reklam]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Umum Memâlik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.7.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.7.
“Başlıksız”	[İç Haber]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.7.
Borsa	[İktisat]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Fransızca Öğrenmek İsteyenler	[Muhtelif İlan]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Ahâli-yi Kirâma	[Muhtelif İlan]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.

İlânât	[Muhtelif İlan]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.1.
İlân	[Kitap İlanı]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Bir Teşebbüs-i Nâfi	[Teşekkür]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.2.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.1.
Son Haberler	[Dış Haber]	N.143, tarih 4 Sefer 1327 Perşembe, 12 Şubat 1324, s.8.
Hayden	[Reklam]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Umum Memâlik-i Acentesi	Osmaniye [Reklam]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.

Venüs	[Reklam]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Mekteb-i Harbiyeden İlân	[Muhtelif İlân]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Muhtelif İlân]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Muhtelif İlân]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.1.
Mekteplerimiz ve İhtisas	[İç Siyaset]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.2.
Napolyon Bonapart’ın Menfa Yadigârı	[Kitap İlânı]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Hürriyet-i Hakikiyenin	[Kitap İlânı]	N.144, tarih 5 Sefer 1327

Vasiyetnâmesi		Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Selahaddin Eyyubi	[Kitap İlânı]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Metin Matbaası	[Reklam]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.3.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.6.
Tevcihât	[İç Haber]	N.144, tarih 5 Sefer 1327

Cuma, 13 Şubat 1324, s.7.

Vukuat-ı Zabıta	[İç Haber]	N.144, tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 13 Şubat 1324, s.7.
İlânât	[Muhtelif İlan]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Karasu Madenleri Anonim Şirketi	[Muhtelif İlan]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Metin Matbaası	[Reklam]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.6.
Siyasiyât	[Uluslararası]	N.145, tarih 6 Sefer 1327

	İlişkiler]	Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.1.
Mektub-ı Mahsus	[Dış Siyaset]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.1.
İttihâd-ı Anâsır	[İç Siyaset]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.2.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsana Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Son Haberler	[İç Haber]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.1.
Şuûn-ı Dahiliye	[Dış Haber]	N.145, tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324, s.2.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.1.

Son Haberler	[Dış Haber]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Tiring	[Reklam]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Fırka Münâzaâtı	[İç Siyaset]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.3.
Siyasiyât	[İç Siyaset]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.1.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Hürriyet-i Hakikiyenin Vasiyetnâmesi	[Kitap İlânı]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Başlıksız	[Reklam]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsan	[İç Haber]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.2.

Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.3.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.5.
Borsa	[İktisat]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Mekteb-i Harbiye'den İlân	[Muhtelif İlân]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Fındıklı'da Şemsü'l Mekâtib	[Muhtelif İlân]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.8.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.146, tarih 7 Sefer 1327 Pazar, 15 Şubat 1324, s.7.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.1.

Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.1.
Mülevves Yahut Bir Casusun Akıbeti	[Kitap İlanı]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
Güneş Balçıkla Sıvanmaz	[Dış Siyaset]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.3.
Terbiye-yi Ahlâkiye ve Medeniye	[Kitap İlanı]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlanı]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
Bekir Efendi Matbaası	[Reklam]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
Başlıksız	[Muhtelif İlan]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
Emraz-ı Akliye	[Dergi İlanı]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.

Tababet-i Hazıra Mecmuası	[Dergi İlanı]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
İdâre-yi Mahsusa	[Muhtelif İlân]	N.147, tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.2.
Meclis-i Umumiye Azâsı	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.3.
Dahilî Telgraflar	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.6.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.6.

Matbuat	[İç Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.147, tarih 8 Sefer Pazartesi, 16 Şubat 1324, s.1.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.2.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.2.
Borsa	[İktisat]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
Fındıklı'da Şemsü'l Mekâtib	[Muhtelif İlân]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.

Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.3.
Matbuât	[Dış Siyaset]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.7.
Muktebesât	[İç Siyaset]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.7.
Şeriat İsteriz	[İç Siyaset]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.1.
Siyasiyât	[İç Siyaset]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.1.
Hürriyet-i Hakikiyenin Vasiyetnâmesi	[Kitap İlânı]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
Mülevves Yahut Bir Casusun Akibeti	[Kitap İlânı]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.4.

Venüs	[Reklam]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.6.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.148, tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.7.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlânı]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Tensikât ve Lüzum-ı İğtidal	[İç Haber]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.1.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.2.
Vilayât	[İç Haber]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.6.

Borsa	[İktisat]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Kiralık Mefruş Oda	[Muhtelif İlan]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Girit Osmanlı Vapur Kumpanyası	[Muhtelif İlan]	N.149, tarih 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
İlanât	[Muhtelif İlan]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Tiring	[Reklam]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Sen Beno Birası	[Reklam]	N.149, tarih 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Mayerin Kebir Elbise Mağazası	[Reklam]	N.149, tarih 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.1.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.149, tarih 10 Sefer 1327

Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.1.

Matbuât	[İç Haber]	N.149, tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba, 18 Şubat 1324, s.8.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.3.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.3.
Umum Memâlik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
Osmanlı ve Almanya Mekâtib-i Askeriyesi	[Askerî]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.6.
Sen Beno Birası	[Reklam]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.7.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.150, tarih 11 Sefer 1327

		Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.1.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.7.
Emraz-ı Akliye	[Kitap İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.7.
Başlıksız	[Kitap İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
Tepebaşı'nda Kışlık Tiyatrosunda	[Tiyatro İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.7.
Program	[Tiyatro İlanı]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
Mekteb-i Harbiye'den İlân	[Muhtelif İlân]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.7.
Fındıklı'da Şemsü'l Mekâtib	[Muhtelif İlan]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.7.

Anadolu Osmanlı Demiryolu Şirketi	[Muhtelif İlân]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
Ahâli-i Kirâma	[Muhtelif İlân]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.5.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.5.
Amerika Asma Fidanlıkları Tahsisatı	[İç Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.6.
Matbuât	[İç Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.6.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.1.

Muktesebât	[Dış Haber]	N.150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba, 19 Şubat 1324, s.5.
Hayden	[Reklam]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Sen Beno Birası	[Reklam]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Umûm Memâlik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.1.
Musahebe-yi Edebiye	[Deneme]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.7.
Hürriyet-i Hakikiyenin Vasiyetnâmesi	[Kitap İlânı]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Tevârih-i Cihân	[Kitap İlânı]	N.151, tarih 12 Sefer 1327

Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.

Napolyon Bonapart'ın Menfâ Yadigarı	[Kitap İlânı]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Terbiye-yi Ahlâkiye ve Medeniye	[Kitap İlânı]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Dikkat, Dikkat, Dikkat!	[Muhtelif İlân]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.7.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.
Venüs	[Reklam]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.8.

Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.1.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.2.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.2.
Vilayât	[İç Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.5.
Muktebesât	[İç Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.6.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.151, tarih 12 Sefer 1327 Cuma, 20 Şubat 1324, s.1.
Beyker Ticarethânesi	[Reklam]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.8.
Tiring	[Reklam]	N.152, tarih 13 Sefer 1327

		Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Sen Beno Birası	[Reklam]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Şuûn-ı Dahiliye	[Reklam]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.5.
Muktesebât	[İç Haber]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.6.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.1.
Girit – Osmanlı Vapur Kumpanyası	[Muhtelif İlân]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Mekteb-i Harbiye'den İlân	[Muhtelif İlân]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324,

		s.7.
Başlıksız	[Muhtelif İlân]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Karasu Madenleri Anonim Şirketi	[Muhtelif İlân]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.6.
Matbuât	[İç Haber]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.152, tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.2.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.1.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.2.
Bi'l Cümle Memâlik-i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.8.

İlânât	[Reklam]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.8.
Dahilî Telgraflar	[İç Haber]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.2.
Muharrerât	[Muhtelif İlân]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.7.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlân]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.8.
Necib-i Mülhimenin Muhâkemesi	[İç Haber]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.3.
İcmâl, Tevârih-i Cihân	[Kitap İlânı]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.8.
Napolyon Bonapart'ın Menfâ Yadigarı	[Kitap İlânı]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.153, tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.153, tarih 14 Sefer 1327

Pazar, 22 Şubat 1324, s.6.

Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.154, tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, 23 Şubat 1324, s.1.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.154, tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, 23 Şubat 1324 s.3.
Matbuât	[İç Haber]	N.154, tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, s.6.
Protokol Layiha-yı İzâhiyesi	[Dış Haber]	N.154, tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, s.2.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.1.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.2.
İttihat-ı Anâsır	[İç Siyaset]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.1.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.1.

Borsa	[İktisat]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Terbiye-yi Ahlakiye ve Medeniye	[Kitap İlânı]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.6.
Tiring	[Reklam]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Göz ve Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Muktesebât	[İç Haber]	N.155, tarih 16 Sefer 1327

Salı, 24 Şubat 1324, s.7.

Girit Osmanlı Vapur Kumpanyası	[Muhtelif İlân]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Muharrerât	[Muhtelif İlân]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Dikkat, Dikkat, Dikkat!	[Muhtelif İlân]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.7.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.155, tarih 16 Sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.1.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.3.

Dahilî Telgraflar	[İç Haber]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.5.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlan]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Başlıksız	[Muhtelif İlan]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlanı]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
“Başlıksız”	[Dergi İlanı]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.1.
Raûf Yekta Bey’e Cevap	[Müzik]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.7.

Mâder-i Dünya	[Kitap İlanı]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Hidmet Paşa'nın Son Seneleri	[Kitap İlanı]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Şurâ-yı Ümmet, Ceride-yi Muhteremine	[Muhtelif İlân]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Tevcihât-ı Mülkiye	[Muhtelif İlân]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Dikkat, Dikkat, Dikkat!	[Muhtelif İlân]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.7.
Bi'l Cümle Memalik-i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.

İlânât	[Reklam]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.8.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.156, tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324, s.6.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.1.
Umum Memâlik-i Osmaniye	[Reklam]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlan]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Bi'l Cümle Memâlik-i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Tababet-i Hazıre	[Dergi İlânı]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Musavvir-i Muhit	[Dergi İlânı]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.

Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Emrâz-ı Akliye	[Kitap İlânı]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlânı]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
İhtâr	[Gazete İlânı]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.1.
Dikkat, Dikkat, Dikkat!	[Muhtelif İlân]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.7.
Karmeni Zaros	[Reklam]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.

Matbuât	[İç Haber]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.7.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.5.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.1.
Şuûn	[Haber]	N.157, tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.3.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.2.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlan]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Hayden	[Reklam]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Girit-Osmanlı Vapur Kumpanyası	[Muhtelif İlan]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlan]	N.158, tarih 19 Sefer 1327

Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.

Tiring	[Reklam]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Umum Memâlik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.5.
Başlıksız	[Tiyatro İlânı]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Başlıksız	[Tiyatro İlânı]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Bi'l Cümle Memâlik-i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Muktesebât	[İç Siyaset]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.6.
Siyasiyat	[Uluslararası İlişkiler]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.1.

Mithad Paşa'nın Son Seneleri	[Kitap İlanı]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
İlan-ı Mühim	[Kitap İlanı]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Başlıksız	[Kitap İlanı]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Matbuât	[İç Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.7.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Son Haberler	[İç Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.1.
Şuûn	[Haber]	N.158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.3.
Direklerarasında	[Tiyatro İlanı]	N.158, tarih 20 Sefer 1327

Ferah Tiyatrosu'nda		Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.5.
Muktebesât	[İç Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.7.
İ'tidâl	[Dergi İlânı]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlân]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.1.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlânı]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Karasu Madenleri Anonim	[Muhtelif İlân]	N.159, tarih 20 Sefer 1327

Şirketi		Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
İdâre-yi Mahsusa Ücurâtında Tenzilat	[Muhtelif İlân]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.7.
Matbuât	[İç Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.7.
Son Haberler	[İç Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Vukuat-ı Zabita	[İç Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.1.
Karmeni Zaros	[Reklam]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Bi'l Cümle Memâlik-i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.159, tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324, s.8.
Şuûn	[Haber]	N.159, tarih 20 Sefer 1327

Cumartesi, 28 Şubat 1324,
s.3.

Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.1.
Şuûn	[İç Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.3.
Dersaadet Merkezi Asker Kulübü ve Dünkü Rüsûm-ı Küşad	[İç Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.4.
Vilayât	[İç Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.6.
Vukuat-ı Zabita	[İç Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
Bi'l Cümle Memâlik-i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
Tevcihât	[Muhtelif İlân]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.

Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlân]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
Tiring	[Reklam]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
İlânât	[Reklam]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
Meclis-i Mebusân'a Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
Direklerarasında Ferah Tiyatrosunda	[Tiyatro İlânı]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.1.
Muharrerât	[Dış Haber]	N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar, 1 Mart 1324, s.7.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.161, tarih 22 Sefer 1327

Pazartesi, 2 Mart 1325, s.3.

Meclis-i Mebusan'a Verilen Arz-ı Haller	[İç Haber]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.
Muktebesât	[Dış Siyaset]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.6.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlân]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.
Asâr-ı Munteşire	[Kitap İlânı]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.
İnkılâb-ı Osmanî	[İç Siyaset]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.2.
Şurâ-yı Ümmet Müdürlüğüne	[Gazetenin Açıklamaları]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.1.
Emrâz-ı Akliye	[Dergi İlânı]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.

Direklerarasında Ferah Tiyatrosu'nda	[Tiyatro İlanı]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.
İlanât	[Dergi İlanı]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.1.
Göz ve Kulak Hekimi Doktor İbrahim Temo	[Reklam]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.8.
Matbuât	[Dış Haber]	N.161, tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.7.
Karmeni Zaros	[Reklam]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Beyker Ticarethânesi	[Reklam]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.

Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.2.
Şuûn	[İç Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.3.
Direklerarasında Ferah Tiyatrosu	[Tiyatro İlânı]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Emniyet Sandığı	[Muhtelif İlân]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlânı]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325
Başlıksız	[Muhtelif İlân]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Muktesebât	[İç Siyaset]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.6.
Teşkilât-ı Tensikiyatın Esasları	[İç Siyaset]	N.162, tarih 23 Sefer 1327

		Salı, 3 Mart 1325, s.1.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.4.
Vilayât	[İç Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.5.
Mithad Paşa'nın Son Seneleri	[Kitap İlânı]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Hukuk-ı Düvel	[Dergi İlânı]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.1.
Vukuat-ı Zabita	[İç Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Meclis-i Mebusan'a Verilen Arz-ı Hâller	[İç Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.7.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.1.

Matbuât	[Dış Haber]	N.162, tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.6.
Mayer'in Kebir Elbise Mağzası	[Reklam]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Bi'l Cümle Memâlik- i Osmaniye'de Göz Kulak Hekimi İbrahim Temo	[Reklam]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Telgraflar	[İç Haber]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.1.
A'yân	[İç Haber]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.1.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325
Satılık Hâne	[Muhtelif İlân]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Girid Osmanlı Vapur Kumpanyası	[Muhtelif İlân]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.163, tarih 24 Sefer 1327

Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.

Tababet-i Hazıra	[Dergi İlânı]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.1.
“Başlıksız”	[Kitap İlânı]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Satılık Binek ve Araba Atı	[Muhtelif İlân]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
İlân	[Muhtelif İlân]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Vilayât	[İç Haber]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.7.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.163, tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.

Umum Memâlik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Ticaret Mahkemesi	[Muhtelif İlân]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Darü'l Musiki-i Osmanî	[Muhtelif İlân]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Tiring	[Reklam]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Muktesebât	[İç Siyaset]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.7.
Borsa	[İktisat]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Muharrerât	[Gazete İlânı]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.7.
Sırat-ı Müstakim	[Dergi İlânı]	N.146, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası]	N.164, tarih 25 Sefer 1327

	İlişkiler]	Perşembe, 5 Mart 1325, s.1.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlanı]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Emrâz-ı Akliye	[Kitap İlânı]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
İlânât	[Reklam]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.3.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.3.
Matbuât	[İç Haber]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.7.
Meclis-i Mebusân'a Verilen Arz-ı Haller	[İç Haber]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.7.

Telgraflar	[Dış Haber]	N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.1.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.2.
Siyasiyât	[Dış Siyaset]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.1.
Borsa	[İktisat]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Şeh-bâl	[Gazete İlânı]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Tabâbet-i Hazıra	[Dergi İlânı]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
1200 Sahifelik Bir Eser-i Mühim	[Kitap İlânı]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Gâni Fiyatlar İle Çini ve Halı Mübaeyesi	[Muhtelif İlân]	N.165 tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.165, tarih 26 Sefer 1327

Cuma, 6 Mart 1325, s.8.

Karasu Madenleri Anonim Şirketi	[Muhtelif İlân]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Hayden	[Reklam]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Umum Memâlik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Hey'et-i Teftişiye	[İç Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.3.
Osmanlı Gülgerar Mağzası	[Reklam]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.
Ne Dolaplar Dönüyor?	[İç Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.6.
Vilayât	[İç Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.7.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.7.

Muharrerât	[İç Siyaset]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.4.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.1.
Şuûn	[Haber]	N.165, tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.2.
Anadolu Osmanlı Demiryolu Şirketi	[Muhtelif İlân]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Matbuât	[Dış Siyaset]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.6.
Borsa	[İktisat]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Tabâbet-i Hazıra	[Dergi İlânı]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
“Başlıksız”	[Tiyatro İlânı]	N.166, tarih 27 Sefer 1327

		Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlanı]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Gânî Fiyatlarla Çini ve Halı Mübaeyesi	[Muhtelif İlan]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Vukuât-ı Zabıta	[İç Haber]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.7.
Karmeni Zaros	[Reklam]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.1.
Vilayât	[Dış Haber]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.4.
Şuûn	[Haber]	N.166, tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.2.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.1.

Tiring	[Reklam]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.8.
Bir Teşebbüs-i Karib	[Dış Siyaset]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.6.
Osmanlı Gülgerar Mağzası	[Reklam]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Şeh-bâl	[Gazete İlânı]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Mecmuâ-yı Nevâdir-i Edebiye	[Dergi İlânı]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Siyasiyât	[Uluslararası İlişkiler]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.1.
Telhîs-i Hukuk-ı Düvel	[Kitap İlânı]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Borsa	[İktisat]	N.167, tarih 28 Sefer 1327

Pazar, 8 Mart 1325, s.8.

Gânî Fiyatlarla Çini ve Halı Mübaeyesi	[Muhtelif İlân]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Fecr-i Âti	[Muhtelif İlân]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.2.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
Meclis-i Mebusân	[İç Haber]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.3.
Vilayât	[İç Haber]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.6.
Matbuât	[İç Haber]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.7.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.167, tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.

Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.2.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.4.
Bir Muhtıra	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.5.
Kuveyt ve Necef	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.5.
Vilayât	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.6.
Ne Dolaplar Dönüyor?	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.7.
Vukuât-ı Zabita	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.

Meclis-i Mebusân'a Verilen Arz-ı Haller	[İç Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.1.
Umum Memalik-i Osmaniye Acentesi	[Reklam]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Tiring	[Reklam]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Mayer'in Kebir Elbise Mağzası	[Reklam]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Osmanlı Gülgerar Mağzası	[Reklam]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
El-Cezire Havalisinin Iskası	[Dış Siyaset]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.4.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlânı]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlânı]	N.168, tarih 29 Sefer 1327

Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.

Mâder-i Dünya	[Kitap İlânı]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Emrâz-ı Akliye	[Kitap İlânı]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
“Başlıksız”	[Kitap İlânı]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Etıbbâ-ı Mülkiye'den Temettuğ Vergisi	[Ekonomi]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.4.
Satılık Hâne	[Muhtelif İlân]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Satılık Binek ve Araba Atı	[Muhtelif İlân]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
İlânât	[Muhtelif İlân]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Teveccühât	[Muhtelif İlân]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.7.

Karmeni Zaros	[Reklam]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
Matbuât	[Dış Haber]	N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.6.
Vukuât-ı Zabıta	[Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Matbuât	[İç Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.7.
Vilayât	[İç Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.6.
Dahili Telgraflar	[İç Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.3.
Şuûn-ı Dahiliye	[İç Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.2.
Meclis-i Mebûsân	[İç Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.2.
Telgraflar	[Dış Haber]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.1.

Karmeni Zaros	[Reklam]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Muktebesât	[Dış Siyaset]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.7.
Tababet-i Hazıra	[Dergi İlânı]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Telhis-i Hukuk-ı Düvel	[Dergi İlânı]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Âsâr-ı Münteşire	[Dergi İlânı]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Sırbistan – Yeni Pazar	[Uluslararası İlişkiler]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.1.
Hürriyet Markaları	[Kitap İlânı]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
İlânât	[Kitap İlânı]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.

Borsa	[İktisat]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Gânî Fiyatlarla Çini ve Halı Mübaeyesi	[Muhtelif İlân]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
“Başlıksız”	[Muhtelif İlân]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Teveccühât	[Muhtelif İlân]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.
Hediye-i Şitaiye	[Muhtelif İlân]	N.169, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.

3. BÖLÜM

KONULARA GÖRE FİHRİST

3.1. DİL VE EDEBİYAT

3.1.1. Edebiyat İle İlgili Makaleler

3.1.2. Edebi Eserler

A) BİYOGRAFİ

B) HATIRA

C) MEKTUP

D) ŞİİR

E) MÜLAKAT

3.1.3. Dil

3.1.4. Tenkit ve Polemik Yazıları

3.1.5. Tercüme Edebi Eserler

A) ROMAN TEFRİKASI

3.1.6. Edebiyat İle İlgili Haberler

3.2. SOSYAL HAYAT

3.3. EĞİTİM

3.4. TARİH

3.5. SİYASET

3.5.1. İç Siyaset

3.5.2. Dış Siyaset

3.5.3 Uluslararası İlişkiler

3.6. HABERLER

3.7. ASKERİ

3.8. İKTİSAT

3.9. DİN

3.10. TIP

3.11. BASIN

3.12. GAZETENİN AÇIKLAMALARI

3.13. BİLDİRİ

3.14. AZINLIKLAR

3.15. GÖÇMENLER

3.16. TEKZİP

3.17. NEKROLOJİ

3.18. TEŞEKKÜR

3.19. TAZİYE

3.20. İLANLAR

3.20.1. Kitap İlanı

3.20.2. Dergi İlanı

3.20.3. Gazete İlanı

3.20.4. Kitapçı İlanı

3.20.5. Tiyatro İlanı

3.20.6. Konser İlanı

3.20.7. Konferans İlanı

3.20.8. Muhtelif İlanlar

3.1. DİL VE EDEBİYAT

3.1.1. Edebiyat

İMZASIZ

Erbab-ı Kalemin Vazifesi

N.1, Tarih 1 Muharremü'l-haram 1320, 10 nisan 1902, s.4.

(Özellikle eli kalem tutan, fikir üreten insanların kimler olduğu hakkında tanım veriliyor. Sonra Sultan Abdülhamid'in basın üzerine baskısı eleştiriliyor.)

HA.SİN

(Kısm-ı Edebi) 44. Nüşadan
Mâ'ba'd-ı Hitâm

N.46, Tarih 15 Zi'l-kâ'de 1321 Salı 2 Şubat 1904, s.4.

(Sezayi Bey'in edebiyatta ahenk ve fikir konularını işleyen yazısı eleştirilerek fikrinden en az ahenk kadar önemli olduğu anlatılıp bir şiir yazılıp üzerinden örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

(Kısm-ı Edebi) Lisân

N.39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.

(Dilimizde bulunan Arapça kelimelerden milletin bir şey anlamadığı hissetmediği belirtilip, ancak Türkçe sevilerek gelişebilir deniyor. Eski şiirimiz bu anlamıyla eleştiriliyor. Türkçe şiirlerinde milletin hiç ve duygularını açacak seviyede yazılması gerektiği bildiriliyor.)

SİN. SİN.

Kısm-ı Edebi

N.35, Tarih 1 Cemazi-yel- ahir 1321 Pazartesi 24 Ağustos 1903 s.3

(Gazetenin bundan sonraki sayılarında bir edebiyat bölümü olacağı belirtilip N.Kemal , Z.Paşa , Şinasi gibi şairlere yer verileceği belirtiliyor.)

HA.SİN

Bugünkü Edebiyat ve
Üdebamız

N.36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi 7 Eylül 1903, s.3.

(Edebiyatın insanın fikir ve hisleri üzerine etkisi olduğu belirtilip, sanatın iki düşmanı vardır deniyor halk ve hükümet. Sonra yazarların ve sanatkârların birlikte hareket etmesi savunuluyor.)

SİN. SİN.

(Kısm-ıEdebi) Menfâ-ı
İhtiyârî

N. 36, tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1321 Pazartesi 7 Eylül
1903, s.3.

(Bulunduğu yerden sıkıntı duyan ve ruhunu
özgürleştirmek için mekan arayan, arayışı olan bir
ruhun hâli anlatılıyor.)

ALİ NUSRET

Musahabe-i Edebiye
(Edebiyat-ı Etfâl)

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.5
(Çocukların eğitiminde edebi eserlerin önemli olduğu
vurgulanmakta. Çocuk edebiyatı ve bu iki kavram
arasında ilişki dile getirilmektedir.)

İMZASIZ

Musahabe-i Edebiye

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.7.
(Avrupa ve Fransa'daki Parnaslar ile ilgili
değerlendirmelerde bulunuluyor.)

İMZASIZ

Musâhabe-i Edebiye

N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325,
s.6

(Parnas şiir ile ilgili genel tanıtım yapılıyor.)

3.1.2. Edebî Eserler

A) BİYOGRAFİ

DAL

Kosot

N.14, Tarih 15 Rebi-ül-ahır 1320 Cumartesi 18 ekim
1902, s.3

(Macarların ünlü bir kişinin tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Gazi Osman Paşa

N.19, Tarih 1 Şevvâl 1320 Çarşamba 31 Aralık 1902, s.2.
(Abdülhamit devrinin en başarılı generallerinden olan Osman Paşa'yı tanıyıp, hakkında bilgi alıyoruz.)

İMZASIZ

Halil Ganem

N.34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 9 ağustos 1903, s.1.

(23 haziran 1903'te vefat eden Halil Ganem hakkında detaylı bilgiler verir. Abdülhamid ile ilişkisinden, Fransa'daki hayatına kadar, düşünce ve yazıları hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Amiral Toğo

N.77, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 18 haziran 1905, s.1.

(Rusya'yı Uzakdoğu'da yenilgiye uğratan ve denizlerde büyük başarı sağlayan japon amirali hakkında bilgi verip, Rusya'ya etkilerinden bahsediliyor.)

B) HATIRA

İMZASIZ

Meşher-i Hatırat

N.45, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1321 Salı 19 ocak 1904, s.4.

(Ahmet Aziz Paşa'nın vefatı belirtilerek, onun Bulgaristan'da görev yaptığı süreç anlatılıyor ve Tuna'ya 36 yıl evvel Türklerin hâkim olduğu ama artık pek çok toprağın elden gittiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Ye's

N.50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 nisan 1904, s.1.

(Büyük toplumların üzerine kader geldiği zaman onu yenecek güçleri olduğunu söyler ve Osmanlılarla Fransızları karşılaştırır. A.Vefik Paşa ile Sefa Efendi'den iki anıyı anlatır.)

ALİ SUAVİ

Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 kanun-i sani 1324, s.5.

(Ali Suavi) kendi hayat hikayesini ve yaptığı çalışmalarını anlatıyor.)

Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324, s.5.

(Politikayla geçen ömrünü anlatan yazar hayatı ile ilgili başından geçen olaylara değiniyor.)

Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.5.

(Yazar evvelki sayıda anlattığı hikayesine devam ediyor. Kütahya'da Hüseyin, Hacı Hafız, müdür vekili ile ilgili bir hırsızlık olayını anlatıyor.)

Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 salı 3 Şubat 1324, s.5.

(Bir köylünün soyulması üzerine şikayette bulunması ve daha sonra kendisinden Hacı Hafız adındaki kahramanın para istemesinin anlatıldığı bir hikayedir.)

- Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti
- N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat
1324, s.5.
(Hacı Hafız'ın oğlunun bir kadından almak istediği para
ile ilgili olaylara yer veriliyor.)
- Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti
- N.136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe, 5 Şubat
1324, s.5.
(Kahramanların fikirlerini söyledikleri bir bölümdür.)
- Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti
- N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar, 8 Şubat 1324,
s.5.
(Ali Suavi Kastamonu'da görev yaptığı sıralarda bir
hatırasını hikayeleştirerek anlatıyor.)
- Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti
- N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi, 9 Şubat 1324, s.5.
(Bir arkadaşından aldığı mektubun aynısını yayınlıyor ve
yorumlarda bulunuyor.)
- Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti
- N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi, 14 Şubat 1324,
s.5.
(Yazarın Kastamonu'da yaşadığı bir anısını anlatıyor.)
- Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti
- N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba, 25 Şubat 1324,
s.5.
(Yazar yaşadığı bir anısını hikaye tadında anlatıyor.)
- Tercüme-yi Hâl
- N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,

ve Sergüzeşti

s.5.

(Hüsni Paşa ile aralarında geçen bir durumu anlatıyor.)

Tercüme-yi Hâl
ve Sergüzeşti

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi, 2 Mart 1325, s.5.

(Agop isimli biriyle yaşadığı bir anısını anlatıyor.)

C) MEKTUP

İMZASIZ

Paris'ten

N.1, Tarih 1 Muharremü'l haram 1320, 10 Nisan 1902,
s.4.

(Bir Türk subayının Meşir Fuad Paşa'nın Suriye'ye sürülmesine duyduğu tepkiyi mektup olarak gazeteye göndermesi ve yayınlanmasıdır.)

İMZASIZ

Mektûb-ı Mahsusi

N.3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.

(Sultan Abdülhamit'in öldüğüne dair yazılan bir yazı, halk arasındaki söylentiler dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Mektûb-ı

Mahsusa (Cenevre'den)

N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.3

(Cenevre kentinde toplanan Ermeni komitesi pek çok düşünür ve yazara bir kongre sunmuş ve burada kendi bayrakları, dilleri ile ilanlarda bulunmuş v e5 maddelik bir karar alınması anlatılıyor.)

İMZASIZ

İngiltere'den

N.10, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.4.

(İngiltereyle ilgili, İngiliz-Osmanlı ilişkilerini anlatan ve yeni gelişmeler hakkında bilgi veren bir mektup.)

İMZASIZ

Şam'dan

N.16, Tarih 15 Şaban 1320 Pazar, 16 Kasım 1902, s.4.

(Meşir Fuad Paşa'nın Şam'a nefy edildiği ile ilgili haber verilip, hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Damat Mahmut
Paşa Hazretlerine

N.20, Tarih 15 Şevvâl 1320 Çarşamba, 14 Ocak (Kânûn-ı sâni) 1903, s.1.

(Damat Mahmut Paşa'nın hastalanması üzerine yazılan bir mektup yayınlanıyor.)

AYIN HAKKI

Şurâ-yı Ümmet
Müdüriyet-i Aliyesine

N.26, Tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.1.

(Abdülhamit ve Sadrazamının yaptığı kötü yönetim eleştirilip, gazetenin bunları dile getirmesi anlatılıyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.26, Tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.2.

(Mektup üç bölümden oluşuyor. Mukaddime ve "Genç Osmanlıların" takip edilmesi, ülke durumunun geçmişten itibaren mütalaası, Halkın durumu.)

İMZASIZ

Mekâtib (Brüksel'den)

N.26, Tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.4.

(Brüksel'de toplanan bir grup devlet Osmanlı'nın yaptığı ıslahatları değerlendirir, özellikle Abdülhamit aleyhine (Katil, Mecnun) sözler söylenir. Yalnız hristiyanlar değil müslümanların da ondan zarar gördüğü belirtilir.)

İMZASIZ

Farmasonlar

N.27, Tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903, s.3.
(Fransa'da faaliyet gösteren bu grup son zamanlarda şark meselesine ve Makedonya'ya ilgi duymaktadır. Bunda belli bazı sebepler vardır. Ayrıca bu cemiyetten gönderilen bir mektup yayınlanır.)

İMZASIZ

Bir Me'murun Hasbihâli

N.32, Tarih 15 Rebî-ül-âhır, 1321 Cumartesi, 11 temmuz 1903, s.3.
(Bir mektupta memurların yaşadığı ekonomik sıkıntılar ve kendilerine söylenen yalanlar dile getirilip çare isteniyor.)

İMZASIZ

Anadolu Mektupları

N.33, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.3.
(Oldukça edebi özelliği olan çeşitli tasvirlerle süslenmiş yarı hayal yarı gerçek izlenimlerin anlatıldığı bir mektup.)

İMZASIZ

Mekâtib (Londra'dan)

N.36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.2.
(Özellikle dış güçlerin Osmanlıya yaptığı hıyanetler ile hükümetin millete yaptığı hıyanetler belirtiliyor.)

HA.SİN.

Anadolu Mektupları

N.37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.4.

(Osmanlı'nın geçmişte yaşadığı güzel dönemler anlatılıp günümüze geliniyor.)

İMZASIZ

Rumeli'den
Aldığımız Mektuplar

N.38, Tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Ekim 1903, s.4.

(Korşuh kazasında hristiyanlara yapılan bazı zorlayıcı eylemler anlatılıyor. 4 mektupta da olaylarla ilgili detaylı bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

(Mektup) Londra'dan

N.39, Tarih 1 Şaban 1903 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.4.

(Londra'daki bütün gazetelerin Türklerin aleyhine yazılar yazdığı bildirilip yazılan yazıların neler olduğu konusunda bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Selanik'ten

N.42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma, 21 Kasım 1903, s.2.

(39 numaralı mektuba cevaben ve orada ortaya sürülen fikirleri kısmen reddeden bir mektuptur.)

İMZASIZ

Selanik'ten

N.43, Tarih 1 Şevval 1321 Pazar, 7 Kânûn-ı evvel (aralık) 1903, s.2.

(Selanikten gönderilen bu mektupta devlet memurları için rüşvet alıp vermenin normal bir hâl aldığı belirtilerek Padişahın bundan haberi olup olmadığı sorgulanıyor.)

İMZASIZ

Serhoşluk Rezâleti

N.43, Tarih 1 Şevval 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.2.

(İçki ile ilgili islama göre bakışı anlattıktan sonra

İngilizlerin, kilisenin bile içkiyi kötülemelerine karşın orduda içki içenlerin arttığı söyleniyor. İstanbul'da içki içmenin yasaklanmasının sebebinin de akşamcıları dağıtmak olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

İngiltere'de Türk
Düşmanlığı

N.44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar, 21 Aralık 1903, s.2.
(Dost gibi görünen İngiltere'nin aslında düşman olduğu, bütün gazetelerin Osmanlı aleyhine yazdığı ve şark meselesinde Osmanlıyı haksız buldukları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Vatandaşlık

N.45, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.2.
(Kudüsten gelen mektupta Osmanlıdaki ecnebinin dışarı çıktıkları zaman hemen Osmanlıyı kötülediklerini belirtiyor. Türklerin ise isnad edilen suçlara karşı sessiz kalarak zımnen bunları üstlendiği anlatılıp vatandaş olmanın ne demek olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bulgaristan'dan Mektup

N.45, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1321 Salı, 19 Ocak 1904, s.3.
Bulgaristan kamarasına orada bulunan müslümanları temsil için gönderilen memurların keyfi işler yaptığı ve bundan dolayı ehl-i islamin hakkını savunmadığı belirtilerek eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Donanma-yı
Hümâyunun Tezyîdi

N.46, Tarih 15 Zi'l-kâ'dı 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.2.
(İstanbul gazetelerinde övgüyle gemi filoları kurulacağı yönündeki açıklamalara farklı bir yönden bakılarak aslında sultanın kaçmak için hazırlık yaptığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib (Beyoğlu'ndan)

N.48, Tarih 15 Zi'l-hâce 1321 Perşembe, 3 Mart 1904, s.2.

(Abdülhamit başta İstanbul olmak üzere bütün ülkede hafiyecilerinin başı olarak Fehim Paşa'yı seçmiştir. Kendisi hakkında kinayeli bir dille bilgi verilerek, çeşitli eleştiriler yapılıyor.)

İMZASIZ

Mekâtib (İstanbul'dan)

N.50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.2.

(Mısır'a kaçtığı öne sürülen Ahmet Celaleddin Paşa ile ilgili haber yorumlanıyor.)

İMZASIZ

Trablusgarb'dan

N.50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904, s.2.

(Trablusgarp kıyılarında meydana gelen fırtına da, hükümetin ve idarecilerinde cehaletiyle çok sayıda kişi can ve malından olmuştur. Hiç bir önlem olmadığı için Trablus bir felaket şehrine dönmüştür.)

İMZASIZ

Londra'dan

N.50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 nisan 1904, s.3.

(Padişah'ın yaptırdığı Mecidiye isimli küçük bir zırhlı geminin satıldığı belirtiliyor. Gemiye Rusya almak istemiş fakat savaş sebebiyle ilgilenememiştir.)

İMZASIZ

Mekâtib (Newyork'tan)

N.51, Tarih 1 Safer 1322 Pazar 17 Nisan 1904, s.2.

(Yazarın Amerikalıları, onların değer verdiği üstünlükleri ve Newyork şehrini tanıtan bir yazı.)

İMZASIZ

İntizâr

N.53, Tarih Rebî-ül-evvel 1322 Salı, 17 Mayıs 1904, s.2.

(“Yeis” başlıklı 50. numaradaki yazıyı destekler tarzda ülkenin, vatanın düşürüldüğü durum anlatılıyor. Ülkenin elinde önemli kozları olduğu bunları kullanırsak selamete çıkacağız anlatılıyor.)

İMZASIZ

Mektup (İstanbul’dan)

N.56, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma, 29 Temmuz 1904, s.3.

(Gazi Osman Paşa zâdenin damadı Kemalettin’in cinayetle suçlandığı belirtilerek bunun bir iftira olduğu anlatılıp, siyasi bir durumun olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tan Gazetesinde İstanbul’dan N. 54 Tarih 15 Rebî-ül evvel 1522 Salı 31 Mayıs 1904, Yirmi Yedi Nisan Tarihiyle s.4.

Yazılmış Şu Meâlde Bir (Hükümetin harcamalarında meydana gelen artış mali Mektup Görüldü sistemi bozmuştur. Osmanlı’nın borç içinde olduğu ve gereksiz harcamaları kısması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mektup (İstanbul’dan)

N.59, Tarih 1 Recep 1322 Pazar, 11 Eylül 1904, s.1.

(Abdülhamit’in ikinci oğlu Burhaneddin Efendi’nin halkın cahilliğinden ve gafletinden faydalanarak halkı aldattığı ve iktidarın nimetlerini kötüye kullanmakla suçlayan bir yazı).

İMZASIZ

Diğer Mektup

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.3.

(Yine Sultan 5. Murad’ın cenazesi ile ilgili çeşitli şahsi değerlendirmeler yazılıp, üzüntüler dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib (İstanbul’dan)

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.2.

(Sultan Murat’ın gemiyle yeni cami’ye getirilmesi ve cenaze anını anlatan bir yazıdır.)

İMZASIZ

Okuyun İbret Alın

N.69, Tarih 15 Zi'l-hicce 1322 Pazar, 19 Şubat 1905,s.2.
(Sen-Petersburg ahalisine mensup insanların özgürlük, hürriyet, bağımsızlık ve halkın yönetime katılmasıyla ilgili düşüncelerini içeren bir mektuptur.)

İMZASIZ

Gorki'nin Rus Zabitanına
Bir Mektubu

N.71, Tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.3.
(Rusya'nın kötü gidişatına dikkat çekmek Rus milletinin hürriyetsiz yapamayacağı gerekirse kan döküleceği belirtiliyor. Bir kaç seçkin kişi yüzünden meclisin gerekli kararları, adımları atamadığı anlatılıyor.)

İMZASIZ

Mektup

N. 74, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323, Cumartesi 6 Mayıs 190, s.3.
(Bulgaristan Filibe'de yaşayan Müslümanlar gördükleri zulme dayanamayıp bölgenin mutasarrıfına gitmiş fakat faydası olmadığı gibi ileri gelenlerden bir kısmı da tutuklanmıştır. Konuyla ilgili yorumları yapılıyor.)

İMZASIZ

Mektup

N.76, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar, 4 Haziran 1905, s.3.
(Özgürlüğün elinde olmak, hür bir şekilde yaşamak için şahsi çalışmaların yanı sıra topluca ihtilal yapılması gerektiği, ancak bu şekilde emellerin gerçekleşeceği belirtiliyor. Hükümet eleştiriliyor.)

LAM

Mektup (Berlin'den)

N.81, Tarih 1 Recep 1323 Perşembe, 31 Ağustos 1905, s.2.
(Berlin'de açılan bir heykel müzesinde kıymeti çok olan taş ve heykellerin Osmanlı tarafından hediye edilerek verildiği belirtilip, eleştiriyor. İmparatorların birbirlerine hediye verebileceği ancak bunun belli bir miktarı ve değeri olacağı belirtilerek, ikinci Fredirik'e hediye edilen paha biçilmez bir kapı ve duvardan bahsedilip örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 72, Tarih 1 Sefer 1323 Perşembe 6 Nisan 1905, s.3
(Cehalet ve miskinlik yüzünden hükümete karşı milletin sesinin çıkmadığı belirtiliyor. Mançurya'daki insanların fakir olduğu ile ilgili bilgi verilip bizde ise bu insanlardan daha kötü durumda olanların olduğu belirtiliyor. Yemene 30 bin asker gönderilecektir. Rus bir komutanın öldürülmesi Bulgaristan'ı karıştırmıştır.)

İMZASIZ

Mektup

N. 70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 mart 1905, s.4
(Manastır'da işlerin karıştığı, maaşların alınamaması sebebiyle karışıklık çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Anadolu Mektubu

N.84, tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905, s.3.
(Diyarbakır, Urfa, Halep, maden gibi yerlerde İbrahim Paşa, mabeyni de arkasına alarak halkı soymaktadır. Bu gibi yöneticilerin hayduttan farksız olduğu belirtilerek olayla ilgili bilgi verilip eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 87, Tarih 15 Zi-l-hicce, 1323 Cuma 9 Şubat 1906, s.4.
(14 Teşrin-i evvel): Abdülhamit güvenlik sebebiyle deniz yolunu tercih ediyormuş. (14 Kanunu evvel) : Sultan, Yıldız Sarayının önünü yüksek duvarlarla ördürüyor. (26 Kanunu evvel) : Bomba atılması olayının sabahında meydana gelen bazı hadiseler anlatılıyor. (6 Kanun-u sani) : Paşa çeşitli sebeplerden dolayı evini taşımıştır.)

İMZASIZ

Mektub-ı Harbiye

N.105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
(Avrupa devletlerinde bütün ordu mensuplarının tek bir okuldan çıktığı halde biz de değişik türde okuldan askerler yetiştirdi; bunun da ordu disiplinini zaafa

uğrattığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib (İstanbul'dan)

N. 89, Tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 10 Mart 1906, s.4.

(10 Şubat 1906: Maaş alamayan 4. ordunun bir sevkiyat sırasında bazı askerlerinin kaçtığı belirtiliyor. 19 Şubat 1906: Veliâhd Reşat'ın sağlığının bozukluğu ve hastalığından bahsediliyor. Azizi Kâmil adında bir bilim adamının geldiği belirtiliyor. Kastamonu Valisi Enis Paşa istibdad yönetimini redetmiştir.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 102, Tarih 15 Teşrîn-î evvel 1906, s.4.

(İstanbul'dan: Hünkar yardımcıları sayesinde ancak selamlığa çıkabilmiştir. Trablus'dan: Askeri ve siyasi önlemlerin artırıldığı belirtiliyor. Girid'den: Girid komiserliğinin başına Yunan hükümeti getirilmiştir.)

İMZASIZ

Mekâtib

N.88, Tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi, 24 Şubat 1906, s.4.

(-İstanbul'dan-: Avrupalı komutanlardan oluşacak olan güçlerin Türkleri Arnavutluk'tan uzaklaştıracağı ve bunun da çıkarlarımıza aykırı olacağı savunuluyor. – Karadağ'dan- Topraklarının yarısı Karadağ'da kalan İrjana'nın Türklerle hiçbir bağının kalmadığı belirtilip, konuyla ilgili yorumda bulunuluyor.)

BİR OSMANLI

Mekâtib

N.114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.3.

(Yüzelli kuruş para alan bazı zabıta, polislerin işlerine son verilmesi üzerine, kararın haksız olduğunu belirten bir yazıdır.)

İMZASIZ

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.3.

Mektup

(İstanbul'dan: Bu gün İstanbul'un pek çok yerinde can ve mal güvenliğinin kalmadığından bahsedilip, örnek veriliyor.

Bulgaristan: Hiç bir yetkisi olmadığı halde Bulgarların İslama Türklere eziyet ettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

N.114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.2.

Mektup

(İsimsiz olan mektupta durumunun kötü olduğu anlaşılan birisinin hali anlatılıyor. Bu kişi Mithad Paşa olabilir.)

İMZASIZ

N. 115, Tarih 1 Haziran 1902, s.2.

Mekâtib

(Bazı komiteler Ermenilerin bağımsızlığı için çalışmalarını arttırmıştır. İstanbul: Rusyalı bir yetkili Selanik ile ilgili olarak çalışma yapacaktır. Bulgaristan: Sofya'da artık emniyet iyice ortadan kalmıştır. İstanbul : Yemendeki müfrezeler yeni bir yenilgi daha almıştır.)

İMZASIZ

N.114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.2.

Haşiye

(Yukarıda adı geçen mektubun devamı niteliğinde bir yazıdır.)

İMZASIZ

N. 105, Tarih 1 Kânun-ı evvel 1906, s.3.

Mekâtib

(İstanbul'dan: Haydut Fehim isimli birisi evine giderken arabasına bomba atılmış fakat kendisi kurtulmuştur. Doktorların beklediği ikinci nöbet padişahı yatağa düşürmüştür. Karadağ mahberesinde evlerini, mallarını, namuslarını kaybeden kadınlar yardım beklemektedir.)

İMZASIZ

Mektup N.114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.3.
(Mithad Paşa'nın ölümünden sonra yayınlanan son mektubunda fikirlerini dile getirdiği görülüyor. Mektubun sonunda onun bütün Türk halkı için şehit olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib N. 120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.3.
(Nezaret idaresinin talebi üzerine pek çok tutuklanma olmuştur.)

İMZASIZ

Suriye Mektupları (3) N.119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.2.
(Suriye'de batılı güçlerin Osmanlı'yı buralardan çıkarmak için çalışmalar yaptıkları, halkı isyan ettirmeye çalıştıkları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mektubât N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
(Evvelki gün donanmada bir çay ziyafeti verilmiş, çok sayıda kişi katılmıştır.)

İMZASIZ

Mektûb-ı Mahsus N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba, 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.
(Londra'dan gelen mektupta Suriye ile Sulh-ı Umumi meselesi üzerine fikirlerini ve bilgilerini aktarmaktadır.)

SİN.MİM

Amerika'da Bir Ermeni Vatandaşdan N.102, Tarih 15 Teşrin-i evvel 1906, s.4.
(Vatanın nasıl selamete çıkacağı ile ilgili 11 maddeden oluşan bir bilgi ve öneri yazısıdır.)

Gelen Mektup

İMZASIZ

Mekatib

N. 104, Tarih 30 Teşrin-i sâñ 1906, s.4.

(İstanbul: Burhaneddin'in tahtı yönetmek için hazırlandığı belirtiliyor. İttihad cemiyeti batılı devletlerin sefaretine muhtıra göndermiştir. Yalancı haberlere inanılması ve Sultanın ağır hasta olduğunun bilinmesi isteniyor.)

İMZASIZ

Kafkasya'dan Mektup

N. 103, Tarih 1 Teşrin-i sâñ 1906, s.4.

(Ermenilerin bütün Osmanlı ve İslam olanlara karşı büyük zulümlere, cinayetlere giriştiği belirtilip yardım gelmesi gerektiği belirtiliyor.)

HORASANİ

Mektûb-ı Mahsus

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.1.

(Bir gazetede yayınlanan yazıda Şurâ-yı Ümmet'e yapılan eleştirilere cevap veriliyor.)

HÜSEYİN CAHİT

Mektûbât

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.6.

(Partilere, cemiyetlere olan ihtiyaçla ilgili olarak fikirlerini Beyan ediyor.)

VİCDANİ

Mektûb-ı Mahsus

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.3.

(Özgürlük ve bağımsızlık için İttihada gerek duyulduğu üzerinde duruluyor.)

D) ŞİİR

HA.SİN.

Hayat-ı Meyyite

N.35, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 24 Ağustos 1903, s.4.

(Ana teması ölüm olan şiirde bir gencin ölümünden bahsediliyor.)

İMZASIZ

(İstanbul'dan)

N.36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi 7 Eylül 1903, s.3.

(Tema olarak vatan sevgisi işlenip vatanın ne hale geldiği konusunda duygulu mısralar yazılıyor.)

HA.SİN.

(Kısm-ı Edebi), Gurbetde

N.37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.3.

(Gurbet temasını işleyen bir şiir. Daha çok kişinin iç dünyasında yaşadığı gurbet hissi anlatılır.)

İMZASIZ

Girit Muhacirini

N.39, tarih 1 Şaban 1903 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.

(Girit adasından göç etmek zorunda kalan insanların dramı, vatan millet aşkı temalarıyla ifade ediliyor.)

İMZASIZ

(Kısm-ı Edebi)

Gece Yarılarında

N.42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Kasım 1903, s.3.

(Yalnızlık, ölüm temasını işleyen, bulunduğu yerden sıkıntı duyan bir insan duygularını buluyoruz.)

HA.SİN.

Kârbân-ı Adem

N.42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Kasım 1903, s.3.

(İnsanın sonlu bir varlık olması belirtilip koca bir

milletin yokluğa doğru gidişine duyulan hü­zün dile getiriliyor.)

İM­ZASIZ

Beyaz ve Siyah

N.43, Tarih 1 Sevval 1321 Pazar, 7 Aralık 1903, s.3.
(Karamsarlığın, ümitsizliğin anlatıldığı şiirde milletin bir gün bu zulümden kurtulup aydınlanacağı belirtiliyor.)

KEF

(Kısm-ı Edebi)
Heykel-i Nisyan

N.45, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1321 Salı 19 Ocak 1904, s.4.
(Şair, ülkenin geldiği durumu nazarlara şikayet ederek eski güzel günlerin gelmesini istiyor.)

İM­ZASIZ

Sahrada Bir Gece

N.45, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1321 Salı 19 Ocak 1904, s.4.
(Şair çölde ilgili bazı tabiat manzaralarını kendi iç yalnızlığı ile bütünleştiriyor.)

İM­ZASIZ

(Kısm-ı Edebi)
Nevâdürü'l Âsâr'dan

N.49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.2.
(Şiirde, şairin şahsında bütün bir milletin çektiği sıkıntılar dile getiriliyor.)

İM­ZASIZ

(Kısm-ı Edebi)
Askerin Şarkısı

N.53, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı 17 Mayıs 1904, s.3.
(Vatan temalı şiirde Türk milletinin asker bir millet olduğu, asırlardan beri savaştığı, kahramanlıklarla dolu bir tarihe sahip olduğu ve halkın askere güvenin olduğu belirtiliyor.)

İM­ZASIZ

Kısm-ı Edebi

N.54, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904, s.4.

(Bir gün gelecek milletin dertlerinin deneceği ittihatçıların başa geçeceği anlatılır.)

İMZASIZ

Millet Şarkıları

N.54, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904, s.4.

(Artık hürriyetin gelmesi istenip halkın çektiği sıkıntıların ancak onunla deneceği belirtiliyor ümidin kesilmemesi isteniyor.)

İMZASIZ

Midhad Paşa

(Kısm-ı Edebi)

N.56, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 29 Temmuz 1904, s.4.

(Midhad Paşa'ya karşı duyulan sevgiyi ve onun ölümüyle yaşanan kederi anlatan bir şiidir.)

AHMET KEMAL

Midhad Paşa

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.4.

(Midhad Paşa'nın şahsında ölümüne duyulan üzüntü melankolik bir üslupla ifade edilmiştir. Şair hayali bir tabut görür ve içinde yatanın fikirleriyle diri olduğunu belirtir.)

ABDÜLHAK HAMİT

Hürriyet Neşidesi

N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.1.

(Şairin hürriyetin önemini anlattığı şii yayınlıyor.)

E) RÖPORTAJ

İMZASIZ

Bolonya Ormanında

N.41, Tarih 1 Ramazan 1321 Cuma 7 Kasım 1903, s.3.

(Yazar Bolonya Ormanın'da iki ecnebinin konuşmalarını

Bir Rum ile Muhavere

bize anlatıyor. Osmanlı'nın siyaseti üzerine yorumlarda bulunuyorlar. Yazarda bu konuşmalardan yorumlar çıkarıyor.)

İMZASIZ

Dahiliye Nazırı
Paşa ile Mülakat

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Çeşitli istifalar üzerine Dahiliye nazırına bu konudaki görüşleri soruluyor.)

İMZASIZ

Kâmil Paşa ile Mülakat

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.3.

(Kamil Paşa ile yapılan röportajın verildiği haberde, siyasi konularda çeşitli sorulara cevaplar alınıyor.)

F) SEYAHAT

İMZASIZ

Mekâtib (Newyork'tan)

N.51, Tarih 1 Safer 1322 Pazar 17 Nisan 1904, s.2.

(Yazarın Amerikalıları, onların değer verdiği üstünlükleri ve Newyork şehrini tanıtan bir yazı.)

G) HİKAYE

İMZASIZ

Zabtiye Hapishanesi

N.22 23, Tarih 1 Zi'l-hiccse 1320 Cumartesi 28 Şubat 1903, s.5.

(Yakalanıp hapishanede sorgulanan eski bir zanlının başından geçenler anlatılır. Ayrıca pek çok kişinin hayatından kesitler verilir.)

İMZASIZ

Zabtiye Hapishanesi

N.25, Tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903,
s.4.

(Çeşitli sebeplerle hapishaneye atılan insanların
çektiklerini anlatan bir hikayedir.)

İMZASIZ

(Kısm-ı Edebi)

Abdülhamit-i Sâniye
Hitap (Viktor Hugo'dan
Tercüme)

N.60, Tarih 15 Şaban 1321 Perşembe 25 Kasım 1903,
s.3.

(Fransa'da yaşayan fakir bir ailenin geçim zorlukları ile
nasıl mücadele ettiği, çektikleri eziyetleri anlatan bir
hikaye.)

İMZASIZ

(Kısm-ı Edebi)

Küçük Hikaye

N.47, Tarih 1 Zi'l-hâce 1321 Perşembe 18 Şubat 1904,
s.2.

(Yıldız'da Katip olarak çalışan Remzi Bey'in işlediği bir
suçtan dolayı tutuklanıp Karadenize giden bir gemiye
polis eşliğinde bindirilmesini anlatan siyasi bir hikaye.)

H) NUTUK

İMZASIZ

Ahmet Rıza Bey'in
Nutku

N. 22-23, Tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat
1903, s.2.

(Mahmut Paşa'nın nazik, kibar, merhametli bir aydın
olduğu üzerinde durulur.)

İMZASIZ

Sami Paşazâde Sezayi
Bey'in Nutku

N. 22-23, Tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28 Şubat
1903, s.2.

(Sami Paşazade Sezayi'nin Mahmut Paşa'nın mezarı
başında yaptığı konuşmadır. Mahmut Paşa'nın üstün

meziyetli vatanperver biri olduğunu söyler.)

SİN

Goluchwsky'nin

Nutku Üzerine

N.6 Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.1.

(17. yy'dan başlayarak Osmanlı'nın Avrupa ile münasebetleri 19. yy. sonuna kadar getirilir. Avusturya Macaristan Dışişleri Bakanının Osmanlı aleyhine konuşması verilir.)

İMZASIZ

Avusturya Hariciye

Nâzırı Kont Goluchwsky'nin

Nutkun'dan Balkanlara

Ait Kısmı

N.54, Tarih 15 Rebiü'l-evvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904.

(Yazıda Osmanlıların bazı göstermelik işlerle islahatlardan kaçtığı fakat gereken girişimlerin yapılacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Kont Goluchwsky'nin

Nutku

N.54, Tarih 15 Rebî-ülevvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904, s.1.

(Kont'un Osmanlıyı tehdit eden bir üslupla konuştuğu belirtilip bir nâzırın bu şekilde konuşmasının hükümetin suçu olduğu, hükümetin gerekli çalışmaları yapmasıyla bu tür demeçlere maruz kalmayacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Şuûn

N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.3.

(Pera Palas'ta verilen baloda siyasi-askeri yetkililerin verdiği nutuklar bildiriliyor.)

3.1.3. Dil

İMZASIZ

Erbab-ı Kalemin Vazifeleri

N.2, Tarih 15 Muharremülharem 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.4.

(Yazar ve Şairlerin toplumdaki önemleri ve bazı

lkelerde bu insanların siyaseti nasıl değiştirdiği belirtilip, sade bir lisan ile toplum meselelerinin anlatılması gerektiği belirtiliyor)

İMZASIZ

(Kısm-ı Edebi) Lisân

N.39, Tarih 1 şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.
(Dilimizde bulunan Arapça kelimelerden milletin bir şey anlamadığı hissetmediği belirtilip, ancak Türkçe sevilerek gelişebilir deniyor. Eski şiirimiz bu anlamıyla eleştiriliyor. Türkçe şiirlerinde milletin milli manevi duygularını açacak seviyede yazılması gerektiği bildiriliyor.)

HA.SİN

Kısm-ı Edebi

N.43, Tarih 1 şevval 1321 Pazar 7 Aralık 1903, s.3.
(Bundan nceki (lisan) başlıklı yazıya değinilerek, kesinlikle Arapça, Farsça, Fransızca kelimelerin dilimizde korunması gerektiği belirtiliyor. Fransızca da bile pek çok Rumca kelimenin olduğu fakat bunun dile zarar değil zenginlik kattığı Beyan ediliyor.

ALİ NUSRET

Musahâbe-i Edebiye

N.129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
(Dil bahsi üzerinde durulup her kişinin kendisinin anlayabileceği bir dil kullanılması gerektiğinden bahsediliyor. Ayrıca ğrencilerin de anlayabileceği kitap diline ihtiyaç duyulmaktadır. Kısmen dilin sadeleşmesi gerektiği üzerinde duruluyor.)

MİM.MİM.

Lisan Bahsi

N.47 ,Tarih 1 Zi'l-hâce 1325 Perşembe 18 şubat 1904, s.4.

(43. sayıdaki HA.SİN imzalı yazıyı değerlendiriyor ve

dört baş madde ile yazara katıldığı ve katılmadığı yönlerini belirtip, yazarı eleştirmedeğini yalnızca lisan bahsiyle alakalı fikirlerini söylediğini belirtiyor.)

3.1.4. Tenkit Ve Polemik Yazıları

MİM.MİM.

Lisan Bahsi

N.47 ,Tarih 1 Zi'l-hâce 1325 Perşembe 18 Şubat 1904, s.4.

(43. sayıdaki HA.SİN imzalı yazıyı değerlendiriyor ve dört baş madde ile yazara katıldığı ve katılmadığı yönlerini belirtip, yazarı eleştirmedeğini yalnızca lisan bahsiyle alakalı fikirlerini söylediğini belirtiyor.)

3.1.5. Tercüme Edebi Eserler

MİM

Hukuk İçin Mücadele

N.13, Tarih 1 Receb-ül ferd 1320 Cuma 3 Ekim 1902, s.2.

(Hukuk için mücadelenin insanın ilk önce kendi nefsi için sonra da toplum için vazifesi olduğunu belirtir. Bu yazı Von Jhering'in yazısından alınmıştır.)

İMZASIZ

(Kısm-ı Edebi)

Abdülhamit-i Sâniye

Hitap

(Viktor Hugo'dan Tercüme)

N.60, Tarih15 Şaban 1321 Perşembe 25 Kasım 1903, s.3.

(Fransa'da yaşayan fakir bir ailenin geçim zorlukları ile nasıl mücadele ettiği, çektikleri eziyetleri anlatan bir hikaye.)

İMZASIZ

18 Şubat 1318 Tarihli
Rusya Ceride-i
Resmiye-si'nde Neşr
Olunan Tebligat

N.25, Tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903,
s.4.

(Rusya sefirliği aracılığıyla Osmanlıya bildirilen bir
layihadan bahsediliyor. Acilen ve ciddi olarak Slavların
haklarını koruma özgürlüklerinin gelişmesi isteniyor.)

İMZASIZ

Fi'l-i Âmel

N.87, Tarih 15 zi'l-hicce 1323 Cuma 9 Şubat 1906, s.2.

(Fransa milletvekillerinden Pol Domrik isimli şahsa ait
Evladlarımın kitabı adlı eserinden bir alıntı tercüme
ediliyor. Halkın görev ve sorumluluklarını belirten bir
yazıdır.)

İMZASIZ

Milli ve Siyasi Şarkılar

N.18, Tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık
1902, s.2.

(Halkı bilinçlendirmek ve motive etmek için şiir, şarkı,
kitap gibi edebiyat eserlerinin kullanılması gerektiği
söyleniyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N.116, tarih 15 Haziran 1907, s.4.

(Türklerin tarihi ile ilgili bir yazı Rusya'da
yayınlanmıştır. Yazının aynısı alınmıştır.)

DİKRAN ELMASYON

Ermenistan,
İttihada Doğru

N. 108, Tarih 30 Kânûn-î sâni 1906, s.1.

(Alıntı yapılan yazıda Ermeni nüfusu üzerinde durulup
bağımsızlığa doğru gidişin yolunun açıldığı belirtiliyor.)

KATOL MENDES

Bir Sergüzeşt-i Hunin

N.123 ,Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni
1324, s.7.

(Müellif ve mütercimim isimleri verilen, gazeteye ait
tefrikadır.)

- Bir Sergüzeşt-i Hunin N.124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
(Bir yolcuk ve bunun sonunda ulaşılan bir köyün ve köylülerin tasviri verilip, özgürlük için mücadele etmediklerini anlatan bir hikaye parçası.)
- Bir Sergüzeşt-i Hunin N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
(Almanların Rus köylerine girmesi ve Rusları ayırmak için planlar yaptığından bahsedilip, Varvara isimli kahramanın milliyetini konuşmasına yer veriliyor.)
- Bir Sergüzeşt-i Hunin N.126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
(Rusya'da bir ihtilal yapmak için halkı gayrete getirmeye çalışan kahramanımız, çeşitli fikirlerini dile getiriyor.)
- Bir Sergüzeşt-i Hunin N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
(Kahramanımız bir ihtilal yapmanın iyi olup olmayacağı konusunda kararsızlığını sürdürür. Nihilist olup olmayacağı konusunda da karmaşık duygularla Varvara'nın yanına gelir.)
- Bir Sergüzeşt-i Hunin N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.
(İhtilal temasının işlendiği hikayede maden ocağından gönderilen bir mektubun bahsi geçiyor.)

Bir Sergüzeşt-i Hunin

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.

(J. adındaki bir kadının çektiği sıkıntılar anlatılıyor.)

ŞARL LORAN

Kartal Yavrusu

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324, s.4.

(Bir saray bahçesinin tasviri ve bahçıvan tanıtılıyor. Geçmişe yönelik bilgiler veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat 1324, s.4.

(Franç ve Rayışad isimli kahramanların fikirlerini karşılıklı olarak söyledikleri bir bölümdür.)

Kartal Yavrusu

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.4.

(Frenç, Ney isimli kahramanların Fransa Kralı ile ilgili düşüncelerine yer veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.4.

(Şehirde meydana gelen karışıklıklar ve Şarlot'un dalgın halinden bahsediliyor.)

Kartal Yavrusu

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.4.

(Şehirdeki karışıklıklardan bahsedilip, kahramanların karşılıklı konuşmalarına yer veriliyor.)

- Kartal Yavrusu N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.4.
(Kahramanlarımızdan Şarlot, Baldive Loliv arasındaki konuşmalara yer veriliyor.)
- Kartal Yavrusu N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.4.
(Prens ile Kont arasında şehrin durumuyla ilgili konuşmalar veriliyor.)
- Kartal Yavrusu N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.4.
(Galoni isimli kahramanın ülkenin siyasi durumuyla ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.)
- Kartal Yavrusu N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.4.
(Kahramanlardan Galoni ile Kontun birbirlerine yaşadıkları olayları anlattığı görülüyor.)
- Kartal Yavrusu N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.4.
(Şarlot, Fabiyo, Galoni isimli kahramanlar kendi aralarında Paris'in durumu üzerinde konuşmaları vardır.)
- Kartal Yavrusu N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.4.
(Baldi'nin viyana gidişi üzerine Şarlot ile konuşmalarına yer veriliyor.)
- Kartal Yavrusu N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324, s.4.

(Baldi, Şarlot, Prens arasında geçen gerilimli konuşmalara yer veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.4.
(Paris'teki isyancıların Bastil'i işgal ettikleri belirtilip, durum değerlendirmelerinde bulunuluyor.)

Kartal Yavrusu

N.154, Tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, s.4.
(Farklı tiplerin politika, siyaset konusunda karşılıklı konuşmaları veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.4.
(Paris'teki ihtilalle ilgili değişik tipteki karakterler Prens'in ne yapması gerektiği ile ilgili konuşma yapıyorlar.)

Kartal Yavrusu

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324, s.4.
(Paris'teki ihtilâl ve prensin tutumu ile ilgili konuşmalara yer veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324, s.4.
(Marmon ile Genç arasında Viyana'ya gitme konusu tartışılıyor.)

Kartal Yavrusu

N.158, Tarih 19 sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.4.
(Marmon ile gencin prens ve ülke ile ilgili

konuşmalarına devam ettiği görülüyor.)

Kartal Yavrusu

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324, s.4.
(Napolyon'un tutum ve davranışları anlatılıyor.)

Kartal Yavrusu

N.160, tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.4.
(Polin ve Mitrenih isimli kahramanların imparatorun durumu ile ilgili konuşmalarına yer veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.4.
(Polin ve Miternih isimli kahramanların prens ve ülkenin geleceği ile ilgili konuşmaları veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.4.
(Kahraman Polin'in oğlu ve Prens ile ilgili konuşmalara yer veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.4.
(Rayıştad isimli kahramanın ülkenin gidişatına yönelik konuşmalarına yer veriliyor.)

Kartal Yavrusu

N.164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.4.
(Mareşal Marmon'un ordudaki durumu ve değişimleri anlattığı görülüyor.)

Kartal Yavrusu

N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.4.
(Marmon'un saraydaki gelişmeleri anlattığı görülüyor.)

Kartal Yavrusu N.166, Tarih 27 Sefer 1325 Cumartesi 7 Mart 1325, s.4.
(Rayıştad ve Miternih isimli kahramanların ülkenin siyasi gidişatına dair siyasi konularda görüşmeleri veriliyor.)

Kartal Yavrusu N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.4.
(Fabio'nun hazırladığı siyasi nitelikli evrakla ilgili bilgi veriliyor.)

Kartal Yavrusu N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.4.
(Ordu mensuplarının siyasi gelişmeler ile ilgili fikirlerini Beyan ettiği görülüyor.)

Kartal Yavrusu N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.4.
(Galoni ve Polin arasında askerinin son durumu ile ilgili konuşmalarına yer veriliyor.)

3.2. SOSYAL HAYAT

İMZASIZ

Milletin Hakları N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.1.
(Kişi hakkından başlayarak devlet-insan haklarını belirtip, insanlardan haklarını savunmaları isteniyor.)

Yazıyı konuyla ilgili bir şiir ile bitiriyor.)

İMZASIZ

Milletimiz Ne Yapıyor ?

N.5, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.3.

(Çeşitli milletlerden hak, hukuk, iktisad, ordu gibi alanlarından yaptıkları üstünlükleri över ve Osmanlıların da bunlara layık olduğunu belirtir.)

İMZASIZ

İstikbalde

N.7, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.2.

(1 asırdan beri irfan, insaniyet, mevzuat, ordu, donanma ve mekteplerimizin nasıl yok edildiği üzerinde durulup Abdulhamit suçlanıyor.)

İMZASIZ

Girit

N.9, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba 7 Ağustos 1902, s.1.

(Girit halkının ve Türkiye'ye göç eden binlerce insanın durumu anlatılıp, ne tür sıkıntılar için de buldukları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Vatandan

N.12, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.2.

(Küçük mektup içinde yer alan sözlerden duyulan fikirler makalede yer alır. Vatanın gidişatı ve çözüm yolları söylenir. Mektuba dayalı yorumlarda bulunulur.)

MİM

Hukuk İçin Mücadele

N.13, Tarih 1 Receb-ül ferd 1320 Cuma 3 Ekim 1902, s.2.

(Hukuk için mücadelenin insanın ilk önce kendi nefsi

için sonra da toplum için vazifesi olduğunu belirtir. Bu yazı Von Jhering'in yazısından alınmıştır.)

İMZASIZ

Hicret ve Hurûc

N.16, Tarih 15 Şaban 1320 Pazar 16 Teşrîn-î sâni (Kasım) 1902, s.1.

(Osmanlı'nın güçlü zamanlarında göç alan bir ülke olduğu belirtilir. Şimdi ise halk zulm, emniyetsizlik, açlık gibi sebeplerle dışarı kaçmaktadır.)

İMZASIZ

Dahil-iMemâlik-i
Osmaniye'de
Rüşvet

N.18, Tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.3.
(Bugünkü Osmanlı toplumunda rüşvet alıp vermenin doğal bir şey olduğu konusu incelenip neler yapılabileceği üzerine fikir yürütülüyor.)

İMZASIZ

Küçük Himmetler

N.18, Tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 aralık 1902, s.4.
(İyiniyetli olmak kaydıyla bazı kaymakam ve nahiye müdürlerinin hayır işleri yapabilecekleri, eser verebilecekleri konular bir haber ele alınıp yorumlanıyor, Abdülhamit hükümeti eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Dahili-iMemalik-i
Osmaniye'de Rüşvet

N.19, Tarih 1 Şevval 1320 Çarşamba, 31 Aralık 1902, s.3.
(18. sayıdaki yazının devamı olup aynı hususlardan bahsediliyor.)

İMZASIZ

Efkâr-ı Umûmiye

N.28, Tarih 15 Safer 1321 Çarşamba 13 Mayıs 1903, s.1.
(Çeşitli güçlü devletlerden örnek vererek halkın genel fikri olduğu yerlerde, halkın birlik olduğu hükümetlerde yıkılma olmadığını anlatıyor ve toplumumuza bazı kıyaslar yapıyor.)

MİM

Hukuk İçin Mücadele (3)

N.30, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 11 Haziran 1903, s.1.

(Hukuk için mücadelenin fert içinde, yaşadığı sosyal toplum içinde bir mücadele etmenin vazife olduğu anlatılıyor.)

İMZASIZ

Mekteplerimizi

Islah ve Teksir Edelim

N.32, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi 11 Temmuz 1903, s.3.

(İki Yunanlının konuşmaları alınıp yorumlarda bulunuluyor. Yazıya göre Yunanlı doktorlar Osmanlı hastaları olmazsa işsiz kalırlar. Bunun için hem siyaseten hem de bedenen kuvvetli olmalıyız. Tıp tahsiline önem vermeliyiz)

İMZASIZ

Muayenehânelerin

Lüzumu

N.36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1321 Pazartesi 7 Eylül 1903, s.4.

(Padişahın Yıldız semtine yaptırdığı hastahane ve muayenehane eleştirilip yerinin uzak olması sebebiyle hastaların oraya gidemeyeceği söyleniyor.)

İMZASIZ

Husûl-i İnkılabda

Ebeveyn

N.37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba 23 Eylül 1903, s.2.

(Toplumu değiştirmenin ilk yolunun anne babadan geçtiği belirtiliyor. Anne babanın bu konudaki vazifeleri 9 madde halinde belirtiliyor.)

İMZASIZ

Neşriyat

N.39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 (teşrin-i evvel) ekim 1903, s.1.

(Özellikle Rumelide isyanların yaşandığı, halktan zorla

vergi alındığı bir dönemde bunlara karşı çıkmanın tek yolunun gazeteler yoluyla olacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Aceze-i Nisvân

N.42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Kasım 1903, s.2.

(Sürekli savaşlar yüzünden perişan olan kadınlarımızın sefil, aç bir halde üstelik de câhil bırakıldığından bahsediliyor.)

İMZASIZ

Ağlamayan Çocuğa
Meme Verilmez

N.44, Tarih 15 Şevvâl 1321 Pazar 21 Aralık 1903, s.2
(Türklerin sadakatli, itaatkâr ve sabırlı bir millet olduğu belirtilip başka milletlerden örnekler verilerek hakkımızı bağıra çağıra aramız gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Iyd-ı Adhâ

N.48, Tarih 15 Zi'l-hâce 1321 Perşembe 3 Mart 1904, s.1.
(Abdülhamit yönetiminde dinin, İslam'ın elden gittiğini ilan ediyor. Halkın ağladığını söylüyor.)

İMZASIZ

Akvâm-ı Osmaniye

N.51, Tarih 1 Safer 1322 Pazar 17 Nisan 1904, s.1.
(Osmanlı toplumunun niteliğinden bahsedilip gelişmiş toplumların toplumların seviyesine çıkmak için cehaleti yenmek, çalışmak ve birleşmek gerek olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.53, Tarih 1 Rebî-ul-evvel 1322 Salı 17 Mayıs 1904, s.1.
(Kısaca iletişim araçlarından bahsedilip, Avrupalıların haberle nasıl ilgilendikleri belirtilip, Rusya'nın sınırlarını genişletmesiyle Araplarla komşu olacağı tehlikesi üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

İhtilâl

N.55, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 15 Temmuz 1904, s.2.

(İstanbul'da ve Osmanlı'nın çeşitli yerlerinde olan ihtilâllerden bir sonuç çıkarılması gerektiği ve kan ile hiçbir problemin çözülemeyeceği anlatılıyor.)

İMZASIZ

Yine Neşriyat

N.61, Tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi 15 Teşrîn-i evvel (ekim) 1940, s.1.

(Memlekette olan bu kadar olaya rağmen diğer gazetelerin ya sessiz kaldığı veya doğru haber vermediği; pek çoğunun tarafsız olmadığı konusunda fikirler öne sürülüyor.)

İMZASIZ

Parasızlık

N.65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba 23 Kasım 1904, s.4.

(Adliye, eğitim ve maliye açısından, alaylı bir dille yönetim eleştiriliyor. Ve bütün dünyada çıkan ihtilâllerinde ya dini taassubdan veya maddi sebeplerden patlak verdiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Avrupa'da Türkler

N.65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.2.

(Türklerin içinde yaşayan rum, ermenilerin bizden daha fazla sözlerinin geçtiği, önemli mevkilerde çalıştıkları ve önemli mevkide pek çok kişiyi tanıdıkları için Türklerin haksız düşürüldüğü, buna çare olarak Avrupa'daki Türklerin sayısının artması, her millette Türklerinde yaşaması ve ticaretle uğraşmamız gerektiği vurgulanıyor.)

İMZASIZ

Gaye-i Hayâl

N.67, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1322 Cumartesi, 7 (Kânûn-ı sâni) Ocak 1904, s.1.

(Birtakım yabancı şahıslardan alıntılar yapılarak, halkı her türlü felakete karşı daima ümit etmesini sağlamak gerektiği belirtilip, siyasi durum yüzünden Osmanlıların emellerini kaybettiği halbuki küçük bir kurtuluş ümidinin bile halkı kurtarabileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bizde Kanun var mı?

N.71, Tarih 15 Muharrem 1323 Salı 21 Mart 1905, s.2.
(Kanunların insanların rahatı için konulduğu belirtilip, çıkartılan yanlış kanunlar ile halkın huzurunu bozduğu padişaha sonsuz yetkiler verdiği adeta derebeyliğinde yaşandığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Okuyun İbret Alın

N.72, Tarih 1 Sefer 1323 Perşembe 6 Nisan 1905, s.2.
(Sen-Petersburg'daki üniversite öğrencileri bir araya gelip bir takım kararlar almışlardır. 3000 bin den fazla öğrenci eylem yapmış ve Eylül 1905'e kadar okula gitmeme kararı almıştır. Yazar bu olayı milletimize örnek gösterip hükümete karşı tavır almaya çağırıyor.)

İMZASIZ

İkdam Gazetesi

Lisana Gelmiş

N.73, Tarih 15 Sefer 1323 Perşembe 20 Nisan 1905, s.1.
(Abdülhamit yanlısı gazetelerin ülkenin gidişatına doğru hiç bir olumsuz yazı yazmadıklarını, son zamanlarda bu durumun değiştiğinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Memâlik-i

N.74, Tarih 1 Rebî-ul-evvel 1323 Cumartesi 6 Mayıs 1905, s.1.

Osmaniye'de Asayiş

(Bir ülkede sanatın, edebiyatın, ilmin gelişmesi için başlıca şartın güvenlik olduğu, Osmanlı'da ise bundan eser olmadığı ve diğer devletlerden geri kaldığımızı belirtiyor.)

İMZASIZ

N.75, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi 20 Mayıs 1905, s.2.

Parasızlığa Çare

(Öncelikle hazinenin dolması için Abdülhamit'in tahtan inmesi ve ıslahatlar yaparak sanayii geliştirmek gerektiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

N.82, Tarih 15 Recep 1323 Perşembe 14 Eylül 1905, s.4.
(Gelişmiş memleketlerde insanların tatil yaptıkları bu iş için çok paralar harcandığı, hem insanların rahat ve huzur bulduğu hem de o yerlerin insanların gelen turistler ile zenginleştiği belirtilip Fransa'dan örnekler veriliyor.)

Seyr-i Hareket

İKİ ASKER

N.86, Tarih 15 Ramazan 1323 Pazar 12 Kasım 1905, s.4.
(Gelişmiş medeniyetlerde halkın refahı ön planda tutulurken bizde erkeklerin yıllarca askerlikte kalması; Ermeni ve Rumların askere alınmaması Türk nüfusunda ilerleyen yıllarda azalmaya sebep vereceği belirtiliyor.)

Türkler'de

Tenâkus-ı Züriyyet

İMZASIZ

N.87, Tarih 15 Zi'l-hicce, 1323 Cuma 9 Şubat 1906, s.3.
(Bulgaristan'da çıkan Uhuvvet Gazetesinden bir küçük makale alıp değerlendirme yapılıyor. Allah'ın zalimlerin değil mazlumların yanında olduğu konusu üzerinde durulup, halkın inancını hiçbir zaman kaybetmeyeceği üzerinde duruluyor.)

Her Şeyin Yeri Var

İMZASIZ

Tatarlar'da Terakki

N.91, Tarih 15 Seferü'l âhir, 1324 Pazartesi 9 Nisan 1906, s.2.

(Rusya ihtilalinden her milletin ders aldığı ve bunlardan birisinin de Tatarlar olduğu belirtiliyor. Kendi kendilerini yönetebilmek ve cahilliği önlemek amacıyla yapılan ilerlemelerden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Kassam İdaresi
İtâm Sandıkları
Emval-i Yetim

N.93, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1Çarşamba 9 Nisan 1906, s.3.
(Gelişmiş medeniyetlerde kişinin öldükten sonra mallarının paralarının ne olacağı belli olabiliyorken biz de kimin hakkının kime gittiği belli olmamaktadır.)

İMZASIZ

Teşkilât-ı Neşriyatın
Lüzum- ı Fâidesi

N.95, Tarih 1 Cemâziyel evveli 1324 Cumartesi 23 Haziran 1906, s.2.
(Tıpkı Rusya'da gibi oluşturulacak olan bir teşkilatın gerek halkın fikirlerini alarak hükümete bildirebileceği ve gerekse başına buyruk bir icraat içine girilemeyeceği belirtilerek lüzumu ve faydalarını sıralıyor.)

İMZASIZ

Hristiyanlardan Asker
Almaya Dâir

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.3.
(Yüzyıllardan beri medreselilerden, gayrimüslimlerden asker alınmadığını, bunun sonucu olarak müslümanların savaşlarda telef edildiği ve bunun başka bir örneğinin daha olmadığı belirtilerek, Hristiyanlardan da asker alınmasının önemi üzerinde durulur.)

İSMAİL MÜŞTAK

Osmanlı ve Ecnebi Gençler

N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Toplumdaki okumuş, iş sahibi gençlere bakıldığı zaman

bunların büyük bir kısmının yabancı olduğunu belirtip, durumun düzeltilmesi gerektiği bildiriliyor.)

BAHAÜDDİN VEDAT

[DOKTOR]

Makale-i Tıbbiye

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.8.

(Meşrutiyetin öneminin vurgulandığı yazıda bundan sonra daha çok çalışmak gerektiği, yabancı memleketlerdeki gibi bir rahat hayat için daha fazla çaba gerektiği üzerinde durulup, özellikle tıp eğitimine önem verilmesi isteniyor.)

İMZASIZ

Emraz-ı İctimaiyemiz

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.1.

(Özellikle İttihat ve Terakki Partisinin toplumun bilinçlenmesinde oynadığı etkin rolden bahsediliyor.)

ALİ MUHLİS

Muharrerât

N144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.7.

(Kimyevi maddeler, ilaçlar ve eczahaneler ile ilgili bir yazıdır.)

İSMAİL MÜŞTAK

Gençlerimiz ve

Noksanlarımız

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.1.

(Gençleri medeni düzeyde eğitime tabî tutmak gerektiği ayrıca iş vermek gerektiği üzerinde duruluyor.)

SADETTİN VEDAT

[DOKTOR]

Cidâl-i Müfid

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.7.

(Hayat ile insan arasında mücadelenin anlatıldığı görülüyor.)

HA.MİM.

Zaif Zabıta

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.

(Polis kuvvetlerinin olayları başlamadan sona erdirecek durumda olmadıkları ve her bakımdan zayıf kaldıkları görülüyor.)

ŞİN.KÂMİL

Muktebesât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.5.

(Daha çok halk sağlığı ile ilgili neler yapılması gerektiği belirtiliyor.)

İSMAİL MÜŞTAK

Adalet-i İctimaiye

N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324, s.1.

(Toplumun için en önemli unsurun adalet olduğu vurgulanarak; zengin-fakir ayrılığı üzerinde duruluyor.)

HÂKİ

Muktebesât

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.7.

(Pir Saaka gazetesinde yayınlanmış olan yazı aynen veriliyor.)

MİM.HA.

Muharrerât

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324, s.6.

(Toplumsal hayatı düzenleyen hukuk kuralları ile ilgili fikirlere yer veriliyor.)

SEMİHA ŞÜKRÜ

Muktebesât

N.168, tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.6.

(Tababet-i Hazire mecmuasından bir alıntı yazı veriliyor. Kadın hakları üzerinedir.)

3.3. EĞİTİM

İMZASIZ

İstikbal Hazırlıkları

N.2, Tarih 15 Muharremül haram 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.3.

(İstibdad yönetiminden kurtulmanın yolunu gençleri medeni bir eğitim vermekle mümkün olduğunu belirtiyor.)

İMZASIZ

Maârife Dâir

N.8, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.3.

(Üst seviyede öğrenciler yetiştirmek amacıyla bir program hazırlanması ve bunun öğretmenlere yönelik olacağına dair haber veriliyor.) Ayrıca 8 maddelik bir soru bölümü var.)

İMZASIZ

Seyahat-i İlmiye

N.17, Tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.3.

(Osmanlı'daki geleneksel eğitim sistemi eleştirilip, ilim merkezlerine seyahat etmenin gereğini vurgular.)

LAM

Nur ve Zulmet

N.21, Tarih 1 Zü'l-ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903, s.2.
(Osmanlıdaki ilimlerin gelişmesinin önemi vurgulanıp skolastik devirden de örnekler verilir. Ülkede karanlığı ve aydınlığı temsil edenler vardır. Aydınlık kazanırsa ülke kurtulacaktır.)

İMZASIZ

Çin'den İbret Alalım

N.29, Tarih rebiyyü'l evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs 1903, s.3.

(Pek çok savaştan sonra Çinlilerin Avrupa'ya ilim öğrenmek amacıyla okullara öğrenci yollandığından ve Avrupalıların da Çin'e seyahat ederek yakın ilişki kurduklarından bahsederek Osmanlı'nın da benzer bir yol tutması gerektiği vurgulanır.)

İMZASIZ

Avrupa'da Tahsil

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327, Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Özellikle İngiliz eğitim sistemi hakkında detaylı bilgiler verilerek bir okulun iç yönetmeliğinden örnekler gösterilip, kaliteli eğitimin nasıl yapıldığı anlatılıyor.)

BAHAÜDDİN VEDAT [DOKTOR]

Makale-i Tıbbiye

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.8.

(Meşrutiyetin öneminin vurgulandığı yazıda bundan sonra daha çok çalışmak gerektiği, yabancı memleketlerdeki gibi bir rahat hayat için daha fazla çaba gerektiği üzerinde durulup, özellikle tıp eğitimine önem verilmesi isteniyor.)

İMZASIZ

Mekteplerimiz ve İhtisas

N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.2.

(Mecliste eğitim ile ilgili görüşülen yasa ve teklifler ile anlatılması ve eğitim sistemimiz hakkında bilgilere yer veriliyor.)

3.4. PSİKOLOJİ

BAHADDİN

Sipritismaya Dâir

N.166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.7.
(Salih Zeki Bey'in ruhbilimle ilgili medyumlukla ilgili fikirlerine cevap veriliyor.)

3.5. TARİH

İMZASIZ

Mekatib:
İstanbul'dan

N.1, Tarih 1 Muharremül haram 1320, 10 Nisan 1902, s.4.
(Sultan Hamid yanındaki çıkarıcı çevrelerin baskısıyla zulmünü arttırması ve Fuad Paşa'nın tutuklanıp, vatan haini ilan edilmesi anlatılır.)

DAL

Şipka Şenlikleri

N.14, Tarih 15 Receb-ül-ferd 1320 Cumartesi 18 Teşrin-i evvel (ekim) 1902, s.1.
(Osman Paşa'nın rusların İstanbul'a ilerlemesini durdurup Şipka Geçidini ele geçirmesi üzerine bir yazıdır. Hükümete de bazı atıflarda bulunulur.)

DAL

15 Mayıs 1903 Selanik
İhtilâli

N.29 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs 1903, s.3.
(Selanığın stratejik noktalarında meydana gelen patlamalardan sonra isyancıların sokağa çıkıp asilik yapacağı uyarısında bulunuluyor.) Çeşitli fikirler sunuluyor.)

İMZASIZ

Millet-i Osmaniye'ye

N.41, Tarih 1 Ramazan 1321 Cuma 7 Teşrin-i sâni (kasım) 1903, s.1.

(Bir şiir ile yazıya başlanıyor ve Osmanlı'nın Rumeliden Avrupadan ayrıldığı bildiriliyor. Tarihteki başarılar hatırlanarak durum karşısında halkın ne yaptığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

N.55, Tarih 1 Cemâziye'1 evvel 1322 Cuma 15 Temmuz 1904, s.1.

Mesele-i Mısrîyenin
Mebde-i Müntehâsı

(Mısır'ın Osmanlıların eline geçişinden İngilizlerin işgaline kadar geçen süreyi anlatarak siyasi değerlendirmelerde bulunuluyor.)

SİN. SEZAYİ

N.92, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1324, Çarşamba 25 Nisan 1906, s.1.

Paris Kongresi – Gülhâne
Hatt-ı Hümayunu

(Paris kongresi ile Gülhane bildirisinin aynı tarihlere rastladığı belirtilip, Kırım Savaşı'nın Osmanlı'da yarattığı 50 yıl önceki değişimleri anlatarak, eleştirel tarzda yorumlarda bulunuyor.)

İMZASIZ

N.102, Tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.

Saltanat-ı Hilafet-i Osmaniye

(Osmanlı devletinin kuruluşundan bu güne kadar ki hilafet-i islamiyye meselesi üzerinde durulup, bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

N.116, Tarih 15 Haziran 1907, s.4.

“Başlıksız”

(Türklerin tarihi ile ilgili bir yazı Rusya'da yayınlanmıştır. Yazının aynısı alınmıştır.)

ALİ NUSRET

N.157 tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.5.

Musahâbe-i Tarihiye

(İmparatorluğun kuruluşundan bugüne kadar ne gibi durumlardan geçtiği belirtilerek, devletin şimdiki durumu anlatılıyor.)

3.6. SİYASET

3.6.1. İç Siyaset

İMZASIZ

Kanun-ıEsasiye'nin
Muhtacına

N.1, Tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902,
s.2.

(Yazıda üç çeşit yönetimden bahsedilip örnekler
veriliyor. Mutlakiyetin kaldırılması ve ülkenin beladan
kurtulması için meşrutiyetin ilan edilmesi savunuluyor.)

İMZASIZ

Hâl-i Hazır

N.1, Tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902,
s.2.

(Makedonya'da çıkan olayların askeri çözümlerle
halledilmeye çalışılması eleştirilip, ıslahat çalışmalarının
önemi üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Hakk-ı Hürriyet

N.1, Tarih 1 Muharremülharam 1320, 10 Nisan 1902,
s.3.

(Hürriyetin tanımı, önemi belirtilip başka ümmetlerden
ve bizden örnekler verilip kıyas yapılıyor. Sultan
Abdülhamit'te eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib:
İstanbul'dan

N.1, Tarih 1 Muharremül haram 1320, 10 Nisan 1902, s.4.
(Sultan Hamid yanındaki çıkarıcı çevrelerin baskısıyla
zulmünü arttırması ve Fuad Paşa'nın tutuklanıp, vatan
haini ilan edilmesi anlatılır.)

İMZASIZ

N.3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.1.

Rumeli Elden Gidiyor

(Rumeli'nin yavaş yavaş elimizden gitmesinin sebepleri ve askeri çözümün yanlışlığı ve bu yanlışlıkları nasıl düzeltereğimiz maddeleyerek anlatılır.)

LAM

Makale-i Mahsûsa
(Kader)

N.3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.2.
(Kaderiyye ve mutezile mezheplerinin kader anlayışından bahsedilip, Abdülhamit'in iyi-kötü yaptığı şeylerin kadere bağlamamak gerektiği belirtilip, çalışmak önerilir.)

DAL

Ermenilere Dair

N.3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.2.
(Ermenilerin Doğu Anadolu'da altı vilayeti istemeleri, bu duruma karşı yapılması gerekenler anlatılıyor.)

İMZASIZ

Trablusgarb'a Dâir

N.9, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.3.
(Trablus, Tunus ve Bingazi illerinin stratejik öneminden dolayı limanı telgraf, asker gibi önlemler sıralanıyor.)

İMZASIZ

İttihad ve Teâvün

N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma 23 Mayıs 1902, s.1.
(Osmanlıdaki müslümanların tek bir çatı etrafında toplanmaları ve ittihad hareketine maddi manevi yardım etmeleri belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bir Rica

N.5, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi 7 Haziran 1902, s.1.
(Gazeteye gelen çok sayıda mektuba teşekkür ve yazı olarak katkı sağlayabileceklerini belirtir. İkinci bölümde

de 7 madde halinde ÷lke içindeki gayr-i m÷slim ile m÷sl÷manların durumu ve Mısır meselesi ele alınır.)

İMZASIZ

N.5, Tarih 1 Rebî-÷l-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.1.
Islahata Dâir (Avusturya dış işleri bakanının balkanlar hakkındaki sözleri alınıp yorumlarda bulunuluyor. Ayrıca bu barış zamanında ÷lkedeki ıslahat çalışmalarına yön vermek hakkında önerilerde bulunuyor.)

İMZASIZ

N.5, Tarih 1 Rebî-÷l-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.3.
İcmâl (Yemendeki bedevi kabilelerinde Osmanlıya karşı direniş hareketlerinin başlayabileceğinden ve İngiltere'nin konuya olan ilgisinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

N.5, Tarih 1 Rebî-÷l-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
Bulgaristan'dan (Bulgaristan'daki m÷sl÷man mebuslar, haklarına ilgili 10 maddelik bir bildiri yayınlar.)

İMZASIZ

N.6, Tarih 15 Rebî-÷l-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran1902, s.1.
İki Ferman-ı Âli (Selanik valisi Hasan Fehmi Paşa ile Sivas valisi Hacı Reşit Bey'in görevlerinden alınması üzerine yayınlanan fermanın yanlış olduğu anlatılıyor.)

İMZASIZ

N.6, Tarih 15 Rebî-÷l-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.3.
İcmâl (Ülkenin yanlış yönetildiğine dair yorumlarda bulunuluyor ve bazı örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

İstikbâlde

N.6, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.4.

(Ülkenin şimdiki durumu belirtilip Abdülhamit'in yanlış politikalarına değinilip Kanun-i Esasi'nin önemi anlatılır.)

İMZASIZ

Taacüb ve Teessüf

N.7, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi 7 Temmuz 1902, s.3.

(Ülkenin düştüğü durumdan Abdülhamit suçlanıyor ve Kanun-u Esasi'yi uygulamadaki direnci eleştirilip, ne yapması gerektiği sıralanıyor.)

İMZASIZ

Hıyanet-i Azmî

N.8, Tarih 15 rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi 12 Temmuz 1902, s.1.

(Abdülhamit'in Rusya ile gizli ilişkiler içinde olduğu ve vatana hıyanet derecesinde bazı imtiyazlar, hediyeler verdiğini ve buna bir son vermesi gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İstanbul'da

Almanlar ve Ruslar

N.10, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.2.

(20 Haziran 1902, Növiye gazetesinde çıkan bir yazı aynen alınmıştır. Yazıya göre Almanlar boğazda iskeleler inşa etmekte ve boğazlara sahip çıkmaktadır. Konuyla ilgili yorumlar yapılır.)

İMZASIZ

Memûrînin İstirahatı

N.10, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 20 Ağustos 1902, s.3.

(Sadrazamın hastalanması üzerine yerli yabancı gazetelerde yapılan yorumlara yer verilip, devletin bu

durumdayken memurlarının vazife uğruna ayakta durması gerektiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Muvaffakiyât-ı

Meşkûre-i Padişahî

N.11, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.2.

Geçen yazı hakkında eleştirilerde bulunuluyor. Burada Padişah'ın ilim fen sanat, medeniyet alanında Türkiye'nin önünü açtığı söyleniyor. Halbuki bunun böyle olmadığı örneklerle anlatılıyor.)

DAL

İcmal-i Siyasi

N.12, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe 18 Eylül 1902, s.1.

(Makedonya'da yaşayan Bulgarlar ülkenin ikiye ayrılması yönünde bir kongre düzenlemişlerdir. Bunun Osmanlıya etkisi üzerinde durulmakta ve geçmişte yaptığımız hatalara vurgu yapılmaktadır.)

İMZASIZ

Zaaf ve Cehl

Numuneleri

N.12, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 18 Eylül 1902, s.3.

(İkdam gazetesinde çıkan bir yazıdan alıntılar yapılarak halkın cahil, zayıf, fakir olmasının sebebinin memurlar yani hükümet yani Abdülhamit olduğu vurgulanır.)

DAL

Boğazlar

N.13, Tarih 1 Receb-ül-ferd 1320 Cuma 3 teşrin-i evvel (ekim) 1902, s.1.

(Boğazların Osmanlı devletindeki yeri ve önemi belirtilip tarihlere dayalı bilgiler verilip boğazların başka devletlere açılması konusu işleniyor. Abdülhamit'in Rusya ile işbirliği yapması eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Zaaf ve Cehl
Numuneleri (2)

N.17, Tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902,
s.3.
(“Malumat” isimli gazetenin Padişah’tan yana alan, onun fikir ve görüşlerini yansıtan yazılar alınıp çeşitli eleştirilerde bulunuluyor.)

İMZASIZ

Hidiv Meselesi

N.18, Tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi 15 Aralık 1902,
s.1.
(Abdülhamit ile Abbas Hilmi Paşa arasında var olduğu söylenen kişisel anlaşmazlık dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Casusluk

N.20, Tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903,
s.1.
(Osmanlı’da özellikle İstanbul’da casusluk faaliyetleri anlatılıp bunun ülkeyi yıkan bir yönetimin sonucu olduğunu belirtip durum mütalaası yapılıyor.)

DAL

Rumeli

N.20, Tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba, 14 Ocak 1903,
s.2.
(Rumelinde başlayan Bulgar isyanının bastırıldığına dair haber verilip durumla ilgili yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Hicaz Demiryolu Vergisi

N.21, Tarih 1 Zü-l-ka’de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903,
s.2.
(Gazetelerde yazan demiryolu için vergi toplanması haberlerine değinilip, verginin neden toplanması gerektiğinin yorumu yapılıyor. Olumsuz fikirler

sunuluyor.)

İMZASIZ

Makedonya Islahatı
Hakkında Bazı Mütâlaât

N.21, Tarih 1 Zü-l-ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903,
s.3.
(Makedonya'da yapılan siyasi, sosyal ıslahatların ne gibi yarar zarar getirdiği ile ilgili yorumlarda bulunulup, ıslahatların yararsız olduğu söyleniyor.)

İMZASIZ

Damat Mahmut Paşa

N.22, 23, Tarih 1 Zü-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat
1903, s.1.
(Damat Mahmut Paşa'nın vefatı üzerine duyulan derin acı ve Abdülhamit ile ilişkisini irdeleyen bir yazı.)

İMZASIZ

Tebdil-i Sadâret

N.22,23, Tarih 1 Zü-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat
1903, s.6.
(Kanun-ı Esasi ile birlikte yüzyıllardan beri görevi değişmeyen vezirlerin nasıl bir görev değişikliği içinde olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Abdülhamid-i Evvel
ve Abdülhamid-i Sâni

N.27, Tarih 1 Safer 1321 Çarşamba 29 Nisan 1903, s.1.
(Abdülhamid'in tahta çıkmadan ve tahta olduğu zamanlarda yaptıkları bir şiirle başlanarak kıyas ediliyor.)

İMZASIZ

Arnavut İsyanı

N.28, Tarih 15 Safer 1321 Çarşamba 13 Mayıs 1903, s.2.
(Rusya ve Avusturya'nın istediği ıslahatları Arnavutluk'ta uygulamaya çalışan hükümetin başarısız olduğu söyleniyor. Halk ayaklanmış veya Ayaklanmak

üzeredir. Yazıda hükümet eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Sadrazam ve
Avrupa Matbuâtı

N.28, Tarih 15 Safer 1321 Çarşamba 13 Mayıs 1903, s.4.
(Sadrazam Ferit Paşa bir takım gazete ve dergilere
verdiği demeçlerle yapacağı yeniliklerden bahsedip halkı
bu duruma alıştırmak için matbuat alemini kullandığı
öne sürülür ve Avrupa ile kıyas edilir.)

İMZASIZ

Padişahın Sulhperverliği

N.29, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs
1903, s.1.
(Yazıda yaklaşık 25 yıl boyunca savaş olmadığını ancak
bunun sebebinin sürekli verilen tavizler, boyun eğmeler
olduğu belirtiliyor.)

DAL

Rumeli ve Arnavutlar

N.29, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs
1930, s.2.
(Bulgarlar başta olmak üzere diğer balkan ülkeleri isyan
etmiş çeşitli haklar almıştı. Sırada Arnavutluğun olduğu
söylenip önlem üzerinde duruluyor.)

DAL

15 Mayıs 1903
Selanik İhtilâli

N.29 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs
1903, s.3.
(Selanik'in stratejik noktalarında meydana gelen
patlamalardan sonra isyancıların sokağa çıkıp asilik
yapacağı uyarısında bulunuluyor.) Çeşitli fikirler
sunuluyor.)

İMZASIZ

Rumeli'de Yapılması
İcâb Eden Şeyler

N.31, Tarih 1 Rebi-ül-âhır 1321 Cumartesi 27 Haziran
1903, s.1.

(Rumların bulgarların Selanik'i yakıp yıkmasından sonra Avrupa'dan beklemedikleri desteği bulamamaları üzerine Osmanlı'nın bu yörelerde siyasi, sosyal ekonomik olarak neler yapması lazım geldiği belirtilir.)

İMZASIZ

Devlet-i Aliye'de
Demiryolları

N.31, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi 27 Haziran
1903, s.2.

(Osmanlı'daki demiryolu fikrini ilk kez İngilizlerin düşündüğünden bahsedilip tarihi bilgiler verilir. Başka ülkelerde ticarete yarayan bu demiryollarının bizde siyasi amaç güdülerek inşa edildiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Şapur Sâid Paşa

N.31, Tarih 1 Rebi-ül-âhır 1321 Cumartesi 27 Haziran
1903, s.3.

(Mithat Paşa ile Said Paşa arasında kıyas yapılıyor. Birinin vatani milleti için kendini feda ettiğini fakat kıymetinin bilinmediğini. Said Paşa'nın ise tanığından fazla bir mükafata konduğunu belirtiyor.)

İMZASIZ

Zat-ı Şâhane ve
Hassa-ı Ordu-yı Hümayûn

N.31, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi 27 Haziran
1903, s.3.

(Bulgaristan'da gelen bir olaydan sonra padişahın dehşet içinde kaldığı ve kendisine ait askerlerin pay-i tahtı korumaları için önemli tedbirler aldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N.33, Tarih 1 Cemâzi-yel evvel 1321 Pazar 26 Temmuz

Sultan Abdülhamid'e

Hitâb

1903, s.1.

(Yazıda Abdülhamit'e ağır eleştiriler gelerek onun bir katil, bencil, kötü bir idareci olduğu belirtilip tahttan idrileceğini söylüyor. Yalnızca Osmanlı toplumunun değil Avrupa'nın ondan şikayetçi olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Avrupa-ı Osmanî

N.34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.2.

(Bulgaristan ihtilalinin sona erdiği bildirilerek bu ihtilalin neden meydana geldiği ve bir daha böyle bir olayla karşılaşmamak için neler yapılması gerektiği bildirilip, bu basış zamanında hükümetin daha vatan çıkarlarına sahip çıkması gerektiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N.34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.4.

(Padişahın emriyle hapisteki bulgar çeteciler serbest bırakılır. Padişah Bulgaristan'a önem verdiğini açıklamıştır. Bulgaristan da Yunana 12 bin tüfek götüren birisi yakalanır ama serbest bırakılır.)

İMZASIZ

Meşrutiyet-i İdarenin

Ezhâr-ı Cihet-i

Lüzumunu İsbat

Beyanındadır

N.36, Tarih 15 Cemâzi-yel-ahır 1321 Pazartesi 7 Eylül 1903, s.1.

(Meşruti yönetimin gerekliliğini dinen, aklen ve siyaseten lüzumu detaylıca anlatılıp, bir sonuca bağlanıyor.)

İMZASIZ

Ne Yapmalı?

N.37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba 23 Eylül 1903, s.1.

(Büyük bir rumeli ihtilali çıkmış ve olaylar Edirne'ye kadar yayılmıştır. Milletimizi bu durumdan kurtaracak

çareler üretiliyor. Mesela bütün müslümanların tek bir ses olup olaylara karşı çıkması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Meşveret

N.39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.
(Islahatları düzenlenmek amacıyla Kosova Selanik gibi yerlerde Hilmi Paşa başkanlığında bir komisyon kurulacak ve 5 müslüman 5 hristiyandan oluşacaktır. Abdülhamit'in bu iyi girişime karşı çıkmasından endişe edilmektedir.)

İMZASIZ

Sultan Abdülhamit-i Saniye

Hitab

N.40, Tarih 15 Şaban 1321 Perşembe 25 (Teşrîn-i sâni) Kasım 1903, s.1.
Avrupa gazetelerinde bu yer alır. Abdülhamit'in zalim tutumlarını eleştiren bir yazıdır.)

İMZASIZ

Avrupa, Hünkâr, Millet

N.42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1903, s.1.
(Avrupa'nın sürekli olarak bitmek bilmeyen isteklerinden bahsedilerek Abdülhamit'in beceriksiz yönetimi yüzünden milletin sefil olduğu anlatılıyor.)

İMZASIZ

Yasak

N.43, Tarih 1 Şevval 1321 Pazar 7 Kânûn-ı evvel Aralık 1903, s.1.
(Bazı sosyal olaylardan (oruç tutmak gibi) örnek vererek Abdülhamit yönetiminin yasakçı ve kısıtlayan bir zihniyete sahip olması eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Cinnet

N.44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar 21 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1903, s.1.

(Yazıda delirerek tahtan inen padişahlardan bahsedilerek Abdülhamit'in de bütün bir ülkeyi cinnete soktuğu, kapandığı saraydan çıkmadığı donanmayı mahvettiğini ve bütün dünyanın gözünde de Osmanlı'nın kötü bir intiba verdiği anlatılır.)

İMZASIZ

Be.'den

N.44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar 21 Aralık 1903, s.3.
(Gazetenin 41 nüshasının birinci sütunundaki yazıdan hareket edilerek şiirle karışık bir yazı ele alınıyor. Sultanın zulmünden ve bunun bir gün biteceğinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Mütenevvia

N.44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar 21 Aralık 1903, s.4.
(Yeni yapılan tıp ve askeri mekteplerle ilgili bilgi verilerek yerleri eleştirilip inşaatlarının bitmediği bildiriliyor. Padişahın kapitilasyonlarla sözde bir mücadele verdiği söylenip yorum yapılıyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit –
Devlet-i Aliye

N.45, Tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı 19 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1904, s.1.
(Padişahın devletin sevmediği, yöneticilik vasıflarından uzak olduğu, halka zulmettiği ve devleti bir batağa sokmakla suçlanarak eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit'in Parası

N.47, Tarih 1 Zi-l-hâce 1321 Perşembe 18 Şubat 1904, s.1.
(Yazıda Abdülhamit'in gerek siyasi sosyal gerekse

ekonomik yönden izlediği politikalar neticesinde ülkeyi mahvettiği ve onun bazı insanların paralarını alan bir gaspçı olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Fırsattan İstifâde

N.49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.1.
(Yazıda her milletin her hayvanın yaptığı hatadan ders aldığı fakat Türklerin, Türk hükümetinin ve genel olarak müslümanların böyle olmadığı belirtilip Abdülhamit'in halen tahta oturmasını buna bağlıyor.)

İMZASIZ

Kitab-ı Diniye ve
Fenniye-i İslamiye
Tahrib Ediliyor

N.49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904, s.3.
(Makalede Abdülhamit'in, iktidarına zarar vereceğine inandığı bütün din ve fen kitaplarını yaktırdığı ve bu sayede halkın gaflet içinde yaşayacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

İsim meselesi

N.52, Tarih 15 Safer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904, s.1.
(Genç Türk, Yeni Osmanlılar, civanlar gibi buldukları siyasi harekete isimler veren oluyor. Yazar bu isimlerin doğruluk payını ifade ediyor.)

İMZASIZ

Rumeli Islahatında
İslam

N.53, Tarih Rebî-ul-evvel 1322 Salı 17 Mayıs 1904, s.4.
(Rusya'nın baskısıyla yakalanmış oldukları halde serbest bırakılan Bulgar ihtilalcilerin taşkınlık yaptıkları belirtilip Osmanlı'nın pasif politikalar izlediği ve Rusya'nın etkisinden kurtulması gerektiği belirtilip hükümet eleştiriliyor.)

İMZASIZ

N.55, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 15 Temmuz

Sultan Murat'ın Kızı

1904, s.3.

(Sultan Murad'ın hakkında bilgi verdikten sonra, Abdülhamid'in Sultan Murat'ın çocuklarına karşı nasıl zulmettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Çarın ve

Abdülhâmit'in Anarşistleri

N.56, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 29 Temmuz 1904, s.1.

(Gazetelere göre Çar ile Padişah ülkelerinden kaçan "Anarşistlerin" Avrupa ülkelerinde geriye döndürmelerini istemişlerdir. Sultanın vatan haini olarak gösterdiği bu kimselerin (genç Osmanlılar) aslında vatan sevdalıları olduğu belirtilir.)

İMZASIZ

Sükûtun Mazereti

N.57, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi 13 Ağustos 1904, s.2.

(Fransa'nın saygıdeğer bir kişininin Girit'e Yunanistan'a yaptığı gezilerde edindiği izlenimleri anlatılarak, dışarıdan ülkeye gelenlere ise zabıtlar rahat yüzü göstermektedirler. Bu yüzden dış basında hakkımızda hakkımızda lehimizde hiç bir yazıya rastlanmamaktadır.)

İMZASIZ

Hanedân-ı Saltanât

Tehlikede

N.58, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi 27 Ağustos 1904, s.2.

(Sultan Abdülhâmit'in saltanatın veraset kurallarını çiğneyerek Burhaneddin veliaht ilân edeceği ile ilgili haberin yorumlanması vardır.)

İMZASIZ

N.58, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi 27

Girid'in Bugünkü Hâli

Ağustos 1940, s.2.

(Hükümetin Girid üzerinde hiçbir hakkını savunamadığı Yunandan çok yunancı oldukları ve Girit halkının İstanbul'dan değil Atina'dan yönetildiği anlatılıyor.)

İMZASIZ

Yevm-i Meş'ûm

N.59 Tarih 1 Recep 1322 Pazar 11 Eylül 1904, s.1.

(Abdülhâmit'in tahta gelişiyle ilgili yorumlarda bulunularak, Padişah yirminci yüzyılda iktidarı sürdüren bir zalim olarak değerlendiriliyor.)

İMZASIZ

Ebu'l-Hüda

N.61, Tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi 15 Ekim 1904, s.2.

(Vaktiyle yılan oynatıcılığı yapmış Ebu'l Hüda'nın sarayda kazandığı makam mevki ve padişahın ona iltifatının fazla olması eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Me'yûs Olmalı mı?

N.62, Tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi 24 Teşrîn-i evvel (ekim) 1904, s.1.

(Başta Anadolu ve Balkanlar olmak üzere her yerde işlerin kötüye gittiği, baştaki padişahın politikalarını değiştirmede müddetçe umutlu olamayacağımızı belirtiyor.)

İMZASIZ

Hanedân-ı Saltanât

N.63, Tarih 1 Ramazan 1322 Çarşamba 9 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1904, s.1.

(Başka memleketlerde meşrutiyetle yönetildiği için halkın belli oranda yönetime katıldığı bu sayede ülkelerinin daha iyi duruma geldiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İzhar'ü'l Hak'ül

N.64, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba 23 Kasım

Tenvir-i Halk

1904, s.2.

(Genel olarak Osmanlıdaki veraset sisteminin nasıl olduğu konusunda bilgi verilip, artık amacın yalnızca tahta oturmak olduğu üstelik bunu zor balıkla yapıldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Basiret-i Siyasiye

N.64, Tarih 15 Ramazan, 1322 Çarşamba 23 Kasım 1904, s.2.

(Avrupadaki siyaset anlayışından örnekler verilerek Osmanlıdaki vezirlerin buna uygun siyaset izlemeleri gerektiği, padişahın da bir devlet adamı gibi hareket etmesinin önemi üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit'in

Yeni Bir Tedbiri

N.65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.3.

(Padişahın kendisine yapılan her türlü eleştiriyi önemsiz bulduğu gibi yabancı devlet adamları da iç ve dış işlerinde çalışan memurları önemsiz bulduğu padişah yüzünden Türklerin yanlış tanıtıldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hamidîler

N.65, Tarih 15 Şevval 1322 Perşembe 22 Kanun-u Evvel 1904, s.1.

(Gazete olarak Abdülhamidi değil onunla birlikte onun gibi düşünenleri de eleştirdiklerini belirtiyorlar. İnsan ile hayvan arasında bir cins oldukları gibi eleştiriler getiriliyor. Abdülhamit adına ondan daha fazla zulüm eden gruplar eleştiriliyor.)

İMZASIZ

İntibâh

N.68, Tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.4.

(Japonların ulaştığı medeniyet ve zeka ile bugünkü

duruma geldikleri, askeri başarıların arkasında bunun olduğu ve bizim de onları örnek almamız gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Ahmet Sâib
Bey'in Mekufiyeti

N.69, Tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar 19 Şubat 1905, s.1.
(Ahmet Saib Bey belli bir süreliğine hapse atılmıştır. Yazıda Abdülhamit hükümetinin bu tür zorbalıklara ve zulümlere her zaman sıcak baktığı belirtilip, eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı

N.69, Tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar 19 Şubat 1905, s.3.
(28 yıldan beri uğraşılan ama netice alınamayan hicaz demiryolu ile ilgili yayınlanan makalelerin isimleri sırayla verilip, kısaca haklarında bilgi naklediliyor.)

İMZASIZ

Rumeli'de
Muhârebe Tedârikâtı

N.70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 Mart 1905, s.1.
(Rumeli'deki mevcut durumun kötüye gideceğine dair İngiliz Meclisin'de yapılan konuşmalar endişe vericidir. Yüzyıllardır Osmanlı kanı dökülmüş olan topraklar elden gitmektedir. Abdülhamit'in yanlış yönetiminden şikayet edilmektedir. Padişah, yabancılara verdiği kolaylıklar ise hiçbir işe yaramamıştır.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı (1)

N.70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 Mart 1905, s.3.
(Hicaz Demiryolu'nun yapımı için Yıldız Komisyonu'nun yanlış kararlar aldığı inşaat için yabancılarla anlaşmaya varmanın bütün İslam alemini tedirgin ettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı (2)

N.71, Tarih 15 Muharrem 1323 Salı 21 Mart 1905, s.3.
(Demiryolu yapımında kullanılacak aletlerin öz kaynaklarımızla karşılanması hem devletin otoritesi hem de pek çok ailenin geçim kaynağı olduğu için önemli olduğu belirtilip, neler yapılabileceğinin üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı (3)

N.72, Tarih 1 Sefer 1323 Perşembe 6 Nisan 1905, s.4.
Alman mühendisin yüzünden hattın yanlış yapıyor olması eleştirilip aynı şeyi bir Osmanlı yapmış olsa başına gelmeyen kalmayacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Girid İsyanı (1)

N.73, Tarih 15 Sefer 1323 Perşembe 20 Nisan 1905, s.2.
(Girid'de çıkan isyan mühim mevkilere varmıştır. Hükümet hiçbir şekilde isyanı bastırmak için girişimde bulunmamaktadır. Devlet küçük bir isyanı bile bastırmakta aciz kalmaktadır.)

İMZASIZ

Küstahlık

N.75, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi 20 Mayıs 1905, s.1.
(Gerek Batılı devletlerin gerekse hükümetin Türklere karşı ön yargılı olduğu ve sorunlarıyla ilgilenmediği; oysa bir Ermeni, Rum ile ilgili problemlerin hemen halledildiği buna rağmen Batıların halen Türkleri suçlamaları küstahlık olarak niteleniyor.)

İMZASIZ

Girid İsyanı (3)

N.75, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 20 Mayıs 1905, s.4.
(Girid'deki Serisu Cemaati'nin başlattığı isyan

önderlerinin Avrupa'ya gönderdikleri mektupla niyetleri anlaşılmiştir. Bu mektubun Türkçe tercümesi verilip, yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Vazife-i Şahsiye

N.76, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 4 Haziran 1905, s.2.

(Rusya'daki özgürlük, hürriyet eylemleri örnek verilerek, gerçek vatanperverliğin hakkını aramak ile olacağını belirtir. Başka milletlerden de örnekler gösterilir önündeki engelin Abdülhamit olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Girit İsyanı (4)

N.76, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 4 Haziran 1905, s.4.

(Büyük bir gösterişle Girit'de mebusan meclisi açıldı Prens Canbenden mecliste nutuk okudu. Nutkun neler içerdiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Girid İsyanı

Makalesinden Ma'bed

N.77, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 18 Haziran 1905, s.2.

(Girid isyanı ile ilgili makalelere (3-4) eklemeler yapıyor ve isyanın bastırılmamış olmasını endişe verici buluyor.)

İMZASIZ

Aile-i Saltanât

N.79, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1323 salı 18 Temmuz 1905, s.1.

(İstanbul'daki gazetelerden Avrupa'ya gönderilen telgraflarda başta veliaht Reşat Efendi olmak üzere bazı saltanat ailesi mensuplarının deli olduğu yönünde

haberler verilmektedir. Sultan Hamit'in yaptığı kötülükleri bu kusuruna dayanarak bağışlatamayacağı üzerinde durulup; eleştiriler, yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Arap İsyanı

N.79, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1323 Salı 18 Temmuz 1905, s.2.

(Arapların devamlı suret de isyan ettiği ve çeşitli kışkırtmalara kanarak kötü olayların gerçekleştiği üzerinde durulup bağımsızlığa kavuşmak için mücadele verildiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit'e Atılan

Bomba

N.80, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1323 Çarşamba 16 Ağustos 1905, s.1.

(Sultan'a atılan bomba ile ilgili değerlendirmelerde bulunulup, aynı olayla karşılaşan yabancı ülke başkanlarının neler yapıp ettiği konularına değinilip, anarşizmin her türlüsüne gazete olarak karşı oldukları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Kaynaz – Potemkin Zırhlısı

N.80 Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1323 Çarşamba 16 Ağustos 1905, s.2.

(Rusya'nın ihtilal ile uğraştığı bir sırada Boğazlara bir zırhlı gemi göndermesi eleştirilip, Abdülaziz zamanında böyle bir şeyin olamayacağı, boğazlara toplar yerleştirdiği belirtilip; halkın bir zırhlı gemiye yenilmeyeceği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Kim Hükümet Ediyor?

N.81, Tarih 1 Recep 1323 Perşembe 31 Ağustos 1905, s.1.

(Osmanlı'nın dört bir yanında çeşitli ülkelerin veya azınlıkların isyan ve savaş için hazırlanmakta olduğu iyi bir yöneticiye ihtiyaç olduğu, oysa ülkenin başında hasta bir adamın bulunduğu belirtilip, yorumlarda bulunuluyor.)

FE

İştîâl

N.81, Tarih 1 Recep 1323 Perşembe 31 Ağustos 1905, s.3.

(9, 10, 11 Temmuz 1321 tarihinde meydana gelen Hamidiye Camiindeki olaylar hatırlatılarak padişahın metanetsiz iradesiz biri olduğu üzerinde durulup eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit Ahlâkıyûndan!

N.82, Tarih 15 Recep 1323 Perşembe 14 Eylül 1905, s.1.
(Özellikle İkdâm gazetesi ile Abdülhamit arasındaki yakınlık dikkat çekilerek, sultanın her yaptığı işi iyi gösterdikleri üzerinde durulur. Böyle birisinin ahlâka dair bir kitap yazacağıının, bunun ne kadar garip olacağına dair yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit'in
Şüreka-yı Cinayâtı

N.83, Tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi 30 Eylül 1905, s.1.
(Sultanın kendisine atılan bombadan sonra daha da hasta olduğu, aklını kaçırdığı ve ne yapacağını bilemez bir hale geldiği belirtilip, bazı menfaatçilerin onun yularından çekerek istediği yere sürükledikleri belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı
(Şam Komisyonu)

N.83, Tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi 30 Eylül 1905, s.3.
(Hicaz demiryolu için kurulan Şam komisyonundaki paşaların gerek zeka olarak gerekse yetenek olarak bu işi yapacak gücü olmadıkları belirtiliyor. Doğru dürüst iş

yapmadıkları yönünde örnekler verilerek eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Yemen İhtilali

N.84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Teşrîn-i evvel(ekim) 1905, s.1.

(Yemen’de bir süreden beri devam eden ihtilaller kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Ancak bir daha i sefere bu kadar müslüman kanı dökülmekten bir çözüm bulunması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hükümet-i Hamidiye’nin
Son Madalyası

N.84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905,
s.2.

(Abdülhamit’e atılan bombanın tesirinin Padişah üzerinde etkisinin devam ettiği, artık küçük bir rüzgardan bile soğuk aldığı, alaylı bir üslupla belirtiliyor.)

İMZASIZ

İstanbul Gazetelerini
Okurken

N.84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905,
s.2.

(Abdülhamit’in dalkavukluğunu yapan gazetelerin söylediklerine artık halkın inanmadığı belirtilerek, İkdam gazetesinden alınan çeşitli yazılar üzerine yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Anadolu Mektûbu

N.84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905,
s.3.

(Diyarbakır, Urfa, Halep, maden gibi yerlerde İbrahim Paşa, maBeyni de arkasına alarak halkı soymaktadır. Bu gibi yöneticilerin hayduttan farksız olduğu belirtilerek olayla ilgili bilgi verilip eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı
(Usûl-ı Islâh)

N.84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905, s.3.

(Şam komisyonu ile ilgili yapılması gerekenler beş madde halinde belirtilerek, ancak bunlar olduğu takdirde işlerin yolunda gideceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Müfsidler

N.85, Tarih 1 Ramazan 1323 29 Ekim 1905, s.2.

(Hasta olan Sultanı etkileyen fesadların birçok kişiyi tutuklatırıp hapse ettirdiği belirtilerek, olayın Avrupa hukukuna ve insanlığa yakışmadığı belirtilip eleştiriliyor.)

İMZASIZ

İstanbul Gazetelerini
Okurken

N.85, Tarih 1 Ramazan 1323 29 Ekim 1905, s.2.

(Özellikle İkdâm gazetesinde geçen bazı haberler alıntı yapılarak eleştiri ve yorumlar getiriliyor. Örneğin Şirket-i Hayriye ile ilgili Selanik-İstanbul arasına vapur koyma fikri eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Fe'te biru ya ulu'l - Ebsar

N.86, Tarih 15 Ramazan 1323 Pazar 12 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1905, s.1.

(Milletlerin büyük siyasi olaylarda birbirlerinden etkilendiklerine dikkat çekilerek, Osmanlı'da da kanlı bir ihtilalin başlayabileceği belirtiliyor. Halkın isteklerine cevap verilmediği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İstanbul Gazetelerini

N.86, Tarih 15 Ramazan 1323 Pazar 12 Kasım 1905, s.2.

(Özellikle İkdâm gazetesinden alınan çeşitli makale ve

Okurken

yazılardan alıntılar yapılarak, yarı resmi ve politika gazetesinde son derece yersiz, çarpıtılmış ve padişah yanlısı haber ve yazılara yer verildiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı

N.86, Tarih 15 Ramazan 1323 Pazar 12 Kasım 1905, s.4
(Hicaz hattı için binlerce liranın boşa gittiği belirtilip bu için üç tane temel sebep sıralanıyor.)

İMZASIZ

Bir Teşebbüs-i Hâin-âne

N.89, Tarih 15 Muharremü'lharam 1324 Cumartesi 10 Mart 1906, s.1.
(Sultan Reşat'ın çok ağır derecede hasta olduğu belirtilerek, bunun pek çok siyasi gelişmeye sebep olabileceği belirtilip, Abdülhamid'in hücumlarından şehzadeyi korumak gerektiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

İnneme'l Mü'minune
İhvetun

N.90, Tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi 26 Mart 1906, s.1.
(Yemen'de müslümanların birbirlerinin kanını döktüğü bazı Arapların Avrupalılar için vatanlarını sattıkları belirtilip, bu kanın durması için çağrıda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Bir Korkulu Rü'ya

N.90, Tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi 26 Mart 1906, s.2.
(Abdülhamid'in artık ne yaptığını ne ettiğini kendisinin de bilmediği altmış yaşını geçtiği halde, hasta olduğu halde hanedanın başında olmasının büyük tehlikelere yol açabileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Arnavutluk'ta Hükümetin
Sû-i İdaresi

N.90, Tarih 1 Seferü'l hayr 1324 Pazartesi 26 Mart 1906, s.3.

(Abdülhamit hükümetinin devletin yönetimini, ekonomisini gayri-müslimlere devrettiği, kötü yönetim yüzünden halkın sıkıntı içinde olduğu, Arnavutlukta'da durumun daha vahim bir hâl aldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tevcîhât

N.90, Tarih 1 Seferü'lhayr 1324 Pazartesi 26 Mart 1906, s.4.

(Abdülhamit'in herkesi şaşkın bırakan bazı askeri rütbeler, ünvanlar vermesi, haketmediği halde terfi eden askerlerin bulunması eleştiriliyor.)

SİN SEZAYİ

Şehr Emîni
Rıdvan Paşa'nın Katli

N.93, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba 9 Nisan 1906, s.1.

(Rıdvan Paşa ile ilgili bilgiler verilerek, bu insanın son derece iyi niyetli ve vatanperver biri olduğu belirtiliyor. Onun katliyle ilgili değerlendirmelerde bulunuluyor. Ölümüne duyulan üzüntü bir şiir ile dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Girit Müslümanları

N.94, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1324 Perşembe 24 Mayıs 1906, s.1.

(Girit Müslümanlarının aynı hak ve özgürlüklere sahip olması gerektiği, Girit kanun-u esasisinde yapılacak bir kaç değişiklikle bunun mümkün olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

İslâh-ı Ahvâle Bir Çare

N.94, Tarih 1 Rebî-ül-âhir 1324 Perşembe Mayıs 1906, s.1.

(Hükümetin memurlarına yılda üç-dört sefer maaş verdiği, onda da yabancı sarraf veya bankalardan maaş için borç alındığı dikkat çekilerek kötü yönetimin buna sebep olduğu öne sürülüyor.

İMZASIZ
Hükümet-i
Hamidiye
Memleketi Nereye
Götürüyor?

N.95, Tarih 1 Cemâzi-yel-evveli 1324 Cumartesi 23
Haziran 1906, s.1.
(Bugünkü hükümetin bütün işlerde başarısız olduğu ve her gün bir mesele çıkararak milletin haysiyetini şerefini ayaklar altına aldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tebşîr: Sultan Abdülhamit
Hastadır.

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.1.
(Abdülhamit'in hasta olduğuna dair pek çok yazı yazıldığını ancak padişahın artık kesinlikle hasta olduğunu ve milletin ondan kurtulacağı müjdeliyor.)

BİR OSMANLI

Mısır Fevkâlâde
Komiseri Ahmet
Muhtar Paşa'ya

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.5.
(Yıllardan beri Mısır'ın başında bulunan komiser Muhtarın görevini yerine getiremediği, siyaseti bilmediği ve zulm ile iş gördüğü belirtilerek, bulunduğu makama lâyük olmadığı üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Erzurum'dan

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.6.
(Yönetimin dürüst, adil, hamiyetperver olması gerektiği, halkın menfaatlerinin ön plana çıkması gerektiği halde, Osmanlı'daki durumun tam tersi yönde olduğu açıklanıyor.)

İMZASIZ

N.99, Tarih 31 Ağustos 1906, s.1.

Maraz-ı Şahâne

(Abdülhamit'in geçirdiği rahatsızlıklar tarih tarih verilerek, sonunun yakınlığı ve böyle hasta birisinden memlekete fayda yerine zarar geleceği belirtiliyor.)

AHMET RIZA

Ne Yapmalı?

N.99, Tarih 31 Ağustos 1906, s.2.

(Padişahın diktatör ve zalim olduğu bu yüzden kendisini asla eleştirmedeği, şikayet edenleri cezalandırdığı belirtiliyor. Eğer şikayetler toplum tarafından dile getirilirse bu zulmün biteceğinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Abdülhamit'in
Hastalığı
(Veraset-i Saltanât)

N.100, Tarih 15 Eylül 1906, s.1.

(Abdülhamit'in 30 senedir ülkeyi zulüm ile yönetmesi ve hastalanması ülke için hayırlı olacaktır. Zira ortadan kalkması ile birlikte özgürlüğün geleceği belirtiliyor. Ölümüyle birlikte veraset meselesinin ortaya çıkacağı belirtilerek konuyla ilgili yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Maraz-ı Şahâne

N.100, Tarih 15 Eylül 1906, s.2.

(Padişahın hastalığını basit bir soğuk algınlığı gibi göstermek isteyen gazetelerin yalan söylediği, 17 Ağustosa geçirilen rahatsızlığın ciddi olduğu ve padişahın ağır hasta olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bir Kitâb-ı İbret

N.100, Tarih 15 Eylül 1906, s.2.

(Haydar Mithad Bey'in babasının çıkardığı kitaptan bahsedilerek içeri, çıkışı ile ilgili bilgi veriliyor. Padişahın acziyetini ortaya koyan eser siyasi konularda halkı aydınlatmaktadır. Sadrazam'a gönderilen bir mektuptan bahsediliyor.)

İMZASIZ

Kim Hükümet Ediyor? N.100, Tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.
(Padişahın hastalığının artması ve iradesinin iyice zayıflaması neticesinde ülkede anarşinin hakim olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Maraz-ı Şâhane N.101, Tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.2.
(Padişahın amansız hastalıklara uğradığı ve orduyu selamlamak için bile selamlığa çıkamadığı ve idaresini artık kaybettiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Bu Herifler Kimdir? N.101, Tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.2.
(Padişahın Avrupa'da ve Mısır'da ne iş yaptıkları belli olmayan adamlara, memurlara sahip olduğu özel arabaları, lüks otellerde yatan bu kişilerin devletin ne işini yaptıkları sorgulanıyor.)

TÜRKOĞLU

Kabristan N.101, Tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.
(altı yüz yıldan bu güne milletin türlü sıkıntılara göğüs geldiği, ancak Abdülhamit'in ülkeyi mezarlığa çevirdiği, halka eziyet ettiği belirtilip, eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Yarın N.102, Tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.2.
(Padişahın mezara gittikçe yaklaştığı, halkı da oraya sürüklemek istediği ancak ümitlerin kırılmamasıyla yarınların aydınlık olacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Artık Yeter

N.102, Tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.

(Padişahın bir gazetede çıkan hasta olduğum vakitler oğlum yardım ediyor türünden açıklamaları eleştirilip milletin kendisinden bıktığını, yerine getireceği oğlunu ile istemeyeceğini belirtiyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.102, Tarih 15 Teşrîn-i evvel, 1906, s.3.

(Yukarıda bahsedilen askeri ihtiyaçlar için yapılan ihalenin rüşvet ile verildiği öne sürülüp rüşvetin ihaleten bile çok para olduğu belirtiliyor.)

SİN.MİM

Amerika'da Bir
Ermeni Vatandaşdan
Gelen Mektup

N.102, Tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.

(Vatanın nasıl selamete çıkacağı ile ilgili 11 maddeden oluşan bir bilgi ve öneri yazısıdır.)

İMZASIZ

Otuz Sene Ertesi "2"

N.103, Tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.1.

(Abdülhamit'in iktidar olduğu sürede ülkenin ne gibi kötülöklere, halkın nasıl zulömlere süröklendiği belirtilip, yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Mölkümüzde Memuriyete
İnhimâkin Mehaziri
Çâre-i Selamet

N.103, Tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.2.

(Osmanlının memur anlayışının Avrupa devletleri gibi olmadığı siyasi anlayışın hakim olduğu belirtilip ayrımcılığın yapıldığı belirtiliyor.)

BAHADDİN ŞAKİR

N.104, Tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.2.

Bir Mesele-i Şâibe ve Tıbb-ı (Yıllardan beri hasta olan padişahın tıbben kurtuluşu
Kanunî olmayan rahatsızlıklara düşer olduğu, bundan dolayı hasta olduğu halde hasta olmadığı söylenmesinin yalan olduğu belirtiliyor. Bu durum eleştiriliyor.)

İMZASIZ

N.104, Tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.
Maraz-ı Şahâne (Alman doktorların padişahın hastalığının ileri bir seviyeye ulaştığı, bu yüzden görevini sağlıklı sürdüremeyeceğini belirtiyor.)

İMZASIZ

N.105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.1.
Bir Kitâb-ı İbret “2” (Ülkenin kötü durumunu anlatmak için Mithat Paşanın Rauf Paşa’ya gönderdiği mektuptan alıntılar yapılarak gidişatın hem içte hem de dışta kötü olduğu belirtilip örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

N.105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
Buhran (Yıldız’ın bu aralar veraset meselesi ile uğraştığı belirtilip, padişahın yerine geçecek olan büyük oğulun neler yapıp neler yapamayacağı üzerinde duruluyor.)

FE. AYIN

N.105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.3.
Cülûs-ı Hürriyet (Padişahın ölümüne hiç bu kadar yaklaşmadığını anlatan yazar onun ölümüyle birlikte hürriyetin tahta çıkacağını ve kurtulacaklarını belirtiyor.)

İMZASIZ

N.106, Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.3.
Şurâ-yı Ümmet (Abdülhamit yönetiminde tebâ-yı islam ile diğer uluslar

arasındaki dengenin bozulduğu belirtilerek adil yönetimin önemi vurgulanıyor.)

İMZASIZ

İfade-yi Kat'iyeye

N.107, Tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906, s.1.

(Bir gazetede çıkan ittihat cemiyeti hakkında yazılanlara kesin bir cevap verilerek, adil dürüst bir padişah ve düzenli bir ülke için çalıştıklarını belirtiyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.107, Tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906, s.4.

(Ecnebilerin bizim için söylediklerine kısa yorum yapılan yorumda, balkanlarda huzursuzluk çıkaranların Türkleri korumak için isyan ettiklerini belirtiyor.)

İMZASIZ

Kâmil Paşa

N.109, Tarih 15 Şubat 1907, s.1.

(İzmir valisi Kâmil Paşa'nın siyasi sebeplerden dolayı İngiliz konsoloslusunda görevlendirilmesini değerlendiren bir yazıdır.)

İMZASIZ

Matbuât-ı İslamiye

N.109, Tarih 15 Şubat 1907, s.1.

(Büyük ülkelerde matbuatın önemli bir güç olduğu belirtilip, bu güce bizim matbuatımızda sahip olması için neler yapılması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.109, Tarih 15 Şubat 1907, s.4.

(Fehim Paşa'nın bir hırsız ve haydut olduğu belirtilerek yukarıda verilen haberi doğrulayan yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Bir Kitâb-ı İbret (3)

N.111, Tarih 15 Mart 1907, s.1.

(Mithat Paşa'nın İzmir'de yaptığı işlere övgüler yağdırılarak, ölüme korkmadan giden iyi bir Türk olarak nitelendirilip, öldürülmesine yönelik yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.112, Tarih 1 Nisan 1907, s.1.

(İki bin askerin ölümüne en büyük düşmanımızın bile acıdığı ama hükümetin basiretsizliğini göstermeye devam ettiği anlatılıyor.)

İMZASIZ

Bir Kitâb-ı İbret (4)

N.114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.1.

(Mithad Paşa gibi bir devlet adamının uğradığı haksız durum dile getirilip, padişah eleştiriliyor.)

BAHAÜDDİN

ŞAKİR

[DOKTOR]

Karın-i Kirâmdan
İ'tizâr

N.114 (ek), Tarih 1 Haziran 1907, s.1.

(Uzunca bir makale olan yazı da Sabahattin Beyin Kânûn-ı Esasi'ye karşı olduğunu belirten yazılarından örnekler alıntı yapılarak, çeşitli yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Hamidilik

N.115, Tarih 1 Haziran 1907, s.1.

(Millet olarak "Hamidilik" adında bir hastalığa sahip olduğumuz ve bundan ötürü sürekli eziyet çektiğimizi bunun sebebinin ise Abdülhamit olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

N.115, Tarih 1 Haziran 1907, s.4.

Sadâ-yı Girid

(Giritte durumun oldukça kötü olduğu, halkın malına, canına kastedildiğinden bahsediliyor.)

SİN.VAV [DOKTOR]

Size Ey Sevgili Millet
Size Ey Kar'ı

N.116, Tarih 15 Haziran 1907, s.3.

(Padişahın zulmünün artık çekilemeyecek dereceye geldiği bu yüzden yabancıların Padişahı devirmesinin bile kurtuluş için iyi bir adım olacağından bahsediliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N.116 (ek), Tarih 15 Haziran 1907, s.1.

(Gayr-i müslim bir vatandaşın Fransa’da çıkan yazısının aynen tercümesidir. 30 senelik Padişahlık yönetiminin anlatıldığı ve eleştirildiği görülüyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.116 (ek), Tarih 15 Haziran 1907, s.8.

(Yukarıda bahsedilen makaleyi destekleyici sözlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Sultan Hamid Ne Yaptı?

1 Numara 117, Tarih 1 Temmuz 1907, s.2.

(Padişahın 30 senelik icraatında halkı ezdiği, zulmettiği ve kandırdığı öne sürülüp, milletin kaderinin hasta adamın eline bırakılmayacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Son Havadis

N.117, Tarih 1 Temmuz 1907, s.3.

(Giritteki son gelişmelerden sonra burasının bir Yunan toprağı olacağı belirtilip, diğer gazetelerin olaya bakışları veriliyor.)

İMZASIZ

Mâzi-i Osmanlılarda

N.117, Tarih 1 Temmuz 1907, s.3.

(Osmanlı'nın geçmişinin yüceliklerinden bahsedilerek şimdi düştüğü durumlar ortaya konulup hükümet eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Yemen Meselesi

N.117, Tarih 1 Temmuz 1907, s.4.

(Yemen'de durumun kötüye gittiği, İngilizlerin çeşitli oyunlar yaptıkları, askerlerimizin sefalet içinde olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Figaro Gazetesi,
Reşid Paşa

N.118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.2.

(Gazete'den alınan makalede bazı paşaların isimleri geçmekte ve yapılan yanlışlardan dolayı ölmeyi hak etmediklerinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Yemen Meselesi

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.1.

(Yemen'den gelen haberlere göre, durumun kötüleştiği, binlerce askerin geri gelmediği, pek çoğunun öldürüldüğünden bahsedilerek Abdülhamit hükümeti eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.3.

(Abdülhamit'in zulmettiği yetmediği gibi islam adına fetvalar, emirler çıkartarak dini değiştirmeye çalıştığı belirtiliyor. Konuyla ilgili örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.4.

(Padişahın yaptığı zulümleri her zaman dile getirileceği

belirtiliyor.)

İMZASIZ

Yevm-i Meş'um

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.6.

(Milletin her yerde sıkıntı çektiği, İran milletinin yaptığı şeyin Osmanlıların da yapabileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İcmâl-i Dahili

N.123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Pek çok memleketlerde siyaset adamının olduğu halde Osmanlı'da baskı yüzünden siyaset gelişmektedir.)

BOLU MEBUSU

HABİB

Beyân-ı Hakikât

N.124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Mecliste meydana gelen tartışmaları bahane edenlerin Osmanlı vatandaşları arasına ayrılık sokmayı hedefledikleri belirtilerek karşı çıkılıyor.)

İMZASIZ

Re'y-i Siyasi Hakkı

N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Kişilerin siyasi görüşlerini, rahat ve özgür bir şekilde söylemeleri gerektiği, hükümetin buna izin vermesi gerektiği, böylece özgürlük yolunun açılacağı anlatılıyor.)

İMZASIZ

Â'yan

N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Âyan meclisinde kabul edilen tezkirenin bir sureti yayınlanıp, yorum yapılıyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân:
(Ruznâme-i Müzakerat)

N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.3.
(Meclis'te kabul edilen harcamaların tam bir listesi
verilerek, yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Müntehâb-ı Siyasîler

N.126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı
sâni 1324, s.1.
(Milli otoritenin tabana yayılmasının faydaların
bahsedildiği yazıda kadınların siyasi görüşlerinin de bu
sayede ortaya çıkacağı üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Meclis-iMebûsân
Encümenleri

N.127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni
1324, s.1.
(Encümen üyelerinin süratle ülkenin ihtiyacı olduğu
değişimleri kanunlaştırması gerektiği üzerinde
duruluyor.)

İMZASIZ

A'yân

N.127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni
1324, s.2.
(Ayan meclisi üyelerinin 44 kişi olduğu ancak 27 kişinin
toplanması halinde yeterli karar alınabileceği
belirtiliyor.)

İMZASIZ

Anadolu'ya Bir
Heyet-i Mahsusa-ı
Islahiye İzamı ve
Kuvâ-yı Hükümet
Arasındaki Münasebet

N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı
sâni 1324, s
(Meclisin Anadolu'ya gidecek ve isyanları bastırıp
çeşitli icraatlar yapacak bir heyet gönderme durumunun
saray ile meclis arasında tartışmaya sebep olmakta
olduğu belirtiliyor.)

CENAB ŞEHABETTİN

Memurların Neşriyatı

N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Yeni Matbuat kanununa atfen Tanin gazetesinden alınan yazısından, memurlara da yazı yazma, gazeteye yazı gönderme hürriyetinin verilmesini savunmaktadır.)

EMİNE SEMİYE

Mâziye Ait

N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Osmanlı milletinin bu özgürlük ortamına zor şartlarda ulaştığı anlatılan yazı da istibdadın güç yılları anlatılıyor.)

İMZASIZ

Tebdil Kelâmı

Darbe-i İstibdad mı?

N.129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Hiçbir şekilde haber verilmeden Harbiye Bahriyye Nezaretinin tebdil edilmesi kararı, istibdadın yeniden doğuşu olabileceği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Meclis'te ve

Kabinede Ahenksizlik

N.129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Meclis ve kabinelerdeki tartışmaların, milletin geleceği önemli olduğu, bundan dolayı herkesin meşruti yönetimde fikrini açıklayabildiğini, bundan dolayı bir düzensizlik görüntüsünü verdiği belirtiyor.)

İMZASIZ

Meşrutiyet-i İdareye

N.130, Tarih 22 Muharrem 1327 Cum'a 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

Mühim Bir Darbe

(Kamil Paşa'nın meşrutiyet aleyhine fikirlerine yer veril sadece 5-bay meşrutiyet yönetimini tanıyan bir insanın sözlerinin dikkate alınmaması gerektiği belirtilip, eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Harbiye Nâzırı

Nazım Paşa'nın

Tercüme-yi Hâlınden

Bir Nebze

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâñî 1324, s.1.

(Nazım Paşa'nın üstün özellikleri belirtilerek Edine'ye tayin edildiğinden beri Bulgarların sesi soluğunun kesildiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tebdil-i Hükümet ve

Matbuât

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâñî 1324, s.1.

(Meşrutiyet yönetiminin basın dünyasında nasıl savunulması gerektiği ile ilgili bilgiler veriliyor.)

HULUSİ

Şurâ-yı Ümmet

Gazetesi

Müdüriyet-i Aliyesine

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâñî 1324, s.7.

(Gazetenin 29 Kânûn-ı sâñî 1324 seneli tarihinde çıkan bir yazı ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327, Cuma 30 Kânûn-ı sâñî 1324, s.7.

(İttihad-ı islam gazetesinden tercüme edilen bir yazının aynen yayınlandığı görülür.)

VELİÜDDİN RÂFET

“Başlıksız”

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâñî 1324, s.7.

(Arnavutluk ve Girit gibi yerlerdeki halkı aydınlatmak gereği üzerinde durulup, onları bir şekilde Osmanlı'ya bağlı olarak kalmaların sağlanması Beyan ediliyor.)

İMZASIZ

Millet Hakikate Vâkıf
Olsun

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Meşrutiyetin ilanının yeterli olmayacağı, onun gece gündüz korumak gereğinden bahsedip, meşrutiyeti yıkmak isteyenlerin halâ olduğu üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Yusuf İzzeddin Efendi
İclâs Edilecekmiş?

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327, Cumartesi 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Yusuf İzzeddin'in çeşitli sebeplerle iclas edileceğine dair bilgiler yalanlanıyor.)

İMZASIZ

Sadrazamın Diğer Yesâniâtı

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Sadrazamın kendi şahsını ön plana çıkararak bir çeşit istibdad uygulamaya çalışması eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Avcı Taburları

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Sadrazamın, haksızlık yapıp iftira attığı belirtilerek bunun neden olduğu sorgulanıyor. Haksız ve asılsız telgraf namelerden şikayet ediliyor.)

İSMAİL MÜŞTAK

Yemen Hakkında

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327, Pazar 1 Şubat 1324, s.1.

(Yemen'in geleceği ile ilgili olarak iki memur Yemen'den gelmiş ve sarayda durum değerlendirmesi yapmaktadır. Konu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Meşrutiyet ve Kâmil Paşa

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 şubat 1324,
s.4.

(Kamil Paşa'nın meşrutiyet yönetimine yakışmayan derecede bir yönetim sergilediği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Kâmil Paşa İstibdâdı

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 şubat 1324,
s.4.

(Kâmil Paşa'nın yaptığı bazı icraatlerde gösterdiği yanlışlar ve uyguladığı baskı yönetimiyle ilgili örneklere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Sadrazamın Tebdil-i
Hükümet İcraatına
Karşı Matbuât

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 1 şubat Pazar 1324,
s.5.

(Tanin, Tercüman, Sabah, Hakikat gazetelerinin konuya bakış açıları gösteriliyor.)

VİCDANİ

Ordu ve Meclis-i Mebûsân

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 şubat 1324,
s.6.

(Ordu ile Meclis arasında hiçbir ayrılığın bulunmadığı, birlik ve beraberliğin hakim olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Nâzır Kime Karşı
Mes'uldür?

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 şubat
1324, s.1.

(Nâzırın keyfe göre hareket ettiği, oysa bu makamdaki

kişilerin millete karşı sorumlu olduğu ile ilgili yorumlara yer veriliyor.)

HORASANÎ

Kâmil Paşa
Makam-ı İktidarda
Kalmalı mı?

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.2.
(Kâmil Paşa'nın meşrutiyete karşı olduğu bu yüzden bulunduğu makamı terk etmesi gerektiği, halkın isteklerine aykırı hareketlerde bulunduğu üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Tarihinde
Mühim Bir Kuvvet

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.3.
(Kâmil Paşa'ya yönelik olarak zalim insanların başına neler geldiği ile ilgili bilgilere yer veriliyor.)

İMZASIZ

İkdâm Acaba Sıkılacak mı?

N.133, Tarih 2 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.3.
(İkdâm gazetesinin bazı ittihatçı paşalar ile ilgili olarak yazdığı eleştirilere cevap veriliyor.)

İMZASIZ

Kâmil Paşa'nın
Darbe-i İstibdad-ı
Sû-i Kasdına Karşı Matbuat

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.3.
(Matbuatın, meşrutiyeti yıkmaya çalışan Kamil Paşa'ya karşı bakışını eleştiriyor ve çeşitli yorumlar yapıyor.)

İMZASIZ

Kabine Sükûtunun Tesiri

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.1.
(Kâmil Paşa'nın yaptığı zulümlere meclisin susmasının doğru olmayacağı üzerine yorumlar yapıyor.)

İMZASIZ

Halâ Milleti
Aldatmak İstiyorlar

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.3.
(Kamil Paşa yanlısı gazetelerin yazdıkları yazılardan örnek verilerek, yalanlanıyor ve eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Kâmil Paşa'nın Sükûtu ve
Avrupa'da Hüsn-i Tesiri

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.4.
(Özellikle İtalyan basınının Kamil Paşa'nın kendisine yönelik eleştirilere sessiz kalmasını iyi niyetle karşıladıklarından bahsedip, yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.1.
(Kamil Paşa ile Avusturya arasındaki yakınlığa dikkat çekilerek, bu durum eleştiriliyor.)

MUHİDDİN

Muharrerât

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.6.
(Vatanın hizmet ve korunmaya muhtaç olduğu belirtilerek, meclisin görevini yerine getirdiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

İttihat ve Terakki Fırkası

N.136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324, s.1.
(Özellikle Âdem-i Merkeziyetçilik fikrinin aleyhinde çeşitli yorumlar üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,

Hilmi Paşa

s.1.

Kabinesinin Programı
Ve Anadolu Hey'et-i
Islahıyesi

(Yeni kurulan hükümetin ülkeyi düze çıkaracak programı hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Hüsn-i İdare

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.2.

(Meşrutiyet yönetiminin ülkeyi daha iyi yönetmesi gerektiği, dış basında da bu yönde bazı haberlerin çıktığı üzerinde duruluyor.)

ALİ KORKUD

Hariciyenin Islâhı

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.2.

(Devletin, değişik kurumlarında çeşitli ıslahatların gerçekleştiği, dış işlerde de yeni yeni gelişmelerin yaşandığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Anadolu Hey'et-i Teftişiyesi

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.5.

(Oluşturulan komisyon heyetinin elde ettiği bilgiler ile ilgili açıklamalarda bulunuluyor.)

HÜSNÜ

Muharrerât

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.5.

(Kamil Paşa'nın Padişah-Ordu arasındaki fikir ayrılıkları noktalarına değiniliyor.)

İMZASIZ

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat 1324, s.6.

Matbuât

(Mübah isim gazeteden alınan siyasi içerikli bir yazının alıntısı vardır.)

VİCDANİ

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.2.

Milletvekillerimiz

(Bütçe görüşmelerinde milletvekillerinin tutumu, yaptıkları tartışmalar dile getiriliyor.)

İMZASIZ

N.139 Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.7.

Anadolu Hey'et-i Teftişiyesi

(Heyetin, 8-18 maddelerinde aldıkları kararlar bildiriliyor.)

İMZASIZ

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.7.

Anadolu Heyet-i Teftişiyesi

(Komisyonun aldığı 19-29. maddeler teker teker yazılarak bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.3.

Kanun-i Esasi Ta'dili

(Kanun-i Esasi'de yapılacak olan değişiklikler noktasında dikkatli olunması gerektiği bildiriliyor.)

HORASANİ

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.1.

Mektûb-ı Mahsûs

(Bir gazetede yayınlanan yazıda Şurâ-yı Ümmet'e yapılan eleştirilere cevap veriliyor.)

HÜSEYİN CAHİT

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.6.

Partilere, cemiyetlere olan ihtiyaçla ilgili olarak

Mektûbât fikirlerini Beyan ediyor.)

İMZASIZ

İttihât-ı Anâsır

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.2.
(Hükümetin ülkeyi geliştirmek için yapması gereken şeyler anlatılıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 15 Şubat Pazar 1324, s.1.
(Osmanlı'nın çeşitli siyasi, askeri meselelerinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Fırka Münâzaâtı

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.3.
(Siyasi fikirleri farklı olan her grubun diğer ülkelerde olduğu gibi birlik beraberlik içinde olamadığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Şeriat İsteriz

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.1.
(Dün meclis verilen 'Şeriat İsteriz' isimli arz-ı hâl hakkında yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.1.
(Bir devletin komşuları ile iyi ilişkiler kurmak gereğinin önemi üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.7.
(Hizmet gazetesinden alınan Kâmil Paşa ile ilgili durum anlatılıyor.)

MEHMET CEMAL

Muharrerât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.7.

(Farklı gazetelerden alınan değişik haber ve yazılara yer veriliyor.)

FAİK

Muharrerât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.7.

(Farklı gazetelerden alınan değişik haber ve yazılara yer veriliyor.)

HAFIZ RIZA

Muharrerât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.7.

(Farklı gazetelerden alınan değişik haber ve yazılara yer veriliyor.)

VİCDANİ

Mektûb-ı Mahsûs

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.3.

(Özgürlük ve bağımsızlık için İttihada gerek duyulduğu üzerinde duruluyor.)

MEHMET ARİF

Muharrerât

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.7.

(Sabah gazetesi'nin dünkü nüshasının baş yazısı aynen veriliyor.9

İMZASIZ

İttihat-ı Anâsır

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.1.

(Türkiye'deki siyasi ve askeri güçlerin tek bir çatıda

toplanması gerektiği belirtiliyor.)

ALİ KORKUT

Hariciyenin Islâhı

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.2.

(Dış İşlerinin ülkenin menfaati için nasıl bir politika uygulaması gerektiği anlatılıyor.)

ELİF.NUN.

Muharrerât

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.6.

(Geçen günlerde vefat eden Refik Bey ile ilgili olarak,
onun fikirleri anlatılıyor.)

AHMET CEMİL

Muharrerât

N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.6.

(İdare-i Mahsusanın Islahına dair bir yazıdır.)

KAF

Mantık ile Hâl Olunacak
Bir Mesele

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.1.
(Milletvekillerine verilmesi düşünülen fazla maaş ile ilgili fikirlerde bulunuluyor.)

BEDÎ NURİ

Avrupa'da
Teşkilat-ı Belediye

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.2.
(Avrupa'da, özellikle de İngiltere'deki belediye teşkilatıyla ilgili bilgi veriliyor.)

HAFİZZÂDE RÜŞDÜ

Muharrerât

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.6.
(Sahipsiz maaş ve memurluklarla ilgili bir yazıdır.)

İMZASIZ

Muktebesât N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 324, s.6.
(Asker ve siyasetle ilgili genel değerlendirmelerde bulunuluyor.)

BEDİİ NURİ

Avrupa'da N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
Teşkilât-ı Belediye s.1.
(Rusya'daki belediyenin nasıl işlediği ayrıntılı bir şekilde işleniyor.)

VİCDANİ

Yol Hatırası N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.1.
(Bir zamanlar Osmanlı mezarlığı olan bir yerin, Bulgar ordusunun üzerinde karargah kurduğu bir mekan haline dönüştürülmesi üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

İnkılâb-ı Osmanî N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.2.
(Yabancı bir gazeteden alınan yazıda, Osmanlıda meydana gelen sosyal, askeri, siyasi gelişmeler hakkında mütalaâda bulunuluyor.)

BEDİİ NURİ

Avrupa'da N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.2.
Teşkilat-ı Belediye (İtalya) (İtalyan belediye teşkilatı ile ilgili detaylı bilgi veriliyor.)

İMAMZÂDE ÖMER

Muharrerât N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.7.
(Taşra'da yaşanan durum ve olaylarla ilgili genel mütalaâlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Teşkilât-ı
Tensikiyatın Esasları

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.1.
(Devletin en büyük sorununun fazla istihdam edilen memurlar olduğu üzerinde duruluyor.)

İBRAHİM UŞŞAKİ

Zonguldak Şirketi Meselesi

N.162 Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.2.
(Zonguldak madenleri ile ilgili mecliste çıkarılması gereken kanun ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.6.
(Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa ile ilgili değerlendirmelerde bulunuluyor.)

İBRAHİM UŞŞAKİ

Zonguldak
Şirketinin Maddiyatı

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.7.
(Adı geçen şirketin meclisten talep ettiği 8 maddelik istek listesi yayınlanıyor.)

OSMAN KAHRAMAN

Muharrerât

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.7.
(Ülkede istibdad dönemini hatırlatan uygulamalara zaman zaman rastlandığı üzerinde duruluyor.)

VİCDANİ

Yeni Pazar Sancağı,
Tehlikeli Hayaller

N.164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.1.
(Rumeli'de bulunan sancaklarımızın, kalelerimizin tehlikede olduğuna dair fikirlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

N.164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.7.

Muktebesât

(Sabah gazetesinin baş makalesi aynen yayınlanmıştır.)

İBRAHİM UŞŞAKİ

Zonguldak Şirketinden
Bizim Taleblerimiz

N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.2.
(Zonguldak Şirketi ile devlet arasında anlaşma şartları veriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.4.
(Hicaz Demiryolu'nun yerli bir şirkete devredilmesiyle ilgili fikir ve yorumlara yer veriliyor.)

MAHMUT SÂDİK

İnkılab ve Netâyicine Dâir

N.166 Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.1.
(Meşrutiyet yönetiminin yaptığı, sağladığı yenilikler, ilerlemeler hakkında bilgi veriliyor.)

BEDİİ NURİ

Avrupa
Hükümetinde
Teşkilât-ı Belediye

N.166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.1.
(Romanya'daki belediye işleri hakkında detaylı bilgi veriliyor.)

MAHMUT SADIK

Artık Şaşkınlığı Birakalım

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.1.
(Meşrutiyet yönetiminin 8 aylık icraatlarının anlatıldığı görülüyor.)

3.6.2. Dış Siyaset

İMZASIZ

Müdâhâle-i Ecnebiye

N.1, Tarih 1 Muharremü'lharam 1320, 10 Nisan 1902, s.1.

(Batılı devletlerin iç işlerimize müdahale etmesi eleştirilip sebep ve çözüm önerileri getiriliyor.)

İMZASIZ

(Siyasi) Trablusgarb'a
Dair

N.2, Tarih 15 Muharremü'l haram 1320 Perşembe 24
Nisan 1902, s.1.

(Trablus eyaletinin stratejik öneminden dolayı Fransa-İtalya ve İngiltere arasındaki buraya sahip olma politikaları anlatılıyor.)

İMZASIZ

Yarelerimiz (1)

N.2, Tarih 15 Muharremül haram 1320 Perşembe 24
Nisan 1902, s.2.

(Kapitalasyonların doğması, gelişmesi ve zararları ile yabancı ülkelerin – Özellikle Rusya'nın – ülkemizde açtığı okulların zararından bahsediliyor.)

İMZASIZ

Siyasi,
Hâl-i Hazır

N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.2.

(Balkanlar ve Arabistan'da olanlarla ilgili bazı haber ve değerlendirmelerde bulunuluyor.)

İMZASIZ

Arnavutluk'a Dair

(N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.2.

(Arnavutluk içindeki hristiyanları ayırmak için İtalya'nın ve İspanya'nın desteklediği Yorgi Covanni adında bir şahıstan bahsedilmekte. Don Alkazar'ın yazısından örnek vermekte ve çareleri söylemektedir.)

DAL

İttifak-ı Müselles ve
Müsenna

N.5, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran
1902, s.2.

(Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya'nın

oluşturduğu ittifaktan bahsedilip, Osmanlı'nın da burada yer alması gerektiği belirtiliyor.)

SİN

Goluchwsky'nin
Nutku Üzerine

N.6 Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.1.

(17. yy'dan başlayarak Osmanlı'nın Avrupa ile münasebetleri 19. yy. sonuna kadar getirilir. Avusturya Macaristan dış işleri bakanının Osmanlı aleyhine konuşması verilir.)

İMZASIZ

Bulgaristan'da
Nüfuz-ı Osmanî

N.7 Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.1.

(Rusya'nın entrikalarıyla Bulgaristandaki Slav nüfuzunu arttırma ve Osmanlı'nın buna bir çare bulması gerektiğine dair yazı.)

DAL

Transvel Harbine
Dâir Mütâlaât

N.9, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1302 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.2.

(1899 senesinde Güneş Afrikadaki kabileler ile İngiliz hükümetinin savaşından İngiltere galip gelir. Hem İngiltere'nin tavrı hem de müdafa eden topluluklardan Osmanlıya dersler çıkartılır.)

İMZASIZ

Balkanlarda
Mezhep Münâzaâtı

N.9, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.3.

(Rusya'nın balkanlarda emeline ulaşmak için bir takım aykırılıkları körüklediği, dini bu konuda kullandığından bahsedilip neler yapılabileceği ile ilgili fikirler veriliyor.)

SİN

Bir Tavsiye

N.15, Tarih 1 Şaban 1320 Pazar (Teşrîn-i sâni) 2 Kasım 1902, s.1.

(Avrupalı devletlerin türlü türlü bahanelerle Osmanlıyı parçalamak için yapılan işler anlatılır ve tavsiyelerde bulunulur.)

LAM

Mesele-i Şarkıye'ye

Dair (1)

N.17, Tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi 1 Aralık 1902, s.1.

(Özellikle yabancı güçlerinde etkisiyle ülkenin doğusunda, arabistanda çıkan olaylar ve amaçlar üzerinde yorumlarda bulunuluyor.)

DAL

Midilli Vak'ası

N.18 Tarih 15 Ramazan 1320 Pazartesi, 15 Aralık 1902, s.1.

(İtalyan donanması Bahr-ı Ahmer'de korsanlık yapan arapları Midilli adasına bırakmasıyla ilgili sorunları anlatır.)

LAM

Şark Meselesine Dâir

N.19, Tarih 1 Şevval 1320 Çarşamba 31 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1902, s.1.

(Şark meselesinin temelinde ekonomi olduğu belirtiliyor. Eğer iktisad düzelerse doğu vilayetlerinin ayrılmaları için bir sebep kalmaz deniyor.)

DAL

Viyana Mülakâtı

N.21, Tarih 1 Zü-l-ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903, s.1.

(Özellikle şark meselesi konusunda Osmanlı'dan daha fazla ıslahat ve uygulama bekleyen Avrupa devletlerinin

yaptığı baskılar anlatılıyor.)

DAL

Rumeli

N.22-23, Tarih 1 Zü-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat 1903, s.2.

(Özellikle Osmanlı'nın iç işlerine başka milletlerin çok fazla karıştığı, bunun ise maksatlı olduğu, çözümü kendi iç barışımızı sağlayarak bulacağımız söyleniyor.)

MİM

Şark Meselesine Dâir

N.22, 23, Tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat 1903, s.4.

(Daha çok devlet-ekonomi-insan ilişkisini inceler ve refah için devletin üzerine düşen görevler üzerinde durulur. Sorunların nasıl çözüleceğine dair genel örnekler, kıyaslar verir.)

DAL

Seferberlik

N.2, Tarih 15 Zü-l-hicce 1320 Cumartesi 14 Mart 1903, s.2.

(Özellikle Avusturya ve Rusya Osmanlıya yeni bir ıslahat kayıhası kabul ettirmek isterler. Bulgarlar ise rumeliye eşkıya çetelerini sevk eder. Bu durumda halktan bunlara karşı koymaları istenir. Avrupanın niyetleri anlatılır.)

İMZASIZ

Rumeli Islâhâtı

N.25, Tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi 30 Mart 1903, s.1.

(Rusya balkanlarda ıslahat yapması amacıyla Osmanlıya bir proje sunar. Padişah bunu kabul eder. Projeye göre Osmanlı yeni tavizler verecek hak hukuk kurallarına uyacaktır.⁹

İMZASIZ

18 Şubat 1318 Tarihli
Rusya Ceride-i
Resmiesi'nde Neşr
Olunan Tebligat

N.25, Tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi, 30 Mart 1903,
s.4.

(Rusya sefirliği aracılığıyla Osmanlıya bildirilen bir
layihadan bahsediliyor. Acilen ve ciddi olarak Slavların
haklarını koruma özgürlüklerinin gelişmesi isteniyor.)

İMZASIZ

Şarbina'nın Vefatı

N.28, Tarih 15 Safer 1321 Çarşamba 13 Mayıs 1903, s.3.

(Rusya'nın konsolosu olan Şarbina'nın bir Arnavut
isyancı tarafından öldürülmesi üzerine Rusya'nın ve
diğer Avrupa devletlerinin savaş açması ihtimalini dile
getiriyor ve hükümetten önlem alınması isteniyor.)

İMZASIZ

Yunanla İttifak

N.29, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 mayıs
1903, s.2.

(Değişik devirlerde düşman ülkelerin dost; dost ülkelerin
de düşman olduğu zamanlar olduğu belirtilip, Yunan ile
Osmanlı dostluğunun balkanlara rahat bir nefes
aldıracağı söyleniyor.)

İMZASIZ

Ecnebler İçinde
Top Oynuyor

N.30, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 11 Haziran
1903, s.1.

(Edebi bir dil ile Arnavutluğun İtalyan Avusturya ve
Yunan arasında nasıl paylaşılacağını anlatıyor.)

İMZASIZ

Mısır ve Mısırlılar

N.32, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi 11 Temmuz
1903, s.1.

(Mısır'ın kısa bir tarihi anlatılıp Osmanlı zamanın
Mısırın halkı ile islamiyetin büyük gelişme gösterdiği

anlatılıp, bu günkü durumuna sebebiyet veren durumları anlatır.)

İMZASIZ

N.32, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.2.
Belgrad Selle-i Siyaseti (Belgrad'da sarayı dinamitleyerek kral ve kraliçeyi çeşitli silahlarla yaralayarak öldürülme hadisesi anlatılmış ve bizim yönetimimize de bağlantılar kurulmuştur.)

DAL

(4 Temmuz 1903)
Devlet-i Aliye ve Bulgaristan
N.33, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 26 Temmuz 1903, s.2.
(Özellikle Rumeli ihtilalinin başlamasına Bulgar çetelerinin sebep olduğu belirtilip hükümetin 240 bin asker göndermesiyle bu isyanların bittiği belirtiliyor. Fakat yine de hükümetin dikkatli olması gerektiği Bulgaristan da gerekli düzenlemelerin ortaya konulması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Avrupa Matbuâtı
Niçin Türkler Aleyhinde ve Bulgarlar Lehindedir?
N.35, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhır 1321 Pazartesi 24 Ağustos 1903, s.1.
(Bir Fransız gazetesinden alınan yazıya dayanarak Bulgar çetelerinin her türlü vahşeti yapmalarına karşın Avrupa basınında kahraman gibi gösterildiği belirtilip bunun ilk sebebinin hristiyanlık taassubu olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Makedonya
N.36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1321 Pazartesi 7 Eylül 1903, s.1.

(Başta Makedonya olmak üzere bütün balkanlarda çıkan kargaşalıktan bahsedilip hükümetin beceriksizliği eleştiriliyor. Sorunun sebebi ise Rusya ile Abdülhamit'in yakın ilişkisi olarak gösteriliyor.)

İMZASIZ

Karadeniz Boğazın'da
Rusya Donanması

N.37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba 23 Eylül 1903, s.1.
(Rusya'nın donanmasının İstanbul'dan geçecek olmasını bildirerek büyük bir tehlikenin İstanbul için kaçınılmaz olduğu bildiriliyor. Daha öncede böyle bir olayın gerçekleştirdiğini de hatırlatıp tedbir alınması isteniyor.)

İMZASIZ

Muharebe Olacak mı?

N.38, Tarih 15 Recep 1321 Salı 6 Teşrîn-i evvel (ekim) 1903, s.1.
(Rumeli olan Bulgar ile çekişmenin Rusya'nın işine yarayacağı belirtilip neler olabileceği, Osmanlıyı hangi tehlikelerin beklediği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Namus-ı Haysiyet-i
Askeriye

N.39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.1.
(Makedonya'da öldürülen rus sefiri için Osmanlı'nın siyasileri ve askerlerinin rusyadan özürler dilenmesi eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Nifâk Neticeleri

N.40, Tarih 15 Şaban 1321 Perşembe 25 Kasım 1903, s.1.
(Fransızların İran ve İtalya krallarına farklı muamelelerinden bahseder ve Osmanlı'nın içinde de halkı böyle birbirinden ayrı ve kör durduklarını belirtir. Hatta cami de bile bu nifaklığın sürdüğu belirtilir.

İMZASIZ

Mes'uliyet-i Kâzibe

N.45, Tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı 19 Ocak 1904, s.2.
(Rusya-Avusturya Macaristan devletlerinin Makedonyanın yönetimi ile ilgili sundukları lâyhaların Abdülhamit tarafından kabul edildiği bildirilmek padişahın vazifeden kaçtığı bu yüzden de makedonya yönetiminin elden gittiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hâlimiz

N.46, Tarih 15 Zi-l-kâ'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.2.
(Sırbistan, Bosna, Bulgaristan'dan sonra Rumeli'nin de elden gideceği bir kaç sene sonra da İstanbul'un gideceği belirtilerek, ecnebilerin de devleti kendi menfaatleri uğruna kullandıkları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bulgar Hazırlığı

N.48, Tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe 3 Mart 1904, s.2.
(Rusya'nın tek amacının ıslavları kendi ülkelerinin içine katmak olduğu belirtilip bir takım politikalarla amacı için uğraş verdiği anlatılıyor.)

İMZASIZ

(Mekâtib)
Hubu'l- Vatan minel- İmân
ve
Japonya – Rusya Sefiri

N.52 Tarih 15 Safer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904, s.3.
(Japonların üstün gayretleri neticesinde küçük bir ülke olmasına rağmen Rusya'nın denizdeki gücünü kırmayı başardı. Osmanlılar ise hafiyecilik ve jurnacilikle zaman kaybetmeye devam ettiği anlatılıyor.)

İMZASIZ

Bulgar İmâretiyle İttifâk

N.52, Tarih 15 Safer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904, s.3.
(Bulgaristan'dan gelen Naçoviç ile Hükümet arasında ikili görüşmelerin bir aydan beri sürdüğü belirtilip, bunun çok olumlu bir gelişme olduğu anlatılıyor.)

İMZASIZ

Hükümet-i
Mutlaka'nın Mazereti

N.52, Tarih 15 Safer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904, s.3.
(Rusya'nın Japonya ile savaşı bu devletin zayıf günlerini ortaya çıkarmıştır. Yazıda, hazır Bulgarlar ile 4 ittifâk yapıyorken bu durumdan istifade etmemiz gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Trablusgarb Elden Gidiyor

N.52, Tarih 15 Safer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904, s.4.
(Fransa ile İngiltere Marekeş ve Mısır konusunda anlaşmaya varmışlardır. İki müslüman ahalinin bu şekilde paylaştırmaları üzerinde durulup, Osmanlının Trablus ve Arnavutlukta halkı bu yönde bilinçlendirmesi gerektiği savunuluyor.)

İMZASIZ

Avusturya Hariciye
Nâzırı Kont
Goluchwsky'nin
Nutkun'dan Balkanlara
Ait Kısmı

N.54, Tarih 15 Rebiü'l-evvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904.
(Yazıda Osmanlıların bazı göstermelik işlerle ıslahatlardan kaçtığı fakat gereken girişimlerin yapılacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Prens Jorjun
Seyahâtinde
Adem-i Muvaffakiyeti

N.61, Tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi 15 Ekim 1904, s.2.
(Jorjun'un İtalya'ya seyahatinde yaptığı müzakerelerde Girit adasının Yunanistan'a ait olduğuna dair Beyanları verilip yorumlarda bulunuluyor.)

DAL

Îâde-i
Fevzaviin

N.62, Tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi 24 Ekim (Teşrîn-i evvel) 1904, s.2.
(Rusya hükümeti Beyne'lmilel zannederek Osmanlı

Mukavelenâmesi

topraklarında yakalanan isyancıların serbest bırakılmasını talep etmektedir. Konuyla ilgili yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Trablusgarb

N.63, Tarih 1 Ramazan 1322 Çarşamba 9 Kasım 1904, s.3.

(Almanya İtalya Fransa, İngiltere'nin katıldığı bir toplantıda Fas hükümetinin kurulma kararı alınmasını Trablus için felaket olduğu, Avrupalıların Afrikayı elde edebilmek için geçiş yollarına ihtiyaç duyduğu bu sayede emellerine ulaşacakları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Muhârebe

N.64, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba 23 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1904, s.1.

(Özellikle Rusya'nın coğrafi bakımında yayılmacı bir tutum sergilediği sırada Osmanlı'nın olduğu, eğer Japonya gibi bir direniş gösteremezsek sonun iyi olmayacağı, bunun için de dirayetli bir padişaha ihtiyaç duyulduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

İbret

N.66, Tarih 15 Şevval 1322 Perşembe 22 Aralık 1904, s.4.

(Yunanlı asker Pavlos Milas'ın Makedonlara karşı savaşırken ölmesi üzerine bütün Atina'yı yasa boğar. Çünkü bir vatanperver olarak milli birlik ve beraberlikleri yolunda çalışmalar yapmış birisidir.)

İMZASIZ

Rusya'da Hareket-i Fikriye

N.68, Tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.1.

(Rusya ordularıyla uzakdoğu'da savaşırken, Petersburg'da da bazı üniversiteler fikir hareketlerinde öncü duruma gelmiştir. Rusya'nın saldırgan tutumu fikir olarak da desteklenmek istenmektedir.

İMZASIZ

Şâyan-ı İmtisal Bir Fiil

N.68, Tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.2.

(Port Artur üssüne yeterli donanma gönderilemediğinden Rusya hükümetinin gücünü artırmak için yaptığı askeri çalışmalarından örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

Balkanlarda

İttifâk-ı Müselles

N.76, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 4 Haziran 1905, s.1.

(Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan güçlerini birleştirerek Balkanlara sahip olmaya çalışmaktadır. Bununla ilgili çeşitli yorumlara girişilip, hükümetin olayları dışarıdan izlemesi eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Yemen

N.78, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1323 Salı 4 Temmuz 1905, s.1.

(Yemen'de bulunan araplar ayaklanmışlardır. özellikle İngilizlerin yardımını alan Bedeviler merkez vilayetleri işgal etmişlerdir. Osmanlı'nın önlem alması gerektiği üzerinde duruluyor ve durumun vehâmeti belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hilafet ve Yemen

N.80, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1323 Çarşamba 16 Ağustos 1905, s.3.

(Özellikle Rusya'nın ihtilaller sebebiyle gücünü kaybetmesi İngiltere'nin işine gelmiş, Almanlar ise

Fransa'ya diş göstermeye başlamıştır. Bu karışık durum yzünden kısmen bu durumdan etkilenen Arapların ayaklanacağı bundan İngiltere'nin de payı olacağı belirtiliyor.)

LAM

Rusya İhtilaline Dâir

N.82, Tarih 15 Recep 1323 Perşembe 14 Eylül 1905, s.2.
(Öncelikle ihtilalin tanımını yapıyor ve Rusya'daki ihtilalin nasıl olduğu, onu hazırlayan sebeplerin neler olduğu üzerinde durulup, Rusya'nın nasıl bir düzene kavuşacağı ile ilgili yorumlar yapıyor.)

İMZASIZ

Japonya'da
Gayret-i Milliye

N.83, Tarih 1 şaban 1323 Cumartesi 30 Eylül 1905, s.1.
(Amerika'da yapılan bir anlaşma ile Japon – Rus savaşı sona ermiş, Japonlar pek çok kazanç elde etmişlerdir. Fakat biz Yunanlılar yaptığımız savaşı kazanmamıza ve tıpkı Japonlar gibi halkın fedakarlık etmesine rağmen Girit adasını Yunan'a verdiğimizden bahsederek hükümet eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Karadağ ve Çin'de
Millet Meclisi

N.86, Tarih 15 Ramazan 1323 Pazar 12 Kasım 1905, s.4.
(Karadağ ve Çin'de çok kısa zaman içinde halkın mutlu olması için meclislerin kurulacağı ve milletin refahının artacağı üzerinde duruluyor.)

SİN SEZAI

Rusya'da İhtilâl Hâlâ
Niçin Muvaffik Olamıyor?

N.87, Tarih 15 Zi-l-hicce 1323 Cuma 9 şubat 1906, s.1.
(İstibdad ile yönetilen milletlerin böyle bir ihtilali başlattıkları üzerinde durulup, Karadeniz'den Çin'e ihtilalin yayıldığı hükümetin ise askeri çözümlerle ihtilali bastırmaya çalıştığı belirtiliyor, yorumlar

yapılıyor.)

İMZASIZ

Dünyada Mevkiimiz

N.91, Tarih 35 Seferü'l âhir, 1324 Pazartesi 9 Nisan 1906, s.1.

(Osmanlıların dünyada siyasi ve askeri açıdan üstün olduğu dönemlerin var olduğu, ancak artık Osmanlıları dünyada belli bir makam mevkiden uzak durumda buldukları belirtiliyor.)

AHMET SAİB

Biz ve Onlar

N.94, Tarih 1 Rebî-ül-âîhr 1324 Perşembe 24 Mayıs 1906, s.2.

(Rus ile Osmanlı milletleri arasındaki farkların dile getirildiği yazıda, büyük bir ihtilali gerçekleştiren “Duma” isimli meclisi kurup meşrutiyeti ilan eden milletten ders alınması gerektiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Acem-Türk İhtilafı

N.96-97 Tarih 1 Ağustos 1906, s.2.

(Batılı devletlerin İran'daki aşiretleri ayaklandırarak Osmanlı devleti ile müslümanları karşı karşıya getirdiği belirtilerek, padişahın zulmü yüzünden halkın birbirini kırdığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Düvel-i Hamiye'nin
Girid
Hakkındaki Beyannâmesi

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.5.

(Kimin tarafından yazıldığı belli olmayan bir Beyannâmede Girit Adası'nın Yunanistan'a devredilmesi gerektiği söylenir. İleri gelen devletlerde 8 maddelik bir Beyanname gönderir. Ve bu kararı dolaylı olarak onayladıklarını bildirir.)

AYIN

Medeniyet Kargaları

N.98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.1.

(Avusturya-Macaristan nâzırlarından Kont Guluhofski Osmanlı'nın artık yıkılmak üzere olan bir devlet olduğu ve topraklarının elinden gideceğini belirtmiş ve Rusya ile bu konudaki işbirliğinden bahsetmiştir.)

İMZASIZ

Rusya Türkleri

N.104, Tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.1.

(Rusya'da varolan istibdadın Türkleri yok etme amacıyla yapıldığı, ailelerin parçalandığı ve milli manevi ihtiyaçlarını bile karşılayamadıklarını belirtiyor.)

İMZASIZ

İran

N.104, Tarih 30 Teşrîn-i sâni 1906, s.3.

(Dünyada çeşitli ülkelerden örnekler vererek nasıl değişimler geçirdiğini belirterek, İranlıların da böyle bir değişime girdiği, halkın islam cumhuriyetini kurarak doğru bir iş yaptığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bir Numune-i İmtisâl

N.106, Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.1.

(Zamanında dünyanın en güçlü devletlerine mâlik olan Osmanlı'nın şimdilerde çeşitli batılı devletlerin her dediğine boyun eğen bir ülke haline geldiğinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Matbuât-ı İslamiye

N.106, Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.3.

(Vakit gazetesinden alınan haberin yorumunda islam dininin özünde hürriyet olduğu için kan dökülmesine gerek olmadığı söylenir. Yazıda Avrupa'da hiç kimsenin islamiyeti ve onun hükümlerini bilmediği bu yüzden

hürriyetin kan dökülmeden gelemeyeceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mısır Vatanperverleri

N.109, Tarih 15 Şubat 1907, s.2.

(Ermeni, rumların Türklere attıkları iftiralara katılmayan Mısır vatanseverlerinin İngiliz yönetimine sıcak bakmadığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Bulgaristan Prensi

N.117, Tarih 1 Temmuz 1907, s.1.

(Bulgaristan Prensi'nin yaptığı gezilerden bahsederek gezilerinin amacı anlatılıyor.)

İMZASIZ

Fas Meselesi

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.5.

(Fas'ın Fransız ve İtalyan birlikleri tarafından tehdit edildiği, halkın huzurunun kalmadığı bildirilerek Osmanlı'nın Fasta çok yetersiz kaldığı halkın çektiği zulumlere duyarsız kaldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Cezayir Hatıratı

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.6.

(İslam halkının çektiği sıkıntılar dile getirilip, Cezayir'deki gelişmelere önlem alınması gerektiği belirtiliyor.)

ELİF RE

Siyasiyât

N.123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Rusların balkanlarda dini propaganda yaparak bütün Slavları birleştirmek istediği anlatılıyor.)

VİCDANİ

Makale-i Mahsûsî

N.124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Makedonya gibi ÷lkelerde tıpkı diğer balkan devletlerinin yaptığı gibi milliyete dayalı bir politika g÷d÷lmesi gerektiği savunuluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(İran Ahvali Mehmet Ali Şah İran'daki nüfuzunu arttırmakta ve büyük şehirlerde etkinliğini devam ettirmektedir.)

İMZASIZ

Türkiye ve Rusya'nın
Teklifi

N.128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.5.

(Türkiye ve Rusya'nın sınır, tazminat ile ilgili tekliflerine dair bilgi ve yorumlarda bulunuluyor.)

MİM.SAD.

Siyasiyât

N.129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Osmanlı ile Bulgaristan arasındaki sorunların çözümü için Rusya'nın teklifine karşın Avusturya'nın tezinin daha ön plana çıktığı belirtiliyor.)

VİCDANİ

Makedonya Meselesi

N.129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.

(Karacaabad'da meydana gelen zulüm olayları sebebiyle hükümetin daha fazla geç kalmadan Makedonyaya el atması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İran Ahvâli

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(İran'daki siyasi ve sosyal değişimlerin etkileri üzerine
bir takım değerlendirmelerde bulunuluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat
1324, s.1.
(Sırbistan içişlerine yönelik değerlendirmeler ile bazı
komşularıyla olan ilişkilerine değiniliyor.)

İSMAİL MÜŞTAK

Siyasiyât

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.1.
(Osmanlı'nın dış siyasetiyle ilgili bilgiler veriliyor.)

TAHSİN NURİ

Ney Viliğ

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324, s.5.
(Bu günkü dünya siyasetinin gittiği yol üzerine
değerlendirmelerde bulunuluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.1.
(Balkanların son durumu ve Osmanlı'nın hali ile ilgili
bilgilere, yorumlara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma, 19 Şubat 1324, s.1.
(Alman hükümdarının bazı ülkelere seyahatiyle ilgili
genel bilgi verilip, siyasi yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Mektûb-ı Mahsûs

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.1.
(Londra'nın ittihat ve terakkiye bakışının anlatıldığı
görülüyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.147, Tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi 16 Şubat 1324, s.1.
(Sırbistan'da yaşanan gerilimli siyasi ortam üzerine
düşünceler belirtiliyor.)

İMZASIZ

Güneş Balçıkla Sıvanmaz

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.3.
(Fransız elçiliğinden yayınlanan yazıdan bahsedilerek,
Fransa'nın gerçek niyetiyle ilgili yorumlarda
bulunuluyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.7.
(Sırbistan'ın bir savaş tehlikesi yaratması ile ilgili
yorumlara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.1.
(Avusturya ile Osmanlı arasında imzalanan siyasi ve
askeri anlaşmadan bahsediliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.1.
(Osmanlı Devleti ile Avsutura arasında bir savaş çıkma
tehlikesine rağmen bir konferans düzenlendiğinden
bahsedilip, bunun olumlu bir gelişme olduğu
belirtiliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.1.
(Balkanların son durumu üzerinde durularak, Osmanlının olaylara nasıl baktığı ile ilgili fikir verilmeye çalışılıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.1.
(Kuzey Amerika'da meydana gelen siyasi gerilim üzerine değerlendirmelerde bulunuluyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.6.
(Dünkü Tanin gazetesinde yayınlanan Fransa-Osmanlı ilişkilerine dair yazının aynen verildiği görülüyor.)

BEDİİ NURİ

Avrupa'da Teşkilât-ı
Belediye
(İspanya ve Portekiz)

N.164, Tarih 25 sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.2.
(Portekiz ve İspanya'daki belediyecilik faaliyetleriyle ilgili detaylı bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.1.
(Bulgaristan ile yapılan anlaşmanın 27. maddesi üzerine yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.6.
(Tanin gazetesinde Avusturya ile ilgili yazının aynen yayımlandığı görülüyor.)

İMZASIZ

Bir Teşebbüs-i Karib

N.167 Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.6.

(Avusturya-Sırbistan-Osmanlı arasında görülen yakın ilişki hakkında fikirler Beyan ediliyor.)

İMZASIZ

El-Cezire Havalisinin
İskası

N.168 Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.4.

(İngiliz ordusunun Arabistan'daki faaliyetleri ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.169, Tarih 1 Rebûl-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.7.

(Sırbistan ile savaş olasılığı olduğuna dair fikirler Beyan ediliyor.)

İMZASIZ

Menâfi-i Osmaniye
Nokta-i Nazarından
Avrupa'nın Hâl-i Hazîrî

N.58, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi 27
Ağustos 1904, s.1.

(Avrupalıların Rus-Japon savaşına karşı bakışlarında Rusların aleyhine bir intiba ortaya çıkmış ve rusların çok da güçlü olmadıklarını anlamışlardır. Osmanlıların bu durumdan faydalanması gerektiği, Avrupalılara gösterilmelidir.)

3.6.3. Uluslararası İlişkiler

İMZASIZ

Rusya Avusturya
Devletleri'nin Notası

N.24, Tarih 15 Zü-h-hicce 1320 Cumartesi, 14 Mart
1903, s.3.

(1901 yılında Avusturya, Rusya devletlerinin Osmanlıdaki ıslahat hareketlerini yeterli görmediklerini belirten notaları aynen verilir.)

İMZASIZ

Girit'in Yunanistan'a
İltihakı

N.38, Tarih 15 Recep Salı 6 Ekim 1903, s.1.
(Danimarka kralının Atina'ya yaptığı seyahatten bu yana Yunan gazetelerinin Girit'in Yunana başlanması gerektiğini yazdığını belirtip Avrupalının da bu fikirden yana olduğu belirtiliyor. Hükümet uyarılıyor.)

İMZASIZ

Siyasî Muâhezeler

N.39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.2.
(Osmanlıdaki Avrupalı elçiliklere İngiliz Bulfor'un gönderdiği mektuptan parçalar alınıp okunuyor ve Gazetenin söyledikleri ile Bulfor'un söyledikleri karşılaştırılıp hükümetin yanlış politikalar güttüğü vurgulanarak Abdülhamid eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Telgraf Havadisleri

N.43, Tarih 1 Şevval 1321 Pazar 7 Aralık 1903, s.4.
(Mançurya'daki komitelerden Rusya rahatsızdır. Rusya ile Fransa orduları Avrupa'nın barışı için çalışacaklarını belirtmişlerdir. İngiltere ve İtalya arasındaki bir mahkemelik durumdan Fransa'da olaya karışmıştır.)

İMZASIZ

Aksâ-yı Şark

N.46, Tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı 2 Şubat 1904, s.1.
(Japonya birlik ve beraberlik içinde çok küçük bir ülke olmasına rağmen Rusya ile mücadele etmekte ve başarılı olmaktadır. Şurâ-yı Ümmet olarak da Osmanlılar için bunun bir örnek teşkil etmesi gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Muhârebe

N.48, Tarih 15 Zi-l-hâce 1321 Perşembe 3 Mart 1904, s.1.

(Rusya ile Japonya arasındaki savaş hakkında bilgi vererek Çarın milyonlarca insanı etkilediği ve halkının ona güvendiği, Japonya'nın ise küçük bir ülke gibi olmasına rağmen idealleri uğruna savaştığı belirtiliyor. Abdülhamit'in ise sarayından çıkmadığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N.64, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım
Liyovyanag Muharebesi ve 1904, s.4.
Rus Ordusu (Yazıda fiziki olarak ve medeni, teknik açılardan Ruslarla kıyas bile kabul edilmeyen Japonların birlik olup Rus ordularını adını geçen yerde bozguna uğratmaları anlatılıyor.)

İMZASIZ

N.57, Tarih 1 Remâziye'l âhir 1322 Cumartesi 13
Ağustos 1903, s.3.
Japon ve Rus Orduları (Rus ordusunu ile Japon orduları arasında asker silah, strateji alanlarında mukayeselerde bulunulup rusların ezici gücüne karşın Japonların direnmeyi sürdürdükleri belirtiliyor.)

İMZASIZ

N.67, Tarih 1 Zi-l-ka'de 1322 Cumartesi, 7 Ocak 1904,
s.2.
Aksâ-ı Şark (Japonlar rus kumandanını esir almıştır. Savaşın başında Japonlar disiplinli çalışarak güçlü düşmanlarını dize getirmiştir.Bizde ise küçük ayaklanmalar bile bastırılmamaktadır.)

İMZASIZ

N.68, Tarih 1 Zi-l-hâce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 9105,
s.3.
Makedonya

(Rusya'nın Uzakdoğu'da aldığı yenilgiler sebebiyle Bulgarların eskisi kadar ayaklananları desteklemediği ve Makedonların da ayaklanma riskinin azaldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Port-Artur'un Sükûtu

N.69, Tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar 19 Şubat 1905, s.1.
(Rusya'nın Japonlarla mücadele gücü olmadığı için başka ülkelere doğru gücünü kaydırıldığı ve amacının İstanbul olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Rusya'da Fikr-i Asker

N.71, Tarih 15 Muharrem 1323 Salı 21 Mart 1905, s.1.
(Rusya askeri yönetimine özellikle de Rus Çarının hakimiyeti altında tuttuğu milletlere zulm ettiği, kadın çocuk demeden öldürdüğü ancak Japonların ve belki de Çinlilerin Ruslara dur diyeceği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Muhârebe ve İhtilal

N.72, Tarih 1 Sefer 1323 Perşembe 6 Nisan 1905, s.1.
(Rusya ile savaşta yenilmemiz üzerine Fransız ihtilalinden bahsedilip örnekler veriliyor ve Padişahın yanlış politikaları yüzünden halkın güç duruma düştüğü belirtiliyor.)

İMZASIZ

Rusya – Japonya Müsâlahası

N.85, Tarih 1 Ramazan 1323 29 Teşrîn-i evvel (ekim) 1905, s.1.
(Rusya ve Japonya'nın barış yapmaları üzerine Avrupa'nın bundan sıkıntı duyacağı belirtiliyor. Zira anlaşma Avrupa'nın hukukunu ve hudutunu etkileyen niteliktedir.)

SİN SEZÂİ

Fas

N.88, Tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 24 Şubat 1906, s.1.

(İslamiyetin ilerlemeci bir din olduğu ve insanları cahil kalmaktan uzaklaştırdığı noktasında duruluyor. Hükümetin Fas'ta cahilane bir politika izlediğinden bahsediliyor. Halbuki Trablus'un istila edileceğini aşikar olduğu belirtiliyor.)

İBNÜ'L BELAD

Fas Konferansından

N.88, Tarih 1 Muharrem ü'l haram 1326 Cumartesi 24 Şubat 1906, s.2.

(Fas'ta toplanan konferansda başta Fransa ve İspanya olmak üzere sınır konuları konuşulmuş, meselelere Almanya'da dahil olmuştur. Fas'ın elden gitmesinin ne gibi neticeler vereceği ve Avrupa'nın niye bu kadar önemli bir mesele üzerinde durduğu konusunda yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Küçüklerden Başlamalı

N.88, Tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 24 Şubat 1906, s.3.

(Rus ihtilalcilerin gerçekleştirdikleri inanılmaz organizasyon sayesinde yıkılmaz görünen Rusya'yı temelinden sarstıkları, bunun küçük ayaklanmalarla başlayıp devam eden bir süreç olduğu belirtiliyor.)

AHMET SAİB

Rusya İçin

Tehlike Nerededir?

N.89, Tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 10 Mart 1906, s.1.

(Noviya Vermiye Gazetesi sahibi Mösyö Sovarin'in makalesinin tercümesidir. Yazıda Rusya'nın kötü yönetildiğinden bu yüzden uzakdoğu'da Japonlara

yenilikleri, bundan sonra hiçbir zaman dikkatimiz bu bölgeden uzak tutulması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Çar ve Duma

N.96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.1.

(Duma belirsiz bir süre için Çar tarafından fesh edilmiştir. Rusya ve Rus milleti için nasıl sonuçlar getireceğinden bahsedilip, Abdülhamit gibi yıllarca istibdat yönetiminin olabileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mücadele-i İktizâya

N.107, Tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906, s.1.

(Bulgarlar siyasi anlamda elde edemedikleri Makedonyayı ekonomik bir takım yollarla elde etmeye çalışmaktadır.)

İMZASIZ

Hükümet Basiret Demektir

N.112 Tarih 1 Nisan 1907, s.1.

(Almanya ile Rus hükümetlerinin Lehistan'a yönelik aldıkları önlemler anlatılarak, idareli bir hükümetin nasıl olması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Makedonya Meselesi
Ne Bulgarların İsteddiği
Gibi Ne de
Teytofi'nin Düşündüğü
Gibi

N.112, Tarih 1 Nisan 1907, s.3.

(Makedonya'da pek çok grubun yaşadığına dikkat çekilerek İtalya dışişleri yetkilisi ile Bulgarların belirttikleri hususların doğru olmadığı anlatılıyor.)

MİM. SAD

İcmâl-i Hariciye

N.124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Balkan harbi neticesinde Rusya Fransa, Almanya ve

İngiltere'nin tutumları üzerine yorumlarda bulunuluyor.)

ELİF. RE

Siyasiyât

N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Sırbistan ile Karadağ arasında gittikçe artan gerginlikten bahsedilip, Avusturya'nın konuyla yakından ilgilendiği belirtiliyor.)

MİM. SAD

İcmâl-i Hariciye

N.124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Balkan harbi neticesinde Rusya Fransa, Almanya ve İngilterenin tutumları üzerine yorumlarda bulunuluyor.)

MİM. SAD

Siyasiyât

N.126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Bulgaristan ile Sırbistan arasında meydana gelen sürtüşmeler, Bulgaristan'ın çatışmalardaki galibiyeti sürtüşmeleri daha da arttırdığı belirtiliyor.)

MİM. SAD

Siyasiyât

N.127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(İtalya ile Avusturya ilişkilerinin Fransa'nın İtalya'ya olan husumetleri yüzünden yakınlaştığı üzerinde duruluyor.)

MİM.SAD

Siyasiyât

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Alman basını İngiltere'ye İngiltere basını da hem

Alman hem de Balkan Savaşı sırasında takındığı tavırdan dolayı Avusturya'ya cephe almıştır. İngiltere'nin Fransa ve Rusya ile işbirliği yaparak Almanlara karşı duracağı üzerinde duruluyor.)

ELİF. RE

Siyasiyât

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-i sâni 1324, s.3.

(İran ile Rusya arasındaki askeri ilişkilere mali işbirliği de eklenmiştir. İran Rusya vasıtasıyla çeşitli Avrupa bankalarına para yatırmaktadır.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324, s.1.

(Avusturya'nın iç işlerindeki düzensizliğin devam ettiği, Sırp ve Karadağ meselelerinin de bu durumda etkili olduğu belirtiliyor.)

MİM. SAD

Siyasiyât

N.133, Tarih 24 muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324, s.1.

(Avusturya'nın Berlin Anlaşmasına uymaması sebebiyle Sırbistan ile aralarında gerginlik konusunda yorum yapılıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.1.

(Fas'ın batılı devletler ile iyi ilişkiler kurduğu ve çeşitli gelişmeler gösterdiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mektûb-ı Mahsûs

N.135, Tarih Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.1.

(İngiltere Fransa ve Almanya ilişkileri değerlendirilip, yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324, s.1.

(Sırbistan ile Rusya arasındaki yakınlaşma ve Osmanlı Rus anlaşmazlığı üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324, s.1.

(Bulgaristan ve Sırbistan gibi ülkelerde başa geçen yeni krallarla ilgili fikir Beyan ediliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.1.

(Bulgaristan'ın bağımsızlığının Rusya tarafından kabul edilmek üzere olduğundan hareketle yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.1.

(Bu hafta Berlin'deki iki büyük siyasi olaydan bahsediyor. İngiltere'nin Ziyareti ve Fransa-Almanya'nın Fas konusunda anlaşmadıkları konular ele alınıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.1.

(Rusya'nın Balkan devletleri ile ilişkilerinden bahsedilip, bunun Osmanlı'ya etkileri sorgulanıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.1.
(Avusturya ile Sırbistan arasında savaşın başlayabileceğine dair fikirlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.1.
(Avusturya-Sırp gerginliği ve Rusya'nın bu gerginlikteki rolü sorgulanıyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.154, Tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi 23 Şubat 1324, s.1.
(İngiltere'nin askeri bütçesi ile Sırbistan-Bulgaristan ilişkileri inceleniyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.1.
(Rusya-İran ilişkileri ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324.
(Avusturya ile Sırbistan arasında savaş ve barış durumu ile ilgili fikirlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.1.
(Avusturya ile Sırbistan arasındaki gelişmelere Rusya'nın etkisi irdeleniyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi, 28 Şubat 1324,
s.1.

(Sırbistan ile Avusturya arasındaki gerginlik ve Rusya'nın etkisi üzerinde bir fikir yazısıdır.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.1.

(Devletlerarasındaki hüsn-i niyyet konusu üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.1.

(İran ile Osmanlı arasındaki siyasi anlaşmazlıkların son durumu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.1.

(Sırbistan ile Avusturya arasındaki siyasi çekişme ve problemler dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Siyasiyât

N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.1.

(Avrupa'nın ülkeleri arasındaki siyasi anlaşmazlıkların rahatsızlık yarattığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Sırbistan – Yeni Pazar

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.1.

(Sırbistan ile Karadağ arasında Yeni Pazar bölgesi yüzünden savaş çıkma olasılığı olması üzerine yorumlarda bulunuluyor.)

3.7. HABER

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.8.

(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayiş olayları veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.7.

(Tan ve Tais gazetelerinde yayınlanan haberlerin aynen yayınlandığı görülüyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.6.

(Ülkenin değişik şehir ve kazalarından gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.3.

(Yurdun değişik yerlerinden gönderilen haber niteliği taşıyan telgraflara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.2.

(Yurtiçinde meydana gelen siyasi gelişmelerle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.2.

(Meclis'te geçen gün konuşulan konular hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327, Salı, 10 Mart 1325, s.1.

(Sofya, Viyana, Paris şehirlerinden gönderilen telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.6.

(Duma gazetesinden Avusturya-Sırbistan ilişkilerinin anlatıldığı yazı aynen veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.1.

(Belgrad, Petersburg, Londra, Paris, Viyana şehirlerinden gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân'a
Verilen Arz-ı Haller

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.

(Meclise verilen istek listelerinin evrak ve karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.

(İstanbul'da meydana gelen asayiş olayları veriliyor.)

İMZASIZ

Ne Dolaplar Dönüyor

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.7.

(Tanin gazetesinden alıntı yapılan yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.6.
(Kosova Aydın, Edirne vilayetlerinden haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Kuveyt ve Necef

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.5.
(Bir gazeteden alınan haber aynen veriliyor.)

İMZASIZ

Bir Muhtıra

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.5.
(Belediyenin imar iskan ile ilgili karnâmesi aynen veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi 9 Mart 1325, s.4.
(Trabzon ilinden gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.168, Tarih 29 Sefer 1327, Pazartesi 9 Mart 1325, s.2.
(Yurtiçinde meydana gelen siyasi sosyal haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.2.
(Dün meclis kurulunda görüşülen konuların genel özeti yapılıyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
(İstanbul'da meydana gelen değişik asayiş olayları hakkında kısaca bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.7.
(Tan, Tais, Noya Feraye gazetelerinden haber alıntıları yapılıyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.6.
(Aydın, Konya vilayetlerinden haberlere yer veriliyor.)

CEMÂLETTİN

Muharrerât N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.5.
(Meclis'teki siyasi gelişmelerle ilgili bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye N.167, Tarih 28 sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.3.
(Yurdun çeşitli yerlerinden gelen değişik haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.2.
(Meclis'de görüşülen konular hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.1.
(Sofya, Petersburg'tan gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn N.166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi 7 Mart 1325, s.2.
(Yerli ve yabancı konulu kısa siyasi haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.166, Tarih 27 sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.4.
(Tanin, Basra, Trablusgarp gibi gazetelerden farklı haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.1.
(Paris, Roma, Berlin gibi merkezlerden gönderilen telgraflara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta N.166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325, s.7.
(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayişle ilgili olaylara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.2.
(Yerli ve yabancı siyasi haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.1.
(Viyana, Petersburg, Roma, Paris'ten gönderilen telgraf haberler yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.7.
(İstanbul'un değişik semtlerinden asayişle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.165, Tarih 26 sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.7.
(İzmir Havadis, Yeni Asır gazetelerinden kısa yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Ne Dolaplar Dönüyor?

N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.4.
(Tanin Gazetesinde yayınlanan 5 kısa yazı yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Hey'et-i Teftişiye

N.165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.3.
(Dersaadet tarafından kura ile seçilen 20 kişi ile ilgili bir teftiş heyeti oluşturulmuştur.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.165, Tarih 26 Sefer 1927 Cuma 6 Mart 1325, s.2.
(Dün mecliste görüşülen konular hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.165, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.1.
(Petersburg, Berlin, Viyana, Londra merkezlerinden gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân'a
Verilen Arz-ı Haller

N.164, Tarih 27 sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.8
(Meclise verilen istek listelerinin evrak ve karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.164, Tarih 27 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.7.
(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayişle ilgili olaylarına yer veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.7.
(Tais gazetesinden alınan siyasi içerikli yazı yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.3.
(Ülkenin değişik yerlerinden alınan kısa haberlere,
siyasi-sosyal gelişmelere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N.164, tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.3.
(Dün mecliste görüşülen konularla ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(İstanbul'da meydana gelen asayiş olayları kısaca
veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.7.
(Aydın şehir meclisinin aldığı karar yayınlanıyor.)

NİYAZI

Şuûn-ı Dahiliye

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.2.
(Ülke içinde meydana gelen siyasi-sosyal gelişmelerden
haber veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325
(Dün mecliste kararı alınan konular hakkında bilgi
veriliyor.)

İMZASIZ

A'yân

N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.1.
(Sınırlı bütçe hakkında alınan kararnâmenin aynısı
yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba, 4 Mart 1325, s.1.
(Sofya, Viyana, Belgrad şehirlerinden gönderilen haberlere yer verilmektedir.)

İMZASIZ

Matbuât N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.6.
(Tais, Tan gazetelerinden alınan dış basınla ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.1.
(Paris, Roma, Belgrad şehirlerinden gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsan'a Verilen Arz-ı Hâller N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
(Meclise verilen istek listelerinin evrak ve karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuat-ı Zabita N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayiş olayları bildiriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325, s.5.
(değişik gazetelerden alınan çeşitli yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.4.

Dahilî Telgraflar

(Ülkenin değişik illerinden gönderilen kısa telgraflara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 mart 1325, s.3.
(Ülkenin genelinde meydana gelen sosyal ağırlıklı konularla ilgili kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.2.
(Dün mecliste görüşülen konular hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.7.
(Özellikle Almanya gazetelerinde çıkan haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.1.
(Sırlar ile Bulgar arasında yaşanan askeri anlaşmazlıkla ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsan'a
Verilen Arz-ı Haller

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.8.
(Meclise verilen istek ve önerilerin evrak, karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.3.
(Yurt içinde meydana gelen çeşitli gelişmelerle ilgili kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.7.
(Rusya'da yaşanan siyasi gelişmeler ve diğer ülkelere yansımaları ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.1.
(Roma, Paris, Belgrad şehirlerinden gönderilen telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân'a Verilen Arz-ı Hâller N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(Meclise verilen istek listelerinin evrak ve karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuat-ı Zabıta N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(İstanbul semtlerinde meydana gelen asayiş olayları ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.6.
(Selanik ilinden haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dersaadet Merkezi Asker Kulübü ve Dünkü Rüsûm-ı Küşad N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 mart 1324, s.4.
(Siyasi ve askeri gelişmelerle ilgili küçük haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.3.
(Pera Palas'ta verilen baloda siyasi-askeri yetkililerin

Şuûn verdiği nutuklar bildiriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 mart 1324, s.1.
(Dün mecliste görüŖülen konular hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.3.
(İç ve dış siyasetteki gelişmelerden kısa kısa haber veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.159, Tarih 20 sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.1.
(Berlin, Viyana, Paris gibi şehirlerden gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuat-ı Zabıta

N.159, Tarih 20 sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(İstanbul'un farklı semtlerinde meydana gelen asayiş olayları haber veriliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(Pera Palas'ta verilen Ziyafetle ilgili bilgi veriliyor.9

İMZASIZ

Matbuât

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.7.

(Tan Gazetesinin baş makalesinin yayımlandığı görülüyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324, s.7.

(Sabah gazetesinin dünkü baş yazısı aynen veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324, s.5.

(Değişik gazetelerden bazı vilayetlerin durumu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.3.

(İç ve dış siyasete ait haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.1.

(Sofya, Belgrad, Petersburg'dan haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

(Yerli ve yabancı bir kaç habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

(İstanbul'da meydana gelen asayiş olayları bildiriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.7.

(Firaye, Tais gazetelerinden alıntı haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.158, Tarih 19 sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.5.
(Çeşitli vilayetlerle ilgili olarak değişik gazetelerden haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.2.
(Meclis'in geç kapatılması ile ilgili ve encümen kararları hakkında haber veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324, s.3.
(Siyasi ve sosyal içerikli iç ve dışta yaşanan gelişmelerden kısa kısa bahsediliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324, s.1.
(Sırların Avusturya'ya verdiği nota ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324, s.8.
(Yurtta meydana gelen asayişle ilgili olaylar kısaca veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324, s.7.
(Noveye, Tais, Bais gibi gazetelerden haber yazıları

yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.5.

(İzmit ve Trabzon şehirlerinden haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324,
s.1.

(Mecliste görüşülen konular ile ilgili ayrıntılı bilgiler
veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.1.

(Özellikle dış ülkelerde gelişen siyasi ve askeri
gelişmeler hakkında bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.6.

(Sırbistanla ilgili olarak Tan gazetesindeki yazı aynen
alıntı yapılıyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.5.

(İzmir ve Rumeli vilayetlerinden haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.3.

(Yurtiçinde meydana gelen siyasi-sosyal gelişmeler kısa kısa anlatılıyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.156, Tarih 7 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324, s.3.
(İç ve dış siyasi-sosyal gelişmelerden kısa kısa bahsediliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324, s.2.
(Meclisin dünkü oturumuyla ilgili bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.
(İstanbul'un bazı semtlerinde olan asayiş olayları bildiriliyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.7.
(Tanin gazetesinde çıkan bir yazı yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.6.
(Çeşitli illerde sosyal hadiselerle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.3.
(Yurtiçinde meydana gelen siyasi-sosyal olaylarla ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân N.155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.2.
(Meclis'te görüşülen çeşitli konular ve kanunlarla ilgili detaylı bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.155, Tarih 16 sefer 1327 Salı, 24 Şubat 1324, s.1.
(Berlin, Paris ve Budapeşte'den haber için telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Protokol N.154, Tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi s.2.
Layihaya-yı İzahiyesi (Avusturya ile Osmanlı arasında yapılan anlaşmanın açıklandığı görülüyor.)

VİCDANİ

Telgraflar N.154, Tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi 23 Şubat 1324, s.1.
(Avusturya, Paris, Belgrad, Londra'dan gönderilen haber mahiyetindeki telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Matbuât N.154, Tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, s.6.
(Yerli ve yabancı gazetelerden haber alıntıları yapılıyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye N.154, Tarih 15 Sefer 1327 Pazartesi, s.3.
(Ülke içi ve dışında meydana gelen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.6.
(Selanik, Karasu, Kosova gibi yerlerden haberlere yer veriliyor. Ayrıca kısa siyasi-sosyal haberler aktarılıyor.)

İMZASIZ

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.3.
Necib-i
Mülhimenin Muhâkemesi (Adı geçen duruşmada neler yaşandığı detaylı şekilde anlatılıyor.)

İMZASIZ

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.2.
Dahili Telgraflar (Bursa, Selanik vilayetlerinden ve posta vekilliğinden haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.2.
Şuûn-ı Dahiliye (Ülkenin iç ve dış politikalarıyla alakalı değişik türde haberlere yer veriliyor.)

SULTANAHMET

MERKEZİ EFRADI

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar, 22 Şubat 1324, s.1.
Manyasızâde Refik (Refik Bey'in cenaze töreninde yaşananlar detaylı bir şekilde aktarılıyor.)
Bey'in Cenaze Alayı

İMZASIZ

N.153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.1.
Telgraflar (Amerika ve Avusturya-Rusya ilişkileri ile ilgili gelişmelere yer veriliyor.)

İMZASIZ

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324, s.2.
Telgraflar (Sırbistan, Viyana, Karadağ, İtalya ve Avusturya gibi merkezlerden telgraflara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.
(Tan gazetesinden Belgrad ile ilgili haberin alıntısı
veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.6.
(İstanbul'un farklı semtlerinde meydana gelen asayiş
olayları kısaca veriliyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi, 21 Şubat 1324,
s.6.
(Girit halkının son durumu ile Tanin gazetesinin dünkü
baş yazısının içeriği veriliyor.)

OSMAN

Muharrerât

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.5.
(Sakız Adasından, Sabah gazetesinden ve harbiye
nezaretinden haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.5.
(Girit, İzmir vilayetlerinden son durumla ilgili haber
veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324, s.3.

(Yurtiçinden ve dışından gelen haberler kısa şekilde verilmiştir.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.1.

(Sırbistan ve Saraybosna'dan son haberlerin verildiği telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.7.

(Papazköy ve Mekteb-i İdadi ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.6.

(Â'yan reisi Said Paşa ile mülakat ve Sabah gazetesinden alıntı bir yazı veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.5.

(Selanik, İzmir gibi illerde çıkan gazete haberlerine, yazılarına yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.2.

(Değişik vilayetlerden haberler ile siyasi-sosyal olaylar hakkında haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.2.

(Vekil yazılarına, Avusturya Protokolü ve İran'ın

durumu ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.1.
(Dünkü meclis oturumunda sadece encümen çalışmaları olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Muktebesât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.5.
(Kudüs Ortodoks Patrikliğinden gelen bir habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.1.
(Budapeşte, Londra, Almanya ve Karadağ'dan gönderilen telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.6.
(Değişik gazete ve risalelerden büyüklü küçüklü alıntı haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Amerika Asma Fidanlıkları

Tahsisatı

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1924, s.6.
(Aydın vilayetine dikilen fidanların parasının ödenmesi ile ilgili habere yer veriliyor.)

MUSTAFA FAHRETTİN

Muharrerât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.5.
(İkinci ordu zabıtlarının Sabah gazetesine gönderdiği

Trabzonla ilgili habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.5.

(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen asayiş ile ilgili olaylara yer veriliyor.)

MUSTAFA REŞİT

Muharrerât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 198 Şubat 1324,
s.5.

(İkinci ordu zabıtlarının Sabah gazetesine gönderdiği Trabzonla ilgili habere yer veriliyor.)

MUSTAFA REMZİ

Muharrerât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 198 Şubat 1324,
s.5.

(İkinci ordu zabıtlarının Sabah gazetesine gönderdiği Trabzonla ilgili habere yer veriliyor.)

İSMAİL HAKKI

Muharrerât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 198 Şubat 1324,
s.5.

(İkinci ordu zabıtlarının Sabah gazetesine gönderdiği Trabzonla ilgili habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.5.

(manastır, Aydın, Trablusgarb'tan gelen haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.3.

(Ülkenin gündeminde bulunan siyasi ağırlıklı kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.3.
(Meclis'te konuşulan gündeme ait konular hakkında
bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.8.
(Tanin ve Askeri risale'den alınan yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.1.
(Avusturya, Macaristan, Sırbistan, Rusya'dan gelen
telgraflara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.6.
(Bazı illerden haberler ile gazete alıntılarına yer
veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.2.
(Başta siyasi gelişmeler olmak üzere pek çok büyük
habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.2.
(Meclis'de dün yapılan konuşmalar ve görüşülen konular
hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Tensikât ve
Lüzum-ı İğtidal

N.149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.1.
(Hükümetin devlet kurumlarında yaptığı değişiklikler ve
işten çıkarmalarla ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.7.
(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayiş
olayları anlatılıyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.6.
(Selanik, Foça gibi bazı yerlerden yerel haberler
anlatılıyor.)

SEYFETTİN

Muharrerât

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.5.
(Şurâ-yı Ümmet'e gönderilen bir yazı ile değişik
gazetelerden alınmış alıntı yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.4.
(Ülkenin çeşitli yerlerinden değişik konularla ilgili
haberlerin yayımlandığı görülüyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.3.
(İç siyaset ağırlıklı haberlerin verildiği bir yazıdır.)

İMZASIZ

N.148, Tarih 9 Sefer 1327, Salı 17 Şubat 1324, s.2.

Meclis-i Mebûsân

(Meclis'e verilen kanun teklifleri hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı, 17 Şubat 1324, s.2.
(Sırbistan, Rusya, Avusturya, Roma gibi yerlerden gönderilen telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.147, Tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi 16 Şubat 1324, s.1.
(Rusya-Sırbistan, Bulgaristan – Karadağ ilişkileri ile ilgili kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.7.
(Tanin gazetesinden alınan birkaç yazıya yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.6.
(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayiş olayları anlatılıyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.6.
(Farklı gazetelerden alınan, alıntı yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.3.
(ülkenin değişik vilayetlerinden gönderilen kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Umumiye
Azâsı

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.3.
(Dahiliye nazırlığına ayrılan yol paraları ile ilgili düzenleme bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.2.
(Osmanlı'nın iç ve dış siyasi – sosyal olaylarından haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.147, Tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi 16 Şubat 1324, s.1.
(Meclis'te görüşülen kanunlar ve bazı durumlar için konuşmalara yer verilmiştir.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.7.
(İstanbul'un değişik semtlerinde meydana gelen asayiş olayları anlatılıyor.)

MUHAMMED BİN HURŞİD

Muharrerât

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.6.
(Farklı gazetelerden alınan değişik yazılar alıntı yapılmıştır.)

İSMAİL HAKKI

Muharrerât

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.6.
(Farklı gazetelerden alınan değişik yazılar alıntı yapılmıştır.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.5.
(Yurdun değişik yerlerinden siyasi ve sosyal niteliğe sahip haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.3.
(Çeşitli Avrupa devletleriyle Osmanlı arasındaki ilişkileri anlatan haberler ile Zabıta Nazırıyla mülakâta yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.2.
(Meclis'in oturumunda ele alınan beş ana konu detaylıca anlatılıyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.
(Sofya ve Paris'te olan siyasi gelişmeler anlatılıyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.146, Tarih 7 Sefer 1327 15 Şubat Pazar 1324, s.1.
(Sırbistan, Petersburg, Berlin, Roma ve Paris'ten gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.2.
(Avusturya, İran, Fransa gibi ülkelerle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.1.
(Paris ve Sırbistan'dan kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlun'da meydana gelen asayiş olayı ile ilgili bilgi

Son Haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsâna N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.8.
Verilen Arz-ı Hâller (Meclise verilen arzuhallerin evrak ve karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.8.
(İstanbul, İzmir Şehirlerinde meydana gelen asayiş olayları anlatılıyor.)

YAZICIOĞLU FUAD

Muharrerât N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.7.
(Gazetelerde çıkmış olan bazı yazıların alıntı yapıldığı görülüyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.6.
(Bazı gazetelerden alınan alıntı yazılara yer veriliyor.)

EMİN SEMİH

Telgraflar N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.1.
(Avusturya ile Sırbistan arasındaki ilişkilerin anlatıldığı görülüyor.)

İMZASIZ

Vukuat-ı Zabıta N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.7.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen asayişle ilgili olaylara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Tevcihat N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.7.
(Kosova'daki bir hukuk olayı üzerinde bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.6.
(Matbuatta çıkan bazı gazetelerden alınan alıntı yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.3.
(İç ve dış siyasi – sosyal ağırlıklı haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.3.
(Refet Paşa, Eğitim bütçesi, şark meselesi ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân N.144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.2.
(Dün mecliste encümenlerin çalışmalarından bahsediliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.8.
(Paris ve Bulgaristan'dan gönderilen siyasi, küçük haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.1.
(Belgrad, Petersburg şehirlerinden gönderilen telgraflar yayınlanıyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız” N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.7.
(Polis teşkilatı ile ilgili düzenlemelerin maddeler halinde)

açıklanmasına devam ediliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.7.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen, asayişle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.143, Tarih 4 Seer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.7.
(Aydın, Foça ve İstanbul'dan çeşitli haberlere yer veriliyor.)

MEHMET ALİ

Muharrerât

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.6.
(Şurâ-yı ümmet gazetesine gönderilen bazı yazıların yayınlaması vardır.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.2.
(Meclisin ele aldığı 5 maddelik konu hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324, s.7.
(Avusturya-Sırbistan-Avrupa ilişkileri ile Polislerle ilgili yapılan kanuni değişiklikler maddeleştirilerek veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.1.
(Berlin, Petersburg, Viyana, Roma, Belgrad gibi merkezlerinden gönderilen haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324, s.6.
(Balkanlardaki sınırlarımızdaki durum ile ilgili, Bulgaristan'ın tutarsız tavırını ile ilgili bilgilere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324, s.6.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen asayiş ile ilgili olaylara, haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324, s.3.
(Şirket-i Hayriyye 16. Daire Müdürü, Ermeniler ve Vergilerle ilgili, memur atamalarına ilişkin konularda bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.2.
(Askerî ve Siyasî yönleri bazı kişilerle mülakat, Türkiye-Bulgaristan ilişkileri ve bazı siyasi gelişmelerle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba, 11 Şubat 1324, s.2.
(Meclis'de görüşülen kanunlarla ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.8.
(Bulgaristan'ın ikinci ve üçüncü ordularının silahlandırıldığı, Avusturya, Macaristan, Sırbistan arasındaki ilişkiler hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.4.
(Yeni kabine, İran'ın durumu, nakliye komisyonu ve bazı
ülkelerden gelen haberlerin yayınlandığı görülmektedir.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.1.
(Arjantin, Varşova, Roma, Belgrad, Bulgaristan'dan
çeşitli haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.7.
(Konya Ovası'nın Beyşehir Gölüyle sulanması ve Mali
sene ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuat-ı Zabita

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.7.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen asayişle
ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.7.
(Mahkum olan insanlarla ilgili habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.3.
(Bütçe konusu başta olmak üzere siyasi-sosyal nitelikli
haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.141, Tarih 2 Sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.1.
(Meclis'de dünkü oturumda ele alınan konular hakkında

bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Hariciye

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1334, s.7.
(Mösy Duzveltin hakkındaa bilgi, Portekiz krallığı ile ilgili siyasi gelişmelere değiniliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.1.
(Sırbistan, Portekiz, İtalya, İngiltere ve Paris'ten gönderilen kısa haberlere değiniliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsâna
Verilen Arz-ı Haller

N.140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.
(Meclise verilen istek listelerinin evrak ve karar numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabita

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.7.
(Nişantaşı, Tophane, Ortaköy'de meydana gelen asayişle ilgili bilgilere yer veriliyor.)

HAFIZ ALİ

Muharrerât

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.6.
(Bir vakıf malında oluşan zarar ile ilgili haber ile Yeni gazetede çıkan Nezle Çiftliği ile ilgili habere yer veriliyor.)

HÜSNÜ

Muharrerât

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.6.
(Bir vakıf malında oluşan zarar ile ilgili haber ile Yeni gazetede çıkan Nezle Çiftliği ile ilgili habere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.6.
(Selanik, Kosova gibi illerden gelen durum haberlerine yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.2.
(Meclis ve bütçe ile ilgili bilgilere, İran, Avusturya iç meselelerine, Girid'in durumu ve bazı sosyal konularla ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.140, Tarih 1 Safer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.2.
(Dünkü mecliste yalnızca encümenlerin çalıştığından bahsedilip, ekonomik ve sosyal alanın bazı küçük kararlardan bahsediliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.8.
(Sofya ve Paris'ten dış siyasete ilişkin haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Hariciye

N.139, Tarih 30 muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.8.
(İngiltere meclisinin toplanması ile ilgili habere yer verilip, neler görüşüldüğü hakkında bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.2.
(Fransa, Çin, Sırbistan, Amerika'dan çeşitli küçük haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.5.

(Konya, İstanbul gibi şehirlerle ilgili yerel haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Dahilî Haberler

N.139, Tarih 30 muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.5.

(Bazı dış vilayetlerle ilgili, yerel yönetimlerle ilgili, posta ve vapur idareleriyle ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.3.

(Yerel yönetimlerle ilgili haberlere ve bazı batılı ülkelerle olan ilişkilere yönelik haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.2.

(Meclis’de görüşülen 3 konu ile ilgili milletvekillerinin yaptıkları konuşmalar veriliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Sofya, Sırbistan ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.1.

(Sırbistan, Bulgaristan, Fas, Üsküp gibi yerlerden değişik haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Tevcihat

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.7.

(Çeşitli vilayetlerde ilmiye ile ilgili gelişmelerden
haberdar ediliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân'a

Verilen Arz-ı Hâller

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.7.

(Meclise verilen istek listelerinin evrak ve karar
numaraları veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabtiye

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327, Cumartesi 7 Şubat
1324, s.7.

(İstanbul'un bazı ilçelerinde meydana gelen yangın
kavga, hırsızlık gibi asayiş olaylarıyla ilgili haberlere yer
veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.6.

(Çeşitli gazetelerden haber alıntıları yapılmaktadır.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.3.

(Özellikle siyasi ve sosyal içerikli küçük haberlerin
verildiği yazılar vardır.)

HALİL

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat

Kâmil Paşa'ya
Adem-i İtimad
Rey Verdim?

1924, s.1.
(Kamil Paşa Hükümetinin kendilerine sorulan sorulara sessiz kalmasıyla ilgili haberlere değiniliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.8.
(Özellikle Fransa ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.2.
(Dış ülkelerden gelen çeşitli siyasi haberler bildiriliyor.)

İMZASIZ

Vukuat-ı Zabıta

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.8.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen asayişle ilgili polisiye olaylar hakkında haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Vîlayât

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.7.
(Selanik meclisinden haberler ile telefon hattının oluşturulması ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.6.
(Tanin Gazetesinde çıkan "Hastahanelerimiz" başlıklı yazıdan alıntılar yapılıyor. Askeri rütbeler ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat s.3.
(Bazı Paşalar, İran, bazı Batı gazetelerinden alıntı haberler üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.2.
(Meclis'te yapılmakta olan görüşmeler ve bunların hakkında kısa görüşlere yer veriliyor.)

ONUR

Telgraflar

N.136, Tarih 27 muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324,
s.2.
(Ülkeden ve Dünyadan çeşitli deprem, siyasi, sosyal vakalarla ilgili bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuatı Zabıta

N.136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324,
s.8.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen hırsızlık, yangın, kavga gibi polisiye olaylarla ilgili haber veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn

N.136, Tarih 27 muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324,
s.4.
(Yeni kabinenin programı, askeriye ilgili haberler ve Kamil Paşa ile ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat 1324, s.2.

(Meclisin konuşma konuları ile teklif edilen kanunların durumu ile ilgili bilgilere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsâna
Verilen Arz-ı Hâller

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat
1324, s.8.

(Meclise verilen isteklerin evrak ve karar numaralarıyla birlikte verildiği görülüyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat
1324, s.7.

(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen hırsızlık, zabıta, yangın gibi olaylarla ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat
1324, s.4.

(Muazeve-i Umumiyye kanunu , Mösyö Lorand'ın ziyareti, Rusya – Türkiye ilişkileri gibi haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Kamil Paşa'nın Sükûtu

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat
1324, s.4.

(Kamil Paşa'nın Kanun-u Esasi'ye uymayan uygulamalar peşinde gittiği öne sürülüyor.)

İMZASIZ

Tebdil-i Vükelâ Hakkında

N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat
1324, s.3.

(Bir Evreni gazetesinde Kamil Paşa ve meclis ile ilgili yorumlarına yer veriliyor.)

VİCDANİ

Zabitan Muaşatı ve Bütçe N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.2.
(Zabita kuvvetlerinin ayarlanan yeni maaşları ve bütçesi hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.2.
(Dün yapılan meclis çalışmalarında ne gibi kararlar alındığı ve konuşmalar hakkında bilgi verildi.)

İMZASIZ

Matbuât N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.8.
(Çeşitli gazetelerde çıkan dış basınla ilgili haberler hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Dahili Telgraflar N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.5.
(Çeşitli Avrupa devletleri ile ilgili kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat 1324, s.1.
(Amerika, Portekiz, İngiltere ve Sırbistan'da çeşitli haberler veriliyor.)

İMZASIZ

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.

Vukuât-ı Zabıta

(İstanbul'da son üç gün boyunca meydana gelen bazı polisiye olayları haber veriyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân'a
Verilen Arz-ı Hâller

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.7.
(Meclise sunulan tekliflerin evrak ve karar numarası veriliyor.)

ABİDİN

Muharrerât

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.7.
(Divan-ı Harpte yargılananlar hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.1.
(Meclisin dünkü oturumunda yer alan bazı konuşmaların genel olarak anlatılması, sunulan tekliflerin görüşmesi bildiriliyor.)

İMZASIZ

İngiltere Dostluğu

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.1.
(İngilterenin Kamil Paşa tarafından yer aldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(İngiltere, İran ile ilgili siyasi ve askeri haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Hariciye

N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.5.
(Yeni kabineyi oluşturan kişilerin isimleri ve görevleri veriliyor. Osmanlı'nın Rusya, Avusturya, İngiltere ile ilişkilerine yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar N.134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.1.
(İngiltere ve Almanya'nın krallarının karşılıklı ziyaretleri ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.8.
(Yeni kabinenin oluştuğu kişilerin isimleri veriliyor.)

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.8.
(İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana gelen hırsızlık kavga, yangın gibi olaylarla ilgili kısa bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebûsân N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.7.
Verilen Arz-ı Hâller (Meclise verilen arz-hâllerin evrak ve karar numarası ile birlikte yayınlandığı görülüyor.)

MAHMUT ESAT

Muharrerât N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.6.
(Maliye müsteşarının hakkında çıkan haberi anlatması, istibdad yönetiminin ilme bakışı ile ilgili bir habere yer verilmesi ve Hakimlerin maaşı ile ilgili düzenlemeler hakkında bilgi verildiği görülüyor.)

ULEMADAN ŞÜKRÜ

Muharrerât N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324,
s.6.
(Maliye müsteşarının hakkında çıkan haberi anlatması,

istibdad yönetiminin ilme bakışı ile ilgili bir habere yer verilmesi ve Hakimlerin maaşı ile ilgili düzenlemeler hakkında bilgi verildiği görülüyor.)

HAYRÎ

Muharrerât

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.6.

(Maliye müsteşarının hakkında çıkan haberi anlatması, istibdad yönetiminin ilme bakışı ile ilgili bir habere yer verilmesi ve Hakimlerin maaşı ile ilgili düzenlemeler hakkında bilgi verildiği görülüyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.6.

(İlim cemiyetinin kurulması, Girit, Trabzon gibi yerlerden kısa haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 2 Şubat 1324 Pazartesi, s.4.

(Sadrazamlık makamı ile ilgili genel bazı haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.2.

(Meclis Mebusan'ın konuşma gündemine yer verilip, ele alınan konular, sunulan tezkirelerin suretleri veriliyor.)

İMZASIZ

İran'a Dâir

N.133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.5.

(İran'daki siyasi ve sosyal gelişmelerle ilgili olarak bir İran gazetesinden alınan yazı yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.133, tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi, 2 Şubat 1324,
s.1.

(İngiltere, Almanya, Fransa, Rusya gibi devletler başta olmak üzere çeşitli dış ülkelerden bilgilere yer veriliyor.)

OSMAN

Muharrerât

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327, Pazar 1 Şubat 1324,
s.8.

(Mali yıl takvimi ile ilgili gelişmelere ve İttihat Terakki partisinden gönderilen çeşitli yazılara yer veriliyor.)

NÂZİM

Muharrerât

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327, Pazar 1 Şubat 1324,
s.8.

(Mali yıl takvimi ile ilgili gelişmelere ve İttihat Terakki partisinden gönderilen çeşitli yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.7.

(Üsküp'te bulunan karakolların telefon ağı ile bağlanacağı belirtiliyor.)

HÜSEYİN HİLMİ

Muharrerât

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327, Pazar 1 Şubat 1324,
s.8.

(Mali yıl takvimi ile ilgili gelişmelere ve İttihat Terakki partisinden gönderilen çeşitli yazılara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Zabıta Vukuâtı

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.7.

(Beyoğlu, Galata gibi semtlerde meydana gelen hırsızlık, kavga, yangın gibi olaylarla ilgili haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.6.

(Avusturya – Sırbistan ilişkileri başta olmak üzere
İstanbul ve Osmanlı topraklarında meydana gelen
adaylarla ilgili haberler veriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.6.

(Sadrazamın dış politikayla ilgili yanlış tutumları ilan
ediliyor.)

KAMİL

Meclis-i Mebusân

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 1 Şubat Pazar 1324,
s.2.

(Mecliste görüşülen ve görüşülecek olan 16 maddelik
konu hakkında görüşlere yer veriliyor.)

ALİ RIZA

Meclis-i Mebusân

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 1 Şubat Pazar 1324,
s.2.

(Mecliste görüşülen ve görüşülecek olan 16 maddelik
konu hakkında görüşlere yer veriliyor.)

ARİF

Meclis-i Mebusân

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 1 Şubat Pazar 1324,
s.2.

(Mecliste görüşülen ve görüşülecek olan 16 maddelik
konu hakkında görüşlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.1.

(Avusturya-Sırbistan ilişkilerinin bozuk olmasıyla ilgili,
Fransa, İspanya, İngiltere ve Almanya'dan konu ile ilgili
bilgilere yer veriliyor.)

HİKMET

Meclis-i Mebusân

N.132, Tarih 23 Muharrem 1327 1 Şubat Pazar 1324, s.2.

(Mecliste görüşülen ve görüşülecek olan 16 maddelik konu hakkında görüşlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Zabıta – Vukuâtı

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(İstanbul'da meydana gelen hırsızlık, kavga, kaza gibi olaylarla ilgili kısa haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Fransa'dan İzmir'e bir baş mühendis gelmiştir.)

MEHMET ALİ

Muharrerât

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.

(Belediye Meclisinin çalışmasıyla ilgili aksaklıkları gidermek amacıyla 12 maddelik bir tekliften haberdar ediliyor.)

İMZASIZ

Şuân-ı Dahiliye

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.

(Osmanlı'nın Rusya'ya teklifi bildiriliyor. Rus büyükelçisi resmi ziyarettedir. İngiltere'de bulunan Osmanlılar ile ilgili haberlere yer veriliyor. Şehir meclisi toplantı yapmıştır.)

İMZASIZ

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı

Tebdil-i Hükümete

sânî 1324, s.2.

Karşı Matbuat

(Sadrazamın hükümeti devirmek isteğinin başındaki yansımalarından örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

Adliye Nâzırının

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı
sânî 1324, s.2.

İstifanâmesi

(Bahriye ve Harbiye nazırlarının görevden alınması üzerine adliye nazırıda istifa etmiştir.)

İMZASIZ

Son Müstehberât

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı
1 sâni 324, s.2.

(Sadrazamın yapmak istediği, meşrutiyeti devirmek için bir darbe hazırlığı yapmaktır. Fakat ordu bunu istemektedir.)

İMZASIZ

Son Haberler

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı
sânî 1324, s.8.

(Kral Alfons Fransa Seferine gitmiştir. Japonların göç etmesi ile ilgili olarak Kaliforniya Senatosu son kararını vermiştir.)

İMZASIZ

Telgraflar

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânûn-ı
sâni 1324, s.4.

(Osmanlı Rusya'nın tekliflerini kabul etmiştir. Fas'ta kanlı olaylar meydana gelmektedir. İtalya kralı Fransa'yı ziyarete gitmiştir. Kral Edvird Fransa'ya gitmiştir.)

İMZASIZ

N. 130, Tarih 21, Muharrem 1327, Cuma 30 Kânun-ı

Son Haberler

sânî 1824, s.8.

(İran sefiri Viyan'a gitmiştir. Dün İran'ın Reşid şehrine 400 süvari asker gönderilmiştir.)

İMZASIZ

Telgraflar

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Almanya ile Fransa arasında gerginlik artmaktadır. Fransa matbuatı Almanya'ya karşı eleştirilerini arttırmaktadır. Saksonya Kralı merdivenden çıkarken bacağını zedelemiştir. İngiltere kralı Berlin'e gitmiştir. Berlin'de Balo'ya katılacaklardır. Avusturya kabinesi toplanmıştır. Ajef isimli mahkum Finlandiya sınırında yakalanmıştır.)

İMZASIZ

Şuun-ı Dahiliye

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.4.

(İkinci Ordu komutanı Nazım paşa'ya başarılarından dolayı tebrik edildiği bildiriliyor. Rusya Osmanlı teklifine gayet samimi bir cevap vermiştir. Türkiye'nin önerileri Bulgar muhaliflerince reddedilmiştir. Bulgarlar Türkiye'nin Rus teklifine sıcak bakmasına sevinmiş ancak Rusya'ya olay borcun ertelenmesi fikrine karşı çıkmışlardır. Rusya'daki Osmanlı sefreti görüşmelerin sürdüğünü bildirmiştir. Zonguldak limanı ile ilgili 4 meseleden 3'ü halledilmiştir.)

İMZASIZ

A'yân

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Ayan heyeti ile vekiller heyetinin bazı konuları görüşmek için toplanmışlar ve bazı bildirimler

yayınlamışlardır.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1324 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Sadrazam'dan gelen tezkirenin okunduğu, meclisin verdiği cevap, Bütçe görüşmelerinin yapıldığı, urfa, Trabzon vekillerinin konuşmalarına yer veriliyor haberlerde.)

İMZASIZ

Zabıta Vukuatı

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(İstanbul'un çeşitli kentlerinde meydana gelen hırsızlık gasb, cinayet, kavga gibi polisiye olaylar hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Nafe' Nezâreti Programı

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Çeşitli vilayetlere yapılacak olan bina, inşaat vs. gibi yatırımların neler olduğu belirtilmiştir.)

İMZASIZ

Vilayât

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327, Cuma 30 Kânun-ı sâni 1324, s.7.

(İğne Ada'da bulunan silahla ilgili bir yanlışlık olduğu belirtiliyor. Pazar günü ortalık yerde tütün satan kişi yakalanmıştır. Yanya'da imtiyaz mukavelenamesi imzalanmıştır. Ahi çayı ahalisinden bir grup insan Kırbaa ahalisini hırsızlıkla suçlamıştır. Tekfur Dağı kilisesinden bazı eşyalar çalınmıştır. Aydın vilayet âzalarının haftaya Salı günü İzmir'de hazır olmaları

gerekmektedir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânun-ı sâni 1324, s.7.

(Balat semtinden gelen mektupla sürekli olarak silah seslerinin duyulduğundan şikayet edilip, haber veriliyor.)

İMZASIZ

Hediye-i Şitaiye

N. 129, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânun-ı sâni 1324, s.6.

(Bir ticarethaneden huduttaki askerler için gönderilen erzak bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 129, tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânun-ı sâni 1324, s.6.

(Trablusgarp vilayetinden gönderilen yardımların bir listesi verilmiştir.)

İMZASIZ

Havadis-i Muhtelif

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.6.

(Yeni mahalle polis karakolu şefi vefat etmiştir. Beyoğlunda hızlı kiralık arabalar halkı rahatsız etmektedir. Cesr-i Cedid polis karakolunda kimliği belirsiz ve çok hasta olan bir şahıs vardır. Polisler için Londra’dan sandık dolusu eşya gelmiştir. Giritli Emin efendi hakkında mahkeme kararını vermiştir. dışarıdan gelen sakarinler için hükümetin kararı bekleniyor. Tophane ticariyye dairesinden Hafız Bahri Paşa ölmüştür. Orman nezaretiyle ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Zabıta Vukuâtı

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Samatya'da çıkan kavgada sorunlar yakalanmıştır. Beyoğlunda 45 kuruşu alınan kişinin failleri yakalanmıştır. Kadıköydeki müsavat meyhanesinde kavga çıkmıştır. Feriköy baruthane caddesinde evvelki gece 3 el silah sesi duyulmuştur. Doktor Bahaaddin'in uşağı şehr-i emanet müdürünün yüzüğünü çalmıştır. Şükrü adında sarhoş bir adam silahını çıkarıp dolaşmıştır. Beyoğlu'nda düzgünce iş yapan kişilere saldıran adamlar polise karşı gelmiştir.)

İMZASIZ

Vilayât

N. 129, Tarih 20 muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.6.

(Gemlik kazasıyla büyük bir sefaletle sürüklenen halkın zor durumda olduğu bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.3.

(Tebdil olan harbiye Neşareti ile bir mülakat yapılmıştır. 1325 yılı bütçesi Cuma günü görüşülecektir Petersburg'da bildirildiğine göre Osmanlı'nın tazminat isteği Rusya'da kabul görmüştür. Mısır'ın komiserliğine Rıza paşa geçirilmiştir. Nazım paşa akşam saatlerinde sadrazamın yanına gelerek görüşmüşlerdir. Rusya, Bulgaristan'a Osmanlı teklifini tebliğ etmiştir. Rusya'nın tekliflerinin neler olduğu konusunda bilgi veriliyor. Osmanlı Rusya'nın İran ile işbirliği konusunda bilgi veriliyor. Osmanlı Rusya'nın İran ile

işbirliği konusunda bilgi veriliyor. Osmanlı Rusya'nın İran ile işbirliği yapmaması kaydıyla Rusya'nın tekliflerinin kabul edeceğini bildirmiştir.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.2.

(Meclis'in dün neler yaptığı ile ilgili bilgi verilerek İzzet Paşa'nın yazısının mecliste okunduğu, telgraf komisyonunu toplandığı, 10 bin kuruşluk paranın görüşüldüğü, Layiha encümeninin Yemenin ıslahatını görüştüğü, çeşitli kurumlara atanacak kişilerin belirlendiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

A'yân

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.2.

(memlekette meşruti yönetimi korumak için her yönden tedbirlerin alınması için çalışmaların yürütüldüğü belirtiliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.8.

(Evine hırsızlık amacıyla şahıslar ev sahibini de firar edilmiştir. Kral Alphonse Portekiz'e ziyarete gitmiştir. İran'daki ihtilalciler valinin evini basıp yağma yapmışlar. Bazı tahvillerin fiyatları veriliyor.

İMZASIZ

Matbuât

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.7.

(Sırbistan veliahtı ile yapılan mülakattan parçalar verilip Sırbistanın politikası anlatılıyor. Bosna Hersekteki

durumun sebebi soruluyor.)

(Arnavutlukta halk yapılan zulümlere karşı ayaklanmıştır.)

İMZASIZ

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.6.

Şuûn-ı Hariciye

(Avusturya Parlamentosunda Hükümetin gyar-i mütecanis bir meclis oluşturma ve Alman hükümetine iyi görünmeye çabaları meclisi karıştırmıştır.)

İMZASIZ

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327, Perşembe 29 Kânun-ı sâni 1324, s.2.

Telgraflar

(Düzen kuruluncaya kadar İtalya meclisi fesh edilmiştir. Almanya ile Fransa Fas konusunda anlaşamıyorlar. Fransa basınında Almanya ile ilgili haberlere yer veriliyor. İngiltere Fas meselesinde Almanya'yı desteklemektedir. İngiltere kralı Berlin'i ziyaret etmiş ve desteklerini bildirmiştir. İskoçyalılar Radikal Fırka'ya bağlı mebusların isteklerini konuşmaktadır. Portekiz kralı seyahate çıkıyor. Portekiz Kralı'nın önemli meseleleri konuşacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

Muharrerat

(Yağ kapanı Muavenecilerinin çeşitli sorunları üzerinde bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânun-ı sâni 1324, s.8.

Vilayât

(Ziraat bankasından 9213 bir kasabaya sevk edilmiştir. Kirmencik ahali kendi aralarında topladıkları

yardımları jandarmaya vermiştir. Orduya alınan gençler ile gönüllü yazılmak isteyenler bulunmaktadır. Aydın vilayetinden 500 kuruş kadar yardım gelmiştir. Eşkıya oğullarından olan Hasan ile Süleyman güçlerini birleştirip halka saldırmaktadırlar. Kastomunu'da bir süre sokağa çıkmak yasak olduğu halde çıkan bir kadın polise karşı gelmiştir.

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N. 128, Tarih 19 muharrem 1327 Çarşamba 28Kânûn-ı sâni1324,s.4.

(Meclis kararıyla 1 milyon liralık avans çekilmiştir. Avusturya –Osmanlı Protokolüyle ilgili müzakereler çıkmıştır. Ergani madeni meselesi görüşülmeye devam edecektir. Bahriye teşkilatının ıslah edilmesi düşünülmektedir. Takvim-i Maliye hakkında layiha gönderilmiştir. Ermeni Patriğinin değiştiği bildirilmektedir. Haham başının verdiği emirler ile ilgili soruşturma başlamıştır. Seyfettin Bey ucuz akçe istemiş ve tehdid etmiştir.

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Meclis'te bugün yapılacak olan işlerin sırası ile listesi verilerek, müzakere edilecek konular hakkında geniş bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Son Haberler

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânun-ı sâni 1324, s.8.

(İngiltere kral ve kraliçesi Berlin'de Alman imparatoru tarafından karşılanmıştır. Rusya Türkiye'nin teklifine

karşı nasıl tepki vereceğini karlaştırmaya çalışmaktadır. Hastalık iddialarına karşın sözü edilen Habeşistan imparatoru hasta değildir. Bazı tahvillerin fiyatları çizelge halinde gösteriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(İngiltere kralı ve kraliçesi Berlin'e gidiyorlardır. Fransa aktörleri buldukları hastahaneyi birbirine katmıştır. Paristeki cinayet davası devam etmektedir. Londra'da çıkan problemler yüzünden sipariş edilen gemiler uzak bir zamanda teslim edilecektir. İtalya meclisinin tatil edilmesi için imza toplanmaktadır. Paris gazeteleri Balkanların sorunun yakında çözüleceğini duyurmuştur. Dün gece 9:00 sıralarında Mesina'da deprem olmuştur.)

İMZASIZ

Son Haberler

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Rus meselesinde Osmanlı artık hudut sorununu problem etmeyecektir.

Bazı tahvillerin fiyat listesi verilmektedir.)

İMZASIZ

Ormanlara Dair

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Manastır'da yapılan bir konferansta ormanlarla ilgili alınan önlemler görüşülmüştür.)

İMZASIZ

N. 127, Tarih 18 muharrem 1327 Salı kânûn-ı sâni

Rüsûm Sirkati

1324, s.7.

(Rumlar toplanan vergileri çalmak isterken Bulgar vatandaşların yardımıyla jandarmaya teslim edilmiştir.)

İMZASIZ

Dağa Adam Kaldırmak

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Dağa adam kaçırarak eşkıyalar Yunan sınırını geçmek üzereyken Yunan askerinin ateş açması sonucu emellerine ulaşamamışlardır.)

İMZASIZ

Müdhiş Bir Faciâ

N. 127, Tarih 18 muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Oğlunun askerde öldüğünü haber alan bir köylü delirip, iki evladını ve kendisini öldürür.)

KÖYLÜ

Vilayât

N. 127, Tarih 18 muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Donanma İânesi, Aydın'ın İnebad nahiyesinden toplanan paralar ile gemi yaptırılmış ve hükümete teslim edilmiştir.)

İMZASIZ

Şûûn-ı Dahiliye

N. 127, tarih 18 muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.5.

(İstikraz meselesinde Osmanlı Bankası'nın herhangi bir hak iddia edemeyeceği bildiriliyor. Rus teklifine karşın Osmanlı'nın teklifinin daha iyi olduğu belirtiliyor. Rusya teklifinin Tan gazetesindeki yorumlarına yer veriliyor. Mısır'daki şura üyeleri Meşrutî yönetim için bir meclis gerektiğini açıklamışlardır. Yunanistan'dan

gelen haberlere göre öldürülen Rumların soruşturması başlamıştır. Dahiliye nazırının istifa edip, 2. ordu kumandanının yerine getirileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sanî 1324, s.2.

(Meclis'te ele alınacak 9 maddelik gündem belirtilip, bugün için ele alınacak, konuşulacak konular üzerinde durulup bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı, kânûn-ı sanî 1324 s.8.

(Sırbistan'ın Savaş Politikaları, Rusya'nın teklifi ile ilgili konularda yabancı basında yer alan haberlerden kısa özetler verilmektedir.)

İMZASIZ

Telgraflar

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sanî 1324, s.1.

(Sırbistan'da yeni bir düzenleme yapılacaktır. Adis Ababudan isimli Sırp bu konuda hiç bir bilgi verememiştir. Yunan kralı çeşitli şehirlere seyahat edecektir. Belçika kralı Paris'e gidecektir. Portekiz Madera adalarına çıkarma yapmıştır. Moraoya'da nehir taşması sonucu evler su altında kalmıştır. İzlan'da ile Danimarka arasında gerginlik artmıştır. Karadağ Prensi kışı Pariste geçirecektir. Mösye Biryan Otomobil kazası geçirmiştir. Güneydeki felaketzedelere yardım tahsis edilecektir.

İMZASIZ

Matbuât

N. 126, Tarih 17 muharrem 1327, Pazartesi 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.7.

(Baba isimli gazeteden Rus teklifi ile ne gibi yorumların yapıldığı belirtiliyor. Petersburg'da polis idare müdürü Lupişkin'in tutuklandığı bildiriliyor. Osmanlı'nın boğazlar konusunda haksızlığa uğradığını bildirerek boykot kararı almıştır. Fakat bu tepki dünyada yankı bulmuştur. Almanya'dan bildirildiğine göre Osmanlı'nın Bulgar sorunu ile ilgili samimi yaklaşımları Avrupa'dan takdir toplamıştır.

İMZASIZ

Telgraflar

N. 126, Tarih 17 muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Belgrad meclisi 200 bin dinarlık bütçeyi kabul etmiştir. Pekin sefaretine yeni bir müşavir tayin edilmiştir. Fransa Sefiri Faslılar tarafından kabul edilmiştir. Fransa Panama'da büyük bir tesis için adım atmıştır. Meclis-i Mebusan tatil edilmiştir. suların seviyesinin azaldığı belirtiliyor. Tuna da sorunların devam ettiği bildiriliyor.

İMZASIZ

Vukuât-ı Zabıta

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânun-ı sâni 1324, s.7.

(Dün Kasımpaşa'da geçen arabacıya silah çıkaran adam yakalanmıştır. Kum Kapı'da Halil Beyin evine hırsız girmiştir. Kum Kapı'da insanların önüne çıkıp onları tehdip paralarını alan kişiler kaçmıştır. Padişahın eşrafından Hakkı Bey'in mağzası açılmıştır.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N. 126, Tarih 17 muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı Esasi 1324, s.3.

(haham başlık için seçim süreci başlamıştır. Kırım

madenlerinin teksiri üzerine kararlar alınmıştır. Suriye'den alınacak olan paranın yüzde 6 faiz ile Osmanlı bankasından alınacağı belirtiliyor. Sanayi mektebi'nin müdürü değişmiştir. Ergani ve Gümüşhacı madenlerinin idaresi ile ilgili alınan karar devlet yetkililerine gönderilmiştir.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N. 126, Tarih 17 Muharrem, 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.3.

(Dün meclis tatil olduğu için herhangi bir karar alınmadı. Encümen heyeti evvelce aldıkları kararları aralarında görüştü. Maliye encümeni dün toplandı. Kânûn-ı Esasi encümeni araştırmalarına devam etti. Patrikhane yetkilileri mecliste kendilerine karşı alınan karar veya hakaretlerden rahatsızlıklarını bildirmişlerdir. Dün nefe encümeni mecliste toplandı.)

İMZASIZ

Kilise Münakaşası

N. 126, Tarih 17 muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânun-ı sâni 1324, s.2.

(Mecliste pek çok konuda aykırı görüşler mevcuttur. Kilise talebi olan ecnebler ile sorunun çözümsüz olduğunu savunanlar arasında saatler süren tartışmalar olmuştur.)

İMZASIZ

İranlıların Protestosu

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânun-ı sâni 1324, s.6.

(İran'daki idareye karşı ayaklanan binlerce kişi protesto gösterilerinde bulunmuştur.)

İMZASIZ

N. 125, tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni

Telgraflar

1324, s.2.

(Avusturya hükümeti devreye içtimaiye ile ilgili kanun sunacaktır. Fransa'da bir tahsisat önerisi görüşülüyor. Sırbistan maliyesi 33 milyonluk tahsisat istemiştir. Rusya'da memurlara ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. İran'da isyan eden aşiretin üzerine ordu sevk edilmiştir. Rusya'da haydudlar askerlerin üzerine saldırmışlardır. İngiltere fırtına hayatı olumsuz etkilemektedir.)

FERİT REBİ

Altmış Para Etmez

N: 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.

(Her sene mülkiye için ayrılan bazı paraların gereksiz olduğu belirtiliyor. Durumla ilgili hesaplar belirtiliyor.)

İMZASIZ

Vilayât

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.

Bursa İzmit, Kütahya gibi şehirlere gelen yabancıların buralarda sorun çıkarması üzerine bu kişiler takip edilme kararı alınmıştır. Düden isimli yerde bataklık ve sazlığın çok olması sebebiyle verimli tarım yapılmaktadır.) Kış Konya'da son derece sert geçmektedir. Ankara'da meclis-i umumi vekilliği için çalışmalar yapılmaktadır.)

İMZASIZ

Hasköy Ormanı

Anas Yetimhanesi

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.7.

(Adı geçen yetimhanenin mali açıdan zorda olması sebebiyle müdür, A.a rıza ile görüşmüştür.

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazara 25 kânûn-ı sâni 1324, s.5.

(Yeni maliye takvimi bab-ı âliye gönderilmiştir. Doktor Konstan'ın nazıra gönderdiği mektupta tıpla ilgili eser yayınlanmasını istemiştir. Rusya Osmanlı'dan 43 milyon Frank tazminat istemiştir. Avusturya'nın içinde olduğu bu duruma Avusturya karşı çıkmıştır. Bulgaristan'da buhranlı günler başlamıştır. Roma'dan bildirildiğine göre Rus teklifini Bulgarlar kabul ederse tamamen Rus nüfuzuna gireceklerdir. Aynı haberle ilgili olarak Noya Firaye Press gazetesinden bir makale alıntı yapılmıştır.)

İMZASIZ

Son Haberler

N. 124, Tarih 15 Muharem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı sâni 1324,s.8.

(Meclis vekil ve âzaları hicret protokolü'nü geç saatlere kadar çalışarak hazırlamışlardır.)

İMZASIZ

Mektubat

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Evvelki gün donanmada bir çay ziyafeti verilmiş, çok sayıda kişi katılmıştır.)

İMZASIZ

Vilayât

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.

(Meclis azalarından bazıları emekliye ayrılacaktır. Aydın'da deprem olmuştur. Milasta 150 kişi vebadan ölmüştür. Sultan Murat Camii onarılmaya başlanmıştır. Doktorsuzluktan şikayet eden köy acilen tabib beklemektedir. Avrupa devletlerinin sefaretları Bulgar

elçiliğine gitmiştir. İngiltere ve Fransa yetkilileri Berlin'e gitmiştir. Pera Palas'ta İngiltere elçisi balo vermiştir. Dizdariye'de Maarifi nazırının Uşağı eşya çalmıştır.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Rusya'nın teklifine hükümetlerimiz cevap vermemiştir. Avusturya protokolü bugün imzalanacaktır. Osmanlı Bulgar münasebetleri gelişme göstermektedir. Müslümanlar ile Sırların mücadelesi devam etmektedir. Avusturya-Osmanlı protokolü Bulgaristan'ı tedirgin etmiştir. Rusya'nın teklifi Rusça bir gazeteden tercüme edilerek alınmıştır. Selamlıkta padişahla birlikte Avusturya sefareti de hazır bulunmuştur. Niyazi Bey'in hatıraları Ermenilerle ilgili olarak kısmen istibdadı yıkmıştır.

İMZASIZ

Matbuât

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Bir Bulgar gazetesinden alınan haberde Çar'ın tacının 82 milyon frank zanedildiği, halbuki fiyatının daha ucuz olduğu bildiriliyor.

Bulgar milli fırka-yi ittihadî adında yeni bir parti kurulmuştur.)

İMZASIZ

Telgraflar

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Tunca, Petersburg, Roma Fransa'dan gelen küçük haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraflar

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni
1324, s.2.

(Dış basına ilişkin haberlerin bulunduğu yazıda
Sırbistan, Marsilya, Berlin, Bulgaristan ile ilgili
haberlere yer veriliyor.)

İMZASIZ

Tevcîhât

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.

(Rütbe ve nişan takılan askerler ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Mümla Bir Manzara

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.

(Taşkışla'da avcı taburları tarafından verilen ziyafetten
bahsediliyor.)

BALKAN

Bulgaristan Havadisi

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânun-ı sâni
1324, s.7.

(Kırcaali sınırında meydana gelen olaylardan
bahsedilerek Türk ve Bulgar yetkililerin görüşükleri
belirtiliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni
1324, s.6.

(Viran şehirde bulunan bir heyet ve gelişen olayları
anlatan bir haberdir.)

İMZASIZ

Vilayât

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327, Cuma 12 Kânûn-ı
sâni 1324, s.6.

(Seydiköyüne on nefer asker sevk edilmiştir. Hamidiye vapurunda gelişen bir olay anlatılıyor. Osmanlı topraklarındaki madenlerin işletilmesi ile ilgili haber veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûn-ı Dahiliye

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Anadolu'nun çeşitli şehirlerini teftiş eden âzalar çalışmalarını sürdürmektedir. Firarilere yeni bir memur atanmıştır. Rusya'dan bir heyet Sofya'ya gitmiştir. İlmiye bütçesi belli olmuştur. Çırçır fabrikasının değeri 34 bin liradır. Kadın kefaleti ile ilgili bir haber. A. Muhtar paşa'ya hangi maaşın verileceği 1325, senesi bütçesi kabul edildi. Mülkiye öğrencileri Avrupa'ya gönderildi. 1325, senesi bütçesi kabul edildi. Mülkiye öğrencileri Avrupa'ya gönderildi İstanbul'da pek çok polisiye olay meydana gelmiştir.)

İMZASIZ

Meclis-i Mebusân

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.2.

(Kanun-i Esasi layihasını tanzim eden encümen çalışmalara başlamıştır.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 120-121-Tarih 1 Eylül 1907, s.6.

(Fas'taki gelişmelerin ve yabancı askerlerinin taleplerinin neler olduğu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Trablusgarb Valisi

N. 120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.4.

(Tarablusgarp Valisinin İstanbul'a sevk edildiği

İsmail Kâmil Bey belirtiyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.4.
(Hükümetin pek çok yerde çıkan kargaşa sebebiyle asker sevkine başladığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.3.
(Nezaret idaresinin talebi üzerine pek çok tutuklanma olmuştur.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.2.
(Girit’te durumun gittikçe kötüye gittiği, Yunan askerinin adaya yerleşmeye başladığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

İstanbul’da Bomba

N. 119 Tarih20 Temmuz 1907, s.1.
(İstanbul’da Abdülhamit’in zulmünün arttığı, yeni işkenceler ve tutuklanmalar olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Dinleyiniz!

N. 119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.1.
(Osmanlı’nın elinde bulunan balkan topraklarında ülkeden ayrılmak isteyenlerin isyanları devam etmektedir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.4.
(Kıbrıs’ın Yunana ilhakı için çeşitli çevrelerden bu konuda açıklamalar gelmiştir. Bazı gazetelerde bu günde makaleler yazılmıştır.)

İMZASIZ

N. 119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.2.
“Başlıksız” (Bulgaristan’ın müslümanlara zulmettiği, mallarına el koyduğu belirtilip, isyancıların zulümlerinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.2.
İbret Alalım (İran’daki olayların ele alındığı yazıda, yeni bir Cumhuriyet ile İran halkının iyi yolda olduğu belirtilip, krizdeki durum ile kıyas ediliyor.)

İMZASIZ

N. 118, Tarih 15 temmuz 1907, s.3.
Mektup (İstanbul’dan: Bu gün İstanbul’un pek çok yerinde can ve mal güvenliğinin kalmadığından bahsedilip, örnek veriliyor.
Bulgaristan: Hiç bir yetkisi olmadığı halde Bulgarların İslama Türklere eziyet ettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.3.
Havadis-i Dahiliye (Memleketin parçalandığı ve her gün bir yerlerin işgal edildiği, halkın, askerinin aç olduğu belirtilip Abdülhamit suçlanıyor.)

İMZASIZ

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.1.
Müslümanların Nazar-ı Dikkatine (Yukarıda geçen vali olayının detaylı şekilde anlatıldığı ve hükümetin basiretsizliğiyle ilgili örnekler veriliyor.)

İMZASIZ

Telgraf

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.1.

(İstanbul valiliğinde yapılan bir eylemde, adaletsiz yönetim sergileyen vali yaralanmıştır.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 117, Tarih 1 Temmuz 1907, s.4.

(Balkanlarda, Arnavutlukta durumun vehametini koruduğu, bağımsızlık için Arnavutların çaba sarfettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Fas'ta Fransa Askeri

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907. s.5.

(Fransa askerleri Fas'taki ilerlemelerini sürdürerek gizlice hududu geçip ülkenin bir bölümünü daha ele geçirmiştir.)

İMZASIZ

5000 Askerin Şehâdeti

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.8.

(Yemenden gelen haberlere göre askerlerimizin çeşitli sebeplerle telef olduğu ve asker kaybının arttığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Suriye Mektupları 2

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.6.

(Haberde "bayram vakası"nın nasıl gerçekleştiği ve silah kaçakçılığı ile ilgili bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

İstanbul Muhabirimizden

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.4.

(Yemen'deki durumun kötüleşmesi, askerlerin aç ve mühimatsız kalması üzerine yeni birliklerin

İstanbul'dan gönderileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Temenni-i Hamidi

N. 115, Tarih 1 Haziran 1907, s.2.

(Abdülhamid'in İran şahına gönderdiği mektup yayınlanıp, İran Cumhuriyetinin İslama ve hürriyete önem vermesini istemiştir.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 115, Tarih 1 Haziran 1902, s.2.

(Bazı komiteler Ermenilerin bağımsızlığı için çalışmalarını arttırmıştır. İstanbul: Rusyalı bir yetkili Selanik ile ilgili olarak çalışma yapacaktır. Bulgaristan: Sofya'da artık emniyet iyice ortadan kalmıştır. İstanbul : Yemendeki müfrezeler yeni bir yenilgi daha almıştır.)

İMZASIZ

Matbuât-ı Ecnebiye

N. 114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.4.

(Türkiye'de Tedarikat-ı Askeriye başlığı altında Bulgar gazetesinde çıkan bir yazıda Türkiye'nin çeşitli sebeplerden dolayı askeri mühimmatını arttırdığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Açlıktan Ölen İki Bin
Türk Askeri

N. 112, Tarih 11 Nisan 1907, s.1.

(Asayışı temin için iki sene evvel sevkedilen askerlerden ikibinin öldüğü binin ise kaçtığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Girit'ten

N. 111, Tarih 15 Mart 1907, s.4.

(Girit'e Yunan askerlerinin gelmeye başladığı yakında bu askerlerin kalıcı olarak bulunacakları adanın yunan

adası haline geleceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Paris'te Türkî
İttihad Cemiyeti
Heyet-i Merkeziyesine

N. 111, Tarih 15 Mart 1907, s.3.
(Girit adasında Yunan hukukunun uygulanması ve
Kânûn-ı Esâsi'nin kaldırıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Konsolosluklara
Verilen Layihanın
Suretidir

N. 11, Tarih 15 Mart 1907, s.2.
(Hükümetin yabancı ülkelere, yapacağı işler ve
yenilikler ile ilgili olarak hazırladığı kanunların
belirtildiği bir yazıdır.)

İMZASIZ

Telgraf

N. 109, Tarih 15 Şubat 1907, s.4.
(Fehim paşa Alman gemisini aratıp eşyaların el koyması
üzerine Alman Sefareti Padişaha şikayette
bulunmuştur.)

İMZASIZ

Vefat: 29 Şevval 1324,
Aç Müslümanlar

N. 108, Tarih 30 Kânûn-ı sâni 1906, s.4.
(Rusya'da bulunan Müslümanlar altı milyon akçe
gönderildiği yolunda haberin doğru olmadığı
belirtiliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 108, Tarih 30 Kânûn-ı sâni 1906, s.2.
(Tahran'dan bildirildiğine göre kurulan yeni düzenin
halk üzerinde olumlu etki sağladığı, birlik beraberliğin
arttığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 108, Tarih 30 Kânun-ı sâni 1906, s.4.

(İstanbul'dan: Gazetenin yazıhanesinde bir bomba bulunmuştur. Paris Sefaretinde çalışan doktorun şüpheli bir doktor arkadaşı İstanbul'a gelmiştir. Birkaç yabancı asker galata köprüsünde gelip geçen insanları rahatsız etmiştir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 108, Tarih 30 Kânûn-ı sâni 1906, s.3.
(Tan gazetesinden bildirildiğine göre Erzurum'da başlayan huzursuzluk Anadolu'nun diğer şehirlerine de yansiyabilir.)

İMZASIZ

Gazi Muhtar Paşa
Hazretlerinin
Mısır'daki
Meşguliyet-i Devletleri

N. 107, Tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906, s.4.

(Bir resim başlığı altında sözü edilen idarecinin hicivli bir resmi ve gereksiz işlerle uğraştığına dair küçük bir yazıdır.)

İMZASIZ

Komiteciler Ne Yapıyor?

N. 107, Tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906, s.4.

(Çeşitli topluluklara ait gazete ve yayınlardan örnekler verilerek Türk-İslam-Osmanlı düşmanlığı ortaya çıkarılmaya çalışılıyor.)

İMZASIZ

Makedonya'da
Buhran-ı İktisadi

N. 106, Tarih 15 Kânun-ı evvel 1906. s.2.

(Eskiden Makedonya'nın komşuları ile ileri seviyede ticari alışverişleri var iken günümüzde bundan eser kalmamıştır. Çeşitli verilerle konu örneklendiriliyor.)

İMZASIZ

N. 106 Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.4

Suret-i Dest-i
Hattı- Humâyûn

(Padişahın yapılmasını istediği bazı işler ile ilgili yazdığı yazılardan örnekler gösteriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 106, Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.2
(Habere göre saraya giden bir gazeteci sultan ile değil de onun hayaletiyle karşılaşmıştır. Hastalığın Padişahı ne hâle getirdiği anlatılmak istenir.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 106, Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.
(habere göre saraya giden bir gazeteci sultan ile değil de onun hayaletiyle karşılaşmıştır. Hastalığın padişahı ne hâle getirdiği anlatılmak istenir.)

İMZASIZ

Bir İhsâ'-yı İhtilâl

N. 105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
(Rusya'daki ihtilalcilerin bir sene zarfında aldıkları memur sayısı sırasıyla veriliyor.)

İMZASIZ

Sırp ve Karadağ
İktilafı,
Sırbistan'ın Siparişatı

N. 105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
(Sırbistan'ın 75 batarya top almak üzere pek çok askeri mühimmat için sipariş verdiği kesin olarak doğrulanıyor.)

İMZASIZ

El-Ehram

N. 105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.4
(Aynı adlı gazetede çıkan habere göre pek çok memurun devlete alındığı bunda Padişahın ölümünden korktuğu için yaptığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 105, Tarih 1 Kânun-ı evvel 1906, s.3.

(İstanbul'dan: Haydut Fehim isimli birisi evine giderken arabasına bomba atılmış fakat kendisi kurtulmuştur. Doktorların beklediği ikinci nöbet padişahı yatağa düşürmüştür. Karadağ mahberesinde evlerini, mallarını, namuslarını kaybeden kadınlar yardım beklemektedir.)

İMZASIZ

Asâr-ı Tevfik

N. 104, Tarih 30 Teşrin-i sâni, 106, s.4.

(Padişahın yaptırdığı uydurma bir zırhlının İstanbul'a geldiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Alman Müstemlekeleri

N. 104, Tarih 30, Teşrin-i sâni 1906, s.4.

(Ermenilerinde yardımıyla Almanlar mülkler satın almakta, bazen de Almanların para yardımıylaermeniler mülk satın almaktadır.)

İMZASIZ

Erzurum'da ihtilâl

N. 104, Tarih 30 Teşrin-i sâni 1906, s.4.

(Hükümetin vergi namında alınan paraları yüzünden halk hükümet konağına yürümüştür.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 104, Tarih 30 Teşrin-i sâni 1906, s.4.

(İstanbul: Burhaneddin'in tahtı yönetmek için hazırlandığı belirtiliyor. İttihad cemiyeti batılı devletlerin sefaretine muhtıra göndermiştir. Yalancı haberlere inanılması ve Sultanın ağır hasta olduğunun bilinmesi isteniyor.)

İMZASIZ

İcmâl-i Siyasî

N. 104, Tarih 30 Teşrin-i sâni 1906, s.4.

Türkiye ve İran

(İran ile hukuk sorunun giderilmesi yolunda yeni gelişmeler meydana gelebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Kafkasya'dan Mektup

N. 103, Tarih 1 Teşrîn-î sâni 1906, s.4.

(Ermenilerin bütün Osmanlı ve İslam olanlara karşı büyük zulümlere, cinayetlere giriştiği belirtilip yardım gelmesi gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İcmâl-i Siyasi

N. 103, Tarih 1 Teşrîn-î sâni 1906, s.4.

(Trablus: Bilman'ın Fransızlar tarafından işgalinin İtalyadaki etkileri üzerinde duruluyor. Mısır:Sina hududu İngiltere tarafından aşılma istenmiştir. Yemen: Bir grub yüksek memur Yemen'e gelerek barış için görüşmelere başlamıştır. İran: Hudut için Osmanlı'nın çözümünü rededen İran Rusya ile işbirliğine girişmiştir.)

İMZASIZ

İstanbul'dan :

Ve Bir Mevk-i Mühimden

N. 103, Tarih 1 Teşrîn-i sâni 1906, s.4.

(Padişah'ın Burhaneddin'in başa getireceğini dair bazı fikirler öne sürülüyor. Hanya'dan: Girit'in Batılılar tarafından Yunan'a verileceğine dair haber veriliyor. Kafkasya: Ermeniler Osmanlı köylerini basın eziyet çektirmektedirler.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 102, Tarih 15 Teşrîn-î evvel 1906, s.4.

(İstanbul'dan: Hünkar yardımcıları sayesinde ancak selamlığa çıkabilmiştir. Trablus'dan: Askeri ve siyasi önlemlerin arttırıldığı belirtiliyor. Girit'den: Girit

komiserliğinin başına Yunan hükümeti getirilmiştir.)

İMZASIZ

İcmâl-i Siyasî (Dahili)

N. 101, Tarih 1 Teşrin-i evvel 1906, s.4.
(Fransızların çeşitli şehirleri işgal ettiği bildiriliyor. Marki Dö San Culyano'nun Trablus'a tayinin Trablus meselesini halletmek için yapıldığı bildiriliyor. Bulgarların silahlanması üzerine ikinci ordu Edirne'ye yığınak yapmaktadır. Girid yavaş yavaş Yunan toprağı olmaya başlamıştır. Yeni bir şimendifer inşasına izin verilmiştir.)

İMZASIZ

Hanya 8 Ağustos 906

N. 101, Tarih 1 Teşrin-i evvel 1906, s.3.
(Girit'te meşveret gazetesinin okunması yasaklanmıştır. Olayın sebebi siyasi olarak nitelendirilip, eleştiriliyor.)

KAZAN MUHBİRİ

Muktetifât

N. 99, Tarih 31 ağustos 1906, s.4.
(Mehmet Aysin isimli Rusyalı bir Türk'ün Munteşir gazetesine verdiği demeç yayınlıyor. Türkiye'de olan olayların buradaki Türklerce zor şartlarda takip edildiğinden bahsedip, Türkiye'ye göç eden muhacirlerin ise yakınlarından zor haber aldıkları belirtiliyor. Hükümetin Rusya'daki Türklere kayıtsız kalmak suçlanıyor.)

ELİF. FE.

İcmâl-i Siyasi
Dahili

N. 100, Tarih 15 Eylül 1906, s.3.
(Makedonya maliyesi ile ilgili görüşmeler sonuçlanmaktadır. Trablusda'ki Osmanlı gücünün durumu ile ilgili olarak Fransa kabinesi ile görüşmeler başlamıştır. Bulgarların zulmünden kaçan 6 bin aile

Edirne'ye iltica etmiştir. Abdülhamit'in Girit ile ilgili yayınladığı Beyannâme Girit'teki Müslümanlar dışında kimse tarafından kaale alınmamıştır.)

İMZASIZ

Mekâtib:
İstanbul'dan

N. 99, Tarih 31 Ağustos 1906, s.3.

(Yemen'de hastalıktan, açlıktan kırılan birliklere yardım gönderilecektir. Gayr-i müslimlerin çocuklarının hangi okullarda eğitim verileceği ile ilgili problemler dile getiriliyor. Sina Piya'nın rütbesi ile tartışmalar dile getiriliyor. Ukba Meselesi yine tartışılmaya başlanmıştır.)

İMZASIZ

Bağdat Demiryolu

N. 98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.4.

(Bağdat demir yolu'nun yapımında Almanlar, Fransızlar gibi İngilizlerin de sermaye koymalarını talep eder. Fakat rededer. Şimdi ise durum tersine dönmeye başlamıştır.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.4.

(Bulgar eşkıyaları iyen insanlara saldırmıştır. 7. ordunun mevzii gittikçe küçülmektedir. Yemen'egönderilen 17 bin kara askeri silah altına alınmıştır. İbnül saved İbnü'l reşid'e karşı kazandığı savaştan cesaretle Medine'ye doğru yürümektedir. Vahhabiler tarafından tehdit edilen Neced'e 7. ordu sevk edilmiştir.)

İMZASIZ

Haniye'den Mektup

N. 98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.4.

(Hristiyanlar Girid'de ezan okuyan müezzini taş

tutmuş ve müslümanlara her türlü işkence yapılmaktadır.)

İMZASIZ

Bulgaristan'dan

N. 96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.6.

(Bulgar hükümeti müslümanların ellerindeki malları ucuza alıp onları hicrete zorlamaktadır. Konuyla ilgili yorum yapıyor.)

İMZASIZ

İcmâl-i Siyasî

N. 96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, 7.

(Dahili): Trablus'ta bulunan bazı vahaları ele geçirmek için ordu hazırlayan Osmanlı hükümeti bunu matbuata duyurunca Fransızlar derhal önlem almışlardır. (Harici) : Rusya'da Çor Duma meclisini kesin olarak dağıtmış ve bunu resmi gazetede duyurmuştur.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 95, Tarih 1 Cemâzî-yel-evvel 1324 Cumartesi 23 Haziran 1906, s.4.

(Avrupa devletlerinin Ermeni meselesi konusundaki askeri ve siyasi baskısı sürerken bir de İngiltere ile Mısır'daki Tabe meselesi en şiddetli haline gelmiştir.)

İMZASIZ

Şuûnat

N. 94, Tarih 1 Rebî-ul-âhır 1324 Perşembe 24 Mayıs 1906, s.4.

(Ali Şamil Paşa, siyasi sebeplerden dolayı görevinden alınmıştır. 80 – 100 bin kişiyi ayaklandıran rahip Gapon'un öldürülmüş olabileceği belirtiliyor. Osmanlı askeri ile karadağ halkı arasında sınırda bazı tartışmalar olduğu için karadağ sınıra asker sevk ediyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 94, Tarih 1 Rebî-ul-âhır 1324 Perşembe 24 Mayıs 1906, s.3.

(İstanbul'da Padişahın bedenen ve ruhen hastalığının arttığı belirtiliyor. Jurnal faaliyetlerin iyice arttığı ve baskıcı yönetimin buna sebep olduğu belirtiliyor. Gizze'den : Hasan ve Rıdvan Paşa'nın cenazeleri harbiyeden uzaklaştırıldı. Nafe müsteşarı Mahud Sine Payan İstanbul'a gönderileceğini öğrenince sadrazamı eleştiren bir mektup yazar ve görevinden alınır.)

İMZASIZ

Bulgaristan'da Çıkan Tuna Gazetesi'nden

N. 94, Tarih 1 Rebî-ul-âhır 1324 Perşembe 24 Mayıs 1906, s.4.

(İstanbul'dan: Sultan hamid Şehzade Burhaneddin'i veliahd tayin edildi. İstanbul'dan: Ali Şanil Paşa ile Abdurrezzak Paşa Rıdvan Paşa'yı öldürmekten suçlanıyorlar. İstanbul'dan: Bazı gemilerin tamirâtı için yapılan anlaşma vekiller tarafından rededildi. Çetine: bir osmanlı sabitanı İtalya konsolosluğuna girmek istemiş fakat içeri alınmamıştır.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 93, Tarih 15 Rebî-ul-evvel 1324 Çarşamba 9 Nisan 1906, s.4.

(İngiltere Mısır meselesinin askeri yoldan halledemeyeceğini anlayınca işi diplomasiye dökmüştür. Osmanlı askerinin Mısır'dan bazı bölgelerden çıkarmak için İngiltere'nin böyle işlere baş vurduğu belirtilmektedir.)

İMZASIZ

Mektup:
İzmir'den

N. 93, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba 9 Nisan
1906, s.4.
(Kamil paşa'nın Bahriye Miralaylığından alınması
üzerine İzmir'in ileri gelenleri duruma tepki
göstermiştir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 92, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba 25 Nisan
1906 s.4.
(Günden güne artan bir kargaşalık ile Mısır yani
İngiltere ile Osmanlı arasında sınır konusunda şiddetli
tartışmalar meydana gelmektedir. Mısır halkının
pekçoğu İngiltere'ye karşıdır. Gazetelerinde de bu
böyledir. Abdülhamit'in çok hasta olmasına karşı
Londra elçiliği bunu hemen redetmiştir.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 92, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba 25 Nisan
1906, s.2.
(İstanbul'dan: Yemen'den yine asker sevkiyatına
başlanmıştır. Askerin durumu hizmetçilerden daha beter
durumdadır. İstanbul'dan: Belediye reisini öldürenlerin
yakalandığı bildiriliyor. Konu ile ilgili şüphelilerin
belirlendiği ve olayın nasıl gerçekleştirildiği anlatılıyor.
Haneyh'den: Giriddeki Müslümanlara işkence yapıldığı
ile ilgili bilgiler veriliyor:)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 91, Tarih 15 Sefer-ü'l âhir 1324 Pazartesi 9 Nisan
1906, s.3.
(Harbiye'den: Piyade evlerinin çektiği zorluklar dile
getirilerek malzeme ve aş eksikliği olduğu belirtiliyor.
Haneyh'den: Murakabe-yi Maliye-i adliye

komisyonunun yaptığı çalışmalar hakkında bilgi veriliyor. Gizze: Bölgedeki Hıristiyanlar Müslümanları öldürmek için ayaklanmışlardır. Bulgaristan: Bulgar hükümetinin de desteğiyle Türklere işkence edilmektedir. Yemen'den: Yemen vilayeti baştan başa mahvolmuş durumdadır. Durumu çok vahimdir.

İMZASIZ

Şehr-Emîni

Rıdvan Paşa'nın Katli

N. 91, Tarih 15 Sefer'ül âhir 1324 Pazartesi) Nisan 1906, s.2.

(Cuma ve Pazar günlerini Göztepe'deki yazlığında geçiren Belediye Başkanı Rıdvan paşa'nın cinayeti ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Tebdil-i Verâset Mesâilesi

N. 90, Tarih 1 Seferü'l hayr 1324, Pazartesi 26 Mart 1906, s.4.

(Ruşuk'ta çıkan tuna gazetesinden alınan bir habere göre Abdülhamit öldükten sonra yerine veliahd olarak şehzade Burhaneddin'i bırakacağı belirtilip, haber yorumlanıyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 90, Tarih 1 Sefer ü'l hayr 1324, Pazartesi 26 Mart 1906, s.4.

(İstanbul'Dan : Tam olarak bilinmeyen bir sebepten bir arabacı öldürülmüştür.

Suriye'den: Suriye'den bir zamandan beri asker gönderiliyor. Özellikle 7. ordudan düzenli bir şekilde asker sevkiyatı yapılmaktadır.)

İMZASIZ

N. 89, Tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 10

Mekâtib: Mart 1906, s.4.
İstanbul'dan (10 Şubat 1906: Maaş alamayan 4. ordunun bir sevkiyat sırasında bazı askerlerinin kaçtığı belirtiliyor. 19 Şubat 1906: Veliahd Reşat'ın sağlığının bozukluğu ve hastalığından bahsediliyor. Azizi Kâmil adında bir bilim adamının geldiği belirtiliyor. Kastamonu Valisi Enis Paşa istibdad yönetimini redetmiştir.)

İMZASIZ

Şuûnât N. 89, Tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 10 Mart 1906, s.3.
(Türklerin medeniyetten uzak olduklarına dair çıkan bazı yerli yabancı haberlere yer verilerek eleştiriliyor. Makedonya'daki Bulgar eşkıyalarının etkisiz hale getirilmesinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Telgraf N. 88, Tarih 1 Muharremü'l haram 1324, 1324 Cumartesi 24 Şubat 1906, s.3.
(Paris'ten gönderilen bir telgrafa göre ihtilalcilerin üç grubu ayrıldığı 1000 kişinin askerlerle savaştığı ve bunların çoğunun kadın olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

İran'da N. 87, Tarih 15 Zi-l-hicce 1323 Cuma 9 Şubata 1906, s.3.
Meşrutiyet-i İdare (İran'daki şahın bir Kanun-u Esasi'yi kabul ettikleri ve Şahın Meşrutiyeti ilan ettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib N. 87, Tarih 15 Zi-l-hicce, 1323 Cuma 9 Şubat 1906, s.4.

(14 Teşrîn-i evvel): Abdülhamit güvenlik sebebiyle deniz yolunu tercih ediyormuş. (14 Kanunu evvel) : Sultan, Yıldız Sarayının önünü yüksek duvarlarla ördürüyor. (26 Kanunu evvel) : Bomba atılması olayının sabahında meydana gelen bazı hadiseler anlatılıyor. (6 Kanun-u sani) : Iderdirhan Paşa çeşitli sebeplerden dolayı evini taşımıştır.)

İMZASIZ

Hicaz Hattı

N. 85 Tarih 1 Ramazan 1323 29 Ekim 1905, s.4.
(Kutsal şehirlerden Hayfa'ya uzanacak olan hat ile ilgili bilgi veriliyor. Güzergâhın nerelerden geçeceği ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Güzergâh (3)

N. 84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905, s.4.
(Hicaz'a dönecek olan demir hattının güzergah'ı ile ilgili bilgi veriliyor. Güzergâhın ne demek olduğu üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 84, Tarih 15 Şaban 1323 Cumartesi 14 Ekim 1905, s.3.
(Süveyş'e gönderilen sekiz yüz kadar askerin iki yüz ellisinin çok ağır hasta ve tamamının da ayakları çıplak, sefil bir halde oldukları bildirilerek durumun esef verici olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât (Trablus)

N. 83, Tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi 30 Eylül 1905, s.2.
(İtalya Trablus'daki varlığını ticari yönden de arttırmak

için liman yapma çalışmaları başlatmıştır. Avrupa'nın istediği Makedonya'nın maliyesinin uluslararası bir komisyona bırakma fikri hayata geçmek üzeredir. İstanbul'da bulunan yabancı posta şubelerinden bazı kişilerin Bab-ıali'ye teslim edilmeleri istenmiştir.)

İMZASIZ

Havadis

N. 81, Tarih 1 Recep 1323 Perşembe 31 Ağustos 1905, s.4.

(urum gazetesinde 31 Temmuz tarihli nüshasından alınan bir haber belirtilerek Paris posta idaresinin Osmanlı sefaretinin mektuplarıyla ilgilenmemesi üzerine düşülen çaresizliği dile getiriyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 81 Tarih 1 Recep 1323 Perşembe 31 Ağustos 1905, s.3.

(İran Şahı Avrupa'ya seyahate çıkmış, Fransa'ya da uğramıştır. Yapılan bir karşılaştırmada Yunan Maarif Nazırının ayda 70 bizde ise 600 lira maaş aldığı belirtilerek yorumlar yapılıyor. Amerikalı zengin Mösyö Karneri Misisipi Üniversitesi'ne bir kütüphane hediye etmek istemiş ancak vali bunu red etmiştir. Olayla ilgili yorum yapılıyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 80, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1323 Çarşamba 16 Ağustos 1905, s.3.

(Hükümetin geçmişte Rumeli'nde verdiği kilise ve okul imtiyazı yüzünden devletin sıkıntı çektiği, Romanya'dan gelen teşekkürün sebebinin yine böyle bir imtiyaz için olduğu belirtiliyor. Padişah'ın Fransa'dan gemi ve kuruvazör inşa etmesini istemiştir. Girid'e

halen değişik asker ve orduların geldiği belirtiliyor. Vali Reşat Efendi hastalanmıştır.

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 79, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1323 Çarşamba 16 Ağustos 1905,s.3.

(Abdülhamit'in tahta geldikten sonra memurların dilenecek noktaya gelmiş olduğu belirtiliyor. Abdülhamit'in memur alımında ecnebi-müslüman ayrımı yaptığı bildiriliyor. Hükümetin Müslümanların haklarını savunduğu konusunun yalan olduğu ve diğer ülkelerde Müslümanların başına neler geldiği üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 78, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1323 Salı 4 Temmuz 1905, s.4.

(Müşir Cemil Paşa Kadıköy Karakolunda dövülmüştür. Olayla ilgili olarak yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 78, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1905, s.4. Salı

(Mısır'da ve Bulgaristan'da Jön Türkler aleyhine yazılar çıkmıştır. Bu durum eleştiriliyor. Alman imparatoru Alzas Lorend uzak doğu'daki Japonların galibiyetlerini değerlendiren bir konuşma yapmıştır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 77, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 18 haziran 1905, s.4.

(Bulgar gazetelerinde çıkan Türkler bütün müslümanları kullanıyor şeklindeki ithamlar hatırlatılıp ikdam gazetesinin gecikmeli de olsa bunlara verdiği yanıt

yorumlanıyor. Abdülhamit'in hastalığının arttığı ve Beyine sirayet ettiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 76 Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1323 Pazar 4 Haziran 1905, s.4.

(Padişah Yemen'e zamanında asker göndermediği için araları kan ve ateş içindedir. Fehim paşa zabtiye nazırını dövmüştür. Şehzade Ahmet Kemalettin kanserden vefat etmiştir. İstanbul'da ekmek fiyatı görünüşte 45 paraya satılıyor ama gerçekte fiyat 75 paradır.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 74, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi, 6 Mayıs 1905, s.3.

(Öncereden Makedonya'daki zulme ses çıkarmayan İstanbul gazeteleri acı acı feryat etmektedir. İzmir valisi Kemal Paşa azledilmiş yerine süslü Şükrü Bey tayin edilmiştir. Rıza Paşa Yemen'e asker için talebe bulunmuştur. Almanya ile Fransa arasındaki istikraz meselesi hâl olunmuştur. Padişah Avrupa'da olan Rıza paşa'nın eşini yanına göndereceğini belirten bir mektup yazmıştır.)

İMZASIZ

Mektup

N. 74, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323, Cumartesi 6 Mayıs 190, s.3.

(Bulgaristan Filibe'de yaşayan Müslümanlar gördükleri zulme dayanamayıp bölgenin mutasarrıfına gitmiş fakat faydası olmadığı gibi ileri gelenlerden bir kısmı da tutuklanmıştır. Konuyla ilgili yorumları yapıyor.)

İMZASIZ

Okuyun İbret Alın

N. 74, Tarih 1 Rebi-ül-evvel 1323 Cumartesi 6 Mayıs 1905, s.2.

(petersburg isyanına ön ayak olan papaz Corci Cenova'ya kaçmış ve burada Rus köylülerine dağıtmak amacıyla binlerce bildiri basdırılmıştır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 74, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1323 Cumartesi 6 mayıs 1905, s.4.

(Lordlar kamarasında konuşma yapan dışişleri bakanı Rumeli'de asayiş sağlamanın ancak tek bir merkezden yönetilmesiyle, meclisin kurulmasıyla mümkün olacağını söylemiştir. Gazete bu fikre katıldığını belirtiyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 73, Tarih 15 Sefer 1323 Perşembe 20 Ninasn 1905, s.3.

(MaBeynci Arif Bey'e ile Rıza Paşa, Şevket paşa'nın zulmünden kaçmak için Avrupa'ya giderler. İkinci varis Kemalettin'in hastalığı tedavi ediliyor. Yaver Hakkı Bey Jurnalcilerin sayısını arttırmıştır. Padişahın oğlu Ahmed'e kasık yarığı ameliyatı yapıldı.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 73, Tarih 15 Sefer 1323 Perşembe 20 Nisan 1905, s.4.

(Rusya'da patlak veren ihtilallerin tahtı sarstığı, bu durumdan Osmanlı'nın faydalanması gerektiği belirtilip, konunun bizim için önemi üzerinde duruluyor.)

İMZASIZ

Mekâtib

N. 72, Tarih 1 Sefer 1323 Perşembe 6 Nisan 1905, s.3
(Cehalet ve miskinlik yüzünden hükümete karşı milletin sesinin çıkmadığı belirtiliyor. Mançurya'daki insanların fakir olduğu ile ilgili bilgi verilip bizde ise bu insanlardan daha kötü durumda olanların olduğu belirtiliyor. Yemene 30 bin asker gönderilecektir. Rus bir komutanın öldürülmesi Bulgaristan'ı karıştırmıştır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 22, Tarih 1 sefer 1323 Perşembe 6 Nisan 1905, s.3.
(Bazı gazetelerde Avrupa'ya giden kişiler hakkında atılıp tutulduğu belirtilerek yanlış ithamlarda bulunulduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Havadis-ı Dahiliye

N. 71, Tarih 15 Muharrem 1323 Salı, 21 Mart 1905, s.4.
(Fehim paşa ile ilgili meth edici haberlere karşılık kendisinin bir kadının elmas yüzüğünü çaldığı belirtiliyor. Filibedeki Rus mezalimi üzerine bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Mektup

N. 70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 mart 1905, s.4
(Manastır'da işlerin karıştığı, maaşların alınamaması sebebiyle karışıklık çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 70, tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 Mart 1905, s.3.
(Rıza Paşa'ya saldırı haberi daha evvel verilmişti. Konuyla ilgili fâillerin yakalanamaması, can emniyetinin kalmadığı konusunda eleştirilerde bulunuluyor. Alman asıllı bir kadının ülkeden ihracı bildiriliyor. Veliiaht Celaletti'nin hastalandığı bildiriliyor. Tüfenkçi Paşa'da rahatsızlanmıştır.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 69, Tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar Şubat 1905, s.4.
(Yemen Muhasara altına alınmıştır. Halk şehirden dışarıya çıkamamaktadır. Fehim paşa şişli’de otururken Teşvikiye’ye taşınmıştır. Bunda siyasi bir Selap aranması gerektiği belirtiliyor. Fehim Paşa’nın emriyle Yaver Rıza paşa’nın eniştesi lokanta önünde dövülmüştür.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 68, Tarih 1 Zi-l-hicce 1322 pazartesi, 6 Şubat 1905, s.4.
(Trablus’un müdafası için asker ve karakolun olmasının yetmeyeceği başka önlemlerinde alınması gerektiği belirtiliyor. Yanlış politikalar sebebiyle Yemen vilayetinin tehlike içinde olduğu belirtilip tedbir alınması gerektiği anlatılıyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 67, Tarih 1 Zi-l-kâ’de 1322 Cumartesi 7 Ocak 1904, s.2.
(Bulgar hükümeti yüz milyon franklık ödünç para almıştır. Bu sayede iktisadî olarak bağımsızlığını kazanmış olacaktır. Avrupalıların dışarı memleketlerden mülkler satın aldıkları amaçlarının kötü niyetli olduğu belirtiliyor. Rusların Bulgar ihtilallerini menfaati gereği desteklediği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.4.
(Hicaz Treni için resmi bir takım ilişkiler amacıyla

Suriye'ye Turhan Paşa gönderilmiştir.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba 23 Kasım 1904, s.4.

(Arapça bir gazete Hidiv Abbas paşa'nın hicazda olduğunu yazdığı fakat yalanlandığı belirtilip yorumda bulunulur. Yunan Bulgar ve Sırlar büyük ölçüde silah almak için Avrupalı diğer devletlerle iş birliği yapmaktadır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 62, Tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi 24 ekim 1904, s.4. (İngiltere'de bir hırsızın yedi sene kürek cezası aldığı bizde ise vatani için çalışanların bu cezayı aldığı belirtiliyor. Abdülhamit'in yaptıklarını kimsenin tasvip etmediği ama mevkilerini korumak için öyle göründükleri belirtiliyor. Ölen hafiyelerin haberlerine sayfalarca yer veren gazetelerin sultan Murat için bir kaç sütun ayırmaları eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Havadis-i Dahiliye

N. 62, Tarih 15 şaban 1322 Pazartesi 24 Ekim 1904, s.3. (Bu hafta Mısırdan gelen bir gemide gizlenmiş vaziyette bulunan bazı silahlardan bahsediliyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 61, Tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi 15 Ekim 1904, s.3. (Şura-yı ümmütte bundan evvel Rusya'nın dost gibi görünen bir düşman olduğunun belirtildiğini, Rusya'nın amacının Abdülhamit'e iyi görünerek Slavları birleştirme amacına ulaşmak istemektir.)

İMZASIZ

Havadis-i Dâhiliye

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.3.
(Yıldız Sarayında 15 Arap suç işlemiştir. Mısır'dan bir nazırın oğlu İstanbul'a gelir. Hicaz demiryolu için İzmir'den kalkan bir vapur yola çıkmıştır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.3.
(Hicaz demir yolu ile ilgili gelişmelerden bahsediliyor. İnşaatın yavaş ilerleyeceği anlatılıyor.)

İMZASIZ

Diğer Mektup

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.3.
(Yine Sultan 5. Murad'ın cenazesi ile ilgili çeşitli şahsi değerlendirmeler yazılıp, üzüntüler dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Mekâtib:
(İstanbul'dan)

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.2.
(Sultan Murat'ın gemiyle yeni cami'ye getirilmesi ve cenaze anını anlatan bir yazıdır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 59, Tarih 1 Recep 1322 Pazar 11 Eylül 1904, s.4.
(Cinayetle suçlanan damat Kemalettin paşa ile ilgili bilgiler veriliyor. İkdam gazetesi donanma yapımının bir fiyaskoya döndüğünü bildirir. Memleketin kötü durumundan yalnızca Abdülhamit'in sebep olduğu ile ilgili haber ve yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Havâdis-i Dahiliye

N. 58, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi 27 Ağustos 1904, s.3.

(Fehmi Paşa soylu bir kadını kandırarak malını mülkünü almıştır. İtalyan bir kadın Müslüman olmuş ve kocasının evinden kaçmıştır. Yemen’de karışıklık sürüyordu ve Vali Abdullah paşa zorla istifa etmiştir. Trablustan gelen yabancı askerler ile bahriye seferleri maaş alamadıkları için isyana başlamışlardır.)

İMZASIZ

İstanbul’dan

N. 56, Tarih 15 Cemâz-yel-evvel 1322 Cuma 29 Temmuz 1904, s.1.

(Habere göre pek çok vükela, şanlı İzzet tophâne müşiri gibi kimseler yaptıkları zulmün ileride cezasını almamak için padişah’a veliaht oluyorlardır.)

İMZASIZ

İzmir Vak’ası

N. 53, tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 Salı 17 Mayıs 1904, s.4.

(İzmir jandarmalar Yunanlı bir esnafın dükkanını kapatır, esnaf Yunan konsolosluğuna gider. Konsolos eline silahı alır ve bir jandarmayı da vurarak dükkanları açtırır. Haberle ilgili yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 51, Tarih 1 Safer 1322 Pazar 17 Nisan 1904, s.3.

(Çıkan isyanlardan sonra hiç bir ıslahatın yapılmadığı belirtilip yemen isyanı örneği veriliyor.

Paris elçisi Münir paşa ile Kırımından Birje’nin neden Yıldız Sarayına gittikleri anlatılır.

Avrupa’nın zorlamaları üzerine Padişah Rumeli’de polis ve jandarma teşkilatlarını ıslah etmeye başlamıştır.)

İMZASIZ

N. 50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904,

Şundan Bundan

s.4.

(Japonların rusya ile başarılı bir savaş yapıyor olması tüm dünyayı ve müslümanları sevindiriyor.

Sahte nişan, rütbe satan bir çetenin yakalandığı duyurulmuştu. Olayın nasıl geliştiği bildiriliyor. En fazla ecnebilere nişan satılıyormuş ve çok kârlı bir iş olduğundan bahsediliyor.)

BİR GİRİT MUHACİRİ

İskenderiye'den

N. 49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 mart 1904,
s.4.

(Habere göre Makedon ve Ermenileri temsilen ve onların sorunlarını dillendirmek amacıyla Paris'te 'Farmason' adında bir risale çıkacaktır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904,
s.4.

(İstanbul'da her türden sahte nişan yapan bir sahtekarlık çetesi ortaya çıkarılmıştır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 48, Tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe 3 Mart 1904,
s.4.

(Avusturya elçisi balkanlarda Hıristiyanları tek bir çatı altında toplamak gerektiğini söylemiştir.

Bulgaristan'da bulunan Tevfik Beyi Jurnallemişler ve Trablus'a sürmüşlerdir.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 47, Tarih 1 Zi-l-hicce 1321 Perşembe 18 Şubat 1904,
s.4.

(Trablus'daki bir İsrail okulu müdürü Osmanlıca için

memur istemiştir. Padişahın illetli bir hastalıktan öleceğini falcılar belirtmiştir.

(Bu konularla ilgili yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 46, Tarih 15 Zi-lkâ'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904, s.3.
(Bayram sebebiyle vekiller padişahı ziyaret edecektir. Tıp mektebinin mezunları 5 sene mecburi görev yapmak kaydıyla askerlik yapmayacaklardır. Rumeli'de yakılıp yıkılan köy sayısı tahmin edilenden daha fazla olduğu bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mütenevvia

N. 45, Tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı 19 Ocak 1904, s.4.
(Bazı ecnebi efendiler Osmanlıca-Bulgarca çevirmene ihtiyaç duymuşlar ve maaşlarını kendi vermek kaydıyla bir kaç tane tercüman-öğretmen almışlardır.

İMZASIZ

Havadis

N. 44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar 21 Aralık 1903, s.4.
(Hükümet Nemseve Rusya hükümetlerinin Rumeli istedikleri "kontrol" yetkisini vermiştir. Bu yüzden kontrolü sağlayacak askerlere Rus bir general kumanda edecektir.)

İMZASIZ

Osmanlı
Postahânelerine
Verilen Talimat-ı
Hafiyenin Aynen Suretidir

N. 43 Tarih 1 Şevval 1321 Pazar 7 Aralık 1903, s.4.
(10 maddeden oluşan bu gizli bildiriye mektubun özelliğinden, kim tarafından yollandığından şüpheli paketlerden ve kimselerden bahsedilerek dikkatli olunması belirtiliyor.)

İMZASIZ

Şuûnat

N. 43, Tarih 1 Şevval 1321 Pazar 7 Aralık 1903, s.4.

(Demiryolu hattının meclis üyelerinin toplandığı ve Alman yöneticilerle Bağdat hattı üzerine yapılan konuşmalar veriliyor. Rumeli’de, Osmanlı kontrolü halen sağlayamamıştır. İngiltere İran’dan maden satın alacaktır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Kasım 1903, s.3.

(Hükümetin para karşılığında Rumeli’de sükuneti sağladığı haber veriliyor. Bulgar komiteleri her yerde isyan çıkartırken müslümanların kayıtsızlığının sebebi anlatılıyor. Haşim Menla’nın milli eğitimin başına geldiğinden beri okullar bir ilerleme kaydetmiştir.)

İMZASIZ

Şuûnat

N. 41, tarih 1 Ramazan 1321 Cuma 7 Kasım 1903, s.4.

(Rus Çarı’nın Avusturya ziyareti sırasında dış işleri bakanları da Osmanlı’nın ıslahatları üzerine bir muhtıra yayınladılar. Osmanlı’yı muhtırayı reddettiğini bildirdi. Bunun üzerine tekrardan Avusturya sefiri başka bir istekler listesi yollamıştır.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 40, Tarih 15 Şaban 1321 Perşembe 25 Kasım 1903, s.4.

(Padişah bütün yetkilerin kendisinde toplanmasını istemektedir. Konuyla ilgili yorum yapılır. Gazetelerin hükümet lehine bir şey yazmak için Avrupa gazetelerinden yazıları gazetelerine aldığı bildirilip, yorum yapılıyor. Gazetelerde “fes”in yerine şapka benzeri hasırdan cisimlerin takılması gerektiği

bildirilmiş, haber sonuçlanıyor.)

İMZASIZ

Şuûnât-ı Hariciye

N. 39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903,
s.4.

(Bulgarlarla yapılan anlaşma Rusya'nın hoşuna gitmemiştir. İngiltere yapılan ıslahatları kâfi görmemektedir.)

İMZASIZ

Şuûnât-ı Dahiliye

N. 39, Tarih 1 Şaban 1903 Perşembe, 22 Ekim 1903,
s.4.

(Bulgar isyanı halen sürmektedir. Bulgar komiteleri verilen vaadlerin yerine gelmesi için ilk bahara kadar isyandan vazgeçeceklerini bildirirler. Makedonyalılardan Osmanlıya yapılan bir teklif bildirilir.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 38, Tarih 15 Recep 1321 Salı 6 Ekim 1903, s.3.

(Avusturya elçiliğinde bulunan bazı Osmanlı memurları geri dönmüştür. Hasan Paşa'nın ölümünden sonra bahriyede hızla yenilik çalışmaları başlamıştır. Padişahın gereksiz işlerle uğraştığına dair haber veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba 23 Eylül 1903,
s.4.

(Abdülhamit'in Makedonya'da 120 tane okul açacağı ile ilgili yorumlu haber veriliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.4.

(öldürülen Rus konsolosun katilinin derhal yakalanması Rus resmi gazetesinde yayınlanır. Konsolosla ilgili bazı mektuplar yayınlanır. Buralarda bu kişinin bir Rus as'anı islavizmi yayan bir Türk düşmanı olduğu belirtilir.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 35, Tarih, 1 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi 24 Ağustos 1903, s.4.

(Haşim Bey'in tayininden bahsedilip kendisinin son derece kibar biri olduğu anlatılıyor. 32 nolu sayıdaki bir memurun hasbihali yazısıyla ilgili bir düzeltmeden söz ediliyor.)

İMZASIZ

Telgraf Havadisleri

N. 34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.4.

(8 Ağustos : Osmanlı ile Bulgarlar arasında ki olay sona erdi.)

İMZASIZ

Telgraf Havadisleri

N. 34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.4.

(8 Ağustos : Osmanlı ile Bulgarlar arasındaki olay sona erdi.

9ağustos : Arnavutlar Bulgarlara saldırmak istemiştir. Rüştü Paşa 30 bin askerle Manastıra gider.

9 ağustos : Rus konsolosu vurularak öldürülür.)

İMZASIZ

İrad Olunan Nutuk

N. 34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.2.

(Hali Ganim hakkında verdiği fikirler, yaptığı çalışmalar hakkında öven sözler söyleniyor.)

İMZASIZ

Şundan Bundan

N. 33, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.3.

(Geçen sene başlanan gemi tamiratından henüz bir gemi bile denize indirilmedi, Memurların hafiye olmasına dair bir yazı Abdülhamit'in İstanbul gazetelerine Sırb Kralı hakkında yazdırdığı yazılardan zararlı çıktığı belirtiliyor. Bulgar nazır "Osmanlıyla Bulgarlar Almanları fet etmelidir" demiştir.)

İMZASIZ

Şuûnât

(Numûne Tarlaları)

N. 32, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi 11 Temmuz 1903, s.4.

(Trablusgarp valisinin bir numune tarlası temin etmeye çalıştığı bildiriliyor. Yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 30, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 11 Haziran 1903, s.4.

(Abdülhamit tahtını korumak için Rusya'dan 150 asker istemiştir. Osmanlı-Yunan arasındaki muahede sona ermiştir. Mısırda yapılan bazı idam kararları verilir.)

İMZASIZ

İstitrad

N. 29, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 mayıs 1903, s.4.

(Hafız Mahmut paşa vefatından sonra Murat Hüdavendigâr'ın yerine defn etmesi miras etmesi üzerine Abdülhamit garip uygulama yaptığından bahsediliyor.)

İMZASIZ

Telgraf Havadisi

N. 29, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 28 Mayıs 1903, s.4.

(Arnavutlukta yaşanan Osmanlı ile gerginliğe rağmen devletten ayrılmayacakları bildiriliyor. Üsküp Müfettişi Hasan Hilmi mezarlık ziyaretinde bulunmuş.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 29, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.

(Alman maslahat güzarı Selanik olayında zarar görenler için tazminat talep edeceklerini belirtir. Balkanlarda ilerleyen Osmanlı ordusu Ömer paşa komutasında Arnavutluğa ulaşmıştır.

İMZASIZ

Şunûnât

N. 28, Tarih 15 Safer 1321 Çarşamba 13 Mayıs 1903, s.4.

(Dört Türk için Budapeşte’de Musiki, heykel traşlık, fen bilimleri gibi alanlarda eğitim görevleri için Feridun Bey tarafından 1 Frank tahsil edildi. Sadrazam kendi biraderini yüksek maaşla tayin ettirir. Şair Menemenlizâde Tahir ve yazar Bosnalı Miralog Tahir Bey vefat etmişlerdir.)

İMZASIZ

Şuûnât-ı Dahiliye

N. 27, Tarih 1 safer 1321 Çarşamba 29, Nisan 1903, s.4.

(Abdülhamit “ertuğrul” adında yeni bir nişan çıkarır. Padişah Bulgar çetelerine genel af ilan eder. Sadrazam Ferit Paşa’nın yeni icraatleri anlatılıyor.)

İMZASIZ

N. 27, Tarih 1 Safer 1321 Çarşamba, 29 Nisan 1903,

Şuûnât Hariciye

s.4.

(Rusya'da iki yüze yakın kişinin toplandığı bir ziyafetten bahsediliyor. Rusya Sırbistan'a 10 milyon civarında yardımda bulundu.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 26, Tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi 13 Nisan 1903, s.4.

(Rüşvet alan Salih bin Ali Sürgün edilir. Müderris ihtiyacından bahsedilir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 25, Tarih Muharrem 1321, Pazartesi 30 Mart 1903, s.4.

(Adı geçen Bulgar vatandaşlarının imaretleri ile ilgili problem anlatılıyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 24, Tarih 15 Zi-l-hicce 1326 Cumartesi 14 Mart 1903, s.4.

(Hindistan'da bir İslam merkez kurma projesinden bahsediliyor. Rum patrikhanesi Abdülhamit'i ziyaret eder. Şaban gazetesindeki orduların değişik yerlere kaydırılmasıyla ilgili haber verilir.)

İMZASIZ

Şuûnât-ı Dahiliye

N. 22-23 Tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat 1903, s.7.

(Padişah Mekke Medine nazırlarına hafızlık öğretilmesini emir verir. Adalet memurlarının yemin metni değiştirilir. Rumeline ecnebi bir vali atanacağı haberi verilir. vs...)

İMZASIZ

Şuûnât-ı Hariciye

N. 22-23, Tarih 1 Zil-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat 1903, s.8.

(Çetine de Mahmut Hamdi tevkif edilir. Paris'e atanacak bir vekil için Fransa'ya danışılır. Almanya veliahtı Rusya'ya gitmiştir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 21, Tarih 1 Zi-l-ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903, s.4

(Kont Lamistirof (Sırp) Makedonya kral ve kraliçesinin Rusya ile ilişkilerini kesmeye çalıştığı bildiriliyor. Bulgaristan Lamistirof'u ağırlar. Makedonya ihtilallerinde Slavcılık fikrinin yararlığını Rus gazeteleri yazar.)

İMZASIZ

Hükkâm-ı Osmaniye

N. 20 Tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba 14 Ocak 1903, s.4.

(Londra'da yaşlı bir adama verilen kürek cezası ile ilgili haber veriliyor. Haber "Tan" gazetesinden alıntıdır.)

DAL

Sırbıye

N. 20 Tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba 14 Ocak 1903, s.3.

(Sırbistan kral ve kraliçesinin Livadye'ye seyahatini ertelemesi, Rus Çarının onu kabul etmemesiyle ilgili bulundu. Bu haberle ilgili yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 19, Tarih 1 Şevval 1320, Çarşamba 31 Aralık 1902, s.4.

(Yarım miladi takvime göre yılbaşı olması sebebiyle bir

hatırlatmada bulunup, Osmanlıların 23 yıldır eziyet çektiklerini söyleyip, onlarla bizi mukayese ediyor ve haberi yorumluyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 17, Tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902, s.4.

(İngiltere'nin güneş Afrika'da eski gücünü kaybettiği belirtilir. Marsilya liman editörüne verilen mektubun Süleyman'a değil Yunus efendi'ye ait olduğu bildirilir. Romanya'nın Bulgaristan'a yaptığı bir siyasi jestten bahsediliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 16, Tarih 15 Şaban 1320 Pazar 16 Kasım 1902, s.3.

(Rodoslu Süleyman Efendi'nin vefatı, hakkında bilgi verilir. Bulgaristan'daki Müslümanlara eziyet çektirilmektedir. Rus çarının ziyaret haberi İtalya ile Bahr-ı Ahmediye'deki uzlaşmazlık sona erer. Saldırı yapan çetelerin Makedonya'ya girmemesi istenir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 15, Tarih 1 Şaban 1320 Pazar 2 Kasım 1902, s.3.

(Bir gemi tamiri için Romanyalı yetkililer boğazın açılmasını ister. Rusya'nın bu konuda Osmanlıya baskı yaptığı bildirilir. Yemen vilayetinin ıslahı için gereken çalışmaların yapılması gereklidir. Nikolay zırhlısının boğazdan geçişine izin verildi.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 14, Tarih 15 Receb 1320 Cumartesi, 18 Ekim 1902, s.4.

(Mal sandığında biriken paraların yaver tarafından

yenildiğini öğrenen ahali yaveri dışarı atmıştır. Bir gazetede Rusların denize inmesi için Növiye Veremya Türkiye'yi hedef gösterir. Romanya'daki Yahudilerin kötü muamele görmesi üzerine Amerika ve İngiltere Avrupa'ya muhtura verir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 13, Tarih 1 Receb 1320 Cuma, 3 Ekim 1902, s.4.
(Rusya'da bir prens suikast düzenlenmiş, düzenleyen yakalanmıştır. 102 kişilik Yunan çetesi Selanik'e doğru ilerler ve köylülere zarar verir. Abdülhamit'i öldürmek için İtalyan asıllı bir adam yakalanmıştır. Selanik Valisi nutuklarında sürekli ahlaktan bahsetmesi anlatılır.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 11, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.4.
(Rusya'da Meşrutî bir ihtilalin olabileceğine dair "Petitro Poblîk" gazetesinden alınan yazı da, bu durumun Osmanlı üzerindeki etkilerinden bahsediliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 9, Tarih Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.4.
(İtalya donanmasına ait bir gemi Trablus, Bingazi, Tobruk limanlarını ziyaret edip İstanbul'a hareket ederken, diğer bir gemide Arnavutluğa nezaket ziyaretinde bulunur.)

İMZASIZ

Şâyan-ı Dikkat

N. 8, Tarih 15 Rebî-ül-ahır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.3.

Bir Misâl-i Fesâd

(Siroz'a gelen Bulgar tüccar vekili, yolundaki Bulgar bayrak ve ormanlarının sökülmesinden sorumlu polis ve zabıtlerin işlerinden atılmasına dair bir nota verir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 8, Tarih, 15 Rebî-ül-ahır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.4.

(Verilen bir layihanın saray ve heyet-i vükelayı karşı karşıya getirdiği Meşir Fuad'ın küçük oğlu'nun Fransa'ya kaçacakken yakalandığı haberleri veriliyor.)

İMZASIZ

Bulgaristan

N. 8 Tarih 15 Rebî-ül-ahır 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.2.

(Bulgaristan'dan Tan gazetesine gelen bir telgraf yayınlanıyor. Burada Bulgaristan krallığının bir devlet gibi hareket ettiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 7, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.4.

(Sivas Valisi'nin ölümüyle birlikte bazı yerli yabancı gazetelerde ermeni katliamı yapıldığına dair haber veriliyor. Hafıye Rıza Paşa'nın kardeşinin (Kayserili Ömer Ağa) ölümü ile ilgili bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

İstanbul'dan

N. 5 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi 7 Haziran 1902, s.4.

(Yemen'in ıslahı için Ebu'l hüda'nın oğlu Yusuf Beyin heyet kurması, Mısırlı Prenses Fatma'nın kocası Çerkes Mehmet bir arazi davasıyla uğraşır, Sadrazam Seyit

Paşa 140 bin lira bulur fakat saray bu parayı ondan alır.)

İMZASIZ

Şuûnât (İstanbul'dan)

N. 5 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.

(Seyfi Ali paşa'nın işlediği suçtan dolayı apoletlerinin sökülmesi, Ecnebi alimlerle görüşmenin yasaklanması, Abdülhamit'in yüz bin altın göndermesi, Brükseldeki Osmanlı sefaret binasında bazı problemler belirtilir.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.

(Rusya nazırının öldürülmesi, Makedonya'nın asker yağması, bazı evlerin yıkılması, Mısır'da bir tesisin açılması gibi haberler veriliyor.)

3.8. ASKERÎ

İMZASIZ

Osmanlı Donanması

N.7, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320 Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.2.

(Abdülhamit'in donanma için İtalyanlara 60 milyon frank karşılığı yaptırılan savaş gemilerinin paraların zamanında ödenmemesi yüzünden rehin kalmasını eleştiriyor.)

İMZASIZ

Yine Osmanlı Donanması

N.11, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhır 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.1.

(Sipariş verilen 8 zırhlı geminin ve tamirdeki gemilerin durumlarının kötü olduğunu böyle bir çalışma için bulunmadığını, gazetelerin yanlış yazdığını söyleyip çareler sunuluyor.)

İMZASIZ

Rütbe ve Nişan

N.11, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhır 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.3.

(Osmanlı'da gereksiz yere ve hakkı olmayan insanların birtakım sebeplerle bu tür rütbe ve nişan alınması eleştirilip, neden böyle olduğu ve ne yapılacağı konusunda fikirler öne sürülür.)

İMZASIZ

Tekâüd

N.20, Tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba 14 Ocak 1903, s.4.

(Orduda yer alan yaşlı komutanların yararsız ve külfet olduğuna dair bir yazıdır. Yorumlarda bulunulur.)

İMZASIZ

Tekâüd

N.27, Tarih 1 Safer 132 Çarşamba 23 Nisan 1903, s.3.

(Özellikle yaşlı askerlerin emekliye ayrılmaları için kendi isteklerine bırakma uygulaması, bırakılıp yerine doktor kararı ciddiye alınacaktır.)

İMZASIZ

Nişancılık

N.38, Tarih 15 Recep Salı 1321, 6 ekim 1903, s.3.

(Milletten alınan paraları acemi askerlere top tüfek alınarak harcandığı için hükümete eleştiri getiriliyor.)

İMZASIZ

Bulgar Ordusu'nun
Tensîkât-ı Ahiresi

N.51 Tarih 1 Safer 1322 Pazar 17 Nisan 1904, s.2.

(Bulgaristan'ın elinde bulunan asker, tüfek, top vs. bütün askeri gücünü sayılarla destekleyerek yapılan bir araştırmadır.)

İMZASIZ

Ahvâl-i Harbiye

N.54, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904, s.2.

(Özellikle Japonya ile Rusya savaşına atıfta bulunarak gemilerinin torpillerinin ne kadar gelişmiş olduğu anlatılıp bizim askeri teçhizatımızla mukayese yapılıyor.)

İMZASIZ

Ahvâl-i Bahriye

N.54, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1322 Salı 31 Mayıs 1904, s.3.

(Bazı savaşlardan örnekler verilerek hükümetin Rusya gibi bir tehditi önlemek için en az onların silahları kadar güçlü silahlar almaya çağrılıyor.)

İMZASIZ

Donanma-yı Hümâyûn

N.62, Tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi 24 Ekim 1904, s.2.
(Sultan Aziz'den kalan donanmanın iyi bakıldığı takdirde yeni bir donanmaya ihtiyaç kalmadığını belirtip yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Ferik Nâzım Paşa

N.63, Tarih 1 Ramazan 1322 Çarşamba 9 Kasım 1904, s.2.

(Dördüncü ordu komutanı Ferik Nâzım Paşa'nın çeşitli nedenlerden dolayı görevinden ayrılmasıyla ilgili detaylı bilgiler verilip, yerine atanan Rıza Paşa hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Küçük Zabıtân Mektebi

N.88, Tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 24 Şubat 1906, s.3.

(Askeriye'de terfi ve tayin işlerini düzene sokmak için böyle bir okul açıldığı bildirilip, zaten iktidarın elinde

olan bu yetkinin okullara verilmesinin güç olduğu belirtiliyor.)

İMZASIZ

Birinci ve İkinci
Ordularımız

N.88, Tarih 1 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 24 Şubat 1906, s.4.

(İstanbul, Edirne gibi şehirleri korumakla görevli orduların maaşlarını alamadıkları bu rağmen tevazu gösterdiklerini, halbuki 3. ordunun maaşlarının düzenli olarak ödendiği belirtilip, durum eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Dördüncü Ordu

N.89, Tarih 15 Muharremü'l haram 1324 Cumartesi 10 mart 1906, s.3.

(Karadeniz, Rusya, İran ve Arap sınırlarında görev yapan bu ordunun belli bir disipline girmesi gerektiği belirtilerek yurtiçi ve yurtdışında bu ordu ile ilgili değişik yazılara atıfta bulunuluyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Ordusunda
Kabilyet-i İntizâm

N.93, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1324 Çarşamba 9 Nisan 1906, s.2.

(Ordunun gerçekte düzenli olması gerektiği fakat herşeyin karmaşa içinde olduğu, giyecek, yiyecek gibi sıkıntıların olduğu, orduyu başka bir yere sevk ederken problemlerin yaşandığı belirtilip, düzensizlik eleştiriliyor.)

İMZASIZ

Mühimmat-ı Harbiye
Siparişi

N.102, Tarih 15 Teşrîn-i evvel 1906, s.3.

(Fransa'dan top olmak üzere pek çok askeri ihtiyaç için emir verildiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mektûb-ı Harbiye

N.105, Tarih 1 Kânûn-ı evvel 1906, s.2.

(Avrupa devletlerinde bütün ordu mensuplarının tek bir okuldan çıktığı halde biz de değişik türde okuldan askerler yetiştirdiği; bunun da ordu disiplinini zaafa uğrattığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Yine Haklı Bir Kıyâm

N.112, Tarih 1 Nisan 1907, s.4.

(Bizdeki askere alma müddetinin çok uzun olduğundan şikayet edile yazıda askerlik süresinin kısaltılması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İmza

N.112, Tarih 1 Nisan 1907, s.4.

(Afrika'da kalan bir avuç toprağı bekleyen askerlere övgüler yağdırılarak, hiç bir askerin bu kötü şartlarda görevini sürdüremeyeceğine dikkat çekiliyor.)

BİR ZÂBİT

Silah Arkadaşlarıma

N.116, Tarih 15 Haziran 1907, s.1.

(Askerin aldığı eğitimin yetersiz olduğu, silahlarının eski olduğu, buna rağmen kahramanca mücadele ettiklerini belirtiyor. Hükümetin yanlışlarının cezasını askerlerin ödediği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Silah Arkadaşları 2

N.120-121, Tarih 1 Eylül 1907, s.1.

(Osmanlı askerinin dünyanın en vefalı ve güçlü askeri olduğu, ancak idare edenlerin yanlışları yüzünden telef oldukları belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tasfiye-i
Rütüb-i Askeriye

N.126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-î
sânî 1324, s.7.
(Askeri rütübelerin verilmesi, değiştirilmesi ile ilgili
yorumlara yer verilip, ordunun ihtiyacına binaen alınan
asker ve onların rütübeleri sayı ile verilerek gösteriliyor.)

İMZASIZ

Avcı Taburlarının Hareketi

N.130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-îsânî
1324, s.1.
(İki yada üç gün evvel Sadrazam paşa Yanya'ya tabur
sevketmesini harbiye nazırına emretmiştir. Konuyla ilgili
yorumlara yer veriliyor.)

İMZASIZ

Zabıtamız

N.138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.6.
(Askeriyenin en kısa sürede düzene sokulması gerektiği
üzerinde durulup, kumar ve serseriliğin önlenmesi
gerektiği belirtiliyor.)

YE.

Muharrerât

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.7.
(Osmanlı askerinin şerefi ile ilgili bir yazı ile 691 no'lu
İkdam gazetesinden bir yazıya yer veriliyor.)

İZZET

Muharrerât

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.7.
(Osmanlı askerinin şerefi ile ilgili bir yazı ile 691 no'lu
İkdam gazetesinden bir yazıya yer veriliyor.)

MEHMET

Muharrerât

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.7.
(Osmanlı askerinin şerefi ile ilgili bir yazı ile 691 no'lu

İkdam gazetesinden bir yazıya yer veriliyor.)

CEVAT

Muharrerât

N.139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.7.

(Osmanlı askerinin şerefi ile ilgili bir yazı ile 691 no'lu
İkdam gazetesinden bir yazıya yer veriliyor.)

ASKER

Ordu, Erkân-ı Harb

N.151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.1.

(Ordu ile harp okulları arasında ilgi kurularak diğer
ülkelerdeki durum ile karşılaştırma yapılıyor.)

SİN. KÂİZ

Nasıl Zabıta Olunuyor?

N.159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.2.

(Avusturya, İtalya, İspanya, Belçika, Rusya devletlerinde
orduya alınacak askerler için nasıl bir sistem uygulandığı
belirtiliyor.)

KÂMİL

Musahâbe-yi Askeriye

N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.2.

(Bir ordu için askerinin ne denli önemli olduğuna dair
fikirler belirtiliyor.)

VİCDANİ

Elbise-i Askeriye

N.167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar 8 Mart 1325, s.1.

(Ordunun daha iyi donanımlı olması için yeni tarz
elbiselere ihtiyaç duyduğu belirtiliyor.)

MAHMUT SADIK

Sevâhilin Muhafazası

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.1.

(Sahillerin korunması gemilerin güvenliğinin sağlanması)

Tevcid-i Vezâif

ile ilgili fikirlere yer veriliyor.)

ALİ HAYDAR

Musahâbe-i Askeriye

N.168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.2.
(Askerin son durumu ile ilgili genel değerlendirmelerde bulunuluyor.)

3.9. İKTİSAT

İMZASIZ

Bir Misâl

N. 11 Tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül 1902, s.1.

(Osmanlı Bankası'nın 1901 yılındaki Parası övülerek nasıl böyle bir başarı geldiği anlatılır ve bunların aynısını memleket için uygulanması istenir.)

RE

İcmal-i Dahili

N. 12, Tarih 15 Cemâzi-yel âhir 1320 Perşembe 18 Eylül 1902, s.2 .

(Dışarıdan gelen mallara yüzde 2 oranındaki pay yüzde 8'e çıkmasıyla ilgili yorumlarda bulunulup, bunun devletin gelirini arttırmak için yaptığı yorumunda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Sanâyi' ve Ticarete Dâir

N. 16, Tarih 15 Şaban 1320 Pazar 16 Kasım 1902, s.2.

(Devletin sanayi ve ticarete gerekli önemi vermediği örneklerle gösteriliyor. İslamı yanlış anlayıp gelişmeye set konulduğu söyleniyor. Gerekli olan çalışmalar belirtiliyor. Karşılaşmalar yapılıyor.)

İMZASIZ

Memâlik-i
Osmaniye'de A'sâr

N. 30 Tarih 15 Rebiyyü'l evvel 1321 Perşembe, 11
Haziran 1903, s.2.

(Osmanlı'da mahsullerden alınan 10/1'lik vergiyi inceleyen bir yazı. Halkın gelişen siyasi durumlardan vergi verecek hâli kalmadığı belirtilip, hükümet eleştiriliyor.)

DAL

Vergi-i Şâhsî

N. 40, Tarih 15 Şaban 1321 Perşembe 25 Kasım 1903,
s.2.

(Türk milletinin bedenen veya mâlen vergisini verdiği belirtilip bazı vergi alma usulleri üzerinde durulur. Daha sonra vergileri halkı ezdiğinden bahsedilip, bu vergilerin niçin alındığı sorusuna sanıt aranır.)

İMZASIZ

TanGazetesin'de
İstanbul'dan Yirmi
Yedi Nisan
Tarihiyle Yazılmış
Şu Meâlde Bir
Mektup Görüldü

N. 54 Tarih 15 Rebî-ül evvel 1522 Salı 31 Mayıs 1904,
s.4.

(Hükümetin harcamalarında meydana gelen artış mali sistemi bozmuştur. Osmanlı'nın borç içinde olduğu ve gereksiz harcamaları kısması gerektiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Asr-ı Hamid-i
Sânî'de Ticaret-i
Bahriye-i Osmaniye

N. 78, Tarih 1 Cemaziye'l evvel 1323 Salı 4 Temmuz
1905, s.2.

(Osmanlı'nın pek çok denize bağlantısı olduğu halde donanma bakımından pek zayıf olduğu belirtiliyor. Eskiye bazı atıflarda bulunulup şimdiki durumla kıyas ediliyor. Ayrıca artık ticaret te gemilerin kullanıldığı halbuki hükümetin bu denizlerden faydalanamadığından

bahsediliyor.)

DAL

N. 98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.2.
İmtiyazât-ı Ecnebiye (Yabancıların istedikleri gibi ticaret yapmaları, vergilerinin yok derecesinde olması müslüman tebayı sıkıntıya sokmaktadır. Üstelik hürriyetimize de engel olan bir durumdur. Bu durumdan kurtulmak için üç öneride bulunulur.)

İMZASIZ

N. 104, Tarih Teşrin-i Sâni 30, 1906, s.4.
Tezyid-i Rüsûm (Bazı memurlarının itirazına rağmen Padişahın yeni ve ağır vergilere devam edildiğini bildiriyor.)

İMZASIZ

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı Sâni 1324, s.7.
Memleketimizde Türkiyât-ı Sanayiî (Memlekette ufak tefek el makinaları ile çalışan atölyelerin olduğu fakat büyük fabrikaların olması gerektiği belirtiliyor.)

REFET MUBİD

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.6.
Muharrerât (Ereğli kömür madenlerinin durumu bu günlerde Bab-ı âli'nin dikkatini çekmektedir. Limanı olmayan ve borç içinde bulunan madenlerin ne olacağı ile ilgili yorum yapıyor.)

İRFAN

(Musahâbe-yi Kanuniye) N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı

Kavaninin
Tefsir-i Resmîyesi

sânî, 1324, s.6.
(Ticaretle ilgili kanun teklifinin aslının yayınladığı bir yazıdır.)

İMZASIZ

Borsa

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı
sânî 1324, s.8.
(Borsa'daki bazı hisse senetleriyle ilgili bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Borsa

N. 132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.8.
(Borsa ile ilgili hisse senetlerinin durumu gösteriliyor.)

İMZASIZ

Borsa

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(Borsa'daki hisse senetleri ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Borsa

N. 135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat
1324, s.8.
(Osmanlı tahvillerinin değeri hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Borsa

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.
(Osmanlı tahvillerinin en son durumu hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,

Borsa s.8.
(Osmanlı Tahvillerinin en son durumuyla ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324,
s.8.

Borsa (Osmanlı tahvil kağıtlarının durumu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin durumu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324,
s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili liste veriliyor.)

İMZASIZ N. 147, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili şematik bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili şematik bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin en son durumu şematik şekilde veriliyor.)

İMZASIZ N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili haber veriliyor.)

İMZASIZ N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324 s.8.

Borsa (Osmanlı Tahvillerinin en son durumu şematik olarak veriliyor.)

İMZASIZ N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu bildiriliyor.)

İMZASIZ N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324, s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu bildiriliyor.)

İMZASIZ N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 16 Şubat 1324, s.8.

Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu şema ile gösteriliyor.)

İMZASIZ

Borsa N. 162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
(Osmanlı tahvillerinin son durumu şematik şekilde veriliyor.)

İMZASIZ N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325,
s.8.
Borsa (Osmanlı Tahvillerinin son durumu ile ilgili şematik bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 164, Tarih 27 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325,
s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu şematik şekilde veriliyor.)

İMZASIZ N. 165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili şematik bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi 7 Mart 1325
s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu hakkında şematik bilgi veriliyor.)

İMZASIZ N. 167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar 8 Mart 1325, s.8.
Borsa (Osmanlı tahvillerinin son durumu ile ilgili şematik bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Etibba-ı Mülkiye'den
Temettuğ Vergisi

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325,
s.4.
(Yeni vergiler ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Borsa

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart
1325, s.8.
(Osmanlı tahvillerinin son durumu şematik şekilde
veriliyor.)

3.10. DİN

LAM

Makale-i Mahsûsa:
Kader

N.3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.2.
(Kaderiyye ve mutezile mezheplerinin kader
anlayışından bahsedilip, Abdülhamit'in iyi-kötü yaptığı
şeylerin kadere bağlamamak gerektiği belirtilip,
çalışmak önerilir.)

İMZASIZ

Mukniâ Cevaplar

N. 11, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 Eylül
1902, s.4.
(8. sayıda sorulan bazı sorulara Fukahâ-yı İslam'dan bir
zatın verdiği cevaplar yer alır.)

İMZASIZ

Abdülhamit
Devrinde İslamiyet

N. 15, Tarih 1 Şaban 1320 Pazar, 2 Kasım 1902, s.1.
(Abdülhamit devrinde yapılan yanlış politikalar
neticesinde halkın islamiyetten uzaklaştırıldığı gibi
fikirlere öne sürülüyor.)

LAM

N. 78, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1323 Salı 4 Temmuz

Umûm-ı Âlem
İslamiyeti İkaz

1905, s.3.

(Başta bulunan hükümetin milleti bilerek cahil bıraktığını, oysa islamiyette cahilliğe yer olmadığına dair çeşitli ayet ve hadislerle destekleyerek anlatıyor.)

3.11. BASIN

İMZASIZ

Şuûnât

N. 12, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320, Perşembe 18 Eylül
1902, s.4.

(Matbuat aleminin, gazetelerin yaşadığı sorunlar dile getiriliyor. Örnekler veriliyor.)

3.12. GAZETENİN AÇIKLAMALARI

İMZASIZ

Şurâ-yı

Ümmet Müdürlüğüne

N. 161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325,
s.1

(İkdam ve Tanin gazeteleriyle ilgili gelişmelere yer veriliyor.)

HÜSEYİN ÂKİF

İlânât

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324,
s.8.

(Gazete aboneliği için ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

İhtar

N. 157 Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.1.

(Şurâ-yı Ümmet gazetelerinin tekrar eski şekil ve düzeniyle boşalacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.

(Abonelerden yer değişikliklerinin bildirilmesi ve
posta pulu göndermeleri gerektiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.

(Gazete, adres değişikliklerinin bildirilmesini ilan
ediyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324,
s.8.

(Abonelerden adres değişikliklerini bildirmeleri ve
posta pulu göndermeleri isteniyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Abonelerden gazeteye adres değişiklikleri
bildirmeleri ve posta pulu göndermeleri isteniyor.)

İMZASIZ

Kari'lerimize

N. 138, Tarih 29 Muharrem Cumartesi 1327, 7 Şubat
1324, s.1.

(Gazetenin bu sayısı dünkü sayıya göre daha hacim
olarak küçüldüğünü ve bunun sebebini bildiriyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat
1324, s.8.

(Okuyucularından adres değişikliklerini bildirmeleri ve posta pulunu göndermeleri ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba, 4 Şubat 1324, s.3.

(Kamil Paşa'nın mülakatta anlattığı fikirlere katılmadıklarını belirtiyorlar.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8

(Abonelerin adres değişikliklerini ve bir posta pulunu göndermelerini istiyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327, Cumartesi, 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Adres değişikliklerinin gazeteye bildirilmesi ve posta pullarında gönderilmesi gerektiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Abonelerden bazıları yazılarını gönderdikleri halde imza atmamaktadırlar. İmzasız yazıların yayınlanmayacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 130 tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Ali Suavi'nin Türcüme-yi Hâl ve Sergüzeşti isimli eseri yarın gazetede yayınlanacaktır.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 129, tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Abonelerden yazıları için posta pulu da göndermeleri rica olunuyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kanun-ı Sani 1324 s.1.

(Gazetede çıkan yazıların nasıl ve neye göre düzenlendiği hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Kar'ilerimize

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma, 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Gazetenin en tarafsız ve en çok ilgi gören gazete olduğu buna rağmen fiyatının 10 para olarak kaldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İlân

N. 103 Tarih 1 Teşrin-i sâni 1906, s.4.

(Şurâ-yı Ümmet idarehânesinden temin edilebilecek eserlerin isimleri veriliyor.)

İMZASIZ

Osmanlı

N. 99, Tarih 31 Ağustos 1906, s.1.

(Otuz seneden beri halkın zulüm gördüğü ve bunun adil olmadığı belirtilerek Sultan Mahmut Reşat övülüyor. Abdülhamit eleştiriliyor. Ayrıca Osmanlı Cemiyetinin mensubu olan bazı şahısların isimleri geçiyor.)

HEYET-İ MERKEZİYE

N. 98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.1.

İhtâr (Mısır'da basılan gazetenin sorumlusu Ahmet Saib Bey görevinden istifa etmiştir.)

İMZASIZ

N. 96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.7.
Şûrâ-yı Ümmet (Bulgaristan'daki İslam matbuatını - vekillerini eleştirerek ne yaptıklarını soruyorlar.)

İMZASIZ

N. 95, Tarih 1 Cemaziye'l evveli Cumartesi 1324, 23 Haziran 1906, s.3.
Şûrâ-yı Ümmet (Gazete olarak Girid'in bugün işgal hainde olması eleştirilip, âdem-i merkezîyetçi bir anlayışla Girid'in yönetilmesine de karşı olukları belirtiliyor.)

İMZASIZ

N. 70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 Mart 1905, s.4.
İhtâr (Gazeteye abone olmak, makale göndermek isteyenlere adresler veriliyor.)

İMZASIZ

N. 68, Tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 1905, s.1.
Sebeb-i Tehir (Hükümetin gazete hakkında dava açtığı duyurulup, Prensiplerinden asla vazgeçmeyecekleri ilan ediliyor.)

İMZASIZ

N. 65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.4.
İhtar (Gazeteye abone olmak, yazı yazmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

N. 62, Tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904,

İhtar

s.4.

(Gazeteye abone olmak yazı yazmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 61, Tarih 1 Şaban 1322 Pazartesi, 15 Ekim 1904, s.4.

(Gazeteye abone olmak isteyen yazı yazmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 59, Tarih 1 Recep 1322 Pazar 11 Eylül 1904, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtar

N. 58 Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cumartesi 27 Ağustos 1904, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.9

İMZASIZ

İhtâr

N. 56, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 29 Temmuz 1904, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 55, Tarih 1 Cemâzi-yel evvel 1322 Cuma 15 Temmuz 1904, s.4.

(Gazeteye abone olmak, yazı yazmak isteyenlere adresler veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 53 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322 17 Mayıs 1904, s.4.
(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere
adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 53 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1322, 17 Mayıs 1904, s.4.
(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere
adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma, 1 Nisan 1904,
s.4.
(Gazeteye abone olmak veya yazı göndermek
isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 49, Tarih 1 Muharrem 1322, 18 Mart Cuma 1904,
s.4.
(Gazeteye yazı göndermek veya abone olmak
isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 48, Tarih 15 Zi'l-hicce 1321 Perşembe 3 Mart
1904, s.4.
(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere
adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 46, Tarih 15 Zi'l-ka'de 1321 Salı, 2 Şubat 1904,
s.4.
(Gazeteye abone olmak isteyenlerin, yazı göndermek
isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 45, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1321, 19 Ocak 1904, s.4.
(Gazeteye abone olmak yazı yazmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar 21 aralık 1903, s.4.
(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 43, Tarih 1 Şevval 1321 Pazara 7 Aralık 1903, s.4.
(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Kasım 1903, s.4.
(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 Ekim 1903, s.3.
(Deminki makale (lisan) ile ilgili leh ve aleyhte yazılar yayınlanacağı belirtiliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 38, Tarih 15 Recep 1321, Salı, 6 Ekim 1903, s.4.
(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 36, Tarih 15 Cemâzi'yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 35, Tarih, 1 Cemazi-yel-âhir 1321 Pazartesi 24 Ağustos 1903, s.4.

(Gazetenin elde edilebileceği yer, adres ile abone olup yazı göndermek isteyenlere adres verilir.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 34, Tarih 15 Cemâ'ziyel evvel 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 37, Tarih, 1 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 32, Tarih, 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi, 11 Temmuz 1903, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek isteyen, abone almak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 31, Tarih, 1 Rebiyyü'l âhir, 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek isteyen, abone olmak

isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 30, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1321 Perşembe 11 Haziran 1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak isteyen, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 29, Tarih 1 Rebiyyü'levvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.

(gazeteye yazı göndermek isteyen, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 27, tarih 1 Sefer 1321 Çarşamba 29 Nisan 1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak abone almak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 26, Tarih 15 Muharrem 1321 Pazartesi, 13 Nisan 1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 25, Tarih 1 Muharrem 1321, Pazartesi 30 Mart 1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazıp, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 24, Tarih 15 Zi-l-hicce 1320, 14 Mart Cumartesi
1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak abone olmak isteyenlere adres
veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 22, 23, Tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi, 28
Şubat 1903, s.8.

(Gazeteye yazı yazmak, abone olmak isteyenlere
adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 21, Tarih, 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak
1903, s.4. (Gazeteye yazı yazmak, abone olmak
isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 20, Tarih 15 Şevval 1320 Çarşamba, 14 Ocak
1903, s.4.

(Gazeteye yazı yazıp, abone olmak isteyenlere adres
veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 18, Tarih 15 Ramazan 1320 pazartesi, 15 Aralık
1903, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere
adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 17, Tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi, 1 Aralık 1902
s.4.

(Gazeteye yazı göndermek abone almak isteyenlere
adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 16, Tarih 15 Şaban, 1320 Pazarı Pazar, 16 Kasım 1902, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 15, Tarih 1 Şaban 1320 Pazar 2 Kasım 1902,s.4.

(Gazeteye yazı göndermek, abone olmak isteyenlere adresler veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 14, Tarih 15 Receb-ül-ferd 1320 Cumartesi, 18 ekim 1902, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak, abone olmak isteyenlere adres verilir.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 13, Tarih 1 Receb-ül ferd 1320 Cuma, 3 ekim 1902, s.4

(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere adresler veilmektedir.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 12, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe 18 Eylül 1902, s.4.

(Gazeteye yazı yazmak abone olmak isteyenlere adresler verilir.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 11, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1320 Perşembe, 4 eylül 1902, s.4

(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere

adresler verilmektedir.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 10 Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1320, 20 Ağustos 1902, s.4.

(Gazeteye abone olup, yazı yazmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 9, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1320 Çarşamba, 7 Ağustos 1902, s.4

(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere adresler verilmektedir.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 8, Tarih 15 Rebi-ül-âhir 1320 Pazartesi, 12 Temmuz 1902, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek isteyen, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 7, Tarih 1 Rebî-ül-âhır 1320, Pazartesi, 7 Temmuz 1902, s.4.

(Gazeteye abone olmak, yazı göndermek isteyenlere adresler veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 6 ,Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21 Haziran 1902, s.4.

(Gazeteye yazı göndermek isteyen, abone olmak isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr N. 5, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
(Gazeteye abone olmak yazı göndermek isteyenlere adres veriliyor.)

İMZASIZ N. 4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.3
İhtâr (Gazeteye abone olmak veya yazı göndermek isteyenlere adresler veriliyor.)

İMZASIZ N. 3, Tarih 1 Sefer 1320 Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.
İhtâr (Gazeteye abone olmak isteyen, yazı göndermek isteyenlere adresler veriliyor.)

İMZASIZ N. 2, Tarih 15 Muharremül haram 1320 Perşembe, 24 Nisan 1902, s.4.
İhtâr (Aboneler için adreslerini veriyorlar.)

İMZASIZ N. 1, Tarih 1 Muharremül haram 1320, 10 Nisan 1902, s.4.
İhtâr (İstirdat, intikam, Sancak, Kürdistan, Meşveret gazetelerinin Şurâ-yı Ümmet'ten neşr olunacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ N.49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma 18 Mart 1904 s.1.
İfâde-i Mahsûsa (Gazetenin 2. yıla girmesi sebebiyle amaç ve isteklerini belirtiyor.)

İMZASIZ N.52, Tarih 15 Sefer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904 s.1.

Tekrar (Gazetenin misyonu açıklanıp, halka zulm edenlere seslerini duyuruncaya kadar tekrar tekrar aynı yazıların yayınlanacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N.58, Tarih 15 Cemazi-yel -ahir 1322 Cumartesi 27 Ağustos 1904 s.4.

Şurâ-yı Ümmet

(Hükümetten gönderilen bir salname yayınlanıyor. Meclis-i İstişare-i Millet grubuna gönderildiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

N.117, Tarih 1 Temmuz 1907 s.1.

(Gazetenin amaçları belirtiliyor.)

Kâr'ilerimize

İMZASIZ

N.12, Tarih 15 Cemazi-yel -ahir 1320 Perşembe 18 Eylül 1902 s.4.

İhtâr ve İ'tizâr

(Gazetenin amaçları belirtiliyor. Vatan meselelerini anlatan makaleler gönderilmesi isteniyor.)

İMZASIZ

N.1, Tarih 1 Muharreme'l haram 1320 10 Nisan 1902 s.1.

İfâde-i Mahsûsa

(Gazetenin kuruluş nedenlerini, yayın hayatına ne gibi katkılar sağlayacağını ve amaçlarını bildiriyorlar.)

3.13. BİLDİRİ

İMZASIZ

N.49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma 18 Mart 1904 s.1.

İfade-i Mahsusa

(Gazetenin 2. yıla girmesi sebebiyle amaç ve isteklerini belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tekrar

N.52, Tarih 15 Sefer 1322 Pazar 1 Mayıs 1904 s.1.
(Gazetenin misyonu açıklanıp, halka zulm edenlere seslerini duyuruncaya kadar tekrar tekrar aynı yazıların yayınlanacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N.58, Tarih 15 Cemazi-yel -ahir 1322 Cumartesi 27 Ağustos 1904 s.4.
(Hükümetten gönderilen bir salname yayınlanıyor. Meclis-i İstişare-i Millet grubuna gönderildiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Kâr'ilerimize

N.117, Tarih 1 Temmuz 1907 s.1.
(Gazetenin amaçları belirtiliyor.)

İMZASIZ

İhtâr ve İ'tizâr

N.12, Tarih 15 Cemazi-yel -ahir 1320 Perşembe 18 Eylül 1902 s.4.
(Gazetenin amaçları belirtiliyor. Vatan meselelerini anlatan makaleler gönderilmesi isteniyor.)

İMZASIZ

İfâde-i Mahsûsa

N.1, Tarih 1 Muharreme'1 haram 1320 10 Nisan 1902 s.1.
(Gazetenin kuruluş nedenlerini, yayın hayatına ne gibi katkılar sağlayacağını ve amaçlarını bildiriyorlar.)

SİN. SİN.

Kısm-1 Edebi

N.35, Tarih 1 Cemazi-yel- ahir 1321 Pazartesi 24 Ağustos 1903 s.3
(Gazetenin bundan sonraki sayılarında bir edebiyat bölümü olacağı belirtilip N.Kemal , Z.Paşa , Şinasi gibi şairlere yer verileceği bildiriliyor.)

PRENS SABAHATTİN

Beyânnâme'dir

N. 84, Tarih 15 Şaban 1327 Cumartesi 14 Ekim 1904,
s.7.

(Prens Sabahattin tarafından Paris'te yayınlanan bir Beyanname veriliyor. Anadolu'daki Ermenilerin katledildiğine dair Ermeni komitelerince yayınlanan yazılara tepki ve inkar maksadıyla çeşitli yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Terakki ve
İttihat Cemiyeti Heyet-i
Merkeziyesi'nin
Teşkilat-ı Dahiliyesine
Dâir Beyanname'dir

N.98, Tarih 15 Ağustos 1906 ,s1

(Sami Paşazade Sezai'nin gazetesinin sahibi olduğu, Prens Mehmet Ali Paşa'nın yardımıyla gazetesinin çıktığı ve amaçlarının neler olduğunu anlatan bir bildiridir.)

İMZASIZ

Osmanlı Terakki ve
İttihat Cemiyeti
Heyet-iMerkeziyesi'nin
Teşkilat-ı Dahiliyesi

N.101, Tarih 1Teşrin-i Evvel 1906.S1.

(İttihat Cemiyeti'nin Kurulunda yer alan ve görev verilen kişiler ile alınan kararlar açıklanıyor)

İMZASIZ

Osmanlı İttihat ve
Terakki Cemiyeti

N.131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 31 Kanun-ı
Sani 1324 ,S1.

(İttihat Cemiyeti'nin Kurulunda yer alan ve görev verilen kişiler ile alınan kararlar açıklanıyor)

İMZASIZ

Osmanlı İttihat ve
Terakki Cemiyeti

N.132, Tarih ,23 Muharrem 1327 Pazar , 1Şubat 1324
S1.

(Cemiyetin çeşitli yer ve zamanlarda gönderdiği , siyasi gelişmelerle ilgili fikirlerin yer aldığı bir yazıdır.)

İMZASIZ

Şûra-yı Ümmet

N. 132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324,
s.6.

(Çıkacak olan matbuat ile ilgili tezkirenin desteklendiği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Osmanlı İttihad-ı
Terakki Cemiyyeti

N. 133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat
1324, s.3.

(Cemiyetin Kamil paşa ve Meşrutiyet karşıtlarına karşı düşünceleri bildiriliyor.)

İMZASIZ

Osmanlı İttihat ve
Terakki Cemiyyeti

N. 134, Tarih 15 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.2.

(Saraya yönelik eleştirilerin aldığı bir bildiridir.)

İMZASIZ

Şûrâ-yı Ümmet

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.2.

(İttihat cemiyetinden gelen yazılara dayalı olarak gazetenin vatanın emrinde olduğu ve meşrutiyeti istemeyenlere karşı durduklarını bildiriyorlar.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri
Anonim Şirketi

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Hissedarlarına yönelik şirketin yaptığı açıklamalar bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.

(Beyoğlu Mutasarrıflığından bildirilen duyuru yayınlıyor.)

3.14. AZINLIKLAR

İMZASIZ

Mektûb-ı Mahsûsa
(Cenevre'den)

N.4, Tarih 15 Sefer 1320 Cuma, 23 Mayıs 1902, s.3
(Cenevre kentinde toplanan Ermeni komitesi pek çok düşünür ve yazara bir kongre sunmuş ve burada kendi bayrakları, dilleri ile ilanlarda bulunulmuş ve 5 maddelik bir karar alınması anlatılıyor.)

İMZASIZ

Ermeni Kongresi

N. 10, Tarih 15 Cemâziyel-evvel 1320 Çarşamba 20 Ağustos 1902, s.1.
(Bürüksel'de yapılan Ermeni kongresinde söylenenler aktarılır. Türklerin eziyetlerinden bahsedilip Ermenilerin üstün bir millet olduğuna vurgu yapılır. Bazı kararlar alınır. İstibdat yönetiminin kaldırılması gerektiği söylenir.

İMZASIZ

İntibâh

N. 17, Tarih 1 Ramazan 1320 Pazartesi 1 (Kânun-ı evvel) Aralık 1902, s.1.
(Ermeni ve Makedonya komitelerinin ülkeye bir müdahale olması için, kargaşalık yaratacak eylemler yaptığını anlatır.)

İMZASIZ

Rusya Ceride-i
Resmîyesi

N. Tarih 1 Zi-l ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903, s.4.
(Rusya resmi gazetesindeki bir yazı aynen alınmıştır.
Yazıda Osmanlıdaki ortodoksların ve diğer gayr-i
müslimlerin yapılan ıslahatlarla rahatladıkları ancak
bunun kısa süreyci belirtiliyor.)

İMZASIZ

Ermeni ve
Makedonya Konferansı

N. 24, Tarih 15 Zi-lhicce 1320 Cumartesi 14 Mart 1903,
s.1.
(Paris'te 15. gün toplanan konferansa da Osmanlı
aleyhine pek çok konuşma ile birlikte yapılan
ıslahatların yetersizliği üzerinde durulup Avrupa'dan
destek istenir.)

DAL

Murâkabe-i Ecnebiye

N. 27, Tarih 1 Safer 1321 Çarşamba 29 Nisan 1903, s.2.
(Rusya'nın Osmanlıda yapılan ıslahatları denetlemek
için bir heyet kurmuştur. Bundan önce olduğu gibi
bundan sonrada olacak isyanları bastırmak için
istenenleri yapmak gerektiği belirtilip padişahın ülkeye
uygulanan bu durum sessiz kalmakla suçlanır.)

İMZASIZ

Ermeni ve
Makedonya Metini

N. 41 Tarih 1 Ramazan 1321 Cuma 7 Kasım 1903, s.1.
(Ermeniler Pariste bir konferans düzenlemişler ve
burada sözde zulüm gören bütün Osmanlı halklarını
temsil etmişlerdir. Yazıda neşriyatın, konferansın
fikirleri yaymadaki rolü üzerinde de duruluyor.)

(HİRAM) MİM

Şark Hristiyanları
Lehinde Nümâyiş

N. 44, Tarih 15 Şevval 1321 Pazar 21 Aralık 1903, s.4.
(Ermeniler ve Makedonyalılar lehine düzenlenecek bir
gösteri için verilen davetiyelerden birine gönderilen
teşekkür mektubu yayımlanıp yorumlarda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Mülkünde
Hâkimiyet-i Ecnebiye

N. 49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904,
s.3.

(Özellikle Padişahı Ziyaret eden Avrupalı zabıtların ve Osmanlıda ikamet eden yabancı parlamenterlerin padişahı etkilediği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Londra'da İngiliz ve
Ermeni Konferansı

N. 56, Tarih 15 Cemaziye'l evvel 1322 Cuma 29
Temmuz 1904, s.2.

(Yine toplanan bir Ermeni komitesinin aldığı kararlar ve Osmanlıyı soykırımla, haksızlıkla suçlayan açıklamalar yapılmıştır. Yazıda gerekli önlemlerin alınmadığı için böyle olayların gerçekleştiği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Ermeni Meselesi

N. 57, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhîr 1322 Cumartesi 13
Ağustos 1904, s.1.

(Ermenilerin ihtilal yapmak bağımsız kalmak ve toprak sahibi olmak istedikleri Rusyanın ve Avrupa'nın da onları çeşitli sebeplerle destekledikleri anlatılıyor.)

İMZASIZ

Ecnebilere Merâm
Anlatmanın Lüzumu

N. 66, Tarih 15 Şevval 1322 Perşembe 22 Aralık 1904,
s.4.

(Özellikle iç ve dışta yaşanan olaylarda Osmanlıların suçlu duruma düşmesinde kendi derdimizi ve hakkımızı savunmamız yatmaktadır. Ecnebilere maddi manevi etkilemek için sık sık gazetelerinde yazı yazmak gerekirse ilk ağızdan olayları anlatmak gerekmektedir.)

PRENS SABAHATTİN

Beyânnâme'dir

N. 84, Tarih 15 Şaban 1327 Cumartesi 14 Ekim 1904, s.7.

(Prens Sabahattin tarafından Paris'te yayınlanan bir Beyanname veriliyor. Anadolu'daki Ermenilerin katledildiğine dair Ermeni komitelerince yayınlanan yazılara tepki ve inkar maksadıyla çeşitli yorumlar yapılıyor.)

İMZASIZ

Ecnebler Bizim İçin Ne Diyor?

N. 107, Tarih 1 Kânûn-ı sâni 1906 S.2

(Bazı gazetelerde çıkan Girit, Şark Meselesi gibi konularda yabancı basının neler söylediği ile ilgili detaylı bilgiler veriliyor.)

İMZASIZ

Rumlardan İbret Alalım

N. 108, Tarih 30 Kânûn-ı sâni 1906, s.1

(Rumların hem milli konularda hem de matbuat alanında tek vücut gibi çalıştıkları için başarılı oldukları vurgulanıp, kıyaslar yapılıyor.)

DİKRAN ELMASYON

Ermenistan,
İttihada Doğru

N. 108, Tarih 30 Kânûn-ı sâni 1906, s.1.

(Alıntı yapılan yazıda Ermeni nüfusu üzerinde durulup bağımsızlığa doğru gidişin yolunun açıldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Ecnebler Bizim İçin Ne Diyor?

N. 11, tarih 15 Mart 1907, s.4.

(Özellikle İngiliz ve Fransızların Osmanlı için "Native, indigene" gibi kavramlar kullandıkları bunun ise "Yerli" demek olduğu belirtiliyor.)

3.15. NEKROLOJİ

İMZASIZ

Ziya'-Azim

N. 21, 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe 29 (Kânun-i sâni)
Ocak 1903, s.1
(Damat Mahmut Paşa'nın ölüm haberi ilan edilip yakınlarına baş sağlığı dileniyor.)

İMZASIZ

Şuûnât

N. 31, Tarih 1 Rebî-ül-âhır, 1321 Cumartesi, 27 Haziran
1903, s. 4.
(Hersekli Arif Hikmet (şair) vefat etmiştir. Bütün gazeteler Abdülhamid'i överken Şurâ-yı Ümmet'in ona karşı olmasının sebebini Avrupa'da gelen haberlere bağlıyor.)

İMZASIZ

Teessüf-i Azim

N. 32, Tarih 15 Rebî-ül-âhır 1321 Cumartesi 11
Temmuz 1903, s.1.
(Halil Gânim efendi'nin vefatı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Bahriye Nazırı
Hasan Paşa'nın Vefatı

N. 35, tarih 15 Cemazi'yel air 1321 Pazartesi 24, 1903,
s.2.
(Önemli askerlerden olan Hasan Paşa'nın ölümü ve hayatı üzerinde duruluyor. Kısaca hayatı anlatılıyor. Dış basından da ölümüyle ilgili haberlere yerveriliyor.)

İMZASIZ

Sultan Murat
Han-ı Hâmis
Hazretlerinin Vefâtı

N. 60, Tarih 15 Recep 1322 Pazar 20 Eylül 1904, s.1.
(5. Murat'ın vefatı bildirilip 28 seneden beri devlete çok faydalı hizmetlerde bulunduğu belirtilip hakkında çeşitli bilgiler verilerek övülüyor.)

İMZASIZ

Bir Celladın vefatı

N. 64, Tarih 15 Ramazan, 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.3.

(Beşiktaş karakolunda Padişah'ın celladı gibi çalışan Hasan Paşa'nın vefat etti bildirilip, hayattayken nasıl zorba bir insan olduğu hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Teessüf-i Azim

N. 75, Tarih 15 Reb'ül-evvel 1323 Cumartesi 20 Mayıs 1905, s.1.

(Şehzâde Kamalettin Efendi yakalandığı rahatsızlıktan dolayı vefât etmiştir. Artık birinci şehzâde Yusuf İzzetin Efendi'dir.)

İMZASIZ

Teessüf-i Azim

N. 80, Tarih 15 Cemaziyıl âhir 1323 Çarşamba 16 Ağustos 1905, s.4.

(Mısır Müftüsü Muhammed İbdâ vefatı bildirilip, nasıl birisi olduğu noktasında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Teessüf

N. 83, Tarih 1 Şaban 1323 Cumartesi 30 Eylül 1905, s.2.

(Abdülhâlîm Memduh Efendi Londra'da vefat etmiştir. hukuk mezunu olup İzmir valiliğinde çalışmış ve daha sonrası Londra'ya gitmiştir. Haber ilgili üzüntüleri dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Alber Sorel

N. 96-97, Tarih 1 Ağustos 1906, s.4.

(encümen-i Daniş üyesi olan Alber Sorel'ign öldüğü belirtilerek, gerek Osmanlı için gerekse Fransa ve Dünya siyaseti için önemli bir fikir adamı olduğundan bahsedilerek, hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Teessüf N. 101, Tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.1.
(Merhum olan Mustafa Fâzıl Paşa'nın ölümü bildirilerek ailesine baş sağlığı dleniyor.)

İMZASIZ

Teessüf-i Azim N. 101, Tarih 1 Teşrîn-i evvel 1906, s.4.
(Yanya Valisi Seyfullah Paşa'nın Arnavutluk isyanında vefat ettiği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Teessüf N. 102, Tarih 15 Teşrin-i evvel 1906, s.4.
(Hoca Hüseyin Avni'nin Romanya'da vefatı üzerine duyulan üzüntü bildiriliyor.)

İMZASIZ

Teessüf N. 115, Tarih 1 Haziran 1907 s.2.
(Hasan Menla Aziz'in ölümünden duyulan üzüntü dile getiriliyor.)

RAİF

Manyasızâde Refik Bey N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324, s.1.
(Adı geçen vatanseverin ölümü haber verilip, kendisi ile ilgili bilgi veriliyor.)

3.16. TEŞEKKÜR

İMZASIZ

İfade N. 25, Tarih 1 Muharrem 1321 Pazartesi 30 Mart 1903, s.1.
(Gazetenin ilk yılını bitirdiğini ilan ve teşekkür eden

amaçlarını anlatan bir yazıdır.)

İMZASIZ

Teşekkür

N. 76, Tarih 1 Rebiyyü'l âhir 1323 Pazar 4 Haziran 1905,
s.4.
(Cemiyetlerine gönderilen 2000 Franktan ötürü teşekkür
ediliyor.)

İMZASIZ

Teşekkür

N. 115, Tarih 1 Haziran 1907, s.2.
(Ayın (E). Sanî Bey'in İttihat Cemiyeti'ne geçişinden
dolayı mutluluk duyuluyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 119, tarih 20 temmuz 1907, s.2.
(Şurâ-yı Ümmet'in vatanın sorunlarına değindiği için
teşekkür ediliyor.)

İMZASIZ

Teşekkür

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar, 25 Kânûn-ı sâni
1324, s.1.
(Şurâ-yı Ümmet'i yayınladığı yazılar ve haberlerden
dolayı çok sayıda teşekkür mektubu geçildiği belirtilip
okuyucularına teşekkür ediyorlar.)

EYALET ENCÜMENİ

Ahrar-ı İran'ın Teşekkürâtı

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı
sâni 1324, s.5.
(Yapılan haberlerle ilgili eyalet encümenleri Şurâ-yı
Ümmet gazetesine bir teşekkür mektubu göndermiştir. Bu
ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Bir Teşebbüs-i Nâfi

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324, s.2.
(Mir'at-i Sicil ve Memurin-i Osmaniyye isimli yazıya bir teşekkür ilanıdır.)

3.17. MÜZİK

İMZASIZ

Raûf Yekta Bey'e Cevap

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324, s.7.
(Yeni şiirlerin yeni tarzda bestelenmesiyle ilgili fikirlere yer veriliyor.)

3.18. İLANLAR

3.18.1. Kitap İlanları

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 3, Tarih 1 Sefer 1320Cuma, 9 Mayıs 1902, s.4.
(Yayınevinden çıkan bir kaç kitabın tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

İlân

N. 5 Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 7 Haziran 1902, s.4.
(Önceden ilan edilen usul-i idare ve ıslahat yayınlarının gazetenin bürosundan alınabileceği belirtilir.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 18, Tarih 15 Ramazan Pazartesi 1320, 15 aralık 1902, s.4.
(Gazete yazarlarından Ahmet Rıza Bey'in "Vazife ve Mesuliyet" adında bir risalesinin çıktığı ilgililere ilan

ediliyor.”

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 21, Tarih 1 Zi'l-ka'de 1320 Perşembe 29 Ocak 1903, s.4.

(Gazetenin yazarlarından Ahmet Rıza Bey'in "Vazife ve Mesuliyet" isimli risalesi ilan edilir.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 22, 23, Tarih 1. Zi-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat 1903, s.8.

(Ahmet Rıza Bey'in Vazife ve Mes'uliyet Ahmet Saib Bey'in "Rehnüma-yı İnkılab " risaleleri gazeteden temin edilebileceği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 29, Tarih 1 Reb'ül-evvel 1321 Perşembe, 28 Mayıs 1903, s.4.

(Ahmet Rıza'nın vazife ve mesuliyet Ahmet Saib Bey'in Rehnüma-yı İnkılab isimli eserlerin temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyat-ı Cedîde,

N. 31, Tarih 1 Rebiyyü'l âhir 1321 Cumartesi, 27 Haziran 1903, s.4.

(Vazife ve Mesuliyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli eserlerin gazeteden temin edilebileceği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 33, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1321 Pazar, 26 Temmuz 1903, s.4.

(Vazife ve Mes'uliyet ile Rehnüma-yı İnkılab eserlerinin temin edilebileceği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 34, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel, 1321 Pazar 9 Ağustos 1903, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnüma-yı İnkılab isimli eserlerin temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 35, Tarih 1 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi 24 Ağustos 1903, s.4.

(Vazife ve Mes'uliyet ile Rehnüma-yı İnkılab isimli risalelerin temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 36, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1321 Pazartesi, 7 Eylül 1903, s.4.

(Vazife ve Mesuliyet ile Rehnüma-yı İnkılab isimli eserlerin temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 37, Tarih 1 Recep 1321 Çarşamba, 23 Eylül 1903, s.4.

(Vazife ve Mesuliyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli risalenin gazeteden temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 38, Tarih 15 Recep 1321 Salı, 6 Ekim 1903, s.4.

(Vazife ve Mesuliyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli eserlerin gazeteden temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 39, Tarih 1 Şaban 1321 Perşembe, 22 ekim 1903, s.4.

(Vazife ve Mesuliyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli risalelerin gazeteden temin edilebileceği belirtilir)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 40, Tarih 15 Şaban, 1321 Perşembe, 25 Kasım 1321, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnüma-yı İnkılab isimli risalelerin gazeteden temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 42, Tarih 15 Ramazan 1321 Cuma 21 Kasım 1903, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet isimli risale ile Rehnüma-yı İnkılab isimli eser gazeteden temin edilebilirliği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 45, Tarih 1 Zi-l-ka'de 1321 Salı 19 Ocak 1904, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli eserleri almak isteyenlerin gazeteye gelmeleri ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 46, Tarih 15 Zi-l-ka'de 1321 Salı 2 Şubat 1904, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnüma-yı İnkılab isimli risalelerin gazeteden temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 48, Tarih 15 Zi-l-hicce 1321 Perşembe 3 Mart 1904, s.4.

(Vazife ve Mesuliyet ile Rehnüma-yı İnkılab isimli risaleler gazeteden temin edilebilir.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 49, Tarih 1 Muharrem 1322 Cuma, 18 Mart 1904,
s.4.

(Vazife ve Mesul'liyyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli
eserin gazeteden temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N. 50, Tarih 15 Muharrem 1322 Cuma 1 Nisan 1904,
s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli
risalelerin gazeteden temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N. 53 Tarih 1 Rebî-ul-evvel 1322 17 Mayıs 1904, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli
eserlerin çıktığı, temin edilebileceği duyuruluyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N. 55, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 15
Temmuz 1904, s.4.

(Vazife ve Mesu'liyyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli
eserlerin çıktığı duyuruluyor.)

İMZASIZ

Matbuât

N. 56, Tarih 15 Cemâzi-yel-âhir 1322 Cuma 29
Temmuz 1904, s.4.

(Vazifeve Mesu'liyyet ile Rehnümâ-yı İnkılab isimli
risalelerin çıktığı duryurulur.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 61, Tarih 1, Şaban 1322 Pazartesi 15 Ekim 1904,
s.4.

(Ahmet Sâib Bey'in Tarih-i Sultan Murat-ı Hâmis
isimli eseri çıkmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 62, Tarih 15 Şaban 1322 Pazartesi, 24 Ekim 1904, s.4.

(Ahmet Sâib Bey'in Tarih-i Sultan Murat-ı Hâmis isimli eseri çıkmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 65, Tarih 15 Ramazan 1322 Çarşamba, 23 Kasım 1904, s.4.

(Ahmet Sâib Bey'in Tarih-i Sultan murat-ı Hamis isimli eseri çıkmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 67, Tarih 1 Zi'l kâ'de 1322 Cumartesi 7 Ocak 1904, s.4.

(Ahmet Sâib Bey'in Tarih-i Sultan Murat-ı Hâmis isimli eseri çıkmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 68, Tarih 1 Zi-l-hicce 1322 Pazartesi, 6 Şubat 104, s.4.

(Ahmet Sâib Bey'in tarih-i Sultan Murat-ı hâmis isimli eserin çıktığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Deccal

N. 69, Tarih 15 Zi-l-hicce 1322 Pazar Şubat 1904, s.4.
(Şair Eşref Bey'in ülkedeki zulmü anlatan mensur ve manzum bir eseri çıkmıştır. Duyuruluyor.)

İMZASIZ

Deccal

N. 70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 Mart 1904, s.1.
(Deccal isimli kitabı çıkan Şair Eşref Efendi hakkında bilgi verilip eserine yönelik olumlu eleştiriler yapılıyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 70, Tarih 1 Muharrem 1323 Salı 7 Mart 1904, s.4.
(Ahmet Saib Bey'in Tarih-i Sultan Murat-ı Hâmis isimli eseri çıkmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 98, Tarih 15 Ağustos 1906, s.4.
(Ali Fahri Bey'in "Kandil-i Muhtar Paşa" isimli risalesi çıkmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 100 Tarih 15 Eylül 1906, s.4.
(Ahmet Rıza Bey'in "Vazife ve Mesûliyyet isimli risalesi yayınlanmıştır. İsteyenler temin edilebilir.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 101, Tarih 1 Teşrîn-i evvel, 1906, s.4.
(Ahmet Rıza Bey'in Vazife ve Mesulliyet namındaki eserin ikinci bölümü yayınlanmıştır.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 106, Tarih 15 Kânûn-ı evvel 1906, s.4.
(Ahmet Rıza Bey'in Vazife ve Mesuliyet isimli risalenin ikinci cildi yayınlanmıştır. Temin edilebilir.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedde

N. 107, Tarih 1 Kanun-ı sâni 1906, s.4.
(Ahmet Rıza Bey'in Vazife ve Mes'uliyet isimli risalenin ikinci bölümü çıkmıştır.)

İMZASIZ

"Başlıksız"

N. 109, Narih 15 Şubat 1907, s.4.
(Ahmet Rıza Bey'in Vazife ve Mesuliyet isimli

eserinin ikinci cildi çıkmıştır.)

İMZASIZ

İlân

N. 112, Tarih 1 Nisan 1907, s.4.
(“Islahat Risalesi” adında bir eser gazete idarehanesinden temin edilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.4. (Ahmet Rıza Bey’in Vazife ve Mesuliyet isimli eserinin ikinci bölümü çıkmıştır.)

İMZASIZ

İlân

N. 114, Tarih 1 Mayıs 1907, s.4.
(Islahat risalesi isimli eser idarehaneden temin edilebilir.)

İMZASIZ

Türkiye’de
Meclis-i Mebûsân

N. 114 (ek) Tarih 1 Haziran 1907, s.8.
(Meclis-i Mebusan’ın tarihini anlatan kitap mirât-i ulûm idaresinden temin edilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 114 (ek) Tarih 1 Haziran 1907. s.8.
(Ahmet Rıza’nın Vazife ve Mesuliyet isimli eserinin ikinci cildi çıkmıştır.)

İMZASIZ

Tole’rance Musulmane,
Education des Princes
Ottomans

N. 114 (ek) Tarih 1 Haziran 1907, s.8.
(Yukarıda adı geçen eserler yazıhanede mevcuttur. Temin edilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 114 (ek), Tarih 1 Haziran 1907, s.8.
(Islahat Risalesi isimli eser çıkmıştır. İdarahânedен
temin edilebilir.)

İMZASIZ

Türkiye’de
Meclis’i Mebûsan

N. 115 Tarih 15 Haziran 1907, s.4.
(Aynı adlı kitap gazetenin idarehanesinden temin
edilebilir)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 115, Tarih 1 Haziran 1907, s.4.
(A. Rıza Bey’in Vazife Mesuliyet isimli eserinin
ikinci cildi çıkmıştır.)

İMZASIZ

Tolerance Musulmane,
Education des Princes
Ottomans

N. 115, Tarih 1 Haziran 1907, s.4.
(Adı geçen eserler idarehaneden temin edilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 115, Tarih 1 Haziran 1907, s.4.
(Islahat Risalesi isimli eser çıkmıştır. Temin
edilebilir.)

İMZASIZ

Türkiye’de
Meclis-i Mebûsân

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.8.
(Adı geçen kitap, idarehaneden temin edinilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.8.
(A. Rıza’nın Vazife ve Mesulliyet eserinin ikinci

cildi ile Tolerance Musulmane, Education des Princes
Ottomans isimli eserler idarehaneden temin edilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.8.

(Islahat Risaleti isimli eser idarehaneden temin edilebilir.)

İMZASIZ

Hayyealelfelâh

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.4.

(30 senelik Abdülhamit iktidarını anlatan bir eserdir.)

İMZASIZ

İngiltere Tarihi

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.4.

(İngiltere milletinin tarihini anlatan bir eserdir. Temin edilebilir.)

İMZASIZ

Türkiye’de
Meclis-i Mebûsân

N. 118, Tarihi 15 temmuz 1907, s.4.

(Bir süre açık kalan sonra kapatılan bir meclisin durumunu anlatan eserdir.)

İMZASIZ

Kavâim-i İslâm

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.4.

(İslam devletlerini, milletlerini anlatan eser temin edilebilir.)

İMZASIZ

Tolerance
Musulname, Education des
Princes Ottomans

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.4

(Adı geçen risaleler temin edilebilir.)

İMZASIZ

İslahât Risâlesi

N. 118, Tarih 15 Temmuz 1907, s.4.

(İslahat Risalesi isimli kitap çıkmıştır. İdarehaneden temin edilebilir.)

İMZASIZ

Hayyealelfelah

N. 119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.4.

(30 senelik Abdülhamit iktidarını anlatan bir eserdir.)

İMZASIZ

Türkiye’de
Meclis’i Mebûsân

N. 119 Tarih 20 temmuz 1907, s.4.

(Belli bir süre açık kalıp kapanan Meclis-i Mebusan’ı anlatan bir eserdir.)

İMZASIZ

Türkiye’de
Meclis’i Mebûsân

N. 119 Tarih 20 temmuz 1907, s.4.

(Belli bir süre açık kalıp kapanan Meclis-i Mebusanı anlatan bir eserdir.)

İMZASIZ

Kavâim-i İslâm

N. 119, Tarih 20 Temmuz 1907, s.4.

(İslam milletlerini anlatan eser idarehaneden temin edilebilir.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi, 26 Kânûn-î sâni 1324, s.1.

(Ali Suavi’nin “Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti” isimli eseri gazetede yayınlanacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 126, Tarih 17 muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-î sâni 1324, s.8.

(Sultan Murat'ın kerimesi tarafından çıkarılan piyano isimli eser satılmaktadır. 5 kuruştur.)

İMZASIZ

Sükût Yahut
Ceza-yı Nakdi

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 pazartesi, 26 Kânûn-
î sâni 1324, s.8.
(Aynı isimli roman ilk defa tab olunmaktadır.
İsteyenler olabilir.)

İMZASIZ

Rûz-u Vürûd

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı
sânî 1324, s.8.
(Esmâ-i Hüsnâ'nın tefsiri olan eser 3 kuruşa satın
alınabilir.)

İMZASIZ

Bin İki Yüz Hadis-i Şerif

N. 126 Tarih 17 Muharrem 1327, Pazartesi 26 Kânûn-ı
sânî 1324, s.8.
(Aynı adlı eserin satın alınabilecek yerleri ilan
ediliyor.)

İMZASIZ

İhtirâs ve Musâibi

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327, Pazartesi 26 Kânûn-
ı sâni 1324, s.8.
(Doktor Nuri Bey'in gençlere örnek olsun diye
çıkardığı kitabı kendi yerinden alınabilir.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-i sâni
1324, s.1.
(Ali Suavi'nin Türcüme-yi Hâl ve Sergüzeşti isimli
eserin neşrine başlanacaktır.)

İMZASIZ

Sükût Yahut
Ceza-yı Nakdi

N. 127 Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.
(Gençlere öğüt verme amacıyla ilk defa basılan eser
yüz paraya alınabilir.)

İMZASIZ

Rûz u Vürûd

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.
(Esmâ'ül Hüsna'nın tercümesi olan eser 100 kuruşa
alınabilir.)

İMZASIZ

Bin İki Yüz Hadis-i Şerif

N. 127 Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni
1324, s.8.
(Yeni basılan eserin alınabileceği belirtilip 3 kuruşa
satılmaktadır.)

İMZASIZ

Sükût Yahud
Cezâ-yı Nakdi

N. 128 Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-
ı sâni 1324, s.8.
(Gençlere öğüt vermek amacıyla, ilk defa tab edilen
eser elde edilebilir.)

İMZASIZ

Rûz u Vürûd

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28
Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
(Esmâ'ül Hüsna'nın tefsiri bulunan eser 3 kuruşa
temin edilebilir.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-
ı sâni 1324, s.1.
(Ali Suavi'nin Tercüme-yi Hâl ve Sergüzeşti isimli

eseri nesr olunacaktır.)

İMZASIZ

Bin İki Yüz Hadis-i Şerif

N. 128 Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Adı geçen eserin nereden temin edileceği ve 3 kuruşa satıldığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Hukuku'l Şuârâ

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327, Perşembe 29 Kânûn-ı sâni, 1324, s.8.

(Ali Suavi'nin 100 paraya satılan eseri temin edilebilir.)

İMZASIZ

Hukuku'l Şuârâ

N. 129, tarih 20 Muharrem 1327, Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(El Hacı Ali Suavi'nin 100 paraya satılan eseri temin edilebilir).

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Nihbetü'l Fikr isimli eser üç kuruşa temin edilebilir.)

(Hûş ulâtif isimli eser 50 paraya satın alınabilir.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 31 Kânûn-ı sâni 1324, s.1.

(Ali Suavi'nin Sürgüzeşti'nin bugünden itibaren yayınlanacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21

İlanât

Kânun-ı sâni 1324, s.8.

(Hadis ilmine ait bir eser ile Mesire perisi adında eserlerin tab' olunduğu bildiriliyor.)

İMZASIZ

Sükût Yahut

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21
Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

Ceza-yı Milliyet

(Yeni çıkan, milli konulu bir kitabın basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Rûz u Vürûd

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21
Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Esmâ-yi Hüsna'nın şerhi olan bir eserin ilanidir.)

İMZASIZ

Mesire Perisi

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327, Salı 3 Şubat 1324,
s.8.

(Yerli bir roman olan eserin çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

İlanât

N. 135, Tarih 26 Muharrem 1327 Çarşamba 4 Şubat
1324, s.8.

(Dini bir eser ile Mesire Perisi isimli neferlerin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İhtâr

N. 137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.2.

(Kartal Yavrusu isimli tercüme romanın bu sayıda yayımlanacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.8.

(Dini bir eser ile Mesire Perisi isimli romanın çıktığı
bildiriliyor.)

İMZASIZ

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

“Başlıksız”

(Dini bir kitap ile Mesire Perisi isimli kitabın çıktığı
duyuruluyor.)

İMZASIZ

Yeni Kitaplar

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi, 7 Şubat
1324, s.8.

(Mithat Paşa'nın Hüseyin Tosun Bey'in çıkardıkları
kitaplar ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Hukûk-ı Harb

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327, Pazar 8 Şubat 1324,
s.8.

(Miralay Urfi Bey'in çıkardığı eser basılmıştır.
Kitabını alınabileceği yerler bildiriliyor.)

İMZASIZ

Midhad Paşa'nın
Son Seneleri

N. 140 Tarih 1 Sefer Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.

(Aynı isimli eserin basıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Hive

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.
(Ali Suavi'nin aynı adlı eserinin temin edilebileceği
ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Müsebbib

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.
(Saffet Nezihi Bey'in milli romanını çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

İlân

N. 141, Tarih 2 sefer 1327 Salı 10 Şubat 1324, s.8.
(Tercüme-yi Ahlakıyye-yi Medeniyye isimli eserin basıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet-i

Hakikiye'nin

Vasiyetnamesi

N. 142, Tarih 3 Sefer 1327 Çaramba 11 Şubat 1324,
s.8.

(Bu isim ile çıkan eser basılmıştır. Temin edilebilir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324,
s.8.

(Şerik Mahmut Sadık'ın yayınladığı eserin gazeteden temin edilebileceği belirtiliyor.)

İMZASIZ

İlân

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.

(Tercüme-yi Ahlakıyye-yi Medeniyye isimli eserin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Napolyon Bonapart'ın

Menfâ Yadigarı

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.

(Napolyon ile ilgili eserin çıktığı bildiriliyor.)

Ayrıca Sırat-ı Müstakim gazetesinin 27. sayısında pek çok makalenin olduğu ve bir Zalimin Encamı isimli eserin çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet-i
Hakikiye'nin
Vasiyetnamesi

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
(Bu isimli eserin basıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Selahaddin Eyyubi

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
(Bu komutanın hayatının anlatıldığı tiyatronun sahneye konulduğu ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen eserin Şurâ-yı Ümmet idaresinden temin edilebileceği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet-i
Hakikiye'nin
Vasiyetnamesi

N. 146 Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen kitabın basıldığı ve temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mülevves Yahut
Bir Casusun Akıbeti

N. 147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen eserin 3 kuruşa satıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Terbiye-i Ahlâkiye
ve Medeniye

N. 147, Tarih 8 Sefer pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen eserin satışa sunulduğu ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 147, Tarih 8 Sefer 1327, Pazartesi, 16 Şubat 1324,
s.8.

(Adı geçen dini eserin Şurâ-yı Ümmet gazetesi
idarehanesinden temin edilebilir.)

İMZASIZ

Hürriyet-i

Hakikiye'nin Vasiyetnamesi

N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen eserin temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen dini eserin Şurâ-yı Ümmet
idarehanesinden temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mülevves Yahut

Bir Casusun Akıbeti

N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen eserin 3 kuruşa satıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.7.

(Adı geçen dini eserin temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.7.

(Adı geçen eserin yayınlandığı, temin edilebileceği
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Başlıksız

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.

(Sultan Murat'ın hayatının anlatıldığı eser çıkmıştır.)

İMZASIZ

Napolyon Bonapart'ın
Menfâ Yadigarı

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen eserin ihvet kütüphanesinden satın
alınabileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Tevârih-i Cihân

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(İsim geçen tarih eserinin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet-i
Hakikiye'nin
Vasiyetnamesi

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324,
s.8.
(Askeri kuralların anlatıldığı eser harp mektebinden 7
kuruşa temin edilebilir.)

İMZASIZ

Terbiye-i Ahlâkiye
ve Medeniye

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324,
s.8.
(Gençler için ahlak ve terbiye kurallarının anlatıldığı
bir eserin ilanındır.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen dini eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Napolyon Bonapart'ın

N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.8.
(Fransız komutanının hayatı ile ilgili bilgi veren eserin

Menfâ Yadigarı basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İcmâl, Tevârih-i Cihân

N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen ini eserin yayınlandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Terbiye-i Ahlakiye
ve Medeniye

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 24 Şubat 1324, s.8.
(İsmi geçen eserin satın alınabileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

Hidmet Paşa'nın
Son Seneleri

N. 156 Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen dini eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet Markaları

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen eserin içeri ile ilgili tanıtım yapılıyor.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324,
s.8.
(İsmi geçen eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 , Perşembe 26 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen dini eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

(Sultan Mahmut’la ilgili bir eserin tanıtım yapılmaktadır.)

N. 158, tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

İMZASIZ

İlân-ı Mühim

(Selahattin Eyyubi’yi anlatan tiyatro eseri yayınlanmıştır.)

İMZASIZ

Midhad Paşa’nın
Son Seneleri,

N. 158 Tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet Markaları

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324, s.8.

(Bayan bir öğretmen tarafından çıkarılan aynı adlı eserin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Asâr-ı Münteşire

N. 161, Tarih 22 sefer 1327 pazartesi 2 Mart 1325, s.8.

(yeni yayınlanan resimli romanın ilanı yapılıyor.)

İMZASIZ

Hürriyet Markaları

N.162 ,Tarih 23 Sefer 1327 Salı, 3 Mart 1325.

(Adı geçen eserin basıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Midhad Paşa'nın
Son Seneleri

N. 162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.

(Adı geçen eserin basıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325,
s.8.

(Yeni çıkan Kaside isimli eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 mart 1325,
s.8.

(Adı geçen dini eserin yayınlandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325,
s.8.

(Adı geçen eserin yayınlandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet Markaları

N. 164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325
s.8.

(Adı verilen kitabın basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

1200 Sahifelik Bir
Eser-i Mühim

N. 165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 Mart 1325, s.8.

(Hukuk ve siyasetle ilgili bir eserin tanıtımıdır.)

İMZASIZ

N. 166, Tarih 27 sefer 1327Cumartesi, 7 Mart 1325,

Hürriyet Markaları

s.8.

(Adı geçen eserin yayınlandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Mâder-i Dünya

N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325,

s.8.

(Adı geçen dini eserin yayınlandığı belirtiliyor.)

İMZASIZ

Telhîs-i Hukûk-ı Düvel

N. 167, Tarih 28 sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.

(Adı geçen eser hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325,

s.8.

(Resimli romanın tanıtımıdır.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325

s.8.

(Adı geçen eserin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325,

s.8.

(Adı geçen dini eserin yayınlandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Hürriyet Markaları

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325,

s.8.

(Adı geçen kitap yayınlanmaya başlanmıştır.)

İMZASIZ

İlanât

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8.

(Tarih-i Umumi isimli eserin tanıtımı yapılmaktadır.)

İMZASIZ

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325, s.8. (Adı geçen eser yayınlanmıştır.)

Hürriyet Markaları

3.18.2. Dergi İlanları

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 1, Tarih 1 Muharremül haram 1320, 10 Nisan 1902, s.4.

(On beş günde bir çıkacak risalenin tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 53 Tarih 1 Rebî-ül evvel 1322 Salı 17 Mayıs 1904, s.4.

(Şair Mümtaz Siret'in Leyâl-i Girizân adında bir mecmuası çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 55, Tarih 1 Cemâzi-yel-evvel 1722 Cuma 15 Temmuz 1904, s.4.

(Şair Mümtaz Siret'in Leyâl-i Girizân isimli eserinin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 56, Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1322 Cuma 29
Temmuz 1904, s.4.

(Şair Mümtaz Siret'in Leyâl-i Girizân isimli eserinin
çıktığı duyuruluyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 114 (ek), Tarih 1 Haziran 1907, s.8.

(Fazlı Efendi'nin çıkardığı Lıklık mizah gazetesi
mısırdaki adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Kavâim-i İslâmiye

N. 114 (ek) Tarih 1 Haziran 1907, s.8.

(Ayda bir çıkan dergi Türkçe'ye çevrilmiştir. Temin
edilebilir.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 115, Tarih 1 Haziran 1907, s.4.

("Lık lık" isimli risalenin temin edilebileceği adres
veriliyor.)

İMZASIZ

Neşriyât-ı Cedîde

N. 116, Tarih 15 Haziran 1907, s.8.

(Lık lık isimli mizahi risalenin temin edilebileceği adres
veriliyor.)

İMZASIZ

Laklak

N. 118, tarih 15 Temmuz 1907, s.4.

(Ayda bir çıkan mizahi bir dergidir. Temin edilebilir.)

İMZASIZ

Asâr-ı Cedîde

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327, Cumartesi 24 Kânun-ı
sânî 1324, s.8.

(İstişare adında hukuk ve siyaset dergisi ile Hukukü'l
Şuara isimli hukuk dergileri yayınlanmıştır.),

İMZASIZ

Sırât-ı Müstâkim

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı Sâni
1324, s.8.

(Adı geçen derginin çeşitli sorunlar sebebiyle bu hafta cumartesi günü yayınlanacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İstişâre

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi, 21 Kânûn-ı
Sâni 1324, s.8.

(Haftalık olarak çıkacak olan siyasi ve hukuki bir mecmuanın duyurusudur.)

İMZASIZ

İlânât

N. 133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat
1324, s.8.

(Sırat-ı Müstakim dergisinin 25. sayısı çıkmıştır.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat
1324, s.8.

(Aynı adlı Tıp dergisinin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Sırât-ı Müstâkim

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(Sırat-ı Müstakim dergisinin bu haftaki sayısında neler olduğu bildiriliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazırâ

N. 134, tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(Tıpla ilgili bilgilerin, haberlerin olduğu derginin çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı, 3 Şubat 1324,
s.8.

(Mir’at adındaki 15 günde bir çıkacak derginin çıktığı
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat
1324, s.8.

(Tıpla ilgili bilgilerin, haberlerin olduğu derginin çıktığı
ilan ediliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Sırat-ı Müstakim dergisi’nin 26. sayısıyla ilgili tanıtıcı
bilgi veriyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327, Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Aynı isimli tıp dergisinin abonelik şartları ilan
ediliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.8.

(Aynı isimli derginin tıp ile ilgili haberlere yer
verdiğinden bahsedilip, çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.

(Tıp ile ilgili haberlerin, yazıların olduğu aynı isimli
derginin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.
(Resimli Kitab’ın 5. sayısının çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Tababet-i Hazıra

N. 14, Tarih 6 sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen tıp dergisinin ilanı yapılıyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubata 1324,
s.8.
(Adı geçen tıp dergisinin ilanı yapılıyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra
Mecmuası

N. 147, Tarih 8 sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen derginin ilk sayısının çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen eserin 6. bölümün çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen tıp dergisinin çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubata 1324,
s.8.
(Adı geçen tıp risalesinin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.

(Adı geçen tıp risalesinin temin edilebileceği
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen derginin temin edilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 156, Tarih 17 sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.

(Her ay çıkacak olan resimli derginin ilanıdır.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.

(Adı geçen tıp dergisinin temin edilebileceği
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Musavvir-i Muhit

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327, Perşembe 26 Şubat 1324,
s.8.

(İsmi geçen derginin 18. sayısı çıkmıştır.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 157, Tarih 18 sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.8.

(Adı geçen tıp dergisinin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İtidâl

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.

(Adı geçen risalenin 3. nüshasının çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.8.
(Tabâbet-i Hazîre isimli tıp risalesinin yeni sayısının çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emrâz-ı Akliye

N. 161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen risalenin yayınlandığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Hukûk-ı Düvel

N. 162, Tarih 23 Sefer 1327 Çalı 3 Mart 1325, s.7.
(Adı geçen risalenin yeni bölümü yayınlanmıştır.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen tıp risalesinin yeni sayısı çıkmıştır.)

İMZASIZ

Sırât-ı Müstâkim

N. 164, Tarih 27 sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen eserin yeni sayısı yayınlanmıştır.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 156, Tarih 26 sefer 1327 Cuma 6 mart 1325, s.8.
(Adı geçen tıp dergisinin tanıtımıdır.)

İMZASIZ

Tabâbet-i Hazıra

N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi 7 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen tıp dergisinin yayınlandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N. 167, Tarih 28 sefer 1327 Pazar, 8 mart 1325, s.8.

Mecmuâ-yı
Nevâdir-i Edebiye

(Adı geçen edebiyat dergisinin basıldığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325 s.8.

Tabâbet-i Hazıra

İMZASIZ

N. 168 Tarih 29 sefer 1327 Pazartesi, 9 mart 1325, s.8.

Tabâbet-i Hazıra

(Adı geçen derginin yeni sayısı çıkmıştır.)

İMZASIZ

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 mart 1325,
s.8.

Âsâr-ı Münteşire

(Beyanü'l Hak mecmuasının yeni sayısı çıkmıştır)

İMZASIZ

N. 169, Tarih Rebî-ül-evvel 1327Salı,10 Mart 1325, s.8.

Telhîs-i Hukûk-ı Düvel

(Adı geçen mecmuanın yeni sayısı çıkmıştır.)

İMZASIZ

N. 169, Tarih 1 Rebiyyü'l evvel 1327 Salı, 10 Mart
1325, s.8.

Tabâbet-i Hazıra

(Adı geçen tıp dergisinin tanıtımı yapılıyor.)

3.18.3. Gazete İlanları

İMZASIZ

N. 167, Tarih 28 sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.

Şeh-bâl

(İsmi verilen mecmuanın yakın zamanda basılacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Şeh-bâl

N. 165, Tarih 26 sefer 1327 Cuma, 6 mart 1325, s.8.
(Hüseyin Saadettin tarafından çıkarılacak olan on beş günde bir çıkan gazetenin ilanıdır.)

İSMAİL SÂİB

Muharrerât

N. 164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.7.
(Ceride-yi Muteber isimli gazeteyle ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Küçük İlanât Gazetesi

N. 142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324, s.8
(Sadece ilanların yayınlanacağı gazetenin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Küçük İlanât Gazetesi

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilanların yayınlandığı gazetenin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Küçük İlanât Gazetesi

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilanların yayınlandığı bir gazetenin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Küçük İlanât Gazetesi

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilanların yayınlandığı bir gazetenin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Gerçek İlanât Gazetesi

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilanların yayınlanacağı gazetenin çıktığı

bildiriliyor.)

İMZASIZ

Küçük İlânât Gazetesi

N. 137, Tarih 28 Muharrem 1927 Cuma 6 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilanların yayınlandığı adı geçen gazetenin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Küçük İlânât Gazetesi

N. 135, Tarih 24 Muharrem Çarşamba 1327, 4 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilanların yayınlandığı bir gazetenin çıktığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Gerçek İlânât Gazetesi

N: 134, Tarih 25 Muharrem 1324 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(Sadece ilan ve reklamların olduğu yeni bir gazetenin çıktığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

İşçiler Gazetesi

N. 133, Tarih 24 Muharrem 1324 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.8.
(Aynı adlı gazetenin ilk sayısının çıktığı duyuruluyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 132, Tarih 23 Muharrem 1327 Pazar 1 Şubat 1324, s.8.
(Küçük ilanadında sadece ilanların olduğu bir gazete çıkmıştır.)

İMZASIZ

Tebrik

N. 105, Tarih 1 Kânûn-ı Evvel basımı durdurulan bir gazetenin "Ehali" namıyla yeniden basılacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 85, Tarih 1 Ramazan 1323 29 Ekim 1905, s.4.

(Bulgaristan’da çıkacak olan Türkçe bir gazetenin haberi verilip, hakkında olumlu Beyanlarda bulunulması gerektiği belirtiliyor.)

3.18.4. Konferans İlanları

İMZASIZ

İlânât

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.

(Osmanlı Mühendis Cemiyeti’nin verdiği konferansın ilâmıdır.)

3.18.5. Tiyatro İlanları

İMZASIZ

Maliye Yahut

Mermer Pusulası

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi 24 Kânûn-ı Sâni 1324, s.8.

(Şehzade Paşa’daki Şevki Efendi Tiyatrosu’nda “Maliye” isimli oyun oynanacaktır. İlan ediliyor.)

İMZASIZ

Tiyatro

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327 Cumartesi 21 Kânun-ı sâni 1324, s.8.

(Şehzadebaşı’nda saat 3’te başlayacak bir oyunun duyusudur.)

İMZASIZ

İviy

N. 136 Tarih 27 muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat
1324, s.8.
(İviy adlı tiyatro oyunu ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Pate Ferik

N. 138, Tarih 29 muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.
(Beyoğlun'da bulunan tiyatronun bu haftaki oyunu ilan
ediliyor.)

İMZASIZ

Tepebaşı'nda
Kışlık Tiyatrosu'nda

N. 150 Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.7.
(Adı geçen tiyatroda oyun oynandığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Program

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.
(Çeşitli oyunların programı veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

(N.158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma, 27 Şubat 1324, s.8.
(Direkler arası'nda oynanacak tiyatro eserinin ilanındır.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.
(Direkler arası'nda Şehzade başında olan tiyatroda
oynanacak oyunun programı veriliyor.)

İMZASIZ

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,

Direklerarasında s.8.
Ferah Tiyatrosu'nda (Tiyatro'da oynanacak olan oyunun duyurusu yapılıyor.)

İMZASIZ

Direklerarasında N. 160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 134, s.8.
Ferah Tiyatrosu'nda (Adı geçen tiyatroda oynanacak oyun hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Direklerarasında N.161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.8.
Ferah Tiyatrosu'nda (Adı geçen tiyatronun oyun listesi veriliyor.)

İMZASIZ

Direklerarası'nda N. 162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
Ferah Tiyatrosu'nda (sözü geçen tiyatroda oyun oynatıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

"Başlıksız", N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi 1 Mart 1325,
s.8.
(Makriköy Tiyatrosundaki oyunun ilanıdır.)

3.18.6. Konser İlanları

İMZASIZ

Fevkalade Konser N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı
sânî 1324, s.8.
(Fehmi Paşa tarafından düzenlenen konserin yeri ve zamanı bildiriliyor.)

3.18.7. Muhtelif İlanlar

İMZASIZ

İlân

N. 108, Tarih 30 Kânûn-ı sâni 1906, s.4.
(Gazetenin yazıhanesinde bulunan eserler ve fiyatları veriliyor.)

NACİ SAİD

Muharrerât

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327 Cumartesi, 24 Kânûn-ı Sâni 1324, s.8.
(Askeriyeden atılan bir yüzbaşıya üzüntüler dile getiriliyor.)

İMZASIZ

Hediye-i Şitaiye

N. 125, Tarih 16 Muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
(İlmiye Terzisi, Tophâne mahallesi, Yafe Vergi Müdürü tarafından kış için insanlara dağıtılacak erzak bildiriliyor.)

İMZASIZ

Satılık Araba Atı

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
(iki tane araba atı için ulaşılabilecek adres veriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.
(Çeşitli kilo ve boy ve ebadda bakır tel satın alınacağı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Satılık Araba Atı

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327, Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(İki adet araba atı satılmaktadır. İlgilenenlere adres verilmiştir.)

İMZASIZ

İlanât

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, sl8.

(Edirne Mektebi Rüştüyesi'nde bulunan bazı eşyaları isteyenler alabilirler.)

İMZASIZ

Satılık Araba Atı

N. 128, Tarih 19 Muharrem 1327 Çarşamba 28 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(İki adet araba atını isteyenlere adres verilmektedir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327, Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Yük arabasının on beş gün sonra satılacağı ilan ediliyor.

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1327, s.8.

(Kelime-yi Sultaniyye'den 500 kuruşluk ihale olacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İlanât

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânun-ı sâni 1324, s.8.

(Rüsumat- Emaneti'nde çalışacak kişilere ihtiyaç

duyulmaktadır.)

REİS-İ SÂNİ CELAL

“Başlıksız”

N. 130, Tarih 21 Muharrem 1327 Cuma 30 Kânûn-ı Sâni 1324, s.8.
(Mülkiye Mekteplileri'nin saat 10:00'da toplananları duyuruluyor.)

İMZASIZ

Satılık Araba Atı

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327, Cumartesi 21 Kânûn-ı Sâni 1324, s.8.
(İki adet araba atının satılık olduğu duyuruluyor.)

REİSİ SANİ CELAL

“Başlıksız”

N. 131, Tarih, 22 Muharrem 1327, Cumartesi 21 Kânûn-ı Sâni 1324, s.8.
(Mülkiye mezunları derneği toplantı saati ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Mecelle Dersleri

N. 133, Tarih 24 Muharrem 1327 Pazartesi 2 Şubat 1324, s.8.
(Selanik Rüsumat Nazırı Hacı Âdil Bey hukuk ile ilgili dersler vermektedir.)

İMZASIZ

Kızlar mektebi

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(Kızları terbiyesi için Avrupa usûlü bir eğitim kurulu açılmıştır.)

İMZASIZ

Kızlar Mektebi

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.
(Kızların terbiyesi için Avrupa usûlü bir eğitim kurulu açılmıştır.)

İMZASIZ

İlânât

N. 136, Tarih 27 Muharrem 1327 Perşembe 5 Şubat
1324, s.8.

(Harp mektebine yük taşmak için at lazımdır. İlan ediliyor.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri Anonim
Şirketi

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Hissedarlarına yönelik şirketin yaptığı açıklamalar bildiriliyor.)

İMZASIZ

Büyük Balo

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Uluslararası Çocuk Hastanesi yararına yapılacak balo hakkında duyuru yapılıyor.)

İMZASIZ

Büyük balo

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(Taksim Tepebaşın'da verilecek olan balonun duyurusudur.)

İMZASIZ

Satılık Araba Atı

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

(İki adet araba atının satıldığı duyuruluyor.)

İMZASIZ

Mekteb-i Harbiye'den

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.

İlân

(Yük çekmek maksadıyla at alınacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri
Anonim Şirketi

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.8.
(Şirketin hissedarlarına yönelik kar ve zarar
bilgilerinin ilan edildiği görülüyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 139, Tarih 30 Muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.8.
(Mahkeme serbest bırakılan Tantavizade Mustafa
Halid ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324,
s.8.
(Mahkemece serbest bırakılan Tantavizade Mustafa
Halid ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Mekteb-i Harbiye'den
İlân

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324,
s.8.
(Süvari birliklerinde yük çekmek için at alınacağı ilan
ediliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324,
s.8.
(Kuleli'de metruk halde bulunan dükkanlar için istekli
olanlara ilanda bulunuluyor.)

İMZASIZ

Ahâli-yi Kirâma

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324,
s.8.

(Ziraat Bankası'nın biletleriyle ilgili halka ilân da
bulunuluyor.)

İMZASIZ

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324,
s.8.

Zâyî Akçe

(Bit Pazarında 4 altın paranın bulunduğu kaybedenin
89 no'lu dükkana gelmesi ilan ediliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324,
s.8.

(Harp mektebinde alınacak olan otlarla ilgili ilan
verilmiştir.)

İMZASIZ

Ahâli-yi Kirama

N. 142, Tarih 3 Sefer 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324,
s.8.

(Ziraat Bankası'ndan halka yapılan duyuruya yer
veriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.

(Mahkemece serbest bırakılan kişilerle ilgili duyuruda
bulunuluyor.)

İMZASIZ

Ahâli-yi Kirâma

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.

(Ziraat Bankası'nın sattığı biletlerle ilgili halka
duyuru da bulunuluyor.)

İMZASIZ

Fransızca

Öğrenmek İsteyenlere

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.

(Fransızca öğrenmek isteyenlere Şehzadebaşın'da
ders verildiği ilan ediliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.

(Ticaret Mektebi'yle ilgili bir duyuruda bulunuluyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 17 Şubat 1324, s.8.

(Bir kasaba'da satılan dükkan ile ilgili ilana yer
veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.

(Üsküdar Mahkemesi'nden yapılan duyuruya yer
veriliyor.)

İMZASIZ

Mekteb-i Harbiye'den

İlân

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubata 1324, s.8.

(Adı geçen okula at alınacağı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri

Anonim Şirketi

N. 145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324,
s.8.

(Şirketin durumu ile ilgili ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

N. 145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat

İlânât

1324, s.8.

(Beyoğlu'nda mobilya ev kiralandığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

N. 146, Tarih 7 sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.

(Gümrük idaresinde yayınlanan bildiri ilan ediliyor.)

İlânât

İMZASIZ

N. 146 Tarih 7 sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.

Fındıklı'da

(Adı geçen okul için çeşitli derslerde öğretmen ihtiyacı

Şemsü'l Mekâtib

için ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

N. 146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.

Mekteb-i Harbiye'den

(Harb Okulu'na alınacak atlar ile ilgili ilan veriliyor.)

İlân

İMZASIZ

N. 147, Tarih 8 Sefer Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.

İlânât

(Harb Okulu'na alınacak olan atlar ile ilgili ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

N. 147, Tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.

İdâre-i Mahsûsa

(Anadolu Şimendifer İdaresi'nin sefer saatleri ilan ediliyor.)

İMZASIZ

N. 147, Tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.

“Başlıksız”

(Dersaadet Liman İşletmesi'nin sefer ilanı verilmiştir.)

İMZASIZ

İlânât

N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.
(Harb Okul'u için alınacak atlar ile ilgili ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

Fındıklı'da
Şemsü'l Mekâtib

N. 148, Tarih 9 sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen okul için çeşitli branşlarda öğretmen arandığı bildiriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 149, Tarih 10 Sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.8.
(Ziraat Bankası'nın para satışı ile ilgili bilgi verilip, ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Girit Osmanlı
Vapur Kumpanyası

N. 149, Tarih 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.8.
(Girit'e yapılan vapur seferleri hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Kiralık Mefrûş Oda

N. 149, Tarih 10 sefer 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlu'nda kiralık odanın ilanı veriliyor.)

İMZASIZ

Mekteb-i Harbiye'den İlân

N. 150, tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.7.
(Harb Okulu'na alınacak atlar ile ilgili ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

Fındıklı'da

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324, s.7.

Şebşü'l Mekâtib

(Adı geçen okul için değişik branşlarda öğretmen alınacaktır.)

İMZASIZ

Anadolu Osmanlı
Demiryolu Şirketi

N: 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.
(Demiryolu'nun hareket saatleri şema halinde veriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 150, Tarih 11 sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.
(Bağdat Demiryolu ile sefer saatlerinin ilan edildiği görülüyor.)

İMZASIZ

Ahâli-yi Kirâma

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.
(Satılacak olan ziraat Bankası ile ilgili ilan veriliyor.)

İMZASIZ

Dikkat, Dikkat, Dikkat!

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.7.
(Tam, yarım çeyrek olarak satılan biletler ile ilgili ilanda bulunuluyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Ankara-Eskişehir tren hattı seferleri hakkında bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri
Anonim Şirketi

N. 152 ,Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.
(Şirketin hissedârlarına ilişkin ilanına yer veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 22 Şubat 1324,
s.7.

(Manyasızâde Refik Bey’in vefatı üzerine tiyatrodaki
oynanacak oyun iptal edilmiş ve anma töreni
düzenlenecektir.)

İMZASIZ

Mekteb-i Harbiye’den
İlân

N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.

(Okula alınacak olan atlarla ilgili ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

Girit- Osmanlı
Vapur Kumpanyası

N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.

(Girit Adası’na yapılacak olan vapur seferlerinin kalkış
yerleri bildiriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.7.

(Talebe-yi ilmiyye cemiyetinin’den yapılan bildiri
yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.8.

(Ziraat Bankası ile ilgili ilan veriliyor.)

İMZASIZ

Dikkat, Dikkat, Dikkat!

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.7.

(Çeşitli fiyatlarda satılan piyango biletlerinin ilanı
veriliyor.)

İMZASIZ

Muharrerât

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.
(On üçüncü daire-yi belediyeden yapılan ilan yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Girit Osmanlı
Vapur Kumpanyası

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 , Salı 24 Şubat 1324, s.8.
(Vapur seferleri ile ilgili bilgi veriliyor.)

İMZASIZ

Dikkat, Dikkat, Dikkat!

N. 156 Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.7.
(Piyango biletlerinin satın alınabileceği yerler belirtiliyor.)

İMZASIZ

Tevcihât-ı Mülkiye

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.
(Mülkiye’de verilen rütbeler bildiriliyor.)

CEMALETTİN

“Başlıksız”

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.
(BeylerBeyi’ndeki cami inşaatı için verilen bağışların miktarı duyuruluyor.)

İMZASIZ

Şurâ-yı Ümmet,
Ceride-i Muhteremine

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.
(Topçu Alayı ikinci taburundan verilen bir ilandır.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 156, Tarih 17 sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.

(Mahkemece iflasına karar verilen Ziraat Bankası ile ilgili ilan veriliyor.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 165, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.

(Ziraat Bankası Cağoğlu'nda %8 faizle borç verilecek yerin adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Dikkat, Dikkat, Dikkat!

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.7.

(Piyango çekilişi ile ilgili bildiride bulunuluyor.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe 26 Şubat 1324,
s.8.

(Cağoğlu'nda %8 faizle para verilebileceği bildiriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

(Kiralık dükkan için verilmiştir.)

İMZASIZ

Girit Osmanlı

Vapur Kumpanyası

N. 158, Tarih 19Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

(Vapurların hangi iskeleden kalkacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.

(Cağoğlun'da % 8 faizle para verilebileceği yerin adresi

veriliyor.)

İMZASIZ

İdâre-yi Mahsûsa
Ücûrâtında Tenzilât

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.7.
(Adı geçen işletmede indirim yapılan hatların listesi
veriliyor.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri
Anonim Şirketi

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen işletmenin abone ve hissedârlarına yaptığı
ilan yayınlanıyor.)

İMZASIZ

İlânat

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(Üsküdar Mahkemesinden yapılan duyuruya yer
veriliyor.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(Ziraat Bankası'nın Cağaloğlu şubesinde yapılan
bilgilendirme ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Tevcihât

N. 160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(Bir takım rütbelerle ilgili ilan verilmiştir.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(Cağaloğlun'da %8 faizle borç para verileceği

bildiriliyor.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.8.
(Coğaloğlu Ziraat Bankası'nda borç para verildiği ile ilgili ilandır.)

İMZASIZ

İlanat

N. 162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
(Toptaşı Mektebi'ne alınacak Farsça bilen bir öğretmen aranmaktadır.)

İMZASIZ

Emniyet Sandığı

N. 162, Tarih 23, Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
(Cağaloğlu Ziraat Bankası'ndan verilecek olan % 8 faizli borç paranın ilanidir.)

İMZASIZ

İlan

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(Mahkeme iflasına karar verilen Tantavizâdelerin durumu ile ilgili ilan veriliyor.)

İMZASIZ

Satılık Binek ve Araba Atı

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(Hem binek olarak hem de arabasıyla birlikte verilen atın ilanidir.)

İMZASIZ

Girid Osmanlı

Vapur Kumpanyası

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(Girit'ten yapılan vapur seferlerinin hangi zamanlar arasında yapılacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Satılık Hâne

N. 163, Tarih 24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(Ağa Yokuşu caddesinde 5 odalı evin satılık olduğu ilan edildi.)

İMZASIZ

Ticaret Mahkemesi

N. 164, Tarih 27 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
(Mahkemece, bazı kişi ve malları ile ilgili ilanı yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Darü'l Musiki-i Osmani

N. 164, Tarih 27 Sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen dernek tarafından verilen ilandır.)

İMZASIZ

Karasu Madenleri
Anonim Şirketi

N. 165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.8.
(Şirketin hissedarlarına sunduğu bir ilandır.)

İMZASIZ

İlânât

N. 165, Tarih 26 sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.8.
(Satılık at ve araba ilandır.)

İMZASIZ

Gânî Fiyatlar ile Çini
ve Halı Mübaeyesi

N. 165, Tarih 26 sefer 1327 Cuma, 6Mart 1325, s.8.
(Eski eşyaların alınıp satıldığı mağzanın ilandır.)

İMZASIZ

Gânî Fiyatlarla Çini
ve Halı Mübaeyesi

N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi, 7. Mart 1325, s.8.
(Uygun fiyatlarla Çini ve halı alınıp satılacağı bildiriliyor.)

İMZASIZ

Anadolu Osmanlı
Demiryolu Şirketi,

N. 166, Tarih 27 Sefer 1327 Cumartesi 7 Mart 1325,
s.8.
(Tren saatlerinin ne zaman olduğu konulu Şematik bilgi
veriliyor.)

İMZASIZ

Fecr-i Âti

N. 167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.2.
(Şiir ve edebiyatla ilgilenen, genę yazar ve Őairlerden
oluşan topluluğun tanıtımıdır.)

İMZASIZ

İlânât

N. 167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
(Çırçır fabrikasından duyruilan ilan yayınlıyor.)

İMZASIZ

Gânî Fiyatlarla Çini
ve Halı Mübaeyesi

N. 167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
(Uygun fiyatlarla halı ve çini alınıp satılacağı
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Teveccühât

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.7.
(Çeşitli tebligat, ilân ve duyurulara yer veriliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
(Uygun fiyatlarla halı ve çini alınıp satılacağı
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Satılık Binek ve
Araba Atı

N. 168 Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
(Satılık araba ve atının ilanınıdır.)

İMZASIZ

Satılık Hâne

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s8.
(Satılık ev ilanidir.)

İMZASIZ

Hediye-i Şitaiye

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 mart 1325,
s.8.
(Karamersil Kazasından toplanan erzakların listesi
veriliyor.)

İMZASIZ

Teveccühât

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 mart 1325,
s.8.
(Değişik vilayetlerden verilen kısa ilanlar veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N.169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.8.
(Beyoğlu Mutasarrıflığından bildirilen duyuru
yayınlanıyor.)

İMZASIZ

Gâni Fiyatlarla Çini
ve Halı Mübaeyesi

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 Mart 1325,
s.8.
(Uygun fiyatlarla çini ve halı alınıp satıldığı ilan
ediliyor.)

3.19. REKLAM

İMZASIZ

İlânât

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Amerika'dan ithal edilen saatler 55 kuruş olup Bahçekapı'daki mağzada satılmaktadır.)

İMZASIZ

İlânât

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânun-ı sâni 1324, s.8.

(İngiliz ayakkabılarının satıldığı dükkanın reklamıdır.)

İMZASIZ

Hayden

N. 123, Tarih 14 Muharrem 1327 Cuma 12 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(En zarif İngiliz mallarının satıldığı, aynı adlı mağazanın reklamıdır.)

İMZASIZ

İlânât

N. 124, Tarih 15 Muharrem 1327, Cumartesi 24 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Amerika'dan ithal edilen saatler Bahçekapıdaki mağazadan temin edilebilir.)

İMZASIZ

İlânât

N. 125, Tarih 16 muharrem 1327 Pazar 25 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Amerika'dan ithal edilen saatlerin satıldığı dükkanın reklamı yapıp, saatlerin özellikleri belirtiliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 126, Tarih 17 Muharrem 1327 Pazartesi 26 Kânû-ı sâni 1324, s.8.

(Amerika'dan ithal edilen saatlerin temin edilebileceği yerler belirtilip, saat çeşitleri bildiriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 127, Tarih 18 Muharrem 1327 Salı 27 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Amerika’dan ithal edilen her çeşitte saatlerin olduğu mağazanın adresi verilmektedir.)

İMZASIZ

İlânât

N. 129, Tarih 10 Muharrem, 1327 Perşembe 29 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(İki kapaklı zenne saatlerinin fiyatı 120 kuruştur. İsteyenlere adres verilmektedir.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 131, Tarih 22 Muharrem 1327, Cumartesi 21 Kânûn-ı sâni 1324, s.8.

(Değerli taşlarla süslü çeşitli saatlerin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 134, Tarih 25 Muharrem 1327 Salı 3 Şubat 1324, s.8.

(Hanımlar için zarif saatlerin fiyatı ve satıldığı yer ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentası

N. 136, Tarih 27 Muharrem 1327 perşembe 5 Şubat 1324, s.8.

(Yeni getirilen fotokopi makinesinin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324, s.8

(Üzeri değerli taşlarla süslü bayan saatinin tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentası

N. 137, Tarih 28 Muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.8.
(Yeni çıkan fotokopi makinasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Hayden

N. 177, Tarih 28 muharrem 1327 Cuma 6 Şubat 1324,
s.8.
(Sadece İngiliz mallarının alınıp-satıldığı bir mağzanın
reklamıdır.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1327 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.
(Üzeri değerli taşlarla süslü bayan saatinin tanıtımı
yapılıyor.)

İMZASIZ

Sen Beno Birası

N. 138, Tarih 29 Muharrem 1324 Cumartesi 7 Şubat
1324, s.8.
(yeni çıkan içkinin duyurusu yapılmaktadır.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 139, Tarih 30 muharrem 1327 Pazar 8 Şubat 1324,
s.8.
(Üzeri değerli taşlarla süslü ithal malı bayan saatinin
satıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.

“Başlıksız”

(Üzeri zarif taşlarla süslü iki kapaklı bayan saatinin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8
(Üzeri zarif taşlarla süslü iki kapaklı bayan saatinin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memalik-i
Osmaniye Acentesi

N. 140, Tarih 1 Sefer 1327 Pazartesi 9 Şubat 1324, s.8.
(Fotokopi makinesinin bulunduğu dükkanın adresi, ve makinenin özellikleri veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 142, Tarih 3 Sefera 1327 Çarşamba 11 Şubat 1324,
s.8.
(Zarif taşlarla süslenmiş, iki kapaklı bayan saatinin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Venüs

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.
(Beyoğlu’nda açılan tuhafiyeye mağzasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Metin Matbaası

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.
(Vezirhanın’da yer alan dükkanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i

N. 143, Tarih 4 Sefer 1327 Perşembe 12 Şubat 1324,
s.8.

Osmaniye Acentesi

(Fotokopi makinalarının satıldığı yer ile, ilgili duyuru da bulunuluyor.)

İMZASIZ

Metin Matbaası

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen matbaanın açık adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Venüs

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlun'da açılan tuhafiyeye mağazasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentesi

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
(Fotokopi makinalarının bulunduğu dükkanın adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Hayden

N. 144, Tarih 5 Sefer 1327 Cuma 13 Şubat 1324, s.8.
(İngiliz mallarının bulunduğu mağazanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Metin Matbaası

N. 145, Tarih 6 sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen matbaanın adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Metin Matbaası

N. 145, Tarih 6 Sefer 1327 Cumartesi 14 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen matbaanın adresi veriliyor.)

İMZASIZ

“Başlıksız”

N. 146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlu Cadde-yi Kebir’deki mağzanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Tiring

N. 146, Tarih 7 Sefer 1327 Pazar 15 Şubat 1324, s.8.
(Galata ve Karaköy’de açılan elbise mağzasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Bekir Efendi Matbaası

N. 147, Tarih 8 Sefer 1327 Pazartesi 16 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen dükkanın adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Venüs

N. 148, Tarih 9 Sefer 1327 Salı 17 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlun’da açılan lüks mağzanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Mayer’in Kebir
Elbise Mağazası

N. 149, Tarih 1327, Çarşamba 18 Şubat 1324, s.8.
(Galata’da açılan lüks mağzanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Sen Beno Birası

N. 149, Tarih 1327 Çarşamba 18 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlu’nda adı geçen içeceğin satıldığı yer ve ücreti veriliyor.)

İMZASIZ

Tiring

N. 149, Tarih 10 Sefer 1327Çarşamba 18 Şubat 1324,
s.8.
(Galata Karaköy’de bulunan lüks elbise mağzasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Sen Beno Birası

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.7.
(Beyoğlu'nda bu içkinin bulunabileceği yerin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentesi

N. 150, Tarih 11 Sefer 1327 Çarşamba 19 Şubat 1324,
s.8.
(Fotokopi, baskı makinalarının bulunduğu dükkanın adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Venüs

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlu'nda bu biranın satıldığı dükkanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umûm Memâlik-i
Osmaniye Acentesi

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Fotokopi ve baskı makinelerinin satıldığı dükkanın adresi bildiriliyor.)

İMZASIZ

Sen Beno Birası

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Beyoğlun'da adı geçen içkinin satıldığı dükkanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Hayden

N. 151, Tarih 12 Sefer 1327 Cuma 20 Şubat 1324, s.8.
(Yabancı giysilerin satıldığı mağzanın adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Sen Beno Birası

N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.

(Adı geçen içkinin satıldığı dükkanın ilanıdır.)

İMZASIZ

Tiring

N. 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.7.

(Galata Karaköy'deki lükse elbise mağzasının ilanıdır.)

İMZASIZ

Beyker Ticarethânesi

N: 152, Tarih 13 Sefer 1327 Cumartesi 21 Şubat 1324,
s.8.

(Çadır, dürbün, bavul, matara gibi eşyaların satıldığı dükkanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

İlanat

N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.8.

(İstanbul-Galata'da açılan elbise mağzasının reklamı yapılıp, adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Göz Kulak Hekimi
İbrahim Temo

N. 153, Tarih 14 sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.8.

(İbrahim Temo açtığı muayenehanesinin reklamını yapılıyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i
Osmaniye'de Göz
Kulak Hekimi
İbrahim Temo

N. 153, Tarih 14 Sefer 1327 Pazar 22 Şubat 1324, s.8.

(Her çeşit eşya ve elbisenin satıldığı dükkanın ilanıdır.)

İMZASIZ

Tiring

N. 155, Tarih 16 Sefer 1327 Salı 24 Şubat 1324, s.8.

(Adı geçen lüks mağzanın Galata'da bulunduğu ilan

ediliyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.

(Mayer'in kebir, elbise mağzasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i

Osmaniye'de Göz

Kulak Hekimi

İbrahim Temo

N. 156, Tarih 17 Sefer 1327 Çarşamba 25 Şubat 1324,
s.8.

(Adı geçen eşya ve giyim mağzanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Karmeni Zaros

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.8.

(Adı geçen İngiliz şirketinin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i

Osmaniye'de Göz

Kulak Hekimi

İbrahim Temo

N. 157, Tarih 18 Sefer 1327 Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.8.

(Her çeşit eşya ve elbisenin bulunduğu mağzanın
reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum-ı Memâlik-i

Osmaniye'de Göz

Kulak Hekimi

İbrahim Temo

N. 157 Tarih 18 Sefer 1327, Perşembe, 26 Şubat 1324,
s.8.

(Her türlü baskı makinesinin bulunduğu dükkanın
adresi ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i
Osmaniye'de Göz
Kulak Hekimi
İbrahim Temo

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s. 8.
(Adı geçen mağzanın lüks eşya ve elbise sattığı
bildiriliyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentesi

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma 27 Şubat 1324, s.8.
(Her türlü baskı makinasının satıldığı ilan ediliyor.)

İMZASIZ

Tiring

N. 158, Tarih 19 Sefer 1327 Cuma27Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen lüks mağzanın tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Hayden

N. 158, Tarih 19 sefer 1327, Cuma 27 Şubat 1324, s.8.
(Adı geçen mağzanın lüks İngiliz malları sattığı ilan
ediliyor.)

İMZASIZ

Karmeni Zaros

N. 159, Tarih 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(Adı geçen İngiliz şirketinin tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i
Osmaniye'de Göz
Kulak Hekimi
İbrahim Temo

N. 159, Tarih, 20 Sefer 1327 Cumartesi 28 Şubat 1324,
s.8.
(Her türlü eşya ve elbisenin bulunduğu mağzanın
reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

İlânât

N. 160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(Mayer'in kebir elbise mağzasının tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Tiring

N. 160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(İsmi geçen elbise mağzasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i
Osmaniye'de Göz
Kulak Hekimi
İbrahim Temo

N. 160, Tarih 21 Sefer 1327 Pazar 1 Mart 1324, s.8.
(İsmi geçen eşya ve elbise mağzasının reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Göz ve Kulak
Hekimi Doktor
İbrahim Temo

N. 161, Tarih 22 Sefer 1327 Pazartesi 2 Mart 1325, s.8.
(İsmi verilen muayenehanenin adresi veriliyor.)

İMZASIZ

Karmeni Zaros

N. 162, Tarih 23 Sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.7.
(Adı geçen İngiliz şirketinin reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Beyker Ticarethânesi

N. 162, Tarih 23 sefer 1327 Salı 3 Mart 1325, s.8.
(dübün, bavul, sandık, çadır gibi çeşitli eşyaların satıldığı ticarethanenin resimli reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Bi'l Cümle Memalik-i

N. 163, Tarih ,24 Sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325,
s.8.

Osmaniye’de Göz
Kulak Hekimi
İbrahim Temo

(Adı geçen ticarethanenin verdiği bir ilandır.)

İMZASIZ
Mayer’in Kebir
Elbise Mağzası

N. 163, tarih 24 sefer 1327 Çarşamba 4 Mart 1325, s.8.
(Beyoğlun’da açılan mağzanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

İlanât

N. 164, Tarih 27 sefer 1327 Perşembe, 5 Mart 1325,
s.8.
(Çini ve halı alınıp satılan dükkanın verdiği ilandır.)

İMZASIZ

Tiring

N. 164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.8.
(Galata’da faaliyet gösteren mağzanın reklamı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentesi

N. 164, Tarih 25 Sefer 1327 Perşembe 5 Mart 1325, s.8.
(Her türlü baskı aletinin satıldığı dükkanın tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Gülgerar
Mağzası

N. 165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen erkek - bayan giyim mağzasının tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Umum Memâlik-i
Osmaniye Acentesi

N. 165, Tarih 26 Sefer 1327 Cuma, 6 mart 1325, s.8.
(Her türlü baskı aletinin satıldığı dükkanın tanıtımıdır.)

İMZASIZ

Hayden

N. 165, Tarih 26 sefer 1327 Cuma 6 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen İngiliz mağzasının tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Karmeni Zaros

N. 166, Tarih 27 sefer 1327 Cumartesi, 7 Mart 1325,
s.8.
(İngiliz şirketinin tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Gülgerar
Mağzası

N. 167 Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, 8 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen elbise mağzasının tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Tiring

N. 167, Tarih 28 Sefer 1327 Pazar, (Mart 1325 s.8.
(Son moda elbiselerin bulunduğu mağzanın tanıtımıdır.)

İMZASIZ

Karmeni Zaros

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 pazartesi, 9 mart 1325, s.8.
(Adı geçen İngiliz şirketinin tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Osmanlı Gülgerar
Mağzası

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
(Her türlü elbisenin bulunduğu mağzanın tanıtımıdır.)

İMZASIZ

Mayer'in Kebir
Elbise Mağzası

N. 168, Tarih 29 Sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325,
s.8.
(Adı geçen lüks mağzanın tanıtımı yapılıyor.)

İMZASIZ

Tiring

N. 168, Tarih 29 sefer 1327 Pazartesi, 9 Mart 1325, s.8.
(Adı geçen lüks mağzanın tanıtımı yapılıyor.9

İMZASIZ

Karmeni Zaros

N. 169, Tarih 1 Rebî-ül-evvel 1327 Salı, 10 mart 1325,
s.8.

(Adı geçen İngiliz Şirketinin tanıtımı yapılıyor.)

3.20. TASHİHLER (DÜZELTMELER)

İMZASIZ

Tashih

N. 6, Tarih 15 Rebî-ül-evvel 1320 Cumartesi, 21
Haziran 1902, s.4.

(4. numaradaki Şiirde bir düzeltme yapılıyor.)

İMZASIZ

Tashih

N. 10 Tarih 15 Cemâzi-yel-evvel 1320 arŐamba, 20
Ağustos 1902, s.4.

(9.sayının 4 sayfasındaki 1789 yılı düzeltilip 1889
yapılmıştır.)

İMZASIZ

Tashih

N. 12 Tarih 15 Cemâzi-yel-âhır 1320 Perşembe 18 Eylül
1902, s.4.

(9. sayıdaki “memanatın” kelimesi “mematının” olarak
düzeltilir.)

İMZASIZ

Tashih

N. 22 23, Tarih 1 Zi-l-hicce 1320 Cumartesi 28 Şubat
1903, s.8.

(Yirminci sayıdaki Casusluk ve Damat Mahmut Paşa
makalesinde yazın yanlışları düzeltilir.)

İMZASIZ

Tashih

N. 40, Tarih 15 Şaban 1321 Perşembe 25 Kasım 1903,
s.4.

(39. sayıda “Lisan” yazısında bazı kelimelerin
düzeltmiş hâli veriliyor.)

İMZASIZ

Tashih

N. 51, tarih 2 Safer 1322 Pazar 17 Nisan 1904, s.4.

(49. sayıdaki “Fırsattan İstifâde” isimli yazıda bazı
düzeltmeler yapılıyor.)

İMZASIZ

Tashih

N. 106, Tarih 15 Kânûn-ı Evvel 1906, s.4.

(104 nolu nüshanın 2. sayfasındaki yazının başlığı “bir
mesele-i şeriyeye ve tâb-ı kanuni” olarak değiştirilmiştir.)

İMZASIZ

Tashih

N. 129, Tarih 20 Muharrem 1327 Perşembe 29 Kânun-ı
Sâni 1324, s.6.

(Dünkü 128 no’lu nüshayla ilgili isim düzeltilmesi
yapılmaktadır.)

4. BÖLÜM

ŞURÂ-YI ÜMMET'TEN SEÇİLMİŞ YAZILAR

4.1. DİL VE EDEBİYAT

4.1.1. Edebiyat İle İlgili Makaleler

4.1.2. Edebi Eserler

A) BİYOGRAFİ

B) HATIRA

C) MEKTUP

D) ŞİİR

E) RÖPORTAJ

F) HİKAYE

G) NUTUK

4.1.3. Tercüme Edebi Eserler

A) ROMAN TEFRİKASI

4.2. SOSYAL HAYAT

4.3. EĞİTİM

4.4. PSİKOLOJİ

4.5. TARİH

4.6. SİYASET

4.6.1. İç Siyaset

4.7. HABERLER

4.8. AZINLIKLAR

4.9. MÜZİK

4.10. NEKROLOJİ

4.11. İLANLAR

4.11.1. Kitap İlanı

4.11.2. Muhtelif İlanlar

4.12. REKLAM

4. ŞURÂ-YI ÜMMET'TEN SEÇİLMİŞ YAZILAR

4.1. Dil ve Edebiyat

4.1.1 Edebiyat ile İlgili Makaleler

Erbab-ı Kalemin Vazifesi-İmzasız

Milli ve Siyasi Şarkılar-İmzasız

Kısm-1 Edebi-Ha.Sin.

Bugünkü Edebiyat ve Üdebamız-Ha. Sin

Musahabe-i Edebiye , Parnasyenler 1-Ali Nusret

Musahabe-i Edebiye , Parnasyenler 2-Ali Nusret

Musahabe-i Edebiye , Edebiyat-1 Etfal 2-Ali Nusret

4.1.2 Edebi Eserler

A)BİYOĞRAFİ

Gazi Osman Paşa-İmzasız

B)HATIRA

Ye's- İmzasız

Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 1- Ali Suavi

Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 2- Ali Suavi

Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 3- Ali Suavi

Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 4- Ali Suavi

Tercüme-i Hal ve Sergüzeşti 5- Ali Suavi

C) MEKTUP

Mektub-1 Mahsusi – İmzasız

Şurâ-yı Ümmet – İmzasız

Mekatip, Zaptiye Hapishanesi – İmzasız

Farmasonlar – Hiram Mim.

Anadolu Mektupları – İmzasız

Anadolu Mektupları – Ha. Sin.

İngiltere'nin Türk Düşmanlığı – İmzasız

Viraset-i saltanat-ı Seniye Hakkında Ziya Paşa'nın İki Mektubu – Ziya

Viraset-i saltanat-ı Seniye Hakkında Ziya Paşa'nın İkinci Mektubu – Ziya

Gorki'nin Rus Zabitanına Bir mektubu – İmzasız

Haniye'den : Mektup – İmzasız

Amerika'da Bir Ermeni Vatandaşımızdan Gelen Mektup – Sin. Mim.

D) ŞİİR

Hayat-ı Meyyite – Ha. Sin.

İstanbul'dan – İmzasız

Girit Muhacirini – İmzasız

Karban-ı Adem – Ha. Sin.

Beyaz ve Siyah – İmzasız

Askerin Şarkısı – İmzasız

Kısm- Edebi – İmzasız

Millet Şarkısı – İmzasız

Mithat Paşa – İmzasız

E) RÖPORTAJ

Kamil Paşa İle Mülakat – İmzasız

F) HİKAYE

Abdülhamit- i Sani'ye İthaf :Kanun-ı Evvelin Dördüncü Gecesinde Bir Hatıra Viktor

Hügo'dan Mütercem – İmzasız

G) NUTUK

Sami Paşazade Sezai Bey'in Nutku – İmzasız

4.1.3. Tercüme Edebi Eserler

A) ROMAN TEFRİKASI

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

Bir Sergüzeşt-i Hunin – Katol Mendes

4.2. SOSYAL HAYAT

İttihat ve Teavün - İmzasız

Aceze-i Nisvan - İmzasız

İhtilal – İmzasız

Avrupa’da Türkler – İmzasız

Türkler’de Tenakus-ı Züriyet – İki Asker

Cidal-i Müfid – Sadeddin Vedat

4.3. EĞİTİM

Seyahat-ı İlmiye - İmzasız

Nur ve Zulmet – Lam.

4.4. PSİKOLOJİ

Spiritizmaya Dair Salih Zeki Bey’e Açık Mektup

4.5. TARİH

Şipka Şenlikleri-Dal

Paris Kongresi-Gülhane Hatt-ı Hümayunu-Sin.Sezai

Saltanat ve Hilafet-i Osmaniye-İmzasız

4.6.SİYASET

4.6.1. İç Siyaset

Erbab-ı Kalemin Vazifesi-İmzasız

Makale-i Mahsusa, Kader-Lam. Elif

İstanbul’da Almanlar ve Ruslar-İmzasız

Casusluk- İmzasız

Sultan Abdülhamit’e Hitap-İmzasız

Yasak-İmzasız

Kütüb-i Diniye ve Fenniye-i İslamiye Tahrib Ediliyor-İmzasız

Abdülhamit’e Atılan Bomba-İmzasız

Abdülhamit’in Şüreka-yı Cinayati-İmzasız

Hükümet-i Hamidiye’nin Son Madalyası-İmzasız

Maraz-ı Şahane-İmzasız

Matbuat-ı İslamiye –İmzasız

Şaki Hangisi?- İmzasız

Tebdil-i Hükümet ve Matbuat-İmzasız

İttihat ve Terakki Fırkası-İmzasız

İttihat-ı Anasız-İmzasız

Şeriat İsteriz-İmzasız

Hilafet ve Yemen-İmzasız

4.7.HABER

Dağa Adam Kaldırmak-İmzasız

Müthiş Bir Facia-İmzasız

Temenni-i Hamidi-İmzasız

Komiteciler Ne Yapıyor?-İmzasız

Şuunat-İmzasız

4.8.AZINLIKLAR

Şark Hristiyanları Lehide Nümayiş-Hiram. Mim.

Ecnebler Bizim İçin Ne Diyorlar?-İmzasız

4.9.MÜZİK

Musahabe-i Musukiye , Rauf Yekta Bey'e Cevap-İmzasız

4.10.NEKROLOJİ

Bir Celladın Vefatı-İmzasız

4.11.İLANLAR

4.11.1. Kitap İlanları

Deccal-İmzasız

4.11.2. Muhtelif İlanlar

Büyük Balo-İmzasız

4.12.REKLAM

Sen Beno Birası

4.1.DİL VE EDEBİYAT

4.1.1 Edebiyat İle İlgili Makaleler

ERBÂB-I KALEMİN VAZİFESİ

-Birinci Nüshadan Ma'bed-

Ne kadar eski zamanlara ircâ'-ı nazar etsek , her milletin kaffe-i hadisât-ı mühimmesinde kalemin , sözün te'sîr-i azîmini görürüz. Sözün te'sîri o kadar büyüktür ki milel-i kadîmenin en mütahassız , en rakîki demek istediğim Araplar , zaman-ı cahiliyette bile , muharebelere şuarâ ve üdebâdan bir çok zevâtı götürürler ve bunların fikirlerindeki , sözlerindeki kuvvet ve metaneti , mücahîdinin eslihâ ve a'sâbındaki kuvvet ve metanete ilâve eylerlerdi. Bir hâtibin sözü bir mücahidin nazarında hayatın suret-i kâbulünü , kıymetini , telkîsını değiştirmeğe , taklîbe kifayet ederdi.

Sezâ-yı teessüfdür ki , bir zamandan beri erbâb-ı kalemimizden yazdıklarını neşretmeğe muktedir olabilecek ahvâl ve mevâkide bulunanları da yazdıklarında umumun , yani efrad-ı nâsın istifadesine pek az yardım edebilecek bir vâdî ihtiyâr etmişlerdir.

Âsâr-ı edebiye ve fikriyenin her vadide ve her tarzda murabba '-ı ruh ve müzekki-i efkâr ve ezhân olduğunu bittabi teslim etmekle beraber , bizim milletin bugün her sözü işittiği anda anlamak ihtiyacında olduğu ve bizim millete edilen sözlerin halk tarafından anlaşılmasını müteakib o sözlerle amel edilmek kudret ve metanetinde olması lazım geleceği mütalaâsındayız.

(Lisân -ı Osmanî'nin her fikri izah ve iblâğa kâfi olup olmadığı bahsi sadedimiz haricindedir.)

Bugün hakikati , yani levâzım-ı hayat ve menfaatimizi bilmek , bize vazifemizi , faidemizi anlatmak için lüzûmsuz tasnîât-ı fikriye ve lafziyenin vesâtatleri olmamalı; her söz , her eser maksadı yapılması lâzım ve vacip olan şeyi , vazifemizi bize doğruca , külfetsizce anlatmalı ; milleti , milletin iş görecek , başkalarının yaşaması için kendisinin yaşamasını göze aldırarak kısım-ı celîlini maksat ve fiiliyâta doğruca sevk etmelidir ; hem bu kuvvette , hem bu külfetsizlikte sözler söylenmelidir.

Bu yoldaki sözlerin bizde ve şu zamanda pek büyük semereler , eserler husule getireceğine ve kavlı kalemin ehemmiyet-i fevkâlâdesine Abdülhamit'in sözden ve asâr-ı umûmiye-i kalemiyeden gayetle korkması dahi büyük bir delil , azîm bir beşâret değil midir?

Abdülhamit'in ale-l-umum âsâr-ı vatan-perverâneyi ve ale-l- ekser mahsulât-ı edbiyeyi şiddetle men ettirmesi rûh-ı beşerin meyelânına , havâssına olan vukufsuzluğundan ileri gelir , bir ruh-ı hassâs yalnız tabiatı görmekle , temaşa etmekle de iyiliği , mehasini , bedayî , hakikati ister ve sever. Abdülhamid fi-l-mesel idrâk-i beşeri mahvetmeyince maksadına vâsıl olamaz. İdrak ve dimâğ hareket-i sâiyelerinde devam ettikçe kanun-ı âzam-ı tekamül her hükmünü icra eder ve etmektedir.

Bizim bazı erbâb-ı kalemimizin bu teselli ile ekser-i halkımızın idrakiyle pek az mütenasib yani kapalı ve dolaşık bir tarz-ı Beyân ihtiyâr ve tercih etmeleri veyahut hiçbir şey yazmamaları milletin ânîsi için büyük bir kayıtsızlık hali için muzırr bir ihmaldir. Devir yalnız Abdülhamit'in devri değildir.Zâlimler , kötüler , haksızlar da bakî kalmaz , fakat cemiyetler , daima bakîdir ; idrak her zaman başkasının mahsul-i idrakiyle terakki ve tekemmül etmeğe muhtaçtır. Zamanımız pek mühim ve bizi mahv ve tedmir eden zulm ve habâset pek büyük ve mühliktir.Bu zulmü yıkmaya , halkın çektiği şedâyidi tahffife medâr olacak ne varsa yapmalı ve bunu yapmak için halkı daha ziyade , pek ziyade tenvîr etmeli ; muhîtini , ihtiyacını , derdini , dermanını göstermelidir ki , işte bu erbâb-ı kalemin vazifesidir.

Son şiirlerimiz pek güzel ve pek âlîdir, fakat halkı daha çabuk uyandıracak , hakikate , iyiliğe daha ziyade ve daha çabuk yaklaştıracak bir lisânda yazılmıyor , yazılamıyor ; binâen aleyh faideleri maksûr kalıyor. Şuarâmız İstanbul'da , Türkiye'de açıktan açığa zulmü zemm ve tahkîr edemiyorlar , edemezler , bu meydandadır.Fakat fenalığı zemm , halkı iyi ve namuslu yollara sevk etmekle de zâlimi temdîr ve tahkîr ve zulmünü tel'în etmiş olurlar.Abdülhamit şundan emin olmalıdır ki “Hıyanet ve sirkat dünyada en iyi ve en âlf birer hareket-i celîledir.” dedirtmedikçe Türkiye'de yazılan her söz kendisinin aleyhindedir. Binaen aleyh erbâb-ı kalem ve şuarâmız için halkı uyandırmaya her zaman imkân vardır. Memâlik-i hariciyede çıkan gazete ve mecmualarda bu imkân pek çok ziyadedir.Bu gazetelere yazı yazan fedâyi-i fitratân-ı milletin içinde buldukları hürriyeti Türkiye'deki zebûn ve esîr halkımız menfaatine hüsn-i isti 'mâl yani hürriyet-i mahallîden pek çok istifade etmelerini tavsiye ve arzu eyeriz. İstanbul'da çıkan mecmua ve gazetelerden bazılarının bile , milletlerin tekemmülâtını yâd etmek , eski zamanlarımız örten perdeleri arasına yavaşça açmak , yeni zamanlarımızı ihtiyacâtı-ı ilmiyesini –ki ihtiyacâtı-ı hayatiye demektir- göstermek hususlarındaki himmet ve maharetlerini de makâm-ı intisâhda yâd ve takdîr ederiz.

Bizim şu günlerde en büyük ve en birinci mevzû-ı kelâmımız bize tecavüz edilen haksızlığı redd , canımızı yakan âteş-i şer ve zulmü nazar-ı insaniyette tasvir etmek olmalıdır. Canımız yanmıyor mu? Bu can acısını niçin bir lisân-ı samimi ve sadık ile tasvir ve erbâb-ı

vicdana tefhim etmiyoruz? Mazlum değil miyiz? Niçin zulmden kurtulan her milletin yaptığı şeyleri yapmağa , bu şeyleri öğrenmeğe halkı teşvik etmeyelim?

Cemiyet-i insaniyenin düğünü ıtlak olunan Fransa ihtilâl-i azîmini erbâb-ı fikr ve kalem vücuda getirdi. Asrımızda birkaç millet şiir ve kalem yüzünden nail-i necat oldular : Üçüncü Napolyon'u kahreden silahların en mühimi Hugo'nun kalemidir. Kuşot'un , Betofin'in feryatları Macaristan'ın ahvâl-i siyasiyesini pek çok ıslâh etti ; İtalya ittihadında Garibaldi , Kavor , kadar şâir Mazzini'nin de medhali vardır. Bunlar âsâr-ı fikriye ve kalemiyenin bir millet üzerindeki tesîrini Beyanlara , anlayanlara malûmdur.Biz artık sade küllerimizden bahsetmeyelim , zulmün bize açtığı yaralardan yüreklerimizde gülistanlar peydâ oldu ; bülbüllerimizi artık vasfetmeyelim, milletimizin enîn-i mazlumânesi bülbül feryatlarından müessirdir.Canânımızın kadd-ı dîl-nişîni , ârız-ı âteşîni canımız ateşlerde yanarken bize üss- i kelâm olmasın ; hem biz bir milletiz ki :

Tıgadır rağbetimiz zülf-i semen-sa yerine
Meylimiz rabıtabır kâmet-i bâlâ yerine

İmzasız , n.1 s.4

MİLLÎ VE SİYASÎ ŞARKILAR

Dünyada maddi , manevi ne kadar kuvvet , ne kadar vasıta-yı terakki ve saadet varsa vatanın hayr ve selâmetine sarfedilmeli ; o maksada yaramayan şeylerle iştigâl etmek bize bu gün haram olmalıdır.

Burada isti'mâlini tavsiye etmek niyetinde bulunduğumuz kuvvet , manevi kuvvetlerin en latîfi olan , şiirdir. Şiirde milli ve siyasi şarkılarda insanın hissini tahrîk edecek , kalbini titretecek hassalar bulunduğunu bildiğimizden zamanın ahvâl ve ihtiyacına uygun manzûmelerle de vatandaşlarımızın tehyîc-i kulûbuna tezhîb-i ahlakına hizmet edildiğini görmek isteriz.

Zaman-ı saadette hazret-i fecr-i kâinâtın , hulefâ-i râşidînin o müessir , câzib ve nâfiz sözleri mü'minîni en çetin işlere sevk etmeğe kâfi iken yine nağmelerle de teşcî-yi cünûda lüzûm görülmüştü ; orduda muğanniler bulundurmak adeta techîzât-ı mühime-i harbiyeden addedilmişti.

Milli ve siyasi şarkıların ezmine-i kadîmeden bugüne kadar her kavim nezdindeki fevaidinden bahse Şûrâ-yı Ümmet'in hacmi müsâid değildir. Herkes bilir ki bundan yüz sene evvel Roja Dolil tarafından yapılan meşhûr Marseyyez şarkısının o aralık ümitsiz ve perişan kalan Fransızlara büyük bir ordu , ikinci bir Jan Dark kadar hizmeti olmuştu.

Makam ile söylenen nazmın tesiri , husûsiyle bizim şark ahâlisine tesiri , pek büyüktür. Ninniler , âşıkâne gazeller , ilahiler , mersiyeler hep birer başka tarzda müessirdir. Şarkıda sâir manzûmelerden fazla olarak bir de hissiyatı müctemian ilân ve irâe etmek hassası vardır. tasvîr edilen hüznün ve kederin veya emelin her kim kalbinde bir aynını duyarsa bu duygusunu kendisiyle hemhâl olanların avâz ve terennümüne uydurarak ifade etmek ister. Şarkı böyle umûmi bir hissi yine umûmun anlayacağı bir lisânda ve umûmun kolaylıkla zabt edebileceği bir ahenk ve üslûpta ezhâr ve Beyâna vasıta olduğu için bir kavme , bir şehre mensûb insanların irtibât-ı kulûbuna ve bazı an'ane ve hasâil-i milliye'nin vekaye ve imtidâdına hizmet eder. Selanik'te yapılmış bir şarkıyı Selanik'te doğmuş , büyümüş bir adam Bağdad çölünde işitecek olursa şarkının söylendiği tarafa doğru sevinerek kulak verir , meyl eder , gider.

İşte ümitin ittihâdına çalışan fırkalar bu gibi vesâit-i rakîkanın da ehemmiyetini nazar-ı kayd ve itibârdan uzak tutmamalıdır. Ancak , bir mahale mahsûs şarkılardan yalnız o mahalin ahâlisi mütehassis olacağından ittihâda hizmet edecek şarkı bütün millete mahsûs ve bi'l-hassa Osmanlıların hissiyatını , emel ve iştiyâkını musavver olmalıdır.

Bizde bir belde , bir kabile halkının mizâc ve hevâsına göre yapılmış ezgiler çoktur , lakin Fransızların Marseyyezi tarzında umûmi rikkat ve heyecana getirecek siyasi – milli bir şarkı yoktur. “ ey gaziler yol göründü yine garip serime” türküsü milli değildir ve olamaz ; çünkü elem-i firâk ve infikâktan başka bir şey ifade eylemiyor ; kalbe metânet verecek bir za'f ve kasâvet getiriyor. Kemal Bey'in “amâlimiz , efkârımız ikbâl-i vatandır.” şarkısı matlûb olan şerâiti bir dereceye kadar cami ise de kaba Türkçe olmadığı ve bir de hissiyat-ı milliye'nin yalnız bir cihetini , husûsiyle devr-i hâzırın ihtiyacıyla mütenâsib olmayan cihetini tasvîr ettiği için Beyn-el-avâm şüyya bulmamıştır.

Umûmun mahzar-ı kabulü , ve redd-i zebânı olacak bir şarkı felâket , hiss-i intikâm , sevdâ-yı hürriyet gibi herkes tarafından hissedilmiş veya herkesi az çok sarsmış şeylerin tercümânı olmalıdır. Beyoğlu harîk-i kebîri ve Çerkes Hüsni'nün idamı üzerine yapılan destanlar bizde en parlak bir manzûmeden ziyâde teammüm eylemiştir.

Vatanımız pek büyük şairler yetiştirdi. Bunların eş'ârı milletin sermaye-i irfânı , medâr-ı iftihârıdır. Bugün bile memâlik-i Osmaniye'de mimardan , mühendisten , kimyagerden ziyâde şair mevcûttur. Hayfâ ki hiçbirinin millete arzu ettiğimiz yolda nâfi eseri

görülmüyor. Herkes kudret-i fitriyesinden , ilim ve hünerinden memleketini , hem-nevini müstefid eylemeğe mecbûr olduğu gibi şairin de vatana karşı bir vazifesi olmak lazım gelir. O vazife bugün Beyazı , yarın siyahı teşbihât-ı şairâne ile tarîf etmekten veya hiçbir maksad-ı celî ve ulvîyi nazar-ı ihtimâma almayarak halkı güldürüp ağlatmaktan ibaret değildir , sanırız.

Mâtemzede bir kavme bahariyeler , mehtabiyeler söylemek terbiye ve nezâket-i milliyeye muhâlif olmasa bile faydadan , tesîrden hâlîdir. Her şey yerinde yapılmalı , zamanın his ve ihtiyacına muvâfık olmalıdır. Bugün Türkler zalâm-ı kahr ve nevmîdi içinde pür-melâldirler. Milletın kalbini âlî hisler , civânmerdâne şulelerle takviye ve tenvîre çalışmak lazımdır. Şirâdan beklediğimiz hizmet işte budur.*

Biz de bugün ümmeti ikâz edecek hakaik ve bedâyi-i tâbîiyeyi metdana çıkaramamak mahzûru hizmeti mâni olmamalıdır. Mısır'da , Bulgaristan'da ve Paris , Londra , Cenevre gibi Avrupa'nın büyük şehirlerinde Türkçe eser bastırmak mümkündür. Bir nâm-ı müsteâr tahtında gönderilecek âsâr-ı nâfianın tab ve neşrini Şûrâ-yı Ümmet idaresi mâ-me'l-memnûniye-i der-uhde eder.

İmzasız , n.18 , s.2

KISM-I EDEBÎ

Şurâ-yı Ümmet'in geçen nüshalarının birinde "Lisân" ünvanlı küçük bir makale-i manzûr nazar-ı dikkatim oldu. Makalenin üslûb-ı güzîni muharririnin şahsiyyet-i edebîyesini tanıtmaya kâfidir. Bir edîb- i halûkumuzun mahsûl-i hâme-i irfânı olan o makalenin ihtiva ettiği mütâlaât-ı lisâniye bittabi beni düşündürdü. Evet! Sezaî Bey'in üslûb-ı güzîn-i girye-i ahenginde her kelime bir katre gözyaşı gibi rûhperver ve samimidir. O katrelerin menbâi ise Sezaî Bey'in rûh-hassas şairiyetidir. Üslûb-ı Beyânında öyle bir perişanlık öyle bir giryânlık vardır ki en nazar-girîz tahayyülâtı , en rakîk ve âlî hissiyâtı o üslûb-ı necîb ile tasvîr eder. Bazen bir kelimesinde rûh-ı beşeriyet derin derin çırpınır. Bazen bir cümlesinde fikr-i şâiriyet kanatlanır...

Bu def'a lisân ve edebiyatımıza ait serd ve Beyân ettikleri nazariyât ve mütalaâtı okuduğum zaman "Üslûb-ı Beyân aynıyle insan" olsaydı mutlaka derdim ki: Sezaî Bey'in nâ-kâbil- i taklîd ve nev'î şahsına münhasır olan tarz-ı Beyânını bir muharrir-i hünerver taklîd etmiş ve hakkıyla muvaffak da olmuş. Çünkü makaleyi okuduğum zaman sergüzeşt-i müellifinin mahsûl-i fikri olduğuna bir türlü inanmadım. Sezaî Bey'in makalesinde şimdiye kadar yazılan âsâr-ı edebiyenin Türkçe yazılmadığından ve bundan dolayı meşâhîr-i erbâb-ı kalemin mahsûlât-ı edebiyelerinin revacsızlığından şikayetle üdebâmızın Türk diliyle Türk hissine tercümân olmadıkları için sözleri mensub buldukları milletin kalbinde hiçbir tesîr hâsıl etmediğini iddiâ ediyor. Bundan beş altı sene mukaddem İstanbul gazetelerinde mübâhis-i lisâniyede bulunan ve eski Türkçe ile müştâgil bazı zevât lisânımızı Arabî ve Farişî kelimelerden tecrîd ederek yerlerine Türkçe kelimeleri ikâme etmeği ve Arabî Farişî tarzındaki izâfâtı , vasf-ı terkîpleri , hazf ile kaide-i Türkiye üzere teşkîl ve istimâlini tavsiyede bulunuyorlardı. Bu suretle fûnûn ve edebiyat efrâd-ı millet Beyninde ta'mim ve intişar edecek ve herkes her yazılan şeyden müstefîd ve mütelezziz olacaktı. Şimdi o zevâtın dermiyân ettikleri mütalaâta Sezaî Bey'in de kısmen iştirak ettiğini görüyorum. Sezaî Bey'in rûfekâ-yı efkârının serd ettikleri mütalaât bence hükümsüzdür. Çünkü içlerinde lisân ve

edebiyatımıza bir feyz , bir teâlî-i bahş etmiş bir edîb- i sahib-i üslûbumuz yoktur. Fakat Sezaî Bey'den o “ Küçük Şey”lerin büyük muharririnden böyle bir fikrin sudûru beni mütehayyir etti. Bu fikr-i nev-zuhûr lisân ve edebiyatımızı alâ mı , yoksa büsbütün esasından imhâ mı edecek?...Asıl rûh-ı mesele buradadır. Şimdi bu zevâtın dil-hâhları üzre lisân ve edebiyatımızı “Türkleştirmek” niyetiyle bütün Arabî , Farsî kelimâtı havza-ı kamûsumuzdan atacak olursak bir gün her türlü fikir ve meâniyi tasvir ve tebliğe muktedir lisân-ı kemâl-residemiz o zaman pek fakir , pek kifayetsiz kalacağı aşikârdır.Lisânımızın bugünkü Kırım Türkçe'si gibi halavetsiz , ahenksiz , şikeste- beste bir hâle tenezzül edeceğinden sarf-ı nazar fesahâtine eslâf-ı üdebâmızın ettikleri bunca himmetler heder olduktan başka bu gün milletin okur yazar efrâdından kimse yekdiğerine ifhâm-ı merâma muktedir olamayacaktır. Geçenlerde Kırım'dan hey'et-i tahrîriyeye gelen bir makaleyi anlamakta ne kadar müşkîlât çektiğimiz henüz hatırlardadır. Müceddid-i edeb Şinâsi merhûmun divançe-i eş'arında sırf Türkçe birkaç kıtaât ile müfredât vardır ki bunların ne kadar halavetsiz ve hissiyât-ı ibtidâiyeyi musavver şeyler olduğu ba'de-l mütalaâ anlaşılır. Biz ileriye gitmek için yedi sekiz asır evvelki hâllere avdet etmekle uğraşırsak aradığımız netice ile esbâb arasında istilzâm yerine tenakûsa uğrarız.

Bugün elsine-i ecnebiyenin en mükemmeli olan Fransızca'ya vaktiyle Latin veya Rumca'dan birçok kelimât temsîl (Assimilation) suretiyle dâhil olmuştur. Hele ıstilahât-ı fenniyeye aid bütün kelimat Rumca'dan me'hûzdur. Hiçbir lisân kendisine az çok karabet ve münasebeti olan el-sine-i sâireden istiâre-i kelimât etmeksizin başlı başına tevsî ve tekamül ettiğini bilmiyorum. Her kavim kelimât-ı müsteâreyi lisânlarına alırken temsîl ederler. Biz de aynıyle Arabî veya Farisîden me'hûz kelimâtı temsîl suretiyle lisanımıza mâl ediyoruz. Bunun isbatı ise pek kolaydır : Çünkü Arabî'den me'hûz kelimâtı daima lugât-ı Araptaki meânî-ı asliyesiyle muhafaza etmeyip az çok farklı olarak ve bazen büsbütün tebdîl ederek lisanımızda isti'mâl ediyoruz. Bu babda bir iki misâl irâd edeyim. Vaktiyle merhûm Hoca İbrahim Efendi'den “Tebaiyyet” kelimesinin Arabî olmayıp (tab) sıfatına bâ-yı masdariyet ilavesiyle teşkil ettiğimizi öğrenmiştim. (İktibâs) kelimesinin ise Arabî'deki mana-yı lügavîsi “ birinden ateş almak” manasını müfid olduğu halde bizce müstâmel olan mana-yı mecâziyesidir. Bunun gibi bir çok Farsî Arabî kelimâtı mana-yı aslîsinden büsbütün başka manada istimâl ettiğimiz gibi ihsâs , ihtisâs , istimzac kelimelerini de Arabî'de mesmû' olmayan bir babdan tasrîf etmişiz.

Bir de Farisî veya Arabî kâidesine tevffiken teşkîl ve isti'mâl olunan terakîbiyi kaldırmak lisânımızı katliâm etmek demektir. Çünkü en nazar-giriz bir hayâl-i ferîşte-misâl , en derin bir fikr-i nev-tûlû , en nerm ü nazenîn bir hissi Türkçe üç dört satırla tasvîr ve ifade edecek yerde

Farisî veya Arabî iki kelimeciğin terkîb suretinde râbîta-ı izdivaciyle ne belîğ ve mûciz ifade ediyoruz.

Efkâr-ı âlîye ve hissiyât-ı sahihe-i insaniyeyi tasvîr ve tersîm eden âsâr-ı edebiye sırf Türkçe yazılmış olsa bile avâmın bundan bir şey anlamayacağı pek tabîidir. Çünkü edebiyat ile perver-i şîyâb olmayan bir dimâğ bir eser-i edebiyeden zevk-yâb olamaz. Mesela :

Batmasın pâyine aman şu çiçek

Mısraındaki (pây) kelime-i Farisîyesine mukâbil vezin müsait olup da ayak denileydi muhatabı olan bir köylüyü i'câb edeceği şüphesizdir. Tarlasında sabahtan akşama kadar güneşin harâret-i cehennemiyesi altında didinen bir köylü kadına :

Batmasın pâyine aman şu çiçek

demek Latince bir mısraı okumaktan farklı değildir. Fikr-i hakîrânemizce erbâb-ı kalemi avâmın seviye-i idrâkine tenzîl etmekten ise milletin evlâd-ı istikbâlini üdebânın derece-i irfânına mümkün mertebe takrîb eylemek daha hayırlıdır.

Pazar 16 kanun-ı evvel sene 903

Hâ.Sin. n.46 , s.4

BUGÜNKÜ EDEBİYAT

VE

ÜDEBÂMIZ

Edebiyatın efkâr ve hissiyât-ı insaniye üzerine ehemmiyet-i hakikiyesi lâıyıkıyla takdîr edilemeyen bir memlekette bir sanatkâr-ı güzînin iki büyük düşmanı vardır. Birincisi halktır. Çünkü bir edîb-i bedayi-perverin pâk ve şeffaf , zarif ve müzeyyen üslûb-ı tirâşidesi onları ziyâde düşündürdüğünden yorar ve çalışıp anlamaya mecbûr eder. Bundan dolaydır ki halk âsâr-ı âliye-i sanâttan bir türlü mahzûz olamaz. Tıpkı gece bağçede mehtaba karşı geviş getiren koyunlar gibi bu yolda bedayi'-i edebiye kıraat olunduğu zaman can sıkıntısından esnemeğe başlarlar. Sade ve sehlû't tefehhüm , mevzuu vekâyi-i fevkaladeyi musavver , mübalağalı , heyecan-engîz eserlere bir meyl-i umumi bundan neş'et eder. Midhat Efendi ve emsâlinin mücelledâtı gibi.

Hakiki sanâtkârların kâriîn-i güzîni mahdûd bir fırka-ı mümtâzeden ibarettir. Daima sislerle muhât şevâhik-i mefkûre gibi masdar-ı ulviyât olan o âli cepheler hiçbir zaman halkın seviye-i zemîn-i idrâkine sukût edemezler. Mahsûlât-ı edebiyelerinin revâcı ise diğer efsane ve destan tarzındaki acâyibât-ı avâm-pesendâneye nisbeten pek azdır. Galiba bu hakikât-ı mü'limeyi imâ etmek isteyen bir münekid-i sahib-nazarımız "Üdebâ halk arasında gurebâdır." diyor.

İkincisi hükümet-i mutlakadır. Çünkü hükümet bir eserde kuvvet ve şiddet görünce ondan ürker. Ve bittabi eser ve müesserin mahv ve iclâsına gayret eder. Hükümet her ne sûretle olursa olsun kuvvet ve hakimiyeti çekemez. Kemâl Bey âsârı gibi. Bir hükümdâr-ı müstebidd tıpkı bir baykuş gibidir. Hükümrân olduğu harâbe-zârın bir köşesinde peydâ ve nâ-peydâ bir nûr-ı i'tilâ görünce hemen ürkeren siyah kanatlarının darbe-i meş'umesiyle o ziyâ-yı cevval-i irfânı söndürmeğe çalışır. Bundan dolayı dergah-i memâlik-i cebâbirede tek tük yetişen üdebâ gurebâ-yı zulm-dîde , edebiyat ise fakîr ve dermandedir. Baykuşlar harâbelere aks eden şimşeklerden rencide olduğu gibi ferâine-i hükümet de bârika-i efkârdan teşe'üm ederler. Daima mâzinin zulmet-i cehaletinden mahzûz ve ahâlinin hâb-ı gafleti sayesinde hayat ve hükümetleri mahfûz olan müstebiddân-ı zaman millete pîşvâlık etmek isteyen efkâr-ı âliye ashâbını teb'îd ve saraylarını bekleyen kilâb-ı istibdâdı üzerlerine taslît ederler.

Böyle bir devr-i musîbeti idrâk eden bedbahtân-ı edebden kimi cânilere mahsûs zindan-ı hakârette mazlûmen yılanlara , akreplere refîk-i iğtirâb, kimi de havf ve hırâs-ı can ile bir köşede bir halecân-ı ızdırâb ; bazısı da sâika-ı zaaf ve ye's-i zarûretle fazilet-i insaniyesini muhafaza edemeyerek

Yokmuş ondan fâide evlad-ı bî-dermânıma.

Nevha-i iştikâ'-âmîziyle ikbâl ve istikbâli için kâfile-i feyz-cûyân-ı zamana dahil olur. Bir kısmı da memâlik-i hurneden birini menfâ-yı ihtiyarî ittihaz ederek tıpkı serdî-i rûzgâr-ı hod-

gâma tahammül edemeyen kırlangıçlar gibi âfâk-ı mukaddese-i vatandan birer birer nâlân ve girîzân uzaklaşır.

Bir milletin üdebâsı , hükemâsı , ulemâsı böylece dağıldıktan sonra onların avâze-i fazilet ve irfânı yerine bir bûm-ı harâbe-nişînin kahkahât-ı leyliyesi kaim olur. İşte bugün sâye-i şâhanede edebiyat ve üdebâmızın hâl ve mevkî budur.

29 Temmuz 1903 Pazar

Ha.Sin , n.36 , s.3

MUSÂHABE-İ EDEBİYE

PARNASYENLER

1

Fransa'da son otuz kırk seneden beri "Viktor Hügo"nun debdebe-i hayâl-âşûbuna hayrân olmakla berâber sahâif-i edebi başka bir tarzda ve bihakkın nevtrâşîde cevâhir-i bedâyi ile tarsî etmiş olan melâhatperestân-ı şiirin, yani "parnasyen" denilen zergerân-ı mahâsinin nasîbe-i neş'eti hemen tamâmen memleketimizde on on beş sene mukaddem

“dekadan” unvânıyla zuhûr ederek şîr-i Osmânî’yi o zamâna kadar nazarların melûf olmadığı bir âb ü tâb ile revnakyâb eden mücâhidîn-i edebîni dağdağa-i infilâkını andırmaktadır.

“Parnasyen” nâmı tıpkı bizdeki “dekadan” unvânı gibi gayr-i mütenezzilâne bir hande-i istihfâf ile telakkî olunur ve manâdan mücerred olan bu lafzın âşık-ı mahâsin-i tabîat genç bir edîbe izâfesi kakkahalarla güldürecek bir lakab-ı hicv ü tehekküm addedilirdi. Hiç şübhe yok ki bunlara esbâb-ı handeleri suâl edilse idi cevâbdan tamâmen âciz kalacaklardı? Bizde dekadanlar, Fransa’da parnasyenler böyle bir suâle tenezzül etmiyorlardı. Emîn edilir ki zamân bunun pek parlak, pek dîdefirûz bir sûrette cevâbını vererek muterizleri mecbûr-ı acz ü hayret edecekti.

Meslek-i edîbânelerindeki ismin garâbetinden dolayı garazkârlarının melekât-ı dîhkiyesini tehyîc eden bu genç şâirlerin afvolunmaz bir kusûru vardı: [eşyâda cüstücû-yı mahâsin] ve mahâsine karşı: [hayret-i müfritâ]. Bu taharriyât, bu tahayyürât onların rûh-ı bedâyiperestinde mîlâd-ı Âdem’den beri “şîir” unvân-ı cânfirîbiyle yâd edilmekte olan kerîme-i mahâsin-i tabîata karşı bir ibtilâ-yı ârâmsûz hâsıl etmiş idi.. Evet, bütün bu âteşin rûhlarda vâhimefirûz bir hüsn ü ân ile temessül eden dilber-i şîirin şeydâ-yı nâlânı olmuşlardı. Bu mahbûbe-i dilârâyı kendi zamânlarına kadar lâıyk olduğu tecemmülât-ı nezâhet ve zarâfet ile bezenmiş göremedikleri için âdetâ bütün levâzım-ı cemâlini tezyîde gayret ettiler.

San’at, pîş-i nazar-ı hürmetlerinde başka bir sîmâ-yı nûrânî aldı. Bu bülend ve muazzam san’ata ithâf edilecek en rakîk ve nezîh cemîle-i tekrîm lisânı üslûbu ve şekli sânihâtı tanzîm ve tezyîn etmek olduğu hissedildi. Artık taabzede-i a’sâr-ı edeb olan gözlerimiz yeni bir incilâ ile revnakdâr oldu. Ve lisânımızın müstaid olduğu bütün güzelliklerin o zamâna kadar mütevârî-i ihmâl oldukları sehâib-i fütûr altından peyâpey lem’apâş-ı tebessüm olması üzerine ihtimâl ki bütün demler dükkân-ı fitratta dahi adem-i - itirâflarına rağmen- bir incizâb-ı şebâb-âferîn uyandı! Ferişte-i ilhâm sahrâ-yı edebe bu ezhâr-ı nâdîdeyi taraf taraf îsâr ettikçe şeydâyân-ı melâhatin gurûr-ı muhıkkı huzûrunda kıvrananlar artık semere-i acz ü istirkâb olan mücâdelât-ı kalemiyelerini en galîz kelîmât ile şâibedâr-ı isâet etmekten başka çâre-i teşeffî bulamadılar. Onların gayz-ı demâdem-firûzuna rağmen Fransa’da (parnasyen)lik, bizde (dekadan)lık ilerliyordu! Bir zamân oldu ki bu kitâbeler ile yâd edilmek âdetâ şeref-i insânîye taarruz eden bir düşnâm oldu!.. Lâkin hakâyık-ı ulviye ve sanâyi-i nefisenin halk indinde mazhariyet-i mutâdesi budur!. Mutlakâ muntazam, müretteb bir müdâfaa-i itirâziye zekânın her türlü infilâk-ı hârikına haylûletsâz olarak mukadderât-ı ezeliyesi zebân-ı teâlâ olan beşerî bir müddet için pestî-i itiyâdı içinde uyuşturur!.. Edebiyât.. Âh, saâdetlerin en râygân ve en bînihâyesi olan bu nedîme-i rûh şu kahr u tazîbin en ziyâde kurbânıdır. Bahâ-yı san’atı ve bilhâssa san’at-ı eş’ârı halkın uyûn-ı takdîr ve ibcâline arz

etmekle mükellef bulunan dekâyıksencân-ı tenkîd bile bazı kerre hıdmet-ı latîfelerinde kusûr ederler, tecelliyât-ı hârîka-i san'atı halkın his, fikir, hayâl nâmına terbiyesi için lâyıkiyle vâsf u teşrîh etmezler. Hâlbuki alâik-ı hissiye-i menfaat ve hâtırgîrîden tamâmen âzâde bulunmak lâzım gelen erbâb-ı tenkîd efrâd-ı milletin rûhunu nefh-i semâvî-i şî'r ile tervîc ve telzîz için bedâyi-i hakk u hayâli yorulmak, usanmak bilmeyen bir azm-i san'atperestâne ile onlara tertîl ve ittîrâ etmelidirler.. Milletin rûhu ne zamân iştiyâkât-ı şîir ile meşbû olursa lezâiz-i hayâtiye o zamân bütün sâf ve dilcû nezâketleri, nefâsetleri ile tecellî eder. Zîrâ şîir bütün envânı câmi olarak hüsn ü letâfet nâmına rezk olunmuş bir âbide-i san'attır!

Tabîatı serâpâ muhît olan hüsn ü letâfete karşı efsürde, lâkayd bir rûhun hiçbir vakit hâricde bir lem'a-i feyzâfeyz ile esernümâ-yı kemâl olması mümkün değildir. Vâkıâ marifet-i hüsn, talîm ile ilkâ olunamaz. Meşhûrdur ki (Aristo)ya "Hüsn nedir?" demişler; "Bunu ancak körler suâl edebilir!" cevâbını vermiş.

Bu hâlde güzel bir eser-i san'at huzûrunda dembeste-i hayret olmayı bilmeyen bir rûh-ı müncevide en lâyıık muâmele, mahrûmiyet-i hissiyesine karşı merhamet olmak îcâb ederse de nefâisâşinâyân-ı san'at menâkıb-ı hüsnü ihmâl ettikçe bizde ve hemen her yerde olduğu gibi gitgide cür'et-i efsürdegân artar ve bir ân olur ki "şîir" nâm-ı bedîi lisân-ı tebcîl ve perestişe alınır alınmaz: "Şîir mi?. Artık şimdi şâir olmayan var mı?.." fekâhe-i zarâfet-fürûşânesi bir âverde-i zebân tehekküm edilir!..

Husûmet-i aczden başka bir şey olmayan bu devrin devâsı evvelâ bizzât şâirlerin, sâniyen huzzâk-ı tenkîdin yed-i mahâretindedir.

Şâirler rûhlarımızı semâvât-ı hiss ü hayâle i'lâ eden sânihât-ı lâhûtiyâne ile bizi müstağrak-ı sevdâ ederken erbâb-ı tenkîd dahi bu sihrâferîn terânelerin, bu vicdânî efgânların âheng-i ceyyidin bize birer levha-i zerendûd içinde bir kat daha ismâ etmelidirler... Mest-i ilâhî-i tabîat olan şâirlerin bazan tarab-âkîn zemzemeleri sâmia-i millette ebedî akislerle tanînsâz-ı letâfet ve nezâhet olmalıdır ki rûhların şevk-ı ibdâi uyansın. Rûh-ı milletin en müessir mürebbîleri şübhe yok ki şâirler olacaktır. Fakat şâirler şîiri tamâmen parnasyenler tarzında latîf, nezîh, matbû bir ciyâdet ile ârâyişyâb-ı tarâvet etmedikçe terbiye-i milliyeye medyûn oldukları vazîfe-i ulviyetâmûzu îfâ etmiş sayılmazlar...

Bizde kesîrû'l-âsâr bir muharririn nasılsa "dekadan" unvânıyla telkîb ve tehzîl etmek istediği edebiyât-ı hakîkiye meftûnları, daha ziyâde, Avrupa'nın parnasyenlerine teşbîh olunabilir. Çünkü dekadanlarımızın edebiyâtımıza ettikleri en gayr-i kâbil-i nisyân hıdmet-i makbûle kelimât, üslûb ve şekli-i sânihâtta tecellî etmektedir.

Hakîkaten nezâhet-i kelimât düstûr-ı a'zam-ı edeb oldu. Hayâlhânemizde en hafîf, en girîzân bir kerâhet ve ziştî uyandırmak ihtimâli olan elfâz, mansaba-i kabûlden tard edildi.

Hüsn-i elfâzı muhâfaza gayreti alelekser hüsn-i manâyı da temîn etti. Güzel manâları olan güzel lafızlar bizzarûre diltirib hayâllerin yâdâver-i istiğrâkı oldu. Böyle itinâlarla hücre-i edebe îsâl edilen nevarûsân-ı sühan gerçekten hasretü'l-kulûb olan birer perî-i dilârâm gibi rûhumuzu teshîr etti.

Lisânımızı tamâmen Türkçeleştirmek husûsundaki gayretin sâika-i hamiyet-i milliyetperverâne ile takdîr olunması tabîi ise de -kesret-i ülfetten dolayı olsa bile- Arabî ve Fârisî kelimâtın nezâhet ve letâfet-i ifâdeyi temîne medâr-ı azîmi olduğu kat'iyen inkâr edilemez. Garîbdir ki ikisi aynı manâyı ifâde eden iki kelimededen biri bazan tab'a daha mülâyim geliyor. Arabî veyâ Fârisî diye bunu atıp da binnisbe daha ziyâde çirkin görünen lafz-ı Türkîyi ihtiyâr etmekte -biz kendi hesâbımıza- ifrât-ı gayret görmekteyiz. Artık bundan sonra Arabî ve Fârisîyi lisân-ı millîmizin hâricinde addetmek pek garîb olacağı gibi bütün atâletlerimize ve mahkûmiyetlerimize rağmen bir vücûd-ı ilmîsi olan altı asırlık edebiyâtımızı pûşîde-i ihmâl ve istinzâl etmek de revâ olmaz!

Pek çok şeylerde olduğu gibi bu husûsta enzâr-ı ibret edersek onların âsâr-ı fersûde-i mâzîye karşı böyle hareket etmeyerek bilakis o muhterem yâdigârlara ânbeân iâre-i feyz-i meşreb etmeğe çalıştıklarını görürüz.

Fransa'daki parnasyenler gibi bizim de genç şuarâmızın (îcâd ve tervîc-i elfâz) san'at-ı zarûriyesine bahş ettikleri vüs'at ve inbisât ne sâyede husûlpezîr oldu? Bütün Arabî ve Fârisî elfâzın yeni yeni zevklarla birbirlerine rabt ve izâfe olunmaları sâyesinde değil mi? Ve bu sâyede o nâzenîn ve rûhperver lafızlar senelerden beri dûş-ı taablarında bulunan siyâb-ı fersûdeyi atarak nevzemîn ve nermîn câmeler ile tarâvetmâ olmadılar mı? Acabâ kelimât-ı menûseyi muhâfaza ederek yalnız tâliin şimdiye kadar yekdiğerinden mehcûr ettiği bazı elfâz-ı mütehasseyi birbirine akd ile câmeheb-ı ülfete sevk etmek, belki de bunların berekât-ı tenâsülünden müstefîd olmak ihyâ-yı lisân için daha terakkîcüyâne bir himmet sayılmaz mı?. Elfâzın bu izdivâc-ı nevîni en ziyâde genç şuarâmızın gayret-i hayâtefzâsı ile vücûda gelmiştir.

Kudemâ-yı şuarâmızdan (Nef'î)nin îcâd ve tervîc-i elfâz husûsundaki dehâ-yı hayretfermâsı peyrevlerine nasılsa meşk-ı taklîd olamayarak üç asırdan beri edebiyâtımız hemen hemen aynı elfâz içinde pûyân olmuş, hattâ gitgide tahsîl-i ilme tayerân eden nekâis hasebiyle galatâtın tahakkümü görülmüştür. Hâlbuki genç şuarâmız bu lâzîme-i edebe revnak-ı ârâyış verdiklerinden dolayı lisânımız zarar mı etti, kâr mı? Muallim Nâcî efendi merhûmun himmet-i lisânperverânesi elfâzın selâmet-i sûriyesine münhasır kalmış idi. Melâhat-i maneviyeyi batn-ı hâzır üdebâsının zâde-i hüsn-i tab'ı addetmek zarûrîdir.

Fesâhat-i elfâzı tehzîbden sonra üslûb gelir. Burada nazar-ı tahkîkî biraz daha geriye ircâ ile Şinâsî, Kemâl, Hâmid, Ekrem nâmlarını kemâl-i tazîm ile yâd etmek îcâb eder. Şu kadar ki Şinâsî'nin bütün metânet ve münakkahiyeti ile "klasik" Kemâl'in bütün saltanat ve ihtişâmı ile "romantik" ve Ekrem'in büyük bir kudret-i hünerverî ile şâirâne olan nesirlerini, şiirlerini teceddüdât-ı edebiyemizin rehber-i hâdî-i ebedîsi olarak tebcîl ettikten sonra nazar-ı teceddüdperest bizzarûre Hâmid'de vakfegîr-i hayret olur. Kemâl bilhâssa kendi tabîr-i dilnişîni üzere "maşûka-i vicdânî" olan siyâsiyât içinde dehâ-yı hârikulâdesini bir hûrşîd-i muallâ gibi ufk-ı sermedî-i insâniyete talîk ederek ensâl-i âtiyeyi sabâh-ı haşre kadar nûr-ı feyyâzı ile pîrâyedâr-ı maâlî edecek bir mevcûdiyet-i nâdiredir ki tettebbu ile, taklîd ile onun ka'b ve âlâişine yetişmek mümkün değildir. Onun için kendisini hattâ üstâd sıfatının fevkında telakkî ederek nasîbe-i muallimiyeti Hâmid ile Ekrem'de görürüz. Ve bugün tutulan tarîk-ı şiir ve inşâ hangi nâm ile yâd olunursa olunsun bu iki üstâdın semere-i feyz-i müteceddidânesi olduğunu teslim etmeyecek munsîf yoktur sanırız. Mukadderât mechûl olmakla berâber denebilir ki edebiyât-ı Osmâniye Hâmid nâm-ı bülendinden mahrûm olsa idi ihtimâl ki [biz] "Rübâb-ı Şikeste"ye nâil olamazdık.tarâvet-i hâzırası da "Târîk"..... parçaları ile "Makber" mukaddemesi

Şu kadar ki parnasyenlerin müdâfaa-i âsârı ile lebrîz-i nefâset.....meşâhirîn şebâb üslûb-ı ifâdeye daha ziyâde vâsita-i hakîkat ve sünûhu mümkün olduğunu düşünerek nazmda bir nebve-i revân ittihâz ettiler. Terakkî-i sünûhât-ı kalbe ve tulûât-ı fikriye menkûş-ı gûnâgûn ile bir tekellûf ve tasannu dîbâlar içinde değil... Nâzik, rakîk, şûh, nermîn, hafîf, nevbâr, dantelalar içinde birer perî-i raksân gibi uçuşmağa esîrî birer mâhiyet almağa başladı. Eşkâl-i sânihât dahi tabîatıyla hercâî olmağa meyletti. Artık bunlar saçları muntazaman örgülü, şal hırkalara bürünmüş ve kuru müteazzım büyük kadınlar değil.. Mest-i garâm, şûrîde-i hırâm, tannâz ve bîkarâr dilberler, ferîşteler idi... Âh, işte bazılarının iğbirârı bilhâssa bu noktada başlıyor. Acabâ nesir ve nazmımızı bu kadar serbest ve hevâperest edip mâzî-i edebiyâtımıza büsbütün vedâ etmek muvâfık mıdır?. Bir de bütün gençler için yegâne numûne bunlar mı olmalı?. Evet, işte burada ihtilâf-ı nazar vardır. Meselâ şiirde kıt'a, gazel, kasîde, mesnevî bilküllüye terk olunup da hep Avrupa eş'ârı tarzındaki eserlere mi rağbetnümâ-yı iltifât olmalıdır?... Hiç şübhe yok ki hayır. Kemâl, Hâmid, Ekrem bunlara pek a'lâ rağbet etmişler ve bu vâdîlerde pek latîf ve muallâ bedîalar vücûda getirmişlerdir. Sonra onlarda bir şekl-i milliyet vardır ki Avrupa'yı mutlakâ taklîd hevesi ile fedâ olunmak günâhtır.

Tertîb-i nazmîleri bugünkü eşkâl-i şi'riyeye muvâfık olmadığından dolayı Fuzûlî'nin, Bâkî'nin, Sabrî-i Şâkir'in, Nedîm'in, Şeyh Gâlib'in gazellerini unutmak ve unutturmağa

çalışmak muvâfık-ı insâf mıdır?.. Nef'î'nin “çorak yerde akıp gitmiş olmakla berâber” kasîdelerini nazar-ı istihfâf ile telakkî etmeğe cür'et edecek bir âkıl tasavvur olunur mu?.. Kemâl'in neşîde-i ebedî'l-iştihâr-ı Hürriyet'i ile Hâmid'in de “Hacle'si” ve daha nice manzûmâtı hep kasîde vâdîsi değil midir? Kasîde olmaları ulviyet ve azametlerine hiç halel îrâs ediyor mu? Ammâ kasîde deyince tabasbus ve riyâ üzerine müesses bir binâ-yı ekâzîb tasavvur olunursa elbette ondan nefret edilir. Ali Nusret , n.151 , s. 7

MUSÂHABE-İ EDEBİYE

“PARNASYENLER”

2

Fransa'daki muktedâbihleri ile mukâyese hâlinde “dekadan” unvân-ı garîbinden ziyâde “parnasyen” tabîr-i şâirânesi ile tesmiyeleri muvâfık olan nesl-i cedîd şuarâsının lisân-ı edebimizde hâsıl ettikleri ferr ü tâbın müfeyyiz-ı hakîkîsi rûhânî bir nazar-ı perestişkârâne ile telakkî olunan “mahâsin ve bedâyi-i tabîat” ve buna “ifrât-ı meftûniyet” olduğunu geçen musâhabemizde Beyân etmiş idi. Tabîatın kâffe-i elvâh ve menâzırında meknûn olan eş'âr-ı bîpâyânı cüstcû iştiyâkı bunlara mir'ât-ı tasvîr olacak sünûhât-ı bedîanın da şeklen bihakkın sâf ve mücellâ olmasına ibtilâyı intâc etti. Bundan dolayı saykal-ı Beyân rîze rîze mücevherât-ı elfâz ile derece-i lisânı lebrîz-i nefâis eyledi. Bu feyz-i edeb artık bugün gayr-i kâbil-i inkârdır. Lâkin bizdeki bu feyze şuarâ-yı garbdan rehber olanlar (Lökont Delil) (Teodor Dübanvil), (Şarl Bodler), (Fransuva Kupe), (Süller Prüdom), (Pol Verlen) ve (Katol Mendes) gibi havârik-ı fitrattır ki bunların da meslek-i zarâfet ve nefâseti “parnasyen” unvânıyla yâd olunur.

Bunlardan meselâ (Fransuva Kupe)yi biraz tetebbu etmiş olan bir meftûn-ı edeb “Rübâb-ı Şikeste”yi vecd ü istiğrâk ile okurken hemen her neşîde-i dilârâsında o büyük mütehassis-i ulviyetin akûs-ı âhengini istimâdan sâmia-i rûhunu alamaz. Bu ise “Rübâb-ı Şikeste” için bir nakîsa değil, bilakis bir feyz-i tâ-ebed-hurûşândır. Nakîsa ancak nesl-i tecdîdin en büyük şâiri olan o fitrat-ı nâdireye “dekadan” gibi bir unvân izâfe edenlere teveccüh eder. Çünkü şâir-i şehîd (İsmâîl Safâ) ile başlayarak muakkıbları olan bir avuç, maatteessüf bir avuç mücâhidîn-i edebin silsile-i ictihâdâtı ile şâhikagîr-i itilâ olan meslek-i nezâhet ve letâfetin “dekadanlık” ile hiç münâsebeti yoktur.

Şiirimizde bu inkılâb-ı ulvîyi ibtidâ vücûda getiren tab'-ı latîfi nâm-ı afîfinden daha sâf ve muallâ olan merhûm “İsmâîl Safâ”dır.

Fransa'da Parnasyenler en hafîf, en gayr-i mahsûs bir hücnat ve lüknetten bile âzâde bir lisân ve en ceyyid ve matbû bir kisve ile terceme-i mahâsin-i eşyâ etmekte iken “mezbûhâne giryeler” ile “halîü'l-özrâne kahkahalar”ı cilâ-yı ebedîye mahkûm etmişler idi. Gerek hazîn ve sevdâvî, gerek şen ve şûh olan bütün bedâyi-i tabîat tasvîr ve bütün serâir-i kalbiye teşrîh olunurken şâir tamâmen bîtaraf bir mümessil-i hakâyık bir perestâr-ı zavâhir olup kalacaktı. Zebûnâne enînler, eşkâbeler.. Küdûret berendâzâne handeler, mestîler,

parnasyenlerin itikâd-ı vicdânîlerine göre şiire miknetbahş-ı iftikâr olmaktan başka bir fâidesi olmayan avâmpesendâne dağdağalar idi. Hâlbuki (Kupe) bu nazariyeye tamâmen iştirâk etmiyordu. Onun zimmet-i fitriyesi mihnetâlûd-ı hayât olan bir rûh-ı mecrûh için her ne şekl ü sûrette olursa olsun âh u feryâd etmeyi bir hakk-ı tabîî olarak kabûl ediyordu. Sergeşte-i âfât-ı sevdâ olan bir fikr ü zekânın nevehât-ı giryefeşânındaki tabîat ve halecânı en hârikulâde masnûât-ı nefsiyeye tercîh ediliyordu. Âh u feryâd bir kerre her dil-i muztaribin hakk-ı sarîhi olarak kabûl edilince artık marûf ve nâçîz şeylerde dahi bir çîne-i şî'r ü hayâl bulmağa imkân hâsıl oluyordu. Ve böylece “Teofil Gotye”nin [san’at için san’at] kâide-i meşhûresi halelpezîr olunmaksızın hakîrler, zaîfler, zebûnlar, âcizler için de bir perî-i tesliyetkâr-ı şiir doğuyordu.

Gâye-i hayâlî derecesinde bir mükemmeliyet-i şekliyyeyi hâiz olmakla berâber rûh-ı şâirin adem-i tesîrini işrâb eden eş’âr ile bilakis ilk darbe-i aşkın halecânı gibi tâkatşiken bir lerziş-i derûnîyi havî âsârı mukâyese ederken (Kupe) diyor ki “Sıcak bir limonlukta nice nice aşılardan yetiştirilmiş ve [Harlem] yâhûd [Rotterdam] bâğbânlarından birinin hurdebîni altında büyütülmüş olan en hârikulâde bir lâlenin bence şöyle sokaktan bir iki kuruşa alınıp ceketin iliğine iliştirilen ve meşâmm-ı rûhunuzu bütün gün tatîr eden nâçîz bir menekşe demeti derecesinde kadr ü meziyeti yoktur.” İşte “Kupe”nin bu teşbîhi nefâiscû nazarların in’itâfa tenezzül etmeyeceği sefâlet köşelerinde, nice muhakkar ve mehcûr mistabalarda dahi pek âlî, pek hazîn, pek sevdâvî şiirler mündemic bulunacağını ve bunları amîk bir rikkat-i bâl ile temâşâ ederek mütehassis olmak ve diğerlerini de ihsâs edecek sûrette câme-i rengîn-i şiir ile ârâyişpezîr etmek şâirin vazîfe-i tabîatperesti olduğunu îmâ ediyor. Bizde “Kupe”nin şâkird-i nezâhet ve rikkati olarak bu vâdî-i tabîîye ibtidâ sülûk eden o şehîd-i muhterem, o kurbân-ı zulm-i akûr, zavâllı (İsmâîl Safâ)dır:

Muhâtab ol bana ey bedr-i âsumânpirâ
Muvâcehenle senin şî'rler doğar zîrâ
Bu şeb seninle münevver şu sahne-i târîk
Benim bu manzara sevdâmı eyliyor tahrîk
Kefenlenir gibi gâhî muhât-ı ebr olma:
Şu hasta rûhuma zulmetnümâ-yı kabr olma!

gibi rûhumuzu bir pençe-i elem altında rîze rîze eden hulûsât-ı sevdâvîsi tab’-ı müteverreminin i’râz-ı hüznengîzi olan o şâir-i mâdezâd bir yandan bu türlü sünûhâtı ile mâder-i hakîkî-i şiir âh u feryâd olduğunu isbât ettiği gibi bir yandan da en sâde, zâhiren en ehemmiyetsiz hâtîrât-ı sabâvetini, meşhûdât-ı rûz-ı merresini elvâh-ı sahîha-i hayât şeklinde nigâşte-i sahâif-i tasvîr ederek âdiyâne telkîh-i maâlî etmek hüner-i bedîini ızhâr eylemişti. Yalnız bu âdiyâtın musavvir-i cümel-i nühüftesi olan elfâzın intihâbında şâir-i şehîd

ifrâtkârâne bir müşkilpesendlik etmiyordu. Vâkıâ onun safvet ve rikkat-ı Beyânı bazı elfâzın şâibe-i ibtizâlini bir dûd-ı sihrâmîz ile setr ediyordu. Lâkin pek yakın ufukların sîne-i dırâhşânından doğan bir mihr-i demâdem-müteâlî-i san'at o dûd-ı sehârîde izâle etmek muktedir idi ki yaşta takrîben on bir, on iki sene mukaddem vâkı olan bir tulû-ı feyz ile nâtika-i edeb pek sâmianevâz bir hadd-i tasfîyeye nâil oldu. Muhakkaktır ki şâirlerin dest-i musaffâsında yalnız fikirler, manâlar değil, kelimeler, lafızlar da girîve-i ibtizâlden muttasıl tahlîd-i teâlî edebilir. Bu da şâirlerin semere-i sabâbete tab'ı olan bir semâhattir. Meselâ ferheng-i lisânı hemen kâmilen elfâz-ı güzîde ile nefâsetfeşân olan “Nedîm” gibi bir nâdirecûy-ı Beyân:

Kûh-ı deryâ iki cânibden derâgûş eylemiş

Sanki deryâ dâyesi, kühsâr ise lalasıdır! Kûh sakınmakta ruhsârını doğar günden onun bahr ise âyînedâr-ı tal'at-ı zîbâsıdır.

Yolundaki bazı rûhkarîb neşîdelerinde “dâye” ve “lala” gibi pespâye kelimelere bir necâbet-i latîfe iâre eder ki muhât olduğu tecemmülât-ı zarâfet içinde meşhûd olunca mâhiyet-i fûrûmâyesinden hemen hiçbir şey hissedilemez. Fakat bu bid'at-i şî'riye mübtedîler için az çok tehlikeli olduğundan “Rübâb-ı Şikeste” şâir-i efsûnkârı ile rûfekâ-yı san'atının hüsn-i intihâb-ı elfâza itinâları hüsn-i hayâli derecesine itilâ ettiği gibi Hâmid ile başlayıp Safâ merhûmun tevsî eylediği (takyîd-i kâfiye) mâtde-i şekliyesine de pek ziyâde himmet olundu. Ve bütün bu zavâbıt-ı şekliyeye elfâzının, geçen musâhabemizde söylediğimiz gibi, senelerden beri yekdiğerine âşık ve mütehasir olup da bir dest-i dilâgâhın mürüvvet-i akdine dîdedûz-ı iştiyâk olan elfâzın yeni yeni emeller -hattâ bir üstâdın kavlince müebbed değil, muvakkat nigâhlar- ile terkîbi sâyesinde munzam olan bereket-i maânî şehrimizin hudûd-ı letâfet ve nezâhetini bihakkın tevsî eyledi. Hiç şübhe yok ki [Sis] manzûme-i huçestesinin:

Ey köhne Bizans, ey koca fertût-ı musahhar!

Ey bin kocadan arta kalan bîve-i bâkir!

Hüsnünde henüz tâzeliğin sihri hüveydâ!,

Hâlâ titrer üstüne enzâr-ı temâşâ!

Beyitlerindeki rikkat-i hayâli en ziyâde “bîve-i bâkir” terkîbinin tazammun ettiği latîfe-i tezâd temîn ediyor. Hâtıra-i muhteremesine hiçbir fikr-i tecâvüzümüz olmaksızın kemâl-i bîtarafî ile diyebiliriz ki böyle bir terkîb-i bedî Muallim Nâcî Efendi merhûmun hayâlinden kıyâmete kadar geçmek ihtimâli yok idi! Bir de aynı kelimenin diğeri bir üstâdın şu cümlesinde kesb ettiği hüsn ü ân-ı san'atkârâneye bakınız:

[Kupe senden cüdâ “Sara” bîve-i kâfiye bir şî'r-i san'at kaldı.] Nesl-i cedîdin en bînazîr-i teessürü olan cenâb-ı üstâd “Fransuva Kupe”nin vefâtından sonra san'atkâr-ı

hayâlâşûb “Sara Bernar”ın uğradığı darbe-i firkati tasvîr ediyor. “Bîve-i kâfiye” terkîbinin nazar-ı hayâl önünde tecessüm ettirdiği elem refik-ı dūrâdûru nice muhteşem ve mutantan mersiyelerde hissedemiyoruz. İşte bu san’attır. Bütün nezâketi bütün rikkati, bütün zarâfet-i hüsnü ile bâlânişîn-i zafer olan perî-i dilârâ-yı san’attır bu da zevk ile hiss ile takdîr olunur. Tabâyi-i beşeriyenin ihtilâfât-ı külliyesine binâen şu “bîve-i bâkir” ve “bîve-i kâfiye” terkîblerini bir hezeyân-ı mahmûmâne gibi telakkî edeceklerin bulunması da ihtimâlden bâid değildir. Nasıl ki bir vakitler büyük Hâmid’in “Edebiyât-ı atîka ile edebiyât-ı cedîde arasındaki fark bir adama sen diyecek yerde siz demek gibidir.” kavî-i meşhûrunu [hâvî] makâlesini bazı girâncân..... tehzîl etmek istemişlerdi! Bu nev’den olan efsûrdelere karşı bilâteessür sükût sadaka-i belâgat olur.

Elfâzın bir zevk-ı nezîhâne ile tasfiyesi ve nâdîde cesâretlerle ictimâlarından mütevellid bereket-i fâize ve maânî-i latîfe lisânımıza gerçekten bir servet-i girânbahâ kapısı güşâd etmiş olduğu cihetle nesl-i cedîdin pîşvâyân-ı edebine bu yüzden ne kadar arz-ı tazîm ve teşekkür olursa lâyıktır.

Şu kadar ki gerek nesrimizde, gerek şiirimizde [Çünkü biz kim ne derse desin nesir başka, şiir başka kâidesine sülûk edenlerdeniz.] üslûb cihetinden tavr-ı millîsinin günden güne fedâ edilmekte olduğu görülüyor. Edebiyât-ı ecnebiyenin vüs’atini, azametini, dekâyık-ı hikmet ve zarâfetini tamâmen teslîm etmek ve bunların amîk ve maâlicû nazarlarla tettebbuu sâyesinde edebiyâtımızın behreyâb-ı revnak olacağı esâsını kabûl eylemekle berâber bütün iktibâsât-ı fikriye ve hayâliyemizi kisve-i milliyet ile tevşîh etmek lüzûmuna vicdânen kâniiz. Nasıl ki cihânın en parlak âsâr-ı mimâriyesini memleketimizde taklîd etmek isteyip de o modellere tevfikân kendimize bir mesken inşâsına teşebbüs eylesek birinci endîşemiz binânın taksîmât-ı dâhiliyesinde harem ve selâmlık cihetlerinin temîni mâddesi olur. Bütün teferruât-ı zînet bu esâsa tâbi bulunur. İşte âsâr-ı edebiyemiz için de böyle bir düstûr-ı millî olmak behemehâl lâzımdır. Ve pâyidâr olacak eserler fitrat-ı kavmiyemizde meknûz olan zevk ile teâruz etmeyenlerdir. Şûh bir Fransız’ın kaleminden çıkmışa benzeyen hercâî eserler bir müddet için sahne-i rağbette pûyân olsa bile âkıbet nisyâna mahkûmdur.

Bu zevk-ı millî mes’alesi şiirde daha ziyâde göze çarpmaktadır. Târîh-i mes’ûd-ı inkılâbımızdan beri tulûât-ı fikriye ve sânihât-ı kalbiyeleri -gass ü semîn- resâil-i edebiyede manzûr olan ezkiyâ-yı şübbânımızdan hiçbirinin tavr-ı millîyi muhafazaya itinâ etmemeleri ve meselâ bir gazeli artık şâyân-ı nefret addederek şi’ren mâhiyeti ne olursa olsun dîde-i husûmetle telakkî etmeleri şâyân-ı teessüftür. Şimdi ya (Pol Verlen) tarzında -verlibr- olacak, yâhûd bir sone!

Hâmid’in:

Benim her hâl ü kâlimde senin aşkın hüveydâdır
Dil ü cânım senin aşkın, senin derdinle şeydâdır
Bu âlemde senin feyzindir bir şâir oldum ben
Senin'çün her ne söylersem o bir şi'r-i dilârâdır
Hayâl-i meclisinle fikr-i cennet yâda gelmekte
Bu yüzden bir hidâyet nûru vicdânımda peydâdır
Haberdâr olmayı isterse yârân hâl-i zârımdan
Beni sen nâzenîni görse evlâdır!

bedâ-i rûhefzâsı mücerred bir gazel olduğundan dolayı takbîh edilmekte müsteb'id değildir. Hâlbuki bizim şiirimizin etvâr-ı milliyesi kıt'alar, rubâiler, gazeller, mesnevîler, kasîdeler, şarkılar ve tahmîs ve tesdîs tarzındaki manzûmelerdir. Ve bunların mûsikî-i milliyemize taalluk-ı azîmi vardır ki bu da zevk-ı millîmize râci bir keyfiyet olduğundan istihfâf edilemez. Büsbütün terk olunamaz.

Hayâl refik-ı latîf, fikr-i âlî, metîn, elfâz-ı müntahabe güzîde olmakla berâber bir de bu millî câmemiz ile zeyn edip rûhumuzu daha ziyâde teshîr edeceğinde şübhe yoktur. Nasıl ki bir Arnavut'u, bir Çerkes'i, bir zeyBeyi ancak kıyâfet-i milliyesini görünce tahmîn eder ve bütün âb u tâb-ı hüsnünü takdîr eyeriz. Kisve-i milliyelerini tebdîl edince nazarımızda gerek sûreten, gerek kıymeten pek ziyâde tenezzül ederler.

Biz de böyle lisân-ı edebimizde her ân şarklılıktan tecerrüde çalışırsak -tabîî garblı da olamayacağımızdan- mevkimiz nihâyet a'râf-ı hayret olur!.. Ve emîn olmalıyız ki Tevfik Fikretler, Cenâb Şahâbeddînler, Fâik Âlîler ve daha bir iki hemrâh-ı san'atları gibi esâtize-i şi'r ü inşâ, tabakaten ûlâ ricâl-i sühanı hep o gazel ve tahmîs vâdîlerinden geçmişler, mümârese-i şi'riyelerini oralarda takviye ettikten sonra bu şâhika-i kemâle itilâ etmişlerdir. Hâlâ "Sis" manzûme-i hümâyûn-demi ile "Nef'î" ve "Nedîm" tasvîrât-ı hârikası mesnevî tarzında olmaktan dolayı hiçbir şey gâib etmediğinden başka bilakis yed-i ihtirâmımızda - hemen rûhumuzu taltîf eden- bir kıymet-i milliye ile dahi bâlâkadr oluyorlar. İşte bunlar, bu serâmedân-ı edeb etvâr-ı milliyeden istiğnâ göstermiyorlar hâlbuki peyrevler, bu en son zekâlarda zevk-ı millîden biraz fazlaca tebâud hiss olunuyor.

Lâkin, meselâ "Hamdullâh Subhî" Bey'in [Geceler]i, bu rûhfirîb ve sevdâvî leyâl-i garâmüslûb-ı mesnevî ile tecellî etmeyip de daha serbest ve hafif bir kisve-i nazma bürünmüş olsaydı mutlakâ rûhumuzda bu telezzüz-i müteessirâneyi hâsıl edemezdi. Vâkiâ (Hamdullâh) Bey gibi bazı müstesnâ hilkatler her tarzda sühûletle muvaffak olurlar. Fakat bunlar kâideyi tahkîm eden istisnâlardandır. Her meftûn-ı şiirin dil-i mahrûru öyle bir fevvâre-i nûr olur mu?

Fî 3 Mart Sene 1325 Alî Nusret

Hâmiş- Edebiyât-ı Etfâl hakkındaki âmâl-i samîmiyemi mütâlaa ederek arzûlarımâ iştirâkini pek nâzikâne bir sûrette Beyân etmiş olan Fahreddîn Râşid Beyefendi'ye arz-ı teşekkürât ederim. İnd-i âcizânemde pek ehemmiyeti olan bu mebhas-i latîfe dâir inşâallâh karîben yine görüşürüz.

Aym. Nun. , n.166 , s. 6

MUSÂHABE-İ EDEBİYE

EDEBİYÂT-I ETFÂL

2

Vatanımızın her türlü füyûz-ı bâriyasını bu ahd-i latîf-i hürriyette sinn-i idrâke resîde olmakta bulunan sevgili yavrucaklarımızın bir terbiye-i nezîhe-i fikriye ile perverişyâb-ı irfân edilmelerinden intizâr ettiğimiz için mekâtib-i ibtidâiye derslerinin ihtiyâc-ı zamâna muvâfik sûrette tadîl ve islâhatı lâzîme-i mukaddese-i vatanperverî addediyoruz. Rûh-ı tebiye çocuğun maneviyâtını takviye mâddesi olup mekteblerimizde maatteessüf şimdîye kadar bu mâdde liyâkat ve ehemmiyeti nisbetinde manzûr-ı iltifât olamamıştır. Ahlâk nâmıyla ismen mevzû olan dersler hele idâre-i sâbika zamânında çocukları ahlâksız etmekten başka bir maksada hâdim olamadığı gibi ale'l-farz böyle olmayıp da cidden ve itinâ ile talîm edilmiş olsalar bile fikir ve tab'ları henüz ciddiyât-ı anîfe-i akîme ile pek kâbil-i îtilâf olmayan nevresîde yavrucakları velev "İhyâ'ü'l-Ulûm"dan icmâl edilmiş olsa bile birtakım ham ve yâbis hakâyık ile it'âb etmekte fâide melhûz değildir. Hâlbuki çocuğa alelhusûs tahsîl-i ibtidâî hengâmında ifâza edilecek en muazzez ilim ve irfân, fezâil-i ahlâk ve mekârim-i terbiye olduğu için bu maksad-ı âlînin istihsâli ile berâber şevk ve inşirâh-ı etfâli de cerîhadâr etmemek için en ziyâde kırâat ve imlâ derslerinin tehzîbi lüzûmunu hissediyoruz. İtikâdımızca bu iki ders (pedagoji) denilen ilm-i terbiye-i etfâlin mevâdd-ı esâsiyesine vâkîf olmakla berâber vazîfesini istihkâr etmeyip memnûniyet-i kalbiye ile îfâya çalışan müstaid ve hamiyetperver muallimler elinde mini mini ciğerpârelerimizin saâdet-i hâl ve âtisini temîn edecek mahâsin-i ceyyide telkîni için pek güzel birer vâsita olur. Fakat her milletin etfâli için fâtiha-i marifet hükmünde olan bu iki dersi evvel-be-evvel çocuklar için birer sermâye-i neşât hâline kalb etmek hünerini bilmelidir. Yedi sekiz yaşında, gülmek, oynamak, eğlenmek, hele haşîn ciddiyetlerden mümkün mertebe dûr olmak isteyen çocuklara abûs bir çehre ile abes şeyler okutup yazdırmamalıdır. O yaşlardaki çocukların sevmeyerek, istemeyerek, zebûn-pervâ olarak okudukları, gûyâ öğrendikleri şeylerden kat'iyen hayır memûl etmemelidir. Bilakis

bunun büyük bir mahzûru vardır ki o da zavâllıclıkları daha sinn-i tufûliyyette düşman-ı marifet etmektir. Bu hâlde çocukları eğlendirerek müstefid etmek her ibtidâiye mualliminin düstûr-ı hareketi olmalıdır. Bu kelimeleri yazarken pîş-i nazar-ı hayâlimde nice kerr ü ferli muallimler görüyorum ki muğber bir çehre ile “Oh tamâm bacak kadar çocukları eğlendireceğiz diye hem izâe-i evkât edelim, hem maskara olalım!” diye serzeniş ediyorlar. Bunlar şu noktada aldaniyorlar ki çocukları eğlendirmek aslâ maskara olmak değildir; belki rûh-ı tâzeleri bir mürğ-ı nevtayerân gibi heveskâr-ı ibtisâm ve neşât olan yavrucakların muvâcehe-i şâikânesinde bir tavr-ı mütecellidâne almak insânı, ihtirâz olunan o girîve-i temeshura sevk eder. Enzâr-ı sâfiye-i etfâlin in’ikâsgâhı olacak çehre-i muallim şâd ve mütebassit bir mir’ât-ı musaffâ olmak lâzım geldiği gibi çocuklara hubb-ı fezâili telkîn edecek olan kırâat-ı ibtidâiye kitâbları da onlar için birer nüzhetgâh-ı zî-safâ olmalıdır.

Çocuk okuduğunu evvel-be-evvel anlamalı, sonra bununla eğlenmeli, az çok gülmeli, gülmek için bir daha okumak ihtiyâcını hissetmeli, nihâyet nakş-ı ârâ-yı hâfızası olacak olan bu kırâatten kalbinde bir his, rûhunda bir lezzet, fikrinde bir irfân kalmalıdır. Bunun en kestirme tarîkı şübhe yok ki kıssalar, hikâyelerdir. Latîf, nezîh, müessir, hoşâyende ibretâmîz, hikmetâver güzel güzel hikâyecikler. Mutazammın oldukları hakâyık-ı âliye gittikçe büyüyen, incelesen, daha ziyâde amîk ve felsefî olan mamâfîh likâ-yı şâdânını hiçbir vakit gâib etmeyen rûhfirîb ve hâtırnevâz hikâyecikler... Lâkin bunların bihakkın güzîde olmalarına ve çocuklara uluvv-i cenâb, fedâkârlık, merhamet, nezâket, hubb-ı hakîkat, şecâat, vatanperverlik, iffet ve istikâmet, sa’y ü himmet, iştiyâk-ı taâlî gibi fezâil-i râsihayı gâyet şen ve şâtır sûrette ilkâ edebilmelerine son derecede dikkat olunmalıdır. İşte İngilizler, Fransızlar gibi pîşvâyân-ı medeniyetin kütübhâne-i irfânında menşûr ve mevzûn olarak “edebiyât-ı etfâl”i bunlar teşkîl eder. Ve bunların içinde yalnız hâfıza-i sığârı değil, hâfıza-i kibârı da mütelezziz ve müstefid edecek nice bedâyi-i semîne bulunur. Meselâ Fransa’da, geçen musâhabemizin kısm-ı a’zamını işgâl etmiş olan (Lafonten) ve (Floryan)ın kısas-ı hoşâyendelerinden başka müteahhirînden (Öjen Mauel) ve (Lüi Ratisbun) ve daha nice peyrevlerinin bu yoldaki sünûhât-ı latîfeleri çocukların, bilâtaab, terbiye-i fikriye ve tehzîb-i cibilletleri için pek sevimli vâsıtalarlardır. Hele (Ratisbun)un Mudhike-i “Tıflâne” unvânlı mecmûa-i eş’âr-ı dilpezîri hakîkaten bir derece-i leâlî-i hikmet ve zarâfettir. Oralarda terbiye-i etfâl ile meşgûl olanların kırâat ve imlâ dersleri için en kıymetdâr me hazları bu türlü eserler olduğunu çocuklara mahsûs gazetelerin delâlet-i irşâdiyesi ile anlıyoruz. Bunlara daha birtakım vatanperverâne âsâr ile “vokabüler” nev’inden servet-i istilâhât ve esâmî, bir de tamâmen anlayabilecekleri tarzda malûmât-ı nâfia ilâve ediyorlar. Bu malûmât-ı nâfia mes’alesi de mini mini etfâl-i vatanın terbiye-i hakîkiyesini derpîş-ı nazar-ı ilsâk edenler için

bir cerîhadır. Vaktiyle gûyâ bu maksada vefâ etmek için programlara, idhâl olunmuş ve erbâbına telîf ettirilmiş olan “kırâat-i fenniye” risâleleri zannederim ki çocukların kalbine bir husûmet-i fenniye tohumu ekmekten başka fâideyi müntic değildir. Geçelim!..

Dâire-i edebiyâttan çıkmamak için yine tekrâr edelim ki mekâtib-i ibtidâiyemiz için biraz îzâh ettiğimiz tarzda ve “edebiyât-ı etfâl”i teşkil edecek sûrette kırâat kitâblarımız maatteessüf hâlâ mefkûddur.

İdâre-i sâbıkada ihtimâl ki bu kitâblar dahi yazılamazdı. Meselâ: “Başkalarına fenâlık edenler kendilerine de bilmukâbele fenâlık edilir korkusuyla aslâ müsterîh olamazlar. Hayâtları vehm-i halecân içinde geçer!..” hakikatini çocuklara temhîd ile bizzât nâil-i nimet-i huzûr olmak için kimseyi rencîde etmemek lâzım geldiğini isbât zımnında bir hikâyeye tertîb edersiniz. Ve bilfarz dersiniz ki: “Günün birinde bir kurt ile bir keçi arkadaş oldular. Berâberce gezmeğe çıktılar. Çünkü kurtların da nâdiren ziyânsız hayvânlar gibi ülfet ve mahabbet etmeleri vâkı olur. Dereden tepeden sohbe koyuldular. Şu kadar ki kurdun mükâlemesi her dakika sektedâr oluyordu. Ufacık bir gürültü olsa, meselâ bir yaprak düşse, yâhûd yerde bir kuşun gölgesi görünse kurt hemen kemâl-i havf ile kulaklarını kabartıyordu. Bir düziye gavgâ etmeğe, hod kaçıp gizlenmeğe hâzırlanıyordu. Bu etvârı görmekten bîzâr olan keçi nihâyet dedi ki:

-Birâder, sen ne râhatsız endîşe içinde yaşıyorsun! Bir dakika râhat yürüdüğünü, râhat konuştuğunu görmüyorum. Bu ne hâl? Bu evhâmdan vazgeç. Râhat râhat yürüyelim, gamsız, kasâvetsiz konuşalım, eğlenelim!..”

“Gûşbezeng-i hirâs olan o yırtıcı hayvân, yani kurt ise şu cevâbı verdi:

“Birâder, dediğin gibi yaşamak bana nasîb değildir. Herkes benim düşmanımdır!”

“Bu cevâb üzerine keçi hakikat-i hâli anlayarak:

-Evet hakkın var. Sen herkese fenâlık ettiğin için herkesten her ân fenâlık beklemekte mazûrsun!.. dedi.”

İşte böyle mahz-ı hakikat olup erbâb-ı seyyiât ve cinâyâtın azâb-ı rûhânîsini basît, fakat müessir bir tarzda musavvir olan bu hikâyecik istibdâd-ı meş’ûm zamânında yazılmış olsa idi cellâd-ı matbûât bunda nice telmîh, tarîz, kinâye, tevriye, îhâm, hâsılı bütün sanâyi-i bedîâyı keşfederdi. Bu bedîa-i ibreti mahkûm-ı idâm ederdi! Fakat şimdi ne mâni? Muhterem üdebâmız sevgili yavrucaklarımızın rûh ve fikri üzerinde pek semeredâr izler bırakması zarûrî olan bu türlü âsâr-ı ceyyideyi –manzûm, mensûr- niçin vücûda getirmemelidir?

Edebiyât-ı ecnebiye bu türlü âsâr için dahi ka’r-ı bîpâyânda istediğimiz kadar iltifât-ı cevâhir edebileceğimiz bir deryâ-yı şeffâf olduğu gibi bizim mâl-ı helâlimiz olarak maatteessüf şimdi gubârâlûd-ı nisyân olan “Hümâyûnnâme” ve “Nevâdir-i Süheylî” gibi bazı

âsâr-ı nâdiremiz vardır ki bugünkü şîve-i Beyânımıza nazaran belki biraz leng ve rekîk olan üslûb-ı ifâdelerinde tadîlât ve tezyînât-ı cüz'îye icrâsı ile pek halâvetli bir “edebiyât-ı etfâl” zemîn-i tetebbu olabilir. Yalnız bunları hakîkaten çocukların telezzüz ve istifâdesi nokta-i nazarından kemâl-i ihlâs ile düşünüp mahv u isbât sûretiyle yazmak, mümkün mertebe edâ-yı tasallüften kurtarmak lâzımdır.

Edebiyât-ı etfâl hûlyâsı içinde mâzî-i şî'r ü inşâmıza ircâ-ı nazar edince iki eser-i manzûm vârid-i hâtır oluyor: (Hayriye-i Nâbî) (Lutfiye-i Vehbî).

Âh. Bunlar şimdi elem-i hasretini çektiğimiz edebiyât-ı etfâlin ne güzîde numûneleri olabilirdi fakat heyhât! Her ikisi de mevzûları ile mütenâsib nef' ü lezzetten mahrûm, bazı noktalarınca muzır, her hâlde pek bînemekdâr!

Bu iki nasîhatnâme-i manzûmun mukâyesesini hâlinde “Lutfiye”nin târihen muahhariyetine nazaran hiç olmazsa selefînin nekâizinden müberrâ olması îcâb ederken maatteessüf “Hayriye”ye nazaran gerek kıymet-i edebiye, gerek bidâa-i hikemiyece pek dündür. “Hayriye”de hiç olmazsa nâzımının sermâye-i ilm ü fazlına delâlet eden bir servet-i elfâz ve terâkîb vardır. Bu câbecâ maânî-i âliyeyi muhtevî pek çok ebyât nazara pîrâ-yı intihâb olabileceği gibi serâpâ, hattâ “metâlib-i lâzime-i hüsn ü cemâl” bahsinde bile nezâhet-i edebiye mahfûzdur. Hele “Lutfiye”nin:

İtibâr eyleme pek hendeseye
Düşme ol dâire-i vesveseye
Bakıp eşkâle mukarnes diyerek
Ya murabba, ya muhammes diyerek
Düş ol dâire-i efkâra
Mâhasal dönmeyesin pergâra
Hatt u ıdlâ sözü dâiyedir
Sanma kim eğlenecek zâviyedir:

§

Nâya tazyî-i nefes eylemeli
Üfleyip yani anı neylemeli
Çalma öyle düdüğü Mevlânâ
Ki dene adına neyzen monlâ

gibi sarîh hezeyânlarını (Hayriye)de bulmak mümkün olmadıktan başka çiğerpâresi evlâdının tehzîb-i ahlâkı ve tezkiye-i efkârı için icâle-i yerâa-i hikmet eden bir pederin kendince muvâfık-ı ahkâm-ı fazîlet bulunduğu nesâyih-i âliye miyânında “Kıssa-i Kîmyâcı” gibi bir rezâletnâme-yi kâlbüd-i nazma ifrâğ edecek derecede rubûde-i şathiyât olmasına taaccüb

edilir! Hâsılı bugün edebiyât-ı etfâl nâmına eydî-i hürmetimizde birer yâdigâr olmak îcâb eden bu iki eser dahi mevzûu ile mütenâsib bir kıymet-i ameliye ibrâz edememek hasebiyle mahrûm-ı itibârdır.

Etfâlin tenşît-i kulûb ile teşhîz-i ezhânına daha ziyâde hâdim ve tamâmen nutk-ı hayvânât sûretinde olarak manzûmeler tertîbine müteahhirînden Şinâsî merhûm hâmezen-i râğbet olmuştur. Ve filvâki bu vâdîde hayli dilpesend eserler vücûda getirmiştir; (Eşek ile Tilki) hikâyesinin:

Gelsem olmaz mı huzûra a benim arslanım
Ta yakından bakayım hüsnünüze hayrânım
Dâim olsun Beyimin sâye-i lutf u keremi
Gül biter bastığı yerlerde mübârek kademi!
Eyler urefâya îmâ o sühan-gû gözler;
Yakışır ağzına mevzûn ve mukaffâ sözler!

gibi bazı hoşâyende ebyâtı ile diğerk kıssalarının gerek mevzû, gerek tarz-ı tasvîrce münakkahiyet ve metâneti ihtirâm ve takdîr ile telakkî olunmaya bihakkın şâyestedir. Ne çâre ki o dâhî-i merhûmun mahsûlât-ı zekâ-yı hârikulâdesi hem -fitrat-ı bülendine nazaran- pek az, hem de nistîdir. (Şinâsî)nin sâir âsâr-ı edebiyesi gibi bu kıssalar dahi ancak birer numûne addolunabilir.

Sonra bu tarza üdebâ-yı muhteremimizden üstâd-ı nezâhetperver Ekrem Beyefendi kıymetefzâ-yı revnak olarak (Lafonten)in güzîde kıssalarından birkaçını pek latîf ve bedî sûrette nazmen terceme buyurdular. Bunlardan hayât-ı tadrîsiye-i âcizânem esnâsında küçük şâkirdlerime ezberlettirdiğim parçaların onlarda hâsıl ettiği güşâyîş-i kalbi, sürûr ve iftihârı gördükçe gûyâ kendim nazm etmişim gibi seviniyor, iftihâr ediyordum. Âsâr-ı müntahabe-i edebiyenin çocuklara ezberlettirilmesi cilâ-yı zihn ü zekâları için pek müfid olduğu gayr-i kâbil-i inkâr olup bu türlü eş'âr-ı münşita ise onlar tarafından pek samîmî bir heves ve şevk ile nakş-ı hâfıza edilir. Heyhât ki böyle eserlerimiz pek nâdirdir. Hep tabakât-ı âliye-i hüsn ü hayâlde şehpergüşâ-yı i'tilâ olmak isteyen üdebâ-yı pîr ü bernâmız bu yoldaki âsâr-ı tıflâneyi pek hakîr addederek destgâh-ı edebimizi onlarla tezyîne tenezzül etmiyorlar. Hâlbuki itikâdımızca milletin rûh-ı terakkıyâtı bu, ibtidâî zannolunan eserlerdedir. Şeyh Sa'dî merhûmun Gülistân'ı ile Bostân'ını ayrıca mevzû-ı sâha-i sitâyîş edeceğimiz için bu bahse taalluk-ı azîmi ile berâber şimdilik kâle almadık.

4.1.2. Edebî Eserler

A) BİYOGRAFİ

GAZİ OSMAN PAŞA

“Gulua” gazetesi son nüshalarından birinde Boer generallerinden , bu generallerin muhayyirü'l ukul fedâkârlıklarından , Boerlerin son muhârebede gösterdikleri metânetin tarih-i cihânda misâli olmadığından bunlara pîşvâ olan ricâl ve muhâribîn isimlerinin asla unutulmayacağından bahisle ve

Fedakârın kalır ezkârı her dem kalb-i millette

hükmüne işaretle diyor ki :

“Vaktiyle milletdâşları arasında bir adam pek büyük şân ve zafer kazanmış idi. Gayret-i memdûha sahibi bir adamdı. Gazi Osman Paşa tesmiye olunurdu. Türkiye-Rusya muhârebesinin devamınca Plevne müdâffi olmuş ve bir hâldeki hezîmeti bile cihân tarafından alkışlanmıştı. Ağır, sâmit fakat gâyet fa'âl , mühim ve âlî vazifelerle muhât olarak , şahsı ve harekâtı hakkında kimsenin muhâkemesini nazar-ı itibâra almazdı , Yalnız kendi vazifesi ve işiyle meşgûl olurdu. Beş ay mütemâdiyen Ruslar'ı istihkâmâtı arkasında muaffakiyetsizliklerle bekletti. Bu istihkâmâtın yıkıldığı gün bütün cihân onu ordusunun bir

müttekâsı hâlinde , ayakta gördü. Biraz vakit sonra artık ismi tanîn-endâz olmaz oldu. Ne olmuş idi? Şüphesiz , mevt bu muhâribi de yenmiş , mağlûb etmiş idi. Son günlerinde sultanın bir memuriyetiyle saray mutfaklarının kapıları eşliğinde bulunuyordu.

“Acaba şark sarayları köşelerinde hayat-ı sâiye kemiren hareketsizlik , miskinlik; ahlâkî ifsâd ve ruhu kötürüm eden ef’âl ve niyât-ı bed-hâhâne bu adama da uğradı mı? Bir insanı her fenâliğe sevk eden bu şark hastalığı bu adama da sirâyet etti mi? Ben bunları bilmek istemem ; bu adamın münfesid olmuş ihtiyarlığında bizim nazarımızda bile onu zaferi takdîs ettirir! Padişahın yemeklerini kable’l tenâvül tatmak ve zehirli olup olmadıklarını anlamak vazife-i acibesinden bile nazarımızda bu adam Plevne müdâfi’idir!

Biz şu satırları gözlerimiz dolmaksızın okuyamadık , zâten aynı günlerin gazetelerinde Romanya Kralı Şarl ile Prens Ferdinand’ın Plevne marikesini yeniden temaşâlarına dair olan tafsilât gözlerimize şerâre-bâş-ı esef ve teessür olmuş idi. Biz bu tesîrâtı bazı mütâlaât ile mezc etmek isteriz.

Osman Paşa merhûm , Abdülhamit devrinin en şâyân-ı dikkat bir misâl-i ibretidir. Şan ve şeref , zafer ve ikbâl gibi , mâhiyât-ı felsefîyeleri münâziun-fih olan ihtirâsât ve hâlat hakkında Osman Paşa’nın hayatından biz birçok ibretler alabiliriz. Abdülhamit’in vatan ve millet hakkındaki niyâtını da bu adam hakkındaki ma’lûmâtıyla bir kat daha anlamak asândır.

Rusya muhârebesinin hâtîme ve neticesi bu millete Osman Paşa’nın Plevne’deki fedâkârlığını hakkıyla takdîr ettirmeğe mâni’ zannolunurken millet bu muhârebede Osman Paşa yüzünden bir muzafferiyet-i mâddiyeye nâil olmuş yani onun gayretiyle Rumeli’yi gaib etmemiş kadr-i Osman Paşa’yı alkışlamıştı. Osman Paşa’nın esâretinden avdeti , Rusya ordularının İstanbul’a azîmeti bâdiresini unutturacak kadar müessir olmuştu. Halbuki , Osman Paşa’nın Plevne’deki sebâtının şân-ı millete verdiği inbisâtı asla inkâr etmemekle beraber , milletin o zaman bu şeref-i manevî ile uğraşacak ve iktifâ edecek bir hâlde olmadığı ma’lûmdur.

Osman Paşa Plevne muhârebesinden evvel bir mevcudiyet-i umûmiye göstermiş miydi? Ahlâkça , mizâç , terbiye ve ma’lumâtça nasıl bir adamdı? Namuslu muydu? Yani hem fenâlık etmez , hem fenâlığa mûmâşât göstermez adamlardan biri miydi? Hakikât-i hâl budur ki bu zâtın evveliyât-ı askeriyesi umûmun veya avâmın bilemeyeceği mertebede büyük ve mühim şeyler değildir. Bir de şu var ki bir vücudun kârsız olması da bir zarardır. Yirmi beş seneden muahhar olan millet-i Osmaniye bu kârsızlığı , bir Plevne sebâtını yirmi beş sene ayda altı , yedi bin lira masrafla mükâfât etmeğe muktedir miydi? Buralarını da muhâkeme sadedimiz dâhilinde değildir denilebilir ki , Osman Paşa Plevne’de doğdu , Yıldız’da vefât etti. Abdülhamit Osman Paşa’yı esâretten avdetinde hemen mâBeyn müşîri ve vefâtına kadar

birkaç defa serasker etti. Dikkat olunmuştur , ki Osman Paşa bizde - velev zâhirî olsun – bir maksat-ı nâmusla düşen kâbinelerde serasker olmuştu. Cevat Paşa kabinesine dâhil olmadı. Rumeli-i şarkî- Bulgaristan ittihâdına muâriz olan kâbine ile düştü. Fakat daima mâBeyn müşîri kaldı. Abdülhamit Osmanlı askerliğinin damla damla kanını emerken , şân ve celâdet-i milleti parça parça koparır , mahvederken , Gulua'nın dediği gibi , bu adam onun et parçalarını tadıp , zehirli olup olmadıklarını tedkik etmese bile Yıldız'da buna mümâsil table-kâr nizâ'larını fasl eder, dururdu. Abdülhamit , hayvânî bir korku ile cuma günleri demirden , büyük arabasının atlas yastıkları arasına boyanmış yüzünü sokarken Osman Paşa onun karşısında , elleri yüreği üzerinde bağlı olduğu hâlde , “Korkma , padişahım. Prens Şarl'ın bana iâde ettiği şu kılıcımla ben seni her cânıyanânın elinden kurtarırım ,” diye onu irâhe ve tesliyet ederdi.

Nihayet Abdülhamit Osman Paşa'nın oğullarına kızlarını verdi.Milletin hâlâ arslan yavruları demek istediği Osman Paşazadeler de ma'hûd Derviş Paşa'nın oğluyla aynı mertebede ve hayfâ ki aynı vaziyet-i ahlâkiyede olarak , ordu ordu halkı katletmiş , yüz binlerce evler söndürmüş , yüz binlerce yetîmin gözyaşını bezm-i iş-i cinnetinde şarap etmiş habîs bir kâim-i pederin elini öptüler. Millet ber mu'tâd alkışlıyor veyahud , en büyük felâketlere uğrayanlar gibi , susuyor ve bu husûsî ve şahsî şeylerin kendi umûmiyetiyle ne kadar sık ve samimî bir münâsebet-i müdhişesi olduğunu anlamıyordu.

Şurasını da kaydetmek isteriz ki , Osman Paşa merhûm , oğullarının Abdülhamit tarafından damatlığa kabul edilecek şerâit-i ahlâkiyeyi intisâb etmelerine kadar ses çıkarmadı. Çocuklar bu şerâiti intisâb ederek , boyanarak , rasdıklanarak damat oldukları zaman ise artık Paşa'nın vehn-i ahlâkiyesi vücuduna da sirâyet etmiş gitmiş idi. Abdülhamit onun her gün bir katre maddiyatından , bir katre-i maneviyatından azaltarak ; ılık ve müteaffin eczâ-yı müfsideden mürekkebe olan iltifâtının nefesleriyle onun kılıcını milimetre milimetre eriterek , evsâf-ı âdemi Yıldız'da saray hademesi kâhyalığına indirmiş , bitirmiş idi. Bir aralık Yunan muhârebesinde , kimse ile görüşmemek üzere Selanik'e kadar gönderildi ve üç gün sonra geri çağrıldı. Ne gariptir ki , Abdülhamit Osman Paşa'yı , hem ruhuyla , hem cismiyle hasta etmiş , kendisinden her türlü istifâde ihtimâllerini kurutmuş olduğu hâlde ondan yine korkardı. Zavallıyı oturma oturma makhûren ve diri diri gömülmeğe mahkûm edilen şân-ı milleti birkaç kerre ayağa kaldıran bu kumandanı hep oturmağa mahkûm ederek , en sevdiği askerlikle olan münâsebetini ancak elbisesinin , hicâbından kızarmış denilecek kırmızı ince zihleriyle bağlayarak mahvetti , öldürdü.

Abdülhamit'in Osman Paşa hâl ve mazhariyyetinde bulunan büyük bir adamı böyle bir âkibet-i gayr-i makbûleye maddeten dahi nasıl uğratdığını tedkik etmek istemeyiz : Böyle bir

tedkîk asla umûmi ve siyasî olamaz. Bu adeta ihtinâk-ı rahm muktezeyât-ı maneviyesine de uğramış bir kadının bir erkeği nasıl mahvedebildiğini tedkîk etmek gibi bir şeydir ki , bizim o husûsda selâhiyet-i kalemiyemiz yoktur. Ve bu ifâdemiz bir teşbîh değil , mahz-ı hakikattir. Osman Paşa'ya gâh u bîgâh bir çok câriyeler gönderildiğini ve Paşa'nın sebep-i mevti olan marazı ve bu marazın icâbât-ı ahlâkiyesini biliriz. Abdülhamit Osman Paşa'yı böyle bin hile-i melûlâne mel'ûnâne ile mahv ve ifnâ etmekle mûk ve millet hakkında ne fikirler beslediğini bi-l-vesîle milletimizin nazar-ı intihâbına koyuyoruz. Bizde bir zaman-ı evvele kadar Von der Kuliç Paşa namında Alman bir müşîr vardı. Almanya'nın nasıl bir devlet-i askeriye olduğu , İmparator Vilhelm'in ne büyük mübâlât-ı askeriyesi bulunduğu umûmun malumudur. Daha geçen gün imparator îrâd ettiği bir nutukta "Almanya'nın şark ordusunda Von der Kuliç gibi bir kumandanı varken ben müsterîhen uyuyabilirim!" demiştir. Miskîn Abdülhamit ise bu kumandan Türkiye'de buldukça bir gece müsterîhen uyku uyuyamamıştır. Osman Paşa'nın hasbü'l-milliyeye Türk ordusundaki nüfûzu ve umûmiyeti ise bittabi Von der Kuliç Paşa'da yoktu. Von der Kuliç gibi şu zamanda bizim mülkte bulunabilmesi kader ve tesâdüfün en büyük bir iltifâtı add olunmağa lâyıık olan bir zât İstanbul'da hafiyeye İsmail'ler , Nihatlar gibi en rezil ve habîs casuslara takip ettirilirdi! İctihâdât-ı askeriyesi gâh Yıldız , gâh Bâb-ı ser askerî odalarında kurtlara , bu böceklere yedirildi! Osman Paşa'ya ise fitraten casus olan padişah-ı denî bizzât casus oldu , onu kendi gözüyle yiyerek , kemirerek öldürdü.

İşte Gulua'nın dediği Osman Paşa bu büyük bedbaht adamdır. Ve böyle mahvolmuştur. Osman Paşa Plevne'de vefât etmeliydi. O vakit bir hayât-ı ebediye ile yaşardı. Bu adam Plevne'de hayâtını kurtardığı gün vefât etmiştir , denilebilir.

Şayan-ı ibrettir ki ve bu bir def'a olsun Türklük şânını öldürülürken diriltlen bu kumandan yirmi beş senelik sükûn ve sükûtuyla mâzisini kendi tekzîb ve ef'âl-i hasenenin , ancak o ef'âlde devam şartıyla şâyân-ı takdîs ve kâbil-i tahattur ve tezekkül olduğunu isbât eylemiştir.

Ah , bu âlî mücâhid , Süleyman Paşa gibi menfâda denilse Recep Paşalar , Şevket Paşalar gibi ötede beride ordu kumandanlıklarında falan yaşamağı gözüne aldırıyorsa da dünyada Türk gayret ve salâbeti namıyla da pâyidâr bir şey mevcûd olduğunu düşmanlarımız ve en büyük düşmanımız olan Abdülhamit nazarında isbât etseydi , ne olurdu? Tokat'ta veyahut Bursa'da birer küçük aileden yetişen ve vezâif-i insaniyelerini bu fakir millete pek pahalı ödeten bu zâtlar , kendi menfaât-ı maneviye-i insaniyetleri nâmına olsun , bu kadar birer istignâ-yi fedâkârâne gösterebilirler , ciddi ve hakiki şân ve şerefîni – ve hatta menfaât-i sahîha-i maddiyenin – hep istignâ' ve fedâkârlıkla kâbil-i istihsâl olduğunu bilseler ne olurdu?

Hayâtın garip muammâları!

İmzasız , n.19 , s.2

B) HATIRA

YE'S

Ye's nedir? Üzerinde bulunduğumuz şu kevkeb-i seyyârî kâinât-ı efkârın evc burc-ı müstesnâsına sevk ve terfi' etmek isteyen ruhun kırılması , insaniyet-i muzdariBeye sabah-ı evvelden beri görülmemiş yeni bir şafak-ı necât , bir devr-i saâdet-i tehyî' etmek emeliyle bî-karar olan darbât-ı kalbin durmasıdır! Bu hâlde kırılmış ruh , kâinât , durmuş kalb , insaniyettir. Eğer hevâ-i ye's Paris'in üzerinden geçse bütün nur ve ziyâsını söndürür. Eğer ye's Londra'ya uğrasa o küre-i arzın derûnunu andıran harekât ve muâmelâtını durdurur.

Ye's kâtil-i emel , pîşvâ-i mevttir. Bir kalbe , bir odaya , bir memlekete , bir kıt'aya girmek isterse oralardan ümit ve emelin çıkmasını bekler. Girdiği yerlerde ise her şeyden evvel ruhları , kalbleri öldürür. Ye'sin hükümfermâ memleketlerde , kıt'alarda , insanlar ruhsuz , kalbsiz birer heyûlâ-yı hîç-â-hîç , nura karşı safha-i mevcûdiyetten silinir, zulmetlerde dolaşır birer hayâl-i muzdaribdir. Onun içindir ki büyük milletlerin gösterdikleri en büyük azm ü cezm-i merdâne ye'sin aralarına girmek istediği zamandır. Fransa , büyük inkılâbdan evvel sû'-i idareden , zulmden harâb olmakta idi. En büyük asr add olunan on dördüncü Lui'nin evâhir-i saltanatında "Versay" Sarayı'nın etrafında hademe-i şehinşâhı gelen geçenden para dilenirdi. Halk devâir-i hükümetin etrafında bağırsarak ekmek istiyordu. Bu gün gördüğümüz bu Fransa o zaman açtı denilebilir. Adamı mevki'-i insânîsinden büsbütün tenzîl , tezlîl eden o düşman-ı insaniyet , o muhrib-i mevcudiyet , o katil-i meâlî olan ye'se karşı silahlanarak büyük bir ümid-i muzafferiyetle hukûk-ı insaniyeyi , âlî bir emelle adâlet ve hürriyeti ilân ettiler. Ve-l-hâsıl selâmet-i insaniyeti temîn eden İngiltere , Fransa ihtilâl-i kebîrleri en büyük ümitsizlik zamanında vücûda gelmiştir. Şafak-ı hayât olan çocukları insaniyetin ümit gibi mûnis , emel gibi bîkarar , o pembe , o rakîk kısmını binlerce senelerden beri mahv ve ifnâ eden kuş palazına çâre bulanlar kurtarmaktan me'yûs olmayanlardır. Bu gün hareket-i dâime gibi bir emr-i muhâlin meseli ve bütün insaniyeti bir tabaka daha yükselten (radyum)un kâşifi olan velinimetân-ı nev'-i beşer me'yûs olmayarak çalışanlardandır.

Halbuki bizim bedbaht vatanımız serâser ye's içinde! Ye's her evi kapamış. Acz ve meskenet , fakr u sefâlet içinde bırakmış. Memleketleri harâb etmiş. Azrail gibi kal'a kapılarında bekliyor. Memleketlere ölümden başka kimseyi koymuyor. Şehirlerin içinde dolaşıyor. Nerede ümit ile halecân eden bir kalb görürse durduruyor. Nerede bir şu'le-i zekâ görürse söndürüyor! Her memlekette bizim gibi bir iki milleti beslemeğe kâfi olan arâzî ser-tâ-ser metrük! İlerleyen , büyüyen , hayât gösteren mezâristan! Şimdi o azîm , o münbit tarlalar birer defne değil medfen ! Güya ki o topraklar malzeme-i milleti yetiştirmek için değil hayât-ı insanîyi sine-i nisyânında mahvetmek için bekliyor. Ye's yüzlerce senelerden beri şevk-i muzafferiyet , ümid-i istikbâl ile mücehhez olan askerimizin içine girmiş ,

ordularımızı bozuyor. Düşmana karşı müdâfaa-ı vatan için ellerine verilmiş zaman ile sesleri birkaç büyük devletin paytahtlarına akseden silahlarıyla Yıldız'da bir düşman vatani muhâfaza ve müdâfaa ediyorlar. Ordularımızın silah-ı müdâfaası bugün bir silah-ı intihâr oldu. Bir silah-ı cinâyet ve hıyânet olmağa isti'dâdı düşünülükçe erbâb-ı hamiyeti öldürüyor. Asker kardeşlarımızın ma'lûmu olmalıdır ki Abdülhamit'i muhâfaza ve müdâfaa için bilmeyerek atacakları kurşunların hedefi vâlîde-i vatanın kalbidir. Bugün evladının felâketiyle münkesir olan o kalpte Cenâb-ı Kibriyâ mevcuttur. Halbuki ye'sin , hakikaten merd ve merdlikte ferd olan Türk milletinde sebab-i mevcudiyeti yoktur. Mevcudiyet-i ye'se aklen , mantiken de ne sebep bulunabilir? Bir millete bir cemiyette ye'se sebep olan bir şey , bir hâldir. Ye's bir hakk-ı mevcudiyet kazanmak için o şeyin , o hâlin hey'et-i ictimâiyede ebediyüdevâm olması lâzım gelir. O hâlin ebediyüdevâm olmasını tasvîr etmek ise güneşin doğmasına , kürenin dönmesine kâil olmamaktadır. Dün bugüne benzemez. Güneş her çıkışında bir yandan peydâ bir yandan nihân olan hayât-ı insanîyi , sath-ı arzı bir hâlde , bir nesakta görmez. İskenderlerin , Sezarların , Selim-i Evvellerin , Birinci Napolyonların , en müdhîş zelzelelerin , tufanların ferdâ-yı kıyâmet-nümûnunda çıkan güneş niçin vatanımızın bir sabah-ı inkılâbını tenvîr etmesin?

Anglo-Sakson ırkının cihânı endişe-i istikbâl içinde bırakan terakkisine sebep nedir bilir misiniz? Me'yûs olmamak! Sâha-i terakkide attıkları her adımları ile birer devri tayy eden Amerikalıların bu şitâb-ı fevk-al-âdesi me'yûsiyeti bilmemek sayesinde. Bir Amerikalı mâlik olduğu en büyük serveti , en dehşetli bir mücâdele-i hayâta nümûne-nümâ Amerika'da kâmilen gaib ettiği zaman kendisine gelen fikir ve his , o zelîl ve alfillerin , karıncalar kadar olsun bir sevk-i tabîi-i sa'ye sahip olmayan miskinlerin kârı olan ye's değil telâfi-i mâ-fât!.. Bizim milletin , ef'âl ve efkârında gösterdiği tezâd cihetiyle , ahvâl-i ruhiyesini anlamak biraz güç. Türkler , o kadar metânetleriyle , mesâibe karşı lüzûmundan ziyâde tahammülleriyle beraber çabuk me'yûs oluyorlar. Türklerin ruhuna İslâmiyet'in büyük te'sîri vardır. İslâmiyet ise rahmet-i Rahmân'dan kat'-ı ümid etmeyin! diye emrediyor. Memleketi idâre eden firkada , hatta milletin zihn-i mütefekkeri demek olan erbâb-ı zekâ ve kabiliyette ye's-i musîbet-engîz bir sûrette mevcut idi. Hâlâ da mevcuttur. Ali ve Fuad Paşa zamanlarında ve belki ve daha evvellerinden beri ileri gelenlerde ye's bir zarâfet , bir edâ ,bir zekâ olmuş. Her biri bir peyâm-ber-i felâket! Herkes kendi ma'rifet ve hünerince gâh âlimâne ve ma'lumât-fürûş-âne , gâh edîb-âne ve şâir-âne bir sûrette size güzel güzel vatanınızın düşman eline düşeceğini , milletinizin mahkûm-ı memât olduğunu söyler. Bu müjde-resân-ı musîbet , bu peyâm-berân-ı felâket i'tikadlarınca keşf-i istikbâlde gösterdikleri akıl ve kerâmete kendileri hayrân olarak karşılarındaki perverde-i ümid olan ruha mâlik fedâkârân-ı millete bir tebessüm-i istihfâf ile

acırlar. Bazıları meclis ve vükelâdan çıkıp teneffüs odalarında ağlamayı bürhân-ı hamiyet addederler.

Bu hakayıkı tenvîr ve tasdîk eden iki hatırayı burada nakletmek isterim. Meşhur Ahmet Vefik Paşa'yı ilk defa olarak bir yaz günü , semâ-yı şarkın zîr-i safâsında şâd ve hurrem olan Rumeli Hisarın'daki yalısında görmüştük. Entarisiyle köşedeki büyük bir minderde oturuyor , yanında açık duran bir pencereden sevdâ gibi dokunduğu yerleri tehyîc eden bir rüzgâr-ı bî-karara peyrev olmuş Boğaziçi'nin güneşe karşı üzeri elmas-pârelerle işlenmiş mînâ gibi parlayan mavi akıntıları görülüyordu. Bilmem niçin , mizâc-ı demevîsini gösteren biraz kırmızıca yüzü , müteneffiz olan o amîk gözleriyle kendisini bir Roma konsülüne benzetmiştim. O gün , zamaniyla beraber bulunduğu erbâb-ı idâre ve siyâseti ta'rîf eyliyordu. Molyer'in mütercim-i zî iktidârı büyük ve mütercim ünvanlarıyla tanılan Rüştü Paşa'dan bahsetti. Bir kocakarı evzâ ve etvârını taklîd ile Rüştü Paşa : Ah bu devlette bir şey yapılamaz. Bu devlette bir iş görülemez , diye ah ve vah ederdi. Diye naklederken birdenbire bu entarili konsül-i Romen-ı dehşetli bir suret ve tavır ile : Bu devlette bir şey mi yapılamaz? Bir iş mi görülemez? Eline fırsat geçir. Dağları devir. Ben Anadolu'da dağ başında gördüğüm şehirleri ovalara , ovalarda bulunduğum köyleri dağlara , naklettim diyordu.

Bu cezr ve medd büldân-ı memleket için ne derecelerde bâis-i umrân olduğunu bilemezsek de büyük bir ilim ve irfân ile senelerce riyâset-i idârede bulunmuş bir zâtın bu hitâb-ı dehşeti ehl-i dikkatin bir kitâb-ı ibreti olmağa sezâdır.

Diğer hatıra ise mürâselât ve münâkalâtın daha tekemmül etmediği bir zamanda , takrîben elli sene evvel küre-i arzı kendi evi gibi dolaşmış , seyâhatleriyle , safâ-yı meşrebiyle şöret bulmuş pîr-i mühterem Safâ Efendi idi ki yelken gemilerinde vuku'a gelen kazaları hikaye ederdi. Meselâ bazen bir adam denize düşmüş onu kurtarmak için hevâ-i müsâidini bulmuş bâd-bân-ı kûsâ-yı azîmet olan sefineyi durdurmak , yelkenleri indirmek zahmetli olacağından gemidekiler hemen ellerini kaldırarak gözlerinin önünde hayâtını kurtarmak için çalışan adamın ruhuna "fatihâ" okurlarmış.

Biz bugün neden bu kadar me'yûsuz? Biz niçin tehlike-i hayât içinde bulunan vatani tahlîse çalışacak yerde Fatihâ okumağa kalkışıyoruz? Birbirlerini çiğneyerek , ezerek kaçışan bozulmuş bir büyük ordu gibi memleketimizdeki halk kendisini takîb eden gölgesinden ürkerek firâr ediyor.

Me'yûs olmamak bizim için bir vazife-i millet , bir farîza-i vatandır. Her ne felâkete duçar olursak olalım Osmanlılığı idâmeye , ibkâya çalışmalıyız ; vatanın şu hâlinde kaçmak alçaklık, me'yûs olmak hâinliktir.

ALİ SUAVİ
TERCÜME-Yİ HÂL VE SERGÜZEŞTİ

Bizzât merhûm tarafından kaleme alınmıştır.

Tefrika

1

İki üç yıldan beri (Suavi) denilen mukaddima Anadolu'da "Küçük Hoca" ünvanıyla ma'rûf idi ki benim. Fî 1255 îd-ı Ramazan , İstanbul'da "Cerrahpaşa" Mahallesi'nde doğmuşum. Ecdâdım Anadolu'da (Viranşehir) toprağından ve ulemâ'dan imiş. Yalnız pederim ki İstanbul'da şehri vâlidem ile tehhül edip temekkün eylemiş efrâd-ı esnâftan olup vâlidemden taallüm edebildiğı kadar okumuş ki hesâptan fakat a'mâl-i erbaayı öğrenmiş (Kağıtçı Hüseyin Ağa) isminde bir müslümân.

Ehl-i ilme gâyet hürmet eder , idâre-i Beytiyesini pek iyi bilir , meşrebi sıdk ve tahâreti sever , haksızlık gördüğü ya işittiğı anda sabrı yanar , ateş kesilir , hatta haksızlık eden bazı ahbâbına tokat atmış ve bazısının kafasını yarmış.

Benim ilim içinde büyüüşüm , ve on altı on yedi yaşımdan beri arz-ı Hicaz'da ve Anadolu'da ve Avrupa'da seyir ve seyâhatim ve tederrüs ve tedrîsim hemen birinci râddede , yani pek açık ma'rûf olduğundan ve Sofya'da bulunduğum esnâda Arabî ibârelerle makamât tarzında yazmış olduğumdan şimdi o yaprağı fetha lüzûm görmem. Ve her girdiğim memleketin sefâr ve kibarıyla mülâkat ve muvâneset etmiş olduğumdan tercüme-i hâlîmi yazacak benden gayrileri bulunacağına da şüphe etmem. İstanbul'a avdet-i ahiremden te'lifâtımın fihristi bir kıt'a-i risâle-i mahsûsa ile mazbût ve hemen hepsi (127 aded. Ekseri

resâil) yazma olarak eyâdî-i talebede mütedâvildir. Bizi bilenlerin âkıbet bu kitapları yazma bırakmayıp tab' edeceklerini dahi me'mûl ederim. Birinci te'lîfim akaid ehl-i sünnete dâir (Mesâih-i Ebû Hanife) radiyallahu anh üzerine şerhtir. Bunu yazdığım vakit İstanbul'da , on yedi yaşında idim. Ba'de-t-te'lîf Bayezıt câmi müderrislerinden (Tosya'lı) Hüseyin Efendi Hoca'ya verip tashîhini ricâ etmiş idim. On beş gün kadar mütâlaadan sonra tashîhe muhtaç yeri olmadığını Beyân ve tahsîn etti. Fakat bir yerinde (ve tefâsîl-i akâdiuhum) ibâresinde (tefâsîl) kelimesini (tafsîl) müfredine tahvîl etmeliği ihtâr eyledi. Bu şerhimin birinci yazmasını Mekke-i Mükerrreme'de pek fakir ve birazdan gayri mala mâlik olmadığım eyyamda Fas ulemâsından ve hüccâcından (İbn'ül Arabî) talebesine tadrîs edeceğine söz vererek benden yüz kuruşa satın aldı. Şeyh mûmî ileyh Hanefî idi. Kitaplarım içinde Beyendiğim (Irâkî)nin seyirden (el-Îyne)si üzerine iki cild-i kebîr içre şerh ve satr-ı vâhidde yirmi bir fennî müştemil (unvânu'ş-şeref tarzında) isbakû'l ulûm ki bazı fenn bîve bazı mevzûn ve kimi Arabî kimi Farsî kimi Türkçe , satr-ı vâhidde mustebak olduğu hâlde on beş cüz'e bâlig. Bunları Bursa'da vali (Süleyman Paşa) namına yazmıştım. Dört mektubum var ve nesh-i müteaddidesi

eyâdîde münteşîrdir ki her biri uzun uzun mektup olduğu hâlde Türkçe okunur! Ve Arabî dahi okunur. Her iki lisânda bî ma'nâ değildir.

Mâ-ba'dı var.

Ali Suavi , n.131 , s.5

ALİ SUAVİ
TERCÜME-Yİ HÂL VE SERGÜZEŞTİ

Bizzât merhûm tarafından kaleme alınmıştır

Tefrika

2

Şimdi ben politikaca geçen ömrüme de icmâlen işaret edeyim. İstanbul'da Davut Paşa iskelesi mekteb-i rüşdiyesinden çıktıktan sonra Bâb-ı Seraskeri Dersaâdet yoklaması kalemine iki üç sene devam ettiğim sırada zihnim bazı muallim-i askeriye ile doldu. Muahharen Bursa rüştiye mektebinde bir sene kadar muallim-i evvel oldum ; ve bir aralık Sofya'da mahkeme-i ticâret reisliği ettim. Edirne vilâyeti teşkîl olduğu sırada ehîbbâdan Filibe kaim-i makamı(Ata) Bey'in ve kadısı (Celâleddin) Efendi'nin ilhâslar , üzerine Filibe'de tahrîrât müdürlüğü de ettim. Bu me'muriyetlerde idâre-i devletin hakikatini ve keyfiyet-i cereyânını anladım.

Ulûm-ı şer'îye arasında en ziyâde sevdiğim (ilm-i hadis) idi. On yedi , on sekiz yaşında olduğum hâlde Hicaz'a azîmet ederken Mısır'dan beş kuruşa pek eski ve sülüsü kadar noksân (Subuti)nin ve rahm(etullah , Camiu's-Sağîr'ini) satın almıştım. Yollarda bu Câmî'yi ezberledim. Ve Mekke'de noksânını yazıp onu dahi hıfz eyledikten sonra (Münâvi)'nin şerhinden bi'l-istihrâc her hadisin kenarına meşhûr ya vahid-i sahîh veya zaîf ve garîb ; hâsılı hangi neviden ise işaretler eyledim. Avdetimde (.....) çıktığımda yedi bin kadar ehâdisin mertebeleri hıfzımda idi. Muahharen (Firdevs-i Deylemî'yi dahi hıfzıma aldım ; ve Bursa'da Harâccıoğlu Kütüphâne'si elde bulunduğu müddetçe (sahîh-i Necârî'den kendim bittabi mükerrer ehâdisi ıskattan sonra isnâdda adem-i butûna riâyetle sülâsiyyü'l-îsnâda kadar fasıl fasıl tertible (Necârî'yi bir üslûb-ı cedîdde telhîsi ettim. Bu telhîs dahi koynumdan ayırmazdım. Usûl-ı hadîsten kütüb-i sâireyi mütâlaadan telezzüz eylerdim. Herkes bana muhibbi diyecek yerde (muhaddis) derlerdi. Ehâdis-i şerifeden zulm aleyhine şiddetle vürûd etmiş asârı ayrıca mecmûama kaydedip onlardan pek müteesir olurum. Ve (Cenâb-ı Muhammed Arabî ve ümmeti) zulm aleyhine ol derece şiddet gösterişi en büyük ve birinci mucizesi i'tikad ederdim. Bu hadîsler beni mezâlîm aleyhine öyle besledi ki her tüyümü muzâlîme karşı bir kahraman bulurum.

Şöyle ki : bir damla vücudum ile zâlîme hüçûm etmeğe ve mağlup olduğum hâlde , tarafından katl olunmağa râzı olurdum , ve bu yolda maktûliyeti bir mûcib-i ehâdis-i şerife (efdâl-ı şehâdet) i'tikad eylerdim. Ta ki (Simav) kasabasında Koşulu Medresesinde tedris ile ikâmet etmekteyken Yörük talebeden (Hüseyin) isminde bir talebe , aşireti içinde olan koyunlarını ve keçilerini satıp aşiretle alâkasını keserek bütün bütün medreseye çekilmek niyetiyle kalktı gitti.

(Hüseyin) mevâsini satıp savup ele geçirmiş olduğu beş bin kuruş kadar paracağzını derkemer eder. Kasabaya gelirken aşiretinden iki yörük önünü keser , Hüseyin'i soyarlar fakat Hüseyin'in malı , canının yongası olduğundan hemen canı dahi beraber verircesine yörüklerden bıçak yer.

Mâ-ba'dı var.

Ali Suavi , n.132 , s.5

Bedeni yara yara. Ölür bir müddet sonra düşe kalka kasabaya, medreseye gelir sergüzeştini bize nakleder. (Hüseyin)e sabretmesini ve her dernek günü kasabanın bâzârına gidip hırsız rast getirdiği anda zabtiyeye tutturmasını talîm ederiz. Hüseyin bu sûrette hareketle iki üç hafta sonra herîfi râst getirir, zabtiyeye tutturur.

Ol vakt Simâv'da Kûtâhiyyeli ... müdürin huzûrunda davâsını zabt ettirir. Hırsız hapse girer ammâ ertesi gün müdür efendi, hırsız mahbûsdan altı yüz kurûş rüşvet alıp kapar salıverir. (Hüseyin) iddiâsını tebyîne gittiye de mahbûs kefile rabtile tesviye-i mesâlih-i zâtiyesi için üç gün ruhsatla salıverilmiş cevâbını alır.

Hâlbuki mahbûs yörük müdürin istediği altı yüz kurûşu tedârik için bir kasâba koyun vaadiyle mürâcaat ettiğini ben işitirim. Bu kasâb Zeybek Ahmed isminde zâten bir ipsiz ise de zeybeklik ve kahramânlık şânına şâyân zannettiği sıdk-ı lisân ile, hîn-i suâlimizde hakîkat-i vak'ayı haber verir. Rüşvetin kemiyeti kendi marifetiyle pazarlık edildiğini ve altı yüzüne mukâvele ile müdüre teslîm eylediğini doğruca söyler. Bunun üzerine günde üç beş kerre gidilip, mahbûsu buldurmak üzere müdür bizim tarafımızdan iz'âc olunur. Nihâyet bir meclis günü ben giderim (kaçmış bulunmuyor) cevâbını aldığımda müdürin irtikâb ettiği rüşveti yüzüne vurarak (Burdurlu) Buldurlu Çanak kadı dedikleri ol vakt Simâv nâibi efendiye mes'eleyi Beyân eylerim. Ve zeybek Ahmed ile de istişhâd ederim. Bu mâdde uzun bir mes'ele olur.

Bizim medresenin müderrisi Koşulu Mustafâ Efendi ve mümâileyh nâib efendi bizim ile müttefik. Ben kalkar Kûtâhiyye'ye giderim. Kaymakâm (مطش) Paşaya ve hâkim Harâccızâde (Âgâh) Efendiye şikâyetimi takdîm ederim. Mahazâ müdürin diğer irtikâbları dahi olub hattâ sâl-i hâl a'şârını vücûhtan yedi sekiz kimse ile kapattığını ve bundan hazîneye üç, dört bin kurûş hasâr olduğunu dahi Beyân eylerim nâib-i mümâileyh dahi Kûtâhiyye'ye gelir. A'şâr kapatması teBeyyün eder. Müdür ve a'zâ ve vücûh Kûtâhiyye'ye celb olunup mes'ûl tutulurlar. Bu kapatmada eli olan vücûh, muhtelif müddetlerle nefye gider. Bu aralık müdür ne cezâ gördü.... Azl ile gûyâ ta'zîr olundu. Hüseyin'in paraları..... gitti gider.

Kûtâhiyye kâimmakâmına Simâv'da Hâcî Hâfız oğlunu ben ve nâib tavsiye ederiz. Bir emirnâme ile çıkıp müdür vekîli tayîn olundu. Ben de Simâv'a döndüm. Bu Hâcî Hâfız oğlu dediğim zât vaktiyle Simâv'ın birinci mertebede aġniyâsından ve muteberânından iken hasmı olan fırka-i vücûh bir aralık galebe ile onun tarafdârlarını muzmahil etmiş ve Hâcî Hâfız oğluna da, hayâle gelmez gadrler eylemişler, emvâl-i fikarâyı tazammun nâmıyla mâlını

almışlar. Evlâdını askere göndermişler ve nefesine de emniyet vermediklerinden firâra mecbûr eylemişler. Hâcî Hâfızoğlu (Aydın) taraflarında birkaç sene mestûren devredip muahharan Simav'a Mâba'di var

Ali Suavi , n.133 , s.5

**ALİ SUÂVÎ MERHÛMUN
TERCEME-İ HÂL VE SERGÛZEŞTİ**

Tefrika

4

Tamtakır hânesine dönmüşse de ne kasabaya girdiğini, ne de hânesinde oturduğunu, haremi kimseye sezdirmeyerek gece gündüz (Delâil-i Hayrât) okumakla meşgûl ve mestûr kalmış.

Mümâileyhin bu hâl-i felâketi yedi sene kadar sürmüş olduğunu mukaddemâ işitmiş ve kendisiyle gâibâne âşinâlık dahi etmiş ve binâberîn مطشPaşaya tavsiye dahi eylemiş idim. Simâv avdetimde şu bîçâre ve mesâibdîde Hâcî Hâfizoğlu'nu müdür konağında vekîl sıfatında birinci kerre olarak gördüm. Çehresi güzel, gözleri iri, burnu eğri, sakalı dolgun, arkasında kürk başında yeşil, elinde tesbîh, dudakları müsebbah ve mühellel boynunda en'âm kesesi asılı, ben bu felâketzedeyi müstecâbü'd-da've sandım. Günlerden bir gün tenezzüh için Dîvî bahçesine gittim. Müdür konağı Dîvî'ye muttasıl olduğundan müstecâbü'd-da've pederimizin mübârek duâsını almak üzere konağa ve yanına girdim. Beni ihtirâm ile telakkî etti. Bir sûfî şeyh ile bir mu'tekîd şâb ne konuşurlar.

Bâb-ı zühd ü takvâ fezâilinden sohbet açtık sulehâ-yı eslâf menâkıbını zikr ile meclisimize rahmet [تنزل الرحمة عند ذكر الصالحين] nüzûlü itikâdında iken bakınız ne nezle göründü! Şaka değil dikkatle okuyunuz.

Bu faslı ibret alacak derecede cem'-i fikr-i âtiyle kırâat ediniz. İçeriye bir zabtiye bir köylü karı getirdi. Karı, davâm var, dedi. Bizim sûfî Hâcî Hâfizoğlu “Kayd ve tescîli şer'an lâzımdır” diyip sağ eline bir kalem, sol eline bir kâğıd aldı. Ve gözlerini süzerek ve kâide-i hükûmetten olmak üzere, nigâh-ı iltifât etmeyerek “söyle” dedi.

Köylü karı ki köyünde dahi kimsesiz, evsiz barksız hıdmetci olduğu takrîrinden zâhir oldu. Tâ kadın ninesinden kalma olmak üzere cümlesi yirmi kurûş eder etmez toprak tencere, keser sapı gibi birtakım eşyâ köylüsünden birinin zabtında olduğundan bahisle bunların ahz u tahsîlini ciğer paralar niyâzlarla ricâ etti. Müdür vekîli müfredât-ı eşyâyı zincîrleme kaydettikten sonra herîf celb olunduğu hâlde inkâr ederse isbât edebilip edemeyeceğine dâir bazı suâl ve cevâb ile adem-i isbât cânibini bittercîh herîfi celb ve mürâfaa lâzım gelmeyeceği cevâb-ı ye'sini verdi. Kadın ağlayarak kapıdan dışarı çıkmak istedi -ammâ Hâcî Hâfizoğlu kaşlarını çatıp, gözlerini belertip kalın ses ile haykırdı ki: -Kayd ü tescîl parasını ver de öyle git.

Fakîre köylü para lakırdısını işitince dönüp: -“Aman ağa, merhamet et. Benden para isteme” dedi. Hâcî Hâfizoğlu dedi ki: “Müdür, senin hıdmetkârın mı kaç sâattir. Sen söyledin, işte ben yazdım. “Elindeki kâğıdı da gösteriyor” şer'an resmini ver.

Köylü, şer'an diyince ne yapsın (Şerîfatın kestiği parmak acımaz) kaç para olduğunu suâl eyledi. Ol felâketzede-i mesâibdîde ve tevbekerde a'nî Hâcî Hâfizzâde (Şer'an altmış kurûş) dedi. Karı altmış duyunca: -Amân ağa
Mâba'di var

**ALİ SUÂVÎ MERHÛMUN
TERCEME-İ HÂL VE SERGÛZEŞTİ**

Tefrika

5

Pâdişâh başı için, evlâdın başı için, ben köyde hıdmetçiyim “Amân...” diye ağlamağa başladıkta müdür gerdeninde delâili hâmil, dudakları mühellel olduğu hâlde zabtiyeye tevcîh-i hitâb edip: “-Al bu kadıncağızı kara müftîye götür ve de ki Hâcî Hâfızoğlu bu kadıncağızın yazdırdığı şeyler zahmeti için altmış kurûş resm istiyor.... Kitâba baksın haber versin” dedi. Zabtiye karıyı, odadan çıkardı biraz müddet sonra kadın ağlayarak zabtiye ile odaya girdi. Ve kara müftînin kara kaplı kocaman kitâba bakıp “Öyledir. Altmış kurûş lâzım gelir.” dediğini ikrâr eyledi. Lâkin kendinin bunu vermeğe kudreti olmadığından çocuğunu (Yanında bir küçük oğlan çocuğu var idi) kasabada birine beslemeliğe vererek para tedârik etmesi zımında zabtiyenin kendisiyle berâber dolaşmasına müsâade niyâz etti. Ol vech ile de müsâade olundu. Gittiler, iki sâat sonra çocuksuz döndüler. Ağdacı esnâfından birine çocuğu

yıllığı kırk kurûşa vermişler. Ve yirmi kurûşunu peşin almışlar. Bu yirmiye Hâcî Hâfizoğlu'na verdiler. Kara müftî kim idi? Simâv'da bir şeyh-i pür-vakâr ve temkîn, mukaddemâ müftî iken onun dahi çektiği mesâib Hâcî Hâfizoğlu'nunkinden az değil. Naklettiğim azl-i müdür gürültüsünden hey'et-i meclisi dahi tebdîl olunup vücûh-ı ahâlî tarafından kara müftînin dahi mihenlerine mükâfâten mansıbına iâde olunması muhzır ile istid'â olunmuş idi.

(MÂHAZAR)

Hâcî Hâfizoğlu eline aldığı dört beşlikten ikisini minder üstünde bırakıp, ikisini de “Bîçâre fikirâda para yok ki ne yapsınlar” diye ızhâr-ı rahm ederek ve kadına acıyarak, bana vermek üzere uzattı. Ben o vakte kadar geçen mâcerâyı istimâ ile netîcesine intizâren başım dönmüş iken ejder-i sahtın herîf elinde bana müteveccih olduğunu görmekle ifâkat buldum; ve filhâl eline çarpıp yerimden fırladım çıktım. Dediğim Dîvî bahçesine girdim. Bu ne hâlet! Bu, ne iftâ'. Bu, ne şerîat! Yani şerîat-ı âdileyi bu gûne sû-i isti'mâl, ne hıyânet! Ne isâet! Bu ne devlet! Bu ahâlîdeki cehâlet, ne cehâlet! Diye düşünce düşünce müteessiren hasta oldum ve güç hâl ile kalkıp medreseye gittim. Ondan sonra Simav'da oturmayıp maskat-ı re'sim İstanbul'a avdet etmek üzere Bursa yolunu aldım.

Hâcî Hâfizoğlu fikrası -ki ben onu gafletle okunsun için kaydetmedim- 6 Şa'bân Sene 275 târîhinde vukû buldu (Öyle hâtırımında kalmış). İşte bu fikradaki zulüm kalbime açılan birinci yaradır. Ondan sonra gördüğüm memleketlerdeki vakâyî, hep bu yaraya elmâspâre ekti.

Anadolu seyâhatinde her girdiği memleketin sığâr u kibârı ve müdürü ya kâimmakâmı veyâ vâlîsi cânibinden mazhar-ı ihtirâm olan (Küçük Hoca) idi. Bursa'dan Sadrazam (Âlî) Paşanın davetiyle İstanbul'a gitdiğimde vukelâ-yı devletten ekserîsiyle hembezm olup ahvâl ü efkârlarına mümkün mertebe vukûfum hâsıl oldu. Rumeli'de elyevm en büyük memûrumuzun mahrem-i hâsı (Suâvî) idi. Cümle memûrîn içinde adâleti sever çok zevât gördüm. Lâkin bir idâre-i zâlimâne icrâsına âlet ve makine olageldiğini itirâf

Mâba'di var

Ali Suavi , n135 , s.5

B) MEKTUP

MEKTÛB-I MAHSÛSÎ

İstanbul'dan

Evvelki mektûbunda size bazı zevâtın konakları taharrî edildiği sırada Şeyh Ebülhüdâ'nın da evine girildiğini yazmış idim. Âlemin hânesini soymağa, yıkmağa râzı olan şeyh efendi şimdiye kadar başkaları hakkında revâ gördüğü muâmelenin kendine tatbîk edildiğini görünce hiddetinden küplere biner; sarâyda kıyâmetler koparır; bütün perîleri, yılanları pâdişâhın başına toplayacağını söyler. Hünkâr telâşa düşer. Şeyhin bedduâsına uğrayarak çarpılmadan korkar. Yalvarmağa, yakarmağa başlar. Nihâyet alenen isti'fâ-yı kusûr etmeğe karâr verir. Muâyede zamânı tepsi içinde getirilen murassa imtiyâz nişânını alır, elleri titreyerek Ebülhüdâ'nın göğsüne takar.

Sultân İbrâhîm'in bir cinci hocası vardı; Abdülhamîd'in de bir fâlcı şeyhi var. Bu iki pâdişâhın ahvâl ve harekâtı arasında müşâbehet olduğu gibi mukarreblerinin hiyel ü desâisi de maksad itibârıyla hemen bir gibidir. Hâtîme-i hayâtta da onlara benzemeleri temennî olunur.

Gazetelere mahsûs teblîgât-ı resmîyenin ekserîsi, bilirsiniz ki, basma kalıptır. Yalnız târîhi değiştirilir. Meselâ bayramlarda "Acem şâhı, Avrupa hükümdârları telgraflar keşîdesiyle arz-ı tebrîkât ve ubûdiyet-i gâyât edilmiş olduğu..." denir. Bu zevât-ı kirâm sırasında Mısır komiseri Ahmed Muhtâr Paşanın da ismi vardır. Bu sene dikkat buyurdunuz mu, bu isim defterden nasılsa silinmiş, çıkarılmış. Acabâ Gâzî Paşa mı telgraf çekmemiş; yoksa hünkâr mı telgrafı reddetmiş? Gönül bu ya, her ikisinin de sahîh olmasını ister.

Geçen muâyede resmi esnâsında mekteb-i fûnûn-ı bahriye nâzırı Ferîk Hüsni Paşaya fevkalâde iltifât edilmiş idi. Bu iltifât, nâzır-ı müşârünileyhin ahîren habîs ü nefyedilen talebeyi tevkîfte gösterdiği hıdmet-i mahsûsaya mukâbil idi. Bu bigûnâh etfâli analarının âgûş-ı şefkatlerinden cebren, kahren ayıran Hüsni Paşanın bir ay geçmedi, oğlu vefât etti!...

İki ay kadar oluyor, Avrupa gazetelerinden biri Sultân Murâd'ın zehirle öldürüldüğünü yazmıştı. Geçenlerde velâhd-ı saltanat Reşâd Efendinin de vefâtı haberi şâyî oldu. Abdülhamîd'in hastalığına dâir yalan, doğru her ne yazılsa âdettir sefâretler vâsıtasıyla derhâl tekzîb ettirilir. Hâlbuki Reşâd Efendinin irtihâli haberi dillerde on gün döndü dolaştı: Nihâyet ecnebî gazetelerine gönderilen ufak bir telgrafla tekzîb edildi.

Murâd ve Reşâd isimlerini telaffuza cesâret edilmeyen yerlerde bile bu vefât haberi hayli kıl ü kâli dâî oldu. Kimi “Bu haber sahîh değildir. Pâdişâh halkın fikrini, hissiyatını anlamak için mahsûs ilân ettirmiştir” dedi. Kimi “Hâcı Alî ve İzzet Beylere mensûb Sûriyeli üç kişi varmış; bunlar hâricde bir fırka ile birlikte Reşâd Efendi'yi tahta iclâsa uğraşıyorlarmış; ve daha doğrusu kazârâ bir tebeddül vukûunda muvaffakiyyeti kendilerine atfettirmek için Reşâd Efendi tarafdarı görünüyorlarmış; hünkâr bunların hud'asına aldanarak velâhdı boğdurmuş” zannında bulundu. Bu ikinci rivâyet öteye beriye yayılır yayılmaz Abdülhamîd havâdisi tekzîb ettirmeğe mecbûr oldu. Ancak Avrupa gazetelerine iki satırlık bir telgraf göndermek ve bu havâdisi neşreden ecnebî muhbirini buradan tard etmekle hakikat-i hâl anlaşılmış, halka kanâat getirilmiş olmadı. Gazete muhbirini İstanbul'dan ihrâcdansa Reşâd Efendi'yi sarây mahbesinden çıkarmak daha makûl idi. “Âncâ ki ayânest, çi hâcet be-Beyânest”

İmzasız , n.3 , s.4

ŞURÂ-YI ÜMMET

Mahsûl-i tefekkür ve tettebbu olan bu mektûb bize bir îmâ-yı teceddüd, bir müjde-i inkılâb gibi geldi. Demek ki İstanbul düşünmeğe, uyanmağa başlamış.

Hakikat, Bizans dîvâr-ı harâbezârlarının arasında, bütün bir milletin gözyaşları gibi hazîn hazîn cereyân eden Boğaziçi'nin kenârında, acz ü meskenet, fakr u sefâlet içinde kuvâ-yı hayâtiye-i maneviyeleri meflûc olarak, arzın en müdhiş tezelzülâtı, istibdâdın en hûnhâr sademâtının uyandıramadığı bir rüyâ-yı hayâtfersâ-yı ıztırâb içinde ömrgüzâr oluyorlar. O rüyâ-yı ıztırâbın kâbûsu olan "Abdülhamîd-i Sâni" bir uyanmakla gâib olup gider.

"Kilâb-ı zulme kaldı gezdiğin nâzende sahrâlar"

"Uyan ey yâreli şîr-i jiyân bu hâb-ı gafletten"

Bu mektûb üç kısma taksîm olunabilir.

1: Bir küçük mukaddemeden sonra "Genç Osmânlılar"ın takîb eyledikleri tarîkdaki nakâyis ve hatîâtın irâesi.

2: Musâb olduğumuz maraz-ı müdhiş-i millînin esâs ve menşei Abdülhamîd zamânında değil birkaç yüz sene evvele irticâ ile mâzînin sîne-i ketm ü hafâsında aramak lüzûmu.

3. Halkımızın ahvâl-i rûhiyesi ile bizim için takîbi lâzım gelen tarîk.

Genç Osmânlıların cerâid-i hürriyeti garîb sûrette hulâsa ediliyor. Bunlar diyormuş ki: "Bugün devlet-i Osmâniye mahvolmak üzeredir. Bunun sebebi Abdülhamîd'in memleketi mahv ü tahrîb ettikten sonra hâsıl olacak harâbenin üstüne çıkıp asabî sayhalarla gülmek ârzû-yı mel'ûnânesiyle kasden ettiği sû-i idâredir. Devlet-i Osmâniye'yi şu mevt-i muhakkaktan kurtarmak için Sultân Hamîd'i devirmeli. Yerine bir başka pâdişâh çıkarıp Midhat Paşa merhûmun Kânûn-ı Esâsî'sini ilân ettirmelidir. O zamân memâlik-i Osmâniye saâdet-i hâl kesb edecektir."

"Asabî sayhalı baykuş" teşbîh-i gayr-i şâirânesi için bu kadar sâdedilâne fikirler îrâdî tasdîk edildiği hâlde bu fikirleri Genç Osmânlılığa atf etmemek lâzım gelir. Zîrâ her Genç Osmânlı, Genç Osmânlılık değildir. Hükûmet-i Hamîdiyeyi hükümden ıskât ile Midhat Paşanın Kânûn-ı Esâsî'sini ilân etmek ise Osmânlı olan her ferd için dînen bir farîza siyâseten bir vazîfedir. Mücâdele-i hayât-ı vatan için çıkan ve ayrı ayrı birer feryâd-ı millet olan gazeteler, İstanbul sokaklarında alâmeleinnâs sopalarla Ermeniler katl-i âm edilirken, Beşiktaş'ta Hasan Paşa karakolu Genç Osmânlıların salhânesi olurken, Yıldız, lâflarında, Venedik'in hüsrânını, odalarında, yirminci asırda engizisyon işkencelerini icrâ ederken, ille-i

milelin teşrîhini, felsefe-i ictimâiyeyi düşünemez. Fakat felsefe onların ahvâl ü ef'âlinde seyr ü tekemmül-i ebedîsini icrâda devâm eder.

Mektûbda teşhîs-i maraza girişilerek, marazın menşei Alî Paşa fuhşiyâtını taklîd eden Bâyezîd-i Evvel'de bulunuyor. Fakat Bâyezîd-i Evvel ne hânedân-ı saltanatın, ne saltanat-ı milletin kalbidir. Bununla berâber o zamânlarca -vâesefâ ki bugün bile- dünyânın en ziyâde büyüklük addettiği zabt u istîlâda, içinde zuhûr eden her millete medâr-ı şeref olacak kadar büyük bir pâdişâh idi.

Bundan sonra sarâyların birer mıtaba-i sefâhet, vükelâ ve vüzerânın âlât-ı cinâyât ve rüşvet olmaları, dârât u ihtişâmât-ı bîmanâ, Bizans imparatorlarının seyyiât ve fazâyihini taklîdler, "tebaa-i Osmâniyenin sağılacak bir sürü koyun, harbde kullanılacak bir alay irâdesiz yırtıcı hayvân" addedilmeleri gibi gâyet mübâlağalı tasvîrât ve Beyânât geliyor ki bunlar neyi ifâde, ve hangi hakâyıkı isbât için îrâd olunuyor?

Acabâ o zamân İngiltere, Fransa, İspanya, Avusturya sarâyları birer mahfel-i irfân ve edeb vükelâ ve ricâli ahlâk-ı fâzıla-i insâniye ile müzehheb midirler? Bizim menşe-i marazımız gösterilen Bâyezîd-i Evvel'in sarâyı üç yüz seksen beş sene sonra gelen On Beşinci Lui'nin sarâyı kadar menba-ı fazâyih ve seyyiât mı idi? Şurasını unutmamalı ki Bâyezîd-i Evvel Timur gibi pîşgâh-ı savletine dünyâlar dayanamayan bir cihângîr-i hûnhârın orduları içinde şehâdetini arayarak esîr düşmüştü.

Menşe-i marazımız için “Bütün cem'iyet-i Osmâniye câhil bir eşkıyâ çetesi hâline geldiği zamândan beri!...!” deniliyor. Vâkıâ itirâf etmelidir ki bir zamân siyâseti katlden, serveti yağmadan, idâresi tezvîrden ibâret bir cem'iyet hâline gelinmiş. Fakat dünyâda hangi millet az çok “bir eşkıyâ” çetesi hâline gelmemiş. Bir iki dehâ istisnâ edildiği hâlde bütün kurûn-ı vüstâyâ câhil bir eşkıyâ çetesi denilemez mi?

Türklerin serveti dâimâ yağmadan, cem'iyetleri dâimâ cehâletten ibâret değildi. Bütün dünyâ bir vahşetserâ-yı cehâlet hâlinde iken Süleymân-ı Kânûnî'nin, Fâtih'in, Selîm-i Evvel'in âvân-ı saltanatları o zamân hükümünce birer devr-i irfân ve marifet idi.

Şevket ve azametle cihânın en mühim en münbit aksâmında bir saltanat-ı azîme teşkîl eden Osmânlılar denildiği gibi “halk ise ancak yağmâ ve gâretle geçinir, yegâne san'at olmak üzere harb ü vegâyı bilir, başka türlü esbâb-ı taayyüşün hemen hemen vücûdundan bile bîhaber” kalmamışlardı. Akdeniz ticâret eder gemilere, Anadolu nakış, gergef işlerinde, halıcılıkta sanâyi-i nefiseye mâlik idi. Türkler kendi yurtlarında değil Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da yerleşmekte olduklarından kuvvetçe galebe ettikleri bî-hadd ü hesâb ecnâs-ı muhtelif arasında, zabtettikleri memleketlerde silâh elde olarak şarktan, garbdan, şimâlden, cenûbdan esen her rüzgâra kulak kabartır bir karakol gibi idiler. Binâenaleyh Osmânlılar

içinde buldukları muhît ile vaz'iyet-i coğrafileri hükmünce tamâmıyla tüccâr ve san'atkâr millet olamazlardı. Devr-i azîm istîlâları cihetiyle, sebebsiz olmayan gurûr-ı hâkimiyetleri bâis-i zevâl ü tedennîleri olacak bir derece-i müfritaya gelerek ticâret ve san'atı ve harbden başka her türlü mesâîyi istisgâr ve istihkâra başladılar. Yine içinde buldukları muhîtin mümteniü'l-ictinâb tesîrâtındandır ki kuvâ-yı sâire-i maneviyenin zararına olarak tekemmül eden ve memâlik-i ecnebiyenin ebvâb-ı hazâin-i servetini kıran kuvve-i bâzûlarına büsbütün istinâd ile sarây-ı saâdetefzâ-yı marifetin miftâh-ı mezhebi olan fikr ü manâyı ihmâl ve nisyâna kalkıştılar. Şer'in cevâz verdiği emvâl-i ganâyime istinâd ve itimâdları o derecede idi ki, meselâ bir harem ağası Mısır'ın köylerini, kendisinin mâlikânesi, bir yeniçeri zâbiti Viyana'daki bir tezgâhı kendisinin akârı, bir sipâhî süvârîsi Tebrîz'in mahsûl-i sanâyiini mâl-ı meşrûu gibi görerek harb istiyordu. Bu hâl ve mevkide bulunan hangi millet -o zamân hükmünce- yağmâ ve gârete meyletmezdi. Bu türlü ilcâât-ı zamânı, esbâb-ı felsefeyi bertaraf ederek şübhe yok ki hubb-ı vatandan gelen bir yeis ile ve en müdhiş esbâb-ı müşeddede ile bütün cem'iyet-i Osmâniyeye “câhil bir eşkiyâ çetesi” demek hiçbir sûretle câiz olamaz.

“Bu kadîm ve müzmin hastalığın esbâbını yirmi beş otuz senelik bir zamânda değil, dört asrın sîne-i hafâyâsında aramak lâzım geleceği ve bu hastalık bir şahsın zevâli, bir kânûnun tesîsiyle ifâkatyâb-ı sıhhat olmasını ümîd etmek mukârin-i savâb olamayacağı” bir hakikat-i hikmettir. Fakat asırlardan asra tevârüs eyleyerek zamânımıza intikâl eden fazâyih ü seyyiâtın yirminci asırda vâris ü müdâfîi olanları izâle ve hayât-ı milliyeti temîn edecek bir kânûnu dest-i mezâlimşikest-i hürriyete ihâle eyleyecek esbâbda “marîz-i asrdîdenin” şifâyâb olmasına pek büyük ümîdler vardır.

Mektûbda, Türk milletinin ahvâl-i rûhiyesine intikâl-i makâl ile halkımız pâdişâhları, Bizans *baziliverslerinin*, Acem kiserâlarının taht-ı mabûdânelerine ı'sâd ile teabbud-ı memlûkânede buldukları” îrâd ediliyor. Ahvâl-i rûhiye-i milliyenin en başlıcasıdır ki Türk Allah'tan başka kimseye tapmaz. En âdî bir köylü Türk, sen pâdişâha tapar mısın? gibi bir suâli, kendisine teklîf-i küfr olunur gibi addeder. Avâmın zebânzedi olan Türkçe şiirlerde: “Yoktur tapacak Çalap'tır ancak” gibi sözler, hikmet-i avâm olan durûb-ı emsâlinde bu fikri tasrîh ve isbât eder hadsiz hesâbsız misâller Türk'ün ahvâl-i rûhiyesini gösterir.

“Zıllullâh fi'l-arz” ve “sâye-i Yezdân” gibi Arabîden, Fârisîden terkîb edilen bir çok tabirât pâdişâhların nüdemâ-yı vükelâsı, memûrları, ihsân-ı şâhâneye nâil olmak için irâde-i seniye ile târîh yazan vak'anüvîsleri tarafından verilmiş unvânlardır.

Bugün Ahmed Midhatlerin, Tâhirlerin, İkdâmların, Sabâhların ettikleri tabasbuslar, verdikleri unvânlar halkımızın ahvâl-i rûhiyesinden midir? Halkın bunlara karşı bugün gösterdiği tahammül ve müsâmahaya bütün târîh-i Osmânî bir misâl irâe edemez.

Cennetmekân Abdülazîz devr-i saltanatında: Senin leyl-i cülusunun kadri, leyle-i Kadr'den bâlâterdir, diyen Basîret gazetesi sâhib-i imtiyâzına bâb-ı meşîhatta alâmeleinnâs tecdîd-i îmân ve nikâh ettirmişlerdi.

Türkler pâdişâhlarına “Allâh ile insân arasında bir yer işgâl ettirmek” şöyle dursun maatteessüf esâsen lüzûmu kadar bile tazîm ve hürmet etmemişlerdir ki bu sebeble hânedân-ı saltanat ile halk arasında -iki devr-i mütârekeden başka- asırlardan beri mevcûd olan harb ü cidâl elîm bir sûrette bugüne kadar devâm edegelmiştir. Askerin, askere dâimâ mâbihi'l-istinâd olan halkın hânedân-ı saltanata tahakkümü bir dereceye gelmişti ki, pâdişâhlar ahâlînin efkârını yoklamadıkça bayağı izin almadıkça sayfiye ve şitâiyelerine nakledemezlerdi. Ekser Edirne'de ihtiyâr-i ikâmet etmek veyâ avla çok iştigâl eylemek gibi ahvâlden dolayı iki mühim ve cidden büyük pâdişâh hal' edilmişti.

“Müteabbidâne bir sûrette çarlarına yer ilâhı, ak pâdişâh gibi garîb garîb isimler takan” Rus köylülerine benzetilen Türklerin -Bağdâd'ı Şâh Abbâs'tan istirdâd gibi büyük bir muzafferiyeti olan- kanlı sultân Murâd-ı Râbi'i takîb eden Sultân İbrâhîm'in devr-i mecnûnâne ve muhribânesinden bîzâr olarak: Biz de Venedik cumhûriyeti gibi idâre olunalım, dedikleri ve hânedân-ı saltanat hakkında terk-i hürmetle, Sultân İbrâhîm'in harem-i hümâyûnunda mehâmm-ı umûr-ı devlete âid vukûa gelen hiyel ü desâis cihetiyle: Vâlîde sultânı sarâydan çıkarsınlar birisiyle evlendirsınler diye teklîf ettikleri târîhte mezkûrdur.

Pâdişâhlara Allâh ile insân arasında bir yer işgâl ettiren halk vâlîde sultânları da hazret-i Meryem ile kadın arasında addetmesi lâzım gelmez miydi?

Vikont “Dölağönkiyer” yazdığı Osmânlı târîhinde, Mahmûd-ı Sâni ile Büyük Petro'yu müceddidlikte mukâyese ederek Mahmûd-ı Sâni'nin mesâî ve muvaffakiyetini daha büyük buluyor. Çünkü Büyük Petro taht-ı idâresinde her emre eğilir, her zulme râzı Rus köylülerini, çocuklarını mocuklarını buldu. Mahmûd-ı Sâni ise asırlardan beri pâdişâhlara, ve hiçbir şeye râm olmak bilmez bir kuvve-i gayr-i mutîa karşısında bulunuyordu diyor.

Bundan memâlik-i Osmâniye'de vukûa gelen kıyâmlardan, hal'lerden bahs ile bu ağır, bu mühim mes'eleler şu yolda hükmediliyor. “Hulâsa Osmânlılarda şimdiye kadar tebeddül-i saltanat aslâ avâm kuvvetine bi'l-istinâd hâsıl olmuş bir ihtilâl-i umûmî ile değil, Rusya'da on sekizinci asırda bir çok emsâli görüldüğü üzere askerî ve idârî bir sarây ihtilâli tarzında vukûa gelmiştir.”

Ahvâl-i rûhiyeleri, fûrûât-ı hayâtiyeleri Rusların zıdd-ı kâmilî olan Türkler Ruslarla kıyâs edildikçe -tedkîkât ne kadar amîk olursa olsun- netîce-i kıyâs-i hakîkat ve selâmete iktirân edemez. Bizde kıyâmların mansûb ve mazûl-i vükelâ, rüesâ-yı askeriye ricâlden yani yukarıdan zuhûr etmesine, selâmet-i insâniyeti temîn eden İngiltere, Fransa ihtilâlleri de birer

misâl gösterir. İngiliz ihtilâli Kromvel'in eseri olduğu gibi Fransa ihtilâli de Volterlerin, Jan Jak Rusoların ef'âle inkılâb etmiş efkârıdır. Hâlbuki devlet-i Osmâniye'de emsâli görülmemiş sûrette denecek kadar umûmî olan birkaç ihtilâl-i azîm doğrudan doğruya avâm tarafından zuhûr etmiştir. Ahmed-i Sâlis'i hal'eden, sefâhete ibtilâsı, zevk u safâya inhimâki gibi kusûrlarıyla berâber birçok fezâil-i insâniyeye mâlik olan Dâmâd İbrâhîm Paşayı mahv ü itlâf ile İstanbul'u serâser âteş içinde bırakan ihtilâl-i azîmi, Aksaray hamâmlarının birinde hizmetçi olan Halîl Patrona vücûda getirmişti.

Âhâd-ı nâstan bir Kabakçı, cennetmekân Selîm-i Sâlis'in hal'ine, Mustafâ Râbi'in cülûsuna sebep olarak İstanbul'u en kanlı bir ihtilâl içinde bıraktı.

Târîhin, Türk ahvâl-i rûhiyesini, ve ihtilâlin umûmiyetini gösteren şâyân-ı ibret misâllerindendir ki, şimdiki usûl-i idârece sadâret müsteşârı olan kethudâ-yı sadr-ı âlî, meşhûr Köse Kahyâ Mustafâ Reşîd Efendi, Kabakçı ihtilâlinde, aççısını yanına çağırarak: Sen elbet tanırsın. Kabakçı oğluma selâm ederim. Şu parayı maksad uğruna sarf etmek için kendisine ver. Ben de onun fikrindeyim demişti. Hâlbuki Mustafâ Reşîd Efendinin efkârı, Kabakçı'nın maksadına tamâmıyla muhâlifti.

Yeniçerinin ıslâh veyâ ilgâsı Nizâm-ı Cedîd'in tesîsi tâ genç sultân Osmân zamânından beri maksad-ı aksâ-yı devlet idi. Fakat bu "maksad" dehşet ve mehâbeti cihetiyle dâimâ hafî tutulmakla berâber Sultân Osmân gibi bir pâdişâh-ı masûm ve mazlûm ile Selîm-i Sâlis gibi bir sultân-ı âlî-istidâdın elîm sûrette şehâdetlerine sebep oldu. Mahmûd-ı Sâni ise asırlardan beri teessüs eden işte bu yeniçeriliği tamâmıyla avâmın kuvveti sâyesinde imhâya muvaffak oldu. Sarây kapısının önünde açtığı "sancâk-ı şerîf" yeniçerilerden artık bîzâr olan avâmın fevc fevc iltihâkını gördükçe pâdişâh ile erkân-ı devlet birbirlerini tebşîr ediyorlardı.

Ecdâd ve üstâdımız olan eski Genç Osmânlılar'ın, Abdülazîz-i cennetmekânı masûm göstererek vükelâyâ hücum etmeleri Rus ihtilâlperverânının hareketleri gibi ahvâl-i rûhiye-i milliyeyi nazar-ı dikkate almalarından değil hakikat-i hâlin o yolda olmasından neş'et ediyordu. Vatana birinci derecede muntazam ve müsellaah bir ordu ile ikinci derecede bir donanma hâzırlayan Sultân Abdülazîz-i masûm zamânında Âlî Paşa -kanla cinnet müstesnâ- Abdülhamîd kadar müstebid idi. Sultân Abdülazîz büsbütün Bâbîâlî'ye, vükelâyâ tefvîz-i umûr etmişti; o derecede ki Bâbîâlî, bâb-ı seraskerî en mühim mesâil ile iştigâl ederken arslan kadar güzel, makâm-ı saltanatıyla mütenâsib olacak kadar nâmûslu olan Abdülazîz Göksu'ya, Alemdağı'na tenezzühe giderdi. Şimdi biz de cennetmekân zamânındaki Genç Türkler'i taklîd ederek vükelâ denilen uşak bozması, câsûs eskisi birtakım hazeleye hasr-ı takbîh ve tevbîh edersek Abdülhamîd'e kızıp semerini döğmeğe benzemez mi?

Fikr-i âcizânemizce, vatan için kâbili'l-husûl bir çâre-i necât varsa -imkânsızlığı cihetiyle Abdülhamîd müstesnâ olarak- hânedân-ı saltanat ile millet arasında hissiyât-ı müttekâbileden mütehassıl bir muvâzene vücûda getirerek itilâf etmektedir. Netîce-i itilâf olarak bir zamân gelir ki o hânedân vatanın temîn-i selâmetine, milletin terakkî-i saâdetine çalışır, biz de taht-ı adâletlerinin etrâfında fedâ-yı câna müheyyâ olarak hıdmet ederiz. İmzasız , n.26 , s.2

MEKÂTİB

İSTANBUL'DAN FÎ 14 KÂNÛN-I SÂNÎ 1318

ZABTİYE HAPİSHÂNESİ

(MABA'D)

-Ak saçlı ak sakallı bir ihtiyâr: Hoca Ârif Efendi. Memleketinde, Arnavutluk'ta hayli seneden beri menfî imiş. Hicâz'a gideceğim diye tezkere almış. İzmir'e gelince, işlerinin tesviyesi zımnında İstanbul'a gitmek istemiş. Derhâl yakalamışlar! Hapishâneye atmışlar.

-Hoca Tâhir Efendi, şeyhler hakkında söz söylemiş. Altı aydır burada.

-Girid sâbık baş müddeûmûmîsi merhûm Hamdî Beyzâde İsmâil Hakkı Bey; hukûk talebesinden bir hiç için beş aydır yatıyor.

-Dârülfünûn müntehî sınıfından Sabîh Bey. Şâmlı İzzet'e küfür ettiğinden üç aydan beri mahbûs.

Yazmakla bitmez. Alınız bir tane daha: Giridli Sâmi Bey. Bırakalım kendi söylesin: - Beni pâdişâh afvetti. Selânik'e memûriyetle gideceğim. Emânete para teslîm etmiş idim. Sarf etmişler. Beş aydır bekliyorum ki emânet paraları versin de yerime gidebileyim.

Zabtiyede pek büyük garâbetler rûnümâdır. Sürgünleri süründürerek para koparmak mı dersiniz, dolandırıcılıkla, ticâretler, kumarlar mı ararsınız, ne tasavvur ederseniz, müfsid-i ahlâk muâmelâtın hepsi mevcûd. Birçok zavâllıların yerlerine gönderilmeleri için memûrîn ile âdetâ pazarlığa giriştiklerini, araba, vapur paralarını birlikte hesâb ettiklerini defeâtle gördük. Meselâ: Alî Nazîmâ Bey'in birâderi Süreyyâ Bey, Sinop'a giderken hem kendi parasını, hem de sevk memûrlarının gidip gelme masraflarını verdi de öyle kurtuldu. Tuhafi, zavallıdan hem paraları aldılar, hem de ayaklarına zincîr vurdular. Her koğuştâ koğuşbaşılar, ve bunların yamakları vardır. Bunlar külhânBeyi mahbûslardır. Gardiyanlarla ortaklaşa yeni gelen mahbûsîni soyarlar meselâ geceleyin kapı açılır:

-Nöbetçi, al bir müşteri! narâlarıyla içeriye biri sevk olunur. Bu, şık, genç bir Beydir. Nasılsa yakalanmış, zabtiyeye gönderilmiş. Bîçâre nazar-ı dehşetine çarpan ahvâli tedkîk ederken gardiyan:

-Bey gürültü etme, bir yere sokul, yat! Herkes uyuyacak tehdîdini savurur. Şaşırılmış, dolaşırken öteden beri, koğuşbaşı arz-ı endâm eder: Gardiyan:-Şükrî al Beyi, bak yatacak bir yer varsa götür, yatır.

-Baş üstüne. Ben yatağımı veririm. Bir gece değil mi? Bey tahta üzerine yatırılır. Sabâhleyin biri:

-Sabâh-ı şerîfler hayrolsun Bey, gardiyan selâm söyledi, bir tütün ile, bir süt istiyor.

Bittabi bunlar ısmarlanır. Öte taraftan koğuşbaşı:

-Bey bizim yatak kirâsını, iki çeyreği de lütfen veriniz... Gösterilen hayret üzerine:

-Bey çok lâf lâzım değil. Benim îmânım gevredi. Sabâha kadar titredim, durdum. Ne anam var, ne babam. Sizin gibi Beylerden beş on para almazsak nasıl geçineceğiz. (Yavaş sesle) hoş, para da elimde kalmaz a, gardiyanlara da pay çıkarmalı... Biraz dikçe davranılırsa, gardiyanlar derhâl işe girişirler. Mutlakâ vermeli, para yoksa, rehîn falan bırakmalı. Başka türlü kurtuluş yoktur.

O gece karnım aç diyip de bir dilim ekmek ile bir iki zeytin yenildi ise, bunun için de bir çeyrek. İkinci geceye kalınırsa, her gece için yatak parası bir çeyrek fakat.. Arasına, tütün de, süt de devâm etmeli...

Gardiyan bazan odasının kapısında oturur. Mutlakâ içeride bir iş vardır. Kumar oynanıyor. Gündüzden verilen parola üzerine, herkes yatınca, kumarbazlar birer ikişer buraya gelirler. Duhûliye! Bir ikilik bundan başka manu nâmiyla, yüzde bilmem kaç, bir meblağ daha.

Gardiyanlara yan bakmağa gelmez; hiç karşı durulmaz. Böyle bir hâl vukûunda, evvelâ içiredi bir a'lâ dayak atarlar, sonra sürükleye sürükleye dışarıda müdürin yanına götürürler. Orada da müdür döver, ayağına demir takıp içeri yollar. Haklı haksız aramak yoktur sırası gelmişken müdürü takdîm edelim:

Okuma yazma bilmez, İskender Ağa isminde, eşkıyâlıktan yetişme bir canavar. Dünyâda iki şeyi sever: Para, dayak. Bir taraftan kahveci, bakkal ile ortaktır. Her şeyi zaaf-ı fiyata sattırır. Diğer taraftan gardiyanlar ile müşterektir. Mahbûslardan, yukarıda yazdığımız sûretle alınan paralardan hissesini ister. Hık diyene dayak atar. İşi, gücü bunlar, üç dört ayda bir kerre ancak koğuşları dolaşır. O zamân şikâyetleri olanları sâkitâne dinler. Çünkü çok da korkaktır. Peki, der. Fakat bekle ki mes'ûlün is'âf olunsun.

Zabtiye habshânesinde deliler de var. Bîmârhânedede iyi olanları bir ay tecrübe buraya gönderirler. Zavâllılar burada "taht-ı müşâhede"de bulunurlar. İyi olmuşlarsa bile bu pis, müz'ic yerde tekrâr cinnet getirirler. Bunda bir sebep var (Bizim istibdâd, Makyavel'in tavsiye ettiği usûlleri gölgede bıraktı):

Şâyed mahbûslar bir araya gelip de hep bir ağızdan bağırırlarsa dışarıdan işitenlere, deliler bağıyorlar, cevâbı verilmek için. Feryâd-ı mazlûmîn, deli narâlarına münkalib oluyor böylece iş kapatılıyor.

Yazmakla bitmez bu fenâlıklara hitâm vermeden şu ciheti de nazar-ı dikkate arz edeyim: Bu kadar zulümlere, takayyüdlere, ihtiyâtlara rağmen, az gözü açık olanlar, istediğini yaparlar, arkadaşlarıyla, hattâ Avrupa ile muhâbere ederler. Bunun nasıl mümkün olduğunu yazarak Abdülhamîd tarafdârlarının gözlerini açmak istemem. Yalnız şu kadar söyleyeyim ki:

İsviçre’de mukîm kardeşim... ile, azîmimiz... ile vukûa gelen muhâberâtımız şimdiye kadar hiçbir mâniaya uğramamıştır; kendilerinden mektûb aldığımız günler bizim bayramlarımızdır. Ve hamd olsun bu bayramlara pek sık mazhar olagelmekteyiz. Avrupa’dan bû-yı hürmet ve saâdetle râyihadâr vürûd eden bu sevimli varakpâreler, bizde bînihâye neş’eler, ümîdler hâsıl etmektedir. İstibdâdla eğleniyoruz, zevâline kakkahalarla mersiye hân oluyoruz. Her mektûbun vürûdunda, yaşasın hürriyet! sadâları bilâihtiyâr ağzımızdan feverân ediyor.

İmzasız , n.25 , s. 4

FARMASONLAR

Paris farmason cem’iyetlerinden birinin vâsita-i neşr-i efkârı olan (Akasya) mecmûa-i siyâsiye ve felsefiyesi geçen Şubât târîhli nüshasında şark mes’elesine ve Yeni Osmânlıların makâsıd u neşriyatına dâir mühim bir makâle derc ettiği gibi “Makedonya ve Ermenistan mazlûmiyeti” nâmına yapılan konferansın reîsine de tercemesi âtîde mûnderic açık mektûbu yollamıştır.

Avrupa’da serbest ictimâ etmeğe, yazı yazmağa müsâade olunmadığı zamânlar hürriyet ve terakkî fikirlerini tamîme mason cem’iyetlerinin pek büyük hıdmetleri sebkât etmiş, hattâ masonların gizli neşriyatı Fransa’da ihtilâl-i kebîrin sür’at ve suhûletle vukûuna yardım eylemiştir.

Hür ve medenî memleketlerde bu gibi gizli cem’iyetlerin artık pek lüzûmu kalmadığından masonların bir kısmı hâricde cereyân eden umûr-ı siyâsiyeye yabancı durmamak ve kuvvetlerini zulm ü istibdâdın her tarafta def’ ü izâlesine sarf etmek azmindedir.

Fransa hükûmetinin bir zamândan beri aksâ-yı şarkta Çin ahâlîsi mazarratına takîb etmekte olduğu politikayı Paris mason cem’iyetleri şiddetle muâheze ve takbîh eylediler.

A'yân ve meb'ûsân meclislerinde bulunan farmasonlar şarkta misyoner papazlara tahsîs edilen îâne-i nakdiyenin bütçeden büsbütün lağvı tarafdâridirlar. Akasya hey'eti bu defa daha ileriye giderek memâlik-i Osmâniye'de yalnız Hristiyanlar nâmına ve İslâm zararına her türlü teklîfâtı şân-ı insâniyete muvâfık görmüyor; çâre-i ıslâhı umûmun müsâvâten hissedâr-ı hürriyet ve saâdet olmasında ve her şeyden evvel yed-i istibdâdın kesilmesinde buluyor. Akasya'nın bu fikr ü teklîfi diğerk mason cem'iyetleri tarafından da kabûl edildiği hâlde vatanımıza pek büyük fâidesi olacağı şübhesizdir.

Abdülhamîd mason cem'iyetlerinin ehemmiyetini ve hakan-ı mazlûm Sultân Murâd hazretleri hakkındaki hissiyât-ı ihtirâm-kârânesini bildiğinden bu cem'iyetlere yerleştirdiği birçok hafiyeler vâsıtasıyla efkâr u harekât-ı cem'iyeti tecessüs ettirmektedir. Elimize geçen resmî bir telgrafnâmede Mısır ve Afrika mason cem'iyetine mensûb bir paşazâdenin pâdişâha câsûsluk ettiği ve "mason cem'iyeti kimseye îrâs-ı mazarrat olunmasını ârzû etmemek kâideleri muktezâsından olduğu için Ermeniler Yıldız civârında dinamit vaz'ıyla icrâ-yı habâis edecekleri cem'iyetçe istihbâr kılındığından şimdiden ve vaktiyle buna karşı tedâbîr ittihâzı için..... iş'âr-ı keyfîyet" eylediği muharrerdir.

Farmason cem'iyetleri Abdülhamîd'in bu gibi tedâbîr-i tecessüskârânesine vâkıf oldular; bundan böyle yapacakları işleri bir hüsn-i netîceye îsâl için ihtiyâta riâyet ederler ümîdindeyiz.

Ermeni ve Makedonya ahâlî-i mağdûresi lehine edilen ictimâ reîsi Mösyö de Sturnal dö Konstan'a Akasya hey'eti tarafından gönderilen mektûbun tercemesi

Reîs Efendi,

Önümüzdeki perşembe günü vukû bulacak ictimâ için göndermiş olduğunuz iki kişilik davetnâmeden dolayı, mason tetebbuâtına dâir neşrolunan (Akasya) mecmûası hey'ât-ı idâresi arz-ı teşekkür eder. Farmasonlar ahâlî-i mazlûmenin müdâfaa-i hukûku için edilen bir protestoyu takdîr ve tahsînden başka bir şey etmez; filhakîka âid buldukları cem'iyetin üssülesâsı, dîn, milliyet, cins tefrîk etmeksizin insânlar arasında uhuvvet teşekkülüdür; onlar bilcümle mazlûmîne acırlar, şefkat ve mahabbet ederler.

Melfûfen bir nüshası gönderilen, şubatta münteşir (Akasya) mecmûası da (Farmasonluk ve Mes'ele-i Şarkıye)ye dâir bir makâle yazmıştı. Bununla berâber davetinizi kabûl edemeyeceğiz. Buna sebep ise sâha-i mahabbet ve teveccühünüzün bize pek mahdûd görünmesi, ve mevkı-i hitâbete geçecek zevâtın efkâr-ı muhtelif ashâbından olmasına rağmen bile ictimâmın bilhâssa dîni örnek alır gibi olmasıdır. Biz, sultânın menfûr hükûmet-i mutlakası altında cân çekişen Ermenilerle Hristiyan Makedonyalıları severiz. Fakat aynı

hükûmetin taht-ı tazyîkında bulunan ve evvelkilerden az zulmdîde olmayan İslâmları da severiz. İşte ictimâî yapanların, Osmânî kavminin bu mühim kısmını nazar-ı dikkat ve ehemmiyetten dûr tutar gibi görünmesine mebnîdir ki farmason hissiyatımız ictimânıza iştirâke mâni oluyor.

Diğer cihetten, şurasını biliyoruz ki Yunanistan, Romanya, Sırbıya, Bulgaristan, Girid gibi memâlik-i Osmâniye'nin enkâzından teşekkül eden hükûmetlerde millet-i hâkime-i Hristiyaniye, taassub-ı dînî netîcesi olarak, İslâm vatandaşlarına -hicrete mecbûr ederek mâllarını zabt edebilmek için- öteden beri zulmetmekte idiler ve el'ân da etmektedirler.

Şurasını da biliyoruz ki Balkan şibihcezîresindeki yine o Hristiyanlardan Yunan, İslav, Bulgar, Sırb, Karadağlı gibi muhtelif cinsler birbirlerinin düşmanıdır. Ortada el birliğiyle zulm ve tazyîk ettikleri Türkleri bulamayınca kendi aralarında harb ü cidâl çıkaracakları tabîdir.

Hâsıl-i kelâm yine şurasını da biliyoruz ki bütün bu küçük, bu mahallî tama'ların fevkında, metâneti derecesinde müdhiş bir tama', bir hırs daha mevcûddur. Korkarız ki bugünkü hareket ve heyecân İstanbul ve Boğazlar mes'elesini meydâna çıkarmasın -ki, bu da hiç şübhe yok Avrupa'da bir harb-i umûmî iş'âline sebep olur.- 1854 ile 1877'yi tahattur edelim.

İşte bu esbâb-ı muhtelifeye mebnî, Boğazlar'ın hâkimi olan hükûmet-i Osmâniye'nin baştan aşağı ıslâh ve tecdîdi ve tamâmiyet-i mülkiyesinin muhâfazası sûretiyle mes'ele-i şarkiyenin halli tarafdarıyız. Bunun için ise muvakkaten tatil edilmiş bulunan 1876 Kânûn-ı Esâsî'sinin iâdesiyle, ahâlî-i müslimenin güzîde ve mümtâzlarından olarak "Genç Türkler" in bilfiil çalışan kısmını teşkil eden on bin Osmânlıyı mahbes ve menfâlardan getirterek kânûn-ı mezkûrun yeniden icrâsını onlara ihâle etmek kâfîdir.

Bu kânûn-ı esâsî, dîn ve cins tefrik etmeksizin bütün ümmet-i Osmâniyeye, usûl-i meşrûtiyetle idâre olunan Avrupa hükûmâtı derecesinde vesî olarak, aynı hukûk ve aynı hürriyeti bahş ediyor.

Filhakîka bunun için makâmında havfler, dehşetler içinde duran Sultân Abdülhamîd'i azl ve hal' ile yerine, bigayrihakkın hal' ve hapsedilen birâderi Sultân Murâd'ı çıkarmak lâzımdır.

Fakat fenâlık bir kanlı gaddârı hal'de mi, yoksa Avrupa'yı ateşe verecek bir muhârebe-i Beyne'd-düvele müncer olması tabîi bulunan muhârebât-ı dâhiliye çıkarmakta mı?

Şunu da ilâve edelim ki bugün bu harb meydâna gelecek olsa Fransa'nın mevkiî pek müşkilleşir. İmdi, vatanperverlik, farmasonlara şu gösterilen sûret-i halli, bizi davet ettiğiniz

ictimâ müessislerinin fikirlerinde meknûz ve mündemic olan memâlik-i Osmâniye'nin tefrîk u taksîmi çâresine tercîhi emr ü tavsiye ediyor.

Reîs Efendi, (Akasya) hey'ât-ı idâresi ihtisâsât-ı kalbiyesinin devâm u bekâsından emîn olmanızı ricâ eder. Hiram Mim. , n.27 , s. 3

ANADOLU MEKTUPLARI

Yaz günlerinin o tahammülfersâ, âteşin sıcaklarından; henüz güneşin bakıye-i harâretiyle yorgun semâların zemîne kıvılcımlar saçan yıldızlı gecelerinden kurtulmuştum. O buhranlı gece yarıları âdî tahtadan mamûl kerevet tarzındaki -Beyâz tûlbend cibinlikle etrâfi sımsıkı sarılmış- sedir hâbımda ağır bir havâ-yı mahmûmun sıkletiyle bîmecâl-i hareket yataurdım. Sanki: Karanlıklarla muhât cibinliğim bir lahd-i sengîn ve ben içinde bir cesed-i bîrûh!...

Ara sıra yılanların asâbı hurdehâş eden kısık, müstehzî ısıklarıyla uyanarak, vakit vakit tavandan cibinliğimin üstüne düşen korkunç, iri akreberin, örümceklerin meşy-i siyâhını hissederek tüylerim ürperirdi. Bazen kendimden o kadar geçmiş, mevcûdiyetimden o kadar uzaklaşmış bulunurdum ki bu haşerât kabrini mevtin burûdetiyle tekfîn ederdi.

Artık kış gelmiş, o leyâl-i kâbûsun hayâlimde yapışkan kara sinekler gibi hâtırât-ı müz'icesinden başka bir şey kalmamıştı. Henüz ortalık karanlıktı. Hilâf-ı mutâd hıdmetkârım odamın kapısını vurarak beni uyandırıyordu. O esnâda kasabanın içinde bir feryâd u figân inleye inleye gecenin sükûn-ı bîtâbını ürkürterek ikâmetgâhıma kadar aksediyordu. O dakîka zannettim ki: Ancak uyumakla sükûn-ı tesellî bulan halk, endîşe-i sabâh ile bî-huzûr; o gün çekeceği meşâkk u mezâlimin hâtırât-ı siyâhından kaçarak bütün sokaklara dökülmüşler, "Niçin uyandık" Niçin uyandık!..." nakarâtıyla ağlaşıyorlardı. Hele köpekler! Kasabanın sükûn-ı mutâdını ihlâl eden bu teyakkuz-ı ânîye karşı derhâl ref'-i âvâz-ı şikâyete başladılar. Bizde köpekler lüzûmundan fazla muhâfazakârdırlar... İtiyâd-ı şebâneleri olan sükûn ve zulmet hilâfında bir küçük eser-i hayât ve hareket, bir hây u hûy-ı faâliyet duydular mı takım takım sokakları cevelân ederler. İnsânları hareketten, şehirleri nûr-ı medeniyetten alıkomak isterler. Bunun için olmalı ki sokak köpekleriyle kilâb-ı istibdâd Beyninde bir karâbet-i hissiye mevcûddur.

Gittikçe yakınlaşan bu kâfile-i cûşân biraz sonra evimin önünde tevakkuf etti. Hıdmetkârım bana hitâben:

-Hâzırlanınız! Câmî-i şerîf için taş kırmağa gideceksiniz! Sizi bekliyorlar dedi.

Derhâl işi anladım. Hemen giyinerek kapıda bekleyen cemâate iltihâk ettim.

Kasabanın çarşıya yakın bir mevkinde bulunan bu câmi “Câmi-i Kebîr” denilmekle meşhûrdur. Bundan başka iki küçük mescid daha vardır. Senede birkaç defalar bu diyâr-ı mesâibin zâir-i merdümhârı olan zelzeleden kısmen harâb ve münhedim olmuş ve sekiz dokuz aydan beri iâne-i ahâlî ile yeniden tamîr ve ihyâsına başlanılmıştı. Yirmi yedi seneden beri bütün cevâmi ve mesâcidde salât-ı cum’adan evvel halîfe-i müslimînin nâm-ı adâletunvânına okunan hutbeler semâya yükselmekten âr ve hicâb ile zîr-i zemîni sarsarak ibâdethâneleri harâb ve adâletsiz hutbe okunmaz tenbîh-i celîlîni işrâb ediyordu. Zelzeleden, koleradan, bâhusûs Abdülhamîd’den bir deri bir kemik hâlinde cânlarından bezen halk artık kemiklerini câmiin inşâsına, derilerini de pûşîde olmak üzere derûnuna vakfetmişlerdi.

Bu farîza-i diyâneti münâvebeten haftada bir her mahallede mukîm ya eşrâf-ı belde, veyâ memûrînden biri ahâlînin başına geçerek îfâ ediyordu. Bu defa nevbet-i hıdmet bizim mahalleye gelmişti. Kırk elli kişilik bir kâfile-i leyliyenin başında ben yavaş yavaş kasabaya yirmi dakîka mesâfede bir dağ eteğinde taş kırdıkları mahalle doğru gidiyorduk. Gâh Fuzûlî’den, gâh Nâbî’den Urfa ağzı yanık yanık münâcâtlar, naatlar okunuyor, ara sıra Allâh! Allâh! nidâları işitiliyordu. Ortamızda tahta tabut gibi sürüklediğimiz bir taş arabası muharriş gıcırıtlarıyla dehşet veriyordu. Artık kasabadan uzaklaşmış bağlıkların içinden geçiyorduk. Seher kuşları yolumuzdan bir pervâz-ı serî ile kaçıyor; yapraklar titriyor; şimşekler ufukları tutuşturuyor; bu mevkib-i mâteme karşı semâ bile sâkin sâkin ağlıyordu.

İmzasız , n. 33 , s. 3

O gün meclis-i idârenin yevm-i ictimâiydi. Kâimmakâm efendiden başka henüz kimse gelmemiştir. Odanın eşyâ-yı Beytiyesi tarz-ı nevîn tefrîşe pek muvâfıktı. Perdelere, koltuklara, sandalyelere, yere serilen kilime velhâsıl bütün mefrûşâta bakan bir ecnebînin enzâr-ı televvünpesendi al, yeşil, mor, Beyâz, lâciverd renklerle karışık bir çiçek tarlası manzarasını seyrederek gibi olur. Pencerenin perdesi tozlar içinde sernigûn olmuş Osmânî bayrağından, diğeri şuaât-ı şemsiyenin serbestçe duhûlüne müsâid olmuş, birisi delinmiş yeşil bir çûhadan, bir diğeri de Beyâz astârdan idi.

Bir zamânlar ecdâdımızın eydî-i fütûhâtında hilâl-i şafak gibi dağları, tepeleri, semâları, ummânları serbâzâne dolaşarak şevâhık-ı muzafferiyetin burc u bârû-yı itilâsına dikilen ve hiç bir vakit alçalmak bilmeyen bu râyet-i ittihâd-ı ümmet yirmi yedi seneden beri ahlâfî elinde küçüle küçüle şimdi yırtık bir paçavra perdesi olmuştu.

Odanın eşyâsı bütün mamûlât-ı dâhiliyeden intihâb edilmişti. Yere serilen yekpâre bir kilim köylü kulübelerinin tahte'z-zemîn, rutûbetmeşhûn, karanlık tezgâhlarında koca kavuklu, uzun yenli, önü açık entârîli, kutbü'l-ârifîn kıyâfetli Kürd kadınlarının küçük bir şem'a-i meftûrun dumanlı ziyâ-yı sükûnu altında nesc ettikleri halılardandı. Mürûr-ı zamânla nukûş ve elvânı fersûdeleşmiş bu halının üzerinde ta kapıdan makâm-ı rüşvet-i intizâra kadar, ayak izlerinden hâsıl olma ince bir reh-i irtikâba kâimmakâm efendi gözlerini dikmiş muttasıl düşünüyordu. Geniş bir koltuğa gömülmüş kürkleri içinde Beyâz sakallı bu kadîd-i zemherîr tıpkı bir tavuk kafesine benziyordu. Şeyhûhetin reng-i masûmiyeti zavâllının yüzünü ağartmak istedikçe hayât-ı seyyiâtının buruşuk sîmâsında hâsıl ettiği endîşelerle kararıyordu. Karşısına dikilmiş kızgın, kara yüzlü bir saç sobanın cesîm ağzı gibi kendisine doğru açılan deliğinden kükreymiş alevler taşıtıkça altmış senelik hukûk-ı ibâdın hesâb-ı uhrevîsinden ürkererek koltuğun içinde büzüldükçe büzülüyordu. Nihâyet bir cesâretle ayağa kalkarak kürkünü çıkardı. Henüz hevli-i âhiretle titreyen enkâz-ı cismine sürükleye sürükleye sobanın - yüzüne alevler tüküren- kapağını kapadı. O zamân bana dönerek: “Bu kadar bir ateşe tahammül edemiyoruz. Âhirette ne yapacağız bilmem?..” diye mırıldandı. Kanepeden başka her şeye benzeyen -kenârları mülevves, enfiyeli ellerin temâsıyla siyâhlanmış- bir tahta kerevet üstünde öğle namâzına durdu. Zavâllı ihtiyâr hukûk-ı ibâdî ibâdet-i Hak'la afvettirmek istiyordu. Fakat rükûa varınca o sabâh aldığı mecîdiyelerden cebinde ağlayan yetim hakları huzûr-ı ilâhîde feryâd u figân ediyordu. O esnâda dağ tepelerinden geçerken parçalanmış mahmûl-i hayâlât bulut sürülerini seyretmek dalmıştım. Ta karşıki tepenin kasabaya muntehî bir keçi yolundan bir iki nokta-i siyâh müteharrik göründü.

İstanbul'da Silivri, Edirnekapıları gibi emvât-ı fikarâyâ mahsûs mezârlıkların muzlim koğuklarındaki ecsâd-ı hurdehâş-ı ızâmın perîşânî-i künfekân-ı haşrini nazar-ı intibâh-ı

beşeriyete arz eden ve dest-i tahrîbkâr-ı rûzgâr ile parçalanmış o yazısız, ser-be-hâk-i sükûn âdî mezâr taşları arasında kırmızı fesli, siyâh püsküllü bir kabr-i zî-vakâr nazar-ı zâire çarpar. Yıldızlı kitâbe-i seng-i mezârı okununca o civâr sâkinlerinden meyve[-i] huşk gümrüğü hubûbât kalemi mümeyyiz-i sânsi rütbe-i hâmise ricâlinden Hâcî Ahmed Efendi olduğu anlaşılır. Uhrevîler arasında bile rütbe-i memûriyetini gözeten merhûmun kırmızı fesli, siyâh püsküllü mezâr-ı münferidi gibi kasabaya nâzır zirve-i semâ-karîn üzerinde katırcıların ayak izlerinden peydâ olmuş bir keçi yolundan sekiz ay evvel jandarmalar refâkatinde tahte'l-hıfz menfâma gelirken etrâfi yeşil ağaçlarla muhât kasabanın manzara-i mezâristân ortasında kırmızı kiremitli, siyâh soba borulu bu hükûmet konağı al fesiyle siyâh püskülüyle ta uzaktan karşıma dikilmişti. Havanın ağırlığından semâya yükselemeyen soba dumanları penceremi kara bulutlarla örterek böylece ilk hâtırât-ı perîşânıma bir bürde-i siyâh-ı nisyân çekmek istiyordu. Bu ağlamış yüzlü kış gününün soğuk manzarasından rûhum üşüyordu. Sokakta pejmürde kıyâfet bir çocuk titreyerek koşuyor, karşıki evin kapısında bir köpek yavrusu büzülmüş yatıyor; odun yüklü bir ihtiyâr kadın çarşıya gidiyor... Bütün bunları dalgın nazarlarımla seyrediyordum. Hâkim efendi ile müftî efendi hükûmet konağının bahçesinde medfûn -sağlığında deli iken öldükten sonra velî olmuş- bir meczûbun rûhuna fâtiha okuyorlardı. Biraz sonra her ikisi de odadan içeri girerken namâzını bitiren kâimmakâm efendiyle birlikte kıyâm ettik. İki Müslümân a'zâ ile diğer iki Hristiyan a'zâ da geldiler. Derhâl kahveler, sigaralar ikrâm olundu. Tahrîrât kâtibi muâvini o gün mecliste okunacak evrâk-ı müterâkime torbalarını, siyâh kaplı defterleri koltuğuna almış içeri girdi. Bir hayli latîfeler, âfâkî sohbetlerden sonra evrâk okunsun denildi. Hey'etin mihver-i hareketi olan mâl müdürü efendi henüz gelmemişti. Neden sonra neş'esiz bir hâlde içeri girdi gözlerinin ak sarışın altınların iştiyâkından safrân rengine tahavvül etmiş bir aydan beri sarılıktan muztaribdi. Tahrîrât muâvini defterleri açıyor, torbalardan evrâkı çıkarıyor, kâğıdları tertîb ediyordu. Bu esnâda birdenbire kapı açıldı. Askerî binbaşısı bir *gemi* arslanı vakâr ve azametle göründü. Hey'et hep kıyâm ile hemen kendisini istikbâl etti. Doğruca koltuğa geçip oturdu. Kaşları çatılmış, yüzü mosmor; kılıcına dayanarak, tavr-ı celâdetle mâl müdürüne baktıkça gözlerinden şimşekler çakıyordu. Gürleyen sadâsında bir fırtınanın mukaddemâtı hissolundu.

“Efendiler: Kumandân-ı a'zamımızın yarın akşam doğduğu velâdettir. Neferât altı aydır maâş almadı bir haftadan beri mâl müdürü efendiden irâde olunan maâşât için para istiyoruz. Bugün yarın diye aldatıyor. Ben mes'ûliyetten korkarım. Kumandân-ı a'zama telgrafla arz-ı keyfîyet edeceğim askerin sefâhetine cânlar dayanmıyor.”

Sonra elini sağ göğsünün üstüne koyarak “Hiçbir vakit bir asker kalbi buna tahammül etmez.” diye kalbini gösteriyordu. Filhakîka binbaşı efendinin kalbi kalb-i beşerden ayrı bir mevki tutacak kadar büyüktü. Bu zâtın Arabîde bâhusûs fenn-i iştikâkta iktidârı fevkalâde idi. Ekseriyâ yanlış bellediğim kelimât-ı arabiyyeyi konuşurken tashîh ederdim. Sefâlet kelimesinin fasîhi sefâhet olduğunu ilk defa kendisinden öğrenmiştim. Hele siyâsiyâta pek merâklıydı. Posta gelince mâl muâvininden istiâre ettiği sabâh gazetelerini eline alır almaz bütün alaydan yetişen zâbitânı başına toplayarak “İşte cennetmekân efendimiz Hamîdiye Nûr Câmiine şerefsâdır olmuşlar.” diye okuduğu şeylerden onları da haberdâr ederdi. Sonra bahis siyâsiyâta intikâl edince “Eğer biz Acemlerle ittihâd edersek Rusların başına püsküllü belâ oluruz.” zemîninde uzun uzadıya muhâkemâta bulunurdu. Kendisi iktisâdı sevdiğinden küçük bir şeyin ziyâna gönlü râzı olmazdı. On sene evvel Hısnmansûr taburuna binbaşı tayîn olduğu zamân askerinin ikâmetine mahsûs büyük bir kışlası varmış. Mürûr-ı zamânla yıkılan kışlanın demirbaş eşyası gibi neferâtı depoya naklederek taşından, enkâzından mahzâ ziyân olmasın diye kasabadan bir sâat mesâfede istimplâk ettiği bir arâzîye küçük bir ev inşâ ettirmiş. Her sene ahz-ı askerî yoklamasına çıkınca arâzînin hudûdu kendiliğinden genişlenirmiş. Bununla berâber maiyetindeki bir mektebli zâbite hiddet edince “Yüzüm ak, alnım açık” cevâbıyla muhâtabını mahcûb ederdi.

Odanın içinde mâl müdürü efendi ile mübâhase kızıştı. İşin neye müncer olacağını derk eden nâib efendi ikinci namâzı geçiyor bahânesiyle odadan çıktı. Müftî efendi ile diğer iki Hristiyân a'zâ da hâkim efendiyi takîb ettiler. Tahrîrât muâvini yavaşça evrâkı torbalara yerleştiriyor, defterleri kapıyordu.

Kapıda toplanan erbâb-ı mesâlih aylarca sürünen istid'âlarına o gün meclisin verdiği karâr-ı mühimmi anlamak için sabırsızlıkla bekliyordardı....

18 Ağustos 903

Ha. Sin. n. 37 , s. 4

Mekâtib-Londra'dan

İNGİLTERE'DE TÜRK DÜŞMANLIĞI

Fransızca Meşveret'in son nüshasında İngiltere'nin mes'ele-i şarkıye hakkındaki meslek-i ahîrine dâir müfîd bir makâle okudum. Şâyân-ı dikkat ahvâldendir ki bize dâst olmak üzere tanınmış olan İngiltere bekâ-yı siyâsîmizin değil hattâ dîn ü milliyetimizin bile düşmanı olmak derecesine varıyor. “Morning Post” müstesnâ olmak üzere bütün gazeteler aleyhimizde ne kadar galîz müfteriyât yazılsa neşrediyorlar. Ve Türkler lehinde ne yazılsa kabûl ve tab'ından istinkâf eyliyorlar. Adâvet yalnız Gladston mesleğine sâlik olanlara, Ruslar ile “uyuşmak” yani memâlik-i Müslimeyi bilittifâk taht-ı tahakküm ve nüfûzlarına almak isteyenlere münhasır değil hattâ eski muhâfazakâr fırkası erbâbı arasında dahi bizden nefret son derecede artmaktadır. Düşman-ı diyânetimiz olan papaslar ise bu adâvetten bilistifâde ezhân-ı âmmeyi aleyhimizde teşdîd etmektedirler.

Kânûn-ı evvel-i efrencînin yirmisinde “şühedâ”-yı diyânetlerinin yani Makedonya hayâdîd-i habîsesinin selâmet-i ervâhı için kiliselerde duâ olunmasını büyük papaslar emrettiler. Şübhesiz bu duâlar bizler hakkında niçe lanetlere terdîfen zikrolunacaktır. Makedonya'da bulunan İtalya konsoloslarından biri İngiliz gazetelerindeki mezâlim rivâyetini resmen tekzîb etmiş. Londra sefâret-i seniyesi bu tekzîbi bütün gazetelere göndermiş. Ve

fakat Morning Post'tan mâadâ hiçbir gazeteye kabûl ettirememiş. Filhakîka bu hâl şâyân-ı hayrettir. Çünkü İngilizlerin matbûâtça hür ve bîtaraf buldukları hakkındaki iddiâyâ külliye muhâlifdir. Gladston sâliklerinden ve papaslardan bazı düşmanlarımız “*Belka* (بلقا) Komitesi” unvânıyla bir cem’iyet-i hasmâne teşkîl etmişlerdi. Bu cem’iyet bütün İngiltere bilâdında mitingler yapmaktadır. Ahîren Keymbric dârülfünûnunda da bir Makedonya mitingi yapıldı. Taraf-ı âcizânemden bilâimzâ tahrîr ve neşredilen ve Meşveret müdürîyetine bir nüshası irsâl edilen varaka-i matbûa bu mitingin âsâr-ı adüvvânesini hayli tahfif etti. Fakat acîbdir ki birer nüshasını gönderdiğim yirmi kadar Londra gazetesinden yalnız Morning Post bu varakadan bahseyledi. Türklük ve Müslümânlık aleyhinde çevrilen dolabların mâhiyetini müş’ir şiddetli bir risâle yazdım. Vakt ü hâlim müsâade ederse buradaki menfaat-i âcizâneme mugâyir olabilmekle berâber yine bu risâlenin neşrinden çekinmeyeceğim. Türkler müdâfaaya pek muhtâcdır. Müdâfaayı vatanperverliğin hiss-i mukaddesinden nasîbi bulunmayan hükûmet-i sultâniyeye bırakmamak îcâb eder.

İngilizlerin adâvetlerine atfedilebilecek esbâb kesîrdir. Bunlardan bazıları Meşveret’in mezkûr makâlesinde pek güzel serd edilmiş idi. Bizde bunu Mısır mes’elesine atfedenler çoktur. Hâlbuki İngiltere’nin Mısır husûsunda bizden zerre kadar hakkı kalmadı. İstemiş olsalar bugün hıdîvi ve Ahmed Muhtâr Paşa’yı Mısır’dan kapı dışarı edebilirler. Zâten Sultân Hamîd Mısır’daki nüfûz-ı hükûmrânî-i Osmânî’nin idâmesi mesleğinden hayli zamândır vazgeçti. Müteveffâ Kostaki Paşa marifetiyle Murâd Bey’in ve merhûm Dâmâd Mahmûd Paşanın Mısır’dan ihrâcî hakkında İngiltere ile ettiği mukâvele-i hafiyeden beri Mısır ile hiç işgâl-i efkâr etmemektedir. Hutbelerde nâm-ı hümâyûnu okunuyor ya? İşte bu kuru mefharet pâdişâha kâfidir. Almanların memleketimizde her şeyi ele almaları İngilizlerin adâvetini davete sebep olan ahvâlin başlıcalarındandır. Anadolu demir yoluyla maan Almanya nüfûzunun Basra Körfezi’ne ereceğinden pek mütelâşîdirler. Bu cihetle memâlik-i Osmâniye’nin herc ü mercine çalışıyorlar. Avrupa-yı Osmânî’de Rusya nüfûzunun tezâyüdü de bu adâvete bir sebebdir. Rusya’ya bir şey yapamayacaklarından bizim dalımıza binmek istiyorlar. Avrupa-yı Osmânî’nin âlûde-i hûn olmasıyla Rusya’nın işe karışmasını ve binâberîn Rusya’nın şark-ı karîbdeki bu meşgûliyetinden bilistifâde dünyânın başka cihetlerinde devlet-i müşârünileyhânın rekâbetinden emîn bulunmak istiyorlar. Dünyânın hâli böyledir. İnsânlar gibi devletler dahi hırslarını zaîften alıyorlar. İngilizler cesûra ve kavîye ihtirâm ettikleri gibi zaîf ve miskîni de tahkîr etmekten çekinmezler. Memleketimizde miskîn Abdülhamîd mesleğinin cereyânı bize yağdırdıkları hakâretin devâmına bir sebebdir. Eğer hükûmet-i sultâniyenin biraz haysiyeti olup da mukâbeleye kıyâm etse, matbûâtımızı müdâfaaya teşvîk eylese, bizde de efkâr-ı umûmiye-i milliye serbest bulursa emîn olunuz ki

bizi bu kadar tahkîr ve terzîl etmezler. Adâvet-i mezkûreye diğerk bir sebep de elhamdülillâh efkâr-ı İslâmiyede velev ki az olsun bir teyakkuz husûle gelmekte bulunmasıdır. İngilizler ribka-i tâbiiyetlerine giren ehl-i İslâm'ın makâm-ı hilâfet ile peydâ-yı irtibât fikrinde bulunmalarını hiç de çekemiyorlar. Bu cihetle istiklâl-i hilâfetin bir ân evvel mahvına sâidirlere. Eğer hükümet-i sultânîde biraz hiss-i vatanperverî bulunsa bu bidâyet-i teyakkuz-ı İslâm'dan siyâseten istifâde eder de öyle türlü türlü unvânlar altında para dolandırmağa çalışmazdı. Eğer Hicâz demiryolu ciddiyetle tutulsa ve sultân bu işi Hasan Paşa İzzet Paşa gibi eli bayraklılara, yan kesicilere değil nâmûslu Müslümânlara tevdi eylese idi şimdiki celb ettiği iânenin birkaç misli daha yağardı. Ve İngilizleri Hicâz demiryolu o zamân daha ziyâde telâşa düşürür idi. İngilizler bu hattın Türkler yedinde yani Sultân Hamîd'in idâre-i şahsiyesinde icrâ edilemeyeceğine zâhibdirler. Fakat korktukları bir nokta vardır. O da iânât böyle gelmekte devâm eder ve hat biraz daha ilerlerse Almanların bu işi de ellerine alacaklarına ve o hâlde hattın yalnız Hicâz'a değil Yemen'e kadar îsâl edileceğine ve binâenaleyh Arabistânca olan tasavvurât-ı istikbâliyelerinin bu vechile sekteye uğrayabileceğine kâildirler.

İngilizlerin Türklerden ve Osmânlı hükümetinden soğumalarına sebep birkaç makâlede yazıldığı vechile Abdülhamîd'in fenâ politikası ve Rusya ile hafiyen müttefik bulunmasıdır. Memleketimiz bu hâin ve korkak pâdişâhın elinden kurtulur da bir hükümet-i muntazama ve meşrûta ile idâre olunursa İngilizlerin yine bizimle münâsebât-ı dostânede bulunacakları ve bu münâsebâtan vatana pek çok fâide geleceği şübhesizdir.

İmzasız , n. 44 , s. 2

VERÂSET-İ SALTANAT-I SENİYE HAKKINDA ZİYA PAŞA'NIN İKİ MEKTUBU

1

Fî gurre-i muharrem sene 85 târîhli şerefnâme-i aliyeleri vâsıl-ı yed-i ihtirâm oldu. Meâlinde bir zamândan beri unutulmuş olan verâset-i saltanat-ı seniyye mes'elesi bu aralık yine teceddüd ve onun üzerine birçok havâdis tekevvün ile gûyâ Bâbîâlî bundan akdem merkez-i icrâya getirdiği Mısır vâililiği hukûkunun tağyîrini misâl tutarak Avrupa kabinotolarıyla müdâvele-i efkâr etmek hâzırlığında bulunduğuş ve hattâ şeyhülislâm-ı sâbık Refîk Efendi'nin sebep-i infisâli için dahi Alî ve Fuâd Paşalar tarafından işbu tağyîr-i verâset husûsunda icrâsı muvâfık-ı şer'-i şerîf olduğuşu mutazammın bir fetvâ verilmesini taleb ve ısrâr ve mâliye nâzırı Şirvânlı Paşa dahi vaktiyle medrese görmüş olduğuşundan o bahse karışarak tervîc-i matlaba müteallık nukûl-i şer'îye bulunmak kâbil olacağı dahi onun cânibinden tezkâr olunması üzerine efendi-i müşârünileyhin muvâfakat göstermemesi kazıyesine mübtenî olduğuş Beynelahâlî şüyû bularak halkın efkârı heyecân ve halecâna düşmüş olmakla şâyed ol vechile bir teşebbüs-i resmî vukû bulacak olur ise ona mukâbil Avrupa devletleri ne efkâr ve harekette bulunacakları melhûz olabileceğine ve zât-ı mes'elenin azamet ve ehemmiyetine nazaran icrâsı mümkün olup olmadığına dâir mütâlaât ve malûmât-ı âcizânemin iş'ârı taleb ve irâde buyurulmuştur.

Muhlislerinin İstanbul'dan müfâratim hayli müddet olduğuşu cihetle orada cereyân eden ahvâle etrâfiyla ıttılâm olamayacağından bu bahse hiç girişmemek evlâ ise de mâdemki mes'ele yine tâzelenip bu kadar tahdîş-i ezhâna bâis olmuştur. Elbette bir sebep ve menşei olmak lâzım geleceğı hakîkatte işin ağırlığı dahi münker olmadığından ol bâbda hâtırına gelen bazı mütâlaâtın arz ve Beyânını lâzıme-i zimmet gördüm.

Malûm-ı vâlâlarıdır ki işbu verâset mes'elesi yeni bir şey değildir. Bundan on beş sene evvel dahi elsine-i nâsta bir müddet dolaşıp sonra battı. Muahharan Mısır seyâhatinden avdet-i şâhâne vukûunda yine bir aralık söylenip bitmiş idi. Ol esnâda bu sûret mevki-i icrâya gelip gelmemesi için pek çok bahisler deverân edip bendeleri adem-i imkânı reyinde ısrâr etmiş ve hattâ zât-ı sâmilelerini dahi bu reyde bulmuş idim. Tahrîrât-ı ahîrelerinde mes'ele-i mezkûre üzerine efkâr-ı aliyelerinde alâmet-i tereddüd ve ıztırâb hissettiğimden dolayı buna taaccüle berâber devlet-i aliyenin idâre-i umûmiyesi bir vakitten beri garîb şekillerde görünüş aklen gayr-i mümkün zannolunan nice garâibin meydân-ı fiile getirilmekte olmasına kıyâs ile bu mes'elenin dahi önü ardı sayılmaksızın emr ü icrâsına şâyed cesâret olunuverir mütâlaası hadşebahş-ı hâtır-ı sâmileri olduğuşu dahi teyakkun ile mazûr tuttum. Filhakîka şu sözlerin bu

aralık deverân etmesi nasıl efkâra hayret vermez. Bir zamânda ki Fransa ve İngiltere ve Prusya ve Rusya devletleri yekdiğerine tesâbuk eder bir gayretle tedârikât-ı harbiye meşgalesinde olduklarından encâm-ı kâr Avrupa'da bir muhârebe-i umûmiyeye karâr verileceği görülüyor, ve bu lağamın fitîli şark mes'elesi yani devlet-i aliyenin ibkâ ve idâmı kazıyesi olacağı kabinotolar ağzında gezip dolaşüyor. Bir vakitte ki Girid vak'asında ittihâz olunan tedâbîr-i sakîmenin eseri olarak devlet-i Osmâniye'nin evvelki şân u şöhreti zâil olup "cân üstünde hasta" tabîriyle yâd olunuyor, bir esnâda ki devletin şânına ârız olan nakîsa Yunan ve Îrân gibi zuafâyâ bile medâr-ı cür'et olup Yunanîlerin tecâvüz-i tamakârâneleri endîşesinden nâşî hudûd boyunda bu kadar asker ikâmesine mecbûriyet görünüyor ve Îrânîlerin Bağdâd üzerinde olan niyât-ı harîsânelerine karşı mâni-i tervîc olan Nâmık Paşayı mücerred oradan kaldırmak maksadıyla meydâna çıkardıkları safsatalar bir koca politika mes'elesi şekline girip Irâk'ta dahi bir arbede zuhûrundan tehâşî ediliyor. "İşte ahvâl-i hâriciye böyle!" Bir aralıkta ki Girid eşkıyâ-yı Yunaniyesi hilâf-ı icrâât ve temînât cenâb-ı sadâretpenâhî hâlâ silâh-be-dest-i şakâvet olarak katl-i nüfûs ve hark u gasb-ı emvâl ü emlâk ederler. Bir sırada ki memleketeyn ve Mısır ilân-ı istiklâl ile devlet-i aliyenin nezâret-i hükmiyesinden çıkmak tedbîrleriyle meşgûldürler ve Sırbistan lâyenkatı asâkir ve mühimmât yığarak mütecâvizâne bir harekete hâzırlanır ve Karadağ ve Bulgaristan içlerinde ecnebî câsûsları serbestâne ilkâ-yı mefâsitle her birinden bir Girid mes'elesi doğurtmağa çabalarlar. Bir hâlde ki mâliye hazînesi askerinin ve sarây-ı hümâyûnun ve memûrların maâş ve tayînât ve tahsîsâtını vaktinde veremeyip elli elli beşi yüze istikrâz arar gezer ve ahâlîde ise marifet ve ticâret ve sînâat mahv olmak derecesine gelmiş. Elde kalan zirâat dahi vergi ve rûsûmât ve taadiyâta dayanamayıp zevâle yüz tutmuş. Halk aç, ulemâ ve memûrîn ve esnâf ve tüccâr hâllerinden meyûs ve nâhoşnûd. Ordu merkezlerinde asker çıplak. Sekizer onar on beşer aylıkları. Tedâhülde. Zâbitân medyûn. Depolarda mühimmât nâmevcûd. Ansızın bir harb vukûa gelse kifâyet mertebe asker yok. Donanma yok. Asker ve donanma var farz edelim. Bunlara yetişecek kadar mühimmât ve edevât ve âlât yok, haydi bunlara var denilse onları hüsn-i istimâl edecek malûmâtlı ve mahâretli kumandan ve kaptan pek az. Velhâsıl sagîr ve kebîr müslim ve gayr-i müslim herkes hâlinden bîzâr ve bunun netîcesi nereye dayanacak diye vakf-ı intizâr olarak başlarını açıp sebep olanlara bedduâ ederler. "İşte ahvâl-i dâhiliye de böyle!" Şimde bu kadar elzem ehemm ve akdem işler yüz üstü durmakta iken devlet-i aliyenin esâs ve mebnâsı olan şu mes'ele-i irsiyeyi meydâna çıkarıp onunla efkârı işğâl, biaynihi bir hastanın vücûdunda birçok müteşennic yaralar zuhûruyla hayâtında iştibâh olunup dururken bir de fazla olarak kolera illetine tutulması gibi yalnız muzır değil belki mühlîktir. Eğer şu zikrolunan muhâtarât-ı hâriciye ve dâhiliyenin cümlesi bitip de yalnız bir

bu iş kalmış ise mes'ele bahse lâyıktır. Lâkin hayf sad-hayf ki evrâk-ı resmiye üzerinde yaldızlı ibârât ile yalan yazılmak hâlin hakîkatini aslâ değiştirmediğinden biz her ne kadar halkımızı, Avrupa'yı ve belki kendi kendimizi aldatmağa çalışarak işin doğru cihetine bir kerre nazar olundukta pîş-i râhımızdaki gayyâ-yı hevlnâk âkıbet kendini gösterir ve onu gördükte insân olanın tüyleri ürperir vâh devlet-i Osmâniye evyâh millet-i İslâmiye! Yazık ammâ.

Bahis ve makâl işbu verâset hukûkunun tağyîri mümkün olup olmadığına intikâl edince adem-i imkânı aklen ve naklen ve şer'an sâbittir. Aklen sâbittir zîrâ birinci mertebede bunca milyon nüfusun altı yüz seneden beri melûf olduğumuz bir kâidenin bir sebab-i mücbir zımnında olmayarak tağyîrine kalkışılması çok karışıklıklara sebab olur. İkincisi: Hânedân arasına şimdiye kadar emsâli görülmedik teşvîşât düşüp hukûk davâsı meydâna çıkar. Ahâlî ki zâten idâre-i hâzıradan nâhoşnûddur. Mazlûmun tarafdârı olup Beynelislâm tefrika düşer ve nice kanlar dökölmeğe bâis olur. Devlet ise hâricen ve dâhilen bu kadar muhâtarât içinde boğulmuş iken cenâb-ı Hak o günü göstermesin, bir de böyle bir beliyeye uğrayıp da memâlik-i İslâmiyeye teşettüt düşecek olursa artık onun karârı saltanat-ı seniyenin izmihlâl ve indirâsıyla hitâm bulur. Üçüncüsü: Mısır vâliiliği hukûk-ı verâsetinin tağyîri makâm-ı hilâfet-i kübrâ hukûkuna aslâ nisbet olmaz. Çünkü kâide-i verâseti yirmi yıllık bir fermân-ı pâdişâhiye müstenid olmakla onun teessüsü üzerine ictimâ-ı efkâr kesb-i istikrâr etmemişti.

Bir de Mısır'ın verâset usûlü sahihan bozuldu mu? Yoksa daha başka renklere girecek mi? Müstakbelde görülür. Zîrâ Avrupa'nın efkâr-ı umûmiyesi bozulmadığı tarafta olduğu hiss olunuyor. İkinci derecede bu iş iyi mi oldu fenâ mı oldu, bir kerre mütâlaa olursa vâkıâ Âlî Paşanın bundan iki sene mukaddem nefsâniyeti olduğundan “Onun güvendiği Mısır verâsetini elden almak benim için iki sâat kadar sarf-ı vakt etmeğe mevkûftur” demesine ve sâir esbâb-ı maneviyeye mebnî cennetmekân merhûm Abdülmecîd Hân hazretlerinin imzâsıyla merhûm Mehmed Alî Paşaya verilmiş ve medlûlü resmen bütün Avrupa devletlerine bildirilmiş olan bir imtiyâz fermân-ı âlîsi geri alındı diğeri verildi. Ancak bu hareket âleme ilân etti ki devlet-i aliye her ne zamân isterse Mısır verâsetini tağyîr edebilecektir. Yani yarın zât-ı hazret-i pâdişâhî Mısır vâlisine gücense iki sene evvel verdiği fermânın hilâfında diğerini vermeğe muktedirdir. Hâl böyle iken müşârünileyh Fâzıl Paşa ve Halîm Paşa hukûk-ı irsiyelerinden fâriğ olurlar mı? Garîbi şurasıdır ki Mısır vâlisi İsmâil Paşa şu dakîkayı idrâk edemeyerek “Oğluma Mısır vilâyetini terk eyliyorum” zannıyla hânedânının hedm-i hukûkunu teshîl edecek esbâbı şu kadar bahâlî aldı. Dördüncüsü: şimdilik bu mütâlaalardan dahi sarf-ı nazarla Mısır verâsetini sahihan tağyîr etmiştir diyelim. Bir kerre makâm-ı hilâfet-i kübrâ ile Mısır vâliiliği arasındaki farkı düşünmeli. Sultân Selîm Han-ı

Evvel asrına gelinceye kadar devlet-i Osmâniye emâret-i Emeviye itibârında bir hükûmet-i İslâmiye idi. Vaktâ ki müşârünileyhin himmetiyle emânât-ı mukaddesenin muhâfazası ve haremeyn-i muhteremeyn hıdmet-i müftehiresi ol hânedân-ı zîşâna geçti. Ol zamâna dek müteferrik bulunan kuvâ-yı İslâmiye nokta-i vâhidede ictimâ etmekle makâm-ı saltanat reng-i mukaddesiyet aldı. Bu sebebdendir ki zât-ı hazret-i pâdişâhî umûr-ı cismâniye ve rûhâniyede merci'-i İslâmdır. Ve velâhd-ı saltanat, Murâd Efendi hazretleri ve gerek sâir birâder-i mükerrerleri ile Yûsuf İzzeddîn hazretleri ve birâder-i âlgüherleri enzâr-ı millette kadr ü haysiyetçe yekdiğerinden fark olunmayarak cümlesinde bilkuvve pâdişâhlık hâssası bulunduğu hâlde bizzât câlis-i taht-ı saltanat olan Abdülazîz Han hazretlerinin mukaddesiyet-i mahsûsalarına nisbet olunduklarında cümlesi efrâd-ı tebaa ıdâdında sayılırlar. Velhâsıl makâm-ı hilâfet bir makâm-ı âlü'l-âldır ki yeryüzünde bulunan cemî-i akvâm-ı İslâmiyenin râbîta-i rûhâniyesi oraya bağlıdır. Artık o makâma mahsûsu olan hukûkun ne cihetine dokunulacak olur ise bundan ümmet-i İslâmiyenin davâcı olacağında şübhe olunur mu? Beşincisi: Eğer Bâbîâlî Avrupa kabinotolarıyla bu bahse girişip onların rey ve rızâlarını almak isterse imtinâ-ı husûlüne bir delîl dahi bu olur. Vâkıâ diplomatlık yani umûr-ı devletçe ustalık her mes'elede lisân-ı münâsib kullanarak işini becermek manâsına ise de, mesâil-i esâsiyede külliyyen hâlin hilâfına yalan söylemek ve sonra yalan meydâna çıktıkta utanmayıp diğer bir yalanla evvelkini tevîle çalışmak istidâdınca Avrupa diplomatları bizim devletin vükelâsı râddesine yetişmediklerinden şimdiye kadar kullanılagelen diplomatlık bu mes'elede dahi istimâl olunarak meselâ: Vükelâ-yı hâzıra her husûsta Avrupa'nın kavâid-i medeniyesine tatbîk ve taklîde himmet eyledikleri gibi verâset husûsunda dahi Avrupa devletlerinde cârî olan evlâda inhisâr husûsuna riâyet edileceğini ve bu sebeble eski asırlarda vukûa gelmiş olan barbarlıkların bilkülliyeye def' ü izâlesine muvaffak olacaklarını ve bundan cümle ahâlî hoşnûd bulunacaklarını îrâd ile tervîc-i maksada başladıklarında çünkü fetvâ anlatışa göre verileceğinden veyâhûd menfaatleri devlet-i aliyenin karışıklığında bulunduğundan Avrupa devletlerinin birtakımı bîtaraf durmak isterler. Lâkin birtakımı ki menfaatleri devlet-i aliyenin bekâsına muallaktır ve bizim vükelânın diplomatlıklarından dolayı şimdiye kadar nice mes'elelerde aldanarak sonunda peşîmân olmuşlardır. Bunlar bir taraftan şarkın ahvâl-i umûmiyesine yani devlet-i aliyenin otuz yıldan beri hatt-ı hümayûnlar ve fermân-ı âlîler ve teşkîlât ve nizâmât ve tebeddülât ile vadettiği islâhâtın semere-i fiiliyesi şu meydânda olan hâl-i hatarnâkte karâr kılmış olmasına mukâbil Rusya devletinin husûl-i niyât-ı mukarreresi her yüzden nasıl ilerlemiş olduğuna ve bir yandan dahi Avrupa'nın âfâk-ı âsâyişinde bir bir nümâyân olan kara bulutlara dûrbîn-i ihtiyâtla bakarak her ne vechile olursa olsun bu aralık şarkça bir karışıklık çıkmaması cihetini hayırlı göreceklirinde ve bu mes'ele ise meclis-i

vâlânın nâmını değiştirerek Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye veyâhûd Şûrâ-yı Devlet denmek ve vükelâ hazerâtının sarrâflık ve tabîblik veyâhûd dalkavukluk hıdmetlerinde emeği geçmiş birkaç Hristiyanın rütbesi terfi ve sınıf-ı vükelâya ilhâk ile işte müsâvât icrâ ettik demek ve Fransa sefiri Mösyö *Bure*'nin tatyîbi için Mekteb-i Sultânî yapmak gibi oyuncaklara nisbet kabûl etmeyip zımnında münderic olan mahâzîr ânî mülâhaza ile malûm olacağından o sulara yanaşmayacakları derkârdır.

Altıncısı: Her işin yüzünden ve arkasından nazar-ı dikkatle bakıldığı hâlde şübhe köşesi kalmayacağını bu mahâzîre karşı bir kerre de şu sûretin imkânı cihetini farz ile o takdîrce görülecek muhasenâta nazar edelim. Eğer usûl-i verâset sulbî evlâda münhasır olursa hânedânın sâir erkânı iddiâyâ tasaddî edemeyip bu yüzden a'sâr-ı sâbıkada vücûda gelen fenâlıklar tekrâr etmez denirse bulunduğumuz asr ve efkâr minküllilvücûh değişmiş olduğundan aslâ bu mülâhaza vârid değildir. Zîrâ:

Asrımızda mümkün müdür ki bir pâdişâh nefsine emniyet veyâhûd evlâdına hasr-ı saltanat için on sekiz birâder ve birâderzâdesini boğdurup telef etsin. Nitekim bin târîhinden bin yüz senesine gelinceye kadar çend defa vukû buldu.

Bu zamânda kabil midir ki bir şehzâde Anadolu'nun bir eyâletine çekilip merkez-i saltanata karşı isyân bayrağını kaldırsın. Nitekim sekiz yüz târîhinden dokuz yüz yirmi senesine kadar biddefeât zuhûra geldi. Eğer Avrupa devletlerine taklîd politikasına mebnî ise her şeyde mukallid olmak mecbûriyeti bize neden geliyor. Biz insân ve bir millet-i mahsûsa değil miyiz? Her milletin kendine mahsûs bazı şiâr ve âdâtı olmak kavâid-i tabîiyeden değil midir? Bir de Avrupalılar bizim şunumuzu, bunumuzu taklîd edeceksiniz diye bizi icbâr ediyorlar mı? Onların bizden arzû ettikleri şey içimizdeki fenâlıkları izâle ve asrın ilcâ eylediği usûl-i terakkî ve medeniyeti ilzâm ile hîn-i hâcette Rusya'nın hareket-i tecâvüzkarânesine mukâvemet edebilecek bir hâlde bulunmaktır. şu ârzûya verâset kaziyesinin ne dahli vardır. Maahazâ Avrupalılarda birçok âdetler vardır ki kendileri bile mahzûrunu muterif olduklarından tedrîcle def'e çalışıyorlar. Lâkin yekdiğerinin âdât ve nizâmât-ı milliyesine taklîde uğraşmıyorlar. Teslîm edelim ki Avrupa'ya hoş görünmek için taklîd yoluna gidilsin. Onlarda bulunan birçok usûl-i haseneyi bırakıp da nice mahâzîri bedîhî olan mes'eleden başlanmasının manâsı nedir? Acabâ Avrupa devletlerinde usûl-i verâset evlâda münhasır olmakla hânedân arasında hiç kan dökülmemiş mi? Sabîlerin ve avretlerin taht-ı hükûmete geçirilmesiyle zimâm-ı umûr vasî ve vasiyeler eline geçerek az fenâlıklar mı zuhûra geldi? Bunların tafsîlâtını isterseniz Rusya, Almanya, Fransa ve İspanya târîhlerine mürâcaat buyurunuz. Biz yine sadede gelelim. Eğer farz-ı muhâl olarak bu sûreti tervîc edenlerin maksadı bununla Yûsuf İzzeddîn Efendi hazretlerine hıdmet ve o hıdmeti kendi

haklarında teveccüh-i cenâb-ı pâdişâhînin devâmına vesîle ve âlet etmek ise hesâbın ikisi (s.4) dahi yanlıştır. Zîrâ efendi-i müşârûnileyh hazretlerini unfüvân-ı tufûliyetlerinde hânedân-ı saltanat erkânının ve belki bütün ulemâ ve ukalâ-yı milletin mazhar-i inkisâr-ı kulûbu etmekte kendilerine hıdmet belki ayn-ı ihânettir.

Zât-ı hazret-i mülûkânenin ise bu mes'elede ismet ve berâet-i zimmeti muhill-i iştibâh olduğundan bâis-i teveccüh ve memnûniyetleri olamaz. Ammâ asıl maksad bu dahi olmayıp da kudretlerini zımmen göstererek pâdişâhın gözünü doldurmak ve bu zemîn ile mesnedlerinde devâm etmeğe bir nevi cebr-i manevî olmak için ise bu mütâlaa dahi doğru değildir. Çünkü bir iki şahsın ikbâlini muhâfaza için saltanat ve millet böyle bir tehlikeyi ihtiyâra mecbûr değildir. Ve zât-ı şâhâne benim bildiğim bir paşa da ise öyle gürültülere pabuç bırakmaz!

Bugün vaktin darlığı cihetiyle bu kadar yazabildim. Bakıye-i mütâlaât bizzarûre gelecek haftaya kaldı.

Fî 13 muharrem sene1285

Ziya , n. 59 , s.2

VERÂSET-İ SALTANAT-I SENİYE HAKKINDA ZİYÂ PAŞA'NIN İKİNCİ MEKTÛBU

Tahvîl-i verâset-i saltanat-ı seniye hakkında bakıye-i mütâlaâtımın bu hafta postasıyla arz ve Beyânı için sebkat eden va'd-i kemterânemin îfâsına mübâşeret ederim. Geçenki arızamda bu mes'elenin ısnâ-ı vukûuna müteallik tahattur ettiğim mahâzîr-i akliyenin bir mikdârını yazmıştım. Şimdi saded, naklen ve şer'an dahi adem-i imkânı bahsine nakleder.

Naklen imkânsızlığına geldiğimizde evvelâ zât-ı hazret-i mülûkânenin böyle bir tasavvur-ı gayr-i makûlde bulunmayacağına sizi temîn ederim. Çünkü esnâ-yı cülûs-ı hümâyûnda bir seneye karîb hıdmet-i şâhânedede bulunmak şerefine nâil idim. Hiçbir gün efkâr-ı şâhânedede şöyle bir arzû ve meyelân hissetmediğimden mâadâ bilakis birâder-i cennetmakarları Abdülmecîd Hân hazretlerinin bir zamân bu mes'ele üzerine iğfâl olduğunu biddefeât makâm-ı tayîbde îrâd buyururlardı. Ezcümle bir gün esnâ-yı kelâmı: “Bizim birâder-i merhûmun ahvâl-i garîbesinden biri dahi velâhdlik usûlünün tagayyürü için kendine ilkâ olunan teşvîkâta kulak vermesidir. Dünyâdan kimin evvel, kimin sonra gideceği bilinmez. Cenâb-ı mâlikü'l-mülkün ihsân buyurduğu nimete şükr ile takdîr-i ezeliye rızâ vereceği yerde bu misillü evhâm ile uğraşarak hem vakti râhatsız geçti ve hem de hânedân-ı saltanat arasına emniyetsizlik girip selb-i huzûr etti.” buyurdular. Bu kelâm-ı hikmetittisâmın kâil olan zât-ı hazret-i pâdişâhî ne sebep ve ihtiyâca mebnî tarîk-ı adl ü hakkâniyeti terk ile kendinin bihakkın tayîb ettiği bir tasavvura tâbi olsun? Ve bir de zât-ı hümâyûn-ı mülûkâne birâderzâdelerini her muâmelede kendi sulbü evlâdından fark buyurmadığı âsâr-ı aleniyesiyle müdelleldir.

Yine bir gün dehân-ı kerâmetBeyân-ı şâhânelerinden işittim ki: “Birâder-i merhûmun kiskanç meşrebi olduğundan beni istirkâb ederdi; bu cihetle kendinin vehmini tahrîk etmemek için gezmek, yürümek husûsunda bile gâyet ihtiyât ederdim. Hattâ kendi evlâdı dahi bazı mertebe ihtiyâta riâyet mecbûriyetinde idiler. Şimdi görüyorsunuz ki benim cülûsumdan sonra onlara ne derece serbestlik verildi. Zannederim ki pederlerinin acısını tez vakitte unutup beni peder ittihâz ederler.” buyurdular. Ve filhakîka cümle muâmelâtta şehzâdegân-ı zîşân hazerâtı ile necl-i celîl-i mükerrerlerini kat'an tefrîk buyurmazlardı. Ezcümle zât-ı hümâyûnları erîkepîrâ-yı saltanat olmazdan mukaddem gehvâre-i zîb-i vücûd olan Yûsuf İzzeddîn Efendi hazretlerinin velâdeti birâder-i cennetmakarlarından mektûm tutularak ba'de'l-cülûs ilân

buyurulmuş idi. Murâd Efendi hazretlerinin necl-i bergüzîdeleri için bu ihtiyâta hâcet bırakılmayarak bizzât huzûr-ı şâhânelerine celb ile mazhar-ı iltifât-ı seniye buyurdular.

Sâniyen birâdere intikâl-i saltanatta hâtıra gelebilecek mahâzîr-i akliye üç yüz elli seneden beri zâil olup tekrâr görülmemiştir. Vâkıâ Fâtih Sultân Mehmed Hân ve Sultân Bâyezîd Hân hazerâtının âhirete intikâlleri akabinde evlâdları arasında birçok arbedeler zuhûra geldi; ve nice kanlar döküldü; bunun iki sebebi var idi. Birincisi ol zamânın usûlünce şehzâdegân makarr-ı saltanatta oturmayıp, Manisa, Amasya, Trabzon gibi eyâlât vâflîği ile taşralarda bulunarak her birinin hükmettiği eyâlet-i mâlikânesi makâmında olmağa kendine mahsûs asâkiri ve mühimmât-ı harbiyesi ve tarafdârânı bulunur ve her ne vakit makâm-ı hilâfet mahlûl kalırsa şehzâdegânın her biri kudret-i mâliyesine ve asâkirine güvenerek kâideten vâris olacak birâderinin aleyhine kıyâm edebilirdi. Lâkin Sultân Selîm Hân-ı Evvel hilâfet imtiyâzını zamîme-i saltanat etmekle makâm-ı pâdişâhî kesb-i mukaddesiyet ettiğinden ekser şehzâdegânın taşralarda bulunması usûlü, ondan sonra yine devâm etmiş olaydı, yine evvelki yolda gavâil meydâna gelmezdi. Çünkü makâmın azameti bu azîmette bulunacak şehzâdeyi terhîbe kâfi olamaz ise bile tarafdârının bâis-i cür'et olmazdı. Hâlbuki ol usûl muahharan bütün bütün terk olunarak hiçbir mahzûra mahal kalmadı. İkincisi ol târîhlerde saltanat-ı seniye-i Osmâniye şimdiki gibi birleşmemiş idi. İstanbul yeni fetholunmuş ve ümerâ-yı Ekrâd ve Karakocalar ve âsî Gazâlî gibi derebeylerinden henüz Anadolu kıt'ası temizlenmemiş ve Uzun Hasan ve Şâh İsmâîl ve Çerâkise-i Mısriye tarafdârânının mefsedetleri ile derûn ve bîrûn-ı memâlik herc ü merc hâlinde bulunmuş olduğundan efkâr-ı umûmiye saltanat-ı Osmâniye'nin hâlâ takarrüründe mütereddîd idi. Bu cihetle şehzâdegândan hangisi makâm-ı saltanat aleyhine bayrak kaldırsa civârında birçok muâvinler bulurdu. Şimdi ise kavâim-i saltanat öyle takarrür etmiştir ki idâre-i hâzıra bir hüsn-i hâle girecek olsa ilâmâşâallah devâm edeceğinden bir ferdin şübhesi yoktur.

Sâlisen devlet-i aliye-i Osmâniye'nin hîn-i tesisinden beri mer'iyü'l-amel bir kâidedir ki hânedân-ı saltanata âid olan emlâk ve eşyâ Beyne'l-verâse taksîm olunmaz. İçlerinden ekber ve erşed olan taht-ı hükûmete cülûs edip efrâd-ı hânedânın pederi ve vasîsi itibâr olunur, emlâk-i menkûleyi keyfemâyeşâ tasarruf eder. Vâkıâ bunların içinde bedeli Beytü'l-mâlden verilmiş ve Beytü'l-mâle âid bulunmuş emlâk dahi bulunarak bunlar şer'an zâta âid olmaz ise de emvâl-i gazavâtta ve hedâyâ-yı mülûk ve muhassasât-ı muayyene-i şâhânedan müterâkim ve tasarrufla edinilmiş olan eşyâ-yı kıymetdâr mülk-i yemîn addolunup kismete dâhil olur. Binâenaleyh hâkân-ı firdevsâşiyân Sultân Mahmûd Hân hazretlerinin hîn-i intikâlinde enderûn ve sarây-ı hümâyûn hazînelerinde bulunan zîkıymet eşyâ ve mücevherât ve sâir emlâk takımıyla Abdülmecîd Hân hazretlerinin yed-i tasarrufuna geçip Abdülazîz Hân

hazretleri dahi hâkân-ı müşârünileyhin sulbî oğlu iken bir şeye mâlik olmadı. Ve nice zamânlar birâder-i cennetmakarlarının tahsîs eylediği cüz'î bir maâşla kanâat buyurdular. Kezâlik müşârünileyhin vefâtıyla Abdülazîz Hân hazretleri bi'l-irs ve'l-istihkâk taht-ı hilâfete cülûs buyurdularından beri merhûm-ı müşârünileyhin evlâdı emlâkten bir nesneye mâlik olmayıp yalnız tahsîs buyurulan maâşla taayyüş ederler. Filhakîka bu usûlün vaz' ve cereyânı bir kâide-i şer'iyeye müstenid değil ise de muvâfık-ı maslahat ve ayn-ı hikmet ve isâbet olduğu zâhirdir. Zîrâ evveleminde şehzâdegân-ı müşârünileyhüm erîke-zîb-i hilâfet olan amm-ı muhteremlerinin sâye-i lutf u âtîfetinde hiçbir şey için zarûret çekmeyeceklerinden nâşî fazla emlâkin kendilerine lüzûmu olamaz. İkinci derecede her birinde bilkuvve mevcûd olan hukûk-ı saltanata imtiyâzı kendileri için her türlü emlâkten kıymetlidir. Eğer erkân-ı hânedân bu imtiyâza nâil olmayıp da evlâda inhisâr kâidesi cârî olaydı memâlik-i Osmâniye şimdiye kadar hânedân-ı saltanat efrâdına bilverâse intikâl ede ede eyâlât-ı şehzâdegân ve selâtîn-i ızâmın ve evlâd ü ahfâdının mâlikânesi olmak lâzım gelirdi. Ve bu yüzden hey'et-i mülk çoktan müteferrik ve perîşân olurdu. Bu vechile emlâk-i mevrûsenin vereseye taksîm olunmayarak veresinin ittifâk ve rızâsıyla ekber ve erşed hânedâna vasî itibâr edilerek onun yed-i tasarrufuna verilmesi ekseriyâ vukûa gelir. Ezcümle bendelerinin büyük pederim vefât ettikte pederim ekber evlâd olmakla emlâk-i muhtelif Beyne'l-verese taksîm olunmuş ve onun vefâtında dahi muhlisleri ekber bulunduğundan kezâlik tefrîk-ı muhallefât edilmemiştir. Ancak birâder ve hemşîrelerin bana terk ettikleri bu imtiyâz-ı ekberiyet usûlüne riâyetle emânetim devâm ettiği ve tahakkuk ettiği müddette cârî olup şimdi pederimden kalan emlâki münhasıran kendi evlâdına terk etmek dâyesine kalkınsam onlar dahi emlâk-i müntakilleden hisse-i irsiyelerini tefrîk iddiâsına teşebbüs ederler ve ol zamân hânedânımız perîşân olur.

Saltanat-ı Osmâniye hukûk-ı verâsetinin tağyîri şer'an dahi câiz ve kâbil değildir. Çünkü mesâlih-i enâma taalluk eden kâffe-i umûr-ı şerîfin fetvâ-yı rızâsı menfaat-i umûmiyeyi tazmîn eden cihetten aslâ ayrılmaz. Şer'-i mübîn-i Ahmedî hiçbir tevîl ve vesîle ile bu esâsı bırakamayacağından hilâfetin evlâda inhisârındaki mazarrat-ı umûmiye ile ekber ve erşed hânedâna intikâlindeki fevâid ve muhassenât meydânda oldukça şikk-ı sâninin ihtiyârı emr-i tabîidir. Ve bu sebebe mebnîdir ki Hazret-i Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem tayîn-i hilâfet buyurmadı. (s.3) Çehâr-ı yâr-ı güzîn hazerâtı dahi eser-i nebevîye iktidâ eylediler. Ve her birinin intikâlinde nasb olunan halîfe ehl-i hall ü akdin ictimâ ve intihâbıyla ihtiyâr olundu. Ve bu esâsa müsteniddir ki Emeviye, Abbâsiye ve Benî Büveyye, Benî Eyyûb ve Selçukîye gibi düvel-i İslâmiye'nin hiçbirinde evlâda inhisâr-ı verâset kâidesi görülmedi. Bunlardan anlaşılır ki Devlet-i Aliye-i Osmâniye'yi tesîs eden mülûk-i ızâm hazerâtı her hareketlerini şer'-i şerîfe tatbîk ettikleri gibi işbu verâset-i saltanat hususunda dahi eser-i

nebevî ve ictimâ-ı selef-i sâlihîne tamâmıyla inkıyâd ve muvâfakat eylemişlerdir. Ve altı yüz seneden beri bu kâide-i meşrûanın maslahat-ı âmmece hayr u menfaati görülerek istimrârında ittifâk ve ictimâ-ı ümmet hâsıl olmuştur. Şimdi bunun hilâfına fetvâ vermeğe kim cür'et edebilir? Farz edelim ki bir şahs-ı müdâhin devlet-i dünyâ için bazı tevîlât ederek bu cesâreti etsin. Onun fetvâsı ulemâ-yı ümmet indinde makbûl ve muteber olmaz. Lanetle yâd olunduğu yanına kâr kalır. Şeyhülislâm-ı lâhık Hasan Efendi'nin zât ve zamânını bilmediğinden hakkında sû-i zan etmek istemem. Ancak tarîk-ı âliye ricâlinden bir kimseye tesâdüf etmedim ki onun senâsında bulunsun. Bilakis ulûm-ı fikhiyede râcil ve fûnûn-ı müdâhene ve müdârâda üstâz-ı kâmil lebnü'l-câhib devlet-i dünyâyâ harîs ve tâlib bir zât olduğunu çok defa işittiğimden Refîk Efendi gibi bir fâzıl-ı iffetsimâtın yerine geldiğini duyduğumda müteessif olmuştum. Mamâfih müşârünileyh bu kadar zamânlardır şeref-i mukârenet ve hıdmet-i cenâb-ı mülûkânede bulunmuş ve saltanat-ı seniye'nin hâl-i hâzırını dış yüzünden olsun görmüş olduğundan şübhe edilemeyeceğinden her ne kadar müdâhin ve harîs-i câh olsa dahi binâ-yı İslâm'ın temeline balta vurmağa cür'et edecek kadar fûrûmâyeye olması tasavvurun hâricindedir.

Ne demek? Bu adam Müslümân değil mi? Devlet-i Osmâniye'nin ekmeğini yemedi mi? Hiç târîh mütâlâa etmedi mi? Devletin bulunduğu tehlikeleri görmüyor mu? Görmüyorsa işitmiyor mu? Tâ ki böyle bir zamânda şöyle bir ihânete tasaddî etsin.

Hayır bir kimse ne kadar dünyâperest olursa olsun velînimetine bilerek hıyânet edemez. Ve farzan ol derece bir denâeti ihtiyâr eder denilse mâdâm ki aklı kendi menfaatini idrâk edecek kadar temyîzi vardır. Kendisini dünyâ ve âhirette rezîl ve rüsvâ edecek bir tehlikeye atmaz. Meğer ki mecnûn ve sersem ola. Ya vükelâ-yı devlet mecnûn ve hâin midirler ki ikide birde bu işi kurcalayıp dururlar denilirse onların garazları başkadır. Merhûm Ârif Hikmet Bey geçen yetmiş beş senesinde makâm-ı meşîhattan infisâl ettikte işbu verâset mes'elesinin tefsîri için ol vakit zirve-i ikbâlde bulunan Reşîd Paşa tarafından vukû bulan teklîfe muvâfakat etmeyişi sebep olduğu şâyi olmuş idi. Müşârünileyhe münâsebet-i mahsûsam olduğundan bir gün bu husûsu mahremâne kendisine açıp sahîhan böyle bir teklîf edilip edilmediğini sordum.

Cevâbında: "Ben Reşîd Paşa'dan hoşnûd değilim. Lâkin dirâyetini itirâf ederim. Bu zât mecnûn mudur ki böyle bir hayâl-ı muhâle vücûd versin? Meğer binâ-yı saltanatı esâsından hedm etmek murâd eyleye. Hayır bu söz bütün bütün yalandır da diyemem. Fakat yanlışı vardır. Eski asırda vükelâ-yı devlet pâdişâhları bu mes'ele ile iğfâl ve garazlarının icrâsına âlet gibi istimâl ederek türlü fenâlıklara sebep olmuşlar idi. Reşîd Paşa dahi bana nefsâniyetinden değil belki Ârif Efendi'nin meşîhatta bulunması kendinin tarîk-ı ilmiye

şubesine dahi nüfûzunu istimâl eylemek maksadı üzerine meselâ zât-ı şâhâneye işbu verâset işi husûle gelmek için bir fetvâ-yı şer'îye istinâd olunmak iktizâ ediyor. Hikmet Bey ise sûfî meşreb ve efkâr-ı atfika sâhibi bulunduğundan şâyed taannüd eder, onun tebdîliyle yerine yumuşak huylu filân getirilmek münâsib gibi hâtıra geliyor diyerek istihsâl-i merâm eylemiş olmalıdır. Lâkin zât-ı maslahatın imkânsızlığını pek a'lâ bilir. Sözün netîcesi bu mes'ele her zamânda da vükelâ için bostan korkuluğu gibi bir âlettir. Gâh pâdişâhı ürkütüp kendilerine muhtâc ve mecbûr göstermek ve gâh işlerine uymayan bir rakîbini kaydırmak istediklerinde hemen onu ortaya koyup gûnâgûn tarzlarda istimâl ederler.” demişti. Ancak tecrübe olmadığından ol târihte bu kelâmın derece-i hakkâniyetini idrâk edememiştim. İşte şimdi anlıyorum ki Âlî ve Fuâd Paşalar dahi Reşîd Paşa mektebinden yetişmiş olduklarından Refik Efendiyi meşihattan teb'id için üstâdlarının on beş sene evvel kullandığı lûgayı ele almışlardır. Mısırâ “Şâkirdine, talîmine, üstâdına rahmet...” Gelelim bu havâdisin şüyûu esbâbına: Evvelki arızamda Beyân eylediği vechile bir seneye yakın hıdmet-i seniye-i mülûkânede bulunduğum müddetçe ve ondan sonraları dahi böyle bir söz kimseden işitilmedi. Vaktâ ki Mısır'a azîmet-i hümâyûn vukû buldu. Habbeyi türlü türlü manâlî ile kubbe etmek İstanbul halkının âdeti olduğundan bu kîl ü kâl üzerine yakıştırarak garîb ve acîb hâşiyeler verdiler. Meselâ kimisi dedi ki: Fuâd Paşa'nın ilk sadâretinden çekilmesi rüfekâsı olan Âlî ve Rüşdî ve Kâmil Paşalar ile cümlesi birden istifâ etmek ve bu takrîb ile yerlerine adam bulmakta pâdişâhı âciz bırakıp muahharan minnet ve istiğnâ ile mukbilen ve müstakillen meydâna gelmek üzere Beynlerinde verdikleri bir karâr-ı müttefikâneye mebnî idi. Fuâd Paşa yazdığı istifânâmede göğün direklerini alıp devletin etrâfını sarmış olan mehâlik ve muhâtarâtı fütûrbahş-ı ukûl olacak bir şekilde tersîm ve kendinin bu âna kadar tahammül etmesi mücerred mecâl-i mehâsin-iştîmâl-i cenâb-ı pâdişâhîye olan alâka-i derûnundan nâşî olduğunu ve pâdişâhın müteveccih bulunduğu yeni adamlar ise iş başına getirilerek bir kerre tecrübe olunmasını kinâye ve telmîh ile bast-ı itizâr etmiş idi. Âlî Paşa dahi sûrette istifâ ve manâda sadâretten istiğnâ ile berâber hâriciye nezâretinde kalmağa rûy-ı rızâ gösterdi. Rüşdî Paşa seraskerlikte ibkâsı için vârid olan emre muhâlefeti ve edeb-i ubûdiyete münâffî görüp hâl-i tereddüd arz eyledi. Kâmil Paşa ise mühr-i sadâretin sâhibsiz kalacağını lâyıık görmeyerek nâçâr sadrazam oldu. Velhâsıl zavâllı Fuâd Paşa itimâd ettiği rüfekâsından hiçbirini icrâda kendine hempâ göremeyerek yapyalnız kaldı. Ve maksad-ı aslî olan istiklâlâ nâil olamadıklarından başka sadâreti dahi elinden kaçırmış oldu. Ve fakat bu yaranın acısı içinden çıkmayıp Mısır seyâhatinde şeref-i maiyet-i hümâyûn ile müstaid oldukça telâfi-i mâfâta kıyâm ve istifânâmesinde bast ettiği hâlâtı unutup bir hıdmet-i fevkalâde va'd ü arz ile zâyî ettiği teveccüh-i şâhânenin maaziyâdetin celbi sûretine bezl-i ikdâm eyledi. Yanî işbu

verâset mes'elesini ortaya koyup icrâsını dahi taahhüd etti. Ve halkın efkâr u enzârını bu misillü tebeddülâta alıştırmaya berâat-i istihlâl ve hem de Mısır vâlisinin gösterdiği muhâlasat-ı mahsûsaya bir cemîle-i âlü'l-âl olmak için evvelemirde Mısır verâsetinin evlâda inhisârı mâddesinden başlanması re'yinde bulundu. Ancak mes'elenin esâsı bu vechile karârlaştırılmış ise de Âlî Paşa'nın dahi inzımâm-ı re'y ü muvâfakati ehemmiyetli olduğundan taraf-ı şâhânedan birçok taltîfât-ı seniye ve Mısır vâlisi cânibinden biddefeât i'tâ olunan kapı yoldaşça muâvenet-i nakdiyeler ile ol âhû-yı vahşîye dahi istînâs geldi. Ve muahharan Mısır mes'eleleri mu'raz-ı icrâyâ getirildi. Ve birtakım havâdis şârihleri bunun daha iç yüzüne girip dediler ki gûyâ Fuâd Paşa'nın bu tedbîrden maksadı yalnız istiklâl ile sadâreti kapmak değildir ki pederi İzzet Molla'nın hâkân-ı cennetmekân hazretlerinin emriyle tesmîm ve idâm olduğu itikâdında bulunarak hânedân-ı saltanat-ı seniyeden ahz-ı intikâm dâiyesi öteden beri menvî-i zamîri olmakla bir takrîb ile taht-ı saltanatı ele geçirmek istedi. Kendisi fenn-i tabâbet bildiğinden zu'm eder ki zât-ı şâhâne dümû'ü'l-mîzâc olmakla füc'eten vefâtı muhmeteldir. Bir kerre kâide-i verâset tahvîl olursa İzzeddîn Efendi sabî iken iclâs edilir. Ve bülûğa kadar idâre-i umûr için bir vasîye ihtiyâc görünür. Kendi zannınca bu makâma kendinden münâsibi bulunamayacağından vesâyet zemîni ile zimâm-ı idâre kabza-i istiklâline geçer. Bادهu bir sıra bulup müşârünileyhi aradan kaldırmak ile bilârakîb taht-ı Osmânî kendine nasîb olur. Ve bununla pederinin intikâmı alınır hulyâsındadır. Bu söz halk Beyninde tekevvünü mutâd olan erâcîf olmakla tamâmıyla itimâda şâyân olamaz. Fakat istifâ mes'elesinin minvâl-i meşrûh üzere vukûa geldiği ve Mısır verâsetinin tağyîri keyfiyeti Âlî ve Fuâd Paşa ikinci sadâretini kemâl-i istiklâl ve fevkalâde bir ikbâl ile imrâr ettiği fiilen sâbittir. Şimdi mes'eleyi hulâsa edelim. Bu bâbda bendelerinin malûmât ve mütâlââtının fezlekesi:

1. Devlet-i Aliye'nin dûçâr olduğu muhâtarât-ı dâhiliye ve hâriciye meydânda iken böyle bir görünür kazâyâ çarpılmak hiçbir aklın kârı olmadığından vücûd-ı mes'eleye esâsen inanılmaz.
2. Zât-ı hazret-i mülûkânenin evâil-i cülûslarında kat'an böyle bir tasavvur ve niyyetleri yok idi; ve elbette yine yoktur.
3. Zât-ı mes'elenin aklen ve naklen şer'an icrâsı muhâldir.
4. Tebdîl-i meşîhatın sebebi bu kazıye değildir.
5. Bunun şüyûu Fuâd ve Âlî Paşaların muhâfaza-i ikbâl için kullandıkları bir ustalıktır. Yoksa adem-i imkânı idrâk etmeyecek derecede ikisi de ahmak değildir.

İşte muhlis-i biriyâlarının bildiğim bu kadardır. Tafsîl ile tacîz ettim. Afvını ve bir de mebhâhis-i mesrûdenin içinde bazı ahvâl-i mahsûsa bulunduğundan işbu arîzalarımın sûret-i mahremiyette tutulmasını ricâ ederim. Ziyâ , n.66 , s. 2

GORKİ'NİN RUS ZÂBITÂNINA BİR MEKTUBU

Şu satırları hevlnâk bir zamânda, Rusya'nın ferâmûş edemeyeceği bir günde yazıyoruz. Pâyitahtın birçok sokağında dökülen kanın tesîri tahtında yazıyoruz. Bir şey yapamaksızın seyretmeğe mecbûr olduğumuz hâlde bile gözlerimizin önünde geçen o kanlı ve vahîm fâciadan pek ziyâde müteessir ve müteellimiz. Hissiyâtımız pek galeyândadır. Fakat fikirlerimiz sâf ve münevverdir. Önümüzde cereyân eden şeyin târîhçe olan ma'nâ-yı amîkını tamâmen anlıyoruz. Şimdi bu mes'eleyi hallederek manâsını size anlatmak vazîfemizdir.

Zâbit efendiler! İktisâd nokta-i nazarından kuvveti son derece tenâkus eden bir memlekette kaht u galâ bir maraz-ı müzmin hâline gelmiş. Umûm ahâlî kuvâsının fevkında bir sa'y ü amele dâimî sûrette levâzım-ı zarûriyesinden mahrûmiyete, ve bizzarûre tenâkus-ı nüfûsa mahkûm edilmiştir. Ligarazin cehâlette tutulan ahâlî kuvâsının tekâmülünden âcizdir. Kuvâ-yı şahsiye ve tahalliyât-ı milliye hükûmet-i hâzırının taht-ı vesâyetinde semeresiz kalıyor, her türlü teşebbüs-i ibtidâî memnû.

Bu hâlde daha ziyâde yaşamak kâbil değildir. Rus milleti ekmeğe, adl ü hakka, hürriyete muhtâcdır. Bunsuz büyük bir millet olamaz. Bunsuz kendi hukûk u hürriyetini bile müdâfaa edemez. Memleket, şu zamânda içinde bulunduğu mevki-i mühlikten kendini kurtarabilmek için bir çâre vardır: Millet derin yarasını ancak kendi tedâvî edebilir. Bunun için de Rusya imparatorluğuna yeni bir kânûn lâzımdır: Rusya meşrûtiyet-i idâreye muhtâcdır.

Zemstudes (زه مستودس) meb'ûsânı, belediye hey'eti, esnâf sınıfı, tüccâr takımı, mekâtib talebesi, bilcümle Rus amelesi bu lüzûmu yalnız derk etmek değil dermiyân bile eylemişlerdir. Bu hiss-i terakkî o kadar vüs'at kesb etmiştir ki hiçbir mâni onu tevkîf edemedi; bu his her türlü tazyîka rağmen nüfûz eylemektedir. Ve bu nüfûzunda devâm edecektir. Hattâ tekrâr kan dökülecek bile olsa yine sönmeyecektir.

Yeni ıslâhât-ı hürriyetperverâneye nâil olmak azm ü cezmi hiçbir vakit mağlûb olamaz; zîrâ onsuz idâme-i hayât kâbil değildir. Her medenî memlekette bu vâsıtaya mürâcaat olundu. Elyevm kendisiyle, muvaffakiyet kazanamamaksızın, harb etmekte olduğumuz Japonya da bu sâyede kudret ve kuvvetini ihrâz etti. Târîhin musırrâne taleb ettiği bu kazıyeyi ancak Rusya hükûmeti anlamak istemiyor veyâ anlayamıyor. Eğer fakr ile, cehâlet ile, esâret ile dûçâr-ı mevâni ve müşkilât olan bu milletin kendi öz ordusu kendi aleyhinde olmaya idi o kasîrû'l-basar hükûmet çoktan beri tarîk-i târîhten silinip süpürülecekti. Evet, "Kendi öz ordusu" denilebilir. Zîrâ siz talîm ve terbiyenizi milletin hesabına alıyorsunuz. Maâşlarınız millet sandığından veriliyor. Kullandığınız süngüler, tüfenkler milletin parasıyla satın alındı,

bizzât sizler de bu milletin evlâdısınız. Hâlbuki kendi hemşîrelerinizi, birâderlerinizi öldürmek için sevk olunuyorsunuz.

Rus orduları zâbitânı! 9 Kânûnevvel 1905'te Petersburg sokaklarında geçeni iyice düşünün. Binlerce halk çara bir arzihâl vermek istiyordu. Bu bir hareket-i sâkitâne idi. Zîrâ amele âsâyîşi muhâfazaya, yalnız kendisini müdâfaaya mecbûr görmeyince zor istimâl etmemeğe yemîn etmişti. Hükûmet âsâyîş-i umûmiyenin kat'iyen tehlikede olmadığını bilirdi. On kişiden ibâret olarak (onlardan bu kâğıdı imzâ edenler de vardır.) 8 Kânûnevvel akşamı gönderdiğimiz hey'ât-ı meb'ûse dâhiliye nâzırına, dâhiliye nâzır vekîline, hey'ât-ı nüzzâr reîsine mürâcaat etti. Hey'ât-ı meb'ûse ahâlînin hâlini hükûmete arz etmek istiyordu. Kanlı bir müsâdemeye mahal bırakılmamak için her ne lâzımsa yapılmasını mutazarrîâne ricâ etti. Bu bâbdaki cehd ü gayret boşa çıktı. Ceneral Ridereski hükûmetin bizim ihbârâtımıza, temenniyâtımıza, istid'âmıza muhtâc olmadığını söyledi. Mösyö Voyt bu hâlin kendi nezâretine âid olmadığını, ve böyle bir işe girişerek kendini fenâ bir mevkie koymak istemediğini ityân eyledi. Prens Sevtopolsk-Mirski , Mösyö Voyt'un vesâtatına rağmen her şeyi bildiğini ve bu bâbda her türlü çâyeye teşebbüs olunduğunu ve evâmir-i lâzîmenin verildiğini söyledi.

Evet her türlü çâyeye teşebbüs olunmuş ki kan döküldü. Hattâ ağıleb ihtimâle göre Rus ekâbiri tarafından bir gün evvel şehrin karârlaştırılan nukâtında, hâlbuki o müddet esnâsında o ekâbir akd-i meclis ediyordu. Hakîkat-i hâlde Rusya hükûmeti ehemmiyetsiz birkaç kişinin ifâdât ve ihsâsâtına niçin muhtâc olsun? Niçin vicdâna, nâmûsa, zekâyaya muhtâc bulunsun, mâdemki emrine münkâd lâ-yuadd ve lâ-yuhsâ polis hafiyelerine ve ayrıca orduya mâliktir?

Rus askeri zâbitânı, siz vazîfe adamlarısınız. Sizler vatan için, lâzım olduğu takdîrde hayâtınızı bile vermek vazîfe ve mes'ûliyet-i azîmesini üzerlerinize aldınız. Vicdânınıza sorunuz: Yeriniz neresidir? Her zamân kan dökmeğe müheyyâ olan delillerle mi yoksa zulmdîde millet ile berâber olmanız lâzımdır? Hâl-i hayâtınızda hiss-i nâmûsa mâliksiniz: Yeriniz neresidir? Bir arzihâli kabûl etmekten bile korkanların yanı mı yoksa nâmûskâr ve mazlûm olan bütün Rusya mı? Eğer nâmûs adamı iseniz silâhsızlar üzerine el kaldırmayın; milletin parasını almayın, o para için siz bile kanınızı dökmelisiniz.

Haniye'den:

MEKTUP

Cinâyât-ı hristiyaniye devam etmektedir. Birkaç akşam mukaddem minarelerde ezan okuyan müezzinler hristiyanlar tarafından taşa tutuldu. Geçen hafta Kandiye şehri içinde ve İngiliz askerlerinin gözleri önünde bir Müslüman katledildi ; yine Kandiye köylerine çıkan bir İslam kaybedildi. Şüphesiz telef ve sonra zîr-i zemine ihfâ edilmiş olduğundan cesedi bulunamadı. Bu bîçârelerin kabâhati İslam bulunmaktan başka bir şey değildir.

İmzasız , n.98 , s. 4

**AMERİKA'DA BİR ERMENİ VATANDAŞIMIZDAN GELEN
MEKTUP**

Vatan nasıl selâmette olur?

Yâhûd vatanın selâmeti nice husûle gelir? Bu suâle çok muhtelif yollar ile cevâb verilir ise de en kısa cevâbı zann-ı âcizâneme göre şu olmalı.

“Birincisi, memâlik-i Osmâniye’de sâkin olan bilcümle Osmânlı tebaasının ittihâd etmesi ile olur. Bunun geçen bir asır tecrübesi bize isbât eylemiştir. Vatanımızın aksâmından olan memleketeyn, Yunanistan, Sırp, Karadağ, Bulgar, Mısır, ve sâirede kestik, biçtik gâvur, Arab, Rum, Kürd, Ermeni, Türk, Zaza, Çingân, Abdâl diyerek biribirimizi yedik vatanın parça parça kalmasına sebep olan bu şeyleri biz bilmeyerek icrâ ettik.

“İkincisi” umûm tebaa-i Osmâniye’nin hürriyet-i şahsiyesi kâmilen temîn edilmeli.

“Üçüncüsü” her dîn ve mezheb kâmilen serbest olmalı hükûmet dîn hükûmeti olmayıp müsâvî sûrette ve sûret-i hakîkiyede tebaasının vatanın hayır ve selâmetini düşünen hükûmet olmalı bir müşfik peder gibi.

“Dördüncü” matbûât serbest olmalı. Her şehirde matbaalar açmalı kitâb ve gazeteler serbet sûrette vaz’ olunan kavânîn ve nizâmât dâiresinde neşrolunmalı.

“Beşinci” kadınların mevkii tanılmalı, onlara erkekler derecesinde hürriyet-i şahsiye ve ilm ü terbiyelerine müsâade ve ehemmiyet verilmeli.

“Altıncı” millet-i Osmâniye miyânesinde zuhûr ederek vatanımıza gerek siyâsî, askerî, gerek ilmî, sînâî, ticârî hıdmet etmiş zevâtı bittakdîr nâm u şânlarına gerek geçmişte gerek hâl ü hâzırda birer heykel rezolunmalı.

“Yedinci” kavm-i millet-i Osmâniye’nin yâd u tezkâr edecek yevm-i mahsûsları olmalı (millî günleri)

“Sekizinci” millet-i Osmâniye arasında dîn ve mezheb veyâ millet farkı gözetmeyerek vatan ve birâderlik mahabbeti vaaz ve tamîm etmeli.

“Dokuzuncu” mekteb-i rüşdiyeden başlayarak çocukların tâze fikirlerini İslâm ve Hristiyân tefrîk olunmaksızın dîn talîmi olmalı. Milletin târîhi pek erken vatanın nevcivânlarının kalblerine bir vatan evlâdı ve cümlesi kardeş ve hemşîre oldukları talîm edilmeli. İslâm ve Hristiyan taassub fikrine mahal verilmemeli dîn câmi kilise ve mekteblerde taassubdan ârî olarak talîm olunmalı.

“Onuncu” idâre-i hükûmetimiz ârâ-yı umûmî usûlü ile idâre olunmalı yanî milletin ayân ve meb’ûsân meclisleri olmalı.

“On birinci” Bunları ve bunlara mûmâsil mâddeleri İslâm ve Hristiyanlar gazete ve minberlerinde millete neşr ü teblîğ etmeli.

D ŐİR

HAYAT-I MEYYİTE

Nısf-ı Şeb.. Her taraf muksî-i rûh;
Beklerim intibâh-ı ferdâyı.
Mütefekkir, vatan-cüdâ, mecrûh;
Gözlerimde siriŐk-i tenhâyî.

Bak Şu zulmette çehre-i kamere!
Reng-i mevtâ kadar bükâengîz;
Gizlenir hüzn ile sehâbelere
O mükeffen hayâl-i nazra-gürîz.

Gece emvâc-ı mâcerâ-dîde
Kayalar üstüne çıkar, inler...
Sanki sâhil-resîde ecsâda
Kapanıp mâtem eyliyor nineler.

Yükselir ufka doğru giryekünân
Bir siyehpûŐ-ı mevce-i mâtem;
Oluyor ka'r-ı leyl içinde nihân

Hep hayâlât-ı sâkinân-ı adem.

Bak şu öksüz köyün civârında
Bir küçük külbe-i harâbe-nişîn
Tayflar ağlaşır civârında
Hâtırât-ı siyâhı hüzn-âgîn

Bir garîb köylüden işitmiştim
Ben o gencin hayât-ı mahbesini;
“Şimdi nerde! Ne oldu? Söyle!” dedim,
Sonra duydum vefât-ı bîkesini.

Bir karanlık hayât-ı zâileye
Sahne-i gamdı külbe-i nâçîz;
Nazarendâz idi o hâileye
Âsmândan şu mâh-ı sahnegürîz.

Bir kuşun şehka-i bükâsında
Duyarım bir tazallüm-i kalbî.
Gecenin sîne-i hafâsında
Ağlıyor hiss-i intikâm gibi

Oldu her yer harâbe-i muvahhiş,
Bütün ahrârın işte ecsâdı.
Ey koca millet-i hayâtendîş!
Vatanın hep güzîde evlâdı.

Ediyorlar memâtı derâgûş.
Düşünün siz hayât-ı zâtîyi,
Kanlı tırnaklarıyla bir baykuş
Kazıyor bak mezâr-ı âtîyi.

Eyyâm-ı felâket-i vatanda
Gözyaşları dökmeyen utansın!

Hâbîde-i mevt ise bu millet,

Ecdâd-ı ızâmımız uyansın.

15 mart 903

Ha. Sin. , n. 35 , s. 4

İSTANBUL'DAN

İntizâra kalmadı bak iktidar

Gûşe-i vahdette oldum ihtiyar.

İntizârım hep vatan ikbâlidir.

Kaldı bir düşman elinde târ-mâr.

Oldu her yer makber-i namus ve âr.

Oldu her ev Kerbelâ-yı ah ve zâr.

Çok şehit etti vatan evladını.

Hûn-ı insan etti peydâ-ı cûybâr.

Hançeriyle , servetiyle hep beni.

Etmek isterdi zelîl ve hâksâr.

Karşı durdum zehrine tehditine.

Mertlikle işte ettim iştihâr.

Bu vatanda gördüğüm her gün benim

Ah ve feryat ile hâl-i ihtizâr.

Makber-i ecdâdı gûş et inliyor.

Çıkmakta her bir kemikten ah ve zâr.

Meşhed-i ecdâd dinle! Söylüyorum.

Cisim ve candan eyledik de biz nisâr.

Bu memâlik , bu denizler hep bütün

Ruhumuzdan , cismimizden yâdigâr.

İmzasız , n.36 , s. 3

KISM-I EDEBÎ

GURBETTE

Uzak, uzak.. Mütevekkil, yabancı bir köyde
Kenâra şöyle atılmış, garîb, bîsâye
Ki berg ü bârı perîşân nihâl-i giryânım.
Duyulmuyor ve duyulmaz enîn-i hicrânım...
Araştırır beni öksüz yuvamda bî-vâye
Garîb yavrum ile bir hayâl-i pejmürde.
Diyor musun: “Baba, gel, gel!..” kızım her akşam sen?
Senin hayâl-i yetîminle ağlıyorken ben.
Güneş batar, dağlır ufka hep tahayyül-i şâm...
Bütün menâzırı tazlîl-i ye’s eder sâkin;
Uzakta bir ovada çingirak sadâsı gelir...
Akın akın sürüler hepsi avdet etmededir;
Koyunları dağılan bir çoban gibi dalgın
Ne beklerim yolun üstünde böyle her akşam...
Arar mısın beni bilmem huçeste yavrum sen,
Senin hayâl-i yetîminle ağlıyorken ben.

Siyâh bir gece.. Orman sükûn içinde uyur...
Cenâb-ı muzlimi altında bir küçük hâne,
Yukarda pencereden hasta bir ziyâ-yı fûtûr
Batar çıkar, görünür; sanki bir sitâre-i dûr...
Kavuşmak istiyorum ben o dâr-ı hicrâna,
Bırak! Yeter, beni ey iftirâk-ı mel’ûn dur!..
Görür müsün beni rü’yâda bazı yavrum sen?:
Senin hayâl-i yetîminle uykusuzken ben.

GİRİT MUHÂCİRİNİ

Figân-ı ye's ü küdûretle zâr u giryende
 Nazîr-i ravza-i cennet azîm bir belde
 Elîm sînesi hûn-ı siyehle mâlâmâl
 Nühüfte katre-i eşkinde âh-ı ye's ü melâl
 Bütün turûk u büyût u terakkî âsârı
 Medâr-ı zînet-i sahrâ latîf eşcârı
 Hücûm-ı âteş-i dehyâ-yı ihtilâlâtla
 Teâkub eyleyen envâ-ı iğtişâşâtla
 Serâpâ tu'me-i nîrân-ı bî-amân oldu
 Siyeh bulutlu, kıvılcımlı bir duman oldu
 Kopan bu mahşer-i heycân-ı rüsthîzâsâ
 Hazîn makâbir-i hûnîn eylemiş peydâ
 Yatar o hücreler altında: bî-günâh, mazlûm,
 Ruh-ı melek gibi gül-çehre bir sürü masûm,
 Yatar müteessir şefkatle mâlî mâderler,
 Yatar perî gibi mehrû, zarîf duhterler,
 Yatar esed gibi dehşetli bunca cengâver,
 Azîz vatanları uğrunda cân veren erler.
 Semâ melûl ü mükedder bakar bu elvâhı
 Garîk-ı hûn-ı musîbet duran bu esbâhı
 Ne Kerbelâ, ne de büldân-ı Endülüs'te bu hâl
 Zuhûra geldi o sûrette hûn-çekân-ı melâl
 Bu vahşî levhaya karşı hicâb eder hilkat
 Nisâr-ı eşk eder âzürde mâder-i şefkat
 Hulâsa işbu kıyâmetten, işbu vahşetten
 Rehâ bulan küçücük bir gürûh-ı pürşîven
 Şu yanda bir delikanlı, bu yanda bir iki pîr
 O yanda bir sürü etfâl ecelle pençeleşir

Hârâb hânelerinde hazîn bir feryâd
Eyâdî bir ser-i idbâr birtakım ecsâd
Nişîbgâh-ı sefâlette zâr u giryekünân
Kalan bu hizb-i kalîl garîb-i ye'sefşân
Diyâr-ı âhere hicret tarîk-ı münferidi
Zarûrî tutmağa kasd u karâr u azm etti
Çoluk, çocuk nevehâtıyla memlû sandallar
Kırık, çürük biraz eşyâyı yüklü hamâllar
Koşar, kaçar, gidiyorlar deniz kenârından
Uçar hevâ-yı merâret vapur civârından
Olur o hâl ile mevsûl-i belde-i İzmîr
Bu bî-nevâ, bu sitemdîde kârbân-ı hakîr
Vatan-cüdâ, mütehayyir, zebûn-ı kahr-ı zamân
Ümîd eder o garîb ilde bir penâh-ı emân
Fakat ne çâre ki görmekte aksini, heyhât!
Bulur birer, birer en sonra kerb ü gamla memât.
Memâttır evvel ü âhir bu hicret oldukça
Muhâcirîn-i Girid işbu halk-ı me'yûstur
Çıkan dehân-ı hazîninden: - Âh, efsûs-tur

Sonunda sen de olursun bu hicr ile dilhûn
Şu dehri dâimâ âsûde zanneden mecnûn!
Bu dem, ki kapladı zulmetler ufk-ı devletini!
Uyan biraz da bırak hâbgâh-ı gafletini!
Haniye fî 25 eylül sene 903

KÂRBÂN-I ADEM

Muzlim geceler Marmara'dan hâif ü sâkin
Geçmekte ağır bir gemi mahmûl-i hamîyyet.

Emvâc-ı peyâpeyle çatırdar gidiyorken
Bir makber-i mechûle o tâbût-ı şebâbet.

Yükselmede âteşli dumanlar bacasından;
Eflâke eder zulmet-i âtîyi işâret.

Zulmetlerin a'mâkına daldıkça, peyinde
Feryâd ü figân etmede bin şehka-i firkat.

Kimden kime şekvâ edecek zulmile mahsûr
Bîçâre ve bîkes kalan erbâb-ı fazîlet.

Zindânda yatar.. Yastığı taş, şiltesi toprak
Günlerce eder bir kuru ekmekle kanâat.

Sâkin geceler hücresinin kandîli mehtâb
Şeb-tâbe-seher fikr ile bîdâr-ı felâket.

Birkaç kişinin himmet-i merdânesi yetmez
Cumhûr ile ihrâz olunur feyz-i adâlet.

Hürriyyetine cân vererek mâlik olur halk;
Târîh-i milel, işte! Bir âyîne-i ibret.

Ecdâdınızın mâ-sebakı darb-ı meseldir.
Mâzîinize karşı utanın ey koca millet!..

Paris 11 eylül sene 903

Ha. Sin. , n.42 , s.3

BEYAZ VE SİYAH

Kardeşim Huseyin Siret'e

Kaldımdı ben o gün yine lâkayd-ı ihtisâs,
Rûhumda son skneti bir leyl-i âfilin
Her bir hakîkatin hecemâtında bî-hirâs
Bir fikr-i bî-hayâl ile bir kalb-i mutmain.

En sevdiğim emelleri bir sis bunaltarak
Âtiye bir çocuk gibi bî-iltifât idim;
Yâdımda bir sabâh-ı muhayyel de pek uzak,
Bir va'd-i bî-vefâ gibi olmuştu mn'adim.

Silmişti hâtırâtımı bir nefh-i prfsn
Bir vakfe-i atâlete dalmış muhayyelem,
Bir gölge hiffetiyle hep âzâde-i şn
Fikrimde kalmamıştı bile sâye-i adem.

Lâkin bütün hakîkati gözlerde öldüren
Tfân-ı nr edince ufuklarda istitâr
Zulmetleriyle samt-ı muhîtimde nâlezen,
Mezc oldu her hayâlime bir leyle-i mezâr.

Boşlukların brdeti kalbimde muhtefi
İnsânlığın fecâyii Beynimde haşr olur;
Girmişti ihtisâsıma bir zıll-ı mâtemî
Kaldım bu girdbâd-ı teessrde bî-huzûr.

Hsrân u ye's içinde geçen her dakîkanın
Bel' eyliyor mîdini bir ejder-i siyâh
Olmuştu bir teneffüs-i zehrile hep onun
Bir sâha-i hayât u emel serbeser tebâh

lmş zekâların ser-i kabrinde bekledim
Menfâların fecâyii yâdımda nâlekâr

Bir vakfe-i siyâh u tahassüste inledim
Bir millet eyliyordu nigâhımda intihâr

Heyhât bütün bu müdhiş ü muzlim hakîkatin
Kaldımdı ben kenâr-ı fecînde nâümîd.
Karşımda hep siyâh uçurumlar durur derin
Ka’rında bir hayâle güler mahşer-i kadîd.

Yalnız zamân olur ki bu zulmette gözlerim
Ba’zan bir ufk-ı mübhem ü târîke yükselir;
Ordan tulûu mev’ûd bir sabâhı beklerim
Yâdımda bir semâ-yı emel nevgüşâdedir.

28 Teşrînievvel 1319

İmzasız , n.43 , s. 3

KISM-I EDEBÎ

ASKERİN ŞARKISI

“Sergüzeşt müellif-i muhteremine”

Duydum yakın harâbelerin dul kadınların

Issız büyük ufukların üstünde her yarın

Bir ukde-i siyâh ile mâzîye bağlanan

Her asr-ı i'tilâ ile mevkûf-ı acz olan

Her gün bir inhitât ile hep sarsılan düşen

Her uzv-ı inkisârına bin aç ağız üşen

Bir kıt'a-i seflenin evlâd-ı mâtemi

Her bir adım mukâbili birçok adım geri

Bir ric'at-i fecî ile bî-kayd ü bî-nişân

Bir ufk-ı bî-ziyâret-i hücrâda haşr olan

Birçok zavâllı köylünün asker çocukları

Bir şarkı söylüyor gülüyorlardı ben yarı

Bir kayd-ı ihtirâm ile durdum ve dinledim

Bilmem bu seste hangi zamânlarda mün'adım

Ecdâdımın hitâbını duydum bu seste ben

Birçok büyük mezârların üstünde inleyen

Haysiyet-i vatan gibi bir yâd-ı zâilin

Bir aks-i ihtişâmını gördüm devâm edin

Siz söyleyin kadınlarımız şimdi türbeler

Makberlerin önünde ölümden ricâ eder

Siz söyleyin cevâmi-i kudsiyye-i Hudâ

Âtîsine bu milletin etmektedir duâ

Siz söyleyin sarıklısı, şeyhi hükûmetin

Kâfi büyük cenâzeyi tekfin ü defn için

Siz söyleyin bu memleketin ber-hayât iken
Menfâların zalâm-ı fecîinde bekleyen

Çöllerde kal'elerde ne yıllarca bir zamân
Bitmez bir intizâr-ı muannidle kahrolan

Pek çok büyük zekâları vicdânı var bugün
Müstakbel ümîd olacak bir zamân için

Siz söyleyin bu millete bir çehre-i zalâm
Bin yıldırım boşaltarak almakta intikâm

Siz söyleyin bu seste dönen kıvranan giden
Bir bayrağın temevvüc-i rengîni var ki ben

Mâzîye gölgesinde gider beklerim bugün
Ey yâd-ı ihtişâm-ı vatan dur biraz görün
4 Mart 1320

İmzasız , n.53 , s. 3

KISM-I EDEBÎ

İstemez mi merd olan görmek kemâl-i milleti?
İsteyen elbette alçaktır zevâl-i milleti

Vuslatınla mahv et ey dîdâr-ı hürriyyet, benim
Cebhe-i hüznümde menkûş infiâl-i milleti

Kaldıran yok mu? Sabâhü'l-hayr-ı fi'liyyât ile
Âleme zulmet gibi çökmüş melâl-i milleti

Kat'-ı ümîd ettirip me'yûs eder mi bir zamân?
Zâhiren mecrûh görmek şâhbâl-i milleti.

Çeng-i âteşnâk-i vehmin verdiği tazyîklar
Patlatır bir gün buhâr-ı ihtilâl-i milleti

İttihâda, cism-i levs-âlûdunu imhâ için
Bir zamân elbet görürsün imtisâl-i milleti

İmzasız , n.54 , s. 4

MİLLET ŞARKILARI

Haydi ey merd-dilân-ı emel-i hürriyyet
Yetişir çektiğimiz bunca esâret, zillet..
Sönsün artık bu uzun devre-i zulm ü fetret;
Târmâr olsun o Cengîz-i fesâd u cinnet.
Kalkınız ey vatan evlâdları sizden millet
Bugün ümîd ediyor şânlı, büyük bir hıdmet..

Mâder-i fitratımız işte bu âlî toprak
Bugün al kanlara, göz yaşlarına, müstağrak,
Kanlı bir düşman elinde edilirken ihrâk

Durmayın künc-i rehâvette... Yek âmâl olarak
Kalkınız ey vatan evlâdları sizden millet
Bugün ümîd ediyor şanlı, büyük bir hıdmet..

İmzasız , n.54 , s. 4

KISM-I EDEBÎ

Ahmet Rıza Bey'e

MİTHAD PAŞA

Bolayır, bir şehîd-i muhteremin
Bî-nişân makberiyle yâd olunur
Tâif-i gam-nümâ o meşhed-i nûr
Acı bir hâtıranladır meşhûr.

Seni örten o bir yığın toprak
En büyük bir semâyı gölgeleyen
Bir sehâb-ı ulüvv ü rahmettir.

Arabistân o gerçi evvelden
Üç büyük dîne kıblegâh olmak

Şerefiyle sezâ-yı dikkattir.

Şimdi mevtinle başka bir kuvvet
Uzak ufka doğru celb ediyor
Hasta bir milletin nazarlarını.

Senin öksüz bıraktığın millet
En derin bir kederle boş görüyor
Sensiz, ümîdsiz kalan yarını.

Bu ne müdhiş tezâddır ebedî
En büyük bir ümîdi mahv olarak
Bir felâketle bir vatan inler.

Sonra zulmette bir sadâ-yı hafî
Bu enînlerle mest-i müstağrak
Tâ uzaklarda vahşiyâne güler.

Bir mükemmel mürüvvet işte sana
Ettiğin her hamîyyet ü hıdmet
Bir cinâyetle karşılandı bütün.

Sevdiğin mülkü etti istîlâ
En kesîf en mahûf bir zulmet
Milletin bir mezâra girdi bugün.

Şimdi târîh, vatan ve istikbâl
İstikâmet, fazîlet ü nâmûs
Nerdedir nerde yaptığın kânûn?

Hepsinin çehresinde reng-i zilâl
Hepsini boğdu bir yed-i menhûs,
Ağlasın, gülsün ejder-i mecnûn.

Lâkin ey muhterem-i vatanperver
Sen vazîfen yolunda mahv oldun
Kal mezârında dâimâ mağfûr.

Ebediyyen seninle fahr eyler
Sana her bir tesellîyi medyûn
Bir büyük millet-i emel mehcûr.

İmzasız , n.56 , s. 4

E) RÖPORTAJ

Monitör Oryantal Gazetesinden :

KÂMİL PAŞA İLE MÛLÂKÂT

Buhrân-ı vükelânın hitâmpezîr olmasını müteâkıb Kâmil Paşa'nın ve el'ân îzâh edilmemiş ve esâsen gayr-i kâbil-i îzâh olan tarz-ı hareketin esbâbını anlamağa efkâr-ı umûmiyenin şiddetle intizârda olduğu âşikârdır. Binâenaleyh bu husûsta en iyi malûmâtı Kâmil Paşa'nın kendisinden alacağımız bedîhî olduğundan, paşanın Nişantaşı'ndaki konağına gittik, kendisiyle olan mülâkâtımızda îrâd ettiğimiz ilk suâl bervech-i âfîdir:

-Câhid Bey'in istîzâhı ahîrini müteâkıb, millete i'tâ ettiğiniz îzâhât üzerine şiddetle alkışlanmıştınız. Geçen cuma ertesi günü hâl-i heyecânda bulunarak istîzâh talebinde bulunan meclis-i meb'ûsâna azîmet edeceğinizi zannediyorduk. Eğer bu yolda hareket etmiş olsaydınız, cereyân-ı ahvâlin başka türlü olacağına şübhe yoktu.

-Bir nâzırı, veyâ reîs-i nuzzârı hemen îzâhât i'tâsına mecbûr edecek hiçbir kuvvet yoktur. Bu bizden başka bilumûm parlamentolarca tanınmıştır. Esâsen, irsâl eylediğim takrîrde görmüş olduğunuz vech üzere kânûn-ı esâsînin otuz sekizinci mâddesi gayet sarîh

olduğundan tehîr-i îzâhâtla kat'iyen meşrûtiyet aleyhinde hareket etmiş olmuyorum hâlbuki meclis-i meb'ûsân şu tehîr müddetini kabûl etmemekle rûh-ı meşrûtiyete münâfi hareket etmiş oluyor.

-Bir cem'iyet-i hafiye teşkîlinden bahsedildiği sizin de bazı delâil-i mübhemeye destres olmak için vakit kazanmak arzûsunda olduğunuz Beyân edildi.

Böyle bir cem'iyet teşekkülü ve hal'-i teşebbüsüne tevessül sahîh midir?

-Hayır, bazı rivâyât şâyi olmuş ise de ben bunların hakîkî olduğuna itimâd etmemiştim.

-Bu hâlde bazı tedâbîr-i ihtiyâtiyeye tevessül etmiş mi idiniz.

Bu suâlimize Kâmil Paşa cevâb i'tâ etmeyerek harbiye nâzırı Rızâ Paşa'nın azl değil bazı ahvâl îcâbâtından olarak Mısır fevkalâde komiserliğine tayîn olunduğu husûsunda îzâhât-ı âtiyeyi i'tâ eylemiştir.

-Ben bu memûriyeti kendisine teklîf ettim mümâileyh bunu teşekkürle kabûl ettiğinden yerine de Nâzım Paşa'yı harbiye nezâretine tayîn ettim. Hâlbuki benim Rızâ Paşa'yı azlettiğim Beyân olunuyor. Hâlbuki dâhiliye nâzırını da azlettiğim niçin iddiâ olunmuyor?

Filhakîka İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti idâre-i meşrûtanın teessüsüne gayret etmiştir. Hâlbuki bunu da unutmamalı ki memleket dahi meşrûtiyetle idâre olunabilecek bir hâle gelmişti.

Ân-ı inkılâbda memleketi gazla memlû ve bir kıvılcım ile iştiâle hâzır bir odaya teşbîh edebiliriz. İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti ise bu kıvılcımı teşkîl ettiğinden kendisine teşekküre mecbûruz. Ancak, kuvve-i icrâiyenin yerine kâim olmak istemesi ve mes'ûl bir hükûmet dâhilinde hükûmet tesîsine çalışması bence kat'iyen tecvîz olunamazdı. Binâenaleyh benim sukûtum için cem'iyet elinden geleni yapmıştır.

İdâre-i meşrûta asker kuvvetiyle tesîs edilmiştir, hâlbuki İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti bu kuvveti elde etmekle hükûmete icrâ-yı nüfûz etmekle iktidârı ya hırs ve korku sebebiyle elde bulundurmak isteyebilir. Her hâlde hırsla değil. Benim fikrimce bu kuvvet hükümdâra âid olmalıdır. Bunun hükümdârdan nez'i câiz değildir. Biz bu husûsta daha ziyâde ısrâr etmedik. Mamâfih her hâlde şu buhrânın sebebi Kâmil Paşa ile İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti arasında mevcûd ihtilâf-ı efkâr olduğu hakkındaki zannımız teyyüd ediyor.

-Eğer İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti hükûmet yerine kâim olmak husûsunda ısrâr edecek olursa, komitenin bu ısrârına mâni olacak ne gibi bir âmil-i siyâsî tasavvur ediyorsunuz?

Kâmil Paşa evvelâ hey'et-i a'yânı dermiyân etmekle berâber a'yândan ekserîsinin cem'iyet azâsından olduğunu Beyân eylemiştir. Kâmil Paşa badehu hükümdârdan bahseylemiş ise de şu sırada hükümdârın nüfûz-ı manevîsine zaaf âriz olduğunu Beyân etmekliğimiz üzerine, Kâmil Paşa:

-Öyle ise efkâr-ı umûmiye bu tecâvüze karşı koyacaktır.
demiştir.

Badehu Avrupa matbûâtından ve husûsuyla son derece ehemmiyet verdiği İngiliz gazetelerinden bahis ve İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti tarafından Times'a çekilen telgraf hakkında fikrini sormaklığımız üzerine müşârünileyh gülerek omuz silkmekle iktifâ eylemiştir. Kâmil Paşa İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti tarafından hükûmet umûruna müdâhalenin Avrupa matbûâtı tarafından tasvîb edilmeyeceğini Beyân ve Enver Bey'in sefâretlerden bazılarına vâkı olan ziyâratında kabûl olunmadığı şâyiası deverân ettiği husûsundaki Beyânâtımızı dikkatle dinlemiştir.

Geçen cuma ertesi meclise i'tâdan imtinâ ettiği îzâhâtı matbûâta verip vermeyeceği hakkındaki suâlimize de Kâmil Paşa şu cevâbı vermiştir:

-Efkâr-ı umûmiyede hükümfermâ heyecânın kesb-i sükûnet etmesine kadar bu îzâhâtı tehîr edeceğim.

-Bu sükûnetin husûlü için ne kadar zamân lâzım olacaktır zannıdasınız?

-Şimdilik bu bâbda bir şey söyleyemem...

-Bu tehhurun bazıları tarafından bir ric'at gibi telakkî olunacağını zannetmiyor musunuz?

-Bu tehhur menâfi-i umûmiye nokta-i nazarından elzendir. Efkâr-ı umûmiyede hükümfermâ olan heyecân manzûrunuzdur. Hattâ temîn olduğuna göre meclis-i meb'ûsânda bazı zâbitân meb'ûsları teşvîk eylemişlerdir. Bu şerâit dâhilinde meclise azîmet etmemeği tercih ettiğim gibi tehîr-i îzâhât hakkım meclisçe kabûl edilmediğinden istifâyı tercih ettim.

-Fakat teşebbüs-i hal' hakkında ne dersiniz, malûm-ı âlînidir ki muhâbirîn-i ecnebiye bu mes'eleye son derece atf-ı dikkat etmektedir.

-Böyle bir teşebbüs olmamıştır. Ancak bazı şâyialar zuhûr etmiştir ki reîs-i vükelâ olmak sıfatıyla ehemmiyet vermeğe mecbûr idim.

-Bunu müteâkıb İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'nin mütâlebâtıyla zât-ı hükümdârînin hukûku arasında bir itilâf husûlü ancak kânûn-ı esâsînin tadilîyle mümkün olacağı zannında olduğumuzu Beyân ve badehu Kâmil Paşa'nın matbûât nizâmnamesi hakkındaki fikrini anlamak istedikse de vukû bulan diğer bir ziyâret üzerine istihsâl-i müsâade ile çıktık.

F) HİKAYE

KISM-I EDEBÎ

**ABDÜLHAMÎD-İ SÂNÎ'YE İTHÂF
KÂNÛN-I EVVELİN DÖRDÜNCÜ GECESİNDE BİR HÂTIRA
VİKTOR HÜGO'DAN MÜTERCEM**

Çocuk başından iki kurşun yemişti. Girdiğimiz hâne-i fakrâşiyâne âsûde. Nâmûskârâne idi. Köşede ihtiyâr büyük vâlide ağlıyordu. Biz sükûn ve sükûnet içinde çocuğun esvâbını çıkarıyorduk. Dudakları solmuş, ağız açılmış. İki yanından sarkan kolları imdâd istiyor. İstinâd edecek bir yer arıyor. Cebinde bir topaç vardı. Yarasına bir parmak sokulabilirdi. Hiç çalılar arasında kanayan böğürtlen görmediniz mi?.. Baş, çatlamış bir odun gibi, yarılmış idi. Çocuğu soyarken büyük vâlide bakıyor, diyordu ki: Lambayı biraz yaklaştırm. Âh ne kadar da bemBeyâz. Zavâllı saçları şakaklarına yapışmış. Sonra çocuğu kucağına aldı. Gece musîbetengîz idi. Dışarıda tüfenk sesleri işitiliyor, sokaklarda diğer çocuklar öldürülüyordu. Biz, çocuğu tekfîn etmek lâzımdır diyorduk. Oradaki tahta dolaptan Beyâz bir örtü çıkardık. Fakat büyük anne çocuğu ocağa yaklaştırıyor, gûyâ donmuş azâsını ısıtmak istiyordu. Vâ esefâ ki, ölümün soğuk ellerinin dokunduğu vücûda bu sâfilindeki ocaklar harâret ve birimize başını eğerek çoraplarını çıkarıyor, o cesed-i bîrûhun ayaklarını ihtiyâr ellerinin içine alıyordu.

-Feryâd ederek: Âh bu cigersûz değil midir, daha sekiz yaşına basmamıştı. Her gün mektebe gider, hocaları kendinden hoşnûddu. Lâzım olduğu vakit mektûbunu ona yazdırırdım... Şimdi artık çocuk öldürmeğe başladılar! Oh Rabbim. Herkes haydûd kesilmiş. Hepinizden sorarım. Daha bu sabâh orada pencerenin altında oynuyordu. Bak benim küçücük mahlûk ve mevcûdumu öldürdüler. Sokaktan geçerken üzerine kurşun sıktılar. Âh efendiler, Hazret-i İsâ kadar iyi yürekli, halîm ve selîm idi. Ben ihtiyârım. Benim dünyâdan gitmekliğim pek sâdedir. Ne olurdu Bonapart efendi evlâdımın yerine beni öldüre idi. Birden bire durdu. Hıçkırıklar kendisini boğuyordu. Herkes bu ihtiyâr büyükannenin yanında ağlıyordu. Sonra

yine başladı. Şimdi ben yalnız başıma ne olacağım? Bunu bana söyleyiniz. Vâlidesinden bana kalan yalnız bu idi. Niçin öldürdüler? Bunu bana anlatınız. Çocuk yaşasın cumhûriyet diye bağırمامıştı.

Biz hep sükût ediyorduk. Ayakta, sâikalar yerlere kadar eğilmiş, tesliyet-nâpezîr olan bu felâket ve mâtemin karşısında titriyorduk.

Âh ey bîçâre vâlide! Sen politika nedir hiç anlamıyorsun. Napolyon hazretleri şimdilik fakîrdir. Saraylar istiyor. Kendisine atlar, uşaklar lâzım! Kumar için, ziyâfetler için, müdebbir-i devleti için para lâzım. Bu arada, âileleri, diyâneti hey'et-i ictimâiyeyi kurtaracak! Gülistân-ı herdem-şâdân ile muhât "Senkulu" sarâyını istiyor orada vükelâ, eşrâf, ekâbir gelip perestiş edecekler. İşte bunun içindir ki ihtiyâr büyükanneler zamâna raşe veren bîtâb parmaklarıyla yedi yaşındaki çocukların kefenlerini dikiyor.

İmzasız , n.40 , s. 3

SÂMÎ PAŞAZÂDE SEZÂYÎ BEY'İN NUTKU

Efendiler!

Azîm fakat müessir, elîm fakat mukaddes bir vazîfe îfâsına vicdânımla vatanım beni davet ediyor.

Bugün, âlâm ve ekdâr içinde bulunan merhûmun âile-i âliye-i muhteremesi emîn olsun ki bu mezârın başı ucunda ve bütün bir millet-i mazlûmenin merkez-i hissiyâtı olan vâlîde-i vatanın kalbi, kendilerinininkiyle hemâheng-i halecândır.

Şu milletin, şân ve zafer meydânlarında pîşvâsı, Hak yolunda rehnümâsı, harbin ateşleri içinde, efrâd-ı askeriye arasında şühedâsı, âsâr-ı cehd ü ictihâdından en büyük kıt'alar yâdigâr bırakarak İskender'i, Sezar'ı, andıran hulefâsı, Mahmûd-ı Sâniler gibi dehâsı olduğu için kendilerine hürmeti bir vazîfe-i vicdâniye ve milliye addettiğim altı yüz senelik hânedân-ı âl-i Osmân'ın dürr-i yektâ-yı iklîli olan Senîha Sultân hazretlerine, burada, şu mezârın başı ucunda, en büyük hâdiminin, en büyük istinâdgâhının zıyândan dolayı istikbâl, bir melek-i müekkel olmuş ağlıyor.

Şarktan tulû ile garbda sönen bu nûr-ı fazîlet, bu Mahmûd Paşa bir servet-i vicdân-güdâzı niçin bir fakr-ı fahr-i ulviyete tercîh, sarây-ı ikbâlini niçin bir mesken-i istiğnâya tebdîl etti?... İstanbul'daki sarây-ı saâdetinin içinde müteneffiz bir zekâ, hassâs bir gönül ile, etrâfında her şeyin tefessüdünü, masûm gönüllerden yükselen feryâd u figânı, sâat eyyâm-ı vatanın vakt-i zevâlini çaldığını işitiyor, hissediyor; bütün bir milletin daldığı hâb-ı girân-ı gafletin kâbûsunu görüyor, herkesin ıztırâbını kendi hastalığından ziyâde o çekiyordu. Eğer İstanbul'da Mahmûd Paşa âilesi gibi perverde-i irfân ve hamiyet birkaç âile-i necâbet daha bulunsaydı bugün vatan kurtulurdu.

Düşmüş millete evlâdından âh u feryâd ile istimdâd eden yaralı vatanına elini uzatmak, çâresâz olmak için Avrupa'ya geldi. Düşman-ı nâmûs ve zekâ olan hükûmet-i Hamîdiye adım adım kendisini takîbden hâlî kalmadı. O takîb, hedef ve melcei mezâristân olan o kînler, garazlar, kıyâmetlerin, mahşerlerin sükûnet-i amîkaya inkılâb ettiği nâmütenâhîliğin şu sâhiline, bu mezârın kenârına kadar sokulmaktan çekinmedi, hayâ etmedi. Evet, bu mübârek tâbûtu gasb etmek, bu mezârı çalmak istiyorlardı.

Hayır, hayır! Bu mezâr o kadar büyüktür ki mesken-i mezâlim olan bir memleket onu istîfâ edemez. Bu mezâr o kadar büyüktür ki semâ yıldızlarıyla ona bir kubbe olsa sezâdır.

Evet, bu mezâr bir türbe-i şehâdettir. Evet bu mezâr bir ka'be-i hürriyettir. Milletin âmâl-i istikbâli etrâfında tavâf edecek. Gıpta böyle bir mezâra!...

Mahmûd Paşa'nın hayâtı vatana bir ders-i fazîlet ve ulviyet oldu. Bir mücâdele-i hürriyetle nihâyet buldu. Şimdi mevt kendisine fenâ-yı âleme karşı bâb-ı sengînini kapıyorken, kendisi mevtiyle vatanda bir ufk-ı tecellâ-yı hürriyet, bir şafak-ı inkılâb-ı necât açıyor.

Zamânıyla en şanlı muhârebe meydânlarında, burc u bârû-yı muzafferiyetin en âli tabakâtında temevvüc eden Osmânlı bayrağı, şimdi, şühedâ-yı hürriyetin tâbûtuna sarılarak şân ve şeref-i kadîminden istimdâd ediyor. Şüphe yok ki şân ve muzafferiyetin en yüksek tabakâtı bir şehîd-i hürriyetin tâbûtu kadar âlî değildir.

Lutfullâh ve Sabâhaddîn Beyefendilerin, kalbleri hicrân-ı pederle dâğdâr-ı hüzn ü elem olduğu hâlde muahharan ibrâz eyledikleri büyüklük sebebiyle, şu birkaç gün zarfında, kendileri vatanın hürriyeti, Osmânlılığın metâneti oldu.

Şu iki Beyitle lisân-ı kalb-i millete tercemân oluyorum:

- (Mübârek bâd, ey İslâm'ın medâr-ı şevket ü şânı)
- (Şehâdetir sana Allah'ın ey kıymetli ihsânı)
- (Sana hâinlik isnâd eyleyen mel'ûndur ehvendir)
- (Cenâb-ı Murtezâ'ya azv edenler katl-i Osmân'ı)

4.1.3. Tercüme Edebî Eserler

A) ROMAN TEFRİKASI

BİR SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA'BAD

Ve sath-ı bîintihâsında gittikçe kesâfet peydâ ettiği, Beyâz ayıların serseriyâne cevelân ettikleri feyfâ-yı sâkin üzerinde vatan gibi kapanık, ağır, sâfil ve siyehrenk bir semâ-yı sıklet olur.

Oh eyliyorum ki mahkûmlar arasında bazıları -bunlara “müsta'mer” deniliyor- pek çok âlâma giriftâr olmaksızın yaşayabilirler; onların köylerdeki külbelerde melceleri, kasabalardaki hânelerde yatakları vardır, kendi hesâblarına iş bulurlar; âilelerini berâberlerinde bulundurabilirler. Lâkin bunlar az tehlikeli addolunan mahkûmlardır -Boris ise müdhiştir!- yâhûd ihtiyâr-ı mezellet etmiş, afv dilemiş alçaklardır. -Boris ise hiçbir vakit tezellül etmez! Bunun için en berbâd mücrimler, kanlılar, hayâsızlar ile berâber maden ocaklarına gidecektir. Orada, koca koca parçalarla yığılıp kafanızı hurdahâş etmesi mümkün olan münce mid topraklar altında fâsılasız, mecbûrî, tâkatşiken zirâat, soğuk, midehırâş ağdiye, derûnunda uyumak mümkün olmayan sert yatak, ve ekseriyâ, münâsebetli münâsebetsiz, gece uzun gündüz çok erken tatil edilmiş olan iş münâsebetiyle bu kerreler üzerinde baston darbeleri. Madenlere gönderilen bin mahkûmdan dokuz yüz ellisi müddet-i mahkûmiyetlerinden on sene geçmeksizin telef olurlar. Boris ölecekti! Boris de ölecekti! Âh, yâ Rabbî! Hem de niçin? Geceleyin bahçenin taraçası üzerinde benimle konuştuğu için.

Bir akşam (Varvara):

-Yarın, gün doğmadan gidiyor.”

Gâyet soğuk bir gece. Muzlim bir semâ; yukarıda, tek yıldız bile yok.

Ben mantom altında tir tir titreyerek, elimden tutmakta olan (Varvara) ile berâber orada idim. Etrâfımızda da bizim gibi mükedder olup çehrelerini avuçları ile kapamış oldukları hâlde ağlayan diğer bir çok kadınlar vardı.

Karşımızda murabbâü'ş-şekl, cesîm, fecâatnümâ zindân.

Rezzelerin şıkırtısı ile kuyu açıldı. İlerledik. Avuçlarında fenerler sarkan mızraklar, tabancalar ve havada şaklattıkları uzun kamçılar ile müsellaah Kazaklar göründüler.

Sonra, tarlalara sevk olunan öküzler gibi, boyunları demir kılâdeler içine geçmiş olarak boyunduruklar altında sernigûn üçer üçer kadınlar... Bunları ben gördüm, Stefanacığım!

Kendileri, etrâfımdaki güftügûya nazaran, eski İsviçre, hattâ tasrîh olunuyordu: (Zürih) talebeleri idi ki ahîren nihilistlere müteallik bir muhâkemeye iştirâk etmişlerdi. Bayılıyorlardı, yürümeğe mecâlleri kalmamıştı, mamâfih ağlamıyorlardı! İçlerinden biri öne doğru eğildi.

Hiç şübhe yok ki yere bir kâğıd, bir mektûb bırakmak istediği zannolundu. Bunun üzerine bir Kazak diğerlerine de rast gelen bir kamçı darbesi ile onu doğru durmağa, yürümeğe, koşmağa icbâr etti. Âh! Zavâllı mahlûklar!.. Mamâfih, gece kandîlinin alevi içinde ıtırlar yanan mahfûz bir odadan çıkmış, şimdi yine hâr ve latîf bir hâneye avdet edecek olmakla berâber, ben onları, bu kadınları kıskanıyordum, çünkü (Boris) ile berâber gidiyorlardı, çünkü onun yanı başında derd ve elem çekeceklerdi!

Onların ardı sıra, yine boyunduruklar altında, elleri arkalarına bağlı, bacaklarında bir zincîr olarak bir kâfile erkek ilerliyordu. Kazakların esîrleri saymak için mâil tuttıkları kırmızı fenerlerin aks-i şuaâtı ile, göğüsleri üzerinde bakır numaraları hâvî gül renkli mantolar, battâl çizmeler, koyun derisinden kalpaklar görülüyordu, ve her mahkûmun omuzunda bir yorgan, kemerinde bir tahta kaşık ile bir teneke kâse vardı. Aralarında Boris'i teşhîs etmek için ileri atılmak istedim! Kazaklar, beni kırbaçları ile tehdîd ederek, mâni oldular. Mamâfih, etrâfımda birtakım kadınlar ve kızlar kollarını bükerek ağlamakta iken ben başım ileride, eğilmiş olduğum hâlde karanlıkta iyice gözlerimi açıyordum.

Erkekler geçiyorlardı, onu görmüyordum.

Bir ümîd yüreğimi tehyîc etti! İhtimâl ki o gitmiyordu; belki de kendisini mahkûm etmek için kalede hıfz ediyorlardı. Âh, Stefanacığım, nazlı hemşireciğim, onun gitmemesi için bütün şebâbımı, bütün hüsn ü ânımı, hattâ bütün hayâtımı bağışlardım! İşte iki sıra Kazakların arasında muntazam bir dizi teşkîl etmiş olan kâfile-i elîme zindândan tebâud etmek üzere idi! (Boris) geçmemiş idi, bundan emîn idim; kapı tekrâr kapanmak üzere idi; o, Rusya'da kalacak idi!

Birdenbire az kalsın düşecektim.

Ağır bir araba zindândan çıkıyordu. O, fenerlerin in'ikâs-ı ziyâsı ile üzerinde, yolu yaya yürümek iktidârından mahrûm olan diğer hastalar arasında (Boris), çenesini arabanın tahta kenârına yaslamış solgun üzgün, kadîd alnı yanık nişâneleri ile yanmış saçları dibinden nâbûd, bambaşka bir çehre, zişt ü mahûf bir sîmâ ile göründü!

-14-

(Varvara):

-Takîb edecek misin?" dedi.

-Kuvvetimin son derecesine kadar!" cevâbını verdim, ve isticâl ettik.

Yanı başımızda diğer kadınlar da -mahkûmların hemşireleri, zevceleri, yâhûd kerîmeleri- dişlerini çıtırdatan, azâ-yı bedenlerini lerzişdâr eden zalâm-ı efsürde-i leyl içinde hüngür hüngür ağlayarak, yürüyorlardı, bu dilsûz bâkiyelerin ilerisinde kâfile-i mütevâliye-i

mahkûmîn, la'netzede-i deyr-i Mesîh olmaktan dolayı geceleyin defn olunan bir sefilin cenâze alayı gibi uzanıp gidiyordu! Şurada, burada Kazakların fenerleri kan renginde çeşmân-ı dîv gibi iltimâ ediyordu. Ben:

-Daha hızlı, daha hızlı!- dedim.

Birkaç adım daha atınca (Boris)i dâhilinde görmüş olduğum arabaya yetişecektim. Zîrâ köhne tahtaların çıtırtısı ve dingillerin gıcirtısı ile, sokakların kaldırımları üzerinde zahmetle yuvarlanıyordu.

Ellerimi uzattım, lâkin bir Kazak, nâgehân, fenerini çehreme tevcih etti; sanki kan ile tahmîr olunmuş bir âteşin alevleri ile serâpâ kavrulmuş, yanmış gibi oldum! Sonra herîf beni omuzlarımdan yakalayarak geri dönmeğe mecbûr ettiği gibi böğrüne indirdiği bir yumruk ile de katı toprak üzerine fırlatıp attı.

(Varvara)nın yardımı ile tekrâr kalktım. Gâlibâ bir taşa çarpmış idim ki elimde bir cerîha vardı; bir de, düşerken, korkumdan dudaklarımı ısırılmış idim ki kanıyordu.

-Cesâret, dedi; kilisede [...] belki de görüşebiliriz.

Katol Mendes , n.123 , s. 7

SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA'BAD

Kilisede! Ne demek istediğini anlayamıyordum: Lâkin orada ona takarrüb etmek mümkün olacağını zannediyordu; artık tâze kuvvet kesb etmecliğim, yanaklarım üzerine gözyaşları gibi kanlar isâle eden cerîhamı hissetmemekliğim için bu kadarı kâfi idi...

Tekrâr yola revân olduk.

Ufuk yavaş yavaş aydınlanıyordu; şehrin son hânelerinden ve varoşların son külbelerinden sonra henüz sis yığınları ile muhât olan seyrek ve kuru ağaçları hâvî, solgun, bürehne sahrâ açıldı.

Biraz sonra bir köy; kâfile kilisenin önünde tevakkuf etti. Alçak kuyuların eşiği üzerinde, uykudan uyanmış köylüler ayak üzeri duruyorlardı; erkeklerin omuzları arkasında kadın başları görölüyordu. Âh! Bu adamlar isteselerdi!.. Adûları Kazaklardan daha çok idi; askerlerin üzerine hücum ederek mahbûsları tahlîs edebilirlerdi! Fakat hayır! Kollarını boylarınca uzatmış, gözleri dehenâlûd, hiddetsiz, teessürsüz, hattâ merâksız olarak gayr-i müteharrik duruyorlardı. Bu, onların nesine gerek idi? Böyle şeylere karışmak onlara âid değil idi. -İhtimâl ki ne olup ne bittiğini anlamıyorlardı bile. Bazıları tebessüm ediyorlardı, budalalar!

Mahbûslar kiliseye idhâl olundu. Boris'i sad hayf ki, uzaktan gördüm. Kollarına iki Kazak girmiş, ardına bakmaksızın, mabedin eşiğini geçti. Âh! Benim yalnız bir nazar-ı tese'ül ederek orada olduğumu kendisine nasıl bildirmeli?

Kilise mutantan idi. Camların arasından geçerek televvün eden eşi'a-i seher mukaddes peymâneleri ağır şamdânları, tesâvîr-i e'izzeyi hâvî evânî-i nuhâsiyeyi ve mukaddes örtünün pîşgâh-ı sefidinde babasının zer ü sîm ile tîrâzîde önlüğünü şaşa'pâş ediyordu.

Esîrler oturup da onları takîb etmiş olan zavâllı kadınlar kapının yanında, Kazakların arkasında zânûbezemîn olunca hâl ve tavrı kemâl-i nevâzişe merhamet gösteren papaz, pîr-i muhterem mev'ızasına başladı.

- Oh! Bu, pek mel'aretengîz oldu: Stefanacığım!

Bu mahkûmlara, evâmîr-i hükümdârînin vahşetinden dolayı makhûr olan bu mahkûmlara rahm ü şefkat-i hükümdârîyi senâ etti; bu masûmlara, istiğfâr ve tevbe tavsiye etti; onlara ihtiyâr-ı şermsârî-i mezellet ederek istifâ-yı kusûr etmelerini, gubâr-ı nedâmet içinde hâksâr olmalarını, alelhusûs bu derece rahîm ve âtîftekâr olan çar için yüreklerinde bînihâye, ebedî bir hiss-i şükrân perverde etmelerini ihtâr eyledi!

Şu mağlûblar bunu, nâsiyelerini kaldırmaksızın dinliyorlardı. Lâkin birdenbire ilk saftan bir baş, vakûr ve bülend, kalkarak bir cezâlet-i hârikulâde ile:

-Çar kahrolsun!" diye haykırdı.

Bu kelâm-ı dehşetnâki tefevvüh eden (Boris) idi! O anda Kazaklara ve galebeliğe rağmen öne atıldım. Âh, benim Boris'im, dâimâ mağrûr, dâimâ bülend ve muazzam!

Yâ Rabbî! Şemâtet esnâsında, papas cesîm şemdânlardan birini iki eliyle kaldırmıştı, ve onunla âsî-i mağrûrun başına mütehevvirâne bir darbe indirdi.

Ben bir feryâd kopardım, sallandım, düştüm.

Kendime geldiğim zaman, bir izbenin sobası üzerinde yatıyordum. (Varvara) ellerimi tutmuş yanımda duruyordu. Şehîk arasında:

-Yaşıyor mu? Yaşıyor mu? diye sordum.

-Bilmiyorum. Kendisi mecrûh kanları akarak, ihtimâl ki meyyit olarak aldılar götürdüler.

Sıçradım, pencereye koştum. İleride tepe üzerinde, gündüzün cilâ-yı şaşaabârî içinde yetişilemeyecek kadar uzakta, bir daha avdet edemeyeceklerin kâfile-i fecîası gidiyor küçülüyor nâbûd oluyordu!

.....kalesinden ... Sene 1870 (M.) avdet ettim. Odama kapandım. Bir keyifsizlik bahânesiyle üç gün orada kaldım. Cerîhamı ve göz yaşlarımı gizlemek îcâb ediyordu. Sonra artık ağlamaz oldum. Yumruklarımı çenemin altına koyarak, sâbit bir nazarla müteşekkîrâne oturuyordum. Âh! Benim küçücük Beyâz hemşireciğim, büsbütün başka bir mahlûk olmuş

idim. Ne dersin, ben vahîm ve hazîn şeyleri tefekkür ediyordum. Bilhâssa bir fikir beni iz'âc ediyordu: (Boris)in fedâ-yı nefis ettiği bir davânın bir davâ-yı bâtıl olması gayr-i kâbil idi. O, mutlakâ aldanmamıştı; behemehâl hakkı vardı. Bana söylemiş olduğu bütün sözler birer birer hâtırıma geliyordu.

(Varvara) dedi ki:

“-Nihilism!

“Bu kelimeyi ilk defa olarak yazmış olan adam, gâyet iktidâr sâhibi bir hikâyenüvîs, hürriyetperver ve ihtilâl-kâr bir edîbdir; zîrâ hürriyetperver olan adam bizzarûre ihtilâl-kârdır.

“Lâkin ne yeis! “Nihilism” kelimesinden, cem’iyet-i beşeriyeyi berbâd görerek bu hâl-i elîm içindeki varlığına nihâyet vermek isteyenlerin mezhepleri maksûd olunca, biz bu tabîri kabûl ederiz, ve bu manâda “Nihilism” zulm ve sefâlet kadar eski, yanî dünyâ kadar ihtiyârdır.

“Her nerede ki aç bir adam diğerlerin yediğini gördü ise, her nerede ki diğerlerinde kâfi derecede yok iken bazılarında pek çok buldu ise, her nerede ki bir esîr diğerlerin hürriyetini dümû-ı kîn ve tehevür ile temâşâ etti ise, hâsılı her nerede ki bir yandan itâat-i mecbûriye ve diğer taraftan hâkimiyet-i mutlaka oldu ise behemehâl orada nihilism vücûd buldu. Ribka-i esâretini parçalayarak efendilerini darabât-ı zincîr ile helâk eden (Spartaküs) bir nihilist idi.

Lâkin her yerden ziyâde Rusya’da, hercümerc-i ictimâî mezheb-i mahûfu hevlnâk ve vahşiyânedir. Niçin? Çünkü her yerden ziyâde Rusya’da hâkimiyet-i mutlaka bîamân görülür.”

“Gazab-ı millînin bir iki iştiâl-i nâdiri dâhil-i hesâb edilmediği sûrette, Rusya’da “nihilism” bidâyet-i emrde ancak bir nazariye oldu.

“Mevâkıa nazaran hafif, yâhûd şedîd idi.

“Salonlarda papaslar ile eğleniyor, rüşvetperver hâkimi hırsız orduyu tahkîr ediyor, çarın azamet-i lâyüs’elânesini tezyîf eyliyor, lâkin bütün bunlara nezâketle, zarîfâne, tebessümnûn olarak ictisâr ediyordu. -Volter’in tebessümü.- İç odalarda ise daha zulmetâlûd, daha ziyâde kazâreftâr olarak dişlerini gıcırdatıyor, fakat henüz ısırmıyordu.- “Mara”nın zehr-i handi! “Hem de ziyâ-ı serâirgüşâdan kaçıyor, gizleniyor, tedbîrkâr idi. Çar (Nikola)nın mutabıkını tebaasının

Mâba’di var

Katol Mendes , n.124 , s.6

SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA'BAD

sabrını taşırdı. O derecede ezâ ve cefâ ediliyordu ki nihâyet feryâd koptu! Prens (Dulgurukof) “Rusya’ya dâir hakâyık” unvânlı kitâb-ı meşhûrunu neşretti; ve “Aleksandr Herçen”in - Nâkûs-u da gülbâng-i ihtilâl ile tannân oldu. Bu gazete hakîkî muhbirlik etti. Memâlik-i ecnebiyede neşredildiği cihetle her şeyi söyleyebilirdi. Peyâmres-i cezbedâr olmakla berâber müstehzî-i anîf olduğundan sû-i istimâlâtı ifşâ, maânîyi tedvîn ediyor, bütün nikâbları koparıyor ve hür cem’iyet-i insâniyenin istikbâl-i dîfirîbini de müjdeliyordu! Gümrük memûrları ne yaparlarsa yapsınlar (Nâkûs)un nüshaları (Petersburg)a, (Kiyef)e, (Moskova)ya, (Odesa)ya, her yere, küçük kasabalara, hattâ köylere bile kesret-i azîme ile dâhil oluyordu. “Birinci hür Rus gazetesi”ni birlikte okumak üzere ictimâ olunuyor; uzaktaki dostlara mektûb ile mündericâtının bazı parçaları irsâl ediliyor; ezber öğreniliyor; yavaş sadâ ile, tiyatroların localarında, salonlarda, teneffüs odalarında, büyük mekteblerin dershânelerinde küçüklerin koğuşlarında tertîl ediliyordu. Aynı târîhte “Asker Şarkıları” ile “Avâm Şarkıları”nın yazma nüshaları elden ele dolaştı. Bu şarkılar vâveylâlar, nevmîdâne, merâretengîz vâveylâlar idi.

“Rus ahâlîsi, uyan! Alman seni taksîr ediyor; ordu seni çalıyor, yâhûd öldürüyor. Ruhbân sana yalan söylüyor, çar seni pâymâl ediyor!” bunun üzerine, artık sefâlet-i kadîmeye tahammül etmek istemeyenler adedlerinin kesretli olduğunu görerek faaliyâta girişmek üzere nazariye-i bîsûdu terk etmeğe karâr verdiler!”

“Lâkin hemefkâr değil idiler. Henüz müdâvelât-ı fikriyeden başka bir şey cây-ı bahs olmadığı zamân bile bu ihtilâf hâdis olmuş idi. Bazıları cem’iyet-i hâzıra-i beşeriyenin altını üste getirmek fâidesiz olup ıslâh etmek kâfi olduğuna zâhib oluyorlardı ve hâlâ da olmaktadırlar, hâh nâhâh cumhûriyeti, hâkimiyet-i milliyeyi, müsâvât-ı mutlakayı, kâffe-i edyân için serbestî-i âyîn ve mezhebi, kaht-ı zirâînin izâlesini istihsâl ettikleri takdîrde kâmyâb olacaklarını Beyân ediyorlardı.

“Fakat diğerleri- şecîler, mağrûrlar, mütehevvirler- “Herçen”in avlularından artık taabnâk olarak her şeyin yeniden imârı için külliye târûmâr olmasını istiyorlardı. Hâl-i hâzırda hiçbir şey iyi olmadığı için mevcûd olanlardan hiçbir şey pâydâr olmamalı idi; tagayyür-nâpezîr birlikler ile bîrahmâne bir tahrîbden başka meslekleri de yok idi!

“Cebîn ü hâif olanları terk ederek tek başlarına yürüdüler!

14 Nîsân 1866 târihiyle büyük (Karatrozof) -yâd-ı cemîli ilelebed pâyidâr olsun- çarı katle tasdî etti; ve bir müddet sonra muallim (Neçayef) tarafından (Balta Cem'iyeti) tesîs edilmiş idi”

21

(Varvara) sözüne devâm etti:

“(Neçayef) Sen-Petersburg dârülfünûnunda bir muallim idi. Âlîcenâb, âlîfikr olduğu gibi bâzûsu da fikri kadar şiddetli idi. Şâkirdlerine talîm ettiği şey esâretlere buğz ve nefret ile hürriyetlerin ümîd-i vahşetâzmâsı idi. Pek çok kişiler ona hayrân olarak efkârına îmân ettiler. Bunlar pek genç adamlar -mütevassıfın oğulları ile kibârzâdeler- on yedi yaşından yirmi yedi yaşına kadar çocuklar idi.

Sinn-i hayâl ve hareket! Onlar da hûlyâ ettiler ve icrâ-ı tesîre âmâde bulundular. Cem'iyet vüs'atlendi; (Sen-Petersburg)da (Yuvanov)da, (Jaruslaf)ta merâkiz-i ittihâdiye teessüs etti; bu erbâb-ı ihtilâl arasında bir genç kız -sizin gibi bir çocuk, Aleksandr İyuvanovna hem de latîf ve dilber bir kız vardı ki adı vatandaş (Dementiyef) idi; ve onunla berâber bir de madam (Tomilof) vardı.

“(Neçayef)in akd-i rişte-i münâsebât ile makâsıd-ı âliyesinde rasânetgîr olmak için memâlik-i ecnebiyede icrâ ettiği bir seyâhatten avdetinde ihtilâlcûyânın revâbıtı teşeyyüd ederek “Balta Cem'iyeti” sûret-i kat'iyede teessüs eyledi. Bu, 1869 senesi bidâyetinde idi.

“Asıl komite (Moskova)da temekkün etti. Rusya'nın nukât-ı muhtelifesinde şubeler teşkil etti ki onlar da beş kişilik dâirelere münkasım oldular. Buralara intisâb dehşetli tecrübeler, imtihânlar ile kesb-i suûbet ediyordu. Yeni bir ihtilâlcinin cem'iyete yevm-i kabûlünde, Almanya münevverlerinin merâsim-i mahûfesine dâir nakl olunan şeyin ihtimâl ki daha müdhîşi vukû buluyordu; nâmzed, vazîfesini sû-i istimâl hâlinde mevti kabûl ediyordu; kolunu mütesâlib kılıçların üzerine uzatarak tahlîfi de icrâ olunuyordu. Bundan başka cem'iyetin azâsı birbirlerini tanıyorlar, yâhûd tanıyıormuş gibi davranıyorlardı. Dillerine hiç bir isim almadıkları gibi çehreleri üzerinde de dâimâ bir nikâb ve her kim ihânet edecek olursa, bir sabâh bir sokağın köşesinde sırtında bir hançer olarak kaldırım üzerine serilmiş bulunuyordu.

“Yavaş yavaş pek tekessür ettiler. Erkekler, kadınlar, ihtiyârlar, gençler, zenginler, fakîrler, hâsılı bir istibdâd-ı tahammülsûz ile nihâyet dûçâr-ı tehevür olanların kâffesi “vazîfe-i cedîde” rüfekâsına iltihâk ettiler. Gizli bir matbaa yaptılar ve bir milyon nüsha tabedilen ilk Beyânnâme bütün Rusya'ya tevzî olundu. “Milletin Adâleti” unvânını hâiz olan bu Beyânnâmenin hâtemi bir kırmızı balta idi! Mütemâdî sefâletleri, esâreti, tâziyâneyi, mülevves efendiler ile zelîl tâbileri naklettikten sonra şûriş-i müstevlî ve inhidâm-ı umûmî

sâatinin takarrüb etmiş olduğunu da haber veriyordu: Artık erikeler, gelip geçenlerin üzerlerine tüküreceği vîrânelerden başka bir şey olamayacaktı. “Eski kânûn”un başına gelen şeylere çocuklar güleceği gibi beşeriyetin eski vakâyi-i târîhiyesi de artık bizzât kadın ninelerin bile unuttuğu köhne masallara dönecekti! Hâsılı, her şey tahrîb olunca, yeni baştan inşâ edecek olan bir nesl-i cedîd zuhûr edecekti. Lâkin bu imâr-ı nev için henüz endîşenâk olmağa mahal yoktu. Her asra kendi vazîfesi kifâyet eder. On dokuzuncu asır, asr-ı muhribdir. Ve köhne bir binânın hedmi ile aynı mahalle diğerk bir binânın inşâsı aynı amele tarafından icrâ olunabileceğini hangi akıl teslîm eder? Biz yıkıcılarız. Ve neyi yıkıyoruz? Bütün yükselenleri. Eski zamânların evhâm-ı bâtılasını kemâl-i azametle reddediyoruz. Bizim için ne hükûmet, ne âile, ne de hakk-ı temellük yoktur. Bunlar matûhiyet, cinnet, metrûkâttır. Artık bunların üzerine millet Mâba’di var

Katol Mendes , n.125 , s. 4

SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA’BAD

rüzgârı vezân olsun, hepsini alsın götürsün ve insânların pîş-i uyûnunda bînihâye bir ufku hâvî bir deşt-i bîpâyân, artık sath-ı mes’ûdunda ne hâkimiyetler, ne bâtıl fikirler, ne de kânûnlar bulunmayarak cem’iyet-i cedîdenin esâslarını kabûle müheyâyâ bir feyfâ-yı hürriyetpeymâ olsun!” İşte onlar böyle söylüyor ve ilâveten diyorlardı ki: “Bize gelince: Biz bu inkılâb-ı tâmmın âsârına muntaziren ve vazîfemizi îfâ edecek, numûne-i imtisâl olacağız. Sırmalı üniformalar içinde olarak serâpâ Rus kanı ile âlûde bulunan müfterisleri ateş ile, zehr ile, hançer ile imhâ edeceğiz; ve her bir merâkiz akşamleyin muhâsebe-i hayât ederken kendi

kendimize: “Bugün Rusya’yı, kendisini soymakta ve katletmekte olan haydûdların birinden tahlîs ettim!” diyebilirse günümüzün hüsn-i idâre edilmiş olduğuna hükmeyleyeceğiz!”

“Oh! Ey müjdeciler! Ey kahramânlar! Ey havâriyûn-ı hürriyet! Sad hayf ki mağlûb olmaları mukadder idi! İçlerinden biri -bu alçağın ismi Yuvanof idi- bir katl icrâsında tereddüd ettiğinden usûle tevfiķan ihnâk olundu, naaşı bulundu; polis taaccüb ve teheyyüc etti; takîbât başladı; (Naçayef) firâra mecbûr oldu ise de rûh-ı azametdârı dûçâr-ı fûtûr ve kesel olmadı! Vatanından cüdâ olarak vatanı için îkâ-ı isyân etti. Uzakta olduğu hâlde dahi, tehlikesi raşefzâ idi. İhtimâl ki günün birinde muzafferin avdet edecekti! Esîr olarak geldi. Hukûk-ı umûmiyeye müteallik bir davâdan dolayı ittihâm olunarak, İsviçre kendisini teslim etti. Ellerinde ve ayaklarında zincîrler olarak getirildi. Lâkin, hattâ mahbûsta, hattâ Sibiryâ’da dahi Rus âlemi için bir tehlike olacağından mel’ûn gardiyânları, aldıkları emir üzerine, zindânı olan vagona boğazını kestiler!”

22

Ben, pürhavf ve haşyet olarak, dinliyordum. (Varvara) devâm etti:

“(Neçayef)in vefâtında, taaddiyât ve itisâfât ile zâten darmadağın olan (Balta) rüfekâsı Beyi bir reîsin zîr-i idâresinde toplanmağa tasaddî bile etmediler. Senin intikâmın alınmadı, ey kurbân-ı hürriyet! Lâkin senin dâimâ zîhayât olan yâd-ı satvetin âlî rûhlarda pâydâr-ı azamet oluyordu; şu mezheb-i cedîdi (Pisemki) tedkîk ediyor, (Mikaylof) anlıyor, (Pissarof) şerh ediyor, (Çerniçefski) de sitâyîşhân oluyordu! Çar hepsini Sibiryâ’ya gönderdi. Ne beis! O bilâd-ı tescîniyede, bitip tükenmek bilmeyen müncemid yollar üzerinde, hattâ maden ocaklarının sîne-i mesâibinde dahi kânûn-ı cedîdi, nihilismin şafakreng olan incîl-i dehşetfermâsını telkîn eylediler. O zamân nice adamlar, zincîrlerini sarsarak, bunları hemen hûnâlûd olan silâhlara tahvîl etmeyi tahayyül ettiler. Kadınlar da tebessümleri ile makâsıd-ı âliyye teşvîk ediyorlardı; nehâfet-i fitriyelerini unutarak, daha doğrusu reddederek aç olana: “Katledersen yiyeceksin!”, bîtâb olana: “Katledersen istirahat edeceksin!”, soğuktan tir tir titreyenlere: “Isınmak için alevler içindeki saraylara, kışlalara geliniz!” diyerek Sibiryâ’nın soğuk çöllerinde, köyden köye dolaşıyorlardı. Aynı zamânda, “aşk-ı serbestâne” düstûrunu da kemâl-i şevk ile tamîm ediyorlardı. Vâkıâ her erkek için her kadını almak, her kadın için de her erkeğe teslim-i nefis etmek imtiyâzını ilân ederken nice güzel, genç ve bir aşk-ı şedîd ile sevilen kadınlar giriftâr-ı meşakkat olmuşlardır. Lâkin maslahatın ulviyeti ve lüzûmu hasebiyle Beyhûde kıskançlıklara ve bayağı hicâblara galebe ettiler. En ziyâde şâyân-ı takdîr ve hayret olanlardan biri: (Çesm Merniçefski) oldu. Zevci (İrkotsk) menfâ-yı muzlimine teb’îd olunmak üzere âgûş-ı iştiyâkından alınınca ona: “Benim fikdânımdan dolayı bir başka zevce kabûl etmeğe mecbûrsun!” dedi ve gözleri de yaşarmadı. Bilâhire Sibiryâ’da yine ona

mülâkî olunca, zevc-i menfîsinin odalıklarını i'zâz ederek evlâd yetiştirmiş olanlarını hâssaten tebrîk ve hıdmetlerine arz-ı vücûd etti.

“Bu târîhe doğru, (Aleksandr Herçen) Paris'te (1870) senesi kânûn-ı sâni ayında vefât etti.

“Vâkıâ bu adam büyük bir zaaf göstermiş idi. Cezbedâr, lâkin hayâlperest bir fikre mâlik olduğundan aslâ hayâlden fiile intikâl edemedi; kendi delâlet-i nâkûsu ile velveleendâz olan hareketten ürktü; kendisinin îkâ ettiği davet -gûyâ! câmi hiç dâhil-i hesâb etmemiş gibi-mûcib-i mahâfeti oldu. Hattâ afv olunmaz bir ân-ı cebânet, ihtimâl ki ihânette âlîcenâb (Karakuzof)tan bahsederken: “4 Nîsân'da atılan tabanca bizi dilhûn etti. Bu mutaassıbın deruhde ettiği mes'ûliyet-i fikrî ile pürhiddetiz. Târîhleri bu türlü cinâyetler ile şâibedâr olan milletler ancak vahşî ve karîn-i inkırâz olan kavimlerdir.” sözlerini yazmaktan teneffür etmemişti. Âh! Ey fikr-i sahîf, ey kalb-i cebîn, ey bâzû-yı malûl! Ahsen-i ef'âl olan cinâyet-i siyâsiyeyi takbîhe cesâret ediyordun ha! Gâyet şânlı bir mahlûk-ı ebedi'l-iştihârı, insân tabîrine bihakkın mâsadak olan bir vücûd-ı kıymetdârı yanî (Dimitri Karakuzof)u mutaassıb tabîri ile vasfediyordun öyle mi?..

Mamâfih bidâyette îfâ ettiği hıdemâttan dolayı (Aleksandr Herçen)in hatâlarını pûşide-i nisyân etmek muvâfık-ı mürüvvet olur. Biz yalnız rûhları tehyîc ve teshîr eden merâretengîz mektûbları ile âteşin Beyânnâmelerini derhâtır edelim. Onun “Nâkûs”u zemzeme-i hürriyet ile velvelepâş oldu!

“Biz de hîn-i vefâtında Moskof ihtilâline bir milyon ruble [iki buçuk milyon franktan fazla] vakfâtmiş olduğunu da unutmayalım. Filvâki nihilist misyonerlerinin Rusya'daki mesârif-i seyâhatleri o meblağın temettuâtı ile tesviye olunduğu gibi İsviçre'de (İleri!), İngiltere'de (Gülbâng) ve Rusya'da, hattâ Petersburg'da bir yandan nâfile yere takîb, ilgâ, ihrâk olunduğu hâlde bir yandan yine zuhûr ve intişâr eden (Toprak ve Hürriyet) nâmındaki cerâid-i kahramânâne yine o sâyede teessüs etmiştir.

“İşte böylece ihtilâl aslâ fâsıladâr olmadı. Hançerin fikdânında kalem ile devâm ediyordu. Tekrâr vurmağa başlamadan evvel, gûyâ -eski efkâr-ı bâtılanın bakıye-i anûdu olarak, ihtimâl ki şâyân-ı takbîh bir hiss-i civânmerdî ile mücrimlere fırsat-ı nedâmeti bahş etmek istiyormuş gibi, haber veriyordu. Lâkin tesîri henüz hûnrîzâne olmamakla berâber nâfiz-i cângâh olmaktan da hâlî değil idi. Yalnız şehirlerde değil, hattâ en hücrâ köylerde bile peyderpey fikirler, istîlâ ediyordu; ve nice köylüler bir seyyâh-ı mechûlün geceleyin izbenin

kapısı üzerine kırmızı hurûf ile yazmış olduğu şu satırları -iki kopek vererek- papasa okutturuyordu:

İhtilâl bütün dünyânın köylülerini kibâr ederek onlara baron, kont, prens, kral, imparator unvânlarını bahş edecektir! Her adam hükümdâr olacak! Zîrâ tesâvî-i imtiyâzât, yanî hürriyet-i dâimeye nâil olmak için bundan başka vâsita yoktur. Evet, çarın vefâtından sonra, bütün köylüler çar olacaktır.”

23

(R..) kalesinden fi 187..

Benim kumral kraliçeciğim, bu nefretâver şeyleri sen dinlemiş olsa idin çıldırmaz mı idin? Beni sorarsan itirâf ederim ki bir parça başım dönüyordu. Mamâfih bütün hakâyıkı anlamak istiyordum, mecbûr idim! (Boris)ji o kadar mihnet ve meşakkate katlandırıran; ihtimâl ki sebep-i mevti olacak olan bu davâyı, kendisinin kardeşleri olan şu adamları, hemşireleri olan şu kadınları, hâsılı hepsini tamâmıyla teşhîs için peydâ-yı vukûf etmeliğim lâzım idi! Lâkin bence hâiz-i ehemmiyet olan cihet, (nihilizm) târîhi değil, bu fırka-i mahûfenin ahvâl-i hâzırası idi; bunun için, kürsî-i hitâbetteki bir muallim gibi kemâl-i vakâr ve ihtişâm ile takîb-i kelâma hâzırlanan (Varvara)ya meydân vermeyerek dedim ki:

-Varvara, sen bana bir mâzî-i müdhişten bahsediyorsun! Fakat acabâ, hâl-i hâzır nasıldır.? Siz elyevm kimlerseniz? Ve ihtilâl-i hûnâlûdunuz ne râddededir?

(Varvara) bu suâl üzerine mâî camlı altın gözlükleri burnundan fırlayacak kadar nâgehânî bir hareket ile başını kaldırarak bir sadâ-yı cezbe ile haykırdı:

-Biz kimleriz ve ne hâldeyiz, öyle mi? Dinle, ey tıfl-ı bîhaber! Akviyâ-yı ümmetin huzûr-ı ef'âl-i muazzamasında raşedâr-ı hayret ol! Biz kimleriz? Gayr-i madûdlar! Bütün bir fasl-ı şitâ hengâmında semâlardan rîzân olarak ucu bucağı bulunmayan çöllerde terâküm eden karların aded-i zerrâtı olsa olsa mezheb-i nefsimizin müstersidleri kadardır. Vâkîâ kâffesi aynı derecede sâf ve pâk, şâyân-ı ihtirâm değildirler; fırka-i ihtilâliyyeye, davet etmediği bazı müttefikler de iltihâk ettiler. Kendiliklerinden gelmiş oldukları için fırka da onları kabûl etti. Bunlar birtakım ashâb-ı efkâr ve müceddidîn-i kârgüzâr mıdır? Hayır. Bazıları mecnûndur; lâkin cinnetleri eski kavânîn ve âdâta karşı hâl-i isyânda bulunduğu cihetle fırka tarafından kabûl edilmeleri için illet-i kâfiye idi. Muhriblerin adedini çoğaltmak, dâimâ çoğaltmak cây-ı ehemmiyet idi. İşte bunun için türlü türlü mesâlik-i ihtilâliyye erbâbını aramıza kabûl ettik. Hâl-i seferberîde bulunan bir ordu, kendisine iltihâk eden acemî efrâdın kıymet-i maneviye veyâ akliyesini hiç kaydeder mi? Cânîler mi? Daha iyi; katletmenin yolunu bilirler. Sâriklar mı? İsâbet; sirkatte acemîlik etmezler! Yangıncılar mı? Feni'me'l-matlûb. Çünkü -hussâd-ı müdhiş zamânı hulûl etmiş olduğu cihetle- bütün Rusya, alev şeklinde başakları hâvî bîpâyân

bir ovadan başka bir şey olmayacaktır! Arzû edilen şeyin mâhiyetini bilen, maksadı gâyet celi sûrette tayîn eden pâk ve âlînazar bir hey'et-i mümtâzenin zîr-i inkıyâdında bulunan bir cemm-i gaffrin cehâlet ve denâetinin ne hükmü vardır? İşte biz bu hey'et-i mümtâzeye mâlikiz. Bunlar sîne-i pelengânelerinde gerçekten bir Rus yüreği çarpan mağrûr, nevcivân mekteblilerdir ki kâmilen elimizdedir ve bizi sevk u idâre ederler. Birtakım da güzel ve tâze kadınlar -dün şûh ve şûrîde, bugün mütefekkir ve cedî dilberler- vardır ki yanımıza gelir ve bize: “Ne vakit katledeceğiz? Ne vakit fedâ-yı cân eyleyeceğiz?” derler. Bu harb-i azîmin mehâlikine sînegüşâ-yı hamâset olmak için edîbler kitâblarını nâtamâm bırakırlar, tâcirler tüccârhânelerini terk ederler; hattâ orduların genç zâbitleri arasında pek çoğu bizi arar ve harekâtımızı tahsîn eder, böyle böyle ihtimâl ki milletin kanı ile boyanmak için hâzırlanan kılınçlar zâlimlerin hûn-ı mel'ûnu ile kızaracaklardır!”

“Biz ne hâldeyiz? Bunu da sordun değil mi?. Bu husûsta neşrolunan havâdisi duymadın mı? Murdâr (Trepof)un şân ve şeref-i sermedî ile pîrâyedâr-ı i'zâz olan (Vera), bu numûne-i iffet ve nezâhet kızcağız tarafından katledilmesi daha dünkü vak'a değil midir?

(Süviyef)in kurşunları çarın saçları arasından geçeli çok zamân mı mürûr etmiştir? Bir memûr, bir ceneral bizimkilerden birini tehdîd veyâ takîbe mütecâsir olduğu gibi bir gün sofrasının pîşgîri yâhûd yatağının yastığı altında: “İstifânı ver yoksa helâk olursun!” kelimelerini hâvî kırmızı bir varakpâre bulur. Eğer itâat ederse yaşamasına müsâade olunur. Yok, emre mukâvemet ederse telef olur. Çar kabinesinin üçüncü şubesine memûr olan (Serjiyus Zavruski)yi bir vazîfe-i hafîye ile (Poltva)ya gönderilmiş idi; orada genç bir kız görerek taaşşuk etti. Bu kızın adı madmazel (Akristof) idi. Herîf kendisinden gizli bir mülâkât ricâ etti; kız da reddetmedi. Lâkin mev'id-i telâkîde, bir tıfl-ı masûm yerine üç maskeli adam buldu ki kendisini bir ağaca bağladılar, burnunu ve kulaklarını kesip cebine, ibâre-i âtiyeyi hâvî bir tezkire bıraktılar: “(Serjiyus Zavroski) bizlere mensûb genç bir kızın şemîm-i iffetine cür'etyâb-ı ihtirâs olduğu için burnunu ve bir câsûs olduğu için de kulaklarını kestik!” şâyed bize para lâzım olursa bulmakta dûcâr-ı tehhur olmayız. Mağşûş akçe yapmak mı? Niçin olmasın? Mazarratâver olan her şey müfiddir. Alekser sarâyların altında hıfz olunan tahte'l-arz yollar ile, müntesiblerimiz leylen imparatorların hazînelerine girerler ve ferdâsı hazînedârlar tehî kasalar karşısında, lâl ü mebhût, girîzân olurlar. Âh! Bizim ne râddede olduğumuzu sen bilmiyorsun! Demek haberin yok ki barut mağazaları patlıyor; beldeler ahker hâlini alan enkâz-ı münhedimleri içine çöküyor ve dâimâ ikâd olunan, her dem kesb-i şiddet eden, her lahza tevessü eyleyen bu harîk-ı âlemsûz, hiçî-i dihâsın bu şehrâyîn-i ahvâlfirûzu gittikçe bîhudûd oluyor!”

“-Oh! Beni ürkütüyorsun! dedim daha yavaş söyle; daha da vâzih söyle. Reîsleriniz kimlerdir? Havf ile lisâna alınan ve alâ rivâyetin hepinizin metâi olan bu komite fî nefsi'l-emr mevcûd mudur? Bana bu müdhiş adamların isimlerini söyle, Varvara!” Dadım bir tavr-ı vahşiyâne ile yüzüme baktı:

-Nasıl? On ikilerin esâmî-i mukaddesesini öğrenmek mi istiyorsun?

Mâba'di var

Katol Mendes , n.126 , s. 4

SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA'BAD

Ben, serâpâ titreyerek:

-Evet!" cevâbını verdim.

Bunun üzerine zaîf, uzun kollarını kaldırarak bağırdı:

-Demek ki intisâb-ı dehşetnâkin imtihânlarını geçirebilecek kadar kendinde kuvvet hissediyorsun. Eski evhâm-ı bâtıladan tecerrüde âmâde misin? Seni doğurmuş olan anayı, âgûş-ı nâz u naîminde büyütmiş olan dadıyı artık sevmiyor musun? Şâyed sana emir verilecek olursa kalbzenin terâzûsunu, kâtilin hançerini, müteşebbis-i harîkîn meşalesini tutmağa müheyyâ mısın?

Ben pürhavf u lerziş olarak:

-Oh! Hayır hayır,!" dedim.

-O hâlde beni ne hak ile isticvâb ediyorsun, çılgın kız?"

24

(Varvara)ya ne cevâb verebilirdim? Hakkı vardı. Korkunç imtihânlara, tecrübelere muvâfakat etmediğim için efrâd-ı firkasının serâirini bana tevdî etmemeğe mecbûr idi. Muvâfakat-i bahse gelince; sen de teslîm edersin ki bu mümkün değil idi. Ben, bir nihilist! Ne çılgınlık! Kalb akçe yapmak, evleri tutuşturmak insânları katletmek ve (envâr-ı hakîkiye hâriseleri) gibi mâî gözlükler takmak! Oh! Hayır, hayır, hiçbir vakit. (Varvara)ya "Pek güzel, haydi öyle olsun. Artık bundan bahsetmeyelim." dedim ve bana bir nazar-ı merhamet atfettikten sonra çekildi gitti.

Birçok günler mürûr etti.

İhtimâl zannedersin ki bu şeyleri, hattâ Boris'i bile unutmuş idim; yine ziyâretlerime, mağazalarda hurdalar araştırmağa başlamış, tenezzühler balolar için derd-i hüsn ü cemâle düşmüş idim? Aslâ. Azîm bir şûriş-i efkâr içinde idim. Paris'ten bir ruba geldi, bakmadım bile. Vahşeti, raks-ı muallimi istiskâl edecek dereceye vardırıdım. Bir gün vâlidemin Japon tavşanlarına çörek kırpıntıları vermekte olduğunu görünce "Âh, madam! Nice adamlar ekmek bulamadıkları hâlde hayvânlara çörek vermek câiz olur mu?" dedim. Görüyorsun a, beni **تادادلی** etmişlerdi. Evet lâkin beni asıl, her sâat bîzâr eden Boris'in hayâli idi. O güzel kurbân-ı hürriyet acabâ nerede idi; acabâ kendisine ne yapmışlardı? Acabâ hâlâ yaşıyor mu idi? Yoksa naaşî bir yolun kenârında, karlar üstünde mi kalmıştı? Gözlerim kıpkırmızı idi. Çünkü ağlamaktan men'-i nefis edemiyordum. Bir Fransız tiyatro kumpanyası bazı oyunlar vermek

üzere (M..)e geldi; tiyatroya gitmeğe mecbûr oldum vâlidem icbâr ediyordu; şu kadar ki arkama mâtem libâsını giydim. Zâten, siyâh esvâb kumrallara pek yakıştır.

Birdenbire şehirde müdhiş bir haber şâyi oldu.

Deverân eden havâdise nazaran, Sibirya'ya sevk edilmekte olan (M..) zindânının mahbûsları orada kalmayacaklardı. Adedleri kesîr olan diğerk birtakım mahkûmîn-i siyâsiye ile birleştirilerek (Japon) sevâhiline karîb olan (Sahalin) adasına nakl ve teb'îd edileceklerdi. Bu haber velehfezâ idi, sevgilim? Vâkîâ Sibirya münce mid ve meş'ûmdur; lâkin orada hiç olmazsa bir iki sene kadar yaşanabilir, bazı kerre de avdet olunur. (Sahalin)e giden ise bir daha gelmez. Orası öyle hummâların makarrıdır ki en kavîleri bile zebûn eder, hattâ tâze çocuklar bile hemen telef olmazlarsa ihtiyârlara şebîh olurlar, alîl, nevmîd, fikirden mahrûm, ahmak olarak sürünürler. O zemîn-i bâ-meşhûna ayak basar basmaz ilk mevce-i nesîm içinde jâle-i mevti teneffüs edenlerin bahtiyâr olanlardır. İşte Boris'i böyle bir yere atacaklardı. Bâr-ı hayâtтан kurtulmadığı takdîrde zâr u zebûn olacaktı. Artık tarâvet-i şebâbından eser kalmayacağı gibi müfekkire-i ulviyettebâhı -ihtimâl ki derûnunda benim de bir nişîmen-i suûdum olan o müfekkire-i ceyyide- o kadar amîk ve sâf olan güzel gözlerinin nûr-ı necâbeti ile berâber nâsiye-i pâkinde sönüp gidecekti.. Oh! Demek ki Rusya hükûmetinin mel'ûn, memûrlarının cellâd ve efendilerinin bir hayvân-ı müfteris olduğu gerçek imiş.

Artık bundan başka bir şey düşünmüyordum. Şimdi mutlak mahmûm olan (Boris) gibi ben de ateşler içinde idim; ihtimâl ki ben de nâgehân, ihtiyâr oluverecektim! Bir sabâh (Varvara) vâlih, perîşân, odama girerek:

-Telef oldular!" dedi.

-(Boris) de mi?" diye haykırdım.

-Evet, (Boris) ve bütün diğerkleri hemen hemen, hepsi.

-Sahalin'de mi?

-Oraya naaşları vâsıl oldu. Âh! Düşmanlarımızın vahşeti gâyet rakîktir. Dinle; Şarkî Sibirya sâhiline vâsıl olur olmaz onları gâyet dar, yarı yarıya çürümüş eski bir gemiye sürdüler, tıktılar, yıgdılar. Gemide ancak yüz kişilik yer vardı, onlar ise yedi yüzü mütecâviz idi! Böylece azîmet olundu. Biraz erzâk, bulanık su. Üçüncü günü henüz ayak üzeri durabilenler naaşların üstünde yürüyorlardı. Mecrûh olan (Boris) mutlakâ ilk telef olanlar miyânındadır. Naaşları denize de atmıyorlardı. Açlığa susuzluğa taaffün-i ecsâd tehlikesi de munzam oldu. Sûret-i mahûfede muhrib bir illet-i sâriye zuhûr etti: Kalanlar da ecsâd-ı mütefessiha üzerinde cân veriyordu! İki yüz yetmiş kişi, işitiyor musun, iki yüz yetmiş kişi,

naaşların tasa'udât-ı müteaffinesi arasında teslîm-i rûh etti; iki yüz kişi sekerât-ı mevt içinde iken tâifeden biri: "Kara!" diye bağırdı. Kara, hayır! Mezâr! Zîrâ hepsini birden tanılmaz, isimleri tayîn edilemez bir hâlde olarak cesîm bir hufreye attılar ve şu sâatte, geri kalmış olan müstesnâ mazlûmlar kendilerinin nevbet-i sukûtunu bekleyerek hufrenin etrâfında tavâf ediyorlar."

Ben lâl ü medhûş kaldım.

Hiç şübhe yok ki gâyet sararmış idim, gözlerim acîb bir hâl almış idi; zîrâ (Varvara) yüzüme bakınca feryâdını zabta muktedir olamadı.

Bu feryâda kelime-i vâhide ilâve etmedi.

Medîd bir sükût hükümfermâ oldu.

Nihâyet yanına yaklaştım ve elini tutarak dedim ki:

-(Varvara) size terk-i vücûd ediyorum. İbtidâî imtihânları vermeğe hâzır, emirleri icrâyaya muntazırım. Artık hiçbir şeyi sevmiyorum. Bana hançer veriniz, bana meş'ale veriniz! Tutuşturmak îcâb eden hâne nerededir? Katle mahkûm olan adam nerededir?

-Pek a'lâ. Kabûl olunacaksınız!" cevâbını verdi.

Pek dehşetnâk esrâra vâkıf oldum. On ikilerin ismi bana ifşâ olundu. İhtilâl-i mehîbin suver-i serâirengîz-i icrâiyesi de Katol Mendes , n.128 , s.4

SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA'BAD

Îzâh edildi. Emirler nasıl naklolunuyor, nasıl icrâ ediliyor, ihtilâl gazeteleri nerede ve hangi vâsita ile tabolunuyor. Komite mensûbları birbirlerini nasıl işâretler ve nasıl parolalar ile tanıyorlar; bütün bunları anladım ve tasvîb ettim. Saçlarımı kesmiş idim; ne peçesi, ne de çiçekleri olmayan bir siyâh hasır şapkam olduğu gibi dar ve bir kılınç kını gibi vücûduma yapışık koyu renkli bir rubam ile dik bir yakalığın etrâfında siyâh ve ince bir boyun bağım vardı. Sonra bana bir emir geldi. Katletmek lâzım geliyordu; katlettim çünkü (Boris) vefât etmiş idi.

24

(J..) maden ocağından (Şarkî Sibirya)..

Sene 187..

Mektûbum sana vâsıl olmayacak, kumral kraliçeciğim, oh! Hayır, şübhesiz. Mamâfih ticâret için maden ocaklarına kadar gelen Yahûdî şâyed parayı esirgemeyecek olursam hıdmete âmâde bulunduğunu îmâ etti. Yarın yine gelmek günüdür. Mektûbumu kendisine atacağım. Acabâ alacak mı? Şâyed alacak olursa acabâ bizi muhâfaza edenlere götürmeyecek mi? İhtimâl ki bana bir tuzak kurdu. Ne beis! Ben mutlak sana yazmak isterim.

Sevgilim, rûhperver sevgilim! Âh! Ne kadar eziyet çektim. Zindânın hücrelerinde, gün doğmadan evvel, birtakım herîfler gelip beni uyandırdılar. Anlıyorsun a, (Boris)in sabâh-ı azîmetinde görmüş olduğum gibi Kazaklar. Haşîn, vahşî, nâsiyeleri fenerlerinin in'itâf-ı ziyâsı ile hûnâlûd. Yataktan onların karşısında kalkmağa mecbûr oldum: İçlerinden bazısı zaîf olduğum için gülüyor. Bazısı da güzelliğimden dolayı tebensüm ediyordu. Âdetâ uryân idim, Stefanacığım! Lâkin Boris'in hâtıra-i mahabbeti ile tamâmen abûs durdum. Acabâ beni de onun gibi döğecekler miydi?

Acabâ beni (Sibirya)ya mı, yoksa (Sahalin)e mi gönderiyorlardı?

Kelime-i vâhîde telaffuz etmedim. Bekledim. Beni götürdüler.

Zindânın avlusunda, başka askerlerin taht-ı nezâretinde olarak diğerk erkekler ve kadınlar vardı. Hepimizi bir araya topladılar. Beni cânkeşşâf bir perîşânlık ile hüngür hüngür ağlamakta olan iki zavâllı kızın arasına koydular. Bu bîçârelerin kabâhati ne idi, ihtimâl ki cellâdları bunu biliyordu. Lâkin kendileri bilmiyorlardı zavâllılar!

Birdenbire boğazımı sıkmakta olan ağır bir şey hissettim. Arabaya koşulan hayvânlar gibi üçümüz de ensemizi boyunduruk altında bulduk âh nâzenîn hemşîreciğim, eskiden biraz ağırca olan bu inci gerdanlık beni rencîde ederdi!.. Lâkin işkence altında dahi azamet-i rûhumu gâib etmeyerek doğrudum. Kamçılar şakladı. (Sibirya)ya gidiyorduk: Heyhât!

Kış, mevsim kış idi! Yalnız hastalar eşyâ denkleri ile berâber arabalarda idi. Bizler ise yaya olarak gidiyorduk; yürümekten bîtâb ü tevân olmuş, terimiz incimâd ediyor, bize âdetâ kardan bir beden yapıyordu. Yollar pek sert idi; kunduralarım eskidi, paralandı, zavâllı çıplak ayacıklarım ile yola devâm etmek lâzım geldi. Bilirsin ya, o kadar Beyâz, o kadar penbe, hemen hemen seninkiler kadar dilnişîn olan ayaklarım!... Zemîn-i muncemid onları yakıyor, çâk çâk ediyor ve kanlar fişkırarak üzerinde kırmızı buz pıhtıları yapıyordu. Ve boyunduruk içinde, darabât-ı tâziyâne altında, çehremiz soğuk rüzgârlar ve gubârât-ı berf ile bîzâr, saçlarımızda, kirpiklerimizde, dudaklarımızda buz parçacıkları âvîhte olarak bir düziye yürümek! Geceleyin, kapısı bacası dürüst kapanamayan samanlıkta yâhûd murdâr bir izbenin

sönük sobası üzerinde tir tir titreyerek bir uyku! Sonra, iğneli fıçıya girmiş gibi teninize batan dūd-ı münce mid içinde tekrâr yola revân olmak!

Günlerce seyâhatten sonra -heyhât artık onları saymıyorum- (Tobulsok)u geçmiş, (Yenise)y civârına, ikliminde kış altı ay imtidâd ederek en uzun, en güzel günler altı sâatten ziyâde sürmeyen melâlâbâd ovalara vâsıl oluyorduk.

Lâkin bence artık nûr-ı semâvînin ne hükmü vardı? Artık o benim için nâbûd olmuş idi ben maden ocakları denilen cehenneme inmiş idim. Âh, azîzem, sert âletlerin paralamış olduğu parmaklarım, hûnfeşân, bîtâb ve zebûn parmaklarım arasında kurşun kalemimi güç hâl ile tutabiliyorum! Maden ocakları! Maden ocakları! Bilsen ne müellim bir nişîmen-i mesâib âh! Ne olurdu gider gitmez teslîm-i cân edilse idi... Dinle, tasavvur etmeğe çalış. Pek dehhâş bir yer, kulak ver! Haytû'ş-şuâ-ı âfitâbın aslâ girmemiş olduğu bir zulmetâbâd içinde bizi, kadınları toprak kazmağa, yâhûd bakır veyâ cıva çıkarmak üzere suhreyi yarmağa icbâr ediyorlar. Arkamızda demir kapılar, oralarda birtakım sâmit nevbetçiler nigezbân olarak bizi hayâtta ve hürriyetten ilelebed mehcûr ediyorlar. Ayrıca pâsbânlar etrâfımızı kuşatarak bizi gözetliyorlar. Şâyed mahkûmelerden biri bir lahza başını çevirir, âh u enîn eder, nihâyet mecâli kalmayarak kazmayı elinden bırakacak olursa tâziyânenin cângüdâz ukdeleri havada bir safîr-i mâtemnâk ile devrettikten sonra bütün kuvve-i muharrişânesi ile savletendâz olur. Çok zamânlardan beri madenlerde bulunan sefilelerin manzarası tüyleri ürpertir. Kadınlar, hayır, hayâletler! Saçsız hemen hemen

Katol Mendes , n.130 , s.2

SERGÜZEŞT-İ HÛNÎN

Müellifi: Katol Mendes

Mütercimi: Alî Nusret

MA'BAD

Adalesiz ve cıva buhârâtının îkâ ettiği lerziş ile raşedâr-ı heyecân, bîtâb ü tüvân, seksen yaşındakiler gibi muhakkar ve nâlân sürünürler, kırbaçlar altında çalışırlar, hâlbuki bu kadınlar arasında bîgünâh olanlar yâhûd kahramânlık etmiş bulunanlar var! Bazılar -vaktiyle genç kızlar- bir menfîye ekmek vermekten, bir firârînin ilticâgâhını fâş etmemekten dolayı mahkûm edilmiş oldukları gibi diğerleri de mağrûr ve âlfîhîsâl Leh kadınlarıdır; bunların da cinâyetleri cânîlerin pîşgâh-ı uyûnunda vatan-ı maktûllerinin mâtemini tutmalarıdır!

İşte böylece fecirden akşama kadar tâkatşiken bir çalışma; geceleyin de hayvânlar gibi tırmanmadıkça derûnlarına girmek mümkün olmayan hufrelerde gece devriyelerinin sık sık fâsılâdâr ettikleri hâb-ı müz'ic. Bu karanlık berzahlarda hayât işte böyledir. Yalnız senede iki defa -mîlâd-ı Îsâ yortuları ile Paskalya'da- mahkûmlar istirahat mezûn olup erkeklerin ve kadınların yaşadıkları arz üzerine çıkarak letâfet-i âsumânı temâşâ edebilirler!

24

(J) köyünden (Şarkî Sibiryâ)... Sene 187...

Bir küçük kız, ne derece bahâdır olmak isterse istesin, ne kadar nahîf ve nizârdır! Bir gün bîçâre kuvvetlerim bana vedâ etti. Düştüm, sevgili hemşîreciğim! Tekrâr ayağa kalkmağa mecbûr etmek için her ne kadar darb ettilerse de doğrulmağa muktedir olmadım. Vâkiâ kırbaç pek cângüdâz! Lâkin benim için kımıldamak bile gayr-i mümkün idi. Artık işim bitmiş idi; meyyit olduğumu zannediyordum. Bilmem ki acıdılar mı, yoksa madenlerde bir naaşın mûcib olacağı zahmetten mi korktular; her hâlde alıp getirdiler ve nesîm-i rûhâver-i âsumân ile ciyâdetpezîr olunca, göz kapaklarımı açtım. Kapanık dahi olsa gündüzü görmek büyük saâdettir; mevsim de mayıs ayı olduğundan çünkü o zamân tabîat her yere, hattâ Sibiryâ'ya bile çiçeklerini îsâr eder. Bana uzaktan latîf bir nevbahâr kokusu geliyordu. Lâkin bu, pek serîü'z-zevâl bir neşve-i safâbahşâ oldu. Beni madenden almış olan herîfler gitmiş ve murdâr

bir külBeye götürdüler ki derûnuna ne ezhâr-ı bahârın ıtrı, ne de semâ-yı mînânın şaşası nüfûz etmiyordu; orada inleyen, hattâ hırıldayan diğêr hastaların arasında çürümüş, kokmuş otlardan bir yatak üzerinde yatmağa mecbûr oldum. Nev'amâ hastahâne olan bu mesken-i sefâlette kaç gün kaldım? Bilmiyorum; ısıtmam vardı. Bizi tedâvî etmek için tabîbler olup olmadığından da haberdâr değilim. Arasına bir papas ferrâş-ı ıztırâbıma yaklaşarak ihtimâl ki sabâha çıkamayacağımı söyler ve beni istiğfâra davet ederdi.

İfâketyâb oldum. Lâkin henüz o derece zaîf idim ki tekrâr madenlere dönmek için ısrâr etmediler, hattâ tek başıma çıkarak şu hüznâbâd köyün etrâfındaki kırlarda dolaşmak müsâadesini aldım. Oh! Bana nıgehbân olmak lüzûmsuz idi. Benim firâr edemeyeceğim, hiç kimsenin firâr edemeyeceği malûm idi. Sibiryâ menfâlarının etrâfında gayr-i kâbil-i ubûr olan çöl vardır.

Âh! Sevgilim, ilk defa çıkmışım ne ferahfezâ bir teferrüc oldu. Bana her şey tâze ve dilârâ görünüyordu. Tasavvur et, ufuk bana uzak bir deniz gibi mâî görünüyor ve bir hadâret-i besîme ile mutarrâ olan küçük ağaçlarda terennüm eden kuşlar vardı! Senin Lehistân'ında pek dilfirîb meşcereler ve kendi Rusya'mda türlü çiçeklerle müzeyyen gâyet rûhperver sahrâlar görmüştüm; lâkin şimdiye kadar dünyânın en mutantan manzara-i bedâyii beni şimdi donuk bir simâ altında, ötesinden berisinden âfitâb-ı âlemârânın bir iki şuâ-ı nizârı geçmiş, ötesinde berisinde bir iki solgun çiçek mütebessim olan şu Beyâbân-ı akîmin verdiği ferah derecesinde neş'eyâb-ı tarâvet etmemişti!

Yakın zamânda, madenlerin küdüret-i muzlimesi içinde, dâimâ (Boris)i düşünüyordum; şimdi yine onu düşünüyordum ammâ bir başka türlü. Vefât etmiş olduğunu bilmiyormuş gibi bir hâlde idim; içimden diyordum ki: "Feyz-i nevbahârın tebessüme davet ettiği şu feyfâ-yı tenhâyîde birlikte, yalnızca pûyân olmak ve onun, onun da tebessüm ettiğini görmek ne kadar latîf olurdu!.."

Durdum. Bir feryâd kopardım. Orada, karşımda, yol üzerinde, toprak nakleden yâhûd kayaları kesen mahkûmlar arasında (Boris)e benzeyen bir adam görmüş idim, görüyordum. Âh! Kendisi idi, sevgilim! Atladım, koştum, kollarına, kollarının arasına düştüm!

Ağlıyordum, gülüyordum. (J..)de bulunmasının esbâbını hikâyeye etti. Mecerûh, mütekarrîb-i mevt olduğundan (Sahanin)e nakledilememişti. Onu (Sibiryâ)da bırakmışlardı. Yol işlerinde istihdâm ediyorlardı. Hiç olmazsa madenlerin mezâhimini görmemiş! Ben de başıma gelenleri, kendisinin azîmetinden sonraki meyûsiyetimi, (Varvara)nın talîmâtını, komiteye intisâbımı, emr-i müdhişi, bâzû-yı şecâatimi, bir insân katletmiş olan sâid-i

tıflânemi kendisine naklettim. Titredi! Lâkin bana gayr-i kâbil-i tasvîr bir mahabbet ile bakıyordu. Ve giryelerle dolmakta olan gözlerinde şânlı bir berk-ı iftihâr gördüm. Şâkirdinden hoşnûd idi! Beni kendisine lâıyk görüyordu! Ve, önümde zânûberzemîn olarak birtakım rûhnevâz kelimelere terdîfen, millet intikâmının kanı ile kızarmış küçücük ellerimi öptükçe bütün kalemin bir mestî-i lezîz ile bîhûş olduğunu hissediyordum!

Ben onunum! Ben onunum! Zevcesiyim! Metresiyim! Âh! Onun mülk-i yemîniyim, sevgiliyim! İzdivâcımızı bir hâkim ilân ve bir râhib takdîs etmeksizin simâ-yı sâf ü muallânın zîr-i azametinde aşk-ı serbestâne kânûn-ı dilpezîrine tevîfikan birbirimize teslîm-i vücûd ettik; ve menfâ toprağının şükûfeleri ile lebrîz bir hendek, bister-i zifâfımız oldu. Artık her günkü metâibin, düşnâmın, darabât-ı tâziyânenin ne hükmü var? Biz cehennem mes'ûdlarıyız. Ve her akşam mesâî-i elîmeyi müteâkıb, başım omuzu üzerinde, nazarlarım gözleri içinde olarak el ele tutuşup köyden biraz uzak gidiyoruz, küçük bir tepeye çıkıyoruz ki orada çimen bir yatak gibi yumuşaktır, ağaçlar da bizi gizler; işte o cây-ı muâşakada semâvî bûselerimizi teâtî ettikten sonra sînesinde ashâb-ı vicdânın muztarib, mel'ûnların sermest-i ezvâk olduğu azîz ve bedbaht Rusya tarafına tevcîh-i enzâr-ı hasret ediyoruz; uzaktan necât-ı millet âvâzelerinin aksendâz olduğunu işitmek ve intikâm alevleri ile âsmânın kıpkırmızı olduğunu görmek hûlyâsı içinde uzun uzun, müştâkâne, dâimâ bakıyoruz. Hitâm

2 Kânûn-ı Sâni sene 1324

Katol Mendes , n. 131 , s. 4

4.1. Sosyal Hayat

İTTİHÂT VE TEÂVÜN

Kuvvet ve hâkimiyetini tebaasının nifâk ve tefrikasında arayan bir hükümdârın zulmünden vatani kurtarmak için ümmeti îkâz ve ittihâda davet edecek bir fırka-i siyasiyenin ehemmiyetini anlamak ve halka anlatmak lazımdır.

Bugün böyle bir fırka-i mevcût değilse , bi'l-hassa ittihât ve terakki tarftarlarının merkez ve nokta-i istinâdi olmak üzere yeniden te'sis edilmeli ve o noktaya her taraftan kuvvet , vüs'at ve metânet verilmelidir.

Mithat Paşa Avrupa'da kalmış ve üdebâdan , ricâl-i devletten birkaç büyük zâtı yanına alarak bir fırka-ı muhâlife teşkîl etmek olaydı , padişah bu derece istibdâda cesaret eylemezdi.

Madem ki dâhildeki ictimâ ve taâti-i fikr etmek , seyyiât-ı ahvâli hükümete bildirmek mümkün olmuyor ; cemiyetten , meşveretten beklenen necâh ve fevâidi hâriç vatanda istihsâle çalışmak iktizâ eder. Bunun için dâhilde bulunanların serbest bir memlekete hicret etmeleri veya memâlik-i ecnebiyede sakin Osmanlıların hep bir şehre toplanmaları icâb etmez. Herkes bulunduğu ve tanıdığı muhîtte kalarak gizli şubeler teşkiline ve mensûb olduğu fırka tarafından çıkarılan cerâid ve risâili tevzîye sa'y etse daha ziyâde hizmet edilmiş olur.

İttihâtın maksat , koyun sürüsü gibi bir mahale toplanmak değildir. Hem-fikr ve meslek olanlara muâvenet-i maneviye ve maddiye de bulunmaktır ; ihvânın kuvvetinden , tecrübesinden re'yinden vatani müstefid eylemektir. Binâen aleyh , herkes bildiği ve işittiği hakâiki vatandaşlarının nazar-ı itlâmı arz etmek ; mesela bir nezârette , bir vilâyette en ziyâde muhâlif-i hak ve adalet olan ef'âli en ziyâde nazar-ı teessüfe çarpan fenâlığı gayet sahîh vak'alarla tesârîh ederek meydana koymalı ve bu sû-i isti'mâlin ıslâhı için müessir çareler göstermelidir. Bir tebdil-i vukûundan sonra yapılacak şeyler , takip olunacak yollar şimdiden halka ta'lîm edilse fena mı olur?

Tahavvülât-ı siyasiyede erbâb-ı kalemin pek büyük hıdmâtı görülmüştür. Bu bahsi geçen Şûrâ-yı Ümmet'e arkadaşlarımızdan biri müfessilân yazmıştı. Vatanına böyle kalemiyle hizmet edemeyenler , kalemiyle hizmet edenlerin neşriyâtı olsun elden ele , her tarafa dağıtmağa çalışmalıdırlar.

Bunu da beceremeyenler , evrâkın tab ve neşri mesârifine nakden muavenette bulunmalıdırlar. İttihât yalnız kalbi olmamalı , kuru bir muhabbetten , duadan ibaret kalmamalı. Amelsiz iman makbûl olmadığı gibi bir meslek-i siyasiyenin hakikatine kâni olmakta o meslekte muvaffakiyeti temine kifâyet etmez. Bir fikr ve niyete yalnız kalben değil , fi'len de iştirâk etmek lazımdır. Müslümanlık , elhamdülillah müslümanım demekle anlaşılmaz ; i'mâl-i zâhire-i şer'iyeye ile sabit olur. Müslümanların bugün her yerde böyle zayıf ve hakîr kalmalarına başlıca sebep vezâif-i İslamiye'nin menâfi-i umûmiyeye ve fezâil-i

ictimâiyeye ait cihetlerini ifade-i kusûr eylemeleridir. Van'dan , Erzincan'dan , İstanbul'a gelerek Galata'da hamallık eden bir Ermeni günde bin zahmetle kazandığı üç , beş kuruştan Ermeni kilisesine , Ermeni mekteb ve hastahânesine , hatta Ermeni ihtilâl komitesine bile bir hisse-i îâne ayırıyor , veriyor. Müslümanlarda acaba bir Ermeni hamal kadar da vatanını seven ve fikr-i ittihâd ve teâvüne hıdmet arzusunda bulunan bir sahib-i cemiyet yok mu?

İmzasız , n.4 , s.1

ACEZE-İ NİSVÂN

Geçenlerde Paris gazetelerinden biri âteş-i isyân ve sefâlet içinde yanan Makedonya'dan bahsettiği sırada aç, öksüz, dermânsız kalmış birkaç yüz kadının müfettiş Hüseyin Hilmî Paşa'ya arz-ı hâl edebilmek için müttehiden Manastır'a doğru yola düzöldüğünü yazmıştı. Ecnebî gazetenin âdî bir rivâyet kabîlinden olarak derc ettiği bu kıyâm ve hareket bizce hicâb ve teessüfle telakkî olunacak vukûâtta biridir. Rumeli'nin köylü kadınlarını ekmek istemek için ayaklandıran o ihtiyâc-ı zarûrî muhâfaza-i hayât için hayvânlarda bile mevcûd bulunan hiss-i tabînin ilcâsından başka bir şey değildir. Acabâ hepimiz ufak bir hareket, nâfi bir gayret için o günleri, o açlık günlerini mi bekliyoruz?

İstanbul gazetelerinde “Eşkiyâ tarafından hâneleri harâb ve dûçâr-ı fakr u zarûret olanların bir ân evvel imdâdlarına yetişilmesi” hakkında irâdeler okunuyor. Birer âyet-i kübrâ-yı lutf u semâhat addedilen bu menhûs irâdeler ahâlînin yalnız eşkiyâ zulmüne uğrayan kısmını imdâda muhtâc gösteriyor; memleketin nasıl bir girîve-i belâ içinde mahvolup gittiğini bu sûretle de gizlemek istiyor. Hayât-ı millet tehlikede, sönüyor; halk hâlâ buna

birkaç kuruş îâne ile çâre bulunur sanıyor; her gün, her yerden, her sûretle yediği tokada, uğradığı hakârete sabr u tahammül ediyor, müstahak oluyor. Rumeli'nin o bîçâre köylü kadınları açlıktan ölmek tehlikesiyle derildi; biz o tehlikeyi davet edenlerin fiiline, şerrine gaflet ve sükûtumuzla iştirâk ediyoruz.

Cehâlet sevkıyla kadrimiz alçaldı, istikbâlimiz bir varta-i hevlnâke düştü kaldı; her yerde her şeyden evvel taleb-i ilmi, temîn-i adâleti emreden İslâmiyet'e mensûbiyetimiz bile azaldı. Küfr ü zillet, zulm ü meskenet içinde çürüdük, ecnebînin uşağı olduk. Yarın ecdâdımızın kanı bahâsına kazanılmış topraklardan Asya çöllerine doğru koğulacağız. Dağlarından hâlâ Osmânların, Hudâvendigârların aks-i sadâ-yı mehîbi işitilen o yerlerde bile barınacak, sığınacak bir köşe, bucak bulamayacağız. Bütün hukûkumuz elimizden alınacak, vatanın nesîm-i pâkini teneffüse bile hakkımız, kudretimiz kalmayacak. Dest-i ittihâdı birbirimize o zamân, o etrâfımızda tutacak bir yer kalmadığı zamân mı uzatacağız? Sesimizi yalnız o zamân hâlimize gülenlerden bir lokma ekmek dilenmek için mi yükselteceğiz?

Ferdâ kadar yakın görünen o siyâh günlerin karanlığı memâlik-i Osmâniye'yi çoktan bürüdü. Rumeli köşelerinde kanlı göz yaşları içinde aklını, yolunu gâib etmeden derdine dermân aramağa kalkan bîçâre köylü kadınlardan olsun ibret alalım. Ancak, kalblerimizde hissiyât-ı insâniyeden eser kaldığını böyle bir hâl-i meskenetten nefret ve istikrâhımızla ızhâr edelim. Belki âvâz-ı iştikâmızı dinleyecek kulaklar henüz tamâmıyla kapanmamıştır

İHTİLÂL

İstanbul Osmânlıların yed-i istîlâsına geçtiği zamândan beri ne azîm, ne müdhiş ihtilâllerin sahne-i hûnâlûdu olmuş, bir menba-ı mechûlden veyâ âfâk-ı dûrâdûrdan dökülerek iki sâhil-i behiştî arasından cereyân eder bir semâ gibi o mâî boğaz içinde hûn-ı nâhak-ı mazlûmîn ne kırmızı akıntılar, ne hûnîn girdâblar peydâ etmiştir. Efkâr ve itikâd-ı cihâna muhâlif olarak denilebilir ki Türkler kadar meyyâl-i ihtilâl bir millete târîhlerde nâdir tesâdüf olunur. Bu ihtilâller, hâl-i tabîisine halel gelmiş, her mevcûda temîn-i bekâ eden muvâzeneyi gâib etmiş anâsırın galeyânı idi, ki dokunduğu yerleri yakar ateşli emeller, pîşgâh-ı savletine tesâdüf eden mevânii pââmâl-i istihkâr eder vatanperver azm ü cezmler, mamûreleri yıkar kînler, masûmları öldürür garazlar bir sarsar-ı ânî gibi zuhûr ve hücûm ederek o zamânlarca Avrupa'nın, Asya'nın âlî bir tabaka-i siyâsî ve iktisâdîsine kurulmuş taht-ı Osmânîde hal' ve iclâslar, ve kemâl-i istiklâl ile azîm bir saltanata hükümfermâ olan vezîr-i a'zamları katl ve idâmlarla sükûnetyâb olurdu.

Acabâ bu millet niçin önüne çıkan mevânii sürükleyip bahr-i bîpâyân-ı ademe doğru sevk edecek kadar sellerle kanlarını döküyor, ekser ummânlar gibi heyecân, ve volkanlar gibi feverân hâlinde bulunuyordu. Şübhe yok ki Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da icrâ-yı nüfûz eden istibdâd bu milletin ulüvv-i cenâbına dokunuyor; şübhe yok ki kendilerine edilen zulüm haysiyet-i milliyelerini cerîhadâr ediyordu. Yolunda fedâ-yı cân ettikleri bir gâye-i hayâlleri vardı ki onu tamâmıyla tayîn edemiyor, ona tamâmıyla vücûd veremiyorlardı. Bu saltanat-ı azîmenin idâre-i umûmiyesini daha mükemmel, riyâset-i idârede bulunanları daha âlî görmek istiyorlardı. İdâre-i devletlerinde, hey'et-i ictimâiyelerinde bir noksân, bir kusûr olduğunu hissediyorlar, anlıyorlar, istibdâddan nefret ediyorlar, fakat bunlar için çâre ve devânın nerede olduğunu bilmiyor, bulamıyorlardı. Cüstücû-yı selâmet-i vatanla bîkarâr olan

fikirlerinin istibdâda tebliğini toplara bırakıyorlar, arayıp da bulamadıkları sözleri evfâh-ı nâriyeye havâle ediyorlardı. Toplar tebliğ ederken, tefekkür söylerken ne nâzenîn emeller yaralanıyor, ne âlî maksadlar vuruluyordu. Sultân Mustafâ-yı Evvel, Sultân Osmân-ı Sâni, Mehmed-i Râbi, Ahmed-i Sâlis edvâr-ı saltanatında zuhûra gelen o azîm ihtilâllerin müsâdif olduğu zamânlarda ilel-i milele devâ, milletlerin uğradığı felâketlere çâre, hey'ât-ı ictimâiyenin saâdet ve selâmetini temîn edecek esbâb-ı necât daha dünyâca malûm değildi. Yunan'ın, Roma'nın, Arab'ın medeniyetini nisyan eden o zamândaki bu mechûliyet cihetiyledir ki Osmânlılar tayîn etmekte, bir vücûd vermekte bîkarâr oldukları gâye-i hayâllerini feth-i memâlike hasrettiler. Bugün Mısır'ı zapt eden İngilizler, Cezâir'i Tunus'u aldıktan sonra şimdi de Merakeş'i zabta kalkışan Fransızlar, şu son günlerde Mançuri'ye istflâ eden Ruslar görülünce birkaç yüz sene evvelki Osmânlılardaki fikr-i istilâyı muâheze ve tayîne kimin hakkı olabilir? Feth-i memâlike münhasır bu emellerinden dolayıdır ki pâdişâhlarından "cülûsiye" olarak bir büyük belde, bir yeni kıt'a isterler, ve hazâin-i düvelde birinin kendilerine bahş edilmesini dilerlerdi. Bu istedikleri, diledikleri şeyler cihânın bir kısmından alınarak kendilerine verildiği için şımarmamışlardı. Kendilerine hükümrân olan Osmânlı pâdişâhlarının sebât ve metânete, cesâret ve fazîlete verecekleri mükâfât memleketler, kıt'alar olacağına halkın itimâd ve itikâdı hükm ü zamân icâbı idi. Hâl ve mevkiin, muhîtin efkâra, ahlâka, hattâ teşekkülât-ı uzviye ve tahavvülât-ı cinsiyeye kadar tesîri görülüyor. Mâverâünnehr'den gelerek Avrupa'nın en mühim nukâtında bulunan bir çok akvâm içinde, bahren ve berren birkaç devlet-i rakîbe ile hemhudûd olduklarından silâhı ellerinden bırakmıyorlardı. Ellerinden bırakamadıkları o silâhı gâh hâricde etvâr-ı muhakkırâneleriyle memleketlerini pâmâl etmek isteyen devletlere, gâh dâhilde zulm ü istibdâd ile haysiyet-i milliyelerini cerîhadâr eden pâdişâhlarına çeviriyorlardı. Şeyhülislâm-ı müstebid Feyzullâh Efendi'yi makâm-ı adl ü müşâveresinden, dâmâd-ı sefih İbrâhîm Paşa'yı mevki-i ikbâlden tard ile vücûdlarını izâle eden iki büyük ihtilâli, riyâset-i idârede hükümfermâ bir müstebid ile bir sefih aleyhinde bulunduğu için bazı müverrihler takdîr ediyor. Hâlbuki dünyâda nâdir görülen o iki büyük ihtilâl, müstebid ile sefihî pâre pâre ederek mahv ü ifnâ eyleyeceğine istibdâd ile sefâhetin esâsına tezelzül verse idi bugün Abdülhamîd icrâ-yı zulm ü istibdâd için ittikâ edecek bir yer bulamazdı. O büyük ihtilâllerle, kanlı hücûmlarla pâdişâhları tahtından indirerek sokaklarda sürükleyeceklerine, o tahtı, medâr-ı kıyâmı olan adl ü hürriyet sûtûnlarıyla yükselte idiler bugün o zelîl Abdülhamîd tırmanarak o yüksekliğe çıkamaz, pâdişâhlık için, o tahtı tahta-i tâbût hâline getiremezdi. Dâmâd İbrâhîm Paşa'yı ifnâ edenler, kâşâneleri, mamûreleri tahrîb ve şimdiki Boğaziçi'nde mamûr olan Halic'i serâser hâkberâber edeceklerine enkâzı milletin kalb ü fikrinden cemedilmiş

müessesât-ı âliye vücûdu getirselerdi hak ve adâlet, müsâvât ve hürriyet bugün bir melce ve penâh bulurdu. Velhâsıl bu ihtilâlleri ilmî ve felsefî bir sûrette idâre edenler olsa idi bugün vatan başka bir mevki-i mümtâz-ı ikbâlde bulunurdu. Bir kerre daha itirâf etmek lâzım gelir ki bu ihtilâllerin zamân-ı zuhûrunda kavânîn-i hürriyet, temîn-i hak ve adâlet gibi esbâb-ı tekemmülât milel-i dünyânın hiçbir tarafında vâzih, muhakkak bir sûrette malûm değildi. Görülüyor ki hakîkî ihtilâller yeniçeri odalarında, at meydanlarında, sokaklarda, Robespiyer'in, Danton'un, Mara'nın mezbaha ve maktellerinde değil zihinlerde, fikirlere. Sâatte yüz kilometre mesâfe tayıeden "otomobil" mâzîyi güzâr ile istikbâle doğru bir şitâb, zalâm-ı leyli tenvîr eden "lümîr elektrik" de nûr-ı zekânın zihinlerden şehirlere, memleketlere in'ikâsı olduğundan san'atta birer ihtilâldir. Devirden devire, batından batına tevârüs ve terâküm ederek mâzî denilen ölümün rehğüzâr-ı istikbâle yığıdığı itikâdât-ı bâtıla, efkâr-ı kâziBeyi pâmâl eyleyen Zola edebiyâta bir ihtilâldir. "Radinyum" ilmin bütün âlem-i insâniyette bir ihtilâlidir. Denilemez mi ki âlem-i efkârda vukû bulan inkılâb-ı azîm cihetiyle Fransa ihtilâli, ihtilâlden evvel husûle gelmişti. On Altıncı Lûi tâc ve tahtını terk ederek firâr eylerken tutulup da maktele getirilmese idi, Mari Antuanet'in bir gece içinde bemBeyâz olmuş başı cellâda teslîm edilmese idi, bîçâre evlâd-ı bîgünâhı, o rûy-ı zemîndeki umûr u muâmelât-ı insâniyeden semâda uçan bir kuş kadar mes'ûl olmayan zavâllı çocuk kâtil habshânelerinde bînâm u nişân olarak mahvolup gitmese idi acabâ Fransa ihtilâli vücûda gelemey mi idi?

Bize diyorlar ki terakkîye doğru gitmek için yürümek kâfi değildir, bir şitâb, bir şitâb-ı hûnrîzâne lâzımdır. İtikâdımızca insâniyete lâzım olmayan hûnrîzliktir. Avâma kan göstermemeli, kana alıştırmamalı, zîrâ o hâlde uyanacak behîmiyet-i insâniyeye hadd ü nihâyet bulunamaz. O şitâb-ı hûnhârâne ise mahrûmiyet-i medîde-i hasûdâne içinde tazyîk olunmuş kînlerin, hakka, büyüklüğe çarparak yıkıldığı için intikâm arar garazların, âlî, denî, nîkcû, bedhâh velhâsıl nâmütenâhî hissiyât-ı mütehâlîfe ve muârazanın galeyân ve feverânıdır. İnsân gâye-i hayâlinin, nâzenîn dilrübâ-yı ümîdinin binlerce ervâh-ı sağîre a'mâk-ı muzlimesinden feverân eden hissiyât-ı mütehâlîfe arasında, sokaklar ortasında, kaldırımlar üstünde kanlar içinde sürüklendiğini görmeğe nasıl tahammül eder? Bu ifâdâtımızdan Fransa ihtilâl-i kebîri aleyhinde bulunduğumuza zâhib olunmasın. Bilakis, insâniyet kendisine temîn-i selâmet ettiği için İngiltere, Fransa ihtilâllerine medyûn-ı şükrândır. Fakat ihtilâl-i kebîr büyüklüğünü lekedâr eden o kadar insân kanı dökmemekle de vücûd bulurdu. Robespiyer hayât-ı hûnhârânesinin son zamânlarında ihtilâli maksad-ı âlî-i insâniyete îsâl ve ı'sâd için yüz bin kişi daha öldürmekle fitrat-ı insâniyi değıştirmek fikrinde bulunmak ahvâl-i rûhiyeye, kalb-i insâniyete karşı ne büyük adem-i vukûftur. Yüz bin kişi öldürmek hilkat-i insâniyi,

insânda fitrî olan seyyiâtı nasıl tadîl ve ıslâh edecek? İnsâniyeti ıslâh ve i'lâ cellâdlar, makteller değil dehâlar, mekteplerdir.

Yalnız tabîat hareketinde batîdir. Kânûn-ı tekemmül bir terakkî-i tadrîcîdir. Bizim bugün bulunduğumuz gibi bazı müstesnâ hâller vardır ki tadrîc ile vücûd bulan tekemmülü tacîl etmek kâbil olabilir. Zîrâ ilme, felsefeye, bir gâye-i hayâliyyeye müstenid olmayan her fiil ve hareket -bugünkü Bulgar, Ermeni ihtilâlleri, Abdülhamîd katliâmı tarzındakiler...- bir şekâvet olduğu gibi hiçbir fiil ve hareketi müntic olmayan emeller, gâye-i hayâllerde zâyidir. Sultân Abdülazîz'i hal' eden asker kan dökmeğe ihtiyaç gördü mü?

İmzasız , n.55 , s.2

AVRUPA'DA TÜRKLER

Avrupa'yı yakından tanımak ve kendimizi Avrupa'ya tanıtmak Türkler için her cihetle fâideden hâlî değildir. Bu ise yalnız Paris'te veyâ Londra'da otelde misâfir gibi yaşamak veyâ bütün hayâtını kahvehânede hemşehrîleri içinde geçirmekle mümkün olamaz. Yabancı bir memleketin, milletin ahlâkına, hayâtına, terakkıyâtına hakkıyla vâkıf olmak için o milletin dârülulûmlarına, muteber cemiyetlerine girip çıkmak, büyük adamlarıyla, kibâr âileleriyle

münâsebet kesb eylemek lâzımdır. Bu muârefeden insân yalnız kendini değil milletini de müstefid eder. Garbın hemen her tarafına yayılmış Rumların, Ermenilerin bu münâsebâtan iktitâf ettikleri semere tahmîn olunabileceğinden fazladır. Ermeniler lehinde Fransız ve İngiliz gazetelerine yazılan makâlelerin kısm-ı a'zamı bu münâsebât-ı husûsiyenin netâic-i müsmiresidir denilebilir, zâten insânlar hep böyledir. Aynı şerâit dâhilinde bulunan iki kişiden hangisi yakından tanılırsa ona tabîaten diğerinden ziyâde mahabbet bağlanır. Son Türk-Yunan muhârebesi esnâsında Paris dârülfünûnunun teşrîh salonunda bulunuyordum. Bir muhâvere netîcesinde Fransız talebesinin bir kısmı yaşasın Türkler diğer kısmı da yaşasın Yunanlılar diye bağırmağa başladılar. Türkleri iltizâm edenler hep benimle münâsebette bulunanlar, diğerleri de bir Yunanlı talebe ile ülfet edenler idi.

Türkler ticâretle meşgûl olmadıklarından içlerinden hudûdu aşan pek azdır, Avrupa'ya çıkanlar hâriciye memûrlarıyla tahsîl için birkaç büyük şehre gelen -maatteessüf onun da adedi pek mahdûd- talebeye münhasır gibidir. Sefâret memûrlarının kısm-ı a'zamı liyâkatle değil iltimâsla gönderilmiş bendegândan ibâret birtakım ceheleden olduğu için memûriyetlerine lâyük cem'iyetlere girmeden hicâb ederler. Bu gürûh bütün vakitlerini zevk ve sefâhet âlemlerinde, fâhişeler peşinde geçirdiklerinden ne ecnebîleri anlayabiliyorlar, ne de onlara Türkler hakkında güzel bir fikir verdirebiliyorlar. Meselâ bunlardan birine Paris hakkındaki fikri sorulsa hiçbir dârülulûma ayak atmadığından, hiçbir kibâr ve âlî cem'iyete girmediğinden "Efendim Paris dediğiniz umûmî bir fuhuşhânedir ibârettir." der. Hattâ Paris hakkındaki fikrini ufacak bir cümle ile tavsîf edebildiği için çehresinde bir tefahhur alâmeti bile hisseder. Memûrîn-i sefâretin bir kısm-ı cüz'îsi dirâyetli ise de bunlar da iltimâssız kısmına mensûb fukarâdan olduğu için parasızlık belâsıyla memûr buldukları memleketin muteber cem'iyetlerine ayak atmağa cesâret edemiyorlar. Bu sebebden milletimiz bu sınıf nâmûslu ve ehliyetli memûrların vücûdundan memâlik-i ecnebiyede de bir semere iktitâf edemiyor. TaleBeye gelince: Bunların killeti, hâl ve mevkileri, meşgûliyetleri millete fâide verecek münâsebâta müsâid değildir.

Fransızca Meşveret'in intişârı ve bilâhere Murâd Bey ve sâirenin Avrupa'ya firârı Türkler için Avrupa'da yeni ve pek fâideli bir zemîn-i münâsebât açılmasına sebep oldu idi. Vâkıâ Genç Türkler nâmıyla meydân-ı ictihâda atılan bu mültecîler beş on kişiden ibâret bir fırka-i kalîleden mürekkeb idiyse de neşriyâtı ve alelhusûs o zamânlar Türkiye'de cereyân eden vukûâtın ehemmiyeti sâyesinde bütün Avrupa'nın dikkat ve teveccühünü kendi üzerlerine celbe ve bu sûretle az zamân zarfında pek büyük ve nâfi münâsebâta muvaffak oldular.

Fırka-i mezkûrenin bu teşebbüs-i vatanperverâneleri dâhilde bulunan vatandaşlarımızı ikâz için ne kadar ehemmiyetli bir fiil idiyse Avrupalıların Türkler hakkındaki fenâ fikirlerini tebdîle ve onların teveccühâtını milletimiz üzerine celbe vesîle olmak için de o derece fâideli bir vak'a idi. Âh bu vekâyî-i târîh milletimiz ve istikbâl-i vatanımız için bize ne güzel bir devre-i ikbâl güşâd ediyordu! Derhâl Avrupa'nın bütün efkâr-ı münevvere ashâbı bu ufacık (koloni)ye asırlardan beri istibdâdın netîce-i kahrında ezilen şarkın bir necm-i ümîdi nazarıyla bakmağa başladı. Onları alkışlamakta, teşvîkte, rüesâsı hakkında sitâyîşkârâne makâleler yazmakta en büyük muharrirler yekdiğeriyle müsâbakaya girişti, umûr-ı hâriciyeye az çok vâkıf hiçbir Fransız yoktu ki tesâdüf ettiği bir Osmânlı'nın milliyetini öğrendikten sonra "Siz Jön Türklerdensiniz değil mi?" suâl-i teveccühkârânesini îrâd-ı ihtiyâcını hissetmemiş olsun.

Bu teveccühler, bu sitâyîşler Genç Türklerin şahıslarından ziyâde takîb edeceklerini ilân ettikleri mesleğe, o meslek-i hürriyetperverâneye idi. Bu teveccühten müstefid olan ise hiç şübhesiz vatanımız milletimiz idi, o derece ki hâk-i vatani lekeleyen masûm kanlarından o zamâna kadar Türkleri mes'ûl tutan Ermeniler bile o mes'ûliyeti Türk milletinden kaldırıp Yıldız sâkinlerine yükletmek mecbûriyetini hissetmeğe başladılar.

Mübâlağasız denilebilir ki Türk milleti bu kadar küçük bir ordu ile, bu kadar az bir kuvvet ve fedâkârlık ile altı asırdan beri böyle parlak bir muvaffakiyet-i maneviyeye birinci defa olarak nâil oluyordu. Evet bu muvaffakiyet o derece büyük, o derece müessir idi ki bir taraftan Avrupa'da Türk aleyhinde köklenmiş efkâr-ı bâtılayı, sû-i emelleri mahabbet ve teveccühe tebdîl ediyor, şarkı garba ısındırıyor; diğer taraftan da dâhilde vatandaşlarımız kalbinde uyandırdığı şu'le-i necât ile Yıldız sâkinlerini tir tir titretiyordu.

Avrupalıların bu firkaya bu derece mahabbet göstermesi acabâ neden ileri geliyordu? Mütefekkir ve munsıf Avrupalılar adâlet ve hürriyet tarafdârı ve istibdâd düşmanı olduklarından meydân-ı harbe atılan Genç Türkler'in vücûdunda kendilerinin nice kanlar bahâsına nâil oldukları saâdetin peyrevleri ve alelhusûs kanâatle kabûl ettikleri efkâr ve hakâyıkın şarklılar nezdinde bile icrâ-yı tesîr ettiğini görerek bu teşebbüsü kendileri için dolayısıyla bir eser-i muvaffakiyet gibi telakkî eyliyorlardı. İşte onun için Genç Türkler'e ibrâz-ı mahabbet ediyorlardı. Lâkin her şeyde olduğu gibi bu mahabbet ve teveccühün bekâsı da kaydlara merbût idi. Sebât ve metânet ve nâmûskârâne hareket o kuyûdun esâslarını teşkîl ediyordu.

Acabâ Genç Türk nâmıyla meydâna atılanlar bu şürûta riâyet etti mi? Ne gezer, bütün âlem-i medeniyetin bu derece dikkatini celb eden bu kahramânlar iktidâr-ı şahsîlerinden ziyâde hâl ve zamânın yardımıyla vatan ve milletlerine nice hıdemât hâzırlayan bu güzel ve âlî fırsatı kendileri için büyük bir eser-i tâli' gibi telakkî ile istihsâl olunan teveccühât-ı

âmmenin, o bîbahâ semerâtın bekâ ve devâmına olanca kuvvetleriyle çalışacaklarına heyhât birkaçı istisnâ edilirse hemen kısm-ı küllîsi yalnız vatanperver ve Osmânlıları değil hattâ nâmûslu ecnebîleri bile dâğdâr-ı teessür edecek bir sûrette o mahabbetlere, o teveccühlere zerre kadar lâyük olmadıklarını yine aynı sür'atle âleme gösterdiler. Kimisi âilesinin perîşânlığını vesîle ittihâz ederek bir memûriyetle dâhile girdi; kimisi de bundan daha âdî hissiyâta tebaiyetle bir menfaat-i mâddiye mukâbilinde cebînâne hâricde memûriyet almak zilletine tenezzül etti. Bu sûretle nâmûs-ı millete unutulmaz bir darbe vuruldu.

Nâmûskârâne sebâtla bu yolda hiçbir fedâkârlıktan ictinâb etmemek vatanperverliğin elifbâsını teşkîl ettiği için mücâdele-i hürriyet meydânından tekrâr istibdâd kucağına ric'atin vatana ne büyük bir hıyânet olduğu münâkaşaya bile değmez. Bir insân milletinin hukûkunu müdâfaa maksadıyla meydâna atıldığı, bâhusûs bir fırka nâmına çalıştığı zamân o fırkanın, o milletin o şahıs üzerinde bir hakkı olur. Daha açık söylemek lâzım gelirse o şahıs hürriyetini gâib eder. Avrupa'ya gelmiş bir tâcir gibi şimendifer biletini alıp İstanbul'a veyâ meydân-ı cihâdı terk ile sefâret, tabâbet ve kitâbet veyâ âteşemiliterlik mevkiine geçemez. Geçerse milletin hakkına, nâmûsuna taarruz ve emniyetini sû-i istimâl etmiş olur. Bir de vatanperver nâmıyla kendiliğinden meydâna atılan her ferdden en evvel beklenen şey fedâkârlıklardır. İhtiyâc-ı mâddî veyâ İstanbul'daki kızının hasreti bu şartlara riâyet etmemek için bir özür olamaz, kendilerine vatan müdâfii süsünü veren bu sahte Genç Türkler bu şartların hiçbirine riâyet etmediler. Kimi Şûrâ-yı Devlet'e azâ oldu, kimi de neşriyâta daha ziyâde kuvvet vermek gibi ancak çocukları iknâ edebilecek riyâkârâne bahânelerle hâricde hükûmetin tekâlîfini kabûl etti. Bu harekât-ı nâmûşşikenâneyi gören Avrupa, Türklerin en hassâs ve münevver fikirli olanları böyle olursa diğerleri nasıl olacaktır! demeğe ve Türkler hakkındaki eski fikirlerine hem de daha büyük bir kuvvet ile itimâd etmeğe başladı.

Avrupalılarda tagayyür etmez bir kânûn vardır ki o da iyiyi taltîf fenâyı tedîb etmedeki muhassenâtın hakîkatine itikâddır, iyilerin ibkâ-yı nâmı için heykeller dikerler; kötülerini de hiçbir zamân unutmak ve cezâsız bırakmak istemezler. Bu yakınlarda hürriyet ocağı denmeğe lâyük bir memleketin hükûmeti sâhte vatanperverlerden birini şantajcılık denilen ahlâksızlık töhmetiyle hudûdundan dışarı attı, eğer bu hakâret sâhte vatanperverlik sâyesinde bin beş yüz frank maâşa, binlerce frank ihsâna, mütemâyiz rütbesine nâil olan o Türk'ün yalnız şahsına münhasır kalıp da Türklüğe hiç cihet-i taalluku olmasa idi her nâmûslu Türk'ün bu cezâ-yı lâyıktan dolayı sefir Münîr Paşa'dan ziyâde sevinmesi îcâb ederdi, vâesefâ ki vurulan darbe-i tahkîrden asıl zarardîde olan nâmûs-ı millettir. Bu münâsebetle İsviçre evrâk-ı havâdisinin vatanperver kisvesi altında menfaat-i şahsiyeden başka bir şey aramayan o bîbaht Türk

aleyhinde ve dolayısıyla Türklük hakkında dermiyân ettikleri acı mütâlaalar Türkler için cidden şâyân-ı ibret olacak hâdiselerdendir.

Biz Osmânlılar Avrupalılar gibi değiliz. Ne bize iyilik edenlere minnetdârlığımızı îfâ etmesini biliriz, ne de fenâlık edenlere lâyık olduğu cezâyı vermeden tahassul edecek fevâidi takdîr edebiliriz. Hattâ ekseriyâ fenâları iyilerden bile tefrîk edemiyoruz. Geçenlerde, haysiyet-i milliyeyi pâmâl ettikten sonra veremden vefât eden sâhte vatanperverlerden birisi için hür memleketlerde yaşayan Müslümânlardan bir firkanın mevlûd okuttuklarını hayretle işitmiş idik.

Bu satırları yazan âciz, son devirlerde nâmûs-ı millete leke süren bînasîblerin isimlerini hâtırdan çıkarmamayı vazîfe-i milliye ve insâniyeden addeder.

İmzasız , n.65 , s.2

TÜRKLERDE TENÂKUS-I ZÜRRİYET

Medenî devletler ahâlînin refâh ve saâdetini, tezâyüd-i nüfûs ve ticâretini bir ân nazar-ı dikkatten dûr tutmadıklarından taht-ı silâha davet olunan kur'a efrâdının hıdmet-i muvazzafa müddetlerini iki sene tenzîl ettiler daha bile tenkîse lüzûm görüyorlar. Osmânlı ordusunda müddet-i nizâmiye üç sene olduğu hâlde bununla da iktifâ olunmayarak Türk askerleri altı, yedi hattâ sekiz seneye kadar terhîs edilmeyerek silâh altında alıkonuluyor; ve bundan millete zürriyetin tenâkusu gibi gayr-i kâbil-i tamîr bir zarar geliyor. Rum, Ermeni gibi askerlikten muafv olan bir Osmânlı tebaası yirmi sekiz yaşına vâsıl olduğu zamân birkaç çocuk babası, dükkân, ticâret sâhibi oluyor. Hâlbuki yirmi yaşına girer girmez taht-ı silâha alınıp sekiz sene askerliğin ve bâhusûs bizim orduda her türlü mahrûmiyetin tesîriyle çürümüş, âdetâ malûl bir hâlde memleketine avdet eden bir Türk ne âile sâhibi ve ne de bir ticâret veyâ zirâat ehli olabiliyor. İki eli böğründe kalıyor. İşte bu sûretle Türk unsuru ve ticâreti günden güne tenâkus ediyor. Ve memleketimizde bulunan diğer anâsır tezâyüd ve ashâbı zengin oluyor.

Askerin böyle senelerce silâh altında terk edilmesinin başlıca esbâbı: Türkiye'de hükûmet-i Hamîdiye'nin asâkir-i Osmâniye'ye mâh-be-mâh maâş i'tâ eylememesiyle hükûmetin neferâta her sene birkaç maâş medyûn kalmasıdır. Bu askerler istibdâl edildikten işbu güzeşte maâşlarını musırran talep eylediklerinden gerek bu akçeyi savsaklamak ve gerek neferâtın harcırâhlarına sarf edilecek meblağı vermemek için gûyâ idâre-i maslahat ve ekonomiye riâyet diye askeri böylece senelerce silâh altında alıkoyuyorlar.

Haklarında revâ görülen bu zulm ü taaddîye, bu haksızlığa tahammül edemeyen askerler bihakkın isyân ediyorlar. Trablusgarb'da, Sûriye'de silâhlarını sokaklara atarak câmilere doluyorlar.

Rumeli'de ümerâ ve zâbitânı darb ve cerh ediyorlar, mevkilerini terk hâsılı envâi uygunsuzluklar çıkarıyorlar. Orduda terbiye ve itâat-i askeriye külliye gâib oluyor. Âdetâ asker ikinci bir yeniçeri ordusu hâlini alıyor. Terbiye ve itâat-i askeriyesi muhtell olmuş bu askerle ne iş görülebilir? Bîçâre askerlerimizin kısım-ı a'zamı zâten memleketine hasret olarak terk-i hayât ediyorlar. Arabistân'ın kızgın güneşi altında, Rus, Karadağ hudûdlarının

dondurucu soğukları ve karları içinde envâi hastalıkla malûl olarak hastahânelerde ölüyorlar. Hele askerî hastahânelerimizde bir neferin öleceğine kat'iyen emîn olmadıkça tebdîl-i havâ tezkiresi vermemek hemen kâide hükmüne girmiştir. Hâtîme-i hayâtını istidlâl ettikleri malûlîn-i asâkir-i Osmâniye hastahânedede vefât edip de cenâzesiyle meşgûl olmadan ise esnâyı râhta olması daha kolay geldiğinden hâlet-i nez'e gelmiş hastaları yola çıkarıyorlar. Bunların vapurlarda veyâ şimendiferlerde hiçbir sûretle istirahatleri temîn edilmediği âşikârdır. Zuafâ-yı askeriye yollarda gömüle gömüle içlerinden onda bir veyâ ikisi ancak memleketine varıyor; o da hânesinde vefât ederek felâketine hâtîme çekiyor. İşte bu hâlin devâmı Türk unsurunun tenâkusuna, ticâret ve sînâatin tedennîsine ve orduda itâat-i askeriye ve ahlâk-ı hasenenin gâib olmasına, hâsılı düşmanlarımızın taâlî ve bizim mahv u harâbımıza sebep oluyor.

İki Asker , n. 86 , s.4

Hayâtımızı tabîatın istîlâ-yı tahrîbâtından koruyan yine fitratın halkımıza bahş eylediği bu silâh-ı mehîb-i hafîye mümâsil kuvvâ-yı esâsiye ile urûk-ı ictimâiyemizi canlandırmalıyız ki bizi için için kemiren derdlerden yakın bir âfide kurtulmuş olalım. Bu sernâme-i makâlden tereşşuh eden manâ-yı ulvî-i cidâli anlayacak içimizde gerçi pek az bulunur. Bütün amâl-i güzîn-i medeniyet, bütün envâr-ı hayriye-i beşeriyet hep mütefekkirîn-i ümmetten beklendiği içindir ki biz de bu mübâhasemizi o zevât-ı irfân ve fazîlete hasr eylemek isteriz.

Hayât-ı müstakbele-i millet bir esâs-ı metîn üzerine binâ edilebilmek için ehem ve elzem olan vesâit dâimâ yazılmalı ve bin kerre dahi olsa tekrârından çekinmemelidir, ki yakın bir zamânda azamet ve kemâlâtıyla hayyiz-i ârâ-yı husûl olabilsin. Eşî'a-i evvelîn füyûzunu olsun görmeğe teşne bulunduğumuz terakkîyât-ı mâddiye-i medeniye, inkılâbât-ı refîa-i fikriye, teceddüdât-ı bihîn-i ictimâiyedir ki sohbethâne-i irfân ve kemâlde en müşfikâne, en mutenâ müdâvâtıyla iliklerimize kadar işlemiş olan ilel ve eskâmdan bizi kurtaracak, dimâğlarımızın, nüsha-i idrâkâtı bu nûrin-sehâb-ı kesîf-i hodperestîyi çâk çâk eyleyecektir. Fakat bu son sözden zannedilmesin ki hodperestliğin büsbütün aleyhinde âmâl ve mülâhazât-ı indiyeye beslerim. Hayır, bilakis pek şedîd tarafdârıyım. Fakat bir fark-ı mühim ile ki benim telakkî ve takdîr eylediğim bir başka türlü hodperestîdir: Felsefenin bittedkîk dimâğda merkez-i vücûdunu bize anlattığı hodperestî-i aslî-i beşerin terbiye-i ciddiye ve metânet-i ahlâkiye ile bezenmiş olanıdır. İşte budur ki insânlığı insâna anlatır. Seviye-i ictimâiyeyi yükseltir. Ve bu sâyededir ki rûkn-i rekîn-i medeniyet olan taksîm-i amâl düstûr-ı hikmetine tevfikân bir adam azm-i şedîd ile mesleğinde enmûzec-i gayret ü himmet gösterebilir. Bu secâyâ-yı mümtâze ile mütehallî ve mütehallık olan İngiliz kavmindeki âsâr-ı metânet ve himmet akıllara hayret verecek kadar bülenddir. Bunların pîşvâ-yı teşebbüsâtı dâimâ “ben”lik bu ciddî hodperestîdir. Ve yine kemâl-i itimâd ile itirâf eyleriz ki hîredfersâ-yı ukûl olan bunca havârik-ı medeniyetin müessir ve mübdii bu güzel “ben”liktir. O hâlde evvelce mahvını dilediğim hodendîşi umûmun bildiği ve herkesçe menfûr olan hodperestîdir. Her türlü terakkîyâta sedd-i hâil olan bu galîz şeyin rûh-ı ictimâîmizden refîni temîn edecek yegâne çâreden ve zâten her tabîb-i ictimâînin lüzûm gösterebileceği dârû-yı şifâsâzdan bahsetmek isteriz. Hodperestîyi bilfarz uzviyât-ı sağîreye benzetirsek bunlar gibi müfid ve muzır nâmlarıyla iki nev'e ayırmak lâzımgelir. Ecsâm-ı uzviye-i hurdebîniyenin müfid olanları uzviyete usâre-i hayâtbahş eylediği gibi “hodperestî-i mergûbe” de uzviyet-i ictimâiyeye nesg-ı hayât verir. Ecsâm-ı uzviye-i hurdebîniyenin muzır olanları uzviyeti sümûm-ı intân ve marazla nasıl mahv u harâb eylerse “hodperestî-i merdûde” de uzviyet-i ictimâiyeyi ducâr-ı infisâh eyler. Sahne-i tabîatta mikropların iki unsur-ı mütezâdesi arasında dâimî bir cidâli hayât hükümfermâdır. Bunun safahât-ı muhtelifesini tedkîk edelim. Müfidin muzır

galebesini temîn eden esbâbı anlayalım: Toprak, bizi en fecî ve en tâkatşiken ihtilâcât ile mahv u tebâh edecek kezaz, şarbon ve emsâli birçok emrâz-ı mühlikenin muzır mikroplarını câmi olmakla berâber bunların kuvâ-yı muhribelerini izâle eyleyecek müessirât-ı tabîyeye marûz olduğu gibi sath-ı arzı birçok enkâz-ı uzviyeden ve o muzır mikroplardan tathîr edecek ayrıca daha birçok müfid mikropları da muhtevîdir. Demek toprak gibi anâsır-ı câmidеyi bile televvüsten vikâyeten hilkat oraları birtakım müfid mikroplarla doldurmuş ve bunları diğer büzeyrâta ve sâir mevâdd-ı uzviye-i muzırraya musallat ederek ceng-i dâimî içinde bulundurmuştur.

En belîğ ve en güzel bir misâl daha:

Ufak bir katre-i dem hurdebînle muâyene edilince bir yığın şeyler ve bunların miyânında da mühim bir unsur-ı hayât görülür. Bu da: “Fagosit-küreyvât-ı Beyzâ” denilen hayâtdâr hücrelerdir. Bunlar beden-i insânîyi kâinât-ı gayr-i mer’iyeden mütemâdiyen savlet eden mikroplardan muhâfaza eder ve âdetâ onlarla cenkleşerek galeBeye çalışır. Muvaffak oldular mı biz de yaşamakta devâm ederiz, mağlûb olurlarsa mâlikâne-i uzviyet muzır mikropların yed-i kakhârânesine geçer ve o zamân şule-i hayâtımız da söner, gider.

“Hodperestî-i merdûde”yi, bu ictimâiyetin muzır mikroplarını ortadan kaldıracak da “hodperestî-i mergûbe”dir. O hâlde bu da büyük bir kuvvetle sahne-i ictimâiyemize intişâr etmelidir ki biri iyi diğeri kötü bu iki âmil-i ictimâî arasında bir mücâdele bir “fagositoz” gavgâsı gibi başlasın. Fakat bu harb u darbde muvaffakiyetin şân ve şerefîn iyi cihette kalabilmesi için de kuvvetli fogositler ister ve o zamân ahfâdımız da bütün manâ-yı kemâlâtıyla zirve-i bâlâterîn-i mes’adete irtikâ edebilir. Bu dilâver bu kahramân fagositleri, o metîn şübbân-ı müstakbeleyi de ancak medfenlere benzeyen şimdiki mektebler değil, asıl mektebler ihzâr edebilir.

Her türlü güzel emeller, her türlü büyüklükler mektebden gelir. Sehâb-ı kesîf-i zulmeti yırtacak nûr, mekteb sıralarından saçılır. Çocuk anadan doğarsa ana da mektebden doğmalı. Kırk kişilik köylerde bile mektebler açmalı “ben”liği fakat cevher-i rûhta yerleşmesi elzem olan asıl (ben)liği, insânı insân edebilen o güzel (ben)liği ele alarak mektebler açmağa teşebbüs etmeli. Hükûmetten beklemeyerek “ben”likleri, servetleri icmâ ederek hemen şimdiden mektebler güşâdına başlamalı. İngilizler gibi her şeyi kendimizden beklemeğe, hükûmete bâr olmamağa çalışalım. Kız ve erkek çocuklar kâmil tahsîl-i ilm ü marifetle açılmalı.

Kıymetdâr bir hanımımızın, bir üstâd-ı ulviyetperestimizin rûh-ı maâlîpesendinden yükselen âvâze-i îkâzı bir kerre daha dinleyelim: Mekteb, mekteb, dâimâ mekteb! Her emel için mekteb, mükemmel ordu için mekteb, ticâret için, sanâyi için mekteb, donanma için

mekteb... Her ne ki istenilirse, ne türlü terakkî istenilirse esâslı ihzârı için yine mekteb. Hulâsa her şey için rûh-ı metîn olan, zamâne silâh-ı a'zam ve ekmeli demek olan mekteb!..

Yazıldıysa da tekrâr edelim: Fransızlar Napolyonlarıyla dünyâyı lerzân ederken Almanlar sessizce açtıkları zâhirde hiç; hakîkatte pek büyük olan mektepleri sâyesinde birkaç sene sonra o ufak mektebli çocukların devre-i civânîlerinde, devre-i mütekâmile-i vicdânîlerinde o koca Fransızları münhezim ettiler ve işte o zamândan beri ehemmiyeti daha ziyâde anlaşılan bu kuvvet; bu kuvve-i muhteşemeye beşeriyet gittikçe daha müştâkâne daha mütehasisâne sarılmağa başladı. Neden biz de ona bütün varlığımızla, bütün cânımızla sarılmayalım! O hümâ-yı selâmetin cenâh-ı âtîfetine sığınarak neden müdâfaa-i mevcûdiyete şimdiden hâzırlanmayalım? “Düşmanın gibi silâhlan” buyurulmuyor mu?

Evet, sâye-i mektebde yetişecek nevnihâlân-ı vatandan teşekkül edecek müstakbelin nesli kerîm-i irfânı sahne-i pürcehl-i hayâtı büsbütün değiştirir, müteâlî kılar. Hiçbir dakîka fevt etmeğe gelmez, hemen mektebler açılınsın, nûr-ı irfân yapılsın. İşte asıl nuhbe-i emel, gâye-i tâbân-ı hürriyet o zamân bütün cezbeleriyle tecellî eder. Hâlin hırpalayıp pâmâl-i zevâl edeceği eserleri o pesendîde âtî-i münevver âgûş-ı nerm ü hârında besleyerek, okşayarak yetiştirir.

Hayât-ı müstakbel-i millet, mektebin sadr-ı gayretefzâ-yı medeniyette metînâne yetişecek çocukların teşebbüskârî-i müstakbelelerine bağlıdır. Bunlar tekâmülât-ı lâzime-i cedîdeyi iktisâb ettikçe hayât-ı milliye-i âtiyede bir kisve-i nevîn ve dilnişîne bürünür, dâimâ zinde: her dem tâze kalır ve o zamân-ı muallânın mihrâk-ı nûrânûrundan iltimâ edecek olan huzme-i şa'saabâr-ı medeniyet sahn-ı deycûru mücellâ bir tâbişgeh-i feyzâfeyz-i irfâna çevirir. O zamân kapalı gözler hakîkatî, hakîkat-i hayâtı bütün hisseviyât-ı maânîsiyle görür, bugün en büyük müşkilât ile tesîsine muvaffak olunamayan bazı nev'-i teceddüdât o zamân kendiliğinden vücûdyâb olur ve hiç de itirâz edene tesâdüf edilmez. Edilse de o dîde-i huffâş tuğyân-ı telâtumnûn-ı envârile büsbütün kamaşır hareket edemez olur. Kendileri de emvâc-ı tûfânmay-ı terakkıyât arasında boğulurlar ve boğulacaklardır.

Zamân, bir mecrâ-yı süyûl-ı âteşindir ki önüne geçmek isteyen hâili devirir, sürükler, yakar kavurur, kül eder. Kül olmaksızın o mecrâyâ katılabilmek de bir hüner!..

4.2. Eğitim

SEYÂHAT-İ İLMİYE

“İtlibü’l-ilmü velev bi’s-sîn”

Bundan evvelki “Hicret ve Hurûc” serlevhalı makâlemizde hükümet tarafından Osmânlıların memâlik-i ecnebiyeye seyâhat eylemelerine müsâade edilmemesi bizde maârifin ve ticâretin de terakkîsine mâni oluyor, demiştik.

Terakkî ve temeddün eden memleketlerde talebenin daha mektebde iken husûsî muallimler marifetiyle seyâhate çıkarıldığı malûmdur. Mektebden aliyyü’l-a’lâ şehâdetnâme alan şâkirdâna bir veyâ iki sene ecnebî bir memlekette ikâmet etmeleri için mikdâr-ı kâfi para vermek usûlü bizden başka hemen her yerde cârîdir. Mekâtib-i âliyede ikmâl-i tahsîl ettikten sonra âlemi devre çıkmak bugün tahsîlin âdetâ en mühim bir fer’-i mütemmimi sırasına girmiştir.

Paris, Londra ve Berlin gibi büyük şehirlerde malûmât-ı müktesebeyi tevsî ve teşyîde medâr olacak o kadar kütübhâneler, müzeler, hayvânât ve nebâtât bahçeleri varken yine Fransız, İngiliz ve Alman gençlerinin acâib ve garâib-i âlemi ve bedâyi ve terakkiyât-ı medeniyenin her tarafta tatbîkını görmek, anlamak için seyâhat etmek mecbûriyetinde

buldukları nazar-ı insâf ve teemmüle alınacak olursa bu gibi vesâit-i tahsîliyen külliyyen mahrûm olan Osmânlıların seyâhate lüzûmları bir kat daha teBeyyün eder.

Memleketimizde o şeyler mevcûd ve pek mükemmel olsa bile yine taleb-i ilm maksadıyla dünyâyı gezmek bize bir emr-i dînîdir: Namaz kılmak, oruç tutmak derecesinde sevâb bir farîzadır. Dîn ve millete cidden hâdim olan büyük halîfeler devrinde İslâm'ın ulemâsı ve tüccârı bu emre riâyet ederler, bütün cihânı dolaşırlardı; bilâd-ı Rum ile mübâhesât-ı ilmiyede, Hind ve Çin ile münâsebât-ı ticâriyede bulunurlardı. Ümmetin kuvvet ve serveti bu sâyede genişler; devletin şevket ve azameti tezâyüd eylerdi.

Halîfe-i zamânın evlâd-ı müslimîni böyle hayr u selâmeti mûcib ferâiz-i İslâmiyeyi edâdan meneylemesi ve en mühim bir vâsıta-i terakkîden mahrûm bırakması şerîata mugâyir ve İslâmlar hakkında gâyet muzır bir hareket-i dalâlet değil midir?

Pâdişâh bilhâssa on sekiz yirmi yaşlarından yukarı olan gençlerin memleketten çıkmalarını istemiyor; bunların Paris'te, Cenevre'de bulunan ıslâhât tarafdârlarıyla ihtilât etmelerinden korkuyor. Lâkin zenginlerden, bâhusus memûr olmayan eşrâf ve muteberândan biri on, on iki yaşındaki oğlunu Almanya'daki veyâ Amerika'daki leyli sanâyî mektebine gönderecek olsa acabâ o da müşkilâta uğrar mı; uğramadığı hâlde İslâm zenginlerinin bu kadar bir müsâadededen olsun istifâde etmemeleri pek büyük bir kabâhat sayılmaz mı?

Bu bahse dâir Mısır fevkalâde komiserliği sâbık baş kâtibi merhûm Ârif Bey'in "Bin Bir Hadîs-i Şerîf Şerhi" eserinde iki mütâlaasını okumuştuk. Bunları vakit ve hâle münâsib olduğu için buraya muhtasaran derc etmeği kendimize bir vazîfe bildik:

"Ulemâ-i eslâf, garb şark, bu'd ve kurb demeyip, diyâr diyâr kârbân ve kavâfil-i tüccâriye ile ekserîsi piyâde ve her türlü şedâid-i harr u berdi iktihâm ederek seyâhatle tahsîl-i ilm ü kemâl etmişler. Aksâ-yı şarkta bulunan nice ulemâ gâyet-i hudûd-ı garbda işitilen bir ilmin dâhil-i halka-i tadrîs ve tederrüsü olmak üzere aylar senelerle her türlü ihtiyâc içinde yol yürümüşler ve âkıbet nâil-i emel olmuşlardır. Yunan ve Latin lisânlarına varıncaya kadar tahsîlden tevakkî etmemişlerdir..."

"Benî nev'imiz haslet-i taklîd ile de mecbûl olduğundan cem'iyet-i beşeriye içinde her terakkînin husûlü göreneğe tâbidir. İnsân görür ve işitir ise nazar-ı basîreti açılır. Lâkin görmek işitmek gibi değildir. Elbette görmek işitmekten daha bin kat ziyâde nâfidir... Bir kavimde mevcûd olan âsâr-ı terakkî, esbâb-ı miknet veyâ san'at ve ticâret mücerred bir kerre görmek ile diğer kavme de intikâl eder.

"Asya, Afrika, Amerika'nın bilâd-ı şâmilasından kat'ü'n-nazar, şu asırda esbâb-ı seyr ü seferin kesb-i kemâl etmesiyle komşu kapısı şeklini alan Avrupa'da acabâ bir Türk tâciri ve müteharrî-i menfaat bir Türk seyyâhı bulabiliyor muyuz; ne gezer!

“Mâdemki kavmimizde fikr-i seyâhat yoktur. Hükûmet bizi zor ile seyâhat ettirmeli, o fikri bizde îcâd eylemelidir. Bizi bir devr-i terakkîye sokmak için hükûmetimiz Anadolu ve Rumeli’de memleket ayânı ve köy ağaları gibi ashâb-ı emlâk ve arâzîden her sene yirmişer, otuzar nefer mücerred Avrupa’yı ve ondaki zirâat ve ticâreti, ormanların hâlini, maâdinin sûret-i istimâlini köylerin, yolların derece-i intizâmını, şöylece bir dışından yalnız gözleriyle görmek için masrafları devlet hazînesinden verilmek şartıyla, bir âkıl reîsin kumandası altında kerhen ve cebren gönderilir de bir kaç ay seyâhat ettirildikten sonra memleketlerine îade edilirler ise pek büyük kazancı mûcib olur. Hattâ diyebilirim ki elli senedir mekteplerde ihtiyâr ettiğimiz masraftan, sarf ettiğimiz emekten hâsıl olan nef’-i millînin on misline müsâvî bir menfaate, yalnız on sene kadar bu amelî mektebe talebe devâm ettirmekle nâil ve muvaffak oluruz. Bu da senevî on bin lira kadar bir masraf ihtiyârıyla vücûda gelir ki terakkî-i kuvvet ve ticâretimiz emrinde fedâ edilmekte olan meblağ miyânında mikdâr-ı mezkûr hiç mesâbesinde kalır

İmzasız , n.17 , s.3

NÛR VE ZULMET

İnsânlar nefisleriyle muhât oldukları eşyâ hakkında tevsî-i malûmât ettikten sonra tasnîf-i ulûma kalkışmışlardır. Kurûn-ı evveliyedeki tasnîfât-ı ulûmun en meşhûru Aristatalis-i hakîmin tasnîfidir. Yunan-ı kadîmin bu dehâ-yı bîhimâlinden sonra edilen tasnîfâtın olup menşei beşinci asr-ı mîlâdiye kadar çıkan quadrivium, trivium taksîmâtı, bütün kurûn-ı vüstâ medâris-i Hristiyâniyesinde mer'î idi. Medâris-i İslâmiye'de şimdiye kadar câriyyü'l-hükm bulunan tasnîf-i ulûm mezkûr kurûn-ı vüstâ taksîmâtına benzemekle berâber aynı değildir.

Garbda iskolastik felsefe ve usûlüne ilk şiddetli darBeyi vuran İngiliz Bakon, fikr-i serbestî ve usûl-i tecrübiyeye müstenid bir felsefe-i cedîdeye pîşvâ olduğu gibi tasnîfât-ı ulûmda da bulunmuştu.

Son asırda tasnîf-i ulûm edenlerin en meşhûrları Fransız Ogüst Kont ile, İngiliz Herbert İspenser'dir.

Şimdiye kadar zikrolunan tasnîfât, sırf ilme hıdmet, tahsilde istihsâl-i suhûlet için ulemâ tarafından edilen şâyân-ı şükrân sa'y ve gayretten neş'et eylemiştir. Lâkin ulûmun terakkîsini istemeyen mezâhib-i garbiye ile, vücûdları hayât-ı beşeriyete muzır eşhâs tarafından edilen bir ikinci nev'-i tasnîfât daha vardır. Meselâ şekl-i asl-ı ilâhîsi tağyîr olunan papa Nasrâniyet'i, ulûmu mübâh ve harâm olmak üzere ikiye taksîm etmişti. Bazı hükümdârân-ı müstebidede icrâât-ı zâlimâne-i keyfiyelerine zarar verir diye memleketleri dâhilinde ulûmu câiz ve memnû kısımlarına ayırırlar. Bu sonrakilerin bize en yakın misâli Abdülhamîd-i Sâni hükûmetidir.

Filhakîka elyevm hükûmet-i Hamîdiyece ulûmun iki nev'i vardır. Bu iki nev'in hudûdunu tayîn biraz müşkilcedir. Zîrâ zâhiren müsâadeli görünen ulûm ve fûnûnda bile ilmin irâe ve isbât ettiği hakâik-ı nisbiyeyi serbestâne ifâde ve tahrîr mesâğ değildir. Mamâfih bazı ulûm da vardır ki memâlik-i şâhânede tahsîl ve tadrîs ve o bâbda kütüb ve resâil tahrîri tamâmıyla memnû denecek kadar tahdîd olunmuştur. Doğrudan doğruya serbestî-i fikr ü muhâkemeye ve hürriyet-i şahsiyeye taalluku olabilen ulûmun cümlesi bu hâldedir. Bunlara misâl olarak felsefe, ulûm-ı dîniye, hukûkiye, siyâsiye, iktisâdiye ve ictimâiye sayılabilir.

İlm-i mantık ile ulûm-ı riyâziyenin hürriyet-i fikr ü muhâkemeye ve hâssa-i muhâkemenin dimâğda nümâ ve tevessüüne tesîr-i azîmi olmakla berâber nasılsa şimdiye

kadar hükümet-i câbirenin darbe-i mühlikesinden masûn kalmış ve fakat ulûm-ı tabîye tazyîk olundukça olunmuştur.

Muhtelif kiliselerin ulûma ettikleri tazyîk pek tabîidir. Zîrâ hiçbir sûretle akl-ı beşere mülâyim gelmeyen, gelemeyen hurâfât-ı mütenevviaya mutekıd insânları kesretli bulundurarak, îmânlarından intifâ edebilmek için cehl ü hamâkatin vücûdu lâzım olup hâlbuki envâr-ı ulûmun intişârıyla ilâhî olan akl-ı beşer gittikçe kendi kendine sâhib ve serbestâne tefekkür ve muhâkeme iktidârına mâlik bulunur.

Bu hâlde ise kiliseler başkasının alın teriyle, çalışmaksızın geçinen bir sürü tufeylî haşerâtıyla berâber süpürölüp mahvedilmeye mahkûm kalırlar.

Cebâbire-i hükümdârânın ulûma olan tazyîkleri da pek tabîidir. Zîrâ bilcümle inkılâbât-ı ictimâiye, akl-ı cem'iyetin envâr-ı ulûm ile izdivâcından doğar. En vâsi manâsıyla medeniyet-i garbiye-i hâzıra vücûdunu on beşinci asırda zuhûryâfte olan devr-i intibâh ve ıslâh-ı Nasrâniyet ile, Bakon ve Dekart'ın açtığı tarîk-ı teceddüdâta ve alelhusûs İngiltere'de doğup Fransa'da büyüyen ve tab'an mücâhid bu milletin gayretiyle dünyâya dağılan on sekizinci asır efkâr ve felsefe-i hürriyetperverânesine medyûndur.

On dokuzuncu asrın nisf-ı evvelini teşkîl eden şanlı kısmı, ulûm ve maârifin ne kadar serbestî-i efkâr ve hürriyet-i siyâsiyeye hıdmet eyleyip cem'iyetlerin şekl-i kadîm-i siyâsîlerini ne derecelerde tağyîr ve taslîbe yaradığını daha vâzıh irâe eder. 1830 târih-i mîlâdîsine doğru Almanya dâhilindeki devletlerin kavânîn-i esâsiye ilânıyla serbest teşkîlâtta bulunmalarına, Fransa inkılâb-ı kebîrinden istifâza ile ol zamânlar efkâr-ı hürriyetperverâne ocağı kesilen Alman dârülfünûnları sebep olmuştur. Rusya'daki 61 teşkîlât-ı ahrârânesiyle, karîben muvaffakiyetleri muhtemel kavî ihtilâlcî fırkalarını vücûda getiren, tedrîsâtı muntazam ve oldukça mükemmel jimnaz ve dârülfünûnlarıdır. Ne hâcet memleketimizde bile en çok ahrâr yetiştiren menâbi-i mektebler ve bilhâssa ulûm-ı tabîye ile mütevaggil tıbbiye mektepleri değil midir.

İşte ulûm ve maârifin açtığı zihinler, tevsî ettiği fikirler, kuvvetlendirdiği muhâkemeler sâyesindedir ki sâkinân-ı garbı, hâkimiyet-i memleketi, refâh ve saâdet-i cem'iyeti kendi yed-i iktidârlarına almış, hükümdârlarını başlarına hâkim olmak mevkiinden, işlerine hâdim olmak menzilesine indirmiştir.

Bir sâhib-i mucizâtın îrâd buyurduğu büyük bir hakîkatten gâfil bu eşhâs-ı mütetevvice ise, şu sûrî tenezzülü arzû etmediklerinden her sûretle terakkî-i ilm ü maârifin önüne sed çekmek istemişler ve bu bâbda kendileriyle müşterekü'l-menfaa buldukları kiliseye de istinâd eylemişlerdir ki bundan şimdîye kadar temâdî eden taht ile mihrâb seyf ile-i ittihâdî husûle gelmiştir.

Bu iki kuvve-i muzlimenin, envâr-ı ulûm ve maârifeye karşı ettikleri taarruz ve müdâfaalar akıl ile cehlin, zulmet ile nûrun, Ehremân ile Hürmüz'ün bazı safahât-ı nizâı, nizâ-ı müebbedidir. Cem'iyet-i Osmâniye'nin inkılâbını, o cem'iyette nûrun zulmete galebesini isteyenler her şeyden evvel ulûmun, hem de vatan dâhilinde vücûdu memnû olup asıl serbestî-i efkâr ve hürriyet-i şahsiye-i beşeriyeye hıdmet eden ulûmun milletimiz arasında intişâr ve terakkîsine hıdmet eylemelidirler.^[*]

[*] Memleketimiz dâhilinde memnû olan ulûma dâir yazılıp gönderilecek değerli kitâbların tab ve neşriyle dâhil-i mülke idhâlini “Şûrâ-yı Ümmet” idâresi maa'l-iftihâr deruhde eder.

Lam. , n.21 , s.2

4.3. Psikoloji

SİRİTİZMAYA DÂİR
SÂLİH ZEKÎ BEY'E AÇIK MEKTUP

Musavver Muhî'te (telepati) nâmı altında neşrettiğiniz makâleyi gördüm. Hattâ içinde eğer yanılmıyorsam, bana istizrâ ile karışık ufak bir îmâ olduğunu bile fark ettim. Bir, iki noktası nazarıma çarptı. Sırf hakîkati müdâfaa maksadıyla size cevâb vermek mecbûriyetini hissettim. Zâten öteden beri (pozitivism) ile meşgûl olduğunuzdan bu gibi havâdis-i hissiyeye dâir tetebbuâtınız, kendi itirâfınızla da sâbit olduğu üzere, bittabi noksân kalabilirdi. Nitekim öyle olmuş. İfâdâtınızda “Şu kadar ki bu hâssa yalnız medyumlara münhasır kalıyor; diğerleri icrâ edemiyor” diyor ve makâlenize “Hulâsa bir tecrübe ki bir adamın şahsına münhasırdır; o tecrübe bizim için bir delîl olamaz..” karârıyla nihâyet veriyorsunuz.

Afvedersiniz ammâ bu sözlerinizde biraz iltibâs var, ne demek istediğiniz anlaşılıyor. Medyuma zâten (medyum-aracı) tesmiye edilmesi bu gibi hâssaya mâlik olduğundan değil midir; o hâlde neden bu sıfatı ona fazla görüp de herkese tamîm etmek istiyorsunuz? Haydi sizin istediğiniz gibi, eğer arzûnuz bu ise, bu hâssa herkeste olsun, sanki o vakit ne yapacaksınız? Medyum, inananların rivâyetine göre, ervâh ile müteneffisîn arasında bir vâsıttan ibârettir. Beş, altı kişiden mürekkep bir tecrübe cem'iyetinde ervâh ile münâsebette bulunmak arzû edilirse bu arzûnun husûlünü teshîl için böyle bir (vahîdü'd-dehr) ihtiyâc vardır, deniliyor. Dikkat ediyor musunuz? Bunların kimler olacağı ve insânlar arasından nasıl olup çıkabileceği henüz mechûldür. Hâtırımında iyi tutabilmişsem ilm-i rûh mütevağgîlîninden (Maksvel) isminde bir doktor şahsî tecrübesine binâen medyumların bazı havâssını bir dereceye kadar tarîf ve rûfekâsının tecrübeleriyle tayîn ve ikmâl etmek istediye de bazı esbâb-ı fenniyyeden dolayı bu iddiâ kabûl-i âmmeye mazhar olamadı. Hulâsa bugün medyumlar filân ve filân hâssalara mâliktirler cümlesi kat'iyet-i fenniye ile ifâde edilemez. Bu gibi tecrübeler merâkı olan bir âile efrâdı arasından birinin tesâdüfen (medyum) olabilmesi vâkıdır. Bu da ya durup dururken veyâ tecrübe esnâsında zâhir olur. Birincisine (Andreas) ikincisine (Eglinton) güzel bir misâl teşkîl eder. Bu tecrübe masası etrâfındaki mücerribîn dahi bunun medyumluğundan istifâde ederek ervâh ile peydâ-yı münâsebet edebilirler. Şu sûretle hepsinin o hâssayı hâiz olmaları iktizâ etmez. Tecrübe medyumun şahsına münhasır değil bilakis umûm mücerribîne âiddir. Binâenaleyh “Bu hâssa yalnız medyumlara münhasır kalıyor” cümlesi vukûfsızlıktan başka bir şeye delâlet edemez.

“Diğerleri icrâ edemiyor” cümle-i müstekillesine gelince evvelâ (Neyi?) demek îcâb etmez mi? Tecrübeyi demek istiyorsanız medyumlar ekseriyâ (trans) hâlinde bulunacaklarından -haberiniz var mı?- diğerleri onlardan muhakkak daha iyi icrâ-yı tecrübe edebilirler.

Medyumun varsın istediği kadar o hâssası olsun, (trans) hâlinde hiçbir şeyden haberi olmadıktan sonra neye yarar? Bu da sizin iddiânızın aksini isbât etmez mi? Binâenalâzâlık bu cümlenin dahi arkadaş gibi dumanlı bir tefehhüm ile yazılmış olduğu âşikâr olur.

Üstâd-ı muhterem! Neden siz böyle bilmediğiniz bir mes'eleden hiffetle bahsetmek istediniz? Bu millet nazarında az, çok, mühim bir mevkiiniz olduğunu düşünmediniz? Düşündünüzse neden bunu sû-i istimâle kalktınız. Telkînâtın ehemmiyetini takdîr edemiyor musunuz? Sizi bilen ve seven, sözünüzün kuvvetine inanan ve yeni yetişen dimâğlar üzerinde fenâ tesîr bırakacağınız hâtırınıza gelmedi mi? Ve böyle yanlış telkînâtın sonra terakkîyât-ı fenniye de engel olacağını fen adamı olmak sıfatıyla fark edemediniz mi? Yarın bu gibi şeylerin bir mahfil-i şübbânda bihakkın geçerken müddeâsını isbât etmek isteyen bir tecrübesiz fenâ bir itiyâd ile "Sâlih Zekî Bey bile dediğim gibi söylüyordu" demez mi? Bilirsiniz ki, biz her şeyi hâzır bulmak isteriz. Kendi kendimize çalışıp meydâna çıkarmak bize girân gelir, alışmamışız. Hem içimizden kaçının düşünülmüş bir itikâdı vardır, sanırsınız? Mutekidâtımız hep dedelerimizin yâdigârı değil midir? Bunları tedkîka vakti olmayan bir merâklî sizin fikirlerinizi de hâzırca neden kabûl etmesin? Hepimiz zâten öyle yapmıyor muyuz? Ben farazâ şu satırları yazarken evvelce başkalarının vermiş olduğu telkînât ile düşünmüyor muyum! Siz, benim gibi, Ogüst Kont'un, Mil'in, Spenser'in efkârıyla, telkînâtıyla düşünmüyor musunuz? Orijinal fikirler ne kadar enderdir bilmiyor musunuz? O hâlde siz bize dâimâ iyi düşündüğünüz şeyleri pürüzsüz, dumansız, varsa orijinal fikirlerinizi mâdâmki pozitivistsiniz mümkün merteye doğru olarak telkîne sa'y ediniz. Söylediğiniz sözler birer, ikişer kuvvetlerini gâib ederlerse siz de enzâr-ı millette itibârdan düşersiniz. Yanlış fikir telkîn etmenin fenâlığını isbât için isterseniz size aramızda geçen bir vak'ayı misâl olarak zikrederim: İlk şerefyâb-ı muârefeniz olduğum gece (spiritisma)ya dâir nasılsa bazı şeyler konuşmuştuk ve bu sırada (Hum) , (Florans Kuk) gibi medyumlarla birçok seneler ettiği tecrübeler sâyesinde spiritismaya dâir fennî bir şekil veren kîmyâger-i şehîr (Sir Vilyam Kruks)un ismi de geçmiş idi. Bu zâtın en meşhûr, en baîdü's-sıyt ulemâ-yı muâsırımızdan olduğunu itirâf etmekle berâber, bilmem neden, iki defa çıldırdığını söylediniz ve beni behîtet ve hayrete düşürdünüz. Bunu ya siz îcâd ettiniz ki hiç aklım kabûl etmek istemiyor, ya güvendiğiniz birinin, başımdan geçtiği gibi, sözüne kapıldınız. Ben biraz müdâfaa etmek, böyle bir kayda şimdiye kadar tesâdüf etmediğimi anlatmak istedim, fakat ne mümkün. Siz meclis-i maârif azâsından riyâzî-i şehîr Sâlih Zekî, ben Bahâ isminde herîfin biri. Isrâr ettiniz; ve o kadar kuvvetle isrâr ettiniz ki ben, nihâyet şübheye düşerek, mebhût ve münzehil, sükûta mecbûr kaldım. Düşündüm: Benim malûmum olmayan bir şeyin vücûdu olmaması, doğru bulunmaması lâzım gelmez, dedim; ilm-i rûha âid telîfât-ı fenniye ve intikâdiyesiyle

temeyyüz eden ve münâsebet-i meveddetkârânesiyle hayli zamândır beni müşerref eyleyen Paris fuzalâ-yı benâmından Mösyö (Saj)^[1] bir mektûb yazdım, dediklerinizin doğru olup olmadığını sordum. İşte aldığım cevâb:

“Vilyam Kruks’un deliliği sırf bir bühtândır. Cennet onun zekâ-yı münevverine hiçbir vakit dokunamamıştır; tasnîfât-ı fenniyesi, ihtiyârlığına rağmen, dâimâ şâyân-ı hayret bir hâlde bulunuyor. Siz bundan sakın müteessir olmayınız: Bilmez misiniz ki bir hatve ileri atanlara insânlar her vakit deli nazarıyla bakarlar: Bu hâl faâliyet-i beşeriyenin her şubesinde tesâdüf edilen bir kânûn-ı meş’ûmdur. Burada, garbda Kruks’un deliliğine veyâ delirmiş olduğuna delâlet eder hiçbir emâre yoktur. Fakat mümkündür ki pek az bir zamândan beri hakk-ı tefekküre mâlik olan İstanbul’da bulunsun. Eğer sizin rasadhâne müdîriniz hakîkî bir fen adamı ise bunu her hâlde daha ciddî bir sûretle isbât etmesi lâzım gelir. Mahazâ bu da bittabi Vilyam Kruks’un tecrübelerinin her türlü intikâdâtan âzâde olduğunu gösteremez. Çünkü aldanmak insânın tabîatı iktizâsıdır. ilh.” Beyendiniz mi efendim; görüyorsunuz ki artık size isbât düşüyor. Ricâ ederim; şimdi ne yapıp, yapıp kendinizi bu vartadan kurtarınız; aksi takdîrde mahcûb olacaksınız.

Ervâhın danslarıyla fotoğrafları bahsine gelince zannetmem ki bunların dans ettiklerini size ben söylemiş olayım. Fakat Vilyam Kruks’un Kati King ile kol kola gezdiğini, saçını ve elbisesini kestiğini ve onun beş muhtelif âlet ile aynı zamânda fotoğrafasını almış olduğunu belki nakletmişimdir, itirâf ederim. Bundan başka Mestrasd’in faraziyesine inanmak isteyenler için ervâh-ı habîse ile de alay etmek lâzım gelmez. Zîrâ Amerika’ya gelmemek üzere gidenlerin hepsi seçme, halûk, mütefennin adamlar mıydı?.. Kristof Kolomb’un Jamaika’da tesâdüf ettiği vahşîlere, buradan giden habîslere ne dersiniz?

Hem zâten bunlara ne hâcet. Sizin şimdi inkâr etmek istediğiniz şeyleri daha pek çok zamân evvel, emîn olunuz, Mayrs, Lüc, Kürneri, Piddinton, Hacsın; Maksvel, Marsel Manjen, Rişe; Buççanu Lombruzu, Morselli, Purrü, Okoro, Yeç gibi ulemâ bütün ilmleriyle reddetmişlerdi. Böyle olmakla berâber bugün kemâl-i hayretle tebdîl-i fikr ettikleri görülüyor. Eğer inanmazsanız bunların âsârını alıp okuyabilirsiniz. Farazâ Karl Dubrel’in Dertud, Das Benzayts, das Lebnim Yenzayets isimindeki eserinde düşünecek çok şeyler bulursunuz. Bâhusûs (Psikoloji ve Spiritsm) nâmıyla bundan birkaç ay evvel Morselli’nin en son neşrettiği iki büyük cildten ibâret eseri size bir pozitivistin tekemmül-i efkârı hakkında güzel bir numûne olur.

[1] M.Saj-Madam Paypü-Lazön Frontiyer Anrloter Monde Söltüisi-Lö Sommey Naturel Elipnöz-Sosiyete Anglö Ameriken Pur le Reşerşi Psişik-Spiritsme Psişism ilh..

Artık neden sonra bir Sâlih Zekî Bey de kendi hesabına haberi olmadığı şeyleri gûyâ fen nâmına inkâra kalkmış, bundan ne çıkar!. Eğer zahmete katlanırsanız sizin de dönüp dolaşıp vereceğiniz karâr, şimdiden temîn ederim, büyük bir hayretten başka bir şey olamayacaktır. Mahazâ çalışınız.

Bahâeddîn , n.166 , s. 7

4.4. Tarih

ŞİPKA ŞENLİKLERİ

Son Rusya seferinin, Ayastefanos muâhede-i me'sûmesiyle hitâm bulan bu hâile-i azîmenin ilk devrinde, Rus generallerinden en müteşebbis birisi "Gorko" Avrupa-yı Osmânî'nin içine dalmış, kendinden yarım asır evvel o toprakları çiğneyen "Dibiç"i takliden, bilâfütûr Balkanlar'ı geçerek Edirne'ye yaklaşmıştı. "Vidin"den şarka, hatt-ı ric'atleri üzerine yürüyen Osmân Paşa'nın hareketi, süheyl bir galebe ve zafer hulyâsıyla bilâtefekür ilerleyen, İstanbul'a koşan Rusların aklını başına getirdi; "Gorko"nun Balkanlar'ı tekrâr geçerek geri çekilmesini mûcib oldu. Osmân Paşa, bu şâyân-ı takdîr hareket ve faâliyet ile Rusları ric'ate icbâr etti, fakat her taraftan toplanarak karşısına çıkan düşmanlara karşı daha ziyâde ilerleyemeyerek "Plevne"de, Rusların dâimâ hatt-ı ric'atini tehdîd eden mühim bir yan mevzii olmağa müstaid ve kâbil bu küçücük kasabada ikâmete karâr verdi. Ruslar, hatt-ı ric'atleri üzerinde bulunan bu kuvveti defetmedikçe ilerleyemeyeceklerinden artık hedefü'l-harekât-ı aslîleri olan İstanbul'a yaklaşmaları biraz evvel ismi tamâmen mechûl "Plevne"nin zabtına, bu kasabayı hiç yoktan kavî bir müstahkem ordugâh hâline ifrâğ eden gayûr ve metîn bir paşayı mağlûb etmeğe mütevakkıf idi. Bu vechile harbin hedef-i mutavassıtı "Plevne" olmuştu. Netîce-i muzafferiyete bu kasaba etrâfında karâr verilecekti. Binâenaleyh; Ruslar bütün kıt'alarını, Rusya'dan yeni celb ettikleri kolorduları, en mâhir cenerallerini, kemâl-i tehâlûkle "salîbin muâvenetine" davet ettikleri Romanyalıları hep "Plevne" etrâfına topladılar. Düşmanın bu hareketi üzerine Osmânlı ordusunun vazîfesi de taayyün etmişti. Netîce-i harb, istikbâl-i vatan "Plevne"ye yardıma şitâb etmeğe, cür'et ve gayretiyle, sebât ve metâneti ile

yalnız başına bütün Rusları üzerine celb eden Osmân Paşa'yı tahlîse gayret eylemeği emrediyordu. İşte serdâr-ı ekremlerin “Şumnu”dan şimâl ve cenûba doğru savlet ve hareketleri hep “Plevne”ye gidecek bir yol açmak niyetiyle olduğu gibi, şâyân-ı takdîr bir sür’atle Karadağ’dan getirilen Süleymân Paşa ordusunun Balkanlar’a taarruzu da yine Osmân Paşa’ya muâvenet, Plevne muhâsarasını ref’ etmek maksadına mebnî idi.

Vüstâ Balkan’ın en müsâid geçidi olan “Şipka”yı, Gorko ilk mürûrunda “hâin” boğazı ile arkasını çevirerek Osmânlıların elinden zapt etmişti. Sür’atle Balkanlar’ın cenûbundan şimâle doğru avdetinde bu mühim nokta-i hâkimeyi tahliye etmedi; birkaç Rus taburu ile Bulgar gönüllülerinden mürekkebe bir kıt’ayı “Şipka” geçit ve istihkâmâtının müdâfaa ve muhâfazasına memûr etti. İşte, Balkanlar’ı geçerek “Plevne”ye imdâda koşmak arzûsunda bulunan Süleymân Paşa’nın “Şipka”dan geçmek istediği zamân bidâyeten çarpıştığı kıtaât bunlardır. Muahharan şimâlden gelen Rus kuvvetleri ve mevkiin muhâfazasında taannüd ve ısrâr eden Ruslar ile “Şipka”da vukû bulan bütün müsâdemât Rusya seferinin en kanlı sahîfesini; Osmânlı sancağının, fedâkârlığının en ulvî, en şerefli bir levhasını teşkîl eder. Bilhâssa kâimmakâm Hamdî Bey kumandasında şafaktan evvel hareketle “Sveti Nikola” tepesini zabta çalışan gönüllülerin, tırmana tırmana kayalardan çıktıktan sonra, tepeden atılan kurşunlar, güller, taşlar altında, vurulan, ezilen, yuvarlanan, yuvarlanırken istemeye istemeye, birkaç arkadaşını da birlikte sürükleyen kahramân vatandaşlarımızın bu kanlı muhârebede gösterdikleri fedâkârlık bir Osmânlının dîn, vatan, millet uğrunda ibrâzına muktedir olduğu şecâat ve hamiyetin bir misâl-i bâdîlidir. Fakat ne çâre ki, sarf edilen bu gayret ve hamiyet ile berâber Sveti Nikola’nın zaptına, Şipka’nın istirdâdına muvaffakiyet hâsıl olmamıştır. Osmânlılar ibrâz-ı hamiyet etmişlerse de şân-ı gâlibiyet, şeref-i muzafferiyet Ruslar ve Bulgarlar elinde kalmıştır. İşte şu günlerde Bulgaristan’da icrâ edilen “Şipka” şenlikleri Plevne’nin sukûtuna, kahramân-ı millîmizin esâretine, mağlûbiyet-i kat’iyemize tesîr-i azîmi olan bu gâlibiyetin yirmi beşinci sene-i devriyesini tebrik ve tes’îd için idi.

Şenlikler, pek parlak sûrette hâzırlandı. Hâtıra-i gâlibiyet olarak “Sveti Nikola”ya vaktiyle rekzedilen haçı kâfi görmeyen Rus İslav Cem’iyeti, milyonlar toplayarak yâdigâr-ı zafer olmak üzere altın kubbeli bir kilise inşâ ettirdi. Aynı zamânda mevki-i siyâsîsini takviye etmek, istiklâlle doğru bir adım daha atmak isteyen Bulgarlar bu şenliklere büyük bir ehemmiyet isnâd ettiler. Subranye bu uğurda “750” bin frangın sarfına mezûniyet i’tâ etti. Bulgaristan hükûmeti redîf fırkalarını silâh altına celb ile askerini kırk bine iblâğ ve bu azîm kuvvetle “Şipka” etrâfında “1293” muhârebesini taklîden bir manevra icrâsına karâr verdi. Prens Ferdinand, bilhâssa Petersburg’a azîmetle kilisenin resm-i güşâdında ve manevralarda bulunmak üzere çarı davet eyledi. Çar, her ne sebepten ise, bu davete bizzât icâbet etmediyse

de amcazâdesi -yanî muhârebe-i ahîrede Rusya ordusuna baş kumandanlık eden Granduk Nikola'nın oğlu- Granduk Nikola Nikolayeviç'i gönderdi. Granduk'un maiyetinde, Şipka harbinde bulunan Rus alaylarının meb'ûslarıyla berâber yine bu harbde mevcûd olan ceneral Dragomesirof, Koropatkin, Şipka'da Bulgar gönüllülerine kumanda eden general Sekuletef, Sultân Abdülazîz'in emniyet ve itimâdını celb ile memletimizi inkırâza sevk eden ve nihâyet bize Ayastefanos muhâhededesini imzâlatan esbak İstanbul sefîri ceneral Kont İgnatyef bulunuyordu. "Aralarındaki samîmiyeti irâe etmek için" hiçbir ecnebînin kabûl edilmediği bu Rus-Bulgar şenlikleri tamâmen icrâ olundu. Granduk ve prens huzûrunda kilisenin resm-i güşâdı, takarrür eden manevralar, resm-i geçidler yapıldı. Tarafeynden nutuklar îrâd edildi.

Geçenlerde, Bulgaristan'ın bu merâsimden istifâde ederek istiklâlini ilân edeceği, Makedonya'ya istîlâya kıyâm eyleyeceği rivâyet olunmuştu. Lehülhamd, bu rivâyetin aslı çıkmadı. Bununla berâber mezkûr şenlikler, bu emellere doğru yeni bir adım oldu; hukûk-ı Osmâniye'yi birçok cihetlerden rahnedâr etti:

Evvelen, hükûmet-i Osmâniye taht-ı tâbiyetinde bulunan Bulgar Prensligi'nin düşmanımızın galebe ve zaferi hâtırasını, bizim mağlûbiyetimizi Ruslarla el ele, kol kola bayramlar, şenlikler ile tes'îd etmesi metbûuna verdiği ehemmiyetin ne kadar az, ona ibrâza muâhedeten mecbûr olduğu hürmetin ne derece mensî olduğunu gösterdi. Ahden , hukûken tâbimiz olan bir prensliğin, her ikisi düvel-i müstakilleden olduğu hâlde Fransızları dâimâ ağdâb eden "Sedan" bayramına nazîre, bu hareket-i küstâhânesi arzû-yı istiklâlinin bir delîl-i alenîsinden başka bir şey değildir.

Sâniyen, malûm olduğu üzere Bulgaristan bir prenslik ise de, Rumeli-i Şarkî bazı imtiyâzât-ı dâhiliyeyi hâiz olmakla berâber bir vilâyetimizdir. Rumeli-i Şarkî'nin Bulgaristan'a irtibâtı Bulgaristan prensinin şahsiyedir. Bu prens aynı zamânda Rumeli-i Şarkî vâlisidir. Rumeli-i Şarkî'nin hukûken bize ziyâdece merbût olması cihetiyledir, ki bu âna kadar Bulgarlar büyük manevralarını dâimâ Bulgaristan'da yaparlardı. Hâlbuki bu sefer şenliklerin esâsı olan Şipka manevrasını Balkan'ın iki tarafında birden yapmağa cesâret ettiler. Bu hareketleriyle de Rumeli-i Şarkî'nin Bulgaristan'a kat'iyen ilhâkını ilân etmek istediler.

Sâlisen, bu şenlikler, Makedonya-Bulgar isyânının tezâyüd ve tevessüünü de mûcib oldu. Yüzlerce haydûddan mürekkeb çeteler, vilâyetlerimizi gezdi; İslâmları katl, birçok köyleri yağma ve ihrâk etti. Bulgarları ayaklandırarak hükûmetin başına büyük derdler açtı. Bulgarlar, âdetâ istiklâle yakın gürültülerle Rusların koltuğunda şenlik yaparken Makedonya'daki Bulgarlar'ın vâsi ümîdlere düşmesi, intizârlara kapılması pek tabîi ve

muhtemel idi. Zâhiren men'ine çalıştıkları bu vukûât ile de Bulgarlar zu'mlarınınca Makedonya'daki haklarını ve kuvvetlerini irâe etmiş oluyorlardı.

Men'ine muktedir olamayacağı cihetle hükûmet-i hâzıramızın kudretsizliğini, zaafını vâzihan isbât ve ızhâr eden bu vukûât hukûk ve haysiyet-i Osmâniye'yi muhill olduğu hâlde bile esâsen pek mühlik olmayabilir. Bulgarların kendi kendilerine bu müteaddid arzûlarına vusûlleri pek güçtür. Rusya mümânaat ettiği veyâ karışmadığı hâlde Bulgaristan'ın ne ilân-ı istiklâl etmesi, ne Rumeli-i Şarkî'yi büsbütün ilhâk etmesi, ve ne de Makedonya'yı istîlâya cür'eti muhtemel değildir. Fakat bu şenlikler, aynı zamânda Ruslarla Bulgarların yekdiğerine takarrübünü, ittihâd ve imtizâclarını, belki de ittifâklarını irâe etmektedir ki asıl devletimiz için câlib-i dehşet, bîçâre vatanımız, husûsuyla Rumeli'deki hâkimiyetimiz için bâdî-i havf u haşyet işte bu noktadır.

Ruslarla Bulgarlar yakın zamâna kadar yekdiğerine muğber idiler. Ruslar, Ayastefanos muâhedesiyile vücûda getirdikleri Bulgaristan'ı ellerinde tutmak ona vasîlik etmek istiyorlardı. Bulgarlar buna râzı olmadı. Nîm-istiklâlin kendilerine verdiği sermestî geçer geçmez, hâkimâne ve hodserâne hareket eden Rusların nüfûz ve tahakkümünden kurtulmak istediler. Bu sebeble Rusya ile araları pek ziyâde açılmıştı. Çar Aleksandr, Prens Dubatenberg'in gayr-i kâbil-i itirâf düşmanı kesilmişti. Bu bürûdet büyük vatanperver İstanbulof hükûmet ettikçe devâm etti. Fakat şimdiki Prens Ferdinand, tahtının takviyesiyle berâber Bulgaristan'ın istiklâl ve tevessüüne ancak Rusya'nın muîn ve zahîr olabileceğini takdîr eylediğinden her vâsita ile metbû-ı hakîkîsi addettiği çara ibrâz-ı hürmet ve itâate başladı. Ve nihâyet aralarındaki bürûdetin izâlesine, revâbıt-ı kadîmenin iâdesine muvaffak oldu. Âşikârdır, ki bu takarrübe, Bulgarlarla tecdîd ve tesîs-i samîmiyete Ruslar da tarafdâr idi. Aksâ-yı Şark mesâiliyle iştigâl ettikçe Bulgaristan'a ihtiyâcları yoktu. Fakat Ruslar, git gide Aksâ-yı Şark'a verdikleri ehemmiyeti çok görmeğe başladılar. Fikirlerine “Novya Veremya”nın tercemân olduğu bir kısım halk, tâm Rus vatanperverleri hükûmetinin şark mesâilini derece-i sâniyede tutmasına itirâz etti. Rusya'nın en mühim vazîfesi, vazîfe-i milliye ve târîhiyenin ifâsı, İstanbul ve Boğazlar'ın zabtı olduğunu ihtâra başladı. Bu sûretle Balkan mesâiliyle uğraşmağa hâzırlanan Rusya, maksadına vusûl için behemehâl İslavları, bilhâssa Balkan'da en kavî gözükten, İstanbul'a en yakın bulunan Bulgarları siyâsetine bend ü rabt etmeğe mecbûrdu. İstanbul'un zabtını teshîl, bir harb-i müstakbelin Devlet-i Aliye'nin Rumeli'de iz'âcını temîn için Bulgarlar'a pek ziyâde ihtiyâcı vardı. Bu cihetle vesâit-i muhtelifle ile Balkan İslavlarını hep kendine celbe çalıştı. Karadağ, öteden beri dost ve muhibb-i sâdıkıdır. Bundan emîn idi. Asıl işin mühimmi Sırp ve Bulgarları bir anda siyâsetine rabt etmek idi. Yekdiğerine düşman olan iki İslav hükûmetini bir arada tutmak müşkil olmakla berâber Rusya buna teşebbüs etti.

Evveleminde bunları birbiriyle barıştırmak, yekdiğerine rabt etmek istedi. Zannolunur, ki bu arzûsuna muvaffak olamadı. Bilakis beherine ayrı ayrı mükâfâtlar, istikbâller ile ikisini kendine celb etti. Üsküp metropolidliği, itibârsız, şerefsiz Sırp kral ve kraliçesinin Livadya'da ziyârete kabûl edileceği vaadleri Sırp'ların hissesine düşen mükâfâttan bir kısmı idi. Bulgarlara, ehemmiyetleri nisbetinde daha ziyâde yüz verdi. Bulgar prensi kemâl-i samîmiyetle Petersburg'da kabûl olundu. Prens'in Bulgaristan'da teşkîl ettiği, Rus tarafdârı Jankovist nâzırlara mukâbil bütçesi dâimâ açık olan prensliğin Avrupa'dan istikrâz edebilmesine yardım etti; bu husûsta esîresi Fransa'yı da çalıştırttı. Karâbet ve samîmiyet bu kadarla da kalmadı. Ferdinand'ın son ziyâretinde Rusya ile Bulgaristan arasında bir mukâvele-i askeriye akd olunduğundan da bahsedildi. Mukâvele-i mezkûre mûcibince “tamâmî-i mülkîsine taarruz veyâ tevessüüne mûmânaat olunduğu hâlde Rusya berren ve bahren prensliğe yardım edecek, buna mukâbil Bulgaristan da şarkta bir karışıklık zuhûrunda bütün kuvvâ-yı harbiyesini Rusya emrine tevdi eyleyecek, denildi. Rusya'nın şu esnâda umûr-ı şarkıyeye verdiği ehemmiyete göre bu mukâvelenin mevcûd olması pek ziyâde muhtemel olmakla berâber resmen ilân edilmedi. Fakat Rusya, Şipka şenliklerinde granduka refâkat eden hasm-ı kadîmimiz ceneral İgnatyef lisânıyla “Hükümdârlarının idâre-i âkılânesi tahtında, vatanperver bir hükûmet^(*) “Rusya'nın himâye-i kaviyesi” ile büyük bir istikbâl-i ümîd edebileceklerini” Bulgarlara Beyân ve ifhâm etti. İşte asıl Şipka şenliklerinin ehemmiyeti ve dehşeti bu noktadadır. Bu şenlikler, Rusya'nın Bulgarlarla kaviyen ittihâdını ilân, şark işleriyle uğraşmağa olan hâhişini ibrâz ettiği cihettedir, ki bizce en ziyâde nazar-ı endîşe ve havf ile telakkî edilmelidir. Osmânlılar, Rusya'nın birkaç sene evveline nisbeten daha büyük bir şiddet ve kuvvet ile şark işlerine karışmasına, belki de müdâhale-i kat'iyesiyle zâten karmakarışık olan işlerimizi alt üst etmesine hâzırlanmalıdırlar.

Hükûmet-i hâzıra, gelip geçen bu vukûâta, yarın öbür gün birdenbire zuhûru muhtemel bu beliyye-i uzmâyâ karşı ne yaptı, ne hâzırlıyor?

İtalyan sancağını Trablus sâhilinde dolaştırdıktan sonra İstanbul'a hediye getiren amiral Palumbo'nun ihtirâ ettiği tarz-ı cedîd ziyâreti daha büyük bir mikyâsta tatbîk ve icrâ eden Granduk Nikola'nın, Şipka'da mağlûbiyetimizi tes'îdden sonra İstanbul'a gelmesini istihsâl edebilmesi hükûmet-i hâzıramız için bir muvaffakiyetten ziyâde hâline, zaafına acındırarak bir zillet, zât-ı şâhânenin müşârünileyh hakkında hükümdârlara lâıyk sûrette ikrâm ve huşûu ise tasavvur edilmez bir meskenettir.

Romanya zırhlılarının Karadeniz limanlarımıza davet edilmesi, Romanya ile samîmiyet tesîsine sa'y ü gayret olunması nisbeten daha nâfidir. İslavlara, bilhâssa Rusya ve

(*) Elyevm ser-i kârda bulunan Rus tarafdârı Zankovist kabine[si].

Bulgaristan'a karşı Romanya, Yunanistan ve hattâ "Siliveniça" mağlûbiyetini unutamayan Sırpılları dâire-i samîmiyetine celb etmek Bâbiâlî'nin bugün en büyük vazîfelerinden birisidir. Bu ve daha buna mûmâsil ve bundan büyük muînler, istinâdgâhlar taharrî ve temîni nâfi ve lâzımdır. Fakat hiçbir zamânda yalnız hâricî politika, devletimizi içinde bulunacağı tehlikeden tahlîs ve vikâyeye kifâyet edemez. Halâs ve selâmetimizi yalnız, değil Romanya ile Yunanistan'dan, hattâ düvel-i muazzamanın bazılarında bile ümîd etmek yanlıştır. Bu gibi darbelere marûz kalmamak, istikbâlimizi temîn edebilmek için ancak kendi kuvvetimize güvenmeliyiz. Âlem-i siyâsette yardımcı bulabilmek için bile kavî olmak îcâb eder. Lâkin kuvvetli olmak yalnız taburları, donanmayı tezyîd etmekle kâbil olmaz. Vaktiyle hükûmât, yalnız pâdişâhlardan ibâret iken bu çâreler bir milletin kadr ü azametini tezyîde kâfi gelirdi. Fakat şimdi o devirde değiliz; bugün mevcûd hükümdârlar değil, her tarafta milletler birbiriyle uğraşiyor, yekdiğeriyle rekâbet ediyor. Hattâ zamânımızda Rusya'da bile bir millet teşekkül etmiş, kendi menâfiini müdâfaaya hâzırlanmıştır. Bir hükümdâr, bir pâdişâh, bir hükûmet ne kadar muktedir ve faâl olur ise olsun koca bir devletin bir milletin hukûkunu yalnız başına muhâfaza edemez. Zamânımızda bir memleketin istikbâli ancak, ahâlîsi hukûkunu tamâmen takdîr edip müdâfaa ve muhâfazaya hâzır bulunduğu zamân temîn edilmiştir. İşte bu sebepten vazîfesini takdîr eden bir hükûmetin bugün ilk işi tebaasını bu dereceye, bu mertebeye ısrâda gayret etmektir. Haklarını muhâfazanın yolunu onlara öğretmektir. Bu ise neşr-i maârif ile kâbil olur. Hâlbuki maatteessüf, hükûmet-i hâzıranın en ziyâde ehemmiyet verdiği bir şey varsa, o da mülkümüzde, vatandaşlarımız arasında maârifin intişârını, bu hissiyâtın, bu vazîfe hissini tekemmül ve tevessüünü elden gelen her vâsıtâ ile men'e çalışmasıdır. Pâdişâhın idâre-i müstakilleye olan mahabbetine, şimdiki tarz-ı idârenin devâmına her şey devletin istikbâli, milletin saâdeti kurbân edilmektedir. İstibdâd muhâfaza edilmek içindir, ki maârifin hakkıyla intişârına mûmânaat olunmakta; muktedir muallimler yalnız fikr-i siyâsîleri yüzünden mekteblerden tard, efrâd-ı milleti îkâz edecek matbûâtın neşri men edilmekte; liecli't-tahsîl memâlik-i medeniyeye talebe i'zâmından vazgeçilmekte velhâsıl her vâsıtâ ile ahâlînin gözü kapatılmaktadır. Bütün dünyâ, bütün mücâvirlerimiz, daha dün bizi metbû tanıyan hükûmetler bu tarîk-ı terakkî ve tekâmülde ilerlerken vatandaşlarımızın buldukları hâl-i cehâlette ibkâsı maâzallâh devletimizin inkırâzına sebep olabilir. İstiklâline her şeyi fedâ eden pâdişâh bu kadar sevdiği istibdâdi acabâ, o zamân hangi millet üzerinde tatbîk edecektir? İşte hükûmet-i hâzırının en büyük kabâhati budur. Ahâlîyi el birliğiyle kendi memleketlerini, menfaatlerini, haysiyet ve nâmûslarını müdâfaaya muktedir bir hâle koymağa çalışmadığı cihettedir, ki bugün her taraftan gelen tahkîrâta zebûn ve hakîr rızâ gösterdiğimiz gibi, bundan daha birçok seneler sonra da bu tahkîrâta, tahkîrden daha büyük felâketlere

tahammül etmeğe mecbûr kalacağız. Hareket-ı hâzırasıyla hükûmet, yalnız bugünkü değil, istikbâlde vukû bulacak felâketlerin de mes'ûliyeti deruhde etmiş oluyor. Dal. , n.14 , s.1

PARİS KONGRESİ-GÜLHÂNE HATT-I HÜMÂYÛNU

Elli sene oluyor ki Avrupa düvel-i müfahhaması, Devlet-i Osmâniye'nin Avrupa'da, Asya'da, Afrika'daki bekâsını cihân-ı medeniyet ve âlem-i siyâset için lâzım addeyleyerek Rusya'ya karşı bizimle berâber ilân-ı harb etmişlerdi. Bu harbi yanî Kırım muhârebesini müteâkıb Paris'te teşekkül eden kongrenin bugün ellinci sene-i devriyesidir. Gülhâne hatt-ı hümayûnu da o sene ilân edilmişti. Hangi Osmânlı vardır ki bugün, bu devri, âlî, elîm, hayâtbahş, ye'sâver birtakım hâtırât ile yâd etmiyor.

Kırım muhârebesini müteâkıb Paris'te müteşekkil kongre, Îrân hudûdundan, Basra körfezinden Tuna'ya, Mısır'dan Bâyezîd'e Ardahan'a kadar imtidâd ve bu gün ayrılan her kısmı bir saltanat teşkîl eden, cihânın en güzel, en mühim mevâkiini hâvî devlet-i Aliye'yi Avrupa düvel-i müfahhaması ıdâdına idhâl ile hâricen politikamızı temîn eylediği gibi Gülhâne Hatt-ı Hümayûnu da bin türlü sademât-ı cihân içinde yuvarlanarak mihverini gâib etmiş gibi görünen devletin merkezini tayîn ile müsâdere usûl-i zâlimânesine, nâhak yere dökülen kanlara nihâyet veriyordu. O zamân ise henüz açılmağa başlayan nazarlar ne âlî fikirlere, ne mukaddes maksadlara, ne vâsi ufuklara mün'atıf oluyordu.

Kırım muhârebesi, Paris Kongresi, Gülhâne Hatt-ı Hümayûnu şübhe yok ki birtakım vakâi-i müselsile-i târîhiyenin netâyicindedir. Bu devr-i necât ve terakkîye bir zemîn-i inkişâf hâzırlayan Selîm-i Sâlis'le Mahmûd-ı Sâni'nin -bazı hatâlarıyla berâber- basîretkârâne ve âkılâne hükûmet ve siyâsetleri idi. Hattâ Gülhâne Hattı tabîr-i diğlerle seyr-i dâimîsinde devâm eden kânûn-ı tekemmül uğradığı bazı sektelerden sonra kânûn-ı esâsinin ilânını îcâb etmişti.

Evet, Paris Kongresi, Gülhâne Hatt-ı Hümayûnu'nu müteâkıb kırk milyonu mütecâviz Osmânlılar için büsbütün yeni bir devr-i terakkî açılmıştı. Öyle bir devr-i terakkî ki hâricen Avrupa devletlerinin taht-ı damân ve kefâletinde, dâhilen Gülhâne Hattı'nın sâye-i himâyetinde duruyordu.

Umûr-ı cihânın, ahvâl-i siyâsiyenin, îcâbât-ı târîhiyenin, bilhâssa mevki-i coğrafiyenin güşâd ettiği bu devir beklendiği derecede âsâr-ı terakkî gösteremedi. Beklendiği derecede

âsâr-ı terakkî göstermemesi kânûn-ı tekâmül îcâbâtından mı idi? Bu devirden tamâmıyla istifâde etmek için esbâb ve anâsır nâkâfî, istidâd-ı manevî-i millet noksân mı idi?

İnsâniyetin her hâl ve tavrını kânûn-ı tekemmülün mukteziyât-ı mübrimesine atf etmek lâzım gelirse bir milletin yetişirdiği adamlar, riyâset-i idârede bulunan eşhâs-ı siyâsiye o kânûn-ı tekemmülün birer aktörü addedilecek, o hâlde Paris Kongresi'nden, Gülhâne Hatt-ı Hümâyûnu'ndan sonra bu aktörler Reşîd Paşa, Âlî Paşa, Fuâd Paşa, Midhat Paşa, hâin-i meşhûr Mahmûd Nedîm Paşa'dır.

Zamânın istidâdından, Sultân Abdülmecîd'in büyüklüğünden bilistifâde bekâmızı temîn için Avrupa devletlerini Rusya'ya karşı bizimle berâber silâhbedest olarak muhârebe ettiren Reşîd Paşa'dır. Yine Abdülmecîd'in büyüklüğünden istifâde ile Gülhâne Hattı'nı ilân ettirerek bir zamândan beri dâimî bir şûriş içinde bulunan memâlikimizde temîn-i mâl ü cân eyleyen Reşîd Paşa'dır. Binâenaleyh Paris Kongresi'nin ellinci sene-i devriyesinden dolayı İngiltere, Fransa devletlerine arz-ı şükrân etmek Osmânlılar için bir vazîfe-i milliyedir. Yine Gülhâne Hatt-ı Hümâyûnu'nun ellinci sene-i devriyesinden dolayı cennetmekân Abdülmecîd ile vezîr-i sâhibdehâsı Mustafâ Reşîd Paşa'nın makâbir-i mübârekelerine kemâl-i hürmetle arz-ı tahiyât ederiz. Âlî Paşa'da devâm eden tekemmül Reşîd Paşa hakkındaki hüsn-i rekâbeti cihetiyle gâyet küçük bir sekteye uğruyorsa da yine memleketin her tarafında Tanzîmât'ın tesfîrât-ı teceddüdü görülüyordu. Denilebilir ki: O kâbiliyeti ile Âlî Paşa terakkîden korkuyordu. Bağdâd'ı, Tuna vilâyetini ıslâh etmeğe başlayan Midhat Paşa'nın terakkîye doğru şitâb-ı merdâne ve cür'etkârânesi Âlî Paşa'nın ihtirâz ve tereddüdüyle bir muvâzene hâsıl eyliyordu. Memleket bu hâlde iken Sultân Abdülazîz Han'ın evâhir-i saltanatında istibdâd-ı kadîmin derebeylikleri, celâlîler zulm ü cehlinin, velhâsıl esbâb-ı izmihlâlîn yetiştirdiği Mahmûd Nedîm Paşa icrâât-ı câhilâne ve mecnûnânesiyle gâyet tedricî olan o tekemmülü birdenbire durdurdu. Tanzîmât'ın ahkâmına mugâyir muhâkemesiz nefylere başladı. Devletin umûr-ı siyâsiyesine bir istikâmet-i makûse vererek garbdan Asya vahşet-i kadîmesini idâme eden şimâle, Avrupa'dan Rusya'ya çevirdi. Cennetmekân Abdülazîz'in hal'ine Beynelvükelâ karar verildiği esnâda Midhat Paşa'nın o zamân sadrazam bulunan Rüşdî Paşa'ya yazdığı bir tezkire ve muhtıra ilân edilmek üzere bulunduğunu haber aldık ki bu mektûb vesâik-ı târîhiyenin en mühimlerindedir.

Midhat Paşa, sadrazama gönderdiği bu mektûbda:

Sultân Abdülazîz ile konuştuğunu ve pâdişâha: beni Mahmûd Nedîm Paşa iğfâl etti. dediğini ve Sultân Abdülazîz Hân'ın her türlü ıslâhâtı vadeylediğini yazdıktan sonra mes'ele-i hal'in tehîr edilmesini ve bunun Hüseyin Avnî Paşa'ya bildirilmemesini iş'âr eyliyormuş. Bunun içindir ki Sultân Abdülazîz'in hal'i milletin başına gelen felâketin mukaddemesidir.

İşte Tanzîmât ile başlayarak kânûn-ı esâsî ile netîcepezîr olan tekemmülâtı, Abdülhamîd, hayâlin yetişemeyeceği, tasavvurların istîfâb eyleyemeyeceği bir sûrette birdenbire vurdu. O zamân kırk ve belki altmış seneden beri kanlar dökerek, cânlar fedâ edilerek bin türlü mezâhim-i hayâtfersâ içinde ibtidâ eden devr-i terakkîye mukâbil, Abdülhamîd bir devr-i irticâ ve tedennî açtı, Abdülhamîd'in açtığı, ve bu açılan yerden Rusya'nın Ayastafonos'a kadar gelmesi devr-i tedennîye o kadar sür'at verdi ki: Tedennîde bu derece şitâb târîh-i âlemde görülmemiş dense mübâlağa değildir. İbtidâ altmış senelik bir zamân-ı tekemmülün netîcesi olan hürriyet-i matbûâtı mahvetti. Bu imhâ o kadar ânî idi ki gazeteleri birkaç gün sonra görenler bir gece içinde diline nüzûl isâbet etmiş bir adam zannederlerdi. Yine altmış senelik tekemmülün netîcesi olan kânûn-ı esâsîye hüçûm etti. Müessisini mahbeste, kânûnunu sîne-i millette boğdu. Şübhe yok ki bu hâle Rusya muhârebesinin dahli azîmdir. Fakat Abdülhamîd ile Rusya muhârebesi birbirinin muzafferiyetine muâvin, ikisi de bir maksada hâdim idi. Hürriyet-i matbûâtın, kânûn-ı esâsînin mahvından sonra Gülhâne Hattı, Tanzîmât ahkâmı da tamâmıyla hükümden ıskât edilerek Devlet-i Aliye birkaç sene içinde iki asır geri gitti. Yirmi dokuz seneden beri her ân tedennî etmekte bulunan memleket ise şimdi mahv u inkırâza yaklaştı. Zîrâ bugün vatanımızın bulunduğu hâli zihinler tasavvurdan, fikirler tasvîrden âcizdir. Emniyet-i mâl kalmadı. Çünkü bir şekl-i diğerde meydâna çıkan musâdere usûlü memleketimizde cârîdir. Hukûk-ı insâniye tamâmıyla pâymâl oldu. Çünkü mahkemelerden salâhiyet-i adl u hak büsbütün selb edildi. Emniyet-i cân kalmadı. Çünkü bir zamândan beri sarâyın tertîb ettiği kâtiller sokaklarda alâmeleinnâs adam öldürüyorlar. Hacizler, sirkatler, nefyler, katller bir usûl-i hükûmet oldu. Vâkıâ bu derece sû-i istimâl olunan kuvve-i zâlîme yakında kendini de mahvedecektir. Fakat bu ihtimâl ile tesellî bulanlar cihâna karşı töhmetten ve hattâ iştirâk-i cinâyet mes'ûliyetinden kurtulamazlar.

SALTANAT VE HİLÂFET-İ OSMÂNİYE

Saltanat-ı seniye-i Osmâniye, Devlet-i Selçukiye-i Rûmiye'nin inkırâzında Osmânlılar ve onların sevgili ve büyük hanları Sultân Osmân tarafından, şân ve şeref-i Osmâniyân için tesîs edilmiş ve ilâmâşaallâhi teâlâ devâm ve bekâsı memûl ve müsted'â bulunmuştur.

Hilâfet-i muazzama-i İslâmiye Osmânlı pâdişâhı kurretü'l-ayn-ı selâtîn, Yavuz Sultân Selîm Han tarafından iktisâb ve saltanat-ı seniye-i Osmâniye'ye biliftihâr ilâve ve ilhâk edilmiş bir vazîfe-i kudsiye-i şerîfedir ki ilâ yevmi'l-kıyâm müslimîn-i cihânın merkez-i ittihâd ve inkıyâdı olacağından şübhe yoktur.

Saltanat Osmânlılığın, hilâfet, İslâm'ın saâdet ve şânına merkûzdur.

Osmânlılar, Osmânlılık ve İslâm'ın şeref ve ikbâline vakf-ı âl-i Osmân'ın ekber ve erşedi Osmânlıların pâdişâhı ve İslâmların halîfesidir.

Hilâfet-i kübrâ-yı İslâmiye hulefâ-yı râşidinden beri hânedân-ı Emeviye ve Abbâsiye'de takîb ettiği usûl-i vilâyet ve verâset üzerine berdevâmdir. Verâset-i saltanat zamân-ı teessüs-i devlet âvân-ı fetrette gayr-i muntazam bir sûrette pederden evlâda intikâl etmiş ise de Birinci Sultân Ahmed Han-ı rahîm devrinde bazı âdât-ı medhûleyi ilgâ neşr edilen bir kânûn-ı resmî ile, müşârünileyhten sonra hânedân-ı Osmânî'nin ekber ve erşed evlâdına tahsîs edilmiştir. 298 seneden beri cârî olan bu usûl-i verâset, Devlet-i Aliye-i Osmâniye'nin bir kânûn-ı esâsî ile meşrûtiyet-i idâreyi kabûl ettiği esnâda da yeniden tasdîk olunmuştur. Kânûn-ı esâsînin üçüncü mâddesi mûcibince saltanat-ı seniye-i Osmâniye hilâfet-i kübrâ-yı İslâmiye'yi hâiz olarak sülâle-i âl-i Osmân'dan usûl-i kadîmesi vechile ekber evlâda âiddir.

Sultân-ı zamân Abdülhamîd-i Sâni'nin işbu de'b-i dîrîn-i verâseti tebdîl, veliahd-ı saltanat Reşâd Efendi hazretlerini ve müşârünileyhi müteâkıb hakk-ı sarîh-i verâsete mâlik olan bilcümle şehzâdegânı ve hattâ mahdûm-ı kebîrini verâsetten mahrûm ederek küçük oğlu necâbetlü Burhâneddîn Efendi hazretlerinin makâm-ı saltanat ve hilâfete iclâsını arzû ettiği Dersâadet ve vilâyatta ve efvâh-ı ecânib ü a'dâda şâyi ve dâir olmaktadır.

Malûm olduğu üzere dünyâda hükümrân olan pâdişâhlar, müessis-i bünyân-ı saltanat olan sertâc-ı mülûk-i müstesnâya hakk-ı intihâbı hâiz ümerâ tarafından bilintihâb veyâ usûl-i mevzûasını takîben bilverâse câlis-i serîr-i hükûmet olmuşlardır. Saltanat-ı Osmâniye bir cumhûriyet olmadığı cihetle, bizde intihâb usûlü cârî değildir. Usûl-i verâset başlıca iki türdür: Birincisi, Avrupa'da cârî olduğu vechile babadan ekber evlâda, ikincisi, devletimizde mer'î olduğu üzere hânedân içinde en büyük zâta intikâl etmek usûlleridir. Tarzeyn-i mezkûrînden beherinin fevâid ve mahâziri mevcûddur. Pâdişâhân-ı halûk zekî ve âlim olması hüsn-i ahvâl ve mişvâra mâlik bulunması mukadderât-ı ehliyeye, tâli ve tesâdüfe tâbi olduğu için, en birinci nokta-i imtihân olan bu cihetten verâsetin iki sûreti arasında aslâ fark yoktur. Birinci usûlde yani babadan evlâda intikâlde tebeddülât-ı saltanatın kâbilü'l-vukû olması ve pâdişâhın genç yaşında tahta kuûd eylemesinin ve terakkiyât-ı zamâneye vâkıf bulunması kâideleri mevcûddur. Fakat buna mukâbil pâdişâhın bazen hadîsü's-sinn olarak vesâyete muhtâc ve marûz kalması da bu tarz-ı verâsetin mahzûrlarındandır. Bâhusûs, saltanat-ı Osmâniye'ye merbût olan hilâfet, hadâis-i sinn ile, vesâyete aslâ itilâf edemez. Târîhte görülen bazı istisnâât hilâfete, elyevm halîfenin makbûl ve muttali olmak için kebîr ve reşîd olması îcâb eder. Verâsetin, dâhilinde ekber ve erşed evlâda intikâli filhakîka, tebeddül-i saltanatın kesretle vukû ve pâdişâhların sinnen ilerlemiş olarak tahta cülûslarını intâc eder. Fakat sinn-i vukûfunu idrâk etmiş hükûmetimizin sinn-i vukûftaki pâdişâhlarla idâresi daha

müfîd ve menfaatedâr değil midir? Bu tarz verâsette halîfenin hadîsü's-sinn olabilmesi de baîdü'l-ihimâldir.

De'b-i dîrîn-i saltanat, kânûn-ı cedîd-i meşrûtiyet ekber ve erşed evlâdın verâsetini âmiridir. Osmânlılığa ve hilâfete kâmil ve âkıl pâdişâhlar lâzımdır. Binâenaleyh Abdülhamîd'den sonra velâhd-ı hakîkî necâbetlü Mehmed Reşâd Efendi hazretlerinden başkasının câlis-i taht-ı saltanat ve hilâfet olması mine'l-vücûh adîmü'l-imekândır. Müşârûnileyhin hakk-ı verâsetten mahrûmiyeti, ancak yeni bir kânûn-ı verâset tanzîmine vâbestedir.

Kânûn-ı verâsetin tebdîli kudret-i şâhâne dâhilinde değildir. Meclis-i umûmiye-i devletin ictimâna menût ve mütevakkıftır. Pâdişâh, keyfemâyeşâ tebdîl-i usûl-i verâsette hilâfete aslâ istinâd edemez çünkü hilâfet esâsen netîce-i intihâbı âmiridir. Peyâmber-i zîşân bile halîfesini kendisi tayîn etmemiştir. Saltanat nokta-i nazarından da pâdişâh, usûl-i meşrûtiyet ile mukayyedir. Kânûn-ı esâsinin bir mâddesinin tebdîli, ancak meb'ûsân-ı milletin hükümdâr ile tevâfuk-ı ârâsına vâbestedir. Fakat bu sûret-i meşrûa-i intihâb ile tadîl-i kânûn-ı verâset edilse bile bu hâlde, kavâid-i mevzûa-i tevârûsten ikinci sûret yani babadan ekber evlâda intikâl sûreti kabûl edilecektir ki bu sûrette de velâhdlik pâdişâh-ı hâzırın büyük mahdûmu necâbetlü Mehmed Selîm Efendi hazretlerine teveccüh edecektir. Binâenalâzâlik necâbetlü Burhâneddîn Efendi hazretlerinin tahta iclâsları tasavvuru ancak muhâfaza-i ikbâl ve mevki kaydında bulunan dimâğlara hâs bir hayâl-i hâmdır. Yalnız, cülûs-ı Hamîdî'ye kadar bir devlet-i muntazama ve kânûniye olan Osmânlı hükûmeti Sultân Abdülhamîd idâresinde kânûnsuz ve nizâmsız yaşamağa başladığı için pâdişâhın bir irâde-i keyfiye ile şehzâdegânı habs ve usûl-i verâseti tebdîle kıyâm etmesi, vükelâ ve ümerâ kılıklı esâfilin de bu teşebbüsü serbezemîn takdîr ve tasdîk eylemesi vârid-i hâtırdir. Eğer pâdişâh bu harekete cür'et ederse hayâtında celb ettiği emânet-i umûmiyeden memâtı ile de kurtulamayacaktır. Çünkü bu teşebbüs, Osmânlılığını ve İslâm'ı mahv ve berbâd etmeğe sâî bir hıyânettir. Bir cinâyet-i azîme-i milliye ve dîniyedir.

Pâdişâhın hayâtında irâde-i tebdîl-i verâseti kabûl etmeyecek velâhd-i hakîkî ve hakk-ı verâsete mâlik bilcümle şehzâdegân-ı civânbahtân hazerâtı, pâdişâhın vefâtı vukû bulur bulmaz hukûk-ı sarîha-i necâbetpenâhîlerini iddiâyâ kalkışacaklardır. Emîn olmalıdır ki, bugünkü asdikâ-yı esâfil o yevm-i kıyâmda Burhâneddîn Efendi'ye muîn ve zahîr olamayacaklardır. Çünkü kulûb-ı ümmet ve millet şehzâdegân-ı mazlûme ile berâber bulunacaktır. Fakat çi sûd, teheyyücât-ı milliye-i mezkûre şübhesiz müdâhale-i ecânibi celb edecek, bu da devlet ve milleti bir mühlîke-i bîamâna îsâl eyleyecektir.

Haklı veyâ haksız, Burhâneddîn Efendi hazretlerinin kayser ve siyâset-i kayseriyeye muhib buldukları maznûndur. Almanlara düşman olan bütün Avrupa da bu fırsat-ı fetretten istifâde etmek emeliyle şarka hücum edecek, düvel-i muazzamadan her biri taht-ı saltanata bir lutfdîde ik'âd etmek arzûsuyla bir şehzâdenin tarafını iltizâm eyleyecek ve bu idârenin sonu İstanbul'da bir murâkabe-i ecnebiyenin teessüsü ile neficelenecektir. Usûl-i verâsetin adem-i takarrürü cihetiyle, daha yüz sene evvel, saltanatlar mahv ve bînâm edilmiştir. Avrupa bu san'atta sâhib-i mümâresedir. Burhâneddîn Efendi hazretlerinin velâhdlikleri hilâfet ve saltanatın tedennî-i şâna, Türkiye'nin kat'iyen inkisâmına medhaldir. Bu mühlik teşebbüse cesâret edecek sultânın cülûsu gibi vefâtı da Osmânlılığa bir darbe-i felâket-i mevt olacaktır.

Osmânlılık istirâhate muhtâcdır. Nüfûsu, vüs'at-i hâkimiyetine, medeniyeti, kudret-i saltanatına kâfi gelmeyen devletimiz iktisâb kuvâ-i tesîs-i intizâm edinceye kadar aslâ gürültüsüz, gâilesiz yaşamalıdır. Usûl-i verâset saltanat ve hilâfette, ileride, muvâfık-ı zamânda millet tarafından tehlikesizce muâyene ve tedkîk edilinceye kadar usûl-i kadîmesini muhâfaza etmelidir. O vakte kadar bütün Osmânlılar ve bilhâssa saâdet-i milliyeye vakf-ı hayât etmiş cem'iyet-i ahrâr verâsat-i ekber-i vâriste tarafdârdır. Nizâmnâmemizin mevâdd-i esâsiyesinde görüleceği vechile "Hânedân-ı Osmânî'nin makâm-ı hilâfet ve saltanat-ı seniyede" ilâmâşaallâhi teâlâ devâm ve bekâsı ehass temenniyâtımızdır. Osmânlı hânedânı Osmânlıların şeref ve saâdetlerine lâzımdır. Bu hânedânın son evlâdı için Osmânlıların son damla kanlarını dökmeleri farzdır. Çünkü bu fedâkârlık menâfî-i milliye ve dîniye îcâbıdır. Ve işte bu îcâb iledir ki bugün de verâsetin ekber ve erşed evlâda intikâline tarafdârdırlar.

Eğer, Abdülhamîd Han Burhâneddîn Efendi hazretlerine gelinceye kadar hakk-ı meşrû-ı verâsete sâhib-i şehzâdegân-ı civânbahtânın cümlesini -Allâh ömürlerini müzdâd etsin- mahv u idâm edebilirse Osmânlılar, ancak o zamân şehzâde-i müntehablarına kul olabilirler..

4.6. SİYASET

4.6.1. İç Siyaset

ERBÂB-I KALEMİN VAZİFESİ

Bizim milletin, içinde bulunduğu şu zamân gibi zamânlarda erbâb-ı kalemin vazîfesi her zamân olduğundan daha mühim ve daha büyüktür.

Erbâb-ı kalem demek düşünen ve bilen ve kâffe-i ümemin ve bitahsîs kendi milletinin ahvâl ve ihtiyâcâtına vâkıf olan erbâb-ı fikr ü mütâlaa demektir. Bunlar milleti tahrîb ve iz'âc eden avârızî âhâd-ı nâstan daha iyi görürler, duyarlar, anlarlar; sebeblerine avâm ve âhâddan ziyâde vâkıf olduklarından sûret-i ref' ü izâlelerini de daha suhûlet ve daha isâbetle keşfederler, fikirlerine, karîhalarına hâs olan kuvvet ve letâfetle halka telkîn ve tefhîm ederler.

Şu zamân-ı buhrânda bu vazîfenin hüsn-i îfâsı pek âcil ve gâyetle şâyân-ı temennîdir. Erbâb-ı kalem, yani hamiyetperverân-ı asâkir-i Osmâniye, bunca mevâni-i malûme arasında, istimâl-i silâhta yani hamiyet ve gayret ve diyânetin îcâb ettiği o ehemm ve elzem vazîfenin îfâsında erbâb-ı kalem ve her nev'den ashâb-ı ilm ü irfân derecesinde masûn ve nâil-i suhûlet olamıyorlar. Bir sâhib-i fikr ise hissettiği hakîkatini, hükûmetin sansürlerine, câsûslarına rağmen az çok bir sür'at ve suhûletle neşredebilir, fiiliyât olmadığı ve olamadığı zamânlarda kavliyâtın, doğru ve fâideli sözlerin de pek büyük tesîri olur ve, derece-i sıhhat ve kuvvetine göre fiiliyâtı daha kolaylaştırır. Daha çabuklaştırır.

Bu hakîkati teyîden Jan Jak Russo "Mukâvele-i İctimâiye" nâm eser-i güzîninin baş taraflarında demiştir ki, [Eğer söylediğim sözleri, yani bu mecellede bast u telkîn ettiğim usûl ve kavâidi kendim halk üzerinde niçin tatbîk ve icrâ etmediğimi makâm-ı muâhezede benden sorarlarsa cevâbım şudur, ben eğer onların tatbîk ve icrâsına mâni olan ahvâl ve avârızî mahv ve ref' etmeğe muktedir olaydım; bunları söylemeğe hiç ihtiyâcım olmayacaktı!]

Millet-i Osmâniye'de yarım asırdan beri husûle gelen âsâr-ı hamiyet ve gayretin; bu millette dahi, Avrupa milletleri gibi, kendi hukûkunu, haysiyetini sormak, aramak istidâdının menşe ve menbaı Kemâllerin, Suâvîlerin, Ziyâların kalemlerinde aramak pek sahîhtir.

Haksızlar hakka mahabbet etmeğe en büyük bir vesîle oldukları için hükûmet-i leîme-i hâzıra, bu hakîkati harekât-ı mütelâşiyânesiyle tasdîk ve bilcümle erbâb-ı kalemi îfâ-yı vazîfeden, tasvîr-i hissiyât ve ictihâdâtan düşündüklerini söylemekten ve yazdırmaktan menetmişse de, bununla herkesi hakkını daha ziyâde görmeğe; bizi mahveden âlâm u musîbeti

anlamağa; bu felâketi îcâb eden tarîk-ı fîsk u zulümden bir kat daha, bin kat daha nefret etmeğe sevk etmekten başka bir şey yapmamıştır.

(Sonu gelecek)

MAKÂLE-İ MAHSÛSA

KADER...

“Leyse lil-insâni illâ mâsaâ”

Osmânlı Devleti inkırâz uçurumuna doğru yuvarlanıyor. Osmânlılar bu günde mes’ûd değildirler. Biraz ahvâl-i cihânı görmek isteyenler içerisinde, bu hakâyıkı öğrenmeyen hemen hiç kalmadı. Her hâl ve hâdiseye sebep veyâ esbâb bulunduğunu kabûl edenler için bunların da sebep veyâ esbâbı bulunmak iktizâ eder. Osmânlı Devleti dâhilindeki ecnâs ve mezâhib-i

muhtelif ashâbından ekseriyeti teşkîl eden Müslümânların çoğu bu hâdise ve hâle pek basît ve yegâne sebep bulmaktadırlar: Kader...

Filhakîka İslâmiyet'in akâyidinden biri de kazâ ve kadere îmân etmektir. Fakat "kazâ ve kader mes'elesi", mes'ele-i müşkilü'l-halli gerek İslâmiyet'te, gerekse ondan evvel gelen edyân ve mezâhib-i felsefiye ile, ondan sonra zuhûr eden mütefekkirîn ve felâsife indinde, kat'î bir sûrette hallolunamamıştır, denebilir.

Ulemâ-yı İslâm, bu bâbdaki tedkîkât ve tefekkürât-ı amîkaları ve mübâhesât-ı şedîdeleri netîcesi, henüz zamân-ı saâdetten pek uzaklaşmamış iken bile, "Kaderiye" ve "Mu'tezile" nâmıyla yekdiğerinin zıddı iki fırkaya ayrılmıştı. Kaderiye yâhûd Cebriye denilen mezheb sâlikîni beşerde hiçbir irâde ve iktidâr görmüyor, insânı kader elinde bir bâzîçe-i bîihtiyâr tasavvur eyliyor; Mu'tezile ise, bilakis, insânı irâdesinde muhtâr ve her irâde ettiği şeyi icrâda sâhib-i iktidâr kabûl yanî Cenâb-ı Hâlik'in mahlûkâtı bilcümle irâde ve ef'âlinde tamâmen hür ve serbest bıraktığını ve mahlûkun irâdesiyle ef'âli halk ve îcâd eylediğini iddiâ ediyordu. Ehl-i sünnet yanî mezheb-i Mâtüridî mensûbîni bu iki iddiâyı redd ile vüstâ bir hâli, mahlûkta "irâde-i cüz'îye"nin mevcûdunu kabûl eylediler: İnsân, bir fiilin icrâsını irâde eder; ve Cenâb-ı Hâlik, o fiili halk eyler.

Devlet-i Osmâniye dâhilindeki Müslümânlar, itikâdât-ı zâhireleriyle ehl-i sünnet ve cemâatten iseler de hakîkatte "mezheb-i Cebriye"ye mensûbdurlar, denebilir. Çünkü, irâde-i cüz'îye ile onun netîcesi olan ihtiyâr ve iktidâr-ı şahsîden ziyâde cebriyûnun kabûlü vechile kaderin, bütün irâde, ihtiyâr ve iktidâr-ı şahsîye mahal bırakmayacak sûretteki, kudret-i tâmmesine itikâd ederler. Bunun içindir, ki bilcümle hâdisât-i kâinât gibi devletlerinin inkırâzını, kendilerinin saâdetsizliğini de kadere, mücerred kadere isnâd eylerler. İtikâdda mezhebi ehl-i sünnet ve cemâat olan bir müslim için bu yolda itikâd ise câiz değildir.

Son zamânlarda kader fikri yeni bir libâs ile tecellî etti. Bazı zevât, "kader" yerine "pâdişâh" koydular; devletin inkırâzına, Osmânlıların saâdetsizliğine sebep-i yegâne pâdişâh, daha doğrusu 26 senedir hüküm süren "Abdülhamîd"dir, dediler...

Alelumûm hayât-ı ictimâiyede eşhâs-ı mühimmenin nüfûzu, tesîri pek mühim olduğu inkâr edilemez. Hattâ bazı mütefekkirîn, hâdisât-ı târîhiyeyi, zevât-ı mühimme tesîriyle tefsîr etmek yolunda ortaya nazariyât bile koymuşlardır. Bâhusûs Türklerin reislerine itâati, Türk rüesâsının efrâd-ı milleti üzerindeki nüfûz-ı azîmi de bittabi, bu tesîri artırmaya yarar. Binâenaleyh, Abdülhamîd'in bütün ecdâdı gibi taht-ı hükmündeki efrâda ve bilhâssa Türklere tesîri dokunmuş olduğu şübhesizdir. Lâkin bu tesîr, ne kadar azîm itibâr edilirse edilsin, koca bir hey'et-i beşeriyenin ahvâl-i rûhiyesini, tabây-i asliyesini, umûr-ı iktisâdiye ve

ictimâyesini tağyîr ve bir devletin mâzîsini, hâlini ve istikbâlini, hulâsa bütün hayâtını tebdîl edecek kadar büyük ve kuvvetli olamaz. Osmânî Devleti'nin inkırâzına, Osmânîlilerin saâdetsizliğine esbâb-ı sâire aramak lâzımdır. “Kader”e “pâdişâh” ismini vermek keşf-i esbâbda çok ilerlemek sayılamaz.

Gâye-i hayât, maksûd-ı vücûd, akl-ı beşer için bilinmesi imkânsız denecek kadar karanlık ve meçhûl ise de, nâşirîn-i edyân ve müessisîn-i mezâhib-i felsefiyenin ekserîsi bu mes'ele-i muğlaka ve muzlimeyi vahiy ve ilhâm ve kuvve-i akl u tefekkür ile hallettik, demişlerdir. Vesâit-i muhtelifle ile ya dâreynde yâhûd dâreynden birisinde saâdet bulmak, ekserisince vücûdun, hayâtın maksûd ve gâyesi gibi telakkî olunmuştur.

İşbu gâyeye vusûl için tavsiye ve istimâl olunan usûl iki zıd cihete sâik, denebilir: Mehd-i zuhûru Hind olan edyân ve felsefe hırs ve hevesi, arzû-yı hayâtı öldürmek hulâsa hayât-ı dünyâdan kurtulmak ile saâdete vusûl mümkün olduğunu zannederler; edyân-ı Sâmiye ile felâsife-i garbiyenin çoğu ise saâdet-i dünyeviye ve uhreviye için dünyâda sa'y ve terakkîyi tavsiye eylerler.

İslâm, “Leyselil-insâni illâ mâsaâ!” buyurarak, saâdet-i dâreyn için “sa'y”ı emreder. Nazar-ı akl u muhâkeme, dünyâda saâdeti, Hind veyâ Tibetlilerden ziyâde Anglo-sakson veyâ Cermenlerde görmek zannında bulunduğundan, saâdet-i dünyeviyyeye ancak sa'y ve terakkî ile imkân-ı vusûlü, kabûle mecbûr olur.

Hâlbuki, Devlet-i Osmâniye dâhilinde bulunan Müslümânlar, “kader”i yanlış telakkî etmekten dolayı, sebep-i mesâim olarak “kader”i ittihâm ettikleri gibi saâdeti de bahş ve ihsân-ı “kader”den beklerler. Bu vâhî ümîd ise sa'ylerinin tenâkusuna sebep olur.

Binâenaleyh Devlet-i Osmâniye'nin inkırâzı, Osmânîlilerin adem-i mes'ûdiyeti esbâb-ı muhtelifesinden biri, belki en mühimi, “kader” değil, “kadere yanlış inanmak”, irâde-i cüz'iyemizden istifâde etmek istemeyerek her musîbeti muhtelif vecihlerle tecellî eden kadere isnâd etmek, ve her lutfu ondan beklemektir^(*). Saâdeti bulmak, devleti inkırâzdan kurtarmak için, irâde-i cüz'iyemize güvenerek sa'y etmek, yanî kendimize, nefsimize mürâcaat etmek lâzımdır.

Musîbet ve saâdeti sa'y-i zâtımızdan hâric bir kuvvette, kaderde, pâdişâhta... aramamalıyız.

“Necâbet ve saâdet kendimizdedir!”

(*) Kaderin lütüfkâr olmak üzere en son tecellîsi de hükûmât-ı ecnebiyenin harekât-ı muâvenetkârâneleri sûretindedir.

Lam. Elif. , n.3 , s.2

İSTANBUL'DA ALMANLAR VE RUSLAR

20 Hazîrân Rûmî 1902 târîhli Novya Veremya gazetesinde görülüp ehemmiyetine binâen bir zât-ı muhterem tarafından gönderilen ve Rus matbûâtının Türkiye hakkındaki fikir ve hislerinin bir hulâsası olan makâle-i siyâsiye aynen bervech-i âtî enzâr-ı ümmete arz olunur:

“Boğaziçi'nin Asya sâhilinde, İstanbul'un karşısında bugünlerde işler derece-i galeyândadır. Rıhtımlar, iskeleler günden güne artıyor. Bu işi yapan Almanlardır, ki tesâhüb ettikleri iskeleleri tahkîm ve tarsîn ediyorlar. Geçen sene, kânûn-ı evvelde, rıhtımların yapılmasına teşebbüs edilmişti. Şimdi ise, hemen hemen şimendifer vagonları ile gelen eşyâyı doğrudan doğruya gemilere aktarma etmek için muktezî bilcümle vesâit ikmâl olunmuştur. Buna göre birkaç aya kadar Haydarpaşa iskelesi tamâmen hâzır bulunacak ve işte o vakit Almanlar da “İstanbul Boğazı bizimdir” diyebileceklerdir.

“Haydarpaşa'da rıhtım, iskele yapmak imtiyâzının Almanlar tarafından alınması matbûâtça öyle ehemmiyetsizce geçirilivermemişse de, imtiyâzın derece-i ehemmiyeti de lâyıki vechile takdîr edilememiştir. Filhakîka, bu imtiyâzâta mazhariyet Almanların şark-ı karîbde son zamânlarda nâil oldukları muvaffakiyât ve hukûkun en parlağıdır. Çünkü, onlar bu imtiyâzât sâyesinde Boğaziçi'nin en güzel ve dar noktasını elde etmiş oldular. Şübhesiz, kendi pâyitahtlarının gâyet mutenâ ve sevku'l-ceyşe fevka'l-had mühim bir noktasını ecnebîlere bahş etmek cömertliğini ancak Osmânlılar yapabilirler.

“Boğaziçi'nin ve İstanbul'un zabtı bizim en büyük emellerimizdendir. Ve buna nâiliyet için biz çok şey fedâ ettik; ettik değil, hâlâ da edeceğiz. Evvelce olduğu gibi biz hâlâ mutekıdız, ki bu maksadı bilfiil istihsâl, Cenâb-ı Hak tarafından üzerimize ihâle edilmiş bir vazîfe-i mukaddesedir. Şâyed buna nâil olamazsak, şimdiye kadar insânca, paraca milyonlarla ettiğimiz fedâkârlıkların hebâya gideceği şübhesizdir. Bundan mâadâ, biz şimdiye kadar zannediyorduk, ki Boğaziçi'ni ve İstanbul'u ancak kuvve-i harbiye ile zabt etmek kâbil olup, Türkler bu mevki-i ranâyı ucuzcasına vermezler. Hâlbuki, bu bâbdaki fikrimiz külliyan yanlış çıkmıştır. Meğer, bu maksadın elde edilmesi için sultâna ricâ kılıklı bir şey yazmak kâfi gelebilip derhâl arzûmuzun husûl bulması ihtimâli mevcûd imiş!... Âh! Boğaziçi'nde Rus iskelesi. Ne latîf elhân; fakat, ihtimâlden ne kadar da uzak hayâl! Vâkıâ, bizim için uzaktır. Çünkü, Almanlar buna nâil oldular ve onların bu parlak muvaffakiyetleri bizim mûcib-i taaccüb ve hayretimiz bile olamadı.

“Mamâfih, Almanlar bu muşâ'şa muvaffakiyâta nasıl mazhar oldular. Acabâ, Devlet-i Aliye'yi kendi hukûk ve servetinden vazgeçmeğe mecbûr etmek için Türkleri mağlûb mu ettiler veyâ büyük fedâkârlıklar mı gösterdiler? Hayır, hayır! Almanlar, zerre kadar fedâkârlık göstermediler; göstermediler ammâ, şimdi, gerek Rumeli'de ve gerekse Anadolu'da milyonlarca kan dökmüş, kuvve-i gâlibesiyle İstanbul duvarlarına yanaşarak Devlet-i Aliye'ye sulhu burada imzâ ettirmiş hükûmetimizden ziyâde nüfûz icrâ ediyorlar. Bir kerre düşününüz: Bizim şimdi söylediğimiz vak'a bundan yirmi beş sene evvel idi!... Ne kadar az bir müddet!... Ve ne kadar tebeddülât!... Vâkıâ, bugün bile eski nüfûzumuzu Boğaziçi'nde gâib ettik denilmez. Nâmımız, orada yine kemâl-i hürmetle yâd olunuyor. Sultânın sarâyında seffirimizin sözü oldukça tesîr ediyor!... Bizden korkuyorlar. Fakat!... Fakat. Bu tesîrin netîce-i fi'liyesi görünmüyor.

“Bugünlerde, İstanbul'dan Almanların yeni yeni muvaffakiyetleri haberi geldi. Kendi nâm ve hesâbına Haydarpaşa'da iskele yapan Anadolu şimendifer kumpanyası, Osmânî idâre-i mahsûsasıyla bir mukâvele yapmıştır. Malûm olduğu üzere, idâre-i mahsûsa hükûmetin malı olup İstanbul ile Haydarpaşa, Adalar, Marmara, Bahr-i Sefid sevâhiline ve hattâ Sûriye'ye kadar icrâ-yı sefer eder. Almanlar, işte bu idâre-i mahsûsa yerine bir Alman kumpanyası işlettireceklerdir. Hattâ, bu iş için elyevm dört vapur inşâsına başlanmıştır, ki bunlar hâzırlandığı gibi Bağdâd şimendifer hattına yolcular doğrudan doğruya teslîm edilecek demektir. Almanlar, gâlibâ, bununla da iktifâ etmeyip, şuradan buradan tereşşüh eden havâdisten hissedildiğine göre, idâre-i mahsûsanın işlediği diğer iskeleleri dahi biraz para mukâbilinde yavaş yavaş ellerine alacaklardır.

“İmdi, denilebilir, ki Almanların bu muvaffakıyeti siyâsî bir mes’eleye âid olmayıp sırf iktisâdî ve binâenaleyh hâricden kimsenin müdâhale ve mümânaata hak ve salâhiyeti yoktur. Böyle olsun, Devlet-i Aliye mülkünün alâtedrîc Almanların ellerine geçmesine mümânaat mümkün değilse, bizim için dahi bu gibi imtiyâzâtın bir kısmını almak kâbil olmaz mı? Bize kalırsa, bu işe şimdiden teşebbüs etmeliyiz. Zîrâ biraz vakit daha geçecek olursa o koca Türkler “Biz ne yapalım, elimizde bir şey kalmadı, Berlin’e mürâcaat ediniz” cevâbını vereceklerdir!...

İmzasız , n.10 , s. 2

Vatan'dan:

CASUSLUK

Geçenlerde İstanbul muhâbirimizden alarak ilâve-i mütâlaât ile gazetemize derc ettiğimiz mektûbda mevzû-ı bahs olan câsûslar mes'elesinin tedkîk-ı elîmini biz ileriye talik eylemiştik meğer tesâdüf bu nüshayı intihâb etmiş.

O mektûbda deniliyordu ki: “Bir memleketi yakan yıkanların en büyük yardımcısı câsûslar. Hâlbuki memâlik-i Osmâniye'nin her tarafı bâhusus İstanbul câsûslarla dolu...” Bu fikraya cevâb vermek için vücûdunda bir iki damla Osmânî kanı cevelân eden bir Türk'ün ibtidâ tüyleri ürperiyor; nefesi tutuluyor. Sonra o iki damla, o iki tâne kıvılcım bütün damarlardaki kanı tutuşturarak sabr u tahammülünü gâib eden insân diyor ki: Kâtillerin kılıçlarına, hâinlerin zincîrlere eğilmiş başlarınızı çeviriniz etrâfınızdaki milletler size nasıl bir nazar-ı tezlîl ve tahkîr ile bakıyor görürsünüz! O tâkat gelmez, tahammül olunmaz nazarlardan kurtulmak için yerlere kapanırsanız o zamân ecdâdınızın mezârlardan gelen iniltisini işitirsiniz.

Ya nasıl ehl-i hamîyyet kendini etmez telef

Yirmi yılda gitti hayfâ altı yüz yıllık şeref

Şimdi burada, sâkit sâkit ağlayan yaralanmış kalblerden üzerine damla damla kan dökülen şu sûtûnlarda bu mes'eleyi tabîyyü'z-zuhûr olan feryâd ve figânı mümkün olduğu kadar zabt ederek bir cism-i insânîde illetin esâsını bulmak için icrâ-yı ameliyât eden bir cerrâh-ı lâkaydin nişteri gibi istimâl-i kâle vazîfe bizi davet ediyor.

Sultân Osmânların, Fâtihlerin, Selîm-i Evvellerin, Kânûnî Sultân Süleymânların, metânetine ehrâmlar, galeyânına ummânlar şâhid olan Osmânî milleti gibi bir unsur-ı âhenîn ile tâcdârân-ı gerdendirâzânı pîşgâh-ı şevketlerinde serfürû perde-i itâat eyleyerek teşkîl ettikleri bu saltanat-ı azîme bugün ne oldu?.

Serâser bir polis! Bir zabtiye nezâreti!...

Sokolluların, Köprülülerin, Büyük Reşîd Paşaların makâm-ı bülend-hamîyyetini vücûduyla tasgîr ve tahkîr eden sadrazam bir polis komiseri vazîfesini icrâdan hayâ etmiyor. Vükelâ polis! Vâlîler polis! Sefîrler polis!. Basra Körfezi'nden Boğaziçi'nin Kasımpaşa Deresi'ne kadar memleket serâser polis!...

Gündüz nihâyet bulup da güneş, bâlâ-yı sermediyetten vatanda gördüğü, gösterdiği teşebbüsât-ı cinâyet ve hıyânetten bir reng-i âr ve hicâb ile kızarak mağrib-i istitârına çekilince gece, Abdülhamîd'in o korkunç, müdhiş gecesi etrâfi istflâ eder etmez câsûslar, haydûdlar hayât-ı bâisü'l-memât-ı leylîlerine başlarlar.

Yine o karanlıklar içinde Londra'dan, Bağdâd'da bir nâhiyeden bütün telgraflar, eczâsı hayâlden terkîb edilmiş bombaları, azâsı ricâl-i gaybdan teşkîl edilmiş ihtilâl cem'iyetlerini haber verir. Bu haberi veren bütün teller, vukûât ve tesîrât-ı hâriciyei mübâlağalı, müfrit, nisbetsiz sûrette hissederek bozulmuş bir zihne nakleden hasta sınırlar gibi sirâyette şebzindedâr-ı intikâm olan Abdülhamîd'i bir buhrân-ı hıyânet bir hırka-i cinâyet hâline ilkâ eder. O zamân ziyâsı kendinden, güneşten değil, servetin yangınından, cehennem alevinden gelen ve yirmi yedi senedir milletin hânumânında ebedî bir yangın olan Yıldız etrâfa çılgın kıvılcımlar serpmeye başlar.

Abdülhamîd'in bugecesi, bu uykusuzluğu bir hâdise-i mâfevka't-tabîa mıdır? Hayır! Akrân-ı efkâr ve emsâl-i mesleğinin bir çoğunda mevcûd idi. Kalb-i beşerin vâkıf-ı ser-eseri Şekspir'in tasvîr ettiği (Makbet)⁽¹⁾ cinâyât-ı müdhişesini icrâ ve itmâm ettikten sonra şu hâlde bulunuyor: "Kulağıma feryâd eder gibi bir ses geliyor. Sen artık uyumayacaksın. Makbet uykuyu, hâb-ı hayât mâib-i masûmâneyi öldürdü. O hâb-ı latîfi ki, âlâm-ı endîşenin güzârgâhı olan zihinde bıraktığı izleri izâle ve her gün insânı bir hayât ceyyid ve cedîde imâle eder. O hâb-ı latîfi ki, bîtâb-ı taab olan vücûdları, muhtarib ve mecrûh olan rûhları bir cûybâr-ı devânîsâr gibi ter ü tâze bir hâle getirir!..

O ses kulağımda lâyenkatı feryâd ediyor: Artık bütün evde uyku yok! Makbet uykuyu öldürdü. Makbet artık uyuyamayacak!" Abdülhamîd'e öyle! (Neron) geceleri Roma sokaklarında maiyetinde birçok yırtıcısı asker olduğu hâlde dolaşır. Tesâdüf ettiği kadınları havaya fırlatarak, dört kişinin uçlarını tuttuğu bir çarşafın içine düşürür. Çarşafın içine tesâdüf etmeyip de sokağın kaldırımlarına sukût edenlerle ve bu oyunun tekerrüründen bayılanlarla eğlenirdi.

Murâd-ı Râbi, gece yarıları cellâdlarıyla İstanbul sokaklarını gezer, sabâhleyin erken kalkan İstanbul halkı ihtinâk âsârıyla, hançer yaralarıyla şurada burada yatan ecsâdı kemâl-i dehşetle görürlerdi.

Bununla berâber Makbet'in askerlikte muvaffakiyeti, ukde-i vicdânı, Murâd-ı Râbi'in, ihtilâl-i teskîni, Bağdâd fethi vardı. Abdülhamîd'in ise emsâli görülmemiş mezâlimine karşı, tahrîbde infirâdı, câsûslukta muvaffakiyeti var. Zamân-ı saltanatında vâlîde-i vatanın sîne-i zahmdârı evlâdının mezârı oldu. Zamân-ı saltanatında gündüzler haydûd, geceler kâtil!

⁽¹⁾ Bu eserin İstanbul'da satılması muahharan bâirâde-i seniye menedilmiştir.

Gecenin o nihâyetsiz siyâh uçurumları içinde mahv u nâbûd olan mazlûmîn ve maktûlînin karanlıklarda dolaşan yaralı hayâllerini görmemek için elektrik ziyâlarına gark olmuş sarây-ı cinâyetezâ-yı hiyânetinde aldığı, ölümden, kandan, katlden bahseden jurnaller havf-ı ferdâ ile hirâs-ı cândan bozulmuş, içinden geçen her fikir bir vehm-i cinâyete, bir kanlı intikâma tahavvül eden bir zihinden etrâfa, vilâyâta emir sûretinde “irâde-i seniye” şeklinde tebliğ olunmağa başlar. Bu kanlı evâmir ve irâdât-ı “seniye”yi ahz eyleyen vâli nâmındaki müstevlî haydûdlar icrâya ibtidâr edince şehirlerden, sancaklardan, kazâlardan, kasabalardan, semâya yükselen feryâd ve figân işitilir pâyitahtta şehrin bir tarafında zuhûr eden yangının ziyâsı, uzaktan uzağa pencerelerine aksetmiş, bir odanın bir mesken-i fakîrânenin içinde evlâd ve ayâlinin sîne-i şefkatlerinden koparılarak mahvâbâd-ı nisyâna intikâl etmiş babaları, kardeşleri, evlâdları için, sesleri duyulup da câsûslar Abdülhamîd’e haber vermesin diye yastıklarına kapanarak ağlayanların göz yaşları cereyân eder karanlık, azîm bir gece. Dûd-ı siyâh-ı mâtemle mestûr olan gökte kıvılcıma benzer bir iki yıldız. Sokakta dolaşan birkaç köpekle birkaç câsûs. Rusya’nın Rumeli’ndeki bakıyyetü’s-süyûfundan yeşil kordonlu, revorverli birçok polis. Vuracak adam, basacak ev arıyor.

Bu sükûnet-i azîme-i muzlime içinde birer asr-ı münhedim olan Bizans harâbelerinden esen soğuk bir rüzgâr-ı târumâr, baykuş sesleriyle kırık pencerelerden, vâlide-i bedbahtının sütünü kâfi bulamadığı için ağlayan çocuk feryâdları getirir. İşte Abdülhamîd’in gecesi!..

Şimdi Abdülhamîd’in kâtillerine, câsûslarına cevelângâh olan İstanbul bir zamânlar şark ve garbda fedâ-yı cân ile i’lâ-yı şân-ı milliyet eden bir kavmin pâyitaht-ı metânet ve fazîleti idi. Milletleri efkâr ve hissiyât itibârınca cinsiyet tayîniyle tavsîf iktizâ etse Türklere erkek millet demek lâzım gelir. Sultân İbrâhîm zamânında yetmiş yaşındaki vezîr-i azam, kendini ihtiyâr diye bîiktidâr addeden vüzerâdan birine dîvânda: Sen bana ihtiyâr diyormuşsun, gel seninle at koşturalım, cirit oynatalım diye meydân-ı merdâna davet ediyor.

İ’tâ-yı evâmirde ve tebyîn-i nefrette şedîd olan Türk lisânında (çaşıt) kelimât-ı tahkîriyenin en müdhişlerindendir. O hâlde (çaşıtlar) sokaklarda, her tarafta nasıl bu kadar mağrûr, muvaffak, emîn olarak âmedüşüd ediyorlar. Her gün görülen ve nâmûs-ı milleti dâğdâr-ı ye’s ü mâtem eden fâcialardandır ki, bir gece evvel kâim-i pederini, birâderini “jurnal” ederek mahvetmiş bir kâtib, bir serdâr-ı muzaffer gibi gurûr ve sürûr ile bîmuhâbâ Bâbîâlî câddesinden geçerek mahall-i memûriyetine gidiyor. İki üç gün evvel bir âciz âilenin hâne-i fakr-âşiyânesini bozmuş, şem-i hayâtını söndürmüş bir câsûs-ı muvaffakının verdiği bir şevk ve neş’e ile herkesin içinden, pâyitahtın en müzdahim sokaklarından birçok selâmlar alarak geçip gider. İstanbul muhâbiri mektûbunda naklediyordu Sepetçi Ahmed Efendi nâmında biri, Türk milletinin garba aksetmiş feryâd-ı mazlûmiyet ve hürriyeti olan bu

gazeteleri, hafiyen ceblerine koyduğu, ve okumalarını tavsiye ile tevdî ettiği mekteb çocuklarından altmış kişiyi nefy ettirmiş. Her akşam Sirkeci meyhânelerinde sarhoş olarak geceleri düşe kalka o civârdaki hânesine avdet edermiş. Acabâ bu altmış çocuğun babaları, kardeşleri, akrabâsı, yok mudur? Varsa ciğerpârelerinin bu kâtil-i bîamânını safâ-yı hâtır, huzûr-ı kalb ile nasıl seyrediyorlar. Bu manzara-i müdhişe karşısında kalblerinde bir halecân, kanlarında bir galeyân hissetmiyorlar mı? Tabakât-ı hilkatın en süflî derekesinde bulunan hayvânâtta bile yuva mahabbeti, evlâdını müdâfaa hiss-i tabîsi mevcûddur.

Yirmi yedi yıldır memleketimizde emsâli görülmeyen tahrîbâtın sebebi şudur. Bugünkü Türkler haksızlığı, zulmü nefsine taalluk etmeyince hissetmiyor. Aksâ-yı Şark'ta bir İngiliz'e, bir Fransız'a, bir Alman'a edilen zulm ü tecâvüzün merâret ve hakâretini müntehâ-yı garbdaki bütün vatandaşları tâ yüreklerinin içinde hissediyorlar ki bu hiss-i hürriyeti, adâleti, milliyeti temîn ve teyîd ediyor. Bizler ise yanımızdaki evde "hamiyetli, malûmâtlı"dır diye evlâd ve ayâlinin sîne-i şefkatlerinden koparılarak feryâd ve figân içinde getirdikleri bir mazlûmu "bana dokunmasınlar" fikr-i cehâlet ve denâetiyle hissiz, vazîfesiz seyrediyoruz. Bu yalnız hamiyetsizlik değil en büyük iz'ânsızlıktır. Bunu vatanda kim görmedi, kim tecrübe etmedi ki bir nazar-ı lâkaydî-i denâetle baktıkları o zulüm, o tecâvüz bilâhire seyrine çıkanları da vurmasın. "Beni sokmayan yılan bin yıl yaşasın" diyenler tavşanlar kadar bile fikr ü ferâsete mâlik olmayanlardır. Bir evde "ben" bütün âile olduğu gibi bir vatanda "ben" bütün millettir.

Abdülhamîd'in şu yirmi yedi yıllık hükûmetinde câsûsluğun bizdeki derecesi ne Roma imparatorluğunda ne Bizans izmihlâlinde, ne Engizisyon devrinde, dünyânın bir tarafında görülmüştür. Hakâyık-ı kat'iyedendir ki Hindistan'dan sonra cihânın hazîne-i serveti addolunan, ve elden çıkması bugün İstanbul'u bir tehlike-i istilâya düşüren Mısır kıt'a-i azîmesinin ziyâna câsûsların jurnalleri sebep olmuştur. O esnâda, pâdişâhı işletildikçe temettu edilir bir maden-i cennet ittihâz edenler verdikleri jurnallerde diyorlardı ki: Mısır'a asker sevk etmeyiniz! Zîrâ oraya gidecek kumandanlar hilâfeti Sultân Murâd nâmına ilân ederek İngiltere donanmasıyla İstanbul'a gelip sizi hal'edecekler! Akdeniz'in en büyük adalarından Girid'in Rumlara verilmesine sebep yine câsûsların o maksadla yazılmış jurnalleridir. O jurnallerde derlermiş ki: Girid ihtilâl-i dâimî içinde bir memleket! Bu ihtilâl İstanbul'a da sirâyet etmek ihtimâli vardır... Yalnız bir "ihtilâl" sözü Abdülhamîdce bütün memâliki düşmana teslîm etmek için kâfidir.

Şimdi burada, vatanımız için, milletimiz için, karîb olduğunu tahmîn ile tesellî bulduğumuz âtî-i necâtımız için bir mes'ele-i hayâtîyi, tesîrât-ı muhribânesini mahvetmek maksadıyla verem, vebâ, kolera mikropları gibi tedkîk olunmak ihtiyâc-ı mübrimiyle

meydâna çıkıyor. Perestîde-i kulûbumuz olan cism-i ilâhî-i vatanı tahrîb eden bu câsûslar kimdir? Nereden ve nasıl zuhûr ediyor? Nerelerde neşvünemâ bulunuyor? Ne tarîk ile ifnâ-yı vücûd ediyor? Bunları ne yolda ve ne sûrette tahrîb etmelidir? Vatanın bu mes'ele-i hayâtiyesini ileride tedkîk edeceğiz.

İmzasız , n.20 , s.1

SULTÂN ABDÜLHAMÎD'E HÎTÂB

Zât-ı şehânenize bu hitâbımız ne derecelerde itidâl-i efkâr ashâbından olduğumuzu cihâna karşı bir kerre daha isbât edebilir.

Cinâyetle ittihâm, haydûdlukla tavsîf ettiğimiz Belgrad fâciasını müteâkıb idi ki Avrupa gazeteleri sizin taht-ı saltanattan ferâgat eyleyeceğinizi ilân ettiler.

Hükümdârân-ı âlemden hangisine sû-i kasd edilse veyâ hangisinden şikâyet olursa derhâl efkâr ve enzâr-ı cihân size doğru incizâb ve in'itâf ediyor. Bu hâl-i dehşetmeâl muhât-ı muhâtarât olan tahtınızın ne kadar tehlike içinde bulunduğunu size gösterebilir. Zâten siz de bu hakîkate vâkıf olduğunuzdan “Karnü”nün قارنو, saltanat-ı hüsn ü ânıyla bir meleke-i kulûb olan imparatoriçe “Elizabet”in, “Nâsireddîn” Şâhı'nın kitâllerini bir mevt-i tabî gibi gazetelerde ilân ettirerek Asya-yı Vüstâ'da kınından çıkan bir hançerden, Amerika'da atılan bir “bomb”dan, müntehâ-yı garbda patlayan bir roververden bîşuûr-ı havf u hirâs olduğunuzu dünyâya gösterdiniz!

Bugün İstanbul'dan gelen gazetelerde bu hâlinizin devâmı; mağlûb ve hem ve dehşet olan hasta zihninizin püriztirâb ve heyecân olduğu görülüyor.

İbtidâ Sırbistan kralı bedbaht Aleksandr'ın zavâllı kraliçe “Draga”nın katllerini vefât etmiş diye ilân ettirdiniz. Sonra, Sırpîluların bu harekât-ı vahşiyânesi vicdân-ı nev'-i beşeri

tehyîc, ve büyük devletleri kendilerinden tenfir ettiğini görerek, halka, askere karşı makâm-ı tenbîh ve ibrette tafsîlâtıyla neşrettirmeğe başladınız fakat devletlerin ittihâz ettikleri bu hatt-ı hareketten vicdân-ı insânînin bu heyecânından zât-ı şâhâneniz zannettiğiniz kadar müstefid olamazsınız. Aleksandr ne yapmıştı? Sırp kânûn-ı esâsîsinin hürriyetini tahdîd ile birkaç zâbiti habsetmiş. Kraliçe Draga'nın kardeşini velâhd etmek istiyormuş. Bu bîçâreleri hal' etmeyip de bir vahşet-i sibââne ile yaralamak elbet insâniyetin kısım-ı mütehassisini dâğdâr-ı teessür eder. Hâlbuki siz kânûn-ı esâsîyi büsbütün mahvettiniz sizin dûş-ı mes'ûliyetinizde yüz bin Ermeni ecsâdı; pîşgâh-ı nazarınızda yirmi bin genç Türk hayâlât-ı hûnîni olduğu hâlde her adım attıkça bütün bir millet-i mazlûmenin göklere çıkan feryâd u figânı arasında yüzüyorsunuz. Yirmi beşinci sene-i devriye-i cülûsunuzda "Bugüne kadar nasıl hareket ettimse bundan böyle de öyle hareket edeceğim" demiştiniz. Kan davâlarına girişmeğe, dökülen hûn-ı nâhak-ı mazlûmînden teheyyüc ve teessür etmeğe âlem-i insâniyette hakkı olmayan bir şahıs varsa o da zât-ı şâhânenizdir. Bu teessürlerinizle Neron'un evâil-i cülûsunda kânûnen mahkûm olmuş bir kâtilin ilâm-ı idâmını imzâ ederken "Yazı öğrendiğime bugün müteessifim" demesini herkese hâtırlatmış olursunuz!

Bugün iki hükümdâr-ı mazlûmun katlinden dolayı teheyyüc ve teneffür eden devletler yarın mazlûmîni katleden hükümdârân ile kat'-ı münâsebâta başlasalar zannederiz ki mevki-i şâhâneniz durulmaz bir hâle gelir.

Midhat Paşa'nın katliyle kalb-i millete açtığınız cerfha hâlâ kanıyor, mâzînizi teşkil eden çocuk feryâdı. Vâlîde âh u enîni, cûş u hurûş ederek gelen istikbâlin gök gürleri gibi akseden âvâze-i tehdîdi her ân tahtınızı ta esâsından sarsıyor denilebilir. Şahıs ve mevkiiniz renk ile tasvîr olunsa mâzîniz, hâliniz pek kırmızı, istikbâliniz pek siyâhtır.

Zât-ı şâhânenizin mensûb, Şûrâ-yı Ümmet'in tarafdâr olduğu hânedân-ı saltanata hürmeten sizin için bulduğu bir çâre-i necât varsa o da taht-ı saltanattan ferâgat etmenizdir. Yirmi yedi seneden beri İstanbul'dan Mısır'a, Yunan hudûdundan İran'a kadar imtidâd eden saltanat-ı Osmâniye'den milyonlarca milletlerden maksadınız intifâ ise ettiniz! İntikâm ise aldınız! Artık bu bîçâre milletin ne verilecek memleketi, ne alınacak parası kaldı. Binâenaleyh hıdmet ve hükûmet-i şâhâneniz nihâyete erdi demektir. Artık bırakın şu taht-ı bîbahtı!.. Mes'ele bu noktaya intikâl edince hâtırlara:

Rus pâyitahtı aldı hâlâ o tahta âşık

Mülkü bitirdi gitti bir saltanat hevesi

geliyor. Bu hakikat bir şiir şeklinde tecellî ettiği zamân siz genç idiniz. Hâlbuki vatanın vakt-i zevâlini çalan sâatler feryâd ederek geçiyor; vakitler fenââbâd-ı nisyâna doğru uçup gidiyor, zamân, o muhyî ve muhrîb -hazele-i kurenânız, havene-i vükelânız ne derlerse desinler- afv

ve merhamet bilmez kânûn-ı lâyetegayyeri ile ve düşünüşde bir bâr olan altmış üç senesiyle âsâr-ı muhribânesini elbette zât-ı şâhânenizde de ızhâr edecektir. Erbâb-ı hükûmete sevdâ-yı saltanat, iktidâr-ı icrâ yorgunluğu hissettirmiyor. Bu iştigâl-i mâfevka't-tabîa bin endîşe ve dağdağa içinde kalan zât-ı hükümrânînize altmış üçüncüden sonra gelen senelere bir sukût-ı azîm hâzırlıyor.

Bulduğunuz hâl-i nevmîdînin şu tasvîr-i siyâhını gören zât-ı istibdâdsimât-ı mülkdârınız belki fırka-i muâraza-i istibdâdın mevkiî sizinkinden daha a'lâ olmadığını söylersiniz. Şübhe yok ki fırka-i herdem-fedâ-yı hürriyete vatan uzak; mezâr yakındır. Âlâm-ı iştiyâkıyla bîkarâr ve bir düşman elinde târmâr olan vatanlarını düşündükçe:

Hakkını, ni'metini gayrı helâl eyle bize

Ey vatan hasretini ıyd-i visâl eyle bize

Bârî rü'yâda görün arz-ı cemâl eyle bize

diye feryâd ederler. Fakat zât-ı ulviyet-nâşinâs-ı şâhânelerine malûm olmayan bir hayât-ı maneviye ve fikriye vardır ki onunla yaşarlar. Havâ-yı teneffüsleri hürriyet, peresdîde-i kalbleri istikbâldir. Sizin harâbî-i mülk ü milletle toplanmış bir hazîneniz vardır ki ona hazîne-i hâssa derler. Fırka-i kalîle-i hürriyetin âmâl-i vatan, ümîd-i istikbâl ile mâlâmâl bir hazîneleri vardır ki, bilmem manâsını bilir misiniz? Ona da vicdân derler. Takîb ettiğimiz tarîk bazan pek siyâh olunca fikir, bir mısâh-ı sabâh-ı ilâhî gibi nûruyla bize yol gösteriyor. Yine o tarîkte mücâdele-i hayât-ı millet uğrunda yaralı düşersek dest-i i'câznümâ-yı vicdân bir lemsiyle kuvvet ve hayâtımızı tecdîd ediyor. Etrâfı mahrûm-ı iz'ân ve irfân birtakım bahâyim ile muhât olan zât-ı hükümdârîniz ziyâsı fikirden, tesellîsi vicdândan, kuvâsı rûhtan bir fırka-i hürriyetin hayâtını elbet anlayamazsınız. Evet, muhâfazası uğrunda tekâmül bir memleketi harâb ettiğiniz nefsiniz için bir çâre-i necât varsa o da taht-ı saltanattan ferâgat etmenizdir..

Nâmûsuna; hayâtına taarruzu, emsâli târîh-i Osmânî ve belki insânîde görülmemiş bir dereceye getirdiğiniz milletin bu sükût ve aczini ebedî addedebilir misiniz? Mevtâlara yakışan bu sükût-ı amîka, toprakların altında göze görünmez bir sûrette bahârı yetiştiren anâsır gibi bir hayât-ı tâze vücûda getirmesi büsbütün muhâl midir?

Cihânın bütün mevâniini pâmâl edip geçen kânûn-ı tabîî-i tekemmüle yalnız başınıza karşı durabileceğinize, altı yüz senelik bir mâzî-i heyecânengîzi olan bir milletin bu sükût ve tahammülü devâm edeceğine emîn misiniz?

Yirmi beş senedir gösterdiği acz ü sükûnetiyle cihânı hayrette bırakan bu milletten o kadar emîn olmayınız. Ateşböceğinin birden bire şimşek, kıvılcımın volkan olduğu milletlerin târîhinde çok görülmüştür. İmzasız , n.33. , s.1

YASAK

Bugün memâlik-i Osmâniye dediğimiz maktel ve makberde bu kelimededen daha müdhiş, bu kelimededen daha ziyâde hükümfermâ bir şey var mıdır? Cengiz’in bir kânûnu, memnûât-ı mel’ûnânesine mugâyir bir hareket edenlere tayîn-i cezâ eder bir kânûnu vardı ki ismi -yasa- idi. Acabâ bu yasak o kelimededen mi müştak? Aralarındaki münâsebet azîmdir. “Yasa” Cengiz’in! “Yasak” Abdülhamîd’in! Pîşgâh-ı tahrîbine müsâdif o zamânın hükümünce cihânın en büyük en mamûr şehirlerinin birinde hâkisterden hayât-ı insânı nebeân ediyor gibi görünen en müzdahim, en galeyânengîz memâlikte -kokusunu rüzgârın birkaç günlük şehirlere kadar îsâl ettiği- insân lâşesinden, emvâtta başka bir şey bırakmayan Cengiz, hissiyâtını, ahlâkını Abdülhamîd’e bırakmış. O cihetle denilebilir ki yalnız “yasak” kelimesi “yasa”dan değil Abdülhamîd de Cengiz’den müştaktır.

İstanbul’da çıkan, iz’âna karşı âsî, hiss-i insânîye karşı şakî, itimâd-ı hamiyete, itikâd-ı milliyete, îmân-ı istikbâle karşı kâfir, izmihlâl-i vatani, inkırâz-ı milleti alkışlar, her gün zevâl-i ebedî-i milleti âvâz-ı bülend-i muzafferiyetle ilân eder gazetelerde muahharan şu ilân görülüyor:

“Direklerarası Piyasasının Men’i”

“Ramazân-ı gufrânîşânda bilcümle ehl-i İslâm’ın ibâdât ve tâât ile meşgûl bulunmaları lâzım iken birtakım kimseler arabalara râkiben Direklerarası’nda piyasa etmeği âdet edinmişlerdir. Muhadderât-ı İslâmiye’den bazıları dahi arabalarıyla bu piyasaya karıştıklarından bazı sebükmağzânın taarruzât-ı bîdebânesine hedef oluyorlar.

“Şiâr-ı İslâmiyet’e münâfi olan şu hâl-i zabtiye nâzır-ı maâlimzâhiri devletlü Şefik Paşa hazretlerinin manzûr-ı âlileri olduğundan piyasanın külliye men’iyle hilâf-ı tenbîh harekâtta bulunan kira arabacılarının cezâlandırılmalarıyla berâber bazı konak arabalarının dahi kimlere âid olduğu öğrenilerek bittezkire sâhiblerine ihtâr-ı keyfiyet edilmesi zımında memûrîn-i zâbitaya evâmîr-i şedîde i’tâ buyurdıkları maalmemnûniye haber alınmıştır.”

Malûmdur ki cinâyet adâleten, hıyânet hakîkatten, cinnet her şeyden, Abdülhamîd insândan korkar. Üç kişinin ictimâından halkın araba ile sokakta gezmesinden korkan bir adamın her millette pâdişâh olabilmesi farz edilse olamayacağı bir millet kalır ki o da şecâati darb-ı mesel hükmüne geçmiş Türklerdir. Bir zamân tilkilerin arslanlara hükmedeceği zannolunabilir miydi.

Araba ile sokakta gezmek şiâr-ı İslâmiyet’e münâfi olduğu için yasak edilmiş. Berât-ı necât-ı İslâmiyet olan bazı âyât-ı kerîme ve ehâdîs-i şerîfeyi câmilerde okutmamak acabâ “zabtiye nâzır-ı maâlimzâhiri devletlü Şefik Paşa hazretlerinin” şiâr-ı İslâmiyet’e münâfi görmesinden mi neş’et etmiştir?

“Ramazân-ı gufrânîşânda bilcümle ehl-i İslâmiyet ibâdât ve tâat ile meşgûl olmaları lâzımgelirken” gezmeleri şîâr-ı İslâmiyet’e münâfi imiş. Bir sâat adâleti kırk yıl ibâdetten efdal addeden ahkâm-ı şer’iye sokaklarda sopalarla Ermeni katliâm eylemek, menfâları, mahbesleri evlâd-ı güzîde-i vatanla doldurmak, habshânelerde adam öldürmek, denizlerde bünyân-ı Rab olan insânları boğdurmak, Direklerarası’nda piyasa etmek kadar olsun şîâr-ı İslâmiyet’e münâfi değil midir?

Üç yüz elli sene evvel Kânûnî Sultân Süleymân meyhâneleri yasak ettiği zamânın zurefâ-yı şuarâsı:

Humlar tehî şikeste yok vücûd-ı mey
Ettin esîr-i kahve hey zamâne hey

diye şikâyet etmişlerdi.

Kanlı Murâd-ı Râbi yeniçeri öldürmeğe bahâne olmak üzere tütün içmeği yasak etmişti. Tütün içtiği için öldürülen bir adamın ateşinden diğer birisinin çubuğunu yaktığı görülmüştür.

Bağdâd’ı Şâh Abbâs’ın pençe-i âhenîninden istirdâd ve memleketi tahrîb ve ihrâk eden âteş-i ihtilâli söndüren Murâd-ı Râbi o kadar mazlûm ve masûm kanına girmiş iken yine tütünün men’ine muvaffak olamamıştı. Acabâ teşrîh-i ilel-i milel buna ne sebep gösterebilir ki Abdülhamîd-i Sâni bazı âyât-ı kerîme ve ehâdis-i şerîfenin mesâcid-i İslâm’da okunmasını külliyyen men’ ediyor. Ve bu men’inde de muvaffak oluyor?.. Yirminci asırda, Avrupa’nın içindeki bir memlekette ilim ve edeb yasak! Mekteplerde târîh dersi yasak! Vatan, hürriyet, nâmûs yasak! Bütün hayât-ı maneviye ve maddiye velhâsıl yaşamak yasak! Gazetelere gelen mektûblarda, verilen haberlere göre bütün şehre bir ridâ-yı mâtem örtülmüş, milletin nefis-i muhtazarı ara sıra o setre-i siyâhı kımıldattıkça zîr-i serâirinde sessiz sadâsız cereyân edip giden göz yaşları, hıçkırıklar arasında boğulmuş kalbi âh u feryâdlar gizli gizli dökülmüş zehirler, en kesîf karanlıklar içinde kınından çıkmış hançer parıltıları, görünür! Sabâhları gûyâ cism-i nâzenînini muhâfaza için penbe bir tül gibi fecrin ziyâları, akşamları ufk-ı garbînin şuâ-ı zerrîni, geceleri amîk bir semâ-yı ahterdârın nûr-ı lâciverdîsi içinde zemînde bir semâ veyâ semâda bir zemîn gibi her dem münevver ve hurrem olan İstanbul şimdi sahrâ-yı Kerbelâ hâlinde bulunuyor!

Bu güzellikte hiç bu çağında
Yakışır mıydı boynuna bu kefen
Cisminin her mesâmı yâre iken
Tuttun evlâdını kucağında

Bütün şehir amîk bir havf u nevmîdî, bir hâl-i elîm-i ihtizâr içinde inliyor! Alî Şâmil Paşa Kadıköyü'nde bütün Anadolu yakasına kadar yerlerde Muş'ta, Dersim'de gibi hükûmet ediyor. Hasan Paşa nâmındaki eski bir kâtil Beşiktaş'tan Mesârburnu'na kadar yerlerde, esvâbcıbaşı İsmet'in oğlu Fehîm nâmındaki yeni bir haydûd bütün Beyoğlu'nda icrâ-yı cinâyet ve şenâate memûr olmuş, bu memûrîn-i Hamîdiye hak ve adli, hukûk-ı insâniyeyi emniyet-i mâlî ve cânî sellemehü's-selâm pâmâl ediyorlar.

Bir pâyitahtı düşman istîlâ edebilir; Viyana, Berlin, Paris düşman istîlâsı görmüştür. Fakat bilmem dünyâ ne zamân görmüş ki, zamânıyla Kırım, Şirvân, Kafkasya, diğer cihetten Mısır, Cezîretü'l-Arab, bir taraftan da Avusturya hudûduna kadar tevessü etmiş bir saltanat-ı azîmenin pâyitahtı olan İstanbul bugün iki üç çapkının zîr-i tahakküm-i nâmûşşikenânesinde esîr olsun.

Bedbaht vatan tâlisiz millet! Tenezzüh için, keşf-i hakîkat için ummânlar birkaç günde geçilen, kutublara kadar seferler edilen bir asırda geceleri Boğaziçi'nin bir tarafından bir tarafına geçmek yasak! Bugün cihân-ı insâniyet hayât ve istikbâlini, mekteblere, dârülfünûnlara, ulûm ve edebiyâta hasr ettiği hâlde memleketimizde ilim ve edeb yasak!

Bütün vatandan, bütün halktan hayât çekilip gidiyor! Acabâ Abdülhamîd'e pâdişâhlığı millet mi yoksa kader mi yasak edecek?..

İmzasız , n.43 , s.1

KÜTÜB-İ DÎNİYE VE FENNİYE-İ İSLÂMİYE TAHRÎB EDİLİYOR

İstanbul erbâb-ı nâmûs ve hamiyetten hemen hemen tahliye edilmiş bir hâlde bulunuyor. Kendisine gasb sûretiyle halîfe-i rûy-ı zemîn ve muhyî-i maârif ve memâlik rikâb-ı ümem gibi birtakım unvânlar takmış olan Sultân Hamîd tarafından erbâb-ı maârif ve hamiyet birer sûretle mahvedildikten sonra milletin tenvîr-i efkârına yarayan ve mefâhir-i milliyemizi okşayan ne kadar kıymetli âsâr tab edilmiş ise hepsi sâye-i şâhânedede yakılıp mahvedildi. Gaflet uykusunda bulunan millet-i İslâmiye'nin îkâzı zımnında birkaç söz söylemeği ve müddeâmı gayr-i kâbil-i inkâr bir sûrette isbât etmeği hasbe'l-hamiye vazîfeden addeyledim.

İbtidâ maârif nezâretinin ruhsat-ı resmiyesiyle tab edilmiş olan kütüb ve resâil-i dîniye ve fenniye sonra birer birer men' ve imhâ ediliyor. Fransızcadan mütercem ve mekâtib-i İslâmiye'de tedrîs ve talîm edilmekte ve muhassenât-ı adîdesi görülen ilm-i eşyâ kitâbı,

merhûm Alî Şehbâ Efendi'nin İlm-i Hukûk'u, Hasan Fehmî Paşa'nın Hukûk-ı Beyne'd-düvel'i, Murâd Bey'in Târîh-i Umûmî'si, Ekrem Bey'in Ta'lîm-i Edebiyât'ı, Muallim Nâcî'nin Âteşpâre'si, kırkanbar dağarcık medrese-i hâzıraları ve daha nice nice kütüb ve resâil-i müfide mahv u ihrâk edildi ve ediliyor. Yeniçerilik zamânında yeniçerileri teşcî etmek maksadıyla tanzîm ve hayâlât-ı şarkıye ile memlû olan Battâl Gâzî men' ve ihrâk edildi. Fakat hurâfât ve hayâlât ile lebâleb bulunduğu için değil mahzâ hissiyât-ı milliyeyi, hasâil-i kahramâneyi tahrîk ve ihyâ etmekte ve bâhusus Osmânlıların devr-i şevket-i kakhârânesini muhtır bulduğu için mecma-ı nâs olan kahvehânelerde okunmasından dolayıdır. Meşhûr Hoca Nasreddîn Efendi'nin risâle-i menâkıbı ile Mızraklı İlmihâl tabîr olunan Miftâhü'l-Cenne nâmındaki kitâb dahi yasak edildi. Bu kitâb usûl-i ibâdetten bâhis olup ilm-i kelâm ve fıkıh kitâblarından mehûz ve muktebes ise de doksan dokuzuncu sahîfesinde bir kimse yerlerden alınan harâc pâdişâhın mülküdür diyü itikâd etse kâfirdir fıkrasıyla zulm ü istibdâdın men'ine dâir diğerk birkaç fıkrayı hâvî bulunduğu için menedildi. Meşhûr Muhammediye dahi akâid ve fikh-ı İslâm kitâblarından hulâsa sûretiyle mehûz ve hıfzı dahi kolay olmak için mevzûndur. Bunun sebep-i men'i: Bu kitâbda hilâfet müctehidden müctehide intikâl eder, evsâf-ı matlûbe-i imâmeti hâiz olana tevdi olunur, adâlet ve iktidâr ve sadâkat ve şecâat gibi evsâf-ı meşrûa-i imâmeti hâiz olan bu mukaddes makâma ık'âd ve is'âd olunabilir. Tayîn-i halîfe salâhiyeti millete âiddir, şerîat ve nizâm hâricinde olan muâmelelerde milletin halîfeye itâat etmesi şer'an gayr-i câizdir, fıkraları muhtevî bulunduğu için menedildi. İmâm-ı A'zam efendimizin Mevâkıf'ı dahi Muhammediye gibi bazı fıkraları hâvî bulunduğu için menedildi. Merhûm Süleymân Efendi'nin Beyne'l-İslâm marûf olan Türkçe Mevlûd risâlesi dahi yasak oldu. Çünkü mezkûr risâleye Sultân Hamîd efendimizin mübârek ismi derc edilmek istenildi. İstanbul'da diğerk bir Mevlûd risâlesi tanzîm ve tabettirildi. Bâlâda ihrâk ve menolunduğunu Beyân ettiğim kütüb ve resâilin men'ini müBeyyin Yıldız'ın şifreli telgrafnâmeleri Girid devâir-i muhtelifesinde mevcûddur. Hükûmet-i Osmâniye Girid'den fekk-i irtibât ettiği vakit memûrîn-i Osmâniye şaşakalıp evrâk ve kuyûd-ı resmiyeyi almağı hâtırlarına bile getirmemişlerdir. Daha birçok evrâk-ı siyâsiye dahi kaldı. Dersâdet'te tedkîk-i mesâhif ve teftîş-i kütüb-i dîniye ve sâire nâmında bir cem'iyet vardır. Herkes de biliyor. Her gûne vaktiyle tabedilmiş ve tabedilmemiş olan her türlü kütüb ve resâili, evrâk-ı havâdisi yeniden baştan başa kemâl-i dikkatle tedkîk ve teftîş etmeğe memûrdur. Şu bir iki sene zarfında yalnız kütüb-i dîniye-i müslimedden olmak üzere İstanbul kitâbcılarından yüz otuz kıt'a kütüb ve resâil müsâdere ve mahv u ihrâk edilmiştir. İhânete dikkat isterim.

Muhakkıkîn ve müfessirîn ve hükemâ-yı İslâmiye'den İmâm Gazâlî'nin Hüccetü'l-İslâm'ı, İmâm Şâfî efendimizin Eyyühe'l-Veled'i yasak edildi. Yalnız Benî İsrâîl'den

Hristiyanlara, Hristiyanlardan ehl-i İslâm'a intikâl etmiş olan hurâfât ve itikâdât-ı Benî İsrâiliye'nin tedrîs ve talîmine müsâade olunuyor. Abdülhamîd hakkında şunun bunun inşâd ettiği kasîdeler edebiyât makâmında mekâtibde tedrîs ve talîm olunuyor. Efendimiz vatanın murâd-ı âtîsi olan şübbâna, şerîat-ı İslâmiyeye, ehâdîs-i nebeviyeye, âdet-i câriye-i ilâhiyeye, sun'-ı Yezdân olan kavânîn-i tabîiye yerine âlemin malûmu olan evsâf-ı şâhâneleriyle birtakım hurâfât tedrîs ve talîm ettirerek cehâleti idâmeye cehd ediyor. Maksudı ehl-i İslâm'ı hayvân sürüsü gibi bulundurmadır. İdâme-i istibdâd için millet-i İslâmiye'ye cehl ü taassub isnâd ederek evlâdları demek olan bîçâre Müslümânları yâr ve ağyâra karşı vahşî ve mutaassıb göstermek ve kânûn-ı esâsiye milletin istidâdı olmadığını Avrupalılara anlatmak istiyor.

İmzasız , n.49 , s.3

ABDÜLHAMÎD'E ATILAN BOMBA

Gazetemizi mütâlaa edenlere malûmdur ki biz “anarşistliğin” hattâ sokaklara düşen kanlı ihtilâllerin hiçbir zamân tarafdarı olmadık. O “anarşistliğe” ki dünyânın en nâmûslu rüesâ-yı hükûmetinden Karnöyi imparatorun hemser-i zîefseri olduğu için Avusturya'nın, ve ulviyet-i ahlâk ve saltanat-ı hüsn ü ânıyla kulûb-ı mütehassisenin melekesi olan imparatoriçe Elizabet'i kâtilâne ve vahşiyâne sûrette öldürdü. Fakat “selâmlık resminde” patlayan bomb, yirmi dokuz seneden beri târîh-i âlemde misli görülmemiş bir tazyîk-ı cângüdâz altında ezilen fikr-i milletin şerâre-i âteşbâridir. Kim ve bâhusûs vakt-i sulhta sâkit, kâni olarak tarlasında çalışan veyâ meskenete yakın bir tevekkülle Boğaziçi'nin kenârında hayâtı bir hayâl-i dîrâdûr içinde güzâr eden hangi Türk, avucunda bir volkan etrâfa ateşler saçmağı ister?

Abdülhamîd taht-ı saltanatı gasb eder etmez sâkit, zamân-ı sulhta kendi hâlinde çalışmağı seven bu millete düşman kesildi, ilân-ı harb etti. Mülkün en münzevî, en hücrâ köşelerine kadar hücûm eyledi. Vatan esbâb-ı mevcûdiyetini hâzırlamak, millet lâzıme-i hayâtını tedârik etmek, ilmin, edebin terakkîsi, servetin tezâyüdü, efkâr-ı insâniyetin tekemmülü, velhâsıl yaşamak nizâm ve âsâyişe mütevakkıf ve muhtâc iken Abdülhamîd yirmi dokuz seneden beri yirmi dokuz sâat kimseye âsâyiş yüzü göstermedi. Adam öldürmek, ev basmak, kasden donanma batırmak, memleket teslim etmek işte Abdülhamîd dünyâyâ bunun için gelmiş, tahtı bunun için gasb etmiş, millet Abdülhamîd'in bu usûl-i hükûmetine -insân yüzü kızarmadan söyleyemiyor- yirmi dokuz sene tahammül etti. Halkın da cinâyet addetmemeleri lâzımgelir. Halkın bu sabr u tahammülü büsbütün sebebsiz değildi. İlkâat-ı ecnebiyeden ve bâhusûs Rusya'nın silâh ile müdâhalesinden tevakkî ediyordu. Anlaşıyor ki

bu gösterilen mukaddeme-i hareketin esbâbından biri de Rusya'nın Aksâ-yı Şark'ta, Çin zikrlerinde meşgûl ve müstağrak olmasıdır.

Evet, Abdülhamîd halkın sabr u tahammülünden cür'etyâb olarak serâser memâlik-i Osmâniye'de câsûsluğa âid bir müessese, başlıbaşına bir idâre teşkîl etti. Vükelâsını, kurenâsını, süferâsını, haydûdlardan, câsûslardan intihâb etti. Bütün memâlikte küll-i yevm câsûslar haber veriyor, haydûdlar vuruyordu. Bununla berâber bu müesseseler, bu idâreler, bütün bu câsûslar ne bombu haber alabildiler, ne bomb atanı haber verebildiler. Meselâ: Bulgarların silâh tecâvüzü İstanbul kapılarından işitildiği zamân tecemmu eden hey'et-i vükelâ birbirlerini pâdişâha jurnal ediyor, Makedonya denilen yerler ateş içinde yanarken süferâ, Yıldız'a câsûsluk etmek için, geceleri tâbesabâh kîn ve garaz gibi zehirli, intikâm gibi uyanık oldukları hâlde telgraflar çekiyor. Abdülhamîd devrinde câsûsluğun sebep olduğu telefât ihtilâlât-ı dâhiliyeden hattâ muhârebeden ziyâdedir. Kesmekten, vurmaktan hânûmân yıkmaktan, kasden donanma batırmaktan vatani bir hâle getirdi ki Karadeniz'de ihtilâl eden bir Rusya zırlıslı koca bir Devlet-i Osmâniye'nin mevcûdiyetini tehdîd etti. Her biri hânedân-ı saltanatın, milletin düşmanı, vatanın hâini olan Hamîdîler bu cinâyâta karşı pâdişâhlarının "nefsinden korktuğunu" söylüyorlar. Bir nefsi muzırrın bekâsı için bir saltanat fedâ eden millet daha dünyâyâ gelmemiştir. O havene-i vatana ve bilhâssa Abdülhamîd'e malûm olmak lâzımgelir ki katlden korkan kâtillikten vazgeçmelidir. Çocuk göz yaşları göller teşkîl ediyor, vâlide feryâdları göklere çıkıyor. Cuma selâmlığında atılan bombun şekli kânûnen makbûl değilse de vatanda akan göz yaşlarına, dökülen kanlara, edilen katllere nihâyet vermek için atıldığında şübhe yoktur. Bomb atan her kim ise devr-i kıtâl-i Hamîdî'ye nihâyet vermek niyetinde bulunan bir fedâkârdır. Kânûnen bu adama kâtil demek lâzım gelirse o hâlde bu adam kıtâlin kâtilidir. Bombanın hedefe isâbet etmeyip de etrâfında birtakım masûmların - Abdülhamîd'i muhâfaza edenler içinde masûm bulunursa- mahvına cân u dilden teessüfler ederiz.

Bu vak'a-i müdhişeden sonra Abdülhamîd Lafonten'in hikâyesinde olduğu gibi arslan postuna bürünüyor. Korkunç görünmek isteyen bu korkak, millete karşı şecâat arz ediyor. Matbûatta hürriyet, vatan, cennet, uğursuz, kanbur kelimelerinden titreyen, elini kımıldatan bir adamın önünde rengi uçarak korkaklara mahsûs bir cesâretle revolverine sarılan, Marsilya'dan İstanbul'a giren sabunlarda dinamit vardır meâlinde bir câsûsun verdiği haber, İstanbul'da diğer bir câsûsun fotoğraf camlarında kâbil-i iştiâl mevâdd bulunur diye söylediği söz üzerine bir müddet sabunlarla fotoğraf camlarının duhûlünü meneden, eczâhânelerden hayât-ı beşer için en lüzûmlu edviyeyi -zehirlidir- diye kaldıran, yanında dolaşırken bir tavr-ı masûmâne ile üstünde revolver bulunan bir masaya takarrüb ettiği için bir kız çocuğundan, bir

bebekten korkarak savlet-i kahramânî ile o küçücük mahlûku ayağının altına alan, hırka-i saâdet ziyâreti için senede bir kerre gitmeğe mecbûr olduğu eski sarâyâ azîmetinden bir ay evvel “marûzât” kabûl edemeyen, uyku uyuyamayan, korkusundan kendi kendini kapadığı Yıldız’dan, sarây-ı mahbesinden yirmi sekiz sene dışarı çıkmayan, yirmi sekiz bin muhâfız askerinin arasında titreyen bu korkak, bu cebîn adama cesûr demek mantıkî tezyîf, fikr-i insânîyi tahkîr etmektir.

Bu satırları yazarken telgraf ajansları dünyânın her tarafına şu haberi veriyor!

Bükreş 28 Temmuz- Hükûmet-i mahalliye Köstence’de mütemekkin Türkler arasında pâdişâhın aleyhine olarak Türk cem’iyet-i hafiyesinin bir şubesi meydana çıkardı. Taharrî olunan birçok hânelerde esliha-i harbiye, revolverler, fişenkler, muhâberât-ı hafiyeler bulundu. Bundan sonra da Romanya hükûmeti, Köstence limanına gelmiş bir Türk vapurunda birçok sandıklar hîn-i hâcette yerine konmak üzere esliha-i harbiye parçaları ile mâlâmâl idi.

Cuma selâmlığında atılan bombdan bir hafta sonra zuhûr eden bu istihzârât-ı ihtilâliye gösteriyor ki Osmânlılar Abdülhamîd aleyhine harekete karâr vermişler. Dünyânın en cesûr, en metîn milletlerinden olan Türklerin bu mukaddemât-ı ihtilâli düşünülürken tüyler ürpermemek kâbil değildir.

Biz burada Abdülhamîd-i Sâni’ye demiştik ki: Mâzîsi dehşetli olan bu milletin senelerden beri ibrâz ettiği bu acz ü sükûta pek güvenme! Zîrâ sönmüş volkanların tekrâr tuttuğu görülmüştür. Biz yine burada Abdülhamîd’e taht-ı saltanatı artık terk etmesini çâre-i necât olarak tavsiye etmiştik. Mukaddeme-i vukûât akvâlimizi tasdîk etmeğe başladı. Abdülhamîd artık boş yere ümîd ve hayâle düşmesin! Zîrâ senelerden beri bir biri üzerine yığılıp duran ve eser-i dest-i cinâyeti olan katliâmlar bundan böyle taht-ı Osmânîde kalmasına imkân bırakmadı. Fırkamızın her kavîl ü fiiline rehber hiss-i insânîdir. O hissi bir kerre daha isbât etmek isteriz:

Mukaddeme-i vukûâtın sûret-i cereyanına nazaran Abdülhamîd’in uzun müddet saltanat etmesi artık ihtimâlin hâricinde görünüyor. Yine vukûattan sûret-i istidlâlimize göre Abdülhamîd için yegâne selâmet taht-ı saltanattan ferâgattir.

İmzasız , n. 80 , s.1

ABDÜLHAMÎD’İN ŞÜREKÂ-YI CİNÂYATI

Abdülhamîd Cuma selâmlığında patlayan bombadan sonra hasta, zaîf aklını bütün bütün kaçırdı. Pusulasını şaşırıldı; yüreği ağzında, eli revolverinde ne yaptığını, ne yapacağını bilmiyor; bilmediği için yularını dost ve sâdık zannettiği bir kaç edepsizin eline vermiş, onlar ne derlerse inanıyor, ne isterlerse icrâ ediyor.

Türk'e, İslâm'a, hürriyet ve adâlet tarafdârı olan bilcümle Osmânlılara nazar-ı kîn ve adâvetle bakan bu hâinler ise pâdişâhın vehm ü cinnetini âmâl-i mefsedetkârâneleri yolunda kullanıyorlar; deliye atmadık taş bırakmıyorlar; hışm u gazab-ı pâdişâhîyi çalıp çırpmağa mâni olan erbâb-ı nâmûs ve hamiyet aleyhine tahrîk ederek nice kıymetli cânların yakılmasına, nice asîl hânûmânların yıkılmasına tavassut eyliyorlar.

Biz dâimâ Abdülhamîd'e kabâhat buluyoruz; itirâz ediyoruz; çünkü umûr-ı devleti Bâbîâlf'den sarâyâ nakleden odur; a'yân ve meb'ûsân meclislerini kaldırarak ümmetin teâvün ve nesâyihinden hükûmeti mahrûm kılan odur; mâBeyne o haydûd çetesini toplayan, vükelâ ve ümerâyı intihâb eden odur. Bununla berâber pâdişâhın cürm ü cinâyâtta fâil ve müsebbib-i müstakîl olması cinâyâtı icrâyâ âlet olanları hiçbir vakit mes'ûliyetten kurtarmaz. Cânî gibi cinâyete iştirâk edenler de müttehemdirler; onlar da cezâlarını görmeğe müstehaktırlar.

Yarın Abdülhamîd'in vücûdu kalkacak olursa, bu herîfler acabâ kime kalacaklar. Şimdi topladıkları servet ve sâmân ile millete fenâlık etmekte yine devâm mı edecekler? Tef çalarak, yılan oynatarak sarâyâ intisâb eden şeyhler, Sultân Murâd'ın, Midhat Paşa'nın ve daha nice şühedâ-yı ümmetin itlâfi gibi cinâyetlerde elleri ve pâdişâha muâvenetleri olduğu için merâtib-i âliyye geçen esâfil-i nâsa gelecek devirde de semâhatlü, devletlü mü denecek? Millet, acabâ bunları unutacak, afv edecek mi?

Adûdan merd olan fırsat deminde intikâm almaz

Evet, düşmanı zaîf ve bîkes kaldığı, amân dediği bir zamânda vurmak büyüklük değildir. Merdlik büyüklük düşmanla kavî iken vuruşmaktadır. Abdülhamîd'in şürekâ-yı cinâyâtı olan hâinlerin de haddi bugün bildirilmeli. Bu vazîfe yarına bırakılmamalıdır.

Pâdişâhın arkasına gizlenerek makâm-ı hilâfet ve saltanatın bütün kuvvetini menfaat-i zâtiyesine istimâl eden bir mukarrebî kânûna çarpmak şübhesiz zordur; o mukarrebî setr ü himâye eden pâdişâhı hal' etmek derecesinde müşküldür. Bununla berâber Abdülhamîd'in âlet-i zulm ü itisâfi olan hâinler Engizisyon Cem'iyeti hâkimleri, cellâdları gibi yüzlerini örtterek icrâ-yı habâset etmiyorlar; sûretlerini kasab süngeriyle silmişler; halktan utanmıyorlar, sakınmıyorlar. Filân vak'aya, filân zâtın nefy ü harâbına hangi alçağın sebep olduğunu herkes biliyor. Bilmeyenlere hünkâr bizzât tavassut ediyor, tanıtıyor. Beyoğlu'nda envâ'-i fuhs u şenâatle iştihâr eden Fehîm gibi bir rezîle murassa Osmânî veriyor. Hafiyelik âleminde

Fehîm'den ziyâde rezâlet ve cinâyeti mesbûk olan Necîb Melhame'yi vezâret rütbesiyle taltîf ediyor. Bunların nâm-ı kerâhetittisâmlarını gazetelerin tevcîhât sûtûnlarına derc ettirerek millete: "İşte benim yârânım, bendegân-ı sadâkatnişânım, vâsita-i zulm-i firâvânım bunlardır" diyor. Yanî ey Osmânlılar, sizde eğer haysiyet, hukûk u nâmûs-ı milleti müdâfaaya niyet, hâsılı zerre kadar cesâret ve hamiyet varsa bu hareketimden müteessir olmanız, gazaba gelmeniz îcâb eder demek istiyor. Necîb Melhame gibi bir alçağın bu devirde vezîr olması milleti müteessir etmez. Millet bu hâle güler:

Deniyyü'l-asl olandan merd-i kâmil çıkmıyor yoksa

Kader hâli bu ya kimdir emîr olmaz, vezîr olmaz

Beytini veyâ

Zerdûz palan ursan eşek yine eşektir.

mısraını tahattur ederek Abdülhamîd gibi bir pâdişâha ancak Necîb Melhame gibi vezîrleri lâyük görür.

Pâdişâhın bir haydûda rütbe ve nişân vermesi ne cins mahlûka meylettiğini gösterir; bundan vatana bir ziyân gelmez. İstanbul köpeklerinin boğazına sırmalı bir tasma takılsa ve bu tasmaya imtiyâz nişânı, liyâkat ve Girid madalyaları asılsa millet hasta bir pâdişâhın tebaası olmak mahcûbiyetinden başka bir şey hissetmez. Zarar, ziyân ve en büyük buhrân canavârların rütbe ve nişân almasında değil, halka tasallut etmesinde, umûr-ı devlete pençe atmasındadır. Millet buna itirâz etmelidir. Hak ve ırzına taarruz eden eşirrânın zulmüne mâni olmak, ellerinden mazlûmun hukûkunu kurtarmak, devletin itibâr ve haysiyetini ahâlînin hukûk ve refâhiyetini muhâfaza kaydında olan vatanperverlerin ilk vazîfesidir. Bu vazîfeyi yukarıda dediğim gibi tamâmıyla icrâ etmek kolay değildir. Ancak herkes vüs'ü derecesinde sa'ye memûrdur.

İnsân her ne sûretle olursa olsun ve ne kadar nâçiz görülürse görülsün nefret ve infîalini alenen bildirmelidir; bu hâle râzı olmadığını ve kendinde hür ve âdil olarak yaşamağa istidâd bulunduğunu meydâna koymalıdır. Zulme, haksızlığa karşı sükût etmek meskenettir, küfrdür. Bir zamândan beri Türklerin ve bütün Müslümânların dâhilde ve hâricde çektikleri hep bu sükûtun belâsı, cezâ-yı sezâsıdır.

HÜKÛMET-İ HAMÎDİYE’NİN SON MADALYASI

Geçenlerde Abdülhamîd’e atılan bombanın nişângâha isâbet etmemesinden dolayı İstanbul’da bir nişân ihdâs edilmiş. Abdülhamîd ile (hârunâcı) kadar madalya, nişân çıkaran, madalya-nişân yapan dünyâda ne bir fabrika ne de bir destgâh vardır! Bundan sonra pâdişâhın her hareketine, veyâ mevâsimin tebeddülüne dâir de nişân tesîs edilirse mûcib-i hayret olamaz. Meselâ: Koç katımı fırtınasında vücûd-ı şâhânenin soğuktan savn-ı samedânîde mahfûziyeti madalyası!... Yâhûd zât-ı şâhânenin sâlimen Cuma namazı edâsına muvaffakiyeti madalyası!...

Cuma selâmlığında bir bomb atılmış, fakat hünkâra zararı değmemiş. O hâlde “zât-ı şâhânenin savn-ı samedânîde mahfûz kaldığı” madalyası kime verilecek? Olsa olsa hedefe isâbet etmediği için bombun kendisine verilmeli. Madalya sadaka mıdır ki insânın başından geçen bir kazâdan sonra şuna buna tevzî edilsin. Hâttime-i kelâmımızı şiire şeref veren şâirin şu kıt’asına tevdî ediyoruz:

Ya madalya ya nişân ihdâs eder her vak’ada

Mülk ü milletçe daha bilmem hükûmet n'eyesin
Bomb için de bir madalya ihtirâ etti yine
Allah emsâliyle hünkârı müşerref eyesin

İmzasız , n.84 , s.2

MARAZ-I ŞÂHÂNE

Sultân Abdülhamîd ağustosun on yedisine tesâdüf eden Cuma selâmlığına çıkabildi. Bütün Osmânlı sefârethâneleri maraz-ı şâhâneyi tamâmen tekzîb edecek bir cür'etle “sıhhat-i girânkıymet-i pâdişâhî”yi âleme ilân eylediler. Sultânın selâmlığa çıkması, Osmânlı ve İslâm âlemine münâsebeti gösteren bu yegâne râbıta-i zaîfeyi muhâfazaya çalışması hastalığının ilk buhrânının atlattığına delâlet eder. Fakat, aslâ, iktisâb-ı âfiyetine bürhân olamaz.

Menâbi-i mevsûkadan aldığımız haberlere göre pâdişâhın selâmlıkta arz-ı vücûd edebilmesi tedâbîr-i muvakkate-i tıbbiye sâyesinde vukû bulmuştur. Yoksa maraz-ı şâhâne berdevâmdır. Vücûd-ı hümâyûnu terk etmemiştir. Her taraftan vârid olan haberler bu Beyânâtımızı müeyyid bulunuyor.

İstanbul husûsî muhâbirimizden aldığımız mektûblar bervech-i âtîdir:

2 Ağustos.- ... Abdülhamîd hastadır. Öteden beri mübtelâsı olduğu emrâz-ı müzminden başka bu defa kendisine “hunnâk-ı sadr” denilen ve mevt-i ânîyi husûle getiren mühlik bir kalb illetinin ilk nevbeti zuhûr etmiştir; Nâfiz Paşa tedâvî ediyor.

7 Ağustos.- ... Abdülhamîd'in hastalıkları tahakkuk ve taaddüd etti. Cihâz-ı bevlî ve tenâsülîden son derecede muztarib bulunuyor. Nâfiz ve Mukîm Paşalar ve bir çok etibbâ

mâBeynden ayrılmıyorlar; işler muallakta kalıyor. Cuma günleri süferâ şeref-i müsûle nâil olamıyorlar; hünkârın son günleri geldi gibi görünüyor.

11 Ağustos.- ... Pâdişâhın hastalığı mühliktir; belki bu mektûbumun size vusûlünde Sultân Hamîd ölmüş bulunur. Geçen hafta selâmlığa ölüsü çıkmış, hattâ o derecede fenâ imiş ki avdette arabanın içinde bayılmış. Dünkü Cuma selâmlığına ise hiç çıkamadı. Artık hastalığın vehâmetini siz düşününüz. “Prostat” harâb olarak cebbâna tahavvül etmiş, tesemmüm başlıyormuş. Pâdişâhı tedâvî edenlerden biri söyledi ki bu hastalıktan kurtuluş gayr-i mümkün imiş. Dün bilcümle vükelâ ve vüzerâ, ümerâ ve zâbitân ve asâkire selâmlık resmi icrâ edilmeyeceğinden orada bulunmamaları için haber gönderildi. Hünkârın selâmlığa çıkmamasından tüfenkçilerden Arnavutlar bir küçük nümâyîş icrâ etmişler ise de bir netîce hâsıl olmamıştır. Bugün herkesin çehresinde âsâr-ı memnûniyet müşâhede olunuyor.

Mısır’da münteşir “el-Ehrâm” gazetesinin İstanbul muhâbiri tarafından gönderilen mektûbdan da, ehemmiyetine mebnî bazı fıkralar iktitâf ediyoruz:

İstanbul 14 Ağustos- Sultân Hamîd müddet-i saltanatta hiçbir Cuma selâmlığından geri kalmamıştır. Eslâf-ı şâhâneleri dahi, pek mühlik hastalıklara uğramadıkça, daha doğrusu, hâlet-i nez’e gelmedikçe Cuma merâsim-i teşrîfâtiyesini terk etmemişlerdir. Binâenaleyh Osmânlılar, pâdişâhı Cuma günü görmeyince ya ağır hastalığına, ya vefât ettiğine zâhib olurlar.

Bu sebeble, geçen Cuma, selâmlığa hâzırlanan kıtaât-ı askeriye Yıldız’a gelmeyin emrini alınca mahâfil-i resmiye, ordu, ahâlî, birdenbire telâş ve heyecâna düştü. Her tarafında “pâdişâh ölmüş” rivâyetleri deverân etti. Bütün İstanbul pâdişâh-ı nevcâhın cülûsunu tebrîk ve tes’îd edecek yüz bir pâre topa muntazır bulunuyordu.

Pâdişâhın çoktan beri böbreklerinden ve taş illetinden muztarib olduğu malûmdur. Bu defa bu hastalıklara bazılarının rivâyetine göre cihâz-ı bevlîde bir âfet-i seretânî, diğer şâyiâta göre “prostat”ın ifrât-ı nümüvvü illeti munzam olarak pâdişâhı esîr-i firâş eylemiştir. On yedi hekim çarşambadan beri, gece gündüz başı ucundan ayrılmamışlar ve onlardan başka Paris, Berlin ve Roma’dan telgraflarla doktorlar davet olunmuşlardır. Marîz, Cuma gecesini kendini tamâmen gâib ederek azîm bir zaafa giriftâr olmuş ve hekimler sabâha kadar karîb bir netîceye muntazır kalmışlardır.

Selâmlık resminin adem-i icrâsı emri verilir verilmez Yıldız’ı azîm bir havf u telâş kaplamıştır. Mukarrebânın pek çoğu tevkîf olunmaktan korkarak, hemen Yıldız’dan firâr ve evlerinde ihtifâyâ şitâbân olmuşlardır. Birkaç dakîka içerisinde sarây ve havâlisinde insândan

eser kalmamış ve hattâ tedâvî-i şâhâneye memûr etibbâ bile alelacele Yıldız'dan uzaklaşmakta tehhur etmemişlerdir. Bu esnâda Arnavut askeri sarâyâ doğru yürümeğe başlayarak behemehâl sultânı görmeği taleb etmişlerdir.

Temîn edildiğine göre serasker, o esnâda tebeddül-i saltanat müzâkerâtında bulunan hey'ât-ı vükelâ odasını terk ile kıt'aât-ı muntazama celb etmiş ve bu sûretle Arnavut askerinin Yıldız'ı yağma etmelerine mâni olmuştur.

Deverân eden şâyîata göre sultân o zamândan beri iktisâb-ı âfiyet eylemiş ve gelecek Cuma selâmlığına çıkması bile takarrür etmiştir. Fakat pek şâyân-i itimâd ve hâiz-i malûmât zevât pâdişâhın bu hastalığını müddet-i karîbede diğer buhrânların takîb edeceğini iddiâ eylemektedirler. Bu zâtların fikrinde Sultân Abdülhamîd kat'î bir çâresizlikle mahvolmuştur. Günleri sayılıdır.

Matbûât-ı mahalliye hastalık hakkında tamâmen sâkit kalmış, yalnız, muahharan, süferâyâ istifsâr-ı hâtırlarına mukâbil başkâtib tarafından yazılan teşekkürnâme-yi derce izin almışlardır. Makâmât-ı âliyenin hastalık esnâsında uğradığı kargaşalığı bu manâsızlık da kâfi derecede gösterir.

Pâdişâhın hastalığını işitir işitmez (pâdişâhın pazardan beri öldüğüne kâni olan) ahâlînin ilk endîşesi velâhd mes'alesi oldu.

Buna sebep, velâhd necâbetlü Reşâd Efendi'nin hastalığı cihetiyle Abdülhamîd'in ikinci oğlu Burhâneddîn Efendi'nin pederi makâmına tahta geçirileceği hakkında öteden beri Yıldız'dan vukû bulan şâyîattır.

Fakat, efkâr-ı umûmiye velâhd Reşâd Efendi'nin tamâmî-i sıhhat ve âfiyetine ve hilâfet ve saltanata pek ziyâde müstehak ve şâyân bulunduğu kânidir.

İstitrâden Beyân ederim, ki pâdişâhın hastalığıyla berâber velâhd Reşâd Efendi hazretlerinin sarâyı, tarafdârlarının bir darbe-i devlet (Coup d'Etat) ile müşârunileyhi tahta iclâs etmelerinden korkularak, hafiyeler ve askerler ile muhâsara olunmuştur.

Bu esnâda her yerde, Abdülhamîd'in vefâtıyla vukû bulacak tebeddül-i idâre zemîn-i mükâlemât olmuştu. Herkes bir devre-i tanzîm ve ihyânın, bir ân-ı saâdetiktisâdın sâât-i hulûlünde bulunulduğuna zâhib idi.”

MATBÛÂT-I İSLÂMİYE

Matbûât, yirminci asrın en büyük kuvâ-yı hâkimesinden biridir. İngiltere’de, Amerika’da, Fransa’da matbûâta efkâr-ı umûmiyenin bir saltanat-ı zîşevketi denilebilir.

İlim, keşfiyâtıyla eyyâma, evkâta, mesâfeye tahakküm ve tasarru etti. Keşfiyât-ı ilmiye, telli, telsiz telgraflar, telefonlar, şimendiferler, mahdûd sûrette otomobiller cihân-ı mechûlâtı feth ediyorlar. Otomobiller, Avrupa’nın en hücrâ köşelerine, köyelerine kadar nüfûz ederek vukûâta karşı yarı uykuda olan halkı uyandırıyor, bir vapur telsiz telgrafıyla ummânın ortasında sevâhil ile, şehirlerle muhâbere ediyor. Zamânıyla insânın en ziyâde korktuğu anâsır, meselâ semâyı ateşler içinde bırakıp da zîrindeki mahlûkâtı şehirleri efkâr-ı mahûfe ile lerzenâk-i dehşet eden şimşekler, yıldırımlar bir sandığın içine konularak hâkim iken mahkûm oluyor. Hayâtı ile memâtı bir andan ibâret ses gibi, söz gibi hava bir kutunun içinde kesb-i ebediyet ediyor.

Bir matbaa dünyânın her tarafına merbût, bu cihetle dünyânın her tarafını dinler, görür, gösterir bir dârü’l-havâdis ve intibâhtır ki telgraflar, telefonlar muhbiri, şimendiferler müvezziidir.

Bugün halkı vukûât-ı cihândan derhâl haberdâr eden, efkâr-ı umûmiyeyi her ân hâl-i intibâh ve teyakkuzda bulunduran, hükûmeti kontrol altında tutan, hürriyeti muhâfaza eyleyen, saltanat-ı milleti temîn eden matbûâttır, gazetelerdir. Zamânımızda zihnin okunmağa, gazetelere ihtiyâcı vücûdun ekmeğe ihtiyâcı derecesine geldi. Bir iki sene evvel (Şikago)da bütün matbûât amelesi tatîl-i mesâif ettiklerinden birkaç gün hiçbir gazete çıkmamış ve halk zihnen âdetâ bir kaht u galâya dûçâr olmuştu. Diğer şehirlerinden gelen gazeteleri on-on beş misli fazla fiatla alıyor, gelen şimendiferlere hücûm ile gazeteleri yağma için birbirleriyle gavgâ ediyorlardı.

Herkesçe malûm olan gazetelerin ehemmiyetine bir delîl aranmak istenilirse denilemez mi ki İngiltere’yi, Amerika’yı, Fransa’yı bir sabâh gazetesiz görmek, bir sabâhı güneşsiz görmek gibidir; fakat gölgesiz güneş, noksânsız bir eser-i insânî olmadığı için bazı gazeteler

menâfî-i şahsiye uğruna her şeyi fedâ ettiklerini, onlar için bir banknot bir sahîfe-i dühâdan, bir istikbâl-i milletten daha büyük olduğunu burada mevzû-ı bahs etmiyoruz.

Gazeteler, matbûât velhâsıl bu vâsıta-i füyûzât İslâm arasına pek geç nüfûz etti. Bugün İslâm'ın kurûn-ı vüstâyı güzâr edemiyor gibi bir hâl-i tedennîde bulunması, malı olan marifetten, bu kuvvet ve iktidârı hâiz matbûâtın, gazetelerden mahrûmiyettir. Bugün İslâm ile meskûn memâlik ve kıtaât -Mısır müstesnâ- vukûâtı takîb, efkâr-ı halkı tenvîr edecek hür gazetelerden mahrûm bulunuyor. Bugün Fas'ta halkın anlayacağı bir lisân ile hakîkati söyler, Avrupa'nın ahvâlini, zamânın hükm ü îcâbını anlatır birçok gazeteler olsaydı Fas, bedbaht memleket-i İslâm böyle dehşetli bir hercû merce düşmezdi.

Hindistan'daki, Çin'deki İslâm şimdi devlet-i Osmâniye'nin ne hâlde bulunduğuna, halife nâmıyla bir hâinin İslâm'ı nasıl mahvettiğine vâkîf mıdır? Heyhât! Matbûâtın, gazetelerden mahrûmiyetin îrâs ettiği felâketi göstermek için Hind ve Çin'e gitmeğe ne hâcet? Acabâ Konya'da, Kastamonu'da, hattâ İstanbul'da halk, Makedonya denilmek istenilen Avrupa'daki vilâyetlerimizde geçen vukûâta ve bu vukûâta âid Avrupa'da cereyân eden mübâhesât ve istihzârât-ı siyâsiyeye velev ki pek cüz'î olsun vâkîf mıdır? İşte bu vukûfsuzluk bu nâmûslu hür gazetelere mâlik olmamak derdiyle mahvolup gidiyoruz. Eğer gazetemiz Sultân Abdülazîz'in evâsıt-ı saltanatındaki kadar hürriyete mâlik bulunsaydı halk, bugün Yemen'de iki bin askeri açlıktan öldürenleri bihakkın öldürmez miydi?

Asâkir-i Osmâniye Yunan'la muhârebe ve netîcede galebe ettikten sonra Girid'i Yunan'a veren Abdülhamîd'in bu "ihsân-ı şâhâne"sinden haberdâr olmayan Anadolu halkı - Girid teslîm edildikten bir sene sonra- Cezîredeki asker oğullarına, kardeşlerine mektûb yazıyorlardı. Denilemez mi ki koca bir Devlet-i Osmâniye matbûâtsizlikten mahvoluyor? İslâm arasında uhuvveti teyîd, İslâm'ı zamânımızın marifet ve terakkîsiyle tenvîr edecek hür ve nâmûslu gazetelerdir. Şâyân-ı dikkattir ki iki-üç seneden beri Îrân'da çıkan gazetelere nisbetle matbûât-ı İslâmiye arasında en ziyâde hürriyetle yazılmağa başlamıştı. Îrân'daki matbûâtın bu binnisbe hürriyeti usûl-i meşvereti, kânûn-ı esâsiyi tebşîr ediyordu. İşte bugün o maksad-ı mukaddese nâil oldular.

Şu son senelerde, Rusya ihtilâlinin sâye-i hürriyetinde zalâm-ı nisyan içinde bulunan Kafkasya'da Türkçe birkaç gazete neşrolunmağa başladı. Bunların arasında "Tercemân", "Kazan Muhbiri", "İrşâd", "Hayât", "Füyûzât", "Vakit" gibi nev-tulû olan envâr-ı efkârı nazar-ı hayretle, Müslümânlar, Osmânlılar büyük bir hürmet ve mahabbetle telakkî ettiler.

Osmânlı Türkleri nasıl büyük bir şevk ve meserretle telakkî etmesinler ki Kafkasya'nın gösterdiği bu istidâd-ı itilâ, bu liyâkat-i mevcûdiyât, hemcins ve mezheblerinin tabîr-i sahîhle kendilerinin idi. Fakat insân nasıl esef etmesin, nasıl dâğdâr-ı teessûf olmasın ki

Kafkasya'nın âfâk-ı muzlimesinde birer yıldız gibi zuhûr edip de kalbe nûr-ı tesellî serpen bu envâr-ı efkâr nâşirlerinin muharrirlerinin noksânî-i hamiyetlerinden değil tenvîre uğraştıkları âlemin, âlem-i şarkın zalâm-ı kesîf-i cehâletine mağlûb olarak birer birer iğtirâba yüz tutuyorlar.

İrşâd'ın 281 numaralı nüshasında Türk hayırhâhı olmakla meşhûr bir İngiliz müsteşrikının İngiliz gazetelerinden biriyle “Türk ahâlîsi ve Türk idâresi” serlevhası tahtında neşrettiği mühim bir bendin tercemesi manzûrumuz olmakla bazı fikirâtını aynen bervech-i âtî naklediyoruz:

“Dünyâda hiçbir millet, hiçbir kavim tasavvur olunamaz ki Türkler kadar mutî, metîn, millet-i vatanperver olsunlar. Ben bu sözleri birçokları gibi hayâlhânemden söylemeyip yedi yıllık bir müşâhedât, bir karâbet netîcesi olarak söylüyorum. Evet, Türk milleti âlîdir. Dünyâda hiçbir millet hayâle gelmez ki esnâ-yı sulh u müsâlemette Türk kadar dinç, halîm ve selîm olsun.

“Türk aldanır? Fakat aldatmaz. Ölümü cânına farz bilir? En âdî hükûmet memûrunun yüzüne çıkmaz otuz seneden beri Sultân Hamîd Han'ın hevâ-yı hevesi uğrunda Türk'ün kazağını, son ineğini sattığı hâlde gene bîçâre Türk tarafından onun muazzez ve mukaddes, halîfe-i rûy-ı zemîn diye tanındığı iddiâmı isbâta kâfidir, zannederim. Doğrudur, her ne kadar Türkiye maârif ve terakkînin aksâ-yı tekemmülüne vâsıl olmamış ise de medenî ve müterakkî bir millet derecesine gelmiştir.

Badehu muharrir-i memleketimizin askerî, zirâî, ilmî, edebî, fennî, tıbbî, iktisâdî terakkîsini tafsîlen tadâd ettikten sonra diyor ki:

“Ey kâri! Ben bu sözleri, Türkiye'nin bu terakkîsini kemâl-i iftihâr ile değil, gözlerimden dümû-ı teessür ve teessüf aktığı hâlde yazdım. Taaccüb edeceksiniz, değil mi? Hayır, hayır! Benim bu kelimeleri meserret ve memnûniyet ile değil göz yaşlarıyla yazmaklığıma sebep o zulm, o istibdâddır ki bu kadar terakkîye müstaid bir millet onun bâr-ı girânı altında mahvolup gitmiştir. Bugün bütün aktâr-ı cihânda, hattâ menba-ı cehl ü vahşet olan Afrika ve Avustralya'da bile hürriyet bayrağının temevvücünmâ olduğunu görmekteyiz; Türkiye ise bu gibi âlî bir şeref-i insâniyetten dûr ve mahrûmdur.

“Hemen zulm ü istibdâd netîcesi değil midir ki evvelce Avrupalılara söz anlatan Türkiye bugün Bulgar ve Sırlara karşı ızhâr-ı acz etmektedir. Asıl bedbahtlık buradadır ki halîfe kisvesine girmiş olan Sultân Hamîd'in re'yiyle iş başında bulunan gürûh-ı cühelâ bu nâmûssuzluk netîcesi olarak bu husûsu hiç de nazar-ı dikkate almamaktadır. Eğer menâfi-i

millet ve vatan nefsi emmâre yolunda heder olmamış olaydı, bugün Türkler adûlarına karşı rûy-ı inkıyâd göstermezlerdi.

“Eğer usûl-i idâre biraz yoluna konulacak olursa şübhe yoktur ki Türkiye iki-üç yılda vâsıl-ı aksâ-yı kemâl olacaktır. Türkiye şimdiki askeriyle bile hiçbir devletten geri kalmadığı için hüsn-i idâre memleketi kuvvet ve satvet cihetince de Alman ve Japon derecesine çıkarabilir.”

İmzasız , n.109 , s1

ŞAKÎ HANGİSİ

Makâlemizin serlevhasından şakînin birden ziyâde olduğu anlaşılır. Evet, burada şakî ikidir.

Biri, yirmi beş yaşlarında, yakışıklı, nâzik, son moda tâbi, yirmi beş otuz nişân madalyaya mâlik, yâverân-ı pâdişâhîden Aydın vâlî-i sâbıkı Kâmil Paşa'nın mahdûmu, Saîd Paşa'dır.

Diğeri, otuz iki yaşlarında, yine yakışıklı, nâzik, fakat şalvarlı, omzunda, dâimâ tüfenk taşır; Çakırcalı ve tabîr-i âmmece Çakıcı Mehmed'dir.

Çocuk iken İzmirmektebinde cüz'î bir tahsîlden sonra on sekiz yaşında mekteb görmeyen bahriye mülâzımı rütbesiyle yâverân-ı pâdişâhî silkine dâhil olarak bilâhire senede

bir iki defa terfî-i rütbe ede ede elyevm bahriye mîrlivâlarından bulunan Saîd Paşa beş on sene zarfında Aydın vilâyeti ahâlîsini muzmahil ve perîşân etti. Pederi daha doğrusu kendi zamân-ı idâresinde devâir-i hükûmet perîşân, adâlet mefkûd, âsâyiş münselib, rüşvet hükümfermâ oldu. O cesîm ve zengin vilâyet şekâvet ve sefâlet içinde yuvarlandı kaldı.

Saîd'in başlıca arzûsu cem'-i servet idi. Bu maksada vâsıl olmak için en alçak vesâite mürâcaat etti. Memûrînden vergi talep etmek, memûrînin terfî ve becâyîş zamânlarında rüşvet almak, kahvehânelerden, meyhânelerden, fâhişehânelerden, aylık istemek âdet, vergi vermeyen memûrlar azledilir âriyetin oldu memûr terfî ve becâyîşleri hengâmında rüşvet vermeyenler terfileri men' ve becâyîşleri tehîr olunur aylık vermeyen kahveciler ve meyhânecilerin dükkânları kapatılır idi. Saîd'in menba-ı vâridâtı bunlardan ibâret değildi. Bazı Avrupa harîk sigorta şirketlerinin İzmir'deki vekîlleriyle -bilittifâk yalandan yangın tertîb ederek Avrupa harîk sigorta şirketlerinden külliyetli para alır idi. İzmir polis efrâdı Saîd'in âleti idi meclis-i idâre-i vilâyetin karârları Saîdce keenlemyekün hükmünde idi. İzmir civârında kâin Karaburun nâhiyesinde keşfolunan cıva madeninin imtiyâzını istid'â eden müsted'înin mürâcaatı semeresiz kalmış ve Saîd'e verilen küllî bir meblağa mukâbil işbu imtiyâz başkasına verilmiştir.

Geçen seneki İzmir Ermeni bomba mes'elesi Saîd'e kırk elli bin liralık bir kâr bırakmıştır. Kâmil Paşa mahdûmu Ermeni vatandaşlarımızın en zenginlerini hükûmet konağına celb ederek kendilerinin Dersaâdet'e gönderilmeleri hakkında evâmîr-i âliye aldığını yalandan uydurarak fakat... para ile işin hüsn-i netîceye varabilmesi muhtemel bulunduğunu da ilâve ederek bîçâre Ermeniler İstanbul'a gitmemek için gûyâ vâsıta olabilecek Saîd'e binlerce liralık vermişlerdir.

Mahkemelerin kâffesi Saîd'in elinde idi. Mahkemelerin firârları Saîd'den gelen bir tezkirenin mündericâtına tâbi idi. Elhâsıl Aydın vilâyeti ahâlîsi öyle makhûr ve mağdûr oldu ki kalem tavsîften âcizdir fakat bu zulm ü itisâf nezd-i pâdişâhîde matlûb ve mergûb olduğundan Saîd senede bir iki defa mazhar-ı iltifât-ı pâdişâhî olur idi!

Çakıcı Mehmed rüşdî mektebinde ikmâl-i tahsîl etmiş zekîbir adamdır. Köylü fakîr bir çiftçi iken hükûmete olan bazı vergilerin tediyesine muktedir olamadığından para tahsîlinden başka bir şey bilmeyen hükûmet-i Hamîdiye tarafından hapsediliyor. Hapisten çıktıktan sonra yine çiftçilik ile meşgûl olmağa devâm eder. Bir gün babası bir zabtiye yüzbaşısı tarafından katlolunur. Çakıcı yüzbaşının tedîbini talep eder. Efrâd-ı milletin hükûmet-i Hamîdiye nazarında köpekten dûn addedildiği malûm olduğundan Çakıcı'nın şikâyeti nazar-ı itibâra

alınmaz. Çakıcı hükûmetin bu ihmâlsizliğini iyice telakkî ederek silâha sarılır ve o günden itibâren şakî olur.

Çakıcı sâir eşkıyâ gibi alçak değildir. Fıtraten şakî değildir. Kendisi, hükûmet-i Hamîdiye'nin idâre-i seyyiesinden hâsıl olan sun'î bir şakîdir.

Çakıcı zekî, nâzik, âlîcenâb, merhametli iştirâkî bir şakîdir.

(Çakıcı'nın meslek-i şekâvete sülûkü Bayındır kâimmakâmının mûcib-i azli oldu).

Çakıcı'nın ilk eser-i şekâveti Tire kazâsında başladı. Gürültü bir ramazân gecesini idi. Çakıcı hoca kıyâfetine girerek maiyetinde birkaç arkadaşı olduğu hâlde Tire eşrâfından Yolcuoğlu Hâfız Mehmed Ağa'nın evine namâz kılmağa gider. Herkes namâz odasına çekildiği zamân, Çakıcı kendisinin kim olduğunu hâne sâhibine anlatır, hiç kımıldanmamasını tenbîh eder ve kendisine sandığın nerede olduğunu bildirmesini emr ile der ki: "Sen zenginsin fakat hasîssin. Hiç zekât vermiyorsun. Şerâtin emirlerine itâat etmiyorsun. Ekmeğe muhtâc fukarâ çoktur. Ben şimdi buraya geldim, paranın zekâtını alacağım, şâyed bağırırsan seni burada öldürürüm". Hâne sâhibi çâr u nâçâr sandığını açmış ve Çakıcı üç bin lira alıp savuşmuştur.

Çakıcı Mehmed bu para ile pek çok çiftçilerin imdâdına gelerek bazılarını tohum bazılarını öküz tedârik etmiş, bir köyün vergilerini vermiş; asr-ı Hamîdî'de bir harâba dönmüş bilâd-ı Osmâniye'nin âsâr-ı umrândan mahrûmiyetine rağmen yedi yüz lira sarf ederek bir köprü tamîr etmiş, fakîr bir Müsevî'ye iki yüz lira sermâye vermiş, fakîr bir Hristiyan âilesinin kızının cihâzını vermiş alış verişi muâmelâtında iki kile istimâl eden bir köy ağasını terbiye etmiş, kahyâsının zevcesine göz diken bir çiftlik sâhibini tehdîd ile dâire-i itâate celb etmiş, amelesine zulm eden ve az gündelik veren bir çiftlik sâhibine amelesine karşı bu muâmelede bulunursa başı tehlikede olduğunu bildirmiş. Elhâsıl Ödemiş, Tire, Bayındır kazâları ahâlîsi indinde Çakıcı bir şakî gibi telakkî olunmayıp bilakis bir muslih-i muhsin tanınmıştı.

Hükûmet-i Hamîdiye memûrlarının, Tire eşrâfından birine Çakıcı tarafından icrâ edilen bu taarruzâta karşı, şakî-i muslih aleyhine bazı tedâbîr-i ittihâd eylemeleri mücerred Hâfız Mehmed Ağa'dan aldıkları rüşvete mebnî en evvel Çakıcı üzerine bir asker müfrezesi sevk edilmiş ve müfreze-i mezkûrenin şakî-i muslih ile vukû bulan bir müsâdemede beş on asker mecrûh ve şehîd olmuştur. Müfreze-i mezkûrenin hezîmeti müteâkîb hükûmet-i Hamîdiye yüz Arnavud kadar Çakıcı üzerine hücum ettirmiş fakat bunlar da muvaffak olamayarak içlerinde vefât etmiş beş on kişi bulunmuştur.

Çakıcı'nın uluvv-i necâbeti Arnavudlar ile olan müsâdemesinde de görülmüştür. Vefât eden Arnavudlar miyânında bir Arnavud var idi ki bir çiftlikte müstahdem idi. Çiftlik sâhibi

vefât eden Arnavud'dan elli lira bâ-sened istikrâz etmiş idi. Müstahdeminin vefâtını haber alan çiftlik sâhibi deynini inkâr etmek istediye de muslih-i muhsin elli lirayı alıp müteveffâ Arnavud'un familyasına göndermiştir.

Mürûr-ı zamân ile Çakıcı'nın şöhreti vilâyet hudûdunu aşmış ve hükûmet-i Hamîdiye'yi telâşa düşürmüştür. Pek çok mübâhaseden sonra Çakıcı kendi rüfekâsıyla berâber müsellaah kalmak şartıyla dehâlet etti. Çakıcı'nın dehâleti Ödemiş, Tire ve Bayındır kazâları ahâlîsi için bir ıyd mesâbesinde oldu. Bayındır'da Çakıcı şerefine verilen ziyâfetler, eğlenceler çoğaldı. Herkes o muslihi görmek için köylerden şehre indi, Bayındır Rum cemâati, bazı serserî Rum delikanlılarının terbiyesini hükûmetten talep etmiş ise de talebi nazar-ı itibâra alınmadığını görerek işi Çakıcı'ya havâle etmiş ve Aydın vilâyeti muslihi onları terbiye etmiştir.

Târîh-i edvâr-ı muhtelifede bazı hükûmetlerin sûret-i temeyyüz ve tefevvuklarını gösterir. Târîhte mukbiller devri, fâhişeler devri mezkûrdur. Asr-ı Hamîdî şakîler devri yâd olursa hatâ edilmemiş olur. Çakıcı'nın icrââtı pek çok şakîlerin türemesine sebep oldu. Bunların miyânında Kamalı nâmındaki şakî, Ödemiş civârında İzmir tımarından İtalyalı Baron Aliventi'nin mülkü olan bir çiftliğe taarruz eder. Baron Aliventi İzmir İtalya ceneral konsolosu vâsıtasıyla hükûmete mürâcaat eder. Hükûmet Kamalı'yı tedîb için Mehmed Efendi'yi (Çakıcı Mehmed) sevk eder. Mehmed Efendi Kamalı'yı öldürmeğe muvaffak olur. Bu sûretle bir İtalyan'ın çiftliği yine muslih vâsıtasıyla taarruzdan masûn kalır.

Bir müddet sonra Çakıcı tekrâr şekâvet-i mecbûriyeye avdet eder. Tekrâr dehâlet eyler ve üçüncü defa olmak üzere avdet eder ki Milas, Muğla civârında şekâvet değil, âdetâ ıslâhât icrâ etmektedir.

Elyevm Çakıcı, zulm-i Hamîdî altında ezilmiş kalmış bîçâre Aydın vilâyetinin bazı kazâlarının ıslâhâtıyla meşgûldür. Rüşvet alan bir memûr, kânûn dâiresinde hareket etmeyen bir zâbita yüzbaşısı oldu mu hemen Çakıcı'ya ihbâr ederler. Çakıcı'nın irâdesi bu gibilere karşı bu: "Sen elimden kurtulmazsın". Filhakîka bu üç kelimenin tesîri Çakıcı indinde maznûn olan kimselerce büyüktür. Çakıcı'nın tehdîdâtından becâyışlerini talep eden pek çok memûr görülmüştür.

İşte Saîd Paşa'nın ve Çakıcı Mehmed'in mâhiyetleriyle ahvâli bâlâda muhtasaran zikredilmiştir. Mîrlivâ rütbesiyle yirmi otuz nişân ve madalyayı hâiz ve yâverân-ı pâdişâhî silk-i celîline mâlik Saîd Paşa mı yoksa zorla tarîk-ı şekâvete sâlik olan Çakıcı Mehmed mi şakîdir?

Söyleyiniz hangisi eşkıyâ?! Söyleyiniz!

İmzasız , n.112 , s. 1

TEBDİL-İ HÜKÛMET VE MATBÛÂT

Bir gün evvel sadrazamın sâika-i istibdâdı altında makhûr olan Meşrûtiyet'imizin lisân-ı ümmet demek olan matbûât tarafından nasıl müdâfaa olunacağını anlamak her muhibb-i hürriyet ve meşrûtiyet için pek tabîi bir endîşedir. O harâretli ve muhikk endîşe ile reng-i evrâk-ı havâdisimizi birer birer tedkîk ederek meşrûtiyetimizi lâyıkiyle takdîr ve müdâfaa edenlerin pek az olduğunu görerek müteessir olduk, hele efkâr-ı umûmiyeyi tağlîte çalışanların da mevcûdiyetini müşâhede eylediğimizden dilhûn olduk. Uğradığımız bu müdhiş darbe-i istibdâdın aleyhine yürüyen mahdûd refiklerimizden en sâf, her türlü ağrâzdan sâlim, meşrûtiyete gâyet vâkıfâne bir lisân ile hürriyet-i makhûrenin müdâfaasını deruhde eden Tanîn refik-ı muhteremimizdir. Tanîn diyor ki: Bu mes'elede câlib-i dikkat gâyet mühim bir dakîka-i meşrûtiyet var: Meclis-i Meb'ûsân kabineye Beyân-i emn ü itimâd, yanî o vakit kabinede bulunan zevâtın memûriyetini tasdîk etti. Şimdi ise Meclis-i Meb'ûsân'a esbâb-ı mûcibe gösterilmeden keyfî birtakım tadîlât icrâ ediliyor. Kabineye yeniden üç unsur-ı mühim dâhil oluyor. Şimdi büsbütün yeni bir hey'et karşısında bulunuyoruz. Acabâ Meclis-i Meb'ûsân bu üç zâtı tanıyor mu, bunlara Beyân-ı itimâd edecek mi? Ve acabâ bu ciheti de sükût ile geçiştirecek mi? Sükût ederse hakk-ı tefîş ve teşehhusunun, Beyân-ı itimâd salâhiyetinin tahammûlüne müdhiş bir baltayı kendi eliyle vurmuş olur.”

İşte mes'elenin tâm cân alacak noktası buradadır. Millet meclisi kabineye re'y-i itimâd vermek veyâ vermemek salâhiyetini hâizdir. Bu salâhiyet kendi başına meşrûtiyeti tesîs etmektir. Bu salâhiyete bir darbe vurulacak, bir hâlel getirilecek olursa meşrûtiyet bir lafz-ı bîmeâl hükmünde kalır.

Altı aydan beri mevki-i iktidârda bulunan kabine erkânı hakkında Meclis-i Meb'ûsân ehemmiyetli bir itirâz ızhâr ve adem-i itimâd re'yini Beyân etmemiş idi. Demek ki kabinenin tebdiline milletin vükelâ-yı ümmetin malûm ve meczûmu olan hiçbir sebep yoktu. Tabîr-i siyâsîsiyle memleketimizde bir “buhrân-ı vükelâ” mevcûd değildi. Böyle hâl-i tabîi hüküm sürdüğü bir zamânda kabine reîsi, fermân-ı hodserânesiyle kuvve-i icrâiyeyi itimâd-ı millîye

mazhar olmuş ellerden ayırabilir mi? Böyle bir hareket meşrûtiyet ile kâbil-i telîf midir? Hayır, hiçbir zamân kâbil-i telîf değildir. Meşrûtiyet ile idâre olunan devletlerde kabine teşkilât ve tadîlâtının nasıl cereyân ettiği meydândadır. Meşrûtiyeti tayîn etmeyen Rusya'da bile bu gibi keyfî tebdîl-i hükûmetler icrâ olunmaz.

Tanîn refikımızdan sonra meşrûtiyetimize vurulan darBeyi hissederek hürriyet-i kelâm dâiresinde vazîfe-i matbûâtı îfâya şitâb eden gazete Tercemân-ı Hakikat'tir.

Bu refikımız diyor ki: "Lehülhamd hürriyet-i kelâma mâlik olduğumuzdan tebeddül-i vükelâ hakkında birkaç söz söyleyebiliriz: Gâzî Paşa mes'elesinde "Mısır komiserliği hıdemâtının tahaffûfünden nâşî müşârünileyhin hizmetten afvedildiği de muharrer idi. Demek bir hafta zarfında işler çoğalmış olacak!"

Bîçâre meşrûtiyetin makhûriyetine karşı yükselen feryâdlar bundan ibâret oldu. Fakat buna mukâbil bu darbe-i istibdâdı alevli sûrette alkışlayanlar, tahrîf edenler, tahrîfât ile efkâr-ı umûmiyeyi tağlîte çalışanlar vardır. Rûfekâmızdan biri şöyle diyor:

"Kabinede bazı tadîlât icrâsı muntazır idi." Bu cümleden ne anlarsınız? Nâgehânî tebeddül-i vükelânın garâbetini izâle etmek ve onu zâten mevcûd bir buhrân-ı vükelâya müstenid gibi göstermek için yazılan bu cümle hakîkatten pek baîddir; kabinede bazı tadîlât icrâsı kat'iyen muntazır değildi. Bir aydan beri Meclis-i Meb'ûsân'da tevâlî eden umûmî ve husûsî istîzâhlar hep itimâd ve kifâyet re'yleriyle nihâyet buluyordu. Yalnız sadâretin Anadolu'ya bir hey'et-i ıslâhiye i'zâmı hakkındaki tezkiresi meşrûtiyete mugâyir görüldüğü için reddedilmiş idi; kezâ yalnız sadâretin salâhiyet hâricinde patrik efendinin teessüfnâmesini teblîği îade olunmuş idi. Kezâ istîzâhât esnâsında Mösyö Godan'a verilen bin lira bir Memdûh Paşa ve emsâline tahsîs edilen mazûliyet maâşları gibi isrâfâtın evâmir-i sâmiyeden neş'et eylediği tahakkuk etmiş ve sadârete karşı bir memnûniyetsizlik hâsıl olmuş idi. Fakat bu hoşnûdsuzluklar vükelâ aleyhine değil sadrazam aleyhine idi ve olsa olsa sadrazamın, mesâil-i hâriciyenin halliyle berâber çekilmesi muntazır idi. Yoksa umûr-ı devlet hâricî ve dâhilî bunca mesâil-i mühimme hallolunmak üzerinde iken Meclis-i Meb'ûsân kabinece hiçbir tebeddülün husûlüne râzı değil idi. Bunun vuzûhuna karşı gelmek ancak bir garaza mebnî olabilir. Refikımız birinci cümlesiyle bir buhrân-ı vükelâ îcâd ettikten sonra vatanperverlik hissiyâtını ızhâra lüzûm görerek umûmî, yanî millet meclisi ile matbûâta umûr-ı âmmeyi rû'yetle mükellef olan zevâta bilâistisnâ yarı yarı olmak mukteziyât-ı azmperverîdendir, diyor. Bu cümlelerin pek mâhirâne tertîb edildiği inkâr olunamaz. Bundan maksad efkâr-ı umûmiyeyi tağlît ederek meşrûtiyete vurulan darbe-i istibdâd aleyhinde müdâfaât-ı meşrûada bulunacak olanları umûr-ı âmme ile mükellef olanlara îkâ-ı müşkilât gibi hamiyetsizliğe tehâmm u teveccüh-i umûmîden ıskât eylemekten ibârettir. Mezkûr gazete

bu cümleyi yazarken mevcûd kabine erkânı hakkında dahi sarf etmek lüzûm ve vazîfe-i hamiyetperverânesini unutmuş olacak. İfâdât-ı sâbıkasına zamîmeten “Bugün nezâretlerden birini deruhde etmek hakîkaten bir hiss-i vatanperverî ile mümkün olabilir. Bu niyet-i samîmiye ile iş başına gelenlere elden gelen muâveneti dirîğ etmemelidir” ifâdesiyle yeni kabine erkânına muzâheret tavsiye ediyor. Ya âdî memûrlar gibi işten el çektirilen erkân-ı sâbıkada aynı hiss-i vatanperverî yok mu idi? Onlar aynı niyet-i samîmiye ile çalışmıyorlar mı idi! Onlar hakkında millet, meb’ûsân-ı ümmet adem-i itimâd veyâ adem-i memnûniyet mi Beyân etmiş idi? Hıdmet başına geçenlere muâvenet ve muzâheret-i lâzıme neden bu lüzûm-ı hıdmet başında bulunmuş olanlar hakkında da hissedilmiyor? Görülüyor ki bu mev’ıza-i hamiyetmendâne kâilinin kendi mesleği aleyhine istimâl olunmuş bir silâh-ı redd ü cerhten başka bir şey değildir. Fakat tahrîfât ve tağlîtâtın son derecesi şu cümlede mütebârizdir: Aynı gazete harbiye ve bahriye nâzırlarıyla maârif nâzır vekîlinin istifâları üzerine.. diyor. Muharrirlerimizden birinin harbiye nâzırıyla vâkı olan mülâkâtını dün yazmış ve müşârünileyhin tebdîl edileceğinden Mısır’a tayîn olunacağından ân-ı teblîğe kadar haberdâr olmadığını enzâr-ı âmmeye vaz’ eylemiş idik. Refikımız acabâ harbiye nâzırının istifâ ettiğini kimden istihbâr etti; bahriye nâzırına gelince gerçi bundan evvel müşârünileyh istifâ etmiş idiyse de istifâsı kabûl olunmamış idi. Yeni bir istifâsı ise mesmû olmamıştır. Görülüyor ki ancak maârif nâzır vekîlin istifâsı muhakkaktır.

Mezkûr gazete vâkı olan vükelâ tebdîlâtını meşrû göstermek için hakîkati tahrîf ederek tebeddül-i vükelânın kendi arzû ve istifâlarına müstenid gibi irâeye savaşıyor. Doğrusu bu pek bîçâregâne bir gayretkeşliktir. Bu sûretle vazîfe-i tağlîtiyesini ikmâl ettikten sonra aynı cerîde bir kasîde-i sitâyişkâra başlıyor.

Harbiye nâzır-ı lâhikının iktidâr ve meziyet-i askeriye ve hamiyet-i vatanperverânesi herkesten evvel bizim maattakdir malûmumuzdur. Fakat mes’ele zât ve şahıs hakkında değildir; mes’ele meşrûtiyet ve hürriyetimize sûret-i amîkada taalluk ettiği için şahsiyâttan çok, pek çok ve fâik derecede ehemmiyeti ve kudsiyeti hâizdir. İşte bu ehemmiyet-i lâyıkasıyla nazar-ı itibâra alınmak ve meşrûtiyet-i sâikazedenin müdâfaasına şitâbân olmak lâzımdır. Kat’iyen idrâk olunmalıdır ki menşei Meclis-i Meb’ûsân olmayan buhrân-ı vükelâ meşrû değildir ve itirâf olunmalıdır ki Meclis-i Meb’ûsân’ın emniyetini kazanan bir kabinde hodserâne tebdîlât meşrûtiyete indirilen bir darbe-i istibdâddır. Hamiyet-i milliye ve mahabbet-i vataniye, meşrûtiyeti hakkıyla idrâk ederek hukûk-ı mukaddese-i milleti müdâfaaya atılmakla ızhâr olunur. Binâenaleyh matbûât-ı Osmâniye’nin bu vazîfe-i vatanperverâneyi hakkıyla telakkî ve ifâ etmeleri temennî olunur.

Ajans telgraflarıyla matbûât-ı dâhiliye ve ecnebiye tarafından sadrazamın gazetesi diye yâd olunan diğerk bir refikımız ise tebeddül-i vükelâyı gâyet tabîi olarak telakkî ediyor ve vükelâ-yı lâhikayı medh ü tebrîk ile iktifâ ediyor. Buna da şükür!.

Hey'et-i vükelâdan bazı nâzırların istifâlarını vermek üzere buldukları dün akşam geç vakit aldığımız malûmât cümlesindedir.

İmzasız , n.130 , s. 1

İTTİHÂD VE TERAKKÎ FIRKASI

Bugün Meclis-i Meb'ûsân'da yüz doksanı mütecâviz azâsı olan İttihâd Terakkî fırka-i siyâsiyesi henüz bir İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti hâlinde iken ne gibi müşkil şerâit dâhilinde çalıştığı, istibdâdı yıkmak için nice kurbânlar verdiği tahattur olunsun; her kuvvet, her iktidâr istibdâdın elleri arasında idi. Bunun daha müdhişi var idi ki o da menâfi-i şahsiye temîni kuvvetiyle milletin fecî, elîm bir sû-i ahlâk girîvesine düşmesidir.

Herkes hattâ evinin içinde, evlâd ü ayâlinin yanında serbest iki lakırdı söyleyemez, hafiye ihbârâtından mütevahhiş bulunurdu. Bu hafiyelik ahlâk-ı zemîmesi bâhusûs pâyitahtta

ilerlemiş idi. Babanın oğlu, oğlun babayı, birâderin birâderi (jurnal) ettiği kesretle görülmüştür.

İstibdâd böylece Anadolu, Rumeli ve sâir ekâlimin menâbi-i servetini kurutarak memleketi mâddî bir harâbiyete sevk ederken gûyâ terakkî ve saâdetimiz esbâbının istikmâli için zavâllı köylülerin nâçîz muktesidâtı soyularak toplanılan paralarla da pâyitahtı manevî bir varta-i inkırâza îsâl etmiş idi.

Osmânî İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti o mahûf, diyâr-ı seyyiâtın tesfirât-ı muhribesi arasından bir şule-i hakikat gibi doğmuş; senelerce dimâğlarda mahfûz kalarak latîf bir feyz-i harâret-i hürriyetle bir ihtilâl ve intişâr-ı efkâr tesîs edebilmiş idi. Allah'ın avn ü inâyetiyle az bir zamân zarfında o bir zaîf kıvılcımdan ibâret olan fikr-i hürriyet feyyâz bir âteş hâlinde büyüdü. İstibdâdın her türlü tazyîkâtına, zecriyâtına rağmen büyüdü. İstibdâd bîrahmâne, fikr-i mukaddesin mücâhidlerini biçip kırıyordu; Kazan'a, Yemen'e, Akkâ'ya, Tâif'e, Erzurum'a nefy ediyor, zindânlara atıyordu. Efrâd-ı cem'iyet dağıldıkça fikr-i hürriyet de yayılıyor, yayılıyordu. Mekteblere, medreselere, âilelere, kışlalara, kalelere hâsılı her tarafa girdi, orduya, tekmîl memlekete yayıldı. Ve nihâyet ânî bir savlet ile müstebidler dûçâr-ı infirâd edildi; bütün kuvvetin iktidâr ve hâkimiyetin menba-ı hakîkîsi olan millet gâyet mehîb bir eser-i hâkimiyet ibrâz ederek 10 Temmûz'da Rumeli âfâkımdan müjde-i beşâreti sür'at-i berkîye ile pâyitahta ve oradan bütün memâlike îsâl eyledi.

Millet pek a'lâ bilir ki o zamân bütün hâkimiyet-i milliyenin timsâl-i zîiktidârı ordu ve Osmânî İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti idi. Millet pek a'lâ bilir ki o zamân İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti arzû etse idi hükûmet-i icrâiyenin kâffe-i âlât ve vesâitini bir anda tebdîl eder, kâffe-i menâsib ve hıdemât-ı hükûmeti kendi adamlarına hasr ve tahsîs eylerdi.

İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti kat'iyen böyle hareket etmedi.

Çünkü cem'iyetin maksadı istihsâl-i menâsib değil istirdâd-ı hürriyet idi. Cem'iyet hürriyeti saâdeti yalnız kendi müntesibîni için değil umûm millet için istiyor, umûm millet için çalışıyordu. Cem'iyetin maksad-ı mukaddesi meşrûtiyet-i Osmâniye'yi, hâkimiyet-i milliyeyi tesîs etmek idi. Buna avn-ı Bârî ve milletin muzâheretiyle muvaffak oldu.

İlân-ı meşrûtiyet ile berâber cem'iyet, halka vezâif-i mukaddesini talîm etmek emr-i ehemmi ü akdesini bir ân gözden nihân etmedi. İstibdâdın bütün kuyûdu kırıldığı anda kendisini tamâmıyla serbest hisseden halk tabîatıyla nice garâib telakkîyât ızhâr etmiş ve hâlâ ızhâr etmekte bulunmuştur ki İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'nin delâleti ve irşâdı olmasa idi memleket elbette büyük recefe-i inkılâbı daha ziyâde buhranlı geçirecek idi. Bunu İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'nin en azılı muhâlifleri bile tasdîk eder.

Bunu müteâkıb intihâbât ameliyât-ı muğlaka-i siyâsiyesi geldi; intihâbâtta İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'nin delâlet ve irşâdı ne kadar büyük menâfi temîn ettiği meydândadır. Bugün Osmânlı Meclis-i Meb'ûsânı'nın gâyet güzîde azâyı câmi olması umûmun ve hattâ cem'iyet husamâsının taht-ı tasdîkında olduğu üzere, İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'nin eser-i mücâhede ve himmetidir.

İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti tâ bidâyetten şimdîye kadar milletin en nâmûslu sunûfunun muâvenet ve muzâheretine mazhar olmuş ve bundan sonra da aynı muzâheretten ümîdi berkemâldir. Yalnız maksadları bazı menâfi-i şahsiyeden ibâret olan birtakım eşhâs nigebân-ı hukûk ve menâfi-i vatan hey'etinde duran İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'ni ağız-ı husûsiyelerini istihsâle muhâlefet bulduklarından ve dâimâ bulacaklarından Osmânlı İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti aleyhine türlü türlü müfteriyât neşrine mütemâdiyen çalışmaktadırlar.

Osmânlı İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti intihâbâtın hitâmına ve Meclis-i Meb'ûsân'ın ictimâna kadar yegâne hedef ve maksad olarak menâfi-i umûmiyeyi ittihâz etmiş ve bu husûsta elinden geldiği kadar veliyy-i nimet-i a'zamımız olan vatan ve millete hıdemât-ı nâfia îfâsıyla mübâhî olmuş olduğu gibi Meclis-i Meb'ûsân'ının ictimâından beri dahi Osmânlı İttihâd ve Terakkî Fırkası her mücâhede ve ictihâdında ancak menâfi-i umûmiyemizi pîşvâ-yı âmâl ve efkâr ittihâz etmektedir.

Garazkârân ne derlerse desinler, Osmânlı İttihâd ve Terakkî Fırkası'nın kat'iyen ağız ve menâfi-i şahsiyeden berâet ve sâlimiyeti enzâr-ı sâfiye-i ümmette âşikârdır. Bâhusûs şu son muvaffakiyetimiz üzerine meydân alan tarîzât-ı hasîsenin altında hep tatmîn edilmemiş âmâl-i husûsiye müstetir olduğu bedîdârdır.

Şûrâ-yı Ümmet gazetesi öteden beri Kâmil Paşa'nın her türlü muâmelât-ı müstebdânesini ve harekât-ı sakîmesini enzâr-ı âmmeye vaz' etmekten geri kalmamıştır. Bir memûriyet kapmak veyâ başka bir menfaati temîn etmek makâsıdıyla Kâmil Paşa'nın her seyyiesini bir fazîlet gibi tasvîr etmek isteyen kasîdehânlar nasılsa efkâr-ı umûmiyeye müstevlî bir sıyt-i kâzibin tesîriyle tedvîr edilen envâî dolabları ihfâya muvaffak oluyorlardı. Fakat son teşebbüs, doğrudan doğruya meşrûtiyetimize vurulmak istenilen bir "darbe-i istibdâd" olduğundan Şûrâ-yı Ümmet ve onunla berâber umûm İttihâd ve Terakkî Fırkası, ve onlarla berâber umûm nâmûslu sunûf-ı ahâlî, umûm ordu darBeyi hakkıyla gördü, protesto etti, bağırdı.

Hükûmeti, yanî vâridât-ı devleti istedikleri gibi me'kel ittihâzını intihâz eden kuvâ-yı berriye ve bahriyemizin kumandanlarını suhûletle tebdîl etmek yolunu hâzırlamak istediler. Bu menâfi-i hasîse için ne kadar mülevves sanîalar tertîb ettikleri ne entrikalar çevirmek

istedikleri Şûrâ-yı Ümmet'in ve sâir itirâzdan sâlim rüfekâmızın sâdikâne ve hakîkî iş'ârâtıyla malûm olmuştur.

Osmânlı İttihâd ve Terakkî Fırkası'nın bu son darbe-i istibdâddan meşrûtiyetimizi kurtarmak için nasıl her fikr-i menfaatten âzâde olarak ve kemâl-i savletle çalıştığı görüldü. Bu bedhâhânın her türlü ağrâz-ı menfaatperestânesini gayr-i müsmir bıraktı.

Şûrâ-yı Ümmet ve rüfekâsının sayha-i ahbârı milletin her tarafında pâk ve nezîh bir akis buldu. Bâhusûs hâkimiyet-i milliyemizin timsâl-i mehîbi olan ordumuz kat'iyen muzâharetini esirgemedi. Ve muvaffakiyet de tıpkı istihsâl-i hürriyet için olduğu gibi o muzâheret-i kıymetdâr sâyesinde hâsıl olmuştur.

İşte muhâliflerimiz makâm-ı itirâzda, gûyâ sûret-i haktan görünerek, ordunun umûr-ı siyâsiye ile iştigâlini takbîh etmek istiyorlar. O bedgarazlar bilmelidirler ki ordu dâimâ nigezbân-ı hürriyet ve meşrûtiyetimiz olacaktır. Ordu milletin kuvvetidir, milletin timsâl-i hâkimiyetidir; yoksa sâkit sadrazam Kâmil Paşa'nın dediği gibi bir şahsın kuvveti değildir.

Servet-i memleketi âlet-i istifâde, hürriyetimizi bâzîçe-i istibdâd ittihâz etmek isteyenler şanlı ordumuzun müteyakkız ve îcâbât-ı meşrûtiyete âmâde-i itâat olduğunu görmek istemiyorlar; işlerine bu elvermiyor. Fakat dâimâ âgâh olmalıdırlar ki orduyu ağrâz-ı hasîselerine, "darbe-i istibdâd"larına mutî bulamayacaklar.

Memleketimiz iftihâr etsin ki menâfi-i hakîkiyemize ez-hercihet vâkıf binlerle zâbitânın taht-ı kumandasında cânlı bir orduya mâliktir. Vatan emîn olsun ki öyle bir ordu muhâfaza-i meşrûtiyetimizi deruhde etmiş iken meşrûtiyetimiz değme entrikalardan korkmaz.

Bedhâhân, İttihâd ve Terakkî Fırkası'nın kuvvetini kesr için hal'-i sanfasını çıkarmışlardı; Cenâb-ı Hakk'a şükürler olsun ki o sanfa tamâmıyla meydâna çıktı.

Fakat bütün o meydâna çıkan yalanlar olmasa bile cem'iyetin yemîn ile kabûl olunan nizâmnâmesi usûl-i verâseti tebdîle cem'iyetin kat'iyen bir teşebbüsü vâkı olamayacağını isbâta kâfi olurdu.

Muhâliflerimizin bir de siyâsî programına göz gezdirelim: Herkesçe malûmdur ki (Ahrâr Fırkası) nâmını takınan muhâliflerimizin programını bizimkinden ayıran nokta birdir:

(Adem-i merkezîyet)

Adem-i merkezîyet, memleketi müstakil parçalara ayırmak demek olan adem-i merkezîyet hiçbir zamân Osmânlı İttihâd ve Terakkî fırka-i vatanperverânesinin programında yer bulamaz. Ve Ahrâr emîn olsunlar ki açıktan açığa o kelimenin medlûl-i hakîkîsini meydâna koyacak olur ise kendilerine tarafdâr olacak hakîkî hiçbir Osmânlı bulamazlar. Kendileri de bu acı hakîkate vâkıf olduklarından adem-i merkezîyeti tevîl ediyorlar, adem-i merkezîyetten maksad tevsî-i mezûniyettir diyorlar. Fakat kânûn-ı esâsîmizin kabûl ettiği ve

İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti'nin siyâsî programının beşinci ve altıncı mâddelerini teşkil eden tevsî-i mezûniyet ise ismini değiştirip yeni bir fırka, daha doğrusu tefrika tesîsine ne mahal vardır? Tevsî-i mezûniyet ve nevâhî idâresi usûllerinin tesîsi kabûl edilmiş iken otuz iki seneden beri kavânîmimizin metinlerinde muharrer bir kelimeyi tağyîr ederek ezhâmı esâssız yere tahdîş ve tağlît etmekteki hikmeti biz kat'iyen görmüyoruz fakat böyle yapmayı memleketin hakîkî ihtiyâcâtına tekâbül eden İttihâd ve Terakkî Fırkası'nın vatanperverâne siyâsî programını kabûl etmiş olsalar tefrika ve nifâk çıkarmağa imkân olmazdı.

Bugün koca bir millet meclisimiz var, her mes'ele orada tezekkür ediliyor, müzâkerât da alenen cereyân edip gazetelerle neşrediliyor. Ahrâr Fırkası'nın belli başlı ictihâdât ve mütâlaâtı görülmüş müdür?

-Hayır. O hâlde fırka veyâ tefrika tesîsine ne lüzûm vardır?

Bir fırka-i siyâsiye ciddî bir programa müstenid olur, yoksa bir vesîle-i tefrika ile fırka teessüs edemez. Hele muazzez vatanın inkisâmını zımnen olsun mürevvic görünen bir esâsa müstenid bir fırka Devlet-i Osmâniye dâhilinde teşekkül etmek muhâldir.

Şûrâ-yı Ümmet'in sütûnlarında Osmânlı İttihâd ve Terakkî Fırkası'nın siyâsî programını okuyanlar görmüşlerdir ki memleketimizin hakîkî necât ve salâhını umûm anâsırın kemâl-i serbestî ve hürriyetle ittihâdında arıyoruz. Yoksa anâsır ve vilâyâtın ayrılması bize göre kat'iyen vatanın ve Devlet-i Osmâniye'nin menâfi-i hakîkiyesini teşkil edemez. Biz yekvücûd, müttehid bir kuvvetli Osmânlı Devleti vücûda getirmek arzûsundayız; vatanın istikbâli buna mütevakıftır. Bu maksad-ı mukaddesi takdîr edenlere cem'iyetimizin kapıları açıktır. Vilâyâtımızın muhtâriyetle idâresini isteyenler bizim cem'iyetimizle hiçbir münâsebeti hâiz olamazlar.

İşte ey millet, Ahrâr denilen fırka ile ayrılık gayrılığımız bundan ibârettir. Hangi fırkanın programı âmâl-i vatanperverânenize daha muvâfık ise ona intisâb edebilirsiniz.

Ahrâr Fırkası bir de teşebbüs-i şahsî nâmıyla diğer bir vesîle-i tefrika îcâd etmiştir; teşebbüs-i şahsîyi inkâr etmek şöyle dursun, bilakis ona ferdâ-yı inkılâbımızda milleti bilfiil sevk eden bizim cem'iyet ve firkamız olmuştur.

Vilâyâta bunca mekâtib güşâdına ve sanâyi tesîsine çalışmadık mı? Elyevm pâyitahtta iki büyük mektebin tesîsiyle iştigâl etmekte değil miyiz? Milleti Osmânlı pazarı nâmıyla bir anonim şirketi tesîsine teşvîk etmekte değil miyiz? Bir de Ahrâr Fırkası'nın teşebbüsâtını anlamak isterdik. Kendi fiiliyâtlarına göre kuru bir lâftan ibâret olan teşebbüs-i şahsîde görüldüğü ki ancak vesîle-i tefrika olmak üzere aranıp da ortaya konulmuştur.

Mesleğimiz Şimdiye kadar olduğu gibi Şimdi de sıdk u safvetle her Şeyi meydâna koymak oldu. Netfice-i lâzımenin istihrâcıyla hükmünü vermekte muhterem milletimiz tamâmıyla muhtârdır.

İmzasız , n.136 , s. 1

Matbûât-ı Osmâniye'den Türkçe gazetelerin bilâistisnâ kâffesinin neşriyâtı takîb olunduğu hâlde görülüyor ki Türk unsurunun arzû-yı umûmîsi, müslim ve gayr-i müslim bütün unsurlara müsâvât-ı tâmmе-i kânûniye ve fiiliye temîn etmektir. Bugün Türk hürriyetperverânı arasında bu ulvî vatanperverâne maksadı beslemeyen ferd-i vâhid bulunmaz. Hep istiyoruz ki bütün vatandaşlarımız bizimle aynı hukûka mâlik olsun, aynı hürriyetten müstefîd olsun ve aynı vezâife de tâbi bulunsun. Bu samîmî maksadın umûmen Türkler tarafından beslemekte olduğunda iştibâh edecek bir sâhib-i vicdân tasavvur olunmaz.

Bir de Rum matbûâtı gözden geçirilsin her gün, hemen her sûtûnlarından bir âvâze-i şikâyettir ki yükseliyor. Şikâyet ederler, feryâd ederler, figân ederler. Zannederiz ki o gazetelerin dedikleri doğru ise, Türklerin her biri yatağanlarla silâhlanarak sokaklara fırlamış; her rast geldiği Rum'un önünü kesiyor, artık insâfına.. Ya soyup koyveriyor veyâhûd büsbütün işini de oracıkta bitiriveriyor.

Evet Rumca matbûâtın mevhûm Türk mezâlimine karşı kopardıkları vâveylâ-yı şekvâ böyle muhrik ve müz'icidir. Gûyâ râhibleri ibâdetten menediliyor. Gûyâ âyînleri serbest bulunmuyor, gûyâ hürriyet-i şahsiyeleri tahdîd olunuyor, gûyâ emn ü selâmetleri temîn olunmuyor, hâsılı gûyâ kâffe-i hukûk ve hürriyetleri taht-ı tehlikede bulunuyor.

Bu şikâyetleri edille ile de isbâta cür'et ettikleri zamânlar da az değildir: Size müdhiş katliâmlar tasvîr ederler, fecî vak'alar hikâye ederler. Siz müteessir olursunuz, hemen bu mazlûm ve mağdûr vatandaşlar hakkında hükûmetin şiddetle nazar-ı dikkatini celb eylersiniz.

Hükûmet hemen tahkîkât icrâ eder, mahallinden vak'ayı sorar, serîan malûmât istihsâl eyler; enzâr-ı âmmeye kor. Siz de o yaygaralı neşriyâta kapılarak hareket etmekte isticâl etmiş olmaktan dolayı nâdim ve mahcûb olursunuz. Çünkü katliâm diye tavsîf edilen vak'a-i fecîa eşkiyâdan birinin diğerini cerh etmesinden ibâret bir şeydir. Kiliseleri sedd ile karye ahâlîsi icrâ-yı âyînden menolunmak sûretiyle tasvîr edilen mezâlim ise ahâlîye silâh dağıtan ve ahâlîyi hükûmet ve vatandaşlar aleyhine teşvîk ve tahrîk eden bir müfsidin bu gibi hıyânetlerden menolunmasından ibârettir.

Doğrusu Rumca matbûâtın bu derece asılsız şâyiât-ı şerr etmekten, hakâyıkı tahrîf eylemekten ne gibi bir maksadları olduğu anlaşılabilir. Rum vatandaşlarımıza sâir vatandaşlara olduğu kadar samîmiyet ve hayrhâhlık ibrâz olduğu, onların hukûk ve hürriyetleri kendi hukûk ve hürriyetimiz kadar mukaddes tanındığı hâlde böyle hüsn-i niyetten bâid ef'âl ve hissiyât ızhâr etmelerine taaccüb etmemek kâbil değildir.

Hâlbuki memleketimizde Rumlardan mâadâ Ermeniler, Bulgarlar, Ulahlar, Müsevîlerle müteaddid anâsır-ı gayr-i müslime mevcûddur. Onların gazetelerinde kat'iyen böyle bir bedhâhlığa, asılsız şâyiâta ya hiç tesâdüf olunmaz, veyâ nâdiren tesâdüf olunur.

Acabâ Türklerin mezâlimi münhasıran Rumlara mı mahsûstur. Mezâlim meşrûtiyetin ilânından evvel cereyân etmiyor mu idi? Bunca anâsır, kânûn-ı esâsîmizin temîn ettiği müsâvât-ı hukûkiyeden memnûn olduğu hâlde Rum vatandaşlarımız acabâ nasıl müstesnâ bir zulüm görüyor ki o derece şekvâhân oluyor?

Hükûmetin kusûrlarını ve bâhusûs atâletlerini hep görüp söylüyoruz. Fakat bu kusûrlarda icrâ-yı mezâlim kasdını kat'iyen görmüyoruz. Hükûmet, vesâit-i mevcûde dâhilinde vazîfesini îfâya çalışıyor. Fakat ahâlînin de hüsn-i niyeti ve muzâhareti elzemdir. Halk, hükûmetle alenî bir husûmete girecek olursa, hükûmetin her hareketi sû-i tefsîr edilecek olursa hükûmet de halkın âmâlini tatmîn için elbette bir yol bulamaz. Hele hükûmetten başka vatandaşların bir veyâ birkaç unsuru veyâhûd bir fırkası âdetâ düşman addolunacak olursa vatan umûm için bir âile ocağı, bir kardeş batağı değil, bir düşman tahassungâhı hâlini alır.

Bereket versin ki Rum vatandaşlarımızın efkâr ve âmâli Rumca matbûâtının efkâr ve âmâliyle kat'iyen alâkadâr bulunmuyor. Rum vatandaşlarımızın ekserîsi, vatandaşlarından kavânîmizden memnûn oldukları gibi müsâvât-ı kânûniyeden de bilfiil ve tamâmen müstefid bulduklarına kânidirler.

Hakîkaten Rumca matbûâtın, Rum vatandaşlarımızın muhibb-i sulh u selâmet olanlarını da tağlît ederek ezhân-ı umûmîde bir endîşe ve fesâd vücûda getirmeğe çalışması pek şâyân-ı teessüftür. Acabâ matbûât-ı Rumiye'nin bu fesâdcılıktan maksadı nedir? Türkiye'de âsâyîş yoktur, icrâ-yı mezâlim ediliyor yaygarasıyla Avrupa'yı kandırmak fikr-i hâminî besliyorlarsa teessüf olunur. Çünkü böyle yaygaralarla ne hükûmetin ve nâmûslu Osmânlıların sitem-nâpezîr hareketleri ve muâmeleleri tebeddül eder, ne de âsâyîş bozulur. Avrupa'ysa hiçbir zamân ciddî sûrette bir kânûn-ı esâsî ile mücbir bulunan bir Devlet-i Osmâniye'nin umûr-ı dâhiliyesine müdâhale etmez. Bir de bilfarz bütün bu makâsıd-ı hâinâne hâsıl dahi olsa, Rum vatandaşlarımız o müfsid matbûâtın ifsâdâtıyla bir adem-i memnûniyet ızhâr etse, memlekette bir ihtilâl zuhûra gelse ve Avrupa da müdâhale eylese Rumca matbûât ondan ne kazanacak?

Bunun için Rumca gazetelere hâlisâne tavsiye eyleriz ki esâsız yaygaralardan vazgeçsinler; ancak vatanın menâfi-i hakîkiyesini derpîş ederek neşriyât-ı sâdika ile tevaggul eylesinler; bu vatanın hakîkî muhibleri olduğunu herkesin nazarında sebât etsinler. Türklerin ve umûm vatandaşların gâyet samîmî ve hâlisâne olan hissiyât-ı müsâvâtperverânesi âşikâr iken böyle bedhâhliklar ve sû-i niyetler ibrâzında ısrâr eylemek hiçbir fâide vermek şöyle dursun bilakis gülünç ve ayıp oluyor. Artık bu hâllere nihâyet verilsin.

ŞERİAT İSTERİZ

Dün Meclis-i Meb'ûsân önüne (Şeriat isteriz) diyerek beş altı bin mühürle bir arzihâl ile iki kişi gelmişti. Her şeyden evvel şurasını söylemek lâzım geliyor ki bizim gibi levâzım-ı meşrûtiyete henüz alışmakta olan milletler bu gibi ictimâlarda hey'et hey'et dolayıp serd-i metâlibde pek ziyâde ihtiyât ve basîretle hareket etmelidirler. Avrupa'nın enzâr-ı dikkatini bize matûf olduğu, âlem-i medeniyette yarın kazanacağımız mevkie bugün tutacağımız mesleğin fevkalâde tesîri bulunduğu bir sırada memleketimiz efkârını müteheyyc ve icrâât-ı hükûmete karşı her ân kıyâma münhemik bir hâlde göstermek bize fâide yerine zarar temîn edeceğine sûret-i nizâmiyeden kâni olmalıyız, ve unutmamalıyız ki bu gibi ictimâlarda alelekser menâbi-i mahsûsalarını alenen ızhâra cesâret edemeyen birkaç kişinin parmağı bulunur, bulanık suda av avlamak isteyenler hemen umûmiyetle böyle gürültülü hâllerden istifâde emelini taşırlar.

Bu ciheti pek ziyâde şâyân-ı ehemmiyet bir nokta olmak üzere kaydettikten sonra maksada gelelim: Dün meclise iki Murahhas gönderen halk ne istiyordu? Kuvve-i icrâiyenin nazar-ı dikkatinden kaçmış veyâhûd kasden ihmâl ve müsâmaha edilmiş ne vardı ki vükelâ-yı milletin enzâr-ı intibâhı celbediliyordu! Murahhasların ağzında dolaşan cümle “Şeriat isteriz!”

tabîrinden ibâret idi. Arzû-yı vâkı o kadar medhûl ve meşrû bir şeydir ki hakâyık-ı ahvâle vâkıf olmayanlar vehle-i ûlâda hükûmeti tahtieye şitâb edeceklerdir, çünkü bu istenilen şeyi taleb-i vukûuna meydân bırakmadan yapmak veyâ esâsen mevcûd iken ihlâl edilmiş de ondan şikâyet olunuyor ise evvelce bunun haleldâr olmasına mahal vermemek lâzım gelirdi. Hâlbuki biraz tamîk da edilirse müctemilerin pek yanlış bir vehme ve belki de aralarında dolaşan şeytânî bir iğfâle kapılarak düşünmeden ortaya atıldıkları anlaşılır.

Şerîat isteriz ne demek; şerîat-i Ahmediye ortadan kalkmış mıdır, yoksa hükûmet şerîat ahkâmına mugâyir bir ahvâl vukûuna cevâz mı vermiştir; milletin nigezbânı olan meclis acabâ müctemiler kadar nüfûz-ı nazara mâlik mi değildir? Zannedersem bu suâllere dün gelen murahhaslar bile “evet” diyemezler. Biz bundan o derece emîniz ki meydânda velveleden, heyecanlı ictimâlardan tevahhuşa alışmış bir sınıf halk olmayaydı bu makâleyi yazmağa bile lüzûm görmezdik.

Şerîat isteriz nidâsıyla ortalığı velveleye verenler acabâ abesle iştigâl ettiklerini bilmiyorlar mı? Esâsen mevcûd ve bütün kuvvetiyle mer’î olan bir kânûnun tatbîkını istemek akl-ı selîm erbâbının tevahhuş edeceği bir iddiâ-yı abesâlûd olsa gerektir: Çünkü biz şuna sûret-i kat’iyede emîn ve bu emniyetle müftehiriz ki şerîat asıl şimdi mevcûddur. Milyonlarca insânları bir noktada birleştiren ve bir hedef-i kemâle sâik olan ahkâm-ı âliye ve mukaddesi asıl bundan sonra mevki-i bâlâterîn-i itibârı iştigâl edecektir. İnsânların en meşrû ve tabîi hukûkunu pâmâl eden, yalnız hürriyet-i şahsiyeye değil; hürriyet-i dîniyeye, hattâ mutekidâta müdâhale eyleyen, Beytûlmâla bîmuhâbâ el uzatan, zulm ü itisâfa emsâli görülmedik derecede yol açan devr-i istibdâdda şerîatın fikdânından bahsedilmiş olaydı hem muhık, hem de levâzım-ı insâniyet ve hamiyete muvâfık bir muâmele olurdu. Cehl ü dalâl içinde kalmış insânlara şerîat-ı Ahmediye adâlet ve müsâvât esâslarıyla geldi. Medeniyetin bugün düşünce düşünce bulduğu kavâid-i mükemmeleyi şerîat-ı Ahmediye bundan bin üç yüz sene evvel buldu. İdâre-i hâzıranın timsâl-i mefhareti adâlet, hürriyet, müsâvât değil de nedir? Şu hâlde - teferruâtından sarf-ı nazar- hey’et-i mecmûası itibârıyla idâre-i hâzıraya ve idâre-i hâzırayı teşkîl eden müessesât ve nizâmâta şer’e muhâlifdir demek şerîatın künhünden gaflet olmaz mı?

Malûm olduğu üzere şerîat-ı Ahmediye biri âhirete ve diğeri dünyâyâ âid olmak üzere iki kısmı câmidir. Kısm-ı evvel -Cenâb-ı Hakk’a hamd ü senâlar olsun- tatarruk-ı halelden masûn kalmak şöyle dursun edyân-ı sâirenin memâlik-i İslâmiye dâhilinde âyînlerine ve her nevi merâsim-i dîniyeye bile müsâade etmek gibi bir ulüvv-i cenâb-ı âdilâne göstermiştir. Zâten müctemilerin talebi de bu kısma âid olmayıp şerîatın muâmelât-ı dünyeviyeye müteallik aksâmında gûyâ mugâyir-i şer’-i şerîf ahvâl vücûdundan şikâyet etmekte oldukları

görüldüğünden biz de burada bu ciheti mevzû-ı bahs edeceğiz. Şerîatın dünyevî kısmı biri muâmelâta, diğeri ukûbâta âid olmak üzere iki şıkkı şâmildir. Şıkk-ı evvel yanî muâmelât acabâ şerîatın çizdiği dâire hâricinde mi cereyân ediyor? Hayır... Bugün bilcümle mahâkimde mer'î ve muteber olan kânûn-ı medenî fikhın ahkâm-ı esâsiyesinden istinbât olunarak tedvîn edilmiş bir mecmûadan başka bir şey değil. Mahâkim-i şer'îye memleketin her tarafında mevcûd ve metâiken muâmelâtımızda şerîatın hükm ü tesîri kalmadığını iddiâ etmek akla,, mantığa taban tabana zıd bir davâda bulunmaktır; mahkemelerimiz, kânûnlarımız hattâ itiyâdâtımız şerîatın nüfûz-ı âdilânesi altında bulunmadıkça zarar göreceğimizi biz düşünmeden keşf ü tahmîn ederiz. Hareket-i gâfilânelerinin nasıl bir netîce hâsıl edeceğinden bîhaber bulunan müsted'iler emîn olsunlar ki adâletin en büyük hâmîsi olan bugün sâye-i emânete sığındığımız meşrûtiyete ve meşvereti cihâna bin bu kadar sene evvel tanıttıran şerîatın ahkâm-ı âliyesini ihlâl değil bunu hâtıra bile getirecek bir ferd-i hamiyetperverin içimizde bulunacağına ihtimâl vermeyiz.

Şer'in ukûbât kısmına gelince: Şerîat-ı Ahmediye'nin tahrîm ettiği kabâhatler yine ahkâm-ı şer'iyeden kıyâs sûretiyle cezâyâ çarptırılmaktadır; kânûn-ı cezâda ahkâm-ı şer'iyenin ukûbâta âid kısmına uymayan bazı mevâdd bulunduğu iddiâ edenler evvelâ ahkâmın tebeddül-i ezmân ile tağayyürpezîr olabileceği kâide-i esâsiyesini göz önüne getirmeli, sâniyen birbirine uymayan bu mâddelerin kühünü anlamalıdır. Ukûbât-ı şer'îye içinde hudûd-ı şer'îye nâmı verilenlerden mâadâsı bugün kâmilen mevki-i tatbîkte bulunuyor; taammüden fi'l-i katle mütecâsir olanları kânûn idâm cezâsıyla, kâtilleri müebbed veyâ muvakkat kürek cezâsıyla, habs ile, nefy ile tecziye ediyor; mevki-i mer'iyetten hasbe'l-lüzûm kalkmış olan şey hudûd-ı şer'iyeden ibârettir ki bunun yerine kânûn bazı takdîrât ikâme etmiştir. Hadd-i sirkat, hadd-i zinâ, hadd-i şûrb nâmlarıyla üçe inkısâm eden bu hudûd bugün değil hattâ bundan asırlarca mukaddem ve hükûmât-ı sâire-i İslâmiye zamânında bile mer'î değildi. Hadd-i sirkat bir şahıs hakkında icrâ edilebilmek için şerîat o kadar muğlak ve şerâit-i sübûtiye vaz' etmiştir ki bunun tahakkukundaki müşkilâta nazaran bugün mevki-i tatbîka konulması gayr-i kâbidir. Kânûn bu ciheti ve insânlar arasında ahlâkın pek ziyâde bozulmuş olduğunu nazar-ı dikkate alarak hadd-i sirkate bedel sâriklar için dereceât-i muhtelifeden cezâlar tertîb etmiştir. Ve o cezâlar teâzîr-i şer'iyeden başka bir şey değildir. Hadd-i zinâyâ gelince şâri-i âlî fi'l-i zinânın tahakkukundaki şeyn ü ârı nazar-ı dikkatten dûr tutmayarak fi'l-i zinânın isbâtı dört şâhid tarafından re'ye'l-ayn müşâhede olunmasına ve bu dört şâhidin muhalfeşen şehâdet etmelerine talîk etmiştir ki bundaki maksad ukalâ indinde âşikârdır. Asırlardan beri hükûmât-ı İslâmiye'nin hiçbir tarafında tatbîk olunmayan bu haddi bugün vaz'-ı aslîsi üzere tatbîka kalkışmak evvelâ kâbil değildir. Çünkü haddi kabûl ettikten sonra

şerâit-i sübûtiyeyi de kabûl etmek lâzım gelir ki bu aslâ mümkün olamaz; sâniyen efkâr ve tabâyı pek ziyâde fesâda meyletmiş olduğundan o esâsı kabûl etmek ahlâk-ı umûmiyeyi fenâ bir sûrette teşhîrden başka bir netîce hâsıl etmez. Hadd-i şürb için de aynı mütâlaât vardır. Vâkıâ hadd-i şürbü istilzâm eden fiil bugün milel-i mütemeddinenin kâffesinde erbâb-ı akl u idrâki çâreler taharrîsine sevk ediyor. Ve mümkün mertebe akla mülâyim tedâbir bulmak da müyesser oluyor; ancak ahvâl-i hâzırayı da nazar-ı dikkatten dûr tutmamak zarûrî bulunduğundan bu fenâlığın da refte refte izâlesine çalışmak gayr-i kâbil-i tatbik bir kânûn ile bir çok fenâlıklara meydân vermekten elbette hayırlıdır.

Hulâsa şerîat-i garrâ-yı Ahmediye bütün kuvvet ve adâletiyle cârîdir ve cârî olacaktır; şerîat isteriz diyenler hakkıyla usûle vâkıf olmayan bazı kimseleri iğfâl etmiş, veyâ bedhâhların fikr ü emeline hıdmet eylemiş oluyorlar ki memlekete karşı bundan büyük ihânet olamaz. İnsân bir şeyi istemeden evvel ne istediğini düşünmeli de sonra ağız açıp söz söylemelidir. Milleti gülünç bir vaziyette bırakmak hamiyete, diyânete, insâniyete yakışmaz; milletin vekîlleri de, memûrları da vazîfesini bilir. Hâricden bu vazîfeye müdâhale etmek isteyenler yaptıklarından bîhaber iseler onlara acırız, bilerek veyâ bazı ağrâza âlet olarak yapıyorlarsa onları da adâlet-i ilâhiyeye havâle ederiz.

İmzasız , n.148 , s. 1

Dünyâ alt üst oluyor... Pek uzun bir zamândan beri Aksâ-yı Şark'ta devâm eden kanlı gavgânın dünyânın diğer taraflarındaki aks-i darbeleri, bu son günlerde ziyâdeleştî: Diplomasi lehcesinden eskiden Avrupa muvâzenesi ve şimdi dünyâ muvâzenesi denilen tabîr, bir vücûd-ı hakîkiyi irâe eder: Muvâzeneyi husûle getiren kuvvetlerde tebeddül oldu mu, umûmî bir buhrân hâsıl olur. Rusya kuvveti eksilmesiyle, İngiltere ve Almanya, Türkiye ve Fransa ziyânına meydân aldılar, müttefikının yenilmesiyle zaîf kalan Fransa'ya Almanların dış göstermesi tabîi görülsün bile Türklerin ezeli düşmanları Rusya'nın ezilmesi, coğrafî dostları İngilizlerin aleyhlerinde bulunmasına sebep olmak garîb gelir. Lâkin aslâ unutulmamalıdır ki nebât, hayvân, cem'iyet, hulâsa her mevcûd-ı uzvî kendini idâme için dâimî taarruza mecbûrdur.

Evet, İngilizler Türkiye'yi Rusya'ya karşı muhâfazaya çalışırlar; çünkü Türkiye'nin Rusya eline geçmesi Britanya İmparatorluğ'u istihkâmât-ı hâriciyesinden birisinin düşman tarafından zabt edilmesi demektir. Fakat hâricî istihkâm ara sıra topraklarını müdâfaa edeceği memleketin aleyhinde istimâle kalkışsa fâideden ziyâde ziyân verir.

Devlet-i Osmâniye ara sıra Rusya ve Almanya'dan telkînât alarak, İngiltere'nin menâfiine mugâyir harekette bulunuyor: Bu hareketlerden en mühimi İslâm ve hilâfet üzerine müstenid siyâsettir. Daha Abdülazîz zamânlarında bile hükûmet-i Osmâniye'ye Agnatyef'in "Pan-islamizm" tavsiye ettiği hikâye ediliyor. Bu bir taraftan memleket dâhilindeki ecnâs ve edyân-ı muhtelifenin mezciyle Osmânlı hükûmeti teşkîli esâsına müstenid hürriyetperverân siyâsetine mukâbele ise, diğer taraftan da en çok İslâm tebaaya hâkim İngiliz devletine sıkıntılar ihdâs eylemektir. Rusya dahi on on beş milyon Müslümân'a mâliktir; lâkin o zamânlar kendinin kudret ve şevketine ve o zavâllı Müslümânların cehl ü meskenetine o kadar emîn idi ki bu siyâsetinin bir vakit olup da kendi aleyhine çevrilebileceğini aslâ hâtırına getiremezdi. Geçen birkaç sene zarfında ise bu siyâset çarlardan Alman Kayserine geçmiş gibidir: Vilhelm'in Eyyûbî'ye çelenkler koyması, selâtîn-i İslâmiye'yi himâyeye kalkışması, Bağdâd demir yoluna o kadar ehemmiyet vermesi buna delâil olabilir, sanırım.

Genç Alman imparatorluğunun cihângîrâne bir siyâset, bâhusus deniz ve müsta'mirât-ı siyâsî takîbine kalkışması, Berlin ve Londra arasını ne kadar açtığı meydândadır. Bir zamânlar Fransa, daha sonra Rusya ile rekâbet-i dâimede bulunan İngiltere, şimdi karşısında Almanya'ya buluyor. Öteden beri muallim ve emîri âlem-i İslâm, ayı ile balinanın düellosunda büyük bir rol oynayacak diyordu. Mudâriblerden birisi ayı yerine kartal olsa da, ay ile yıldızın ehemmiyeti eksilmez. İki İslâm hükümdârının İngiliz'den ziyâde Almanya'ya temâyülleri, ve Alman tesfiriyle İngiliz tebaası Müslümânların, devletlerinden soğutulmaya çalışılması Büyük

Britanya'ya âlem-i İslâm için tasavvur ettiği darbe-i azîmeyi vurdurtabilir. Hem bu esnâda, zîrâ darbesine engel olabilecek kuvvetlerden birisi, Rusya da eksik.

Öteden beri söylenir, durur: İngilizler Hind'de bir halife nâmzedliği besliyorlar. Kimseye mechûl değil ki Arabistân'ın muhtelif taraflarında ikide birde zuhûr eden ihtilâller, kısmen Devlet-i Osmâniye'nin sû-i idâresinden mütevellid ise kısmen de İngiltere'nin teşvîkâtı semereleridir.

Pek dehşetli bir sûrette Yemen'den başlayıp şimdi Arabistân şibih-cezîresinin bütün cenûb-ı garbîsine yayılan Arab ihtilâli İngilizlerin mezkûr hareketlerine başlangıç olmasından, netâyic-i fi'liyesi pek az olmakla berâber gürültüsü dünyâyı kaplayan hilâfet siyâsetinin acı bir yemişi artık kemâle ermiş bulunmasından cidden korkulabilir.

İmzasız , n.80 ,s. 3

4.7. Haber

DAĞA ADAM KALDIRMAK

Serkıça'da eşkıya tarafından dağa kaldırılan takibi için mahalince icrâ edilen ta'kîbât ve teşvîkât üzerine eşkiyanın Yunan hududunu tecâvüz etmekte iken Yunan askeri tarafından üzerlerine ateş edilmiş ve bu sırada esîr-i merkûm sağ elinden mecrûh bulunmuş olduğu halde firâra muvaffak olduğu ve el-yevm-i Yunanistan dâhilinde karaçul kıryesinde bulunup yakınlarda tekrar bu tarafa gelebileceği anlaşıldığı ve eşkiyanın takibine kemâl-i keremiyle devam edildiği mahalinden iş'âr olunmuştur.

İmzasız , n.127 , s.7

MÜTHİŞ BİR FACİA

Geçen gün Manastır vilayeti dâhilinde Kırcah kazasının Gırşınıçe Kırye'sinde müthiş bir facia vukû bulmuştur.

Kırye ahâlisinden Abbas İslam nâmında biri son günlerde fevk-al-âde bir fakr u sefâlete dúcâr olur. Bu hâl-i ye'sinde askerde bulunan oğlunun da vefâtını haber alınca büsbütün hayattan bîzâr olur , cinnet getirir. İntihara ve fakat on beş yaşında oğlu Zekeriya ile on yaşında kerimesi Aziz'i de beraberce katl ve itlâfa karar verir.

Bu kararı ittihâz eden Abbas en evvel bulunduğu oda kapısını kapayarak tedârik ettiği balta ile her iki çiğerpâresini fecî bir sûrette itlâf ettikten sonra yüksek bir mahâle astığı beş arşınlık kuşağıyla da kendi kendini salb etmek sûretiyle hayatına hatme çeker.

İmzasız , n.127 , s.7

TEMENNÎ-İ HAMÎDÎ

Bu kerre İstanbul'dan ve pek mevsûk ve hakîkî bir menbadan alınan malûmâta nazaran bundan takrîben on beş gün evvel Abdülhamîd hatt-ı destiyle yeni Acem şâhına yazmış olduğu bir mektûbda (İslâm hükümdârlarının milletlerini hukûk-ı hürriyet ve medeniyetten zînasîb etmeleri muvâfık olmayacağını) Beyân ile Acem meclis-i meb'ûsânının lağvedilmesini ricâ etmiş ve bu bâbda kendisine daha bazı nesâyih ve talîmât i'tâ eylemiştir.

Kendi memleketini bir zindân-i esâret hâline getirdikten ve hukûk-ı mukaddese-i İslâmiye ve insâniyemizi ayaklar altına alarak şer'-i şerîfin ümmeti ârâ-yı ümmetle idâreye davet eden bütün kavâid-i esâsiyesini kitâblardan, vicdânlardan silmek için bin zulm ü hîleye tevessül ettikten (ve emrühüm şûrâ Beynehüm) hadîs-i kudsîsini hâşâ akvâl-i kâzibe menzilesine tenzîl için vicdânsız ve hamiyetsiz şeyhülislâm Cemâl Efendi gibi bir herîfe fetvâ verdirerek Kur'ân'ı değiştirmek cesâretinde bulunan bir pâdişâhın ancak milletine hıyânetten ibâret olan nesâyih-i şeytânpesendânesine kulak asacak kadar cellâd-ı millet olmayan Acem şâhının bu sözlere vereceği ehemmiyetin derecesi pek âşikârdır. Bundan birkaç sene evvel Buhârî-i Şerîf'ten imâmet bahsini hafiyelerine yırttırıp yaktırarak ne derecelerde düşman-ı dîn olduğunu dahi isbât eden böyle bir vücûd-ı habîsin hâlâ makâm-ı mukaddes-i hilâfeti işğaline karşı sükût etmek bütün İslâmlar için cidden ne büyük bir leke, ne büyük bir züldür.

Hudûd-ı zulm ü hıyânetin yalnız memâlik-i Osmâniye'de kalmayarak Acemistân'a kadar şümûlüne çâreler düşünen pâdişâhın bundan en büyük maksadı Acem meclis-i meb'ûsânının güşâdıyla zuhûra gelen devre-i hürriyetin otuz senedir en mülevves, en çirkin, en hâin ve gaddâr vesâit-i zâlimâne altında bîtâb-ı hareket bıraktığını ümîd ettiği millet-i Osmâniye'ye bir misâl-i kıyâm ve intibâh teşkîl etmesi korkusundan münbaistir. Evet pâdişâh Erzurum ve Trabzon mes'elelerini düşünüyor. Bunun esbâbını Acemlerin hukûk-ı milliyelerini müstebid pençelerden kurtarmak için çıkardıkları sadâ-yı bülendhürriyetin buralara kadar aksinde buluyor. Artık milletin (Acemler adam oldu. Biz ne duruyoruz) diyerek kıyâm ve feverân etmesi netîcesini düşünüyor, fakat bilmiyor ki itisâfât-ı müteselsilesiyle hâfıza-i milletten çıkarmış olduğunu zannettiği hâtıra-i hürriyet bugün daha kuvvetle ve hattâ daha metîn ve umûmî bir sûrette kalblerde yaşamaktadır. Kânûn-ı esâsinin millete bahş eylediği hukûk-ı hürriyeti bir vech ile unutamayan millet-i Osmâniye için yalnız Acemler bir misâl-i intibâh olamaz. Bugün hukûk-ı mağsûbesinin cerîha-i hicrânını artık vicdânında acı acı hissetmeğe başlayan Osmânlılar -Acemler her ne olursa olsunlar- yarın elbette bu hukûku bütün rûhuyla bütün kuvvetiyle, bütün varlığıyla istihsâl ve müdâfaa edecektir!

KOMİTECİLER NE YAPIYOR?

“Pro Armenia” gazetesi 146 numaralı nüshasında Ligue Constitutionnelle Ottomane isminde İslâm ve Hristiyan Osmânlılar nâmına bir komitenin Mısır’da teşekkül ettiğini Beyân ve programını ilân ediyor. Müessisleri mechûl olan bu cem’iyet programının evvel-be-evvel Pro Armenia gibi Türklere hasım ve müessesât-ı Osmâniye’ye düşman bir gazetede görülmesi şâyân-ı teemmül ve istiğrâbdır. Yine bu gazete 142-143 numaralı nüshasında:

Le Comité turc Libéral d’action nâmıyla bir icrâât komitesinin Beyânâtını neşretmişti. Aksâ-yı emeli Türk vatanının harâbı, Osmânlı mülkünün zevâli olan bir gazeteyi neşr-i efkârına vâsıta addeden bir komite ne Türk, ne Osmânlı olabilir. Olsa olsa Osmânlılık kisvesi altında gizlenmek isteyen makâsıd-ı hafîye erbâbıdır.

Kezâ Pro Armenia: Bir vakit Rusları, şimdi de İngilizleri riyâkârâne alkışlamakla bir büyük (politika) yapmak zehâbına düşen Fransız muharrirlerden Jujmandel isminde biri muahharan Mısır’da “el-Livâ” cerîdesi sâhibi Mustafâ Kâmil Paşa’nın taht-ı riyâsetinde ictimâ eden ve hukûk-ı meşrûa-i milliyelerinin temîniyle memleketlerinde meclis-i meb’ûsân tesîsini isteyen muhâfaza-i milliyet tarafdârları aleyhine Orör gazetesinde bir makâle neşretmişti. Pro Armenia büyük bir tehâlûkle bu makâleyi gazetesine aynen derc eyleyerek Jorj Mandel ile kalben, fikren berâber olduğunu ilân ediyor. Jorj Mandel’in bu makâlesi, hâvî olduğu yalanları ve bir dakîkalık tedkîk netîcesinde meydâna çıkacak iftirâları cihetiyle cevâb ihtiyâcından tamâmıyla vârestedir.

Memâlik-i Osmâniye’nin en kesretle buldukları mahallerinde bile nüfûs-ı İslâmiye’nin yüzde otuzunu teşkil edemeyen Ermenilerin adedini mevki-i coğrafilerini görmemezliğe gelerek bir “Ermenistan” vücûdunu iddiâ ve Ermeniler nâmına imtiyâz talep eden komiteciler nasıl oluyor da hemen hepsi bir milletten, bir dînden bulunan Mısırlıların meclis-i meb’ûsân talebine itirâz ediyorlar. Kendi nokta-i nazarlarından bile mantığa ve hakka

mugâyir olan bu iddiâ, erbâbının mesleksizliğini, mantıksızlığını ve be-husûsü'l-husûs âlem-i İslâmiyet'e kîn ve husûmetlerini göstermez mi; haklarında kîn ve husûmet ızhâr ettikleri Mısırlılar Ermenilere her türlü müsâadâtta bulunmuş hattâ kendilerini memleketlerinin riyâset-i idâresine kadar çıkarmışlardı.

Garîbdir ki milletler arasına tefrika vermekten başka bir şey yapmayan bu komiteci Ermenilere lutfkâr olan Mısırlılarda da o kavim hakkında bir hüsn-i nefret husûlüne çalışıyorlar. Bu hâller kabâhattir, cünhadır, hattâ cinâyettir.

Ermeni vatandaşlarımıza ihtâr ederiz ki bu komitecilerin bütün mesâisi Ermeni kavminin menâfiine ve temîn-i istikbâle tamâmıyla mugâyir, kâmilen muhâlifdir.

Rusya Ermenilerinin Kafkasya Müslümânlarını Avrupalılara vahşî tanıtmak, haklarında nefret-i âmmeyi celb eylemek ve Müslümânlar ile Ermeniler Beyninde kıtâle vesîle olmak fikriyle hâtır ve hayâle gelmez vesâit-i gaddârâneye cür'et eylediklerini (İrşâd) refkımız makâm-ı şikâyette bervech-i âtî yazıyor:

(İrean) civârında (Sürmeli) mevkiinde, ahâlîsinin yarısı Müslümân ve yarısı Ermeni olan (Kazı Kışlak) karyesinde zîrdeki vak'a cereyân eylemiştir.

(Daşnaksiyun) nâm Ermeni ihtilâl komitesine mensûb altı şahıs karye-i mezkûrede sâkin amcazâdelerinden bir Ermeninin evine misâfir olurlar. Hâne sâhibi evde olmamakla berâber karısı misâfirlere yiyecek, içecek getirip karınlarını doyurur. Badehu misâfirler mezbûreyi ve yetişmiş kızını beşikte yatan bir erkek evlâdını öldürüp burun ve kulaklarını keserler. Yedi sekiz yaşında bir erkek çocuğu kendisini yatağın altına saklayarak cânını kurtarır, herîfler gittikten sonra yerinden çıkar, vak'ayı komşuları olan Ermenilere söyler ve kâtilleri isimleriyle haber verir. Zâbitaya ihbâr-ı keyfiyet olunur. Mezkûr Ermenilerin hâneleri taharrî edilerek kanlı elbise ve çamaşırlarıyla berâber derdest edilirler. Kâtillerin maksadı bundan akdem yine Ermeniler tarafından Tiflis'te bir kilise soyularak nezir kabına murdârlık edildiği kabîlden bu cinâyeti de yine Müslümânların üzerine atmak imiş. İmzasız , n.107 , s.4

Bir vakitler “Türkler, Türk milleti, hayât-ı medenîye, hukûk-ı hürriyete lâıyk değildirler. Zulmet-i cehl ü nâdânî içinde bînâm u nişân olup gidecekler.” gibi mantık ve manâ ile hiçbir münâsebeti olmayan sözler. Köhneendîşân-ı ecânibe, hattâ milletimizden bazı efkâr-ı sahîfe erbâbına varasıya vird-i zebân sıdk u itimâd olmuştu.

Filhakîka vatan-ı mukaddesimizin cism-i nâzenîninden kopan parçalar: Karadağ, Romanya, Sırbistan, Bulgaristan, Bosna-Hersek, Mısır, Kıbrıs, Rumeli-i Şarkî, Girit... ilh. az bir zamân zarfında birer mamûre-i saâdet, gülzâr-ı hürriyet ve marifet kesildiler. Meskûn buldukları akvâma gelince: maatteessüf Türklerden, İslâmlardan başka her bir millet şehrhâh-ı terakkî ve temeddüne doğru serî hatveler ile ilerledi. Herkeste bir hiss-i milliyet, bir arzû-yı terakkî ve gayret nümâyân oldu. Düzine düzine mektebler, medreseler, dârüssınâalar tesîs olunurken genç, ihtiyâr, kadın, erkek yekdiğeriyle müsâbaka edercesine fevc fevc o güzergâh-ı istikbâl ve saâdete doğru koşmağa başladı!

Aynı iklimin, aynı âb u havânın perverdesi olan Türkler, İslâmlar bu mahşer-i terakkîye, bu seyl-i hurûşân-ı medeniyete her neden ise tâbmi olamadıkları, nokta-i tedennî ve inhitâtan bir hatve ilerleyemedikleridir ki: bu sû-i zanlara, bâtl zehâblara hüccet tutuluyordu. [...] Kastamonu, Trabzon vilâyâtı kıyâmları, bu sû-i zanları sildi. O hüccet-i bâtlayı parça parça etti. Bundan anlaşılıyor ki Türkler, İslâmlar hukûk-ı hürriyet ve medeniyete lâıyk olmadıklarından değil, ancak kendilerine ecnebî olan ve aynı zamânda adâvet-i dîniye ve şahsiye ızhârından kendilerini ala[madılar]. Akvâl ve milel ile hemfikir ü hemreftâr olarak bir mazarrat-ı müstakbelesini câhilâne vehm ü tasavvur etmelerinden hâsıl bir hatâ-yı ictihâdıye kurbân edilmişler. Evet:

Bugün mezkûr iki vilâyetin harekât-ı ihtilâlkârânesi hükûmet-i merkeziyeyi endîşeye düşürecek kadar muntazam ve mükemmeldir. Devr-i istibdâd-ı Hamîdî'nin devâm ettiği yirmi dokuz senedir her türlü mezâlîme, işkencelere tahammül eden Osmânlılar, anladılar ve komşuları olan Rusyalılardan gördüler ki hükûmetlerine karşı müttehiden ref'-i sadâ-yı iştikâ etmedikçe nâil-i hukûk ve hürriyet olamayacaklar. Merkez-i hükûmet bu hareketin bir ikincisine meydân vermeği arzû etmiyor ise yalnız Kastamonu ve Trabzon değil, vilâyât-ı şâhânenin kâffesine hattâ İstanbul devâir-i hükûmeti riyâsetlerine müstakîm vâlîler nâzırlar tayîn ederek milletin saâdetini temîn etmelidir. Yoksa böyle bir hâlin tekerrüründe idâre-i mülkûn şîrâze-i intizâmıdan çıkması memûl-i kavîdir.

Biz vatanımızın selâmetini, milletimizin, umûm vatandaşlarımızın râhat ve saâdetlerini arzû ettiğimiz için bu gibi kıyâmlara karşı hükûmetin gâyet mutabassırâne ve hakîmâne bir vaziyet almasını Rusya hükûmetinin harekât-ı vahşiyânesini tanzîre kalkıp da kıyâm-ı müsellağ gibi bir hareket-i milliyeye meydân vermemesini ihtâr ederiz.

-Avrupa gazetelerine İstanbul'dan vârid olan telgrafların meâlinden anlaşıldığına göre Cemâhîr-i Müttefika Anadolu'daki Amerikan mekteblerin resmen tanılmasına karşı gümrük zamâimine muvâfakat edeceğini Bâbîâlî'ye bildirmiştir. Düvel-i mütehâbbe-i sâire ise maâdin nizâmnâmesine âid tadîlât icrâ eyliyor ise hemen kabûl edeceklerini sarâhaten anlatmışlardır.

-Makedonya'da Bulgar eşkıyası rüesâsından biri, eski jandarma kumandanlığını deruhde eden Avusturyalı cenerale bir bomba atması vilâyette azîm bir heyecân mûcib olmuş ise de memûrîn-i mahalliyenin ibrâz edilen gayret ve himmet sâyesinde emn ü âsâyiş-i mahalliyenin ihlâlîne meydân kalmadığını da Ba gazetesi İstanbul muhâbirinden aldığı malûmât

İmzasız , n.89 , s. 3

4.8. Azınlıklar

ŞARK HRİSTİYANLARI LEHİNDE NÜMÂYİŞ

Aşağıdaki mektûb, şark Hristiyanları lehinde tertîb olunan ictimâ reîsi Mösyö Desturnel Dukunistan'a mason risâle-i mevkûtesi müdürîyeti tarafından irsâl olunmuştur.

Ermenistan ve Makedonya milel-i mazlûmesi lehinde tertîb olunan ictimâ reîsi efendi,

Paris 8 Şubat 1902

Reîs Efendi,

Gelecek perşembe vukû bulacak ictimâ için gönderdiğiniz iki bilettten dolayı (Akasya) müdürîyeti arz-ı teşekkürât eder. Muhtelif efkâr-ı siyâsiyeye mâlik zâtlardan mürekkeb bir

komitenin Şu davetinde müdüriyet, frankmasonluğun da efkâr-ı umûmiyenin bir rükn-i mühimmi gibi kabûl olundęunu görüyor.

Frankmasonlar, milel-i mağdre lehindeki protestolarını takdîr ederler. Mensûb buldukları cem'iyet, dn, milliyet, cinsiyet tefrîk etmeksizin umûm insânlar arasında uhuvvet tesîs keyfiyetini ss-i hareket ittihâz etmiştir.

Akasya, bir adedini takdîm ettiğimiz Şubat nüshasında, "Frankmasonluk ve Şark Mes'elesi" zerine bir makâle neşretmiştir. Bununla berâber kendimizi davetinize icâbet mecbûriyetinde görmüyoruz. Çünkü dâire-i tevecchnz pek mahdddur; ictimda ibrâz-ı nutk edecek hatblerin efkrındaki ihtilâf da dîn-i Hristiynye karşı ibrâz-ı rchniyet olunacağını gösteriyor.

Sultânın idâre-i meş'mesi altında inleyen Hristiyan Makedonyalılar ile Ermenilere bizim de tevecchmz vardır. Fakat aynı idâreye tâbi, ve evvelkilerden az mağdûr olmayan Müslümânlar için de o teveccühü taŐıyoruz. İctimı vücûda getiren zevâtın mmet-i Osmâniye'nin bir ksm-ı mhimmini nisyân etmesi, frankmason hissiytıyla mütehassis bizleri nmyiŐinize iŐtirkten menetmiŐtir.

Bundan başka, malmunuzdur ki Devlet-i Osmâniye enkzı üzerine kurulmuş Yunanistan gibi, Romanya gibi, Sırbistan ve Bulgaristan gibi, Girit gibi hükûmât-ı Hristiyaniyedeki milel-i glibe, taassub-ı dn ilcsıyla, yâhûd kendilerini hicrete mecbûr ederek mallarına teshub düŐüncesiyle Müslümân vatandaşlarını pek çok ezdiler, hâlâ da eziyorlar.

Yine malûmumuzdur ki Balkan Şibih-cezresindeki Yunan ve İslav (Bulgar, Sırp, Karadağlı) anâsır-ı muhtelifesi yekdiğerine düŐmandırlar. Bir tazyîk-ı mŐterekle davlarını fasledecek Türklerin çekildiği gün yekdiğeriyle boğaz boğaza geleceklerdir.

Nihâyet malûmumuzdur ki bütün bu ihtirâsât-ı mahalliye üzerinde, müdhiş olduğu derecede müessir bir ihtirsn gölgesi uçuyor. Ve korkuyoruz ki bugünkü isyân İstanbul ve Boğazlar mes'elesini uyandırarak Avrupa harb-i ummsini iştiâl etmesin. (1854) ve (1877)yi derhtır edelim.

Esbâb-ı muhtelif-e-i mezkreden dolayı Şark mes'elesinin hallini Boğazlar muhfız Devlet-i Osmâniye'nin tamm-i mlksini vikyede, onun bir teceddüd-i tmme mazhariyetinde görüyoruz. Bunun için de 1876 kânûn-ı esssini mevki-i icrâya koymak kâfidir zannındayız. Millet-i İslâmiye'nin mmtzları olup (Yeni Osmânlılar) firkasını teşkil eden on bin Osmânlı'yı mahbesten çıkartmalı, menfdan getirtmeli; kânûn-ı esâs-i mezkûrun eczâ-yı icbmı ellerine teslîm etmelidir. Avrupa-yı Garb hükûmât-ı meŐrtası tebaasının hâiz

olduğu derecede vâsi bir hak ve hürriyeti bu kânûn, cins ve mezheb tefrîk etmeksizin, bütün Osmânlılara veriyor.

Bu husûs için vâkîâ havf u hirâs ile idâme-i saltanat eden Sultân Abdülhamîd’i hal’, ve haksız yere hal’ ve habsedilen birâderi Sultân Murâd’ı iclâs icâb edecek. Fakat ehven-i şerreyn hangisindedir: Hûnhâr bir müstebidi hal’ etmekte mi, yoksa tekâmül Avrupa’yı ateş içine koyacak muhârebât-ı Beynelmileli müstelzim bir harb-i dâhilîye meydân vermekte mi?

İlâveten Beyân ederiz ki böyle bir hâl vukûunda Fransa pek yanlış bir mevkide kalmış olacaktır. Binâenaleyh vatanperverlik frankmasonlara, ve davet olunduğumuz ictimâ mürettiblerinin mâfizzamîri olan, Türkiye’nin taksîmi sûretiyle hall-i mes’eleye, bâlâda zikrolunan sûret-i halli tercîhi emreder.

Akasya müdürîyeti hissiyât-ı fâikasının kabûlünü temennî eylerim efendim.

Hiram Mim. , n.44 , s. 4

ECNEBÎLER BİZİM İÇİN NE DİYORLAR

Osmânlılara da artık “yerli” deniyor!

İngilizlerin (Native) ve Fransızların (Indigène) lafızlarının mahkûmiyet-i ecânibe dûçâr olan şarklılar demek olduğu malûmdur. Biz bunu “yerli” tabiriyle terceme ediyorsak da bu bir tabîr-i tâm değildir. (Native) veya (Indigène) kelimelerinin zımında bir mefhûm-ı zillet müstetirdir. Bu cihetle mezkûr iki lafz-ı ecnebî hüviyet-i milliyesini muhâfaza edemeyen akvâm-ı şarka veriliyor. Mısırlılar, Cezâyirîler ve Hindliler gibi, fakat şu son zamânlarda -hâlâ istiklâlîne mâlik olduğu hâlde- vakâr-ı milliyesine ecânibi hürmete mecbûr edecek bir şey yapmayan ehl-i şarka da Frenkler “yerli” demeğe başladılar. Nasıl ki Osmânlılar hakkında vâkı olduğu gibi.

Ahîren İngiltere’de ulûm ve elsin-i şarkiyenin topluca bir dârü’t-tedrîste talîmi için vukû bulan bir mübâhaseye iştirâk için vatandaşımız Halîl Hâlid Efendi “Tayms” gazetesine bir mektûb yazmıştır ki bu mektûbun son fıkrası Osmânlılara da (Native) demeğe cür’et edenleri takbîhe dâirdir. Mektûb-ı mezkûr “Tayms” gazetesinin 8 Kânûn-ı Sâni 908 târihli nüshasının üçüncü sahîfesinde mündericdir. Tabîr-i mezkûru protestodan ibâret olan son fikranın tercemesi bervech-i âtîdir:

“...Bu bâbda size mektûb yazan zât bana ve şarklı rüfekâ-yı tedrîse (Native) muallimleri tabîr ediyor. Ben istiklâlîne mâlik bir millete mensûbum ve Hudâ’ya tazarru

ederim ki hiçbir vakit bir kuvvetin devletine mecbûr-ı tâbiyet olmayacağız ve manâ-yı istihkârı hâvî olan (Native) tabîriyle tevsîm edilmeyeceğiz. Size o mektûbu yazan zâtın böyle bir tabîri bana ve Îrânlı refîk-i tadrîsime tatbîk etmemesi gibi bir nezâkete mâlik olmasını ümîd ederdim.” İmzasız , n11, s.

4.9. Müzik

MUSÂHABE-İ MÛSÎKIYE RAÛF YEKTÂ BEY'E CEVÂB

Yeni şiirlerin yeni bir çığırda bestelenmesine dâir şu son zamânlarda Raûf Yektâ Beyefendi ile aramızda cereyân eden mübâhesâtı lâyıkiyla tedkîk ve onlardan bir hükm-i kat'î çıkarmak için “Tanîn”in 139 ve Yeni Gazete'nin 101 ve 102 numaralı nüshalarındaki makâlât-ı nâçizânemi ihtiyâr-ı zahmet ile bir daha mütâlaa buyurmalarını muhterem kâriyerimden ricâ edeceğim...

Netîce-i mütâlaada, hulûs-ı niyetimi müsâlemeçperver kalemime terdîfen karaladığımı mütevâzîâne satırlarda âdâb-ı münâzaraya ne derece riâyet ettiğim tezâhür edecektir. Hangi meslekte olursa olsun vazîfeşinâs bir kalemin, muhâtabını techîl kendini tevkîr gibi bir girîveye ilkâ-yı nefis etmekte bir beis görmemesi muvâfık-ı şîme-i nezâket değildir. Selâmet-i fikrime emn ü itimâd etmek ihtimâli olmayan muârızım ihtimâl şu sözleri bir ders vermek sûretinde telakkîye sayarak yine hakkımda birtakım tarîzâttan geri durmayacaklardır. Olabilir... Fakat fikrim kâide-i münâzara ve dâire-i itidâlin hâricine çıkmamaktır. Çünkü böyle olmazsa maksad-ı aslî ile berâber her şey de gâib olur; bunun pek çok emsâli vardır. En ufak bir sözü, bir hiçi gurûr ve izzet-i nefislerine yediremeyip de karşısındakine kemâl-i azamet ve itminân-ı kalb ile ders vermeğe kalkan Raûf Yektâ Bey'den başkasında acabâ izzet-i nefis yok mudur? Her gönülde bir arslan yatar meselince herkesin az çok şahsiye ve enâniyeti mevcûd olması tabîidir. “Tahayyülümle gurûrum yaşarsa ben de yaşarım” diyen şâirlerimiz bu fikre

güzel tercemân olmuşlardır.. Asıl hüner o arslanı metânet ve itidâl zincîrleriyle zabt edip icâbında salıvermektir. Münâzırım isterlerse bunları da “hâyîde hikmetler” diye çürütebilirler. Fakat hakîkat ne vakit olsa yine hakîkattir. Hubb-ı nefislerini en ziyâde yaralayan şey, iki edât-ı takrîb ile bir de edât-ı teşbîh arasında hasbe'l-gafle yanlışığa kurbân olduğu itirâf edilen [hemen hemen Halûkun Sesi'nin aynı gibidir] cümlesi olmuş... Umûr ve muâmelât-ı âdiyede bile taleb-i afv edildikten sonra geriye bir şey kalmaz. Hâlbuki kişi noksânını bilmek gibi irfân olamaz kâide-i ahlâkiyesine tevfikân Raûf Yektâ Bey'e [العذر عند كلا ام الناس مقبول] fehvâsınca Beyân-ı mazeret ile hatâ-yı vâkımdan dolayı dört beş satırlık bir de tarziye vermiştim. Bu hareketimle mugâyir-i akl u hikmet bir şeyde mi bulundum?... Mîr-i muhtereme kalırsa böyle, fakat hükemâdan birinin [İtirâf kusûr-ı fezâil-i kalbiyenin en büyüğüdür] dediğine ne manâ vermek lâzımgelcek? Hasbe'l-beşeriye insân her umûr ve husûsta bazan bir hatâda bulunabilir; munsıfsa anlar tashîhine çalışır....

Tarziyemden sonra yine beni tahtieye kalkan muârızım eser-i nâçîze bir hükm-i karakuşî ile kanto ismini verivermekle bizden ziyâde büyük bir hatâda bulunmuş oluyorlar.

O esere ki ilk defa işittikleri zamân takdîrden kendilerini alamamışlardı. Kavl-i mücerredlerine göre bizimki kanto kendilerinininki mûsîkî-i Osmânî ile opera bestelenmesini nazarlarında halleden bir numûne-i tâml!

Halûkun Sesi kantolardan hangisine benzediğini lutfen bildirirlerse biz de âcizâne kendi besteleri hakkındaki fikrimizi -bîtarafılığı muhâfaza etmek şartıyla- söylemekten geri durmayız... Eser-i nâçîzin bir kanto olmadığını teslîm etmek yedi sekiz sene mukaddem yaptığım müteaddid kantolarımı dinlemeğe vâbestedir.. Mamâfih buna hiç mükedder değil bilakis “Sühâ ve Pervîn”e bir düeto demediklerine müteşekkir oldum. İfâdelerinden anlaşıldığına göre tenezzülen yazmak külfetine katlandıkları her makâlelerinde Halûk'un Sesi'nin neşrini ricâ ediyorlar, tenkîde hücum için. - Şu ihtârımdan dolayı beni mazûr görsünler!.

Tenkîdden evvel azamet ve hiddetten tecrîd-i nefis ile itidâl, adâlet, ve bîtarafî ele almaları lâzımdır. Yoksa (puan duraklar) ve alaturkada gayr-i müstamel diğer birtakım işârât-ı mûsîkiye sebebiyle üslûben [Halûk'un Sesi]ne benzetilen [Âhiretlik] manzûmesi bestekârının yürüteceği tenkîd doğru olamayacağı herkes tarafından teslîm edilir.... Nazariyât-ı mûsîkiye vukûflarını her vakit tasdîk eden bir adama karşı, mûsîkîdeki gaflet ve cehâletin izâlesine hıdmet etmek niyet-i üstâdânesiyle ders vermek istediklerini kendilerine hâs bir lisân-ı azamet ile Beyân ediyorlar... Verebilirler, ben de tasdîk ile berâber kabûl ve teşekkür ederim. الحق يعلو ولا يعلى عليه.... Fakat Raûf Yektâ Bey'den de gaflet ettikleri noktalarda kendilerine olacak ufacak ihtârâtımı kabûl ile büyüklük göstermelerini beklerim. Mâdâm ki ikimiz de hâdim-i

mûsîkîyiz ve bu büyük ilmin bir ummân-ı bîpâyân olduğu da taht-ı tasdîkımızdadır binâenaleyh onu tamâmıyla ihâta hiçbir ferd için nasîb olmuş bir nimet olmadığından ihtimâl benim de aklımın erdiği bazı cihetler bulunabilir. Bunu istib'âd etmek doğru düşmez zannedirim.. Tabîrleri vechile evvelce büyük bir ehemmiyet isnâd ettiğim [ilk müteşebbislik] şerefînin muhâfazası mümkün olamayacağını görünce o noktadan ric'atle Hamîd Melîh Bey'in ve zât-ı âlîlerinin eserlerinin mevki-i mukâyeseye vaz'ını teklîf edişimi munsîf ve hakperest olduğuma değil bilakis aczime hattâ acz-i mahzıma hamlediyorlar. Bu sû-i tefsîr sözlerimin neresinden çıktığını anlayamadım. İşte böyle sû-i tefehhüm ve tevîl ile kat'iyen fikr ü maksadım anlaşılıyor. İnsâfî acze hak-nâşinâsîyi liyâkate hamlederlerse bu mes'elenin halli kesb-i suûbet ederek tazyî-i evkât edilmiş olur. Bunun için eserlerimizi karşılaştırmak ve bir hakikat-i mûsîkîye hıdmet etmek üzere Raûf Yektâ Bey'i tekrâr davet ediyorum. Makûl davetlere icâbet bir hareket-i müstahsene olduğu düşünürlerse tasdîk ve icâbet ederler....

Bârîka-i hakikat müsâdeme-i efkârdan çıkar düstûr-ı hikmetmeşhûnunca ortaya bir hakikat koymak için evvelce vukû bulan döstâne bir teklîf ve davetime müsâbakaya mı durup “.....ise tenezzül edemeyeceklerini zımnem anlatarak azamet-i nefislerini tatyîb etmekle müteselli değil bilakis erbâb-ı hakikat nazarında kıymetlerini küçültmüş oluyorlar. İnsân tevâzuu nisbetinde taâlî eder olduğu yeni öğrenilmiş bir şey değildir... Makâlelerinde [mûsîkîde yeni üslûblar çığırklar güşâdı arzûsunda bulunan zevâtın klasik mûsîkîmizi tetebbu etmiş olması ve hîn-i hâcette ve vâdî-i amîkda bir kaç eser tanzîmiyle isbâta muktedir bulunması şarttır? dedikten sonra bestekâr-ı âcizin Zaharya, İtrî gibi esâtiz vâdîsinde bir beste tanzîm etmeğe cesâret edebilmesi hakkında şübheye düşüyorlar, sonra edîb-i a'zam Nâmîk Kemâl Bey'in tarz-ı atîk Beyânını Beyenmeyerek üslûb-ı ifâdemizin bir şekli-i nevîne ifrâğ buyurdıklarını ve bununla berâber tarz-ı kudemâyı taklîden de “Bârîka-i Zafer” nâm eserleriyle o yolda dahi bîpervâ kalem oynatmaktan âciz olmadıklarını isbât ettiklerini ve hangi meslekte olursa olsun müceddidliğin böyle olmasını tasdîk ve ikrâr ediyorlar....

Muârızım bu sözlerinde dururlarsa teşekkür olunur. Çünkü âcizâne bundan on iki sene mukaddem şarkı bestelemeğe başlamış ve elyevm eski yolda bestelenmiş epeyce esere sâhib bulunuyorum... Bildiğim her makâmdan ikişer üçer şarkım olduğu gibi, iki marşı, ağır bir ilâhî, râsttan bir beste, uşşaktan peşrev ve sâz semâîsi, ve müteaddid manzûmelerim dahi var; ve muhtelif zemînlerde kendimce bir şeyler yapabildim hattâ biraz tesâdüf olarak yeni bir “makâm” bile icâd etmiş ve üç sene mukaddem Raûf Yektâ Bey'e de tasdîk ettirmiş idim fakat kendimin olduğuna bir emniyet-i tâm hâsıl edemediğimden faslını yapmağa teşebbüs etmedim. Garb mûsîkîsinden iki romans bir vals Arab mûsîkîsinden dört şarkı dahi besteledim... Şu tafsîlâtan anlaşılacağı üzere muârızımın arzûsu vechile hattâ fazlasıyla

berâber klasik ve hâl-i hâzır mûsikîmizde biraz ibrâz-ı ehliyet etmiş bir bestekâr sayılacak ve yeni bir çığır açtığım taraflarından kabûl ve itirâf edilmesi lâzımgelecektir. Bunların hakikat olmasına şübhe ve tereddüd ile yine adem-i tasdîkta devâm ederlerse ba'de'l-istimâ müsterfihü'l-kalb olmaları için davetimi mutlakâ kabûl etmeleri îcâb edeceğini tekrâr ederim. Şarkılarımın pek çoğunun intişâr etmemesine iki sebep vardır.. Birisi hemen dâimâ Bursa'da bulunmaktığıym, ikincisi de piyasada okutturmak için hânendelere geçmek lâzım olup buna ise vaktimin adem-i müsâadesidir. Binâenaleyh bazılarını Bursa'da öğrenip okuyanlar çoktur.

Sühâ ve Pervîn'in ne olduğuna gelince:

“Sühâ ve Pervîn” poezi lirik değil -telâş edilmesin- maâli-i nikât-ı edebiyesi gâib edilmemiş nezîh bir operettir; içinde muhâvere tarzında ilâve edilmiş pek çok mensûr parçalar vardır ve (1) poezi liriklerde nesr bulunmaz. Mübâhisim mûsikîsini dinlemeden nikât-ı edîbesinin mutlakâ gâib edilmiş olduğuna hükmedivermek, ve Sühâ ve Pervîn'i operet tesmiye edişime müteessif görünürken aynı şâirin kaleminden çıkan o eser-i bedîe kanto nâmını vermekle bize isnâd ettikleri garîbenin, insâfsızlığın iki katını kendileri göstermiş oluyorlar. Sühâ ve Pervîn; hâşâ mevzûları aratmayacak operetler sırasına indirmiş olmadığı gibi kimse de onu o derekeye indirmek kuvveti yoktur. Meşâhîr-i şuarâ-yı garbın tanzîm ettikleri kıymet-i edebiyeyi hâiz operetler miyânındadır. Yoksa o eser-i nezîhi [Mozar]ın öğle ile akşam taâmı arasında birkaç tanesinin besteleneceğini söylediği mevzûları âdî üslûbları mübtezel operetler menzilesine tenzîl etmek hakikaten kadrnâşinâslik olur. Mozar'ın kasd ettiği operetler hakkındaki fikri kendine göre doğrudur. Mozar bunu o bestekârlara söyleyebilir çünkü ihtimâl tenezzülen kendi de bizzât o tecrübeyi yapmış ve hâiz olduğu iktidâr ve kemâlât-ı mûsikî karşısında onları bir oyuncak bulmuştur. Bunun bahsimize esâsen cihet-i taalluku olmadığı hâlde söyleyeyim ki bestekâr-ı âciz vâsi bir karîha-i mûsikîye mâlik olmadığından Sühâ ve Pervîn'i ancak bir haftada besteleyebildim; binâenaleyh Raûf Yektâ Bey belki üç günde yapabilirler. Fakat hiçbir vakitte öğleden akşama kadar birkaç tanesini yapacaklarına tecrübem hasebiyle gönlüm inanmak istemiyor. Bunun için Mozar'ın sözünü ağzından kapıp da aradaki fark-ı azîmi düşünmeyerek bize fırlatmaları doğru bir hareket olamayacağına hükmediyorum. Kendilerince birtakım isnâd-ı nekâisle operetliğini adem-i kabûlde ısrâr ettikleri “Sühâ ve Pervîn” bizce latîf bir operettir bakınız:

Bulutlu bir semâ-yı nîsân altında bir çam ormanı levhası gözümüzün önünde canlanıyor; orada gezinen kadın ve erkek birtakım eşhâs arasında Sühâ ve Pervîn birbiriyle görüşüyorlar; biraz sonra Pervîn Sühâ'yı bırakarak yoldan geçenlerle eğlenmeğe başlıyor. Ve nihâyet onları Sühâ'ya tercîh ederek davetlerine şitâb ile zavâllı âşıkını acınacak bir hâlde bırakıyor. Bu muhâverelerin besteli manzûm cihetleri olduğu kadar mensûr kısımları da

vardır. Ulvî bir levha büyük bir kudret-i tasvîri hâiz olan bu eser-i edebînin mûsîkîsine poezi lirik mi yoksa mevzûu itibârıyla kıymetdâr bir operet mi demek muvâfık olacak?

Muâriz-ı muhteremim nasıl olduğunu bilemem kendilerini infîâlât-ı noksanîyelerine kaptırarak [Çünkü ... Evet çünkü bir perdelik Sühâ ve Pervîn operetini⁽¹⁾ geçen sene bestelemişler ve yalnız sahne-i temâşâyâ vaz'ı kalmış] gibi zu'mlarınca bir de istihzâ salâhiyetini kendilerinde buluyorlar sonra o hüsn-i tehevürle ders veriyorlar. Hiddet-i muhâkemelerini alt üst ederek kendilerinde cem'iyet-i efkârdan eser bırakmıyor. Hâlbuki doğru bir ders vermek için evvelâ sükûnet-i fikre ihtiyâc vardır. Binâenaleyh ne vakit bu haslet ile kesb-i ittisâf ederlerse ders vermeğe hak kazanırlar. Biz de kemâl-i hâhişle kendilerini dinleriz... Bir de münâzırım esâs ve küh-i mes'eleyi mûsâmaha ederek teferruât ile operet lafzıyla uğraşiyor. Bunu da garb nazariyât-ı mûsîkîsi hakkındaki malûmâtlarını meydâna koymak için bir zemîn-i müsâid addediyorlar. Hâlbuki sathbîn olmayanlar mûsîkîyi başka türlü düşünüyorlar. Ezcümle bir maestronun şu talebesine karşı îrâd ettiği:

Mûsîkî şu kâğıdlarınızda gördüğünüz işâretler değildir; mûsîkî yalnız sâmiaya hıdmet eden sadâların imtizâc-ı teâkubunda değildir; mûsîkî ölçüler de değildir hattâ; mûsîkî şu ellerinizde tuttuğunuz âletlerde de değildir, mûsîkî daha başka bir şeydir ki o, ancak bestekârın rûhunda bulunabilir; mes'ele onu keşfetmek, ona tercemân olabilmektir. Manâ-yı mûsîkî: Sır ve hikmet, mes'ele-i san'at oradadır. Mûsîkî işte bir lisân-ı rûh değil midir?.... O hâlde onun nikât-ı ifâdesini anlayabilmeli.. Bu tederrüs olunamaz; hissedilir, ve hissedilebilirse san'at başlar.

Sözlerini mûsîkînin mükemmel bir tarîfi olarak kabûl etmeyecek hakîkî bir mûsîkîşinâs tasavvur edemem....

Hâtîme-i makâl olarak (Tanîn)e gönderdikleri makâlenin dûçâr-ı tehhur olmasında zerre kadar dahlim olmak ihtimâli bulunmadığını burada tekrâr ederim.

Sultântepesi 4 Şubât 324 Mehmed Bahâ

(1) Bestelerimizden evvel muvakkat olarak opereti bir hüsn-i sûrete ifrâğ fikriyle birtakım mensûr parçalar ilâve etmiş ve bilâhire şâir-i müşârünileyh mürâcaatla lâzımgelen nesirlerin ilâvesi için eserin sünûhât-ı kadîmelerine arz-ı ihtiyâc ettiğini ifâdeyi Beyân etmiştim

İmzasız , n.156 , s.7

4.10. Nekroloji

BİR CELLÂDIN VEFÂTI

Beşiktaş muhâfızı Hasan Paşa!... Bir Osmânî yoktur ki bu murdâr, bu menhûs nâmı nefret etmeden, iğrenmeden, tüyleri ürpermeden -hayâtında kendisini kâtil habshânesine koymadığı için- utanmadan nâmını lisâna alabilsin. Beşiktaş karakolhânesi Abdülhamîd'in engizisyonu idi. Hasan Paşa o engizisyonun işkence âleti, oradaki silâhsız, müdâfaasız mahbûsların kâtili idi. Bu hasâil-i hamîdesinden dolayı Abdülhamîd onu rüteb-i askeriyenin müntehâsı olan müşîrliğe kadar çıkarmış ve yanına girdiği zamân o köhne kâtile baba muâmelesi ettiği işitilmiştir. Manâ-yı şümûlüyle bile insânlığa dâhil olmayan bu canavarın terceme-i hâlini yazmak mertebe-i insâniyetten inmek demek olacağı için ona tenezzül etmeyeceğiz. Yalnız bu cellâdın cenâzesini Abdülhamîd nereye defnetmiş bilir misiniz? Kânûnî Sultân Süleymân zamânında Birinci Fransuva'yı Şarlken'in elinden kurtaran Barbaros Hayreddîn Paşa'nın türbesine!....

Yarın Fehîm Paşa ölürse belki Abdülhamîd onun da cenâzesini Selîm-i Evvel'in türbesine defneder. Abdülhamîd, Hasan Paşalar, Fehîm Paşalar gibi âlât ve esbâb-ı mevti, yaşadıkları vakit milletin en güzîde gençlerini tahrîbde istihdâm ettiği gibi öldükleri zamân da makâbir-i ecdâdı tahkîrde istimâl ediyor.

Abdülhamîd iştirâk-i hüsn ü haslet cihetiyle onların ciddî ve hakîkî pâdişâhları olduğundan kendisinden beklenen zâten bu türlü muâmelâtta başka bir şey değildir. Fakat ne demeli o haşerâta ki cennetmekân Sultân Murâd-ı Hâmis gibi mübârek, merhûm bir pâdişâh-ı hürriyetin hazîn ve garîb olan cenâzesine başını döndürüp bakmadıkları hâlde o pâdişâhı yirmi sekiz sene işkence eden muhâfız-ı kâtilinin cenâzesine son vazîfe-i hürmeti îfâ ediyorlar. Nasıl teessüf olunmasın ki bu cenâzeyi takîb ederken haysiyeti, nâmûsu, her türlü hayât-ı insâniyeyi çiğneyerek giden bu kâfile-i haşerât arasında Gâzî Osmân Paşa'nın mahdûmu Nûreddîn Paşa, Büyük Reşîd Paşa'nın hayrû'l-halefliğine istihkâksızlığını gösteren hafidi Nûreddîn Bey, sadr-ı esbak merhûm Yûsuf Kâmil Paşa'nın terbiyetkerdelerinde Şirket-i Hayriye müdürü Hâfız Vehbî Efendi gibi pederlerinin, büyük babalarının, efendilerinin nâmına hıyânet edenler görülüyor. Bunları çok gördük, acabâ vatanımızda ne zamân hamiyet ve hürriyet kâfileleri görülecek? İmzasız ,n.64 ,s.3

4.11. İLANLAR

4.11.1. Kitap İlanları

DECCÂL

Bu ser-levhâ ile meşâhîr-i şuarâ-yı osmaniyeden Eşref Bey mezâlim-i seniyyeden bahs-i manzûm ve mensûr olmak üzere gayet güzel bir eser neşretmiştir. Fiyatı beş franktır. Mezkûr kitabı elde etmek isteyenler atîdeki adreslerden birine mürâcaat edebilirler :

Mısır'da Şûrâ-yı Ümmet posta sandığı numara 252 yahut Şâri Abdülaziz'de ... sahibi Atenaş Orfanos vasıtasıyla Eşref Bey'e.

İmzasız , n.69 , s.4

4.11.2. Muhtelif İlanlar

BÜYÜK BALO

Beyne'1-milel çocuklar hastahanesi menfaatine

Önümüzdeki cumartesi akşamı alafranga saat dokuz buçukta Beyoğlu'nda Pera Palas salonlarında Şinayde Kayn ve Doktor Vivleni'nin idaresi tahtında bulunan çocuklar hastahanesi menfaatine büyük bir balo verilecektir.

Gece yarısında piyango çekileceğinden ilk numarayı kazanan meşhûr "Garo" fabrikası mamûlâtından bir piyano alıp ikinci numara bir "Singer" dikiş makinesi kazanacaktır.

4.12. Reklam

SEN BENO BİRASI

Leven Birav

Beyoğlu'nda meşhûr Yani Birahânesi sahibi Mösyö İvra Geys şimdiye kadar olduğu gibi bu sene de Almanya'da Leven-Birav fabrikasında bu mevsime mahsûs olmak üzere imâl edilen ve bütün dünyada sarfiyâtı 80.000.000 litreye bâliğ olan Sen-Beno nâm-ı nefis biradan celb etmiş olduğunu muhterem ahâliye ilân ile kesb-i fahr eder.

Bir kere tadınız ve başka biralarla mukâyese ediniz
Her yerde satılır

İmzasız , n.138 , s.8

